

PK2416
.W673

R. G. S.
Fors

COMMENTARY

THE GOVERNMENT OF INDIA

श्री १९३० का अधिनियम

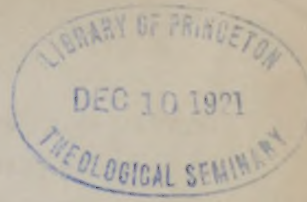
संख्या

१९३०

PRINTED AND BOUND AT THE GOVERNMENT PRESS, CALCUTTA.

BY THE SUPERINTENDENT, GOVERNMENT PRESS, CALCUTTA.

1930

COMMENTARY

ON

THE GOSPEL OF MATTHEW.

Royal Gauld Wilder

मात्थीने केलेले शुभवर्तमान

यावरील

टीका.

BOMBAY TRACT AND BOOK SOCIETY.

Maráthí Series.

1st Edition. 1,500 Copies. A. D. 1858.

मुंबईमध्ये टामस ग्रेहाम याच्या छापखान्यात छापिले.

सन १८५८.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

प्रस्तावना.

पवित्र शास्त्र हेंच ईश्वरप्रणीत शास्त्र आहे असें ख्रिस्ती लोक मानितान, ह्मणून ते फार श्रम व कालजी करून तें शुद्ध राखीत व भाषांतर करून लोकांस प्रसिद्ध करीत आले आहेत. जुन्या कराराची मूळभाषा इब्री आणि नव्या कराराची मूळभाषा ग्रीक आहे. येशू ख्रीस्त जगांत आल्यापूर्वी सुमारे २७० वर्षे झालीं तेव्हां मिसर देशांतील आलक्षांद्रिय शहरांत सत्तर विद्वान मनुष्यानी जुना करार इब्री भाषेंतून ग्रीक भाषेंत उतरून घेतला. तेव्हांपासून ख्रिस्ती लोकांनी सगळें पवित्र शास्त्र इंग्लिश, जर्मण, फ्रेंच, वगैरे बहुत भाषांत उतरून प्रसिद्ध केलें आहे. अलिकडे त्यानी या कामांत इतकी मेहनत केली आहे कीं, हें शास्त्र सुमारे १७० वेगवेगळ्या भाषांत उतरून प्रसिद्ध झालें आहे. या शास्त्रांत असें एक वचन आहे कीं, पृथ्वीतील सर्व लोक याला मान्य होऊन खऱ्या देवाची सेवा करितील अशी वेळ येणार आहे. या शास्त्रांत एकच खरा मार्ग दाखविला आणि एकच खरा तारणोपाय सांगितला आहे. तर या सर्व गोष्टींवरून हें शास्त्र वाचून व समजून घेण्याचा सर्वांचा धर्म व हेतहि होय, असें सिद्ध होतें. जे समजून घेण्याम इच्छितात व प्रयत्न करितात त्यांचें साह्य करावें या हेतूने ही टीका केली आहे. येशू ख्रीस्ताचा वृत्तांत चौघां शिष्यानी लिहून ठेविला; या वृत्तांताला शुभवर्तमान ह्मटलें आहे. देवाने पापी लोकांसाठीं तारणोपाय योजून सिद्ध केला आहे, ही वास्तविक सुवार्ता आहे. तर या वृत्तांताला शुभवर्तमान हें नांव शोभतें. नवा करार वाचतांना असे प्रश्न येतात कीं, ही गोष्ट कोणी लिहिली, ही वास्तविक खरी आहे कीं काय! तर याविषयीं पूर्ण प्रमाण मिळतें. दुसऱ्या कोणत्याहि प्राचीन ग्रंथाचा कर्ता व खरेपण यांविषयीं जें प्रमाण पढतें त्यापेक्षां नव्या कराराचे कर्ते व खरेपण यांस अधिक बळकट प्रमाण पढतें. नव्या कराराच्या एकएका पुस्तकावर ज्यांचें नांव आहे त्याने तें पुस्तक वास्तविक लिहिलें. याविषयीं मित्र आणि शत्रू, ख्रिस्ती, यहूदी आणि

नास्तिक, या सर्वांनी साक्ष दिली आहे. नव्या करारांतल्या मुख्य गोष्टी यहुदी लोकांच्या आणि इतर लोकांच्या बखरींत लिहून ठेविल्या आहेत, यास्तव शुभवर्तमान खोटे असें ह्मटले तर सर्व प्राचीन बखरींतले ग्रंथ खोटे असेंहि ठरेल. याशिवाय यांतलाच मजकूर ईश्वरी बोध आणि पवित्र आज्ञा व आचरणाचे शुद्ध नेम लक्षांत आणून हे शास्त्र खरे आणि ईश्वरप्रणीत आहे असें पूर्ण प्रमाण पटते.

पहिलें शुभवर्तमान माथीने लिहिलें. त्याला आलफीचा पुत्र लेवी असेंहि ह्मणत असत. रोमी सरकारच्या अमलांत तो जकातदार होता, परंतु ख्रीस्ताने त्याला बोलाविलें तेव्हांच तो अवघें सोडून त्याच्या मार्गे चालला. माथी ९:९. लूक ५:२७. यावरील टीका पाहा. हे शुभवर्तमान कोणत्या सालीं लिहिलें हें माथीने कळविलें नाहीं. एपिफेनियस नामक मंडळींतला एक वडील होऊन गेला तो ह्मणतो कीं, पेत्रस व पौलस रोम शहरांत उपदेश करीत होते, ह्मणजे सन ६३ या सालीं माथीने हें शुभवर्तमान लिहिलें. त्या वेळेस यरूशलेमाचा नाश झाला नव्हता. नव्या कराराच्या सर्व प्रतींमध्ये हें शुभवर्तमान वर घातलें आहे, यावरून असें अनुमान होतें कीं हें पहिल्याने लिहिलें होतें.

ही टीका रचतांना, दुसऱ्यानी अगोदर ग्रीक, लातिन, इंग्लिश, वगैरे भाषांत टीका केल्या होत्या त्या सर्वांवरून मिळे तितकें साह्य घेतलें आहे. बार्न्स साहेबाने केलेली टीका विशेष उपयोगी पडली. याशिवाय ब्लुमफील्ड, रोसन्मुलर, पूल, स्कात, हेन्री, क्लार्क, एदवड्स इत्यादिकांनी केलेल्या टीका या सर्वांपासून कांहीं साह्य मिळालें आहे. न्यांतून निवडून घेतांना किंवा मनांतून रचतांना शुभवर्तमानाचा खरा अर्थ उलगडून जें हिंदू लोकांच्या विशेष उपयोगी पडेल तेंच लिहावें असे प्रयत्न केले. देवाच्या आशीर्वादाशिवाय कांहीं मेहनत उपयोगी पडत नाहीं; तर याने आशीर्वाद देऊन हे प्रयत्न सफळ करावे ही या ग्रंथकर्त्यांची इच्छा व प्रार्थना आहे.

मात्थीने केलेले शुभवर्त्तमान.

अध्याय १.

आब्राहामाचा (१) पुत्र दावीद, (२) याचा पुत्र येशू (३) ख्रीस्त, याचा वंशावळी. (४)

२ आब्राहामाने (५) इझाकाला जन्मविलें, आणि इझाकाने (६) याकोवाला जन्मविलें, आणि याकोवाने (७) यहूदा व त्याचे भाऊ यांस जन्मविलें;

३ आणि यहूदाने (८) फारेस व जारा यांस थाभारेपासून जन्मविलें, आणि फारेसाने (९) हेखोनाला जन्मविलें, आणि हेखोनाने (१०) अरामाला जन्मविलें;

४ आणि अरामाने (११) अमीनादावाला जन्मविलें, आणि अमीनादावाने (११) नहशोनाला जन्मविलें, आणि नहशोनाने (१२) सल्मोनाला जन्मविलें;

५ आणि सल्मोनाने (१३) बवाजाला राहावेपासून जन्मविलें, आणि बवाजाने (१३) ओवेदाला रूपेपासून जन्मविलें, आणि ओवेदाने (१४) इशायाला जन्मविलें,

६ आणि इशायाने (१४) दावीद राजा याला जन्मविलें, आणि

(१) उत्प. २२:१८. गल. ३:१६.

(२) गीत. १३२:११. मात्थी. २२:४५

(३) प्रेषि. २:३०.

(४) लुका. ३:२३. पुढें.

(५) उत्प. २१:२-५.

(६) उत्प. २५:२६.

(७) उत्प. २९:३५. व पुढें.

(८) उत्प. ३८:२९, ३०.

(९) उत्प. ४६:१२.

(१०) रूथ. ४:१९.

(११) १ काल. २:१०. गण. १:७.

(१२) रूथ. ४:२०.

(१३) रूथ. ४:२१.

(१४) रूथ. ४:२२. १ शमु. १७:१२.

१-१६. ख्रीस्ताचा कुलक्रम हें या अध्यायांतील मुख्य सदर आहे. यहूदी लोक याप्रमाणें कुलक्रम मांडून ठेवीत असत. (उत्प. ५:१. ६:९)

येशू ख्रीस्त हा खरा मशिहा आहे याचें प्रमाण यहूदी लोकांस पटवून द्यावें घणून शुभवर्त्तमान कर्त्यांनी ही वंशावळी प्रसिद्ध केली. ही खरी आहे किंवा नाहीं याविषयीं समजावयास केवळ सर्कारी दमरांत पाहावें ला-

दावीद (१) राजा याने जी पूर्वी उरीयाची बायको होती, तिजपासून शलमोनाला जन्मविलें;

७ आणि शलमोनाने (२) रहबामाला जन्मविलें, आणि रहबामाने अबीयाला जन्मविलें, आणि अबीयाने आसा याला जन्मविलें;

८ आणि आसा याने यहोशाफाटाला जन्मविलें, आणि यहोशाफाटाने यहोरामाला जन्मविलें, आणि यहोरामाने उजीयाला जन्मविलें;

९ आणि उजीयाने योथामाला जन्मविलें, आणि योथामाने आहाजाला जन्मविलें, आणि आहाजाने हिज्कीयाला जन्मविलें;

१० आणि हिज्कीयाने मनाशशे याला जन्मविलें; आणि मनाशशे याने अमोनाला जन्मविलें, आणि अमोनाने योशियाला जन्मविलें;

११ आणि योशियाने यखन्या व त्याचे भाऊ यांस बबेलच्या प्रवासाच्या वेळेस जन्मविलें;

१२ आणि बबेलचा प्रवास असतां यखन्याने (३) शालतियेलाला जन्मविलें, आणि शालतियेलाने (४) जरूबाबेलाला जन्मविलें;

१३ आणि जरूबाबेलाने अबीहूदाला जन्मविलें, आणि अबीहूदाने एल्याकीमाला जन्मविलें, आणि एल्याकीमाने आजोराला जन्मविलें;

१४ आणि आजोराने सादोकाला जन्मविलें, आणि सादोकाने आखीमाला जन्मविलें, आणि आखीमाने अलीहूदाला जन्मविलें;

१५ आणि अलीहूदाने अलाजाराला जन्मविलें, आणि अलाजाराने माथानाला जन्मविलें, आणि माथानाने याकोबाला जन्मविलें;

१६ आणि याकोबाने योसेफ जो मारयेचा नवरा याला जन्मविलें, तिजपासून ख्रीस्त झटलेला येशू तो जन्मला.

(१) २ शमु. १२:२४.

(३) १ काल. ३:१७.

(२) १ काल. ३:१०. पुढें पाहा.

(४) नहे. १२:१.

गलें. त्या वेळेस बहुत शाहाणे व विद्वान यहूदी व परदेशस्थहि ख्रिस्ती लोकांचे शत्रु होते. यास्तव प्रेषितांनी प्रसिद्ध केलेली वंशावळी खोटी असली तर त्यांनी तेव्हांच असें प्रमाण पटविलें नसतें कीं काय! पण त्याजवर असा आळ कोणी कधींहि आणला नाहीं, झणून ही वंशावळी खरीच आहे आणि हा येशू ख्रीस्त देवाच्या वचनांप्रमाणें दाविदाचा आणि आब्राहामाचा वंशज आहे, असें उघड दिसते.

१७ याप्रमाणें आब्राहामापासून दावीदापर्यंत सर्व पिढ्या चवदा, आणि दावीदापासून बाबेलच्या प्रवासाच्या वेळेपर्यंत चवदा पिढ्या, आणि बाबेलच्या प्रवासाच्या वेळेपासून ख्रीस्तापर्यंत चवदा पिढ्या, अस्या आहेत.

१८ आणि येशू ख्रीस्ताचा जन्म (१) याप्रकारें झाला; त्याची आई मारया योसेफाला दिल्लेली असतां त्यांची संगती झाल्यापूर्वी ती पवित्र आत्म्याकडून गरोदर झालेली असी दिसण्यांत आली.

(१) लुका. १:२७. व पुढें पाहा.

१७ “सर्व पिढ्या.” आब्राहाम आणि दावीद यांची गोष्ट व बाबेलचा प्रवास याची गोष्ट सर्वांच्या ध्यानांत राहण्याजोगी होती. तर एका पुरुषापासून दुसऱ्या पुरुषापर्यंत चवदाचवदा पिढ्या आहेत, हें ध्यानांत ठेविलें ह्मणजे पक्की आठवण राहिल, असें समजून हे तीन विभाग केले आहेत. नबूखद्रेस्सराने ख्रीस्ताच्या येण्यापूर्वी ५८८ वर्षी यहुदी लोकांस पाडाव करून बाबेल शहराकडे नेलें. (२ काल. ३६ पाहा) योशियाच्या कार्कीर्दंत यहुदांस अनर्थ प्राप्त होऊं लागले, परंतु तो मेळ्यावर ३२ वर्षांनंतर ह्मणजे जिद्कीया राजाच्या कार्कीर्दीच्या ११ वर्षी त्यांच्या सत्तर वर्षांच्या दास्यत्वास आरंभ झाला. बाबेल हें शहर फरात नदीवर वसलें होतें. त्याचें गांवकूस ३० कोस लांब, ४३ हात रुंद आणि १७५ हात उंच असें होतें. शहरांत जावयास प्रत्येक बाजूला २५ ह्मणजे सर्व मिळून १०० पितळी दरवाजे होते. हें शहर मोठ्या विस्तृत राज्याची राजधानी होतें. बाबेल देशांत यहुदी लोक सत्तर वर्षे दासपणांत राहिले.

१८ “येशू ख्रीस्ताचा जन्म.” येशू ह्मणजे तारणारा. ख्रीस्त ह्मणजे मशीहा, अभिषिक्त. प्राचीन कार्की राजे व उपाध्ये यांस नेमून त्यांच्या मस्तकावर तेलाचा अभिषेक करित असत. (लेवी. ४:३. ६:२०. निर्ग. २८: ४१. २९:७. १ शमु. ९:१६. १५:१. २ शमु. २३:१.) पाहा, देव जो बाप त्याने ख्रीस्ताला आपल्या लोकांवर राजा, मुख्य उपाध्या आणि भविष्यवादी, असें नेमून ठेविलें, ह्मणून ख्रीस्त ह्मणजे अभिषिक्त असें नांव पडलें. “दिल्लेली असतां.” लग्न करण्याच्या पूर्वी कांहीं काळ वाग्दान करावें असी यहुदी लोकांची रीत होती. (उत्प. २४:५५. न्या. १४:८) ती पवित्र आत्म्याकडून गरोदर झालेली इ. ख्रीस्ताचें शरीर लोकजननाप्रमाणें नव्हे परंतु देवाच्या शक्तीकडून उत्पन्न झालें. तो पाप्यांस तारायाला जगांत आला ह्मणून त्याला माणसांच्चा दुष्ट स्वभाव न लागावा पण त्याने

१९ तिचा नवरा योसेफ तर नीतिमान होता आणि तिचा उघड अपमान करायास इच्छीत नव्हता झणून तिला गुप्तरूपे टाकावे असे त्याने मनांत आणिले. (१)

(१) अनु. २४:१.

निष्पाप आणि निष्कलंक असावे असे अगत्य होते. स्त्रीपासून जन्म पावल्यामुळे तो आद्धासारखा झाला. झणजे त्याने मानवी देह आणि मानवी प्रकृति धारण केली. असा चमत्कारीक जन्म पावल्याने त्याला माणसांचा भ्रष्ट स्वभाव न लागता तो निष्पापच राहिला.

१९ “तिचा नवरा.” झणजे लग्नासाठी ज्यासी तिचे वाग्दान झाले होते तो. “नीतिमान.” त्याने अन्याय करण्याचे भय धरिले. तिने दूताच्या येण्याविषयी त्याला सांगितले असेल, (लुका. १:२६ पुढे पाहा) आणि हे खरे आहे झणून ती निर्दोष आहे, असे जरी पुरते प्रमाण नव्हते तरी त्याने तिचा अन्याय करण्याचे भय धरिले. जे नीतिमान असतात ते फारकरून दयाळूहि असतात. “उघड अपमान.” व्यभिचार हे महापाप आहे असे पहिल्यापासून मोजिले आहे. मिसर देशांत व्यभिचारिणीचे नाक कापीत असत. इराण देशांत नाक आणि कानहि कापीत असत. यहूदी लोक तर दोषांसहि धोंडमार करीत असत. (लेवी. २०:२०. यो. ८:५. पाहा) जरी मागणीने दिव्ही होती तरी दंड एकसारखाच सोसावा लागता. (अनु. २२:२३, २४.) योसेफ नीतिमान व धार्मिक होता झणून त्याला दया येऊन त्याने तिला गुप्तरूपे दूर करावे असे मनांत आणिले. “गुप्तरूपे.” मोक्ष्याच्या नेमाप्रमाणे सूटपत्र देण्याचा अधिकार नवऱ्याकडे होता. (अनु. २४:१) सूटपत्रांत दूर करण्याचे कारण लिहीत असत आणि साक्षी घालीत असत. परंतु मारयेला कांहीं कारण न सांगता आणि साक्षीदार न ठेवितां दूर करावे, असी योसेफाने योजना केली. तिने व्यभिचार केला असेल आणि तिची आब्रू जाईल असे भय धरून तिला दूर केलेंच पाहिजे, असे त्याला वाटले. मग दूताचे येणे आणि बोलणे यांविषयी मारयेने जे सांगितले ते मनांत आणून ती पतिव्रता असेल तर तिला दूर करणे फार अवघड आहे असेहि वाटले असेल, आणि यावरून मोठ्या पंचांत पडला असेल. ती निर्दोष होती खरी, पण याचे प्रमाण तिने कसे पटवावे? ती अपमानांत व प्राणसंक्रांतांत पडली होती. परंतु निर्दोष्याचे रक्षण कसे करावे हे ईश्वर जाणतो. त्याने योग्य वेळेस योसेफाला मारयेची निर्दोषता कळविली.

२० परंतु तो त्या गोष्टीविषयी विचार करीत असतां पाहा, प्रभूचा दूत त्याला स्वप्नांत दिसून झगला, हे योसेफा, दावादाच्या पुत्रा, तू आपली बायको मारया इला घ्यावयास भिऊं नको, कां कां तिजमध्ये जो गर्भ आहे तो पवित्र आत्म्याकडून झाला आहे.

२१ आणि ती पुत्र प्रसवेला, आणि त्यां त्यांचें नाम येशू ठेवावें, कारण कीं तो आपल्या लोकांस त्यांच्या पापांपासून तारील. (१)

(१) प्रेषि. ५:३१. १३:२३,३८

या गोष्टीवरून सिद्ध होतें कीं आपण वास्तविक निर्दोष राहावें अशी आपणास मोठी काळजी असावी; मग ईश्वर आमची आब्रू राखील आणि शेवटीं सर्व दोष उडवील.

२० “तो त्या गोष्टीविषयी विचार करीत असतां” त्याने उतावळीने कांहीं केलें नाहीं, परंतु देवाची प्रेरणा मागितली. जे विचार करून देवाचें साह्य मागतील त्यांस ईश्वर मार्ग दाखवील. “प्रभूचा दूत.” दूत, या शब्दाचा अर्थ फार करून जासूद असा आहे. लूका ७:२४. ९:५२. कधी कधी वाऱ्यालाहि दूत असें झटलें आहे. गीत १०४:४. पटकीलाहि दूत झटलें आहे. गीत ७८:४९. सारांश जें कांहीं देवाची इच्छा प्रगट करायास किंवा सिद्धीस न्यायास नेमिलें आहे, त्याला दूत झटलें आहे. पण आकाश लोकांतील पवित्र व सुखी प्राण्यांस विशेषें करून दूत असें झटलें आहे. “स्वप्नांत.” ईश्वर आपल्या पुरातन भविष्यवाद्यांस आणि भक्तांस आपली इच्छा स्वप्नांकडून कळवीत असे. उत्प. २०:३. ३१:११, २४. ३७:५. ४१:१. १ राजे. ३:५. दानी. ७:१. ईयोब. ४:१३-१५. गण. १२:६. अमुक स्वप्ने देवाकडून आहेत हें कशावरून कळलें, याविषयी आतां माहिती नाहीं. देव स्वप्नांत आपली इच्छा कधी कधी कळवीत असे हें पक्कें माहित आहे. परंतु सांप्रत काळीं स्वप्नांकडून नव्हे तर शास्त्राकडून कळवीत असतो. “भिऊं नको.” तिच्या पातिव्रत्याविषयी भिऊं नको. “ती निर्दोष आहे.” तिला विशेष मान द्यावा झणून देवाने तिला निवडलें.

२१ “तो आपल्या लोकांस.” ख्रीस्ताचे लोक कोण आहेत? जे त्याजवर विश्वास ठेवितात ते. त्यांच्या विश्वासावरून प्रमाण पटतें कीं बापाने त्यांस ख्रीस्ताला दिलें आहे. यो. ६:३७. “त्यांच्या पापांपासून तारील.” याच कामावर प्रभु आला. लोकांस त्यांच्या पापांमध्ये तारावें असें नव्हे परंतु त्यांच्या पापांपासून तारावें झणून तो जगांत आला. पाप्यांचें मन पालट-

२२ आणि हे अवघे यासाठी झाले की, प्रभूने भविष्यवादाकडून जे सांगितले होते ते पूर्ण व्हावे, ते असे की, (१)

२३ पाहा, कुंवार गरोदर होईल आणि पुत्र प्रसवेल, आणि त्याला इम्मानुवेल ह्मणतील; याचा अर्थ, आमच्या संगतीं देव, असा आहे. (२)

(१) यशा. ७:१४.

(२) यो. १:१४.

न्यावांचून त्यांस आकाशलोकांत येऊं दिल्लें तर सुख वाटणार नाहीं. त्या पवित्र लोकांत पाप्यांस केवळ दुःख वाटेल. येशू ख्रीस्त पापापासून कसे तारितो, असें पुसाल तर, १ त्याने प्राण देऊन पापासाठीं प्रायश्चित्त केलें, आणि असें करून त्याने पाप केवढें कंटाळवाणे आणि नाशकारक आहे हें दाखविलें, आणि जो कोणी येशूवर विश्वास ठेवणारा आहे त्याला न्यायी ठरवून देवाने न्यायी राहावे हें साध्य केलें. २ त्याच्या लोकांनी आपल्या आत्मिक शत्रूला जिंकवें झणून ख्रीस्त शक्ति आणि साध्य देतो. तो भयावस्थेंत त्यांचें संरक्षण करितो आणि शत्रूच्या दिवसी तो त्यांस पुनः उठवून पवित्र आणि सुखी लोकांत आपल्या जवळ घेईल. ३ ख्रीस्त आपल्या लोकांचें मन नवें व शुद्ध करितो आणि त्यांच्या ठायीं पवित्रतेची आवड उत्पन्न करून ठेवितो. ख्रीस्ताने जें दुःख सोसिलें तें मनांत आणून आणि पवित्र आत्म्याची प्रेरणा बाळगून कोण पाप करील?

सूचना— एथें खऱ्या ख्रिस्ती माणसाचें एक लक्षण दिसून येतें. जर आपण पाप सोडीत नाहीं तर आपण खरे ख्रिस्ती आहों, असें प्रमाण नाहीं. ख्रीस्ताच्या रक्ताकडून तारणोपाय सिद्ध झाला असें केवळ नव्हे, तर जो पापी ख्रीस्ताला शरण जातो त्याचें मन तेंणेंकडून वास्तविक शुद्ध होतें आणि आकाशलोकाचें पवित्र सुख भोगावयाजोगें होतें.

२२, २३. ही भविष्य गोष्ट यशायाचा भविष्यवाद याचा ७:१४ यांत आहे. ही गोष्ट ख्रीस्ताच्या येण्यापूर्वी ७४० वर्षी अगोदर आहाज राजाच्या दिवसांत सांगितली होती. आहाज राजाला मोठें भय प्राप्त झालें होतें. ह्याचें कारण असें कीं इस्राएलाचा राजा जो पेकाह याने एका दिवसांत यहूदी लोकांचीं १२०००० माणसें मारलीं आणि २००००० पाडाव करून नेलीं होती. याशिवाय सुर्या देशाचा राजा जो रजीन हा पेकाह राजासो मिळाला होता, आणि हे यरूशालेमाचा नाश करून दाविदाचा वंश नाहींसा करून टाकतील, असें भय आहाजाला पडलें. पण या शत्रूस यश प्राप्त होणार नाहीं हें सांगण्याकरितां ईश्वराने यशायाला या संकटांत आहाजाकडे पाठविलें. या गोष्टीची खातरी होण्यासाठीं यशायाने आहाजाला चिन्ह

२४ तेव्हा योसेफाने झोंपेंतून उठून आपल्याला प्रभूच्या दुताने जसी आज्ञा दिव्ही होती, तसें करून आपली बायको घेतली;

२५ परंतु ती आपला प्रथम (१) पुत्र प्रसवे तोंपर्यंत त्याने तिला जाणिलें नाहीं; मग त्याचें नाम येशू (२) ठेविलें.

(१) निगं. १३:२.

(२) लुका. २:२१.

मागायास सांगितलें. (यशा. ७:१०, ११) तेव्हां आहाज राजा भ्याला आणि मी चिन्ह मागणार नाहीं असें झणाला. त्यावेळेस भविष्यवाद्याने ही विलक्षण गोष्ट सांगून त्याचा अविश्वास निषेधिला, आणि दाविदाच्या वंशांत मशीहा येणार आहे असें जें वचन ईश्वराने त्याच्या पूर्वजांस दिलें होतें त्याची आठवण केली. (उत्पत्ति. १९:१०) भविष्यवाद्याच्या बोलण्याचा सारांश हाच होता कीं, तुमचा विश्वास कोठें गेला आहे! स्त्रीचें बीज, (उत्पत्ति. ३:१५) झणजे मशीहा, हा अद्याप आला नाहीं. तो येणार आहे असा तुमचा भरवसा नाहीं काय? आणि तो येईपर्यंत दाविदाचा वंश राहिला पाहिजे असें तुम्ही जाणत नाहीं काय? “कुंवार गरोदर होईल.” या लेंकराचा जन्म चमत्कारिक रीतीने होईल. त्याचा देह ईश्वराच्या विशेष शक्तीने उत्पन्न होईल. (इब्री. १०:५) “इम्मानुवेल.” झणजे आमच्या संगती देव. हाच या इब्री शब्दाचा अर्थ आहे. हें नाम तारणाऱ्यास शोभतें. तो देव आणि मनुष्यहि होता. जर येशू ख्रिस्त साधारण रीतीने जन्मला असता तर तो जन्म स्वभावाने पापिष्ट झाला असता, आणि हिंदु देवांच्या अवतारांप्रमाणें स्वतां आपल्या पापाचें प्रायश्चित्त देखील त्याच्याने करवलें नसतें. ईश्वरी व मानवी हे दोन स्वभाव त्यामध्ये असावे झणून कुंवारीच्या उदरीं ईश्वराच्या शक्तीने जन्म घ्यावा यापेक्षां दुसरा कोणता जन्म शोभतो? येणेंकडून त्याने मानवी स्वभाव धारण केला आणि आमची करुणा करण्यास योग्य झाला. तथापि तो खरोखर देव आहे झणून आ-झाला तारण्यास पूर्ण पवित्र व समर्थ आहे. तो देव आणि मनुष्यहि आहे. यावरून तारणोपाय विशेष सफळ आणि गौरवयुक्त झाला. ज्याविषयी दिव्य दूत आचंवा करितात ते हेंच आहे. ज्यावरून तारणोपाय ख्रिस्ती लोकांस बोधकारक व समाधानकारक होतो ते हेंच आहे. ज्यावरून पाप्यांच्या मनांत शांति व आनंद उत्पन्न होतो, ज्यावरून त्यांला आपल्या तारणाविषयी पूर्ण भरवसा होतो आणि तारणारा फार प्रिय व मोलवान दिसतो ते हेंच आहे.

२५ “तिला जाणलें नाहीं.” ख्रिस्त जन्मेपर्यंत मार्या कुंवार होती असें

अध्याय २.

१ आणि हेरोद राजाच्या दिवसांमध्ये येशू यहूदा देशांतील बेथलहेमांत जन्मल्यानंतर, * पाहा पूर्वेकडून कोणी मागी लोक यरूशालेमांत येऊन बोलले कीं;

* ख्रिस्ती शक चालू लागल्यापूर्वी येशू चार वर्षे भगोदर जन्मला.

शास्त्रांत ह्मटलें आहे. हें खरेंच आहे असें मानलें पाहिजे. पण तिला यापुढें लेंकरें झालीं नाहींत असें शास्त्रांत सांगितलें नाहीं. अणखी लेंकरें झालीं असतील. (माथी १३:५५, ५६) “त्याचें नाम येशू ठेविलें.” हें नाम देवाच्या आज्ञेवरून ठेविलें होतें. (माथी १:२१.) हें नाम आठव्या दिवसीं सुंता करिते वेळेस ठेविलें. (लुका २:२१)

१ “हेरोद राजाच्या दिवसांमध्ये” यहूदा हा देश रोमी बादशाहाच्या अमलांत होता. पांपी नामें सर्दार याने ख्रिस्तापूर्वी ६३ वर्षे तो देश हस्तगत करून त्यावर कर बसविला होता. ख्रिस्ताच्या जन्माच्या वेळेस हेरोद राजाला राज्य चालवूं लागून ३४ वर्षे झालीं होती. रोमी बादशाहाने त्याला राजा असी पदवी घेऊ दिली, पण त्याला त्याच्या ताबेदारींत राहावें लागलें. तो आपलें राज्य चालविण्यांत प्रख्यात झाला, ह्मणून त्याला महान हेरोद असें ह्मणत. ख्रिस्त जन्मला त्या वेळेस औगुस्तस हा रोमांचा बादशाहा होता. तेव्हां राष्ट्रांची मोठी स्वस्थता होती. रोमी अमल (आणि ग्रीक भाषा) फारकरून सर्वत्र चालत असे. ख्रिस्ती धर्म लवकर प्रसिद्ध व्हावा ह्मणून ही गोष्ट अनुकूल होती. “बेथलहेमांत.” बेथलहेम या शब्दाचा अर्थ भाकरीचें घर. हें नाम सुपीक जमीनीवरून पडलें असावें. हें दावीदाचें नगर असें ह्मटलें आहे, (लुका २:४.) कारण कीं तो एथें जन्मला. (१ शमु १६:१, १८.) बेथलहेम नगर एका उंचावट्यावर वसलें असून त्याच्या सभोवतीं डोंगर व खोरीं होती. हल्लीं तेथें मुसलमान व ख्रिस्ती मिळून सुमारें २०० घरांची वस्ती आहे. “कोणी मागी लोक”. ह्मणजे उपाध्ये किंवा ज्योतिषी. असे ज्ञानी यरूशालेमाच्या पूर्वेस इराण देशांत आणि अर्बस्थानांत राहत असत. यरूशालेमांत हें शहर यहूद्यांची राजधानी होतें. त्याला पूर्वी शालेम असें ह्मणत असत. (उत्प. १४:१८. गीत ७६:२.) हें नगर अनेक डोंगरांवर वसलें होतें. पूर्वी त्याच्या सभोवतीं मोठे गांवकुसूं बांधिलें होतें. आतां ठिकाणे/ठिकाणीं त्याच्या भिंती अढळतात. शलमोनाच्या वेळेस त्याची शोभा विशेष होती. नंतर ४०० वर्षांनी

२ यहूद्याचा जो राजा (१) जन्वला तो कांठें आहे! कां कीं आझी पूर्व प्रदेशांत त्याचा तारा (२) पाहिला आणि त्याला नमन (३) करायास आलों.

३ हें ऐकून हेरोद राजा आणि त्याच्या सुद्धां सर्व यरूशालेम घाबरें झालें.

(१) जख. २:२.

(२) गण. २४:१७. यशा. ३०:३.

(३) योहान्न ५:२३.

नवखादनेस्सराने या शहराचा नाश करून तथील लोकांस पाडाव करून नलें आणि ७० वर्षेपर्यंत यरूशालेम शहर आसाड पडलें. मग तें पुन्हा बांधलें गेलें, आणि पूर्वीप्रमाणें शोभायमान असें ६०० वर्षे राहिलें.

२ “तो कांठें आहे.” त्या वेळेस यहूदी लोक बहुत दिवस मशीहाची वाट पाहत होते, आणि त्याच्या येण्याची वळ जवळ आली आहे हें त्यांस ठाऊक होतें. हा मशीहा मोठा राजा होईल आणि आझाला रोमी सरकारच्या दासपणांतून मुक्त करील, असें त्यांस वाटत असे. ही त्यांची आशा देशोदेशीं कळली गेली. यहूदी लोक हे मिसर देश, रोम, ग्रीस, आणि पूर्वेकडील मुलूख यांत फांकलें गेले असतां, ते आपल्याजवळ धर्मपुस्तक सर्वदां राखीत आणि ही आशा लोकांस कळवीत असत. स्वीतोनियस नामें एक रोमी बखर लिहिणारा याने या आशेविषयीं असें लिहिलें आहे कीं, यहूद्यांत कोणी मोठा राजा उत्पन्न होऊन सर्व पृथ्वीवर राज्य करणार आहे, असें मत पूर्वेकडील सर्व देशांत प्रसिद्ध होतें. तासितस नामें दुसऱ्या एका रोमी इतिहासकाराने असें लिहिलें कीं, याच वेळेस पूर्वदेश जय पावेल, आणि यहूद्यांत कोणी राजा उत्पन्न होऊन सर्वत्र राज्य करील, असें आमच्या उपाध्यांच्या धर्मपुस्तकांत लिहिलें आहे, असें बहुतेक द्वणत असत. योसेफस, आणि फैलो या दोघां यहूदी इतिहास कर्त्यांनीहि याच आशेविषयीं कांहीं सांगितलें आहे. याच आशेवरून ते ज्ञानी मागी त्याला शोधायास व भजायास आले होते. “त्याचा तारा.” तारा अथवा धूमकेतु दिसणें हें विलक्षण गोष्टी होण्याचें चिन्ह आहे, असें प्राचीन लोक समजत असत. हा तारा नवा आणि कांहीं प्रकारें चमत्कारिक; तो पाहून त्या ज्ञान्यांस असें वाटलें कीं ज्या राजाची वाट आझी बहुत दिवस पाहत आहों, तो आतां आला असावा. त्यानी वलामाचें भविष्य (गण. २४:२७.) वाचून त्यावरून हें मत धरिलें असेल.

३ “हें ऐकून.” द्वणजे तारा दिसला आणि मागी लोक आले आहेत, आणि त्यांच्या येण्याचा हेतु काय हें ऐकून हेरोद राजाने पुष्कळ

४ मग सर्व मुख्य याजक आणि लोकांचे शास्त्री यांस मिळवून (१) त्याने त्यांच्या जवळ पुसलें कीं, ख्रीस्ताचा जन्म कोठें व्हावा!

५ तेव्हां ते त्याला ह्मणाले, यहूदा देशांतील वेथलहेमांत, कां कीं भविष्यवादाने असें लिहिलें आहे कीं, (२)

६ हे यहूदा देशांतील वेथलहेमा, तूं यहूद्यांच्या सर्व सुभ्यांमध्ये लाहान आहेस असें कांहीं नाहीं, कारण कीं जो माझे लोक इस्त्राएल यांस पाळील, असा अधिकारी तुजमधून निघेल. (३)

(१) गीत २:२.

(२) मिखा ५:२. योहा. ७:४२. यशा. ४०:११.

(३) प्रग. २:२७.

रक्तपात केले व अपराधांच्या योगाने राज्य मिळविलें होतें, ह्मणून राज्य जाईल असें भय धरून तो धावरला. कोणी राजा जन्मला आहे, आणि हे मागी त्याचा सन्मान करायास आले आहेत, असें ऐकून, आपण निर्भय कसें राहूं आणि राज्य कसें राखूं असे विचार तो करूं लागला. “सर्व यरूशालेम.” कृतीएक धार्मिक यहूदी इस्त्राएलच्या शांतवनाची वाट पाहत होते, (लूका. २:२५.) आणि ख्रीस्ताच्या येण्याच्या समयीं आनंद करण्यास तयार होते. तरी फारकरून सर्व लोक, व विशेषकरून हेरोदाचे मित्र, धावरले.

४ “शास्त्री.” हे विद्वान, शास्त्रज्ञ, आणि सभासद होते. हे सरकारचें व सभेचें दप्तर व व्यापारांतील करार व सूटपत्रें लिहीत असत. हे मुख्य याजक व शास्त्री सान्हेद्रीम नामक यहूदी लोकांच्या सभेंतील सभासद होते. या सभेंत ७२ सभासद असत. त्यांचा अधिकार सर्व सरकारी व धर्म-संबंधी गोष्टींवर चालत असे. हेरोदाने धाबरून त्यांस मशीहाच्या जन्मा-विषयीं पुसावें, ह्मणून त्यांस एकत्र बोलाविलें. त्यांनी यहूदी शास्त्र लोकांस कळवावें हें त्यांचें काम होतें; ह्मणून भविष्य लेखाप्रमाणें ख्रीस्त कोठें जन्मणार आहे हें त्यांपासून समजून घ्यावें आणि त्याला मारावें, असा राजाचा बेत होता. त्याने ख्रीस्ताच्या येण्याच्या वेळाविषयीं कांहीं संशय धरिला नाहीं कारण ती वेळ आली असी त्याची खातरी होती, असें दिसतें.

५ “भविष्यवादाने” सभासदांनी संशय न धरितां लागलेंच उत्तर दिलें. त्यांनी भविष्यवादांतून वाक्य काढून प्रमाण पटविलें.

६ “सुभ्यांमध्ये.” यहूदी लोकांचे विभाग, हजार, या संख्येने केले होते, आणि त्यांचीं निरनिराळीं शहरें अथवा प्रांत यांला सुभा असें ह्मणत.

७ तेव्हां हेरोदाने त्या मागी लोकांस गुप्तरूपें बोलावून त्यांपासून तारा दिसण्याची वेळ नीट विचारून घेतली.

८ आणि त्यांस बेथलहेमास पाठवितांना द्यालें, तुझी जाऊन त्या बालकाचा चांगला शोध करा, आणि तुह्यास शोध लागल्यावर मला वर्तमान सांगा, ह्यणजे मीहि येऊन त्याला नमन करीन. (१)

(१) नीति २६:२४.

“लहान.” तो गांव वस्तीविषयीं जरी फार लहान होता तरी त्याला मोठा मान मिळाला होता, कारण कीं तेथें मशीहा जन्मायाचा होता. द्रव्य, शोभा, आणि मोठी वस्ती यांकडून जो मान होत असतो त्यांपेक्षां विशेषमान ख्रीस्ताच्या जन्माकडून त्या गांवाला प्राप्त झाला. “अधिकारी.” अधिकार करणें हा ख्रीस्ताचा एक हुद्दा आहे. (योहा. १८:३७.) ख्रीस्त हा मॅट-पाळावाणी विश्वासूपणाने आणि ममतेने अधिकार करित असतो. (योहा. १०:११. यशा. ४०:१०, ११. ९:७.)

७ “गुप्तरूपें.” एकांतें. ख्रीस्ताचा जन्मकाळ समजावा, हाच त्याचा अभिप्राय होता. “नीट विचारून घेतली.” तारा दिसण्याची वेळ बरोबर समजावी अशी त्याची इच्छा होती. तारा ख्रीस्ताच्या जन्मकार्त्वीव दिसावा, यास्तव तो दिसून किती दिवस झाले, हें समजलें ह्यणजे ख्रीस्ताला जन्मून किती दिवस झाले, हें सहज समजेल, असें त्याला ठाऊक होतें.

८ “चांगला शोध करा.” हेरोद आपला दुष्ट हेतु सिद्धीस नेण्यासाठीं फार काळजीने तजवीज करी. आपण ख्रीस्ताचें जन्मस्थान व काळ हीं बराबर समजून घ्यावीं असें केवळ नव्हे, पण ज्ञान्यानी निःसंशय त्याचा शोध काढून तो हाच आहे, असें आपणास पटवून द्यावें, ह्यणून त्याने त्यांस पाठविलें, आणि त्यांस आपल्या हेतुविषयीं कांहीं संशय न वाटावा, ह्यणून धार्मिकपणाचें सोंग दाखवून मीहि येऊन त्याला नमन करीन असें त्यांस द्यालें.

सूचना- १. दुष्ट माणसें धर्माच्या मिषाने वारंवार आपले दुष्ट उद्देश झांकून ठेवितात. शिमग्यांतील लाजेचीं कर्म, रोग्यांस गंगातिरीं नेऊन मारणें, बगाड घेणें, सर्ती जाणें, बालहत्या करणें, इत्यादि क्रूर कर्म धर्माच्या मिषाने करित असतात. पण यांकडून ईश्वर फसत नाही. तो अंतःकरणाकडे पाहतो. तो चांगल्या व वाईट कामांची झडती घेईल.

२. - दुष्ट माणसें आपले हेतु सिद्धीस नेण्याकरितां वारंवार धार्मिक माणसाचें साह्य करून घेण्यास पाहत असतात. आपल्या दुष्ट इच्छा सि-

९ तेव्हां ते राजांचे बोलणे ऐकून निघाले. मग पाहा, जो तारा त्यानी पूर्व प्रदेशांत पाहिला (१) होता तो त्यांच्या पुढे चालला, आणि तो बालक होता तेथे जाऊन वरती राहिला.

१० तेव्हां तो तारा पाहून ते अविशय आनंद पावले. (२)

(१) माथी २:२.

(२) गीत ६७:४.

द्वीस जाव्या, ह्मणून ती हेरोदाप्रमाणे कोणतेहि अपराध करायस चुकणार नाहींत. ते याच हेतूस्तव भोळ्यांस फसवायास, निसंशयितांला मोहविण्यास व अशक्तांला भुलवावयास पाहत असतात.

३. — दुष्ट माणसें विचार करून आपला हेतु सिद्धीस नेण्याचे चांगले उपाय योजितात, आणि हें सर्व धर्माच्या मिसाने करितात. आद्वाला ईश्वरी प्रेरणा आहे, असें मीष दाखवून ते मनःकल्पित नवे शास्त्र व नवा धर्म रचून लोकांस भुलवितात आणि दैवी विधीबदल मानवी विधि व नेम प्रवृत्त करतात. असे कृती होऊन गेले, पाहा बरे. याचें मूळ कारण लोभ, गर्व, अधिकार इत्यादिकांविषयीची आवड आहे. पण टोंग हें ईश्वरापासीं लपत नाहीं. तो मानसिक विचार जाणतो.

९, १० “तारा- त्याच्या पुढे चालला.” ते यरूशालेमास येत असतां, तारा त्यांस अदृश्य झाला असेल, आणि आतां पुन्हा दिसला. त्यानी तारा पाहिला तेव्हां, ईश्वर आद्व्यास मार्ग दाखवितो, असी त्यांची खातरी झाली, आणि ताच्याला उभें राहतां पाहिलें, तेव्हां ते फार आनंद पावले, कारण कीं जो राजा जन्मला आहे त्याला आद्वी पाहूं असा त्यांला भरवसा आला.

सूचना. — ख्रीस्ताचा जन्म ही मोठी गोष्ट होती. ईश्वराने त्या ज्ञान्यांस त्याचा शोध लावण्यासाठीं मार्ग दाखवावा हें योग्य होतें.

२. — जे तारणाच्याचा शोध करावयास इच्छितात त्यांस ईश्वर मार्ग दाखवील. १

३. — तारणाच्याचा शोध लागतो तेव्हां आद्वी फार आनंद करावा. येजू ख्रीस्त हाच वाट, सत्यता, आणि जीवन आहे. हाच आमचा तारणारा, मित्र, आणि सर्वामध्यें सर्व, असा आहे. याशिवाय दुसरा तारणोपाय नाहीं. तो सांपडेपर्यंत आत्म्याला शांति व आनंद होत नाहीं. तर सर्वांनी त्याला शरण जावें. आपण नम्रतेने व आनंदाने त्याजवर विश्वास ठेवून त्याच्या आज्ञा पाळाव्या. (योहा. १२:३५, ३६.)

११ नंतर त्यांना घरांत जाऊन वाळक्यास त्यांची आई शरण
इच्या जवळ पाहिले आणि पायां पडून त्यांच्या नमन केलें; मग आप-
ल्या द्रव्याच्या थैल्या उघडून सोने व उद व ब्रोळ असीं दांने त्यांच्या
अर्पिलीं. (१)

१२ तेव्हां हेरोदापासीं फिरून जाऊं गये असें स्वप्नांत सूचना
मिळाल्यामुळें (२) ते आपल्या देशास दुसऱ्या वाटेने गेले.

१३ तेव्हां ते गेल्यावर, पाहा, प्रभुचा दूत योसेफास स्वप्नांत
दिसून ह्मणाला, उठ वाळक आणि त्यांची आई यांस घेऊन मिसर

(१) गीत ७२:१०. यशा. ६०:६.

(२) माथी १:२०. हेब्रि. ११:१.

११ “त्याला नमन केलें.” हे लोक तारणाऱ्याचा शोध करण्याकरितां
लांवून आले. ईश्वराने त्यांस मार्ग दाखविला. आणि त्यांचा शोध लाग-
तांच जरी तो गव्हाणीत होता, तरी त्यांनी त्यांचें भजन केलें. यावरून हा
खरा मयीहा आहे, असें त्यांनी त्याला ओळखिलें. असें समजण्यास चां-
ग्रला आधार आहे. “उठ व ब्रोळ.” यांची उदनि अर्धस्थानांत फार
आहे. प्रेताला सुगंधित करण्याच्या कामांत याचा उपयोग पडत असे.
(योहा. १९:३९.) हा पवित्र अभिषेकाच्या तलांत वालण्याचा एक पदार्थ
होता. (निर्ग. ३०:२३.) दशांगांतहि वास्तीत असत. (एस्थे. २:१२.
गीत ४५:८. नीति ७:१७.) आणि कधी कधी विण्यासाठीं द्राक्षरसांत
वालीत असत. (मार्क. १५:२३.) हीं दांने त्या ज्ञान्यांनी सन्मानार्थ अर्पिलीं.
थोर मनुष्यांस असीं दांने देण्याची चाल बहूदा लोकांत फार रूढीत होती.
(उत्प. ३२:१४. ४३:२-५. १ शमु. १०:२७. १ राज. १०:२. गीत
७२:१०-१५.) जीं उत्तम दांने त्यांच्या देशांत मिळत तीं त्यांनी आणिलीं.
तसेंच आक्षी खीस्ताला उत्तम पदार्थ ह्मणजे आमची अंतःकरणे व सर्वेस्व
अर्पावे.

१२ “स्वप्नांत.” अध्याय १. विसाव्या ओवीवरील व्याख्या पाहा. “सूचना
मिळाल्यामुळें.” हेरोदाकडे परत जाऊन खीस्ताचें जन्मस्थान आणि त्या-
च्या राहण्याचें ठिकाण कळवावे, असें त्यांच्या मनांत होतें, पण ईश्वराने
त्यांस जाऊं दिलें नाहीं. जे ईश्वरास आवडतात त्यांचा तो सांभाळ करील.
दुष्टांच्या योजना कोणत्या रीतीने व्यर्थ कराव्या आणि आपण जे निवडले
त्यांचा सांभाळ कसा करावा, हें तो जाणतो.

१३ “मिसर देशांत पळून जा.” हा देश हेरोदाच्या ताब्यांत नव्हता,
ह्मणून तो राहण्यास फार सोईचा आश्रय होता. खीस्त, हा या एकाच

देशांत पळून जा, आणि मी तुला सांगे तोंपर्यंत तेथे राहा, कारण की बाळकाचा घात करायास हेरोद त्याचा शोध करणार आहे.

१४ मग तो उठून बाळक आणि त्याची आई यांस रात्री घेऊन मिसर देशांत गेला;

१५ आणि हेरोदाच्या मरणापर्यंत तेथे राहिला, तेव्हां म्या आपल्या पुत्राला मिसर देशांतून बोलाविले आहे, (१) असे जे प्रभूने भविष्यवादाकडून सांगितले होते ते पूर्ण व्हावे, झणून असे झाले.

१६ तेव्हां त्या मागी लोकांनी मला फसविले, हें जाणून हेरोद फार रागे भरला, आणि त्याने त्या मागी लोकांपासून जी वेळ नीट

(१) होश. ११:१.

वेळेस पालस्तीन देशाबाहेर गेला असेल. ज्या देशांत इस्राएल लोक क्रूर दासपणांत होते त्यांत त्याला आश्रय मिळाला. आपल्या लोकांनी निर्भयपणे राहावे झणून ईश्वर राष्ट्रांची देखील उलटापालट करू शकतो. तथापि तो काहीं साधनाच्या योगाने आणि आपल्या साधारण सूत्राने आपले हेतु सिद्धीस नेत असतो.

१४ “रात्री.” त्याच रात्री. योसेफ ईश्वरी प्रेरणा पावत तेव्हांच मान्य झाला.

१५ “हेरोदाच्या मरणापर्यंत.” हेरोद, हा आपल्या कार्कीदीच्या सदतिसाव्या वर्षी मरण पावला. (योसेफस. १७:८.) तो पराकाष्टेचा दुःखकारक व वाणेऱ्या रोगाने मेलाला. (योसेफस. १७:६.) “ते पूर्ण व्हावे.” (होश. ११:१.) हें वाक्य इस्राएल लोकांस मिसर देशांतून बोलावण्याविषयी सांगितले होते. (निर्गम. ४:२२, २३.) परंतु इस्राएल, हे येशूचे दर्शक चिन्ह असे होते, झणून हें भविष्य खीस्ताला लागू व्हावे हें योग्य होते.

१६ “फसविले.” मागी लोक त्याच्या आज्ञेप्रमाणे परत आले नाहींत. हेरोदाला फसवावे या हेतूने ते दुसऱ्या वाटेने गेले असे दिसत नाहीं, तरी यावरून तो फसला, झणजे त्याचा आशाभंग झाला. “फार रागे भरला.” ज्ञान्यांनी त्याची आज्ञा मानली नाहीं झणून. एकटया येशू खीस्तालाच मारावे असा त्याची इच्छा होती, आणि या इच्छेस अडथळा आल्यावरून त्याला कसे तरी मारून टाकावे असा निश्चय करून त्याने त्या प्रांतांतिल सर्व बाळकें मारण्याची क्रूर योजना केली. हेरोद, हा फार रागाट होता असे त्याच्या आयुष्यांतिल सर्व आचरणावरून दिसून येते. “जिवें मारिले.”

विचारून (१) घेतली होती त्या वेळेप्रमाणे, वेथलहेमांत आणि त्याच्या सगळ्या सीमांत जे बाळक दोन वर्षांचे आणि साहून धाकटे होते, त्या सर्वांस त्याने माणसे पाठवून जिवें मारिलें.

(१) माथी २:७.

हेरोदाने जेव्हां बाळकांस वधविलें तेव्हां खीस्ताला जन्मून एक वर्ष देखील झालें नसेल, परंतु काम पकें व्हावें असा निश्चय हेरोदाने केला होता, ह्मणून त्याने ज्ञान्यांस नीट वेळ विचारून घेऊन अणखी एक वर्ष मिळविलें. एवढा क्रूरपणा कोंडून असें वाटेल तर यापेक्षां अघोर कामें त्याने केलीं असें समजावें. योसिफस नामक एका यहूदी इतिहास कर्त्याने त्याचीं दुसरीं दुष्कर्में लिहून, हेरोद हा फार क्रूर, रक्तपाती व जुलमी होता, असें प्रमाण पटविलें आहे. त्याच्या एका सुंदर बायकोचें नाम मेरीआम्नी. तिचा भाऊ आरिस्तोबुलस, हा यरूशालेमांतील राहणाऱ्यांस कांहीं आवडता आहे असें समजून हेरोदाने त्याला त्याच्या अठराव्या वर्षी वधविलें. त्या बायकोचा हकेंनस नामें आज्ञा याला आपल्या कार्कीर्दीच्या सातव्या वर्षी वधविलें. हकेंनस तेव्हां ऐशीं वर्षांचा होता, आणि चांगल्या व सौम्य स्वभावाचा होता. त्याने एका वेळेस हेरोदाला प्राणसंक्रांतांतून वांचविलें होतें. नंतर हेरोदाने ती सुंदर बायको व तिची आई यांस सर्व लोकांसक्षम मारविलें, आणि आपल्या दोन पुत्राविषयीं निष्कारण संशय धरून त्याला तुरुंगांत फांसी दिल्लें. त्याने आपल्या मरणसमयीं यहूद्यांतील मुख्य लोकांस यरीहो शहरांत बोलावून आणविलें. जे येत नाहींत त्यांस जिवें मारवें या आज्ञेवरून सर्वास येणें प्राप्त झालें. हेरोदाने त्यांस रंगांगणांत कोंडून ठेविलें, मग त्याने आपली बहीण सालेम व तिचा नवरा आलेक्सीस यांस बोलावून आणून सांगितलें कीं आतां माझे आयुष्य थोडें राहिलें आहे. मी यहूदी लोकांस बरेंच ओळखतां. माझ्या मरणोपेक्षां दुसऱ्या कोणत्याहि गोष्टीकडून त्यांस अधिक संतोष होणार नाहीं. तर त्यांतील सर्व मुख्य लोक एथें रंगांगणांत तुमच्या स्वाधीन ठेविले आहेत. मी मेलों ह्मणजे हें त्यांस कळलें नाहीं इतक्यांत त्या लोकांस शिपायांच्या हातून मारून टाका. मग यहूदी देशांतील सर्व लोक मजविषयीं नाखुष आहेत, तरी ते माझ्या मरणसमयीं शोक करतील. असें बोलतांना अश्रू गाळून त्याने त्यांस शपथ घातली. (यो. प. ग्रंथ. १७:६. अणखी ठिकाणांठिकाणीं) त्याच्या मरणानंतर त्यानी या मनुष्यास न मारितां जाऊं दिल्लें, हें खरें, तरी हा राजा केवढा क्रूर, कित्या रक्तपाती, आणि कसा जुलमी होता, हें दिसण्यांत येतें.

१७ त्या वेळेस जें इर्मया (१) भविष्यवाद्याने सांगितलें होतें तें पूर्ण झालें;

१८ तें असें कीं, रामांत शोक व रडणें व मोठा आकांत असी वाणी ऐकण्यांत आली; राहेल आपल्या लेंकरांकरितां रडत होती, तीं नाहींत झणून ती शांतवन घेईना.

१९ मग हेरोद मेन्यावर, पाहा, प्रभूचा दूत मिसर देशांत योसे-फास स्वप्रांत दिसून झणाला;

२० ऊठ, बाळक आणि त्याची आई यांस घेऊन इस्त्राएल देशांत जा, कां कीं बाळकाचा जीव ध्यायास जे पाहत होते ते मेले आहेत. (२)

२१ तेव्हां तो उठून बाळक आणि त्याची आई यांस घेऊन इस्त्राएल देशांत आला.

(१) इर्म. ३१:१५.

(२) निर्गम. ४:१९.

१७ इर्म. ३१:१५. नवूखाद्रेस्सराने यरूशालेम शहर हस्तगत करून तेथील लोक पाडाव करून नेल याविषयीं हें वाक्य आधींच सांगितलें होतें. त्या क्रियांमध्ये सांखळ्यानी बांधलेला असा स्वता इर्मयाहि होता. (इर्म. ४०:१.) नवूखाद्रेस्सराने त्यांच्या अमीरांस मारून टाकिलें होतें.

१८ “रामांत.” रामा. हा लहान गांव बेथलहेमाजवळ होता आणि त्याच्या जवळ याकोबाची बायको राहेल पुरली होती. (उत्प. ३५:७-१९.) तिचें प्रतस्थान जवळ होतें झणून ती आई आपल्या लेंकरांकरितां शोक करीत आहे असा दाखला काढून भविष्यवादी तेंच वर्णन बेथलहेमांतील आयांस लावितो. त्या जुलमी राजाच्या क्रूरपणाकडून प्रत्येक कुटुंब शोक करीत हांतें. पण शुभवर्तमानकर्ता हेरोदाविषयीं काहीं निंदोक्ति बोलत नाहीं. तो या क्रूरपणाचें वर्णन सालसमनाने व खरेपणाने करितो, मग त्याचा न्याय करणें देवाला सोपून देतो.

१९ “हेरोद मेन्यावर.” १५ ओवीवरील व्याख्या पाहा. हेरोद मेन्यावर त्याचे तीन पुत्र राहिले, आणि त्या तिषांमध्ये त्याच्या राज्याचा विभाग झाला. त्यांचीं नामें आखेलायस, फिलिप्प, व आतिपास असीं होतीं. त्या सर्वांला हेरोद झणत असत.

२० “ते मेले आहेत.” झणजे हेरोद, व याचा पुत्र आतिपेतर. याला तर हेरोदानेच आपण मेन्यापूर्वीं पांच दिवस अगोदर मारिलें होतें.

२२ परंतु आर्खेलावस आपला बाप हेरोद याच्या ठिकारणीं यहूदांत राज्य करीत आहे, हें ऐकून तो तेथें जायास भ्याला; तथापि स्वप्रांत सूचना मिळाल्यामुळे तो गालील (१) प्रांतांत गेला.

२३ आणि तो नाजारेथ (२) नामें नगरांत जाऊन राहिला; त्याला नाजोरी (३) ह्मणतील, हें जें भविष्यवाद्यांनी सांगितलें होतें तें पूर्ण व्हावें, ह्मणून असें झालें.

अध्याय ३.

१ नंतर त्या दिवसांत (४) बामिस्मा करणारा योहान्न येऊन यहूदांतील रानांत उपदेश करीत बोलला कीं;

(१) माथी ३:१३. लुका २:३९.

(२) येहा. १:४५.

(३) गण. ६:१३. न्या. १:३५. १शमू १:११. प्रेषित. २४:५. (४) लुका ३:२. येहा. १:१८.

२२ “आर्खेलावस.” हा आपल्या बापासारखा फार क्रूर व जुलुमी स्वभावाचा होता. याने एका वल्हांडण सणाच्या वेळेस ३००० मागसांस वधविलें. याने नऊ वर्षे राज्य केल्यानंतर बादशाहाने त्याला देशपार केलें. योसेफ त्याचा स्वभाव जाणून त्याच्या अमलांत जावयास भ्याला आणि ईश्वराच्या आज्ञेवरून गालिलांत गेला. त्या वेळेस पालस्तिन देशाचे तीन विभाग झाले होते. ह्मणजे उत्तरेस गालील, मध्यें शोमरोन, आणि दक्षिणेस यहूदा. गालील हा भाग आंतिपास वलद हेरोद याच्या अमलांत होता. हा राजा कांहींसा सौम्य स्वभावाचा होता.

२३ “नाजारेथ.” हा गालिलांतील लहानसा गांव काना गांवाजवळ कापेर्णाहूमाच्या पश्चिमेस होता. तो कांहींसा खोऱ्यांत आणि कांहींसा डोंगराच्या उत्तरेणीं वसला होता. (४:२९.) त्यावेळचे तेथील राहणारे फार दुष्ट होते. हल्लीं हा गांव बराच आहे आणि तेथें एक मठ व दोन देवळे आहेत. “त्याला नाजोरी ह्मणतील.” ह्मणजे त्याला निंदतील व धिक्कारतील. त्याला नीच मानतील आणि नाकारतील असें सर्व भविष्यवाद्यांनी सांगितलें होतें. (यश. ५३) तो नाजारेथकर असल्यावरून नीच मानला गेला. कारण कीं त्या गांवाच्या लोकांची फारच बेअत्रु होती. याविपर्यां उदाहरण. ज्या वेळेस नाथानेल याला ह्मटलें कीं येशू मशीहा हा नाजारेथकर आहे त्यावेळेस तो असें बोलला, “नाजारेथांतून कांहीं चांगलें निघेल काय?” (या० १:४६.) तर यावरून भविष्यवाद्यांचें ह्मणणें पूर्ण झालें.

१ “त्या दिवसांत.” खीस्ताचें बाळपण व प्रौढपण यांमधील वर्षे सोडून

२ पश्चात्ताप करा, कां की आकाशाचें राज्य जवळ आलें आहे.

दिल्ली आहेत. “वाप्तिस्मा करणारा.” यहूदी लोक आपल्या मतानुसा-
न्यांचा वाप्तिस्मा करीत असत. ही रीत पूर्वीपासून चालत आली आहे.
“रानांत.” हा यादेन नदीच्या कांठीं व मोठा बसलेला डोंगरवट प्रदेश होता.

२ “पश्चात्ताप करा”. पाहा, पाप हें वाईट आहे, तें ईश्वराविरुद्ध
आहे, जें अघोर कर्म (इर्मैया ४४:४.) ईश्वर द्वेषितो तें हेंच आहे, असें
मनांत पकें आणून खरा खेद करणें आणि पापवासना अगदीं सोडून देणें हाच
पश्चात्ताप आहे. पापाकडून केवढें भय व दुःख झालें आहे, ईश्वर किती
पवित्र आणि न्यायी आहे, होय आमच्या पापामुळें खीस्ताला मरण सोसावें
लागलें, याविषयीं मनांत आणल्यावरून पश्चात्ताप होतो. नव्या कराराच्या
मूळ भाषेंत पश्चात्ताप या अर्थाचे दोन शब्द अढळतात. एकाचा अर्थ पापा-
मुळें खेद असा आहे. या ओर्वीतल्या शब्दाचा हाच अर्थ आहे. त्या
वेळेस यहूदी राष्ट्रांमध्ये पाप फार माजलें होतें, ह्मणून तुझी पश्चात्ताप करा
असा योहान्नाचा व खीस्ताचाहि पहिला उपदेश होता. “आकाशाचें राज्य
जवळ आलें आहे.” आकाशाचें राज्य, देवाचें राज्य, खीरताचें राज्य,
असीं वाक्यें ठिकाणोठिकाणीं शास्त्रांत अढळतात. या तीन वाक्यांचा अर्थ
एकच आहे. यहूदी लोकांनी असें राज्य येण्याची आशा जुन्या करारांतील
कित्येक वाक्यांवरून आणि विशेषेंकरून दानिएल भविष्यवाद्याच्या ७:१३, १४-
यांवरून धरली होती. दाविदाच्या बदली दुसरा कोणी तरी सिंहासनावर
बसेल, असें भविष्यवाद्याने सांगितलें होतें. (१ राजे २:४. ८:२५. इर्म.
३३:१७.) यहूदी लोक मशीहाची वाट पाहत होते. तो येईल, तेव्हां
मेल्ले उठतील, न्याय ठरला जाईल, सर्व शत्रु मारले जातील आणि आप-
ल्या राजाला मोठा मान मिळेल, असें त्यांस वाटत असे. त्या येण्याच्या
काळाला यहूदी लोक सदरहु नामें देत असत. खीस्त व त्याचे शिष्य तीं
नांवें घेऊन बोलत असत. परंतु त्यांनी पहिल्यापासून या राज्याविषयीं यहू-
द्याचें खोटें मत दाखवावयास बरोबर समजून यावें ह्मणून प्रयत्न केले.
(माथी ५:३, २०. योहा. १८:३६.) जर योहान्नाने लोकांला बोलावून
मोठी फौज मिळविली असती तर हा मशीहाची वाट सिद्ध करीत आहे,
आणि देवाचें राज्य जवळ आलें आहे, असें त्यांस वाटलें असतें. पण
असें न करितां त्या पवित्र राज्याची भिडता होण्यासाठीं त्याने पश्चात्ताप
करावयास सांगितला. तमेंच आतांहि सर्वत्र सर्व लोकांस शुभवर्तमानाचा

३ कां तर ज्याविषयीं यज्ञाया भविष्यवाद्याने हें सांगितलें होतें कीं, (१) रानांत ओरडणाऱ्याची वाणी झाली कीं, प्रभूचा मार्ग तयार करा, त्याच्या वाटा नीट करा, तो हाच आहे.

४ आणि या योहान्नाचें वस्त्र (२) उंटाच्या लवेंचें होतें, आणि त्याच्या कंठरेस कातड्याचा कंठरबंद होता, आणि त्याचें खाणें टोक (३) व रानमध होतें.

५ तेव्हां यरूशालेम व सर्व यहूदा व यार्देनेच्या चहुंकडील अवघा देश यांतील लोक निघून त्याच्या जवळ गेले;

६ आणि त्यांनी आपलीं पापें पदरीं घेऊन (४) यार्देनेमध्ये त्या-पासून बाप्तिस्मा घेतला.

(१) यज्ञाया ४०:३.

(३) लेवी ११:२२

(२) २ राज. १:८. माथी ११:८.

(४) प्रेषि. १:५. २:३८. १९:४,५,८.

निरोप हाच आहे कीं, तुझी पश्चात्ताप करा, कारण कीं आकाशाचें राज्य जवळ आलें आहे. ख्रीस्ताने तारणोपाय सिद्ध केला आहे आणि आतां तो आपण होऊन तुझाला बोलावितो. तुझी पश्चात्ताप करून त्याजवर विश्वास ठेवा.

४ “वस्त्र उंटाच्या लवेंचें होतें.” एलीया इत्यादिक भविष्यवादी असीं जाड व स्वर्ती वस्त्रे नेसत असत. (२ राज. १:८. जेख. १३:४.)

५ “तेव्हां यरूशालेम इ०” बहुत लोकांचे समुदाय त्यांचे ऐकायास गेले. ते ऐकायास व बाप्तिस्मा घ्यावयास खुशी होते, याचीं दोन कारणें दिसून येतात. (१) आपल्या धर्माचा व राज्याचा पालट होणार आहे असें त्या वेळेस त्यांला वाटत असे. (२) यहूदी धर्मानुसाऱ्याचा बाप्तिस्मा करावा असा चाल रूढीत होती. नवा धर्म अंगीकारण्याकडून शुद्ध होण्याची ही योग्य खूण आहे, असें ते मानीत असत.

६ “बाप्तिस्मा घेतला.” त्यांनी आपलीं पापें पत्करलीं आणि बाप्तिस्मा घेण्याकडून आपली पक्की खातरी दाखविली. तेणेंकडून मन स्वच्छ होतें असें नाहीं, केवळ स्वच्छ होण्याचें अगत्य दाखविलें आहे. तो ख्रिस्ती मंडळीची निशाणी आहे, आणि पवित्र आत्म्याकडून अंतःकरण शुद्ध होण्याची बाहेरील खूण व शिक्षा असा आहे. हा पश्चात्ताप, विश्वास आणि पवित्र आचरण यांची खूण आहे, आणि तो घेण्याविषयीं ख्रीस्ताची आज्ञा आहे. यावरूनच तो घेण्याचें अगत्य दिसून येतें.

७ परंतु परोशी व सदोकी यांतील बहुतांस आपल्या वासिस्म्या-
साठी येतां पाहून, तो त्यांस बोलला, अहो सापाच्या पिल्लानो, (१)
जो क्रोध होणार (२) त्यापासून पळाय्यास तुझ्यास कोणी सुचविलें!

(१) यशा. ५१:५. माथी १२:३४. २३:३३. लुका २:७. (२) इर्म. ५१:६. रोमे. १:१८

७ “परोशी व सदोकी.” यहूद्यांमध्ये परोशी, सदोकी, आणि एस्सेनी
असे तीन मुख्य पंथ होते. (१) परोशीपंथ हे अधिक होते आणि मातबर
होते. परोशी हें नाम इब्रीभाषेंतील ज्या शब्दावरून पडलें, त्या शब्दाचा
अर्थ वेगळे ठेवणें असा आहे. आझी आपल्या देशस्थ लोकांपेक्षां पवित्र
आहों, असें मानून ते त्यांपासून वेगळे राहत असत. माणसांचे आत्मे अमर
आहेत, ते उठविले जाताल, ते आपआपल्या कर्माप्रमाणें सर्वकालिक सुख
अथवा दुःख भोगतील; चांगले व वाईट असे दूत आहेत; ईश्वराला यहूदी
लोकांवर विशेष उपकार करणें भाग होतें; आणि आपण आब्राहामाच्या
पुण्याने किंवा नेमशास्त्र पाळल्याने न्यायी ठरूं असें ते मानीत होते. ते
अभिमानी, व साधुमान्य असून, साधारण लोकांस नीच मानीत असत.
(योहा. ७:४९.) ते थोरपणाचें ढोंग दाखवीत, डौलाने भजन व धर्म करीत,
आणि बाहेरील शुद्धता, उपवास व धुण्याचे संस्कार यांविषयीं ते फार जपत
असत. जेवण व सभा यांमध्ये मुख्य आसनाची त्यांला फार आवड वाटे.
ते दुष्ट, ढोंगी, अधिकारेच्छु आणि फार अभिमानी असे होते. (२) सदोकी
हें नाम त्यांनी सदोकापासून घेतलें, असें ह्मणतात. सदोक, हा आंतीगनस
सोकीयस जो ख्रिस्ताच्या येण्यापूर्वी २६० वर्षांमागे सर्गेंतील मुख्य हाता
त्याचा शिष्य होता. अंतिगनसाने असें शिकविलें कीं, सुखाची आशा अ-
थवा दुःखाचा दंड यांवरून नव्हे तर तीं करणें भाग आहे ह्मणून देवाची
सेवा केली पाहिजे. पण सदोकांने त्यांचें मत बरोबर न समजतां, परलोकीं
कांहींच फळ मिळणार नाहीं, असें मत अंगीकारलें. यावरून हा पंथ उत्पन्न
झाला. या पंथातील लोकानी पुन्हा उठणें नाकारिलें. आत्मा नाहीं, दूत
नाहींत, आणि परलोक नाहीं, असें त्यांनी ह्मटलें. तथापि जुना करार खरा
आहे असें ह्मणत असत. (३) एसेनी, या पंथाविषयीं नव्या करारांत कांहीं
सांगितलें नाहीं. ते आपली सर्व मालमत्ता समाईक ठेवीत. ते पुष्कळ
उपासतापास करीत. त्यांचें मत फारकरून परोश्यांच्या मतासारखें होतें.
“अहो सापांच्या पिल्लानो.” साप हा दुष्टपणाचें चिन्ह असा आहे. त्यांचें
विष नाशकारक आहे. तसेंच पापहि नाशकारक असतें, ह्मणून त्यापासून
दूर राहिलें पाहिजे. (उप. ३:१५.) “जो क्रोध होणार.” इतकें

८ तर पश्चात्तापास योग्य जी फळें तीं द्या;

९ आणि आब्राहाम आमचा बाप आहे, असें आपल्या मनांत ह्मणायाम योग्य मानूं नका; कां कीं मी तुम्हास सांगतो, आब्राहामासाठीं या दगडाचीं लेकरें करावयास देव समर्थ आहे.

१० आणि आतांच झाडाच्या मुळावर कुऱ्हाड ठेविली आहे,

दोंगी आणि दुष्ट लोकांस येतां पाहून योहानाला आश्चर्य वाटलें. (१) जे गर्विष्ठ आहेत त्यांविषयीं फारकरून आशा नाही, कारण कीं ते शुभवर्तमानाचा धिक्कार करितात. (२) जे साधुमान्य आहेत त्यांविषयीं फार करून आशा नाही, कारण ते आपल्या पुण्याकडून तारण साधावयास पाहतात, आणि खीस्ताचें पुण्य अंगीकारित नाहीत. (३) जे लोभिष्ठ त्यांचें मन द्रव्य, व ऐहिक विषयांकडे असतें. ते आकाशलोकांत संग्रह सांठवून ठेवायास इच्छित नाहीत. (४) ज्यांचें अंतःकरण इतकें कठीण आहे कीं ते पश्चात्ताप करणार नाहीत, त्यांतील बहुतेकांस पवित्र आत्मा अणखी प्रेरणा करणार नाही, आणि ते सर्वकाळ तसेच क्रोधपात्र राहतील. क्रोध होणार आहे, आणि तो सर्व अन्यायांवर येईल, असीं सर्वांनी आठवण ठेवावी, आणि या क्रोधापासून सर्वांनी पळवें. देवाने कृपाकरून सर्वांस प्रबोधित केलें आहे. जे अगदीं निष्काळजी आहेत त्यांस भय वाटावें.

८ “योग्य जीं फळें तीं द्या.” ह्मणजे या कामांत कपटी होऊं नका. पश्चात्ताप करण्यांत कांहीं टोंग नसावें. तुम्ही खरा पश्चात्ताप करितां, असें पाप सोडण्याकडून दाखवा. हा उपदेश योग्य व अंतःकरणांत ठसण्याजोगा आहे.

९ “आब्राहाम आमचा बाप आहे.” (योहा. ८:३३-३७, ५३.) आधीं आब्राहामाचें संतान असल्यावरून आज्ञाला मोठा मान आहे आणि आमचें तारण होईल, असें त्यांस वाटलें. परंतु योहानाने त्यांस निक्षून सांगितलें कीं, ही गोष्ट ईश्वराच्या दिसण्यांत हलकी आहे. तो दगडापासून देखील आब्राहामाला लेकरें उत्पन्न करून देण्यास समर्थ आहे. वास्तविक पाहिलें तर देवाने त्या गर्विष्ठ परोश्यांतील बहुतेकांस त्यांच्या पापामुळें नाकारलें, आणि आत्म्याने आब्राहामाचीं लेकरें होण्यासाठीं बहुत परदेशस्थांस निवडून घेतलें. आमचें मोठें कूळ किंवा नामांकित वडाल यांजकडे ईश्वर कांहीं लक्ष देत नाही. तो अंतःकरणाकडे पाहतो, आणि कोणी थोर असो किंवा लहान असो तो पवित्रतेवांचून देवाला पाहणार नाही.

१० “झाडाच्या मुळावर कुऱ्हाड.” जेव्हां कुऱ्हाड झाडाच्या मुळासीं

यास्तत्र जे जे झाड चांगले फळ देत नाही तें (१) तोडून अर्मांत टाकतात.

११ पश्चात्तापासाठीं भी तुमचा वात्सिस्मा पाण्याने (२) करितों, परंतु जो माझ्या मागून येतो तो मजपेक्षां समर्थ आहे, त्याच्या वाहाणा वाहायास मी योग्य नाहीं, तो पवित्र आत्म्याने (३) व अर्माने तुमचा वात्सिस्मा करील.

(१) योहान्न १५:६. (२) लूका ३:१६. प्रेषि. १९:४. (३) प्रेषि. १:५.

लावितात, तेव्हां तें खसी करण्यासाठीं नव्हे, परंतु तें अगदीं तोडून टाकण्यासाठीं. योहान्नाने हा दाखला देण्याकडून असें समजाविलें कीं, आतां न्याय होणार आहे आणि जसें झाड फळावरून कळतें तसा मनुष्याचा न्याय त्याच्या आचरणावरून ठरेल. आतां ढोंग चालणार नाहीं. आपण पश्चात्ताप करितों एवढें धरणें पुरें नाहीं. वास्तविक सुधारून ईश्वराकडे फिरलें पाहिजे.

११ “पाण्याने करितों.” पाणी हें स्वच्छ करण्याचें साधन आहे धरणून मन स्वच्छ होण्याचें अगत्य दाखविण्यासाठीं वात्सिस्मा पाण्याने करावा हें योग्य दिसतें. “त्याच्या वाहाणा.” हा तारणारा इतका थोर व इतका गौरवयुक्त होणार आहे कीं त्याच्या वाहाणा वाहावयास देखील मी योग्य नाहीं, असें योहान्नाला वाटलें. जे खीस्ताचें गौरव व श्रेष्ठपण जाणतात ते त्याला उंच मानून आपणाला नीच मानितात. जरी खीस्ताने आपणाला नीच करून सर्वांपेक्षां लाजीरवाणें मरण सोसिलें तरी तो आपल्या ईश्वरी व मानवी स्वभावाने सर्वांहून थोर मनुष्यापेक्षां अतिश्रेष्ठ होता. जे खीस्ताची निंदा करितात ते त्याचे गुण अगदीं समजत नाहींत, आणि त्याला धिक्कारण्याकडून आपल्याला केवढें भय प्राप्त होतें हें ते जाणत नाहींत. “पवित्र आत्म्याने.” हा देवपणांतील तिसरा आहे. मनांत प्रकाश पाडावा, अंतःकरण पवित्र व नवें करावें, शांति व समाधान द्यावें, हें पवित्र आत्म्याचें काम आहे. जेव्हां पवित्र आत्मा लोकांला प्रेरितो, तेव्हां बहुत लोक ईश्वराकडे फिरतात. (प्रेषि. २:४, ४१.) “अर्माने.” हाहि शुद्ध करण्याची खूण आहे. हा प्रकाश पाडतो, तापवितो आणि जाळून टाकितो. तसाच पवित्र आत्मा अंतःकरणांत प्रवेश करून तें पारखितो. जे अपूर्ण सांपडतील ते सर्वकालिक अर्मांत टाकिले जातात. “वात्सिस्मा करील.” धरणजे तुझावर पवित्र आत्मा घालील. (नीति १:२३. यशा. ४४:३. योएल २:२८

१२ त्याचें सूप त्याच्या हातांत आहे, आणि तो आपलें खळें अगदी निर्मळ करील, (१) आणि आपले गहू कोठारांत सांठवेल, आणि भूस (२) न विझणाऱ्या अर्मांत जालून टाकील-

१३ तेव्हां येथू गालीलाहन यार्देनेस योहान्नाजवळ त्यापासून बाप्तिस्मा घेण्याकरितां आला.(३)

१४ परंतु योहान्न त्याला मना करून झगला, मला तुजपासून बाप्तिस्मा घेण्याची गरज आहे, आणि तूं मजकडे येतोस काय ?

१५ मग येथूने त्याला उत्तर दिलें कीं, आतां होऊं दे, कां कीं या प्रकारें सर्व न्यायीपणा पूर्ण करणें हें आह्मास योग्य आहे. तेव्हां त्याने त्याचें होऊं दिलें.

(१) मल. ३:२.

(२) गीत १:४. मल. ४:९. मार्क. ९:४८.

(३) मार्क. १:९. लूका ३:२९.

२९. प्रेषि. २:१७, १८.) पवित्र आत्म्याने बाप्तिस्मा करणें द्वणजे अंतःकरण पवित्र व नेंवें करण्यासाठीं पवित्र आत्मा पाठविणें असें आहे.

१२ “त्याचें सूप इ.” खीस्त, हा लोकांचें अंतःकरण किती सूक्ष्म दृष्टीने पारखितो, हें समजविण्यासाठीं योहान्न हा दाखला सांगतो. शेत-करी दाणा भुसापासून सुपाने वेगळा करीत असतो. तसाच खीस्त हाहि खऱ्या विश्वासणाऱ्यांस दुष्टांपासून वेगळें करून सर्वकालिक जीवनासाठीं राखून ठेवितो. गहू द्वणजे देवाचे खरे भक्त, भूस द्वणजे दुष्ट लोक. ते भुसासारिखे वाऱ्याने उडविले जातील, असें शास्त्रांत सांगितलें आहे. (इ-योव २१:१८. गीत १:४. यशा. १७:१३. होशे १३:१३. यशा. ५:२४.) “न विझणाऱ्या अर्मांत.” हा अभि सर्वकाळपर्यंत जळत राईल. (२ थेस्स. १:८, ९. मार्क. ९:४८. माथी ५:२४.)

१४ “मला तुजपासून इ०” म्या तुझा बाप्तिस्मा पाण्याने करावा, यापेक्षां त्वां माझा बाप्तिस्मा पवित्र आत्म्याने करावा, हें योग्य आहे. मी पापी आहे, मी मशीहाला बाप्तिस्मा देण्यास योग्य नाहीं.

१५ “सर्व न्यायीपणा.” येथू पापी नव्हता आणि जसें लोकांला तसें त्याला पश्चात्तापासाठीं बाप्तिस्मा घेण्याचें अगत्य नव्हतें. परंतु यावेळेस तो आपलें मोठें काम चालू करणार होता, द्वणून त्याने आपली वाट सिद्ध करणाऱ्यापासून बाप्तिस्मा घेउन त्यासीं संबंध दाखवावा आणि आमच्या बदल धर्मनीति पूर्ण करावी हें योग्य होतें. त्याने आपल्या लोकांकरितां किता घालून ठेविला आहे. (पेत्रसाचें पहिलें पत्र २:२१.)

१६ आणि येशू वापिस्मा घेतल्यावर पाण्यांतून तेव्हांच वर आला; आणि पाहा, त्याच्या साठीं आकाश उघडलें, आणि त्याने देवाच्या आल्याला (१) खनुत्रासारिखें उतरतां, आणि आपल्यावर येतां पाहिलें.

१७ आणि पाहा, आकाशांतून असी वाणी झाली कीं हा माझा प्रिय पुत्र (२) आहे, याविषयीं मी फार संतुष्ट आहे.

(१) यशा. ११:२. ४२:१. ६१:१. योहा. ३:३४.

(२) गीत २:७. लूका ९:३५. एफे. १:६. २ पेत्र. १:१७.

१६ “आकाश उघडलें.” स्तेफानसाच्या मरणसमयींहि असेंच घडलें. (प्र. ७:५६.) हाच मशीहा आहे, असें प्रमाण योहानाला पटवून देण्यासाठीं हा चमत्कार झाला. (योहा. १:३३.) “खनुत्रासारिखा.” खनुत्र हें पवित्रता व निर्दोषीपण यांचें चिन्ह असें मानिलें आहे. तारणाच्याची पवित्रता, नम्रता, आणि कनवाळूपण दाखविण्यासाठीं आत्म्याने हें रूप धारण केलें असें दिसतें.

१७ “आकाशांतून असी वाणी झाली.” ही वाणी जे जवळ हांते त्यानी ऐकिली असेल. जेव्हां खीस्ताचें रूप डोंगरावर पालटलें तेव्हां हीच वाणी फिरून ऐकूं आली. (माथ्या १७:५. लूका ९:३५, ३६. २ पेत्र. १:१७.) खीस्ताच्या मरणापूर्वीं एका वेळेस ही वाणी ऐकूं आली, आणि गडगडाट झाला, असें किर्ताएकांस वाटलें. (योहा. १२:२८-३०.) ईश्वराने या वाणीकडून, हा मशीहा आहे, असी साक्ष दिली.

“हा माझा प्रिय पुत्र आहे.” ईश्वराने स्वतः हें नाम खीस्ताला दिलें. या नांवावरून खीस्ताचा देवासीं जवळचा संबंध आणि देवाची त्याजवर अतिशय प्रीति दिसून येता. (इब्री १:२.) तो देवासमान आहे, असेंहि या नांवावरून दाखविलें जातें. (इब्री १:५-८. योहा. १०:२९-३३. १९:७.) खीस्त हा ईश्वराला प्रिय आहे, ह्मणून त्याला पुत्र असें ह्मटलें. खीस्त वापिस्मा घेतवेळेस जें घडलें त्यावरून देवपणांत तिचे आहेत असें दाखविलें गेलें. ह्मणजे येशू खीस्त याने वापिस्मा घेतला, पवित्र आत्मा त्यावर उतरला, आणि देव जा बाप त्याची वाणी ऐकूं आली.

अध्याय ४.

१ नंतर सैतानाकडून त्याची परीक्षा व्हावी, (१) ह्मणून येशूला आख्याने (२) रानांत नेले.

२ आणि तो चाळीस दिवस व चाळीस रात्री उपासी राहिल्यावर त्याला भूक लागली.

३ आणि परीक्षक त्याजपासीं येऊन बोलला, तूं देवाचा पुत्र असलास तर या धोंड्यांच्या भाकरी व्हाव्या ह्मणून सांग.

४ तेव्हां त्याने उत्तर दिलें कीं, असें लिहिलें आहे, (३) मनुष्य

(१) मार्क. १:१२. लुका ४:१. (२) १ राज. १८:१२. यहे. ११:१,२४. प्रेषि. ८:३९

(३) अनु. ८:३

१ "सैतानाकडून". सैतान या शब्दाचा मूलार्थ वैरी असा आहे. दुष्ट दृष्टांतील जो मुख्य त्याला शास्त्रांत वारंवार हे नाम दिलें आहे, कारण तो माणसांचा मोठा वैरी आहे. (इयोब १:६-१२. माथ्या १२:२६.) त्याला याबलसहि ह्मणजे दोष लावणारा असें ह्मटलें आहे. वालजबुल, माथ्या १२:२४. जुना साप, आणि मोठा अजगर, प्रग. १२:९. अंतरिक्षांतील सत्तेचा अधिकारी, एफे. २:२. असेंहि त्याला ह्मटलें आहे. "आख्याने." लुका ४:१. या ओवीमध्ये येशू पवित्र आख्याने पूर्ण आहे असें ह्मटलें आहे. यावरून तो पवित्र आख्याकडून रानांत नेला गेला असें समजावें.

२ "उपासी राहिल्यावर". त्याने कांहीं खालें नाही. (लुका ४:२.) दुसऱ्या कित्येकानी ४० दिवस उपवास केले. निर्ग. ३४:२८. १. राजक. १९:८.) देवाने निःसंशय चमत्कार करून त्यांस वांचविलें.

३ "परीक्षक". सैतानाने फार चातुर्याने ख्रीस्ताची परीक्षा पाहिली. त्याच्या देवपणाविषयीं त्याने प्रमाण मागितलें. यापेक्षां दुसरी युक्ति कांहीं चालण्याजोगी नव्हती. हा माझा प्रिय पुत्र आहे, अशी वाणी ऐकूं आली होती; आणि मग परीक्षक ह्मणाला कीं याविषयीं पक्कें प्रमाण पटवा. यासाठीं चमत्कार करण्यास कां योग्य नव्हतें? तो रानांत एकटा, गरजवंत, भुकेला, असा पडला असतांहि देवाचा पुत्र होता, तर आपल्या गरजा पुरविण्यासाठीं आणि आपल्या देवपणाविषयींचें प्रमाण पटविण्यासाठीं चमत्कार करायास काय हरकत होती? जर करितों तर सैतानाला मान्य होतां, हें प्रभूला ठाऊक होतें, ह्मणून तो मान्य होईना.

४ "मनुष्य केवळ भाकरीने वांचेल असें नाही". हें वाक्य

केवळ भाकरीने वांचेल असें नाही, तर जें काहीं वचन देवाच्या तोंडांतून निघेल तेंचकरून वांचेल.

५ मग सैतानाने त्याला पवित्र (१) नगरांत नेलें, आणि देवळाच्या कंगोऱ्यावर त्याला उभें केलें.

६ आणि त्याला ह्मटलें, तूं देवाच्या पुत्र असलास तर खाली उडी टाक, कां कीं असें लिहिलें आहे कीं, (२) तो तुजविषयीं आपल्या

(१) नेहेम्या ११:१. माथी २६:५३.

(२) गीत ९१:११. १२.

अनु. ८:३. यांत अढळतें. मोशे माझ्याविषयीं बोलून, जीव वांचविण्यासाठीं भाकरीशिवाय दुसरे पदार्थ आहेत, असें दाखवीत होता. खीस्ताच्या उत्तरांतील सारांश हा होता कीं तुला मान्य होऊन चमत्कार करावा, एवढें मला भाकरीचें अगत्य नाही. जीव वांचविण्यास ईश्वराला अनेक उपाय आहेत, तर त्याजवर भरवसा ठेवून त्यांच्या आज्ञा पाळणें भाग आहे.

सूचनः (१)— सैतान आमची गरज पाहून आढ्यास वारंवार फाशांत पाडावयास पाहतो. गरजवंत, मुकलेले इत्यादिकांस तो कुरकूर करण्याचे व चोरी करण्याचे मोह घालितो.

(२)— देवाकडून विशेष आशीर्वाद मिळतांच तो मोहांत पाडावयास अधिक झटतो.

(३)— त्याचे पापमोह पसंत होण्यासारखे आहेत. तो देवाच्या गौरवाचें मीस दाखवितो.

(४)— आढ्यां शास्त्रलेख काढून खीस्तासारखे सैतानाचे पापमोह टाळावे. शास्त्र हें आमच्या आचरणास नेम असें आहे.

५ “पवित्र नगरांत”. यरूशलेमांत देऊळ होतें आणि तें भजनाचें मुख्य स्थान होतें ह्मणून त्याला पवित्र नगर ह्मणत असत. “देवळाच्या कंगोऱ्यावर”. हा कंगोरा छावणीचा नसेल असें वाटतें. कारण योसेफस ह्मणून बखर लिहिणारा हा असें ह्मणतो कीं, छावणी सोनेरी आढ्यांकडून भरली होती. हा शलमोनाच्या देवडीचा कंगोरा असेल. देवळासभोंवतीं देवड्या होत्या. त्यांची रुंदी ५५ फूट आणि उंची ७५ फूट होती. पण दक्षिण बाजूच्या देवडीची रुंदी ६७ फूट लांबी १५० फूट होती. त्या देवडीचा पाया खोऱ्यांत होता आणि त्या पायाच्या तळापामून देवडीची उंची ७०० फूट होती. योसेफास ह्मणतो कीं, त्या देवडीवरून भोंड आल्यावांचून कोणाच्याने खाली पाहवत नसे. ह्या देवडीवर खीस्त होता असें दिसतें.

६, ७ “असें लिहिलें आहे कीं इ०” (गीत ५१:११, १२.) सैतानाने

दुतांस आज्ञा करील, आणि तुझा पाय धोंड्यावर कर्धा अपटूं नये
द्वणून ते तुला हातानी धरतील.

७ येझूने त्याला ह्मटलें, अणखी लिहिलें आहे कीं, प्रभु जो तुझा
देव त्याची प्रचीति पाहूं नको. (१)

८ फिरून सैतानाने त्याला फार उंच डोंगरावर नेलें, आणि जगां-
तील सर्व राज्ये व त्यांचें वैभव हीं त्याला दाखविलीं.

९ मग त्याला ह्मटलें, जर पायां पडून मला भजतील, तर हें सर्व
तुला देईन.

(१) अनु. ६:१६.

ख्रीस्ताच्या देवपणाविषयीं अणखी प्रमाण मागितलें, आणि त्याने निर्भयपणें
आपणाला खालीं टाकावें द्वणून हा शास्त्रलेख त्याला सांगितला. पण जेणें-
कडून असें करणें मना केलें आहे, असा शास्त्रलेख काढून ख्रीस्ताने त्याला
उत्तर दिलें “प्रभु जो तुझा देव त्याची प्रचीति पाहूं नको.” (अनु. ६:१६.)
द्वणजे देवाच्या आज्ञेवांचून जीव धोक्यांत घालू नये आणि यासाठीं त्याचें
साह्य मागूं नये. असें करणें, हें त्याचें वचन अमाठायीं लावणें असें आहे.
जेव्हां देवाचे भक्त त्याच्या आज्ञेवरून धोक्यांत जातात तेव्हां तो त्याचें
साह्य करितो. परंतु त्याच्या आज्ञेवांचून गेले असतां, त्याचें साह्य मागूंच नये.

८ “फार उंच डोंगरावर”. नेत्रा नामक डोंगरावरून बहुतेकरून सर्व
पालस्तीन देश दृष्टीं पडतो, आणि दुसरेहि उंच डोंगर त्या देशांत आहेत,
असें वाटसरू सांगतात. “त्यांचें वैभव.” द्वणजे त्या सुंदर देशांतील
गांव, शहरे, डोंगर, द्रव्य, शोभा, इत्यादि.

९ “हें सर्व”. सैतानाने त्या राज्यांवर आपली सत्ता आहे, असें दाख-
विलें, आणि हें दाखविणें कांहीं प्रकारें खरें होतें. कारण कीं, तीं राष्ट्रें दुष्ट
झालीं होतीं. तथापि त्याची सत्ता खरी नव्हती. वास्तविक पाहिलें अ-
सतां, तीं ख्रीस्ताचीं होतीं. द्वणून सैतानाने तीं देऊं करावीं हें योग्य नव्हतें.
ख्रीस्ताला फसविण्यासाठीं ही त्याची युक्ति चालली नाही. पण
याच युक्तिने त्याने बहुतेकांस फसविलें आहे. हजारों पापी लोक थोडेसें
द्रव्य मिळविण्यासाठीं त्याचे दास होऊन सर्वकाळचा नाश पावले आहेत.
माणसानी त्याला भजावें अशी सैतानाला फार आवड आहे आणि त्याचे
भजकहि पुष्कळ आहेत. जे मूर्तिपूजा करितात ते ईश्वराचें नव्हे पण सै-
तानाचें भजन करितात. (अनु. ३२:१७)

१० तेव्हा येशू त्याला ह्मणाला, अरे सैताना, दूर हो, कां कीं प्रभु तुझा देव त्याचें भजन कर, आणि त्याचीच सेवा कर, (१) असें लिहिलें आहे.

११ मग सैतान त्याला सोडून गेला; तेव्हां पाहा, दूत येऊन त्याची सेवा करूं लागले. (२)

१२ नंतर योहान्न परार्थीन झाला हें ऐकून येशू गालीलांत गेला.

(१) अनु. ६:१३.

१ शम. ७:३.

(२) इब्री. १:६, १४.

१० “दूर हो” सैतान अधिक दुर्भाषण करूं लागला, ह्मणून त्याला ख्रीस्ताने निक्षून निषेधिलें, अणखी शास्त्रलेख काढून त्याची परीक्षा टाळिली (अनु. ६:१३.) एथें केवळ परमेश्वराचें भजन करावें, असी आज्ञा आहे. सैतानाने या आज्ञेचा भंग करावयास सांगितलें; ह्मणून ख्रीस्ताने त्याला आपणापासून घालवून दिलें. याप्रमाणें सर्व लोक सैतानाविरुद्ध उभे राहिले तर किती बरें? पण अरेरे, किती लोक त्याच्या स्वाधीन होतात! जीवंत देवाच्या भजनाबद्दल सैतानाचें भजन करणारे असे किती आहेत!

११ “सैतान त्याला सोडून गेला.” सैतानाने त्याला कांहीं वेळ सोडिलें. (लूका. ४:१३.) फिळून येऊन ख्रीस्ताला परीक्षेत घालावें, असें त्याच्या मनांत होतें. “दूत येऊन” इ०. दिव्य दुतानी येऊन त्याच्या गरजा पुरविल्या आणि त्याचें समाधान केलें.

सूचना— परीक्षा लागणार नाही, असा पवित्र कोणी नाही. देवाचा पुत्र जो परम पवित्र होता त्याची देखील परीक्षा सैतानाने घेतली. २— जेव्हां ईश्वर आमची परीक्षा होऊं देतो, तेव्हां आह्मी जर त्याचें साह्य मागतों तर तो तिच्याहून पार पडण्याची शक्ति आह्मास देईल. (करिं. १०:१३.) ३— या गोष्टीवरून परीक्षकाचा धूर्तपणा दिसून येतो. तो अज्ञानहि धार्मिकपणाचें सोंग धरितो आणि शास्त्रवाक्य काढून अनाठायीं लावितो. ४— त्याची परीक्षा चुकविण्यासाठीं आत्म्याची तरवार असी जी देवाची गोष्ट, ती सर्वांहून चांगला उपाय आहे. (एफ. ६:१७.)

१२ “योहान्न परार्थीन झाला.” योहान्नाला बंदीशाळेंत घालण्याविषयीं माथी. १४:१-१३ पाहा. “येशू गालीलांत गेला.” (माथी. २:२२) योहान्नाने त्या प्रांतांत उपदेश केला होता आणि त्याकडे लोकांचें लक्ष लागलें होतें, आणि त्यांस सुधारावें ह्मणून येशू त्या प्रांतांत गेला. अणखी जर यरूशालेमांत अथवा जवळच्या प्रांतांत राहला असता, तर शास्त्री, परांशी

१३ आणि नाजारेथ सोडून जबुलून व नाफ्ताली यांच्या सीमांत समुद्राजवळच्या कपरणाहूमांत जाऊन राहिला.

१४ यशाया भविष्यवादाने जें सांगितलें होतें तें पूर्ण व्हांवें द्दणून; तें असें कीं, (१)

१५ विदेश्यांचा गालील देश द्दणजे यॉर्देनच्या पलिकडे समुद्रा-कडील जबुलून प्रांत व नाफ्ताली प्रांत;

१६ यांतले जे लोक अंधारांत वसले होते (२) त्यांनी मोठा उजेड पाहिला, आणि मरणाच्या प्रदेशांत आणि छायेत जे वसले होते त्यांवर उजेड उगवला आहे.

(१) यशा. ९:१,२.

(२) यशा. ४२:६,७. लुका. २:३२.

आणि याजक, हे त्याजवर टपून राहिले असते, द्दणून गालीलांत जाऊन आरलें काम चालवावें हें बरें वाटलें.

१३ “कपरणाहूमांत.” हें नगर तिबेरयस समुद्राच्या पश्चिम काठी वसलें. तें काहीं नामांकित असून गालीलांतील राजधानी होतें. जीं तीन वर्षे येशू ख्रीस्त उपदेश करीत गेला त्यांतील बहुत काळ त्याने या नगरांत व याच्या आसपास घालविला. यावरून त्याला ख्रीस्ताचें नगर अमें द्दणत असत. (माथी. ९:१.) या नगरांत त्याने दरवाऱ्याच्या पुत्राला निरोगी केलें, (योहा. ४:४६-५३) पेत्रसाच्या सासूलाहि (माथी. ८:१४, १५) शतपतीच्या चाकराला, (माथी. ८:५-१३.) आणि अधिकाऱ्याच्या कन्येला (माथी. ९:२३-२५) निरोगी केलें.

१४-१६ “तें असें कीं.” (यशाया. ९:१,२) माथीने केवळ सारांश घेतला. “विदेश्यांचा गालील देश.” वरील आणि खालील असे दोन विभाग गालीलाचे केले होते. वरील विभागास विदेश्यांचा गालील द्दणत असत, कारण कीं, त्यांत पुष्कळ विदेशी लोक राहत होते. यहूद्यांशिवाय दुसऱ्या सर्व लोकांस विदेशी द्दणत असत. “जबुलून प्रांत व नाफ्ताली प्रांत.” इस्राएल लोकांचीं हीं दोन कुळें खनान देशाच्या या भागांत वस्ती करून राहिलीं. (उत्प ४९:१३. यहो. १९:३२) “जे लोक अंधारांत वसले होते.” अंधार हा अज्ञानाची उपमा आहे. अंधारांत वाट दिसत नाहीं. त्याप्रमाणें जे खऱ्या देवाला आणि तारणोपायाला जाणत नाहींत, ते अंधारांत आहेत असें द्दणावें. जो बोध या अंधकाराला घालवितो, त्याला उजेड द्दणावें, हें योग्य आहे. (योहा. ३:११. १ पेत्र. २:९.

१७ तेव्हांपासून येशू उपदेश करीत बोलू लागला कीं, पश्चात्ताप करा, कां कीं आकाशाचे राज्य जवळ आलें आहे. (१)

१८ नंतर येशू गालीलाच्या समुद्राजवळ चालत असतां, त्याने दोघे भाऊ, पेत्रस ह्यटलेला शीमोन (२) आणि त्याचा भाऊ आंद्रयास यांस समुद्रांत जाळें टाकितां पाहिलें, कारण कीं ते मासे धरणारे होते.

१९ तेव्हां तो त्यांस ह्मणाला, माझ्या मागे या, ह्मणजे मी तुझास माणसें धरणारे करीन. (३)

२० मग लागलेच जाळीं सोडून (४) देऊन त्याच्या मागे चालले.

(१) माथी. ३:२. १०:७. (३) लुका. ५:१०. १ करिं. ९:२०-२२. २ करिं. १२:१९.
(२) योहा. १:४२. (४) मार्क. १०:२८-३१.

१ योहा. १:५. २४.) कधीं कधीं पापाला अंधकाराची उपमा दिव्ही आहे. (१ थेस्स. ५:५. एफ. ५:११. लुका. २२:५३.) “मरणाच्या प्रदेशांत आणि छायेत” ह्मणजे जेथें मरण व पाप हीं राज्य करितात, अस्या अंधक, उदासीन, व भयंकर प्रदेशांत. (इयोत्र. १०:२१. १६:१६. ३४:२२. गीत. २३:४. इर्म. २:६.) गालीलांतिल लोकांस तें वाक्य लावावें हें योग्य होतें, कारण कीं ते फार आडाणी व दुष्ट होते. पण येशू खीस्त अस्या लोकांला तारायास आला. बहुत रात्रें आजपर्यंत पाप व मृत्युछाया यांच्या आधीन राहत आहेत. त्यानी खीस्त, हाच उजेंड, हाच खरा तारणारा, असें मानून त्याला आनंदाने अंगीकारावें.

१७. माथी. ३:२. यावरील ठीका पाहा.

१८ “गालीलाच्या समुद्राजवळ.” या समुद्राला तिबेरयसाचा समुद्र, गनेसरोत सरोवर, आणि किन्नरोत समुद्र, असें ह्मणत असत. त्याची लांबी सुमारे ७ कोस आणि रुंदी ३-५ कोस आहे. त्याच्या कांठचे प्रदेश अतिशय सुंदर आहेत असें योसेफसाने वर्णन केलें आहे. एथें खीस्ताने आपले पहिले शिष्य पेत्रस व आंद्रयास यांला बोलाविलें.

१९ “माणसें धरणारे.” ह्मणजे उपदेशक किंवा सुवार्तिक. लोकांला खीस्ताकडे वळवावें, हें त्यांचें काम आहे.

२० “लागलेच.” तेव्हांच. जेव्हां प्रभु येशू खीस्त बोलावितो तेव्हां याप्रमाणेंच सर्वांनी ऐकावें. “जाळीं सोडून.” हीं जाळीं उदर निर्वाहाचीं साधनें होती आणि एवढीच काय ती मालमत्ता त्यांजपासीं होती. तथापि ते

२१ आणि त्याने तेथून पुढे जाऊन दुसरे दोषे भाऊ (१) जव-
दीचा पुत्र याकोत्र व त्याचा भाऊ योहान्न यांस यांचा बाप जवदी
याच्या बरोबर तारवांत आपलीं जाळीं नीट करितांना पाहिलें, आणि
त्यांस बोलाविलें.

२२ मग ते लागलेच तारूं व आपला बाप यांस सोडून त्यांच्या
मागे चालले.

(१) मार्क. १०:१९, २०.

ख्रीस्ताकरितां पाठलाग आणि मरण सोसायास सिद्ध झाले. ते लोक तारण
प्राप्त होईल असा मार्ग सांगू लागले, आणि जगाच्या समाप्तीपर्यंत टिकेल
अशी मंडळी त्यांनी स्थापली. पुढे आयुष्यांत काय प्राप्त होणार हें त्यांस
माहित नव्हतें. त्याप्रमाणेंच आतांही जेव्हां आक्षी ख्रीस्तालाहि अंगीका-
रितां तेव्हां केवढें दुःख व संकटें प्राप्त होतात हें आश्वास माहित नाहीं.
तथापि सन्मान किंवा अपमान, रोग किंवा आरोग्यता, मरणें किंवा वांचणें
इत्यादि कांहींहि येवो, आक्षी आपलें अवघें ख्रीस्ताला सोपून त्याच्या मागे
आनंदाने चालवें. “त्याच्या मागे चालले.” त्याचे शिष्य होऊन त्याला
अनुसरले.

२१, २२ “आपला बाप यांस सोडून.” पाहिजे तर, आक्षी आपल्या
आईबापांस व सर्व नातलगांसहि सोडावें. (लूका. १४:२६.) जर ते आश्वा-
बरोबर येऊन ख्रीस्ताला अंगीकारतील, तर फार बरें आहे. नाहीं तर त्यां-
करितां आक्षी राहूंच नये. आश्वाला ख्रीस्ताच्या मागे चाललें पाहिजे, आणि
त्यानीहि आश्वाबरोबर यावें वृणून त्यांस प्रीतिने व ममतेने बोध करावा.
परंतु कोणतेंहि दुःख लागलें तरी चिंता नाहीं, तें सोसून देवाला मानावें आणि
आपलें तारण साधून घ्यावें.

सूचना— लोकांस आपल्याकडे वळविण्यासाठीं ईश्वर किती गरीब व
नीच मनुष्याचें साह्य घेतो. जगाला सुधारवें, या कामांत त्याने धीवरांस
निवडून पाठविलें. ज्ञान्यांस लाजविण्यासाठीं तो जगांतील मूर्खांस निवडून
घेतो. देव अस्या गरीब माणसांच्या योगेंकडून लोकांचें तारण करितो, याव-
रून हा ख्रिस्ती धर्म देवापासून आहे असें प्रमाण पडतें. त्यांच्या वजनाक-
डून माणसाचें मन वळतें, असें नव्हे, पण ईश्वराच्या शक्तीकडून वळतें असें
उघड दिसतें.

२३ तेव्हां येशू संपूर्ण गालीलांत त्यांच्या सभास्थानांमध्ये उपदेश करीत, (१) आणि राज्याचें शुभवर्तमान (२) गाजवीत, आणि लोकांतले सर्व रोग व सर्व दुखणीं (३) वरीं करीत फिरला.

२४ यावर त्याची कीर्त्ति संपूर्ण सुन्या देशांत पसरली; तेव्हां जे दुखणेकरी होते, आणि ज्यांस नाना रोग व वेदना लागल्या होत्या आणि जे भूतग्रस्त व फेंपरेकरी व वातरोगी होते, त्या सर्वांस त्यानी याजवळ आणिलें तेव्हां त्याने त्यांस बरे केलें.

(१) माथी. ९:३५. लुका. ४:१५, ४४. (२) गीत. १०३:३. माथी. ८:१६, १७.
(३) माथी. २४:१४. मार्क १:१४.

२३ “संपूर्ण गालीलांत.” माथी. २:२२. यावरील टीका पाहा. “सभास्थानामध्ये.” भजनस्थानें असीं चारशें ऐशीं भजनस्थानें यरूशलेमांतच होती. “राज्याचें शुभवर्तमान.” राज्याविषयीं जें चांगलें वर्तमान तें. द्वाणजे मशीहाचें येणें व त्याचें राज्य यांविषयींचें वर्तमान.

२४ “त्याची कीर्त्ति संपूर्ण सुन्या देशांत पसरली.” त्याच्या चमत्कार करण्याच्या शक्तीवरून त्याचें नाम सर्वांस कळलें आणि लोकानी बहुत रोग्यांस त्याजकडे आणिलें, यांत काहीं आश्चर्य नाही. “भूतग्रस्त.” भूतें माणसांस लागून त्यांच्या मनाची शक्ति आपल्या स्वाधीन करून घेत असत, आणि त्यांस वेड व फेंपें इत्यादि रोग लावीत असत. खीस्ताने त्यांस निषेधिलें आणि स्वस्थ बसण्याची आणि त्यांतून निघण्याची आज्ञा त्यांस दिली. तींही वोलत, खीस्ताला ओळखीत आणि त्या माणसांतून निघून जात असत. खीस्त, हा सैतानाचें काम नाहीसं करण्यासाठीं आला, आणि असे चमत्कार करण्याकडून त्याने सैतानावरील आपला अधिकार दाखविला. “फेंपरेकरी.” हा कठीण रोग होता. (मार्क. ९:१८-२२ लुका. ९:३९, ४०) “वातरोगी.” या रोगाचे प्रकार अनेक आहेत. १ अवष्टंभ. हा सर्वांग व्यापितो. २ अर्धांगवात. हा अर्धे अंग व्यापितो. ३ कबंधवात. हा संपूर्ण घड व्यापितो. ४ शरीर विश्रंश. हा रोग भारी कठीण आहे. येणेंकडून शरीरांतील स्नायु अखुडतात. जेव्हां हा रोग लागतो तेव्हां हात लांब केला असतां तो अखडतां येत नाही आणि अखडला असतां लांब करितां येत नाही, द्वाणून अस्या हाताला वाळलेला हात द्वाणतात. (माथी. १२:१०-१३.) ५ पेंडग्यावात हा रोग शतपतीच्या चाकराला लागला होता, असें दिसतें. (माथी. ८:६. लुका. ७:२.) या रोगाकडून मरण लवकर येतें. “त्यांन त्यांस बरे केलें,”

२५ मग गालील व दकापलीस व यरूशलेम व यहूदा व यार्देने-
च्या पलिकडचा प्रदेश, यांतून मोठे समुदाय (१) त्याच्या मार्गे
चालले.

अध्याय ५.

१ तेव्हां त्या समुदायांस पाहून तो डोंगरावर गेला, आणि तो
बसल्यावर त्याचे शिष्य त्याच्या जवळ आले.

२ तेव्हां तो आपलें तोंड उघडून त्यांस उपदेश करूं लागला
कीं; (२)

३ जे आत्म्याने दीन (३) ते धन्य, कारण कीं आकाशाचें राज्य
त्यांचें आहे.

(१) लुका. ६:१७, १९. (२) लुका. ६:२०. (३) यशा. ५७:१५. ६६:२. याको. २:५

चमत्कार करण्याने बरे केले, हें उघड आहे. असा चमत्कार केवळ ईश्वर
करूं शकतो. हे रोग अपरिहार्य होते. जेव्हां ख्रीस्ताने शब्देकडून हे रोग
बरे केले तेव्हां, हा ख्रीस्त देवापासून आलेला आणि हा ख्रिस्ती धर्म खरा
आहे, असें प्रमाण पटलें.

२५ “दकापलीस.” हा देश मनास्से कुळाच्या अमलांत होता. दकाप-
लीस या शब्दाचा अर्थहि दाहा शहरें असा ग्रीक भाषेंत आहे.

सूचना— ख्रीस्ताने केलेले चमत्कार पाहा. ते दयेचीं कामें असे होते.
सूड उगविण्यासाठीं रोग लावणें, कुचेष्टा करणें, आणि व्यर्थ पराक्रम दाख-
विणें, असें नव्हतें. माणसाच्या उद्धारासाठीं ख्रीस्ताने जीं कामें आणि जे
चमत्कार केले त्यांत अनंत प्रीतिच दिसून येती.

१, २ “तो डोंगरावर गेला.” लोकानीं आपलें बोलणें सहज ऐकावें
ह्मणून. एथें जो उपदेश लिहून ठेविला आहे त्याला डोंगरावरील उपदेश
ह्मणतात. यांतील सारांश लुकाच्या साहाय्या अध्यायांत लिहिला आहे.
ख्रीस्ताने अनेक प्रसंगां अनेक लोकांस याप्रमाणें उपदेश केला असेल.

३ “आत्म्याने दीन.” आझी गरीब व पापी आहों असें नम्र लोक मानून
देवाच्या कुपेने तरायास पाहतात. देवाच्या इच्छेने राहावें, अथवा जावें,
किंवा मरावें, यास ते तयार आहेत. आत्म्याने दीन असणें हें, गर्व, अभि-
मान, ईर्ष्या, या सर्वांसीं विरुद्ध आहे. जे आत्म्याने दीन असतात त्यांस

४ जे शोक करितात (१) ते धन्य; कारण कीं ते शांतवन पावतील. (२)

५ जे नम्र ते धन्य; कारण कीं ते पृथ्वीचें वतन भोगतील. (३)

(१) यशा. ६१:३. यहें. ७:१६. (३) गीत. ३७:१७.

(२) योहा. १६:२०. २ करिं. १:७.

आशीर्वाद द्यावा हें ईश्वराला आवडतें, आणि त्यांस तो आपल्या जवळ घेईल. “आकाशाचें राज्य त्यांचें आहे.” जे आत्म्याने दीन असतात ते इहलोकीं खीस्तावर दुसऱ्यापेक्षां लवकर विश्वास ठेवून त्याला अनुसरतात, आणि परलोकीं त्यांस आकाशातील वतन द्वाणजे सर्वकालीक जीवन प्राप्त होईल.

४ “जे शोक करितात इ.” आपल्या पापामुळें शोक करितात, द्वाणजे आत्मी पाप करून देवाला रागाविलें असें मानून जे पश्चात्ताप करितात आणि आपल्या पापामुळें रडतात, ते शांतवन पावतील. आपले मेलेले मित्र यांसाठीं जे शोक करितात, त्यांनी शुभवर्तमानांवरून शांतवन पावावें. कृपाळू ईश्वर, प्रिय तारणारा, आणि आकाशातील सुखाच्या आशेवरून आनंद, यांकडून दुःखितांचें शांतवन होतें. पण जे पापामुळें रडतात त्यांविषयीं खीस्त एथें बोलला असेल. “देवासंबंधी खेद जीवन परंतु जगसंबंधी खेद मरण घडवितो.” जे कष्टी आणि ओझ्याने लादलेले (माथी. ११:२८-३०) त्यांनी खीस्ताकडून शांति व समाधान पावावें. आकाशलोकांत सर्व आसवें पुसून टाकलीं जातील मग शोक व रडणें अणखी होंगारच नाहीं. (प्र. २१:४.)

५ “जे नम्र.” नम्रता, हा गुण, राग, अकस, सूड उगविणें यांवरुद्ध आहे. जे नम्र ते अन्यायाचें सहन करितात. खीस्त हा नम्रतेचा नमुनाच होता. (माथी. ११:२९.) तसा पैलसहि. त्यापेक्षां दुसऱ्या कोणी माणसाने अधिक नम्रतेने अन्याय सोसला, असें दिसत नाहीं. नम्रतेचें फळ शांति असें आहे. हें खऱ्या माहात्म्याचें लक्षण आहे. “ते पृथ्वीचें वतन भोगतील.” खनान देशाचें वतन पावावें असा इस्त्राएल लोकांस आशीर्वाद दिव्हा होता; त्यांचे पूर्वज बहुत वर्षांपासून या वतनाची आशा धरीत आले. (उत्स. १५:७,८. निर्ग. ३२:१३.) हा विशेष आशीर्वाद आहे असें त्यांनी मानिलें, आणि तो देश मिळाला तेव्हां त्यांची आशा पूर्ण झाली. (अनु. १:३८. १६:२०.) यावरून विशेष आशीर्वाद “सुचविण्यासाठीं” देशाचें वतन पावणें, असी द्वाण पडून गेली. खीस्त या अर्थांत हें वाक्य बोलला. जे नम्र त्यांस पुणकळ द्रव्य अथवा मोठमोठी शेतें मिळतील, असें नव्हे, पण विशेष

६ ज्यांस न्यार्थापणाची भूक व तान्ह लागली आहे ते धन्य; कारण कीं ते तृप्त होतील. (१)

७ जे दयाळू ते धन्य; कारण कीं ते दयापात्र होतील. (२)

(१) गीत १४५:१९. यशा-६५:१३

(२) गीत ४१:१, २.

आशीर्वाद प्राप्त होईल, असा त्याच्या बोलण्याचा अर्थ होता. खनाम देण हा आकाश लोकाची प्रविमा असा होता. तर पृथ्वीचे वतन ह्यणजे आकाश लोकाचे वतन असा अर्थ कधी कधी होतो, आणि हाच अर्थ या ठिकाणी आहे. (प्रग. २१:१.) असे असताहि जे नम्र आहेत ते इहलोकींहि आशीर्वाद पावतात, ह्यणजे त्यांचे संसारिक वगैरे काम चांगले चालते. जे गर्विष्ठ, रागीट, आणि भांडखोर असतो तो आपल्यास शत्रु उत्पन्न करून घेतो, आणि कब्जा करण्यांत पुष्कळ वेळ व्यर्थ खर्चितो. येंकडून त्याला पुष्कळ उपद्रव लागतात आणि त्याचे उपाय निष्कळ होतात. सुभक्ति ही सर्व गोष्टीं-विषयी उपयोगी आहे. तिला इहलोकींचे व परलोकींचेहि वचन आहे. (१ तिम. ४:८. ६:३-६. १ करिं. ३:२१, २२. २ करिं. ६:१०.)

६ “भूक व तान्ह.” या शब्दाकडून मोठी उक्कंठा दाखविली जाते. (गीत ४२:१, २. यशा. ५५:१, २.) जे आपणास पापी आणि दंडपात्र असे मानून पवित्रतेची उक्कंठा धरितात ते तृप्त होतील. पवित्र होण्याची इच्छा तृप्त करावी हें ईश्वराला बरे वाटते. पण असी इच्छा वास्तविक धरून ईश्वराचे साह्य मागितले पाहिजे. पुण्य मिळविण्याविषयी माणसानी जे हजारों उपाय योजिले आहेत त्यांवरून केवळ माणसाचे अशक्तपण व मूर्खपण मात्र दिसून येते. स्नान करणे, उपास करणे, यात्रेस जाणे, जप तप करणे, देह दंडन करणे, इत्यादि सर्व उपाय खोट्या धर्मात योजिले आहेत, पण हे केवळ देहास लागतात. यांकडून मन स्वच्छ होत नाही. पवित्रतेची इच्छा अंतःकरणापासून असली पाहिजे, आणि ही इच्छा केवळ ईश्वरच तृप्त करितो.

७ “जे दयाळू ते धन्य.” ज्यांस दुसऱ्याची करुणा येती आणि जे त्यांचे दुःख निवारण करायला झटतात ते. दया करण्यांत ईश्वराला विशेष संतोष वाटतो. (निर्ग. ३४:६. यह. ३३:११. १ तीम. २:४. २ पेत्र. ३:९.) पापी, दोषी, दंडपात्र, असे जे आदमी, त्या आदमावर ईश्वराने दया करून आपला पुत्र मरायास दिव्हा आहे. आमचे अंतःकरण पवित्र व नवे करायला तो पवित्र आत्मा पाठवितो. प्रतिघटकेस व प्रतिक्षणीं आदमी त्याच्या दयेचे भागीदार आहो! ह्यणून आदमी दुसऱ्यावर दया करण्यास बांधले आहो!.

८ जे अंतःकरणाने शुद्ध (१) ते धन्य; कारण कीं ते देवाला पाहतील.

९ जे समेट करणारे (२) ते धन्य; कारण कीं त्यांस देवाचे पुत्र झणतील.

(१) गीत २४:३,४. इब्री १२:१४. १योहा. ३:२,३. (२) गीत ३४:१४.

८ “जे अंतःकरणाने शुद्ध ते धन्य.” झणजे ज्यांचे हेतु, भावना व वासना शुद्ध आहेत ते. अंतःकरण शुद्ध असलें पाहिजे. यहुदी हे बाहेरील शुद्धतेचे भेद दाखवीत असत. बाहेरील स्नान करणें, बाहेर शुद्ध असणें, हातपाय धुणें इत्यादि बाहेरील कर्मांतच त्यांचा काय तो धर्म होता. (मार्क. ७:३.) पण अंतःकरणाच्या शुद्धीसाठीं हे उपाय निष्फळ झाले. त्याप्रमाणेंच आतांही असें बाहेरील शुद्ध करणें निष्फळ आहे. त्याकडून अंग स्वच्छ होतें पण मन स्वच्छ होत नाहीं. ईश्वर अंतःकरणाकडे पाहतो. “देवाला पाहतील.” सर्व लोक न्यायकार्त्वीं देवाला पाहतील. (प्रग. १:७.) परंतु जे अंतःकरणांत शुद्ध आहेत त्यांस मात्र तो मित्र असा दिसेल. ईश्वराला शरीर नाहीं, तो आत्मा आहे, झणून तो डोळ्यांनी दिसत नाहीं. तरी जे त्याचें मनन करितात त्यांस अंतःकरणाने व बुद्धीने त्याला पाहतां येतें. परंतु अशुद्ध अंतःकरण त्याला पाहूं शकत नाहीं. जो कोणी पवित्र देवाला पाहावयास इच्छितो तो पवित्र असला पाहिजे. जे अंतःकरणांत शुद्ध आहेत ते देवाला आवडते असून त्याच्या समक्ष राहतील. (२ करिं. ३:१८. १ यो. ३:२.)

९ “समेट करणारे.” भांडण, कज्जा, लढाई यांचा प्रतिबंध करावयास जे झटतात, ते धन्य. हें खऱ्या खिस्त्याचें लक्षण आहे. सर्व माणसें जन्मस्वभावेकरून ईश्वराचीं आणि एकमेकांचीं वैरी आहेत. त्यांचा समेट करावा असा शुभवर्त्तमानांतील अभिप्राय आहे, झणून त्याला शांतीचें शुभवर्त्तमान ह्मटलें आहे, आणि हें योग्य आहे. “देवाचे पुत्र.” देव शांतीचा कर्ता आहे, (१ करिं. १४:३३.) आणि जे समेट करावयास पाहतात ते सर्व त्यासारिखे होतात, आणि ते देवाचे पुत्र ह्मटले जाण्यास योग्य आहेत. ईश्वर त्यांस अंगीकारतो आणि आपले पुत्र असें मानून त्यांजवर प्रीति करितो व आशीर्वाद देतो.

१० न्यायीपणामुळे (१) ज्यांच्या पाठीस लागतात ते धन्य; कारण कीं आकाशाचें राज्य त्यांचें आहे.

११ जेव्हां तुमची निंदा करितील आणि पाठीस लागतील आणि माझ्या करितां तुझाविरुद्ध सर्व वाईट गोष्टी लबाडी करून बोलतील, तेव्हां तुम्ही धन्य आहां.

१२ आनंद व उल्हास करा, कारण कीं आकाशामध्ये तुझाक-

(१) १ पेत्र. ३:१३, १४.

१० “पाठीस लागतात.” ह्मणजे धर्मांमुळे निंदा व जाचणूक करितात. जे लोक आपल्या मनःसाक्षात्प्रमाणें ईश्वराची भक्ति खरेपणाने करायलास झटतात, त्यांचा कोणी पाठलाग करावा हें मोठें आश्चर्य आहे. परंतु सत्यता व परमार्थ यांसीं अंतःकरणाचें इतकें वैर आहे कीं जे कोणी खीस्त येथूकडे सुभक्तीने चालायलास इच्छितात त्या सर्वांचे पाठलाग होतील. ख्रिस्ती धर्मांत सर्वप्रकारचें पाप निषेधिलें आहे, ह्मणून दुष्ट लोक त्यांच्या द्वेष आणि विरोध करितात.

“आकाशाचें राज्य त्यांचें आहे.” आमचा पाठलाग खीस्ताकरितां कोणी केला तर यावरून असें चांगलें प्रमाण पटतें कीं आद्वी देवाचे पुत्र आहों आणि तो आद्वीस आकाशलोकांत घेईल.

११ “तुमची निंदा करितील.” तुम्ही ख्रिस्ती आहां ह्मणून. खीस्ताने निंदा सोसिली, आणि चाकर तर धन्यापेक्षां थोर नाहीं. जे खीस्ताला अनुसरून त्याकरितां दुःख सोसितात ते धन्य. (फिलि. १:२९.) “सर्व वाईट गोष्टी लबाडी करून बोलतील.” पाहा बरे, या गोष्टी खोट्या असाव्या. जर आद्वी निंदास योग्य नाहीं तर आद्वी सहनतेने सोसावें, आणि आद्वी निर्दोषी आहों असी साक्ष मन देत असतां किती सहन करितां येईल हें दाखवावें. (१ पेत्र. ३:१३-१८.) आद्वी खुनसी होऊं नये व दुसऱ्यास राग आणूं नये. परंतु जेव्हां खीस्ताकरितां आमची निंदा होती तेव्हां आद्वी नम्र, सहनशील, आणि लीन होऊन निंदाकांस देखील आमचा धर्म खरा आहे, असें प्रमाण पटवावें. याप्रमाणें ख्रिस्ती लोकांचें आचरण पाहून बहुत एकांची खातरी झाली आहे. असी नम्रता व सहनता ख्रिस्ती धर्माकडून झाली असें पाहून कित्येक पाठलाग करणाऱ्यांना देखील हाच धर्म अंगीकारला आहे. जे आपल्या धर्मांमुळे मारले गेले त्यांचें रक्त याप्रमाणें “मंडळीचें बीज” असें झालें आहे.

१२ “आनंद व उल्हास करा.” तुम्ही याप्रमाणें दुःख सोसिलें तर

रितां मोठें फळ (१) आहे, कां तर तुमच्या पूर्वीचे जे भविष्यवादी, त्यांच्या पाठीस तसेच लागत असत.

१३ तुम्ही पृथ्वीचें मीठ (२) आहां; परंतु मिठाचा खारटपणा गेला, तर खाला खारटपणा कशाने येईल! तें बाहेर टाकून माणसानां तुडवावें यावांचून पुढे कोणत्याहि कामास उपयोगी नाहीं.

१४ तुम्ही जगाचा उजेड आहां. (३) डोंगरावर वसलेलें नगर लपत नाहीं.

(१) १ करिं. ४:१७. (२) मार्क. ९:५०. (३) फिलि. २:१५.

आनंदाचें कारण आहे. तुमचें फळ फार आहे. आतां आकाशांतील वतनाचा हक्क व विसार आहे आणि तें लवकर प्राप्त होईल. जे धर्मांमुळें मारले जातात त्यांस विशेष तेजस्वी मुगुट मिळेल असें कितीएकाला वाटलें आहे, ह्मणून प्राचीन ख्रीस्त्यानी असें मरण इच्छिलें. ख्रीस्ताकरितां मरण सोसिलें पाहिजे, असें पाहून त्यानी आनंद केला. आद्वी आपल्यावर पाठलाग आणूं नये. परंतु ज्यानी पाठलाग सोसला आहे त्यांच्या आनंदावरून प्रमाण पटतें कीं, जग देऊं शकत नाहीं, असें धैर्य व समाधान हा ख्रिस्ती धर्म अंतःकरणांला देत असतो. ख्रिस्ती लोकांला त्यांच्या धर्मांमुळें जाळण्यासाठीं जो अग्नि पेटविला त्याकडून ख्रिस्ती धर्माचें खरेपण व सत्व दिसून आलें आहे. “भविष्यवादी.” भविष्यवाद्यांच्या पाठलागाविषयींचें संक्षिप्त वर्णन, इब्री यांस पत्र याच्या ११ व्या अध्यायांत पाहा.

१३ “तुम्ही पृथ्वीचें मीठ आहां.” मीठ हें पदार्थास कुजण्यापासून राखितें. याप्रमाणें खरे ख्रिस्ती हेहि जगाने दुष्कर्माकडून अगदी नासले जाऊं नये ह्मणून त्यास राखितात. त्यांच्या प्रार्थनांकडून ईश्वराचा आशीर्वाद मिळतो आणि त्यांचें वजन व कित्ता यांकडून जग पातकानी अगदी भरण्यापासून राखिलें जातें. (उत्प. १८:२३-३२.) “मिठाचा खारटपणा गेला.” जर सत्व जातें तर तें अगदी निरुपयोगी आहे. त्याकडून पदार्थ चांगला राहत नाही पण उलटा विघडतो असीच खोट्या ख्रिस्त्यांची गोष्ट आहे. त्यांच्याठायीं कांहीं सद्गुण नाहीत. त्यांचा वाईट कित्ता व वजन यांकडून विघडणूक मात्र होती.

१४ “जगाचा उजेड.” उजेड ही उपमा कधीं कधीं धर्मोपदेशकांस देतात. (माथ्या ४:१६. लुका २:३२. योह. १:९. ८:१२. यशा. ४९:६.) विशेषकरून ख्रीस्ताला दिव्ही आहे. तो सूर्यासारखा जगाचा उजेड आणि

१५ आणि दिवा लावून कोणी मापाखालीं ठेवीत नाहीत, तर समईवर ठेवितात, मग जे घरांत आहेत त्या सर्वांवर त्याचा प्रकाश पडतो.

१६ माणसांपुढें तुमचा उजेड असा प्रकाशो कीं, त्यानीं तुमचीं चांगलीं कामें पाहावीं, आणि तुमच्या आकाशांतील बापाचें गौरव करावें. (१)

(१) १ पेज. २:१२.

नीतिमत्वाचा सूर्य असा आहे. ख्रिस्ती लोकहि जगाचा उजेड आहेत. कारण कीं ते आपला बोध व किन्ता यांकडून जीवनाचा मार्ग दाखवितात. “डोंगरावर वसलेलें नगर.” डोंगरावर वसलेलीं असीं बहुत नगरें यहूदी देशांत होतीं. ख्रीस्ताने कदाचित त्यांतील एखाद्या नगराकडे बोट केलें असेल, आणि शिष्यांला सांगितलें कीं तुम्ही त्यासारखे आहां. जसें तें लपत नाही त्याप्रमाणेंच तुमच्यानेहि आपलें आचरण गुप्तांत लपवून ठेववत नाहीं. जग तुम्हाकडे पाहत आहे. तर तुम्ही निर्दोषी व पवित्र व्हा, मग दुसरे तुम्हाला पाहून अनुसरतील. ख्रिस्ती लोकांचें आचरण त्यांच्या उपदेशापेक्षां वारंवार सफळ होत असतें.

१५ “आणि दिवा लावून इ.” दिवा लावून कोणी झांकीत नाहीं. तसेंच आपल्या धर्माविषयीं. तो मनांत किंवा गुप्तरूपें अंगीकारून झांकून ठेवावा हें योग्य नाहीं. आधीं सर्वासमक्ष खीस्ताला अंगीकारावें आणि सदाचरण दाखवून खरा प्रकाश सर्व दुष्ट जगावर पाडावा.

१६ “तुमचा उजेड असा प्रकाशो कीं,” आपली पवित्र वर्तणूक, शुद्ध संभाषण आणि चांगला बोध हीं सर्वत्र सर्वास दिसावीं. सर्वदां, सर्व लोकांमध्ये, सर्व कामांत, घरीं दारीं, सुखांत आणि दुःखांत, आधीं खरे ख्रिस्ती आहों असें दिसण्यांत यावें. आपली स्तुति व्हावीं झणून नव्हे पण लोकांचें कल्याण व देवाचें गौरव व्हावें झणून आपलीं चांगलीं कामें दाखवावीं.

सूचना १— अंतःकरणांत सुभक्ति असली तर ती लपणार नाहीं. ती निश्चयें प्रगट होईलच. २— खीस्तावरील आपला विश्वास आणि आशा गुप्त राखणें हें खीस्ताला नाकारणें असें आहे. ३— जरी आझाला गरीबीमुळें दान धर्म करितां येणार नाही तरी पवित्र आचरणें करून लोकांचें कल्याण करितां येईल. कोणी प्रमाणीक व नम्र ख्रिस्ती उगाच राहत नाहीं. उजेडाचें लहानसें किरण अंधारांत उपयोगी पडतें. लहान दिव्याचीं किरणें दूर प्रकाशतात. तसेंच सत्कर्महि या दुष्ट जगांत दूरपर्यंत प्रकाशतें.

१७ नेमशास्त्र (१) किंवा भविष्यशास्त्र (२) रद्द करायास मी आलों असें समजूं नका; मी रद्द करायास नाहीं, तर पूर्ण (३) करायास आलों आहे.

१८ कारण कीं मी तुह्यास खचीत सांगतो, आकाश व पृथ्वी टळून जाई तोंवर सर्व पूर्ण ज्ञाल्यावांचून नेमशास्त्रांतील एक काना किंवा एक फांटाहि (४) टळून जाणारच नाहीं.

१९ यास्तव त्या आज्ञामध्ये ज्या सर्वांहून लाहान त्यांतील एकहि जो कोणी मोडील आणि माणसांस तसें शिकवील, त्याला आकाशाच्या राज्यांत सर्वांहून लाहान ह्मणतील; परंतु जो कोणी पाळील आणि तसें शिकवील, त्याला आकाशाच्या राज्यांत मोठा ह्मणतील. (५)

(१) मात्थी. ३:१५

(२) गीत. ४०:६,८.

(३) १ शमु. २:३०.

(४) यशा. ४२:३२.

(५) लुका. १६:१७.

१७ “नेमशास्त्र इ.” नुस्तें नेमशास्त्र, ह्मणजे मोश्याने लिहिलेलीं पांच पुस्तकें आणि भविष्यशास्त्र ह्मणजे भविष्यवाद्यांनी लिहिलेलीं पुस्तकें. पण एथें या दोन शब्दांकडून सगळा जुना करार समजावा. “पूर्ण करायास आलों आहे.” मशीहाची छायारूप असे बहुत यज्ञविधि नेमशास्त्रांत सांगितले आहेत. (इब्री. ९:) ख्रिस्ताने आपला जीव अर्पून ते विधि पूर्ण केले. भविष्यशास्त्रांतहि मशीहाविषयीं बहुत भविष्य गोष्टी लिहिल्या होत्या, त्या सर्व त्याने पूर्ण केल्या.

१८ “एक काना किंवा एक फांटाहि.” ह्मणजे सर्वांहून सूक्ष्म गोष्ट देखील जाणार नाहीं. आकाश व पृथ्वी जायाची आहेत, परंतु देवाच्या नेमशास्त्रांतील एकहि गोष्ट रद्द व्हायाची नाहीं. एथें नेमशास्त्र ह्मणजे नीतिसंबंधी शास्त्र असें समजावें. यहूदी लोकांच्या नेमशास्त्राचे नीति, क्रिया, आणि व्यवहार, असे तीन भाग होते. क्रिया आणि व्यवहार हे दोन भाग लोकांच्या अवस्थेबरोबर अवश्य बदलले पाहिजेत, परंतु नीति हा भाग देवाच्या गुणासारखा कधीं बदलत नाहीं. दाहा आज या प्रकारच्या आहेत. ईश्वरावर आणि एकमेकांवर प्रीति करणें, हा अवश्य धर्म कधीं रद्द व्हावयाचा नाहीं. देवाचें नीतिशास्त्र सर्वकाळ पाळणें भाग आहे. जे मोडतात त्यांसाठीं जो दंड नेमला आहे तोहि सर्वकाळचा आहे.

१९ “सर्वांहून लाहान त्यांतील.” परोशी लोक देवाच्या आज्ञांप्रथें भेदकरून त्यांतील कितीएक लाहान आणि कितीएक भारी अस्या मोजीत असत.

२० कारण भी तुम्हास सांगतो कीं, शास्त्र व परोशी यांच्या न्यायीपणापेक्षां (१) तुमचें अधिक ज्ञाल्यावांचून तुम्ही आकाशाच्या राज्यांत जाणारच नाहीं.

२१ हत्या करूं नको, आणि जो कोणी हत्या करील तो न्याय-कार्यां दंडास योग्य ठरेल, (२) असें प्राचीन लोकास सांगितले होते, हे तुम्ही ऐकिले आहे.

(१) माथी. २३:२३-२८. फिलि. ३:९. (२) निर्गं. २०:१३. अनु. ५:१७.

जे लहान आज्ञा मोडीत त्यांचें पाप हलकें असे ते मानित असत. (माथी. २३:२३) खीस्त झणतो कीं, देवाच्या सर्वच आज्ञा अगन्याच्या आहेत. देवाची कोणतीहि आज्ञा मोडली असतां दंड लागणार नाहीं, असें जो कोणी झणतो तो सर्वांहून लहान असें आकाशाच्या राज्यांत मानलें जाईल. झणजे त्या राज्यांत त्याला कांहीं जागा मिळणार नाहीं, असा अर्थ समजला पाहिजे, हें विसाव्या ओवीवरून स्पष्ट दिसून येतें. परंतु जो सर्व आज्ञा पाळितो आणि तसें शिकवितो तो सर्वांहून थोर मानला जाईल. ईश्वर त्याला मान देईल.

सूचना १— खिस्ती लोकांला देवाच्या संपूर्ण आज्ञा पाळणें भाग आहे. (याको. २:१०) २— देवाच्या सर्व आज्ञा प्रसिद्ध करून चालविल्या पाहिजेत. ३— देवाच्या कित्येक आज्ञा हलक्या आहेत असें जे झणतात ते देवाच्या राज्यास योग्य नाहीत.

२० “न्यायीपणापेक्षां” झणजे जर तुम्ही परोशी व शारत्री यापेक्षां अधिक न्यायी व पवित्र नाहीं, तर तुमचें तारण होणार नाहीं. त्यांचें नीति-मत्त्व बाहेरील आणि व्यर्थ होतें. ज्या पवित्रतेकडून तारण होतें ती अंतःकरणांत राहती. आणि अंतःकरण शुद्ध असल्यास आचरण शुद्ध घडेल. परोशी आणि शास्त्री यांसारखें जे स्नान, दान, धर्म, उपास, देहदंड इत्यादि बाहेरील क्रिया करितात असे हल्लीं कित्येक आहेत. परंतु शुद्ध न्यायी व प्रमाणीक असणें, इंद्रियदमन करणें, देवाची भीड आणि माणसांवर प्रीति करणें यांत पवित्रता आहे असें खीस्ताने शिकविलें. या पवित्रतेवांचून आकाश-लोकांत कोणी जाऊं शकणार नाहीं.

२१ “हत्या करूं नको.” (निर्गं. २०:१३.) याचा अर्थ अकसाने जिवें मारणें, असें यहूदी लोक समजत होते. परंतु ही गोष्ट खीस्ताने मना-विषयी लाविली आहे. जो कोणी मनांत द्वेष बाळगितो तो दोषी आहे असें

२२ परंतु मी तुझ्यास सांगतो कीं, जो कोणी आपल्या भावावर उगाच रागें भरेल (१) तो न्यायकार्ळां दंडास योग्य ठरेल, आणि जो

(१) १ योहा. ३:१५.

त्याने ठरविलें. “दंडास योग्य.” द्वणजे दोषी ठरेल. जो हत्या करितो तो मारला जावा असा नेम मोश्याच्या नेमशास्तांत होता. (लेवी. २४:२१. गण. ३५:१६.)

२२ “परंतु मी तुझ्यास सांगतो.” ख्रिस्त अधिकाराने बोलला. त्यानेच नेमशास्त्र लावून दिल्लें होतें, द्वणून तो त्याची व्याख्या करायलास समर्थ होता. “आपल्या भावावर.” द्वणजे शेजारी अथवा ज्यासीं आमची वहि-कट आहे त्यांतील कोणी. आझी सर्वांसीं भावाप्रमाणें वागावें, कारण कीं सर्व मनुष्यजातीचा उत्पन्न करणारा एकच आहे, आणि सर्वांला एकच मूळ-पुरुष आहे. “उगाच रागें.” राग हा कधीं कधीं योग्य आहे. (मार्क. ३:५. एफ. ४:२६) परंतु पापाविरुद्ध जो राग त्याविषयीं ख्रिस्त एथें बोलत नाहीं तो अयोग्य, अविचारी, निरुपयोगी, निष्फळ अस्या रागाविषयीं बोलतो. असा राम साहावी आज्ञा मोडणें आहे असें त्याने दाखविलें. (१ योहा. ३:१५.) “वेडगळा.” शिवी गाळ करणें हें मनुष्याच्या भ्रष्टतेचें उघड प्रमाण आहे. असें करणें भयंकर आहे. यावरून ईश्वराला मोठा राग येतो, द्वणून असें वाईट भाषण बोलूं नये. “मूर्खा.” हा शब्द अतिशय दोषांस लावीत असत. मूर्त्तिपूजकांस आणि जे कोणी मोठमोठे अपराध करीत त्यांस लावीत असत. (अनु. २२:२१. योहा. ७:१५. गीत. १४:१.) “नरकाम्रीच्या.” याबद्दल इब्रीभाषेंत जो मूळ शब्द आहे त्याचा अर्थ हिन्नोमाम्री असा आहे. हिन्नोम हा लहानसा खोरा यरूशालेमाच्या दक्षिणेस होता. त्या खोऱ्यांत मूर्त्तिपूजक असे इस्त्राएल लोक हे मोलख नामक भयंकर मूर्त्तीची पूजा करीत असत. ती मूर्त्ति तांब्याची होती, तिला वासराचें डोकें होतें, आणि आलिंगन करण्याजोगे असे तिचे हात लांब केले होते. त्या मूर्त्तीला अतिशय तापवून ते लोक तिच्या हातांत आपलीं बाळकें देऊन त्यांस जाळीत असत. त्यांचे रडणें ऐकूं न यावें द्वणून तंबूर वगैरे वाद्ये वाजवीत असत. याप्रमाणें त्या वेळेच्या यहूदी लोकांत मोठी क्रूर मूर्त्तिपूजा चालत होती आणि अझूनहि दुसऱ्या कितीएक लोकांमध्ये तसीच चालत आहे. (इर्म. ७:३१, ३२) यहूदी लोक बाबेलच्या कैदेंतून परत आल्यावर त्यांला त्या खोऱ्याचा फार कंटाळा येऊं लागला द्वणून ते तेथें नगरींतील सर्व कचरा आणि प्रेतें टाकीत असत. आणि अपराध्यांस वारंवार तेथें फांसी देत असत. येणें-

कोणी आपल्या भावाला वेडगळ झणेल, तो न्यायसभेत दंडास योग्य ठरेल, आणि जो कोणी अरे मूर्खा असें झणेल, तो नरकामीच्या दंडास योग्य ठरेल.

२३ यास्तव त्वां आपलें अर्पण (१) वेदीजवळ आणिलें, आणि माझ्या भावाला मजविरुद्ध कांहीं आहे, असें तेथें तुला स्मरण झालें;

२४ तर तेथें वेदीपुढें आपलें अर्पण ठेव आणि निघून जा. पहिल्याने आपल्या भावासी समेट कर, मग येऊन आपलें अर्पण वाहा.

(१) अनु. १६:१६, १७.

कडून ती जागा त्रासदायक होती. तेथील हवा फार नाशकारक होती, आणि ती दिसण्यांतहि फार भयंकर होती. त्या हवेकडून शहरांतील हवा बिघडून ये झणून ते त्या खोऱ्यांत विस्तु पेटवीत असत. मैल, आंगळपण, नासकेपण, वाईट हवा, आणि रात्रंदिवस जाळणारा अग्नि यांकडून तें ठिकाण अतिशय भयंकर होतें; यहूदी लोक त्याला नरकामी झणत असत. परलोकीं दुष्टांस जो दंड लागणार आहे तो दाखविण्यासाठीं प्रभूने या स्थलाचा दाखला वारंवार दिल्या. या वाक्यावरून प्रभू असें शिकवितो कीं ईश्वर अंतःकरणाकडे पाहतो, आणि पापाचें प्रतिफल निश्चयें प्राप्त होईल. आपल्या सर्व कर्मांचा हिशोब यावा लागेल.

२३, २४ “आपलें अर्पण इ.” परोशी बाहेरील कामाकडे मात्र लक्ष लावात. हीं केलीं झणजे झालें, मग अंतःकरणांत कितीहि हेवा, द्वेष, अक्रस असले तरी कांहीं चिंता नाही, असें त्यांस वाटत असे. परंतु बाहेरील कामापेक्षां अंतःकरणांतील भावना विशेष आहेत असें खीस्ताने शिकविलें. जो कोणी आपल्या अंतःकरणांत अक्रस, हेवा, द्वेष इत्याहि बाळगून ईश्वराचें भजन करण्यास येतो ता ढोंगी आहे, आणि त्याला ईश्वरी क्षोभ हेंच कायतें फळ प्राप्त होईल. “मजविरुद्ध कांहीं आहे.” झणजे तूं त्याचा अन्याय केला असें जर त्याला वाटेल. “समेट कर.” जर त्याचा अन्याय केला असेल तर कबूल होऊन भरून दे, अथवा क्षमा माग. जर गैरसमजुतीने त्याला असें वाटतें तर त्याला समजून सांग. समेट होण्याविषयी होईल तितका प्रयत्न कर.

सूचना १— आमची भक्ति ईश्वराला पसंत व्हावी झणून आम्ही दुसऱ्या माणसांसी नीट वागावें. २— दुसऱ्यांसी शांतीने राहण्याविषयी

२५ तूं आपल्या वाद्याच्या वरोवर वाटेंत आहेस, तोंवर त्यासीं लवकर समेट कर, नाही तर कदाचित् तो वादी तुला न्यायाधीशाच्या हातीं देईल. (१) आणि न्यायाधीश तुला शिपायाच्या हातीं देईल, आणि तूं बंदिशाळेंत पडशील.

२६ मी तुला खचीत सांगतो, तूं शेवटलीं दमडी फेडशील तोंपर्यंत तेथून सुटणारच नाहीस.

२७ व्यभिचार करूं नको, असें प्राचीन लोकांस सांगितलें होतें, हें तुझी ऐकिलें आहे.

२८ परंतु मी तुझ्यास सांगतो कीं, जो कोणी वायकोकडे काम दृष्टीने पाहतो, (२) त्याने आपल्या अंतःकरणाने तिजसीं व्यभिचार केलाच आहे.

(१) नीति. २५:८. लुका. १२:५८,५९. (२) इयोब. ३१:१. नीति. ६:२५.

जर आक्षी प्रयत्न करित नाही तर ईश्वराला आमची भक्ति आवडणार नाही. २— जेव्हां कोणी एकाच्या अन्याय झाला आहे तेव्हां त्यासीं समेट करायला झटावें. ४— ईश्वराची भक्ति करूं लागल्यापूर्वी समेट करावा. ५— आक्षी देवाची प्रार्थना करितो तेव्हां वारंवार त्याचं आशीर्वाद मिळत नाहीत, याचें कारण एथें स्पष्ट दिसून येतें. आक्षी अयोग्य भावना बाळगतो ह्मणून तो आशीर्वाद देत नाही. (माथी. ६:१४,१५.)

२५, २६ “वाटेंत आहेस.” भांडण हें साहायी आज्ञा मोडणें आहे, असें ख्रिस्ताने शिकविलें. सर्व पापी देवाचे वैरी आहेत आणि त्यानी त्यासीं लवकर समेट करावा. त्यानी उशीर करूं नये. जो अपश्चात्तापी असून मरतो, तो देवाला कधीं पाहणार नाही.

२७, २८ “व्यभिचार करूं नको.” एथें केवळ बाहेरील कर्म मना केलें, असें परोश्यांला वाटलें. पण केवळ बाहेरील कर्म नव्हे तर मनातील दुष्ट वासना देखील मना केल्या आहेत असें ख्रिस्ताने शिकविलें. जो कोणी मनांत असा इच्छा बाळगतो आणि कामदृष्टीने पाहतो तो देखील व्यभिचार करितो. मनातील ज्या भावना आणि कल्पना जगाला कधीं कळत नाहीत त्यांकडून देवाला राग येतो आणि आत्म्याचा सर्वकालिक नाश होतो.

२९ आणि तुझ्या उजव्या डोळ्याने तुला अडखळविलें तर तो उपटून आपल्यापासून टाक, कारण कीं तुझ्या अंगांतून एकाचा नाश व्हावा, आणि तुझे संपूर्ण शरीर नरकांत पडूं नये हें तुला बरें आहे. (१)

३० आणि तुझ्या उजव्या हाताने तुला अडखळविलें तर तो तोडून आपल्यापासून टाक; कारण कीं तुझ्या अंगांतून एकाचा नाश व्हावा, आणि तुझे संपूर्ण शरीर नरकांत पडूं नये हें तुला बरें आहे.

३१ जो कोणी आपल्या बायकोला सोडील त्याने तिला सूटपत्र द्यावें, (२) हेंहि सांगितलें होतें.

(१) रोमि. ८:१३. १ करिं. ९:२७. (२) अनु. २४:१. इमं. ३:१. मार्क. १०:२,९.

२९,३० “तुझ्या उजव्या डोळ्याने इ.” शरीराच्या अवयवांकडून कर्षी कर्षी मनातील भावना दाखविल्या जातात. (रोमि. ७:२३. ६:१३) दुष्ट दृष्टी द्वाणजे हेवा इत्यादि पाप समजावें. (मार्क. ७:२१,२२) या ठिकाणीं डोळा या शब्दावरून मनातील दुष्ट वांछा समजाव्या. उजवा डोळा विशेष उपयोगाचा आहे. तर या बोलण्यावरून असें समजतें कीं दुष्ट वांछा कितीहि बळकट व प्रिय असल्या तरी त्या मनांतून घालविल्या पाहिजेत.

“अडखळविलें.” पाप करण्याचे मोह घातले. जेव्हां डोळा काम दृष्टीने स्वियेकडे पाहतो तेव्हां असे मोह प्राप्त होतात.

“तोडून आपल्यापासून टाक.” पाप वासना कितीहि बळकट असल्या तरी त्या दाबल्या पाहिजेत. जेणेकरून पाप मोह होतात तें कितीहि प्रिय असलें तरी सोडलें पाहिजे. “तुझे संपूर्ण शरीर नरकांत पडूं नये.” नरकांत देखील पाण्याच्या मनातील वांछा कामदृष्टि इत्यादि दुर्वासना प्रबळ होतील तरी त्या तृप्त करण्याचा उपाय होणार नाही. यापेक्षां अधिक दुर्दशा ती कोणती. “हें तुला बरें आहे.” अस्या दुर्दशांत टाकलें जाण्यापेक्षां आपल्या दुर्वासना आतांच दावाव्या हें बरें.

३१, ३२ “हेंहि सांगितलें होतें.” मोश्याने सांगितलें होतें. (अनु. २४:१,२) यहूदी लोकांमध्ये सूटपत्र देण्याची चाल होती. ते हलक्या कारणावरूनहि वारंवार देत असत. प्रभु द्वाणतो तुमच्या अंतःकरणाच्या कठीणपणामुळे मोश्याने असी आज्ञा दिली होती. परंतु सृष्टीच्या प्रारंभापासून असी आज्ञा नव्हती. (मार्क. १०:१-१२) ख्रीस्ताने मूळची आज्ञा पुन्हां काढून त्यांस सांगितलें कीं जो कोणी आपल्या बायकोला व्यभिचाराच्या कारणावांचून सोडितो तो व्यभिचारी मानला जातो. हीच आज्ञा सांप्रत

३२ परंतु मी तुह्यास सांगतो कीं, जो कोणी आपल्या वायकोला व्यभिचाराच्या कारणावांचून सोडील, (१) तो तिजकडून व्यभिचार करील, आणि जी सोडलेली तिजसीं जो कोणी लस करील तो व्यभिचार करील.

३३ अणखी प्राचीन लोकांस सांगितलें होतें कीं, खोटी शपथ वाहूं नको, (२) तर आपल्या शपथा प्रभूपासीं खऱ्या कर, हें तुह्मी ऐकिलें आहे.

३४ परंतु मी तुह्यास सांगतो कीं शपथ वाहूंच नको, (३) आकाशाची नको, कां कीं तें देवाचें आसन आहे;

३५ आणि पृथ्वीचीहि नको, कां कीं ती त्याच्या पायांचें आसन आहे; आणि यरूशलेमाचीहि नको, कां कीं तें मोठ्या राजाचें नगर आहे. (४)

(१) मात्थी. १९:९. १ करिं. ७:१०, ११. (२) मात्थी २३:१६-२२. याको. ५:१२.
(३) लेवी. १९:१२. गण. ३०:२. अनु. २३:२३. (४) प्रग. २१:२, १०.

चालत आहे. ही कोणाच्याने बदलवत नाहीं. कोणतेहि सरकार देवाच्या आज्ञा रद्द करायस समर्थ नाहीं.

३३ “खोटी शपथ वाहूं नको.” एथें ख्रिस्ताने अणखी एक वाईट चाल निषेधली. शपथ वाहण्याचा नेम, लेवी १९:१२. अनु. ३२:२२. यांत सांगितला आहे. परंतु जरी यहूदी आपलें नेमशास्त्र बरोबर पाळण्याविषयीं अभिमानी होते, तरी ज्या पाळण्याचें अगत्य नाहीं ह्मणून मानलें अस्या अनेक शपथा ते साधारण बोलण्यांत देखील वाहात असत. ते आपल्या मस्तकाची, देवाची, आकाशाची, पृथ्वीची, शपथ वाहत असत. ही दुष्ट चाल ख्रिस्ताने निषेधली. आकाश देवाचें राज्यासन आहे, पृथ्वी पादासन आहे, आणि उत्पन्न झालेल्यांचें नाम अनादराने घेऊं नये, असें त्याने शिकविलें. एथें ख्रिस्त व्यवहारिक शपथेविषयीं बोलला नाहीं. तो स्वतः असी शपथ वाहण्याविषयीं नाकबूल झाला नाहीं. (मात्थी २६:६३, ६४.) पौल-सानेहि आपल्या खरेपणाविषयीं देवाला वारंवार साक्षी ठेविलें. (रोमे. १:९. ९:१. गल. १:२०. इब्री ६:१६.)

३४-३६ “शपथ वाहूंच नको.” ह्मणजे साधारण बोलण्यामध्ये ही शपथ वाहण्याची चाल अगदी अयोग्य आहे. “तें मोठ्या राजाचें नगर

३६ आणि आपल्या मस्तकाचाहि शपथ वाहूं नको, कां कीं तुझ्याने एक केंस पांढरा किंवा काळा करवत नाहीं.

३७ तर तुमचें बोलणें होय तर होय, नाहीं तर नाहीं, असें आसावें, पण याहून जें अधिक तें वाईटापासून होतें. (१)

३८ डोळ्याबद्दल डोळा आणि दांताबद्दल दांत, (२) असें सांगितलें होतें, हें तुझी ऐकिलें आहे.

३९ परंतु मी तुझ्यास सांगतो, (३) दुष्टाला अडवूं नको, तर जो कोणी तुझ्या उजव्या गालावर तुला मारील (४) त्याकडे दुसराहि फिरिव;

४० आणि जो तुझा वादी होऊन तुझा अंगरखा ध्यायास पाहतो, त्याला तुझे उपवस्त्रहि घेऊं दे;

४१ आणि जो कोणी तुला बलात्काराने एक कोस नेईल त्याबरोबर दुप्पट चाल.

(१) याको. ५:१२.

(३) माति. २०:२२. २४:२९. रोमे. १२:१७-१९.

(२) निर्ग. २१:२४

(४) यशा. ५०:६.

आहे." ह्यणजे ईश्वराचें. इस्त्राएल लोक ईश्वराला आपला राजा मानीत असत, आणि यरूशालेम त्याची राजधानी असतां तें देवाचा मान आणि भजन करण्याचें मुख्य ठिकाण होतें.

३७ "वाईटापासून होतें." साधारण बोलण्यामध्ये असी शपथ वाहण्याची चाल अगदी वाईट आहे.

सूचना— साधारण बोलण्यामध्ये शपथ वाहाणें ही चाल भ्रष्ट अंतःकरणचें आणि नीच व दुष्ट अस्या माणसाचें लक्षण आहे. जो असी शपथ वाहतो त्याला ईश्वर निर्दोष मानणार नाहीं. ईश्वराला सर्व वाईट शब्दांचा कंटाळा येतो, आणि जे असे शब्द बोलतात त्याला कठीण दंड लवकर लागत नाहीं, यावरून देवाची दया दिसून येती, शेवटीं तर दंड लागेलच.

३८—४१ "डोळ्याबद्दल डोळा" इ० (निर्ग २१:२४. लेवी. २४:२०. अनु. १९:२१.) हा नेम व्यवहारिक होता, आणि सरकाराने याप्रमाणें इन्साफ चालवूं नये, असें खीस्ताने सांगितलें नाहीं, आणि तो नेमहि रद्द केला नाहीं. परंतु यहूदी लोकानी एकमेकांसीं वर्तण्याविषयीं व सूड उगविण्याविषयीं तो नेम चालू केला होता, हें मात्र खीस्ताने निषेधलें. हा नेम व्य-

४२ जो तुझ्या जवळ मागतो त्याला दे, आणि जो तुजपासून उसने ध्यावयास पाहतो त्याला पाठमोरा होऊं नको. (१)

४३ आपल्या शेजाऱ्यावर प्रीति कर, आणि आपल्या वैऱ्याचा द्वेष कर, (२) असें सांगितले होते, हें तुम्ही ऐकिले आहे.

(१) अनु. १५:७,११

(२) अनु. २३:६.

वहारांतील आहे. खासगत आपल्यास लागत नाही. कोणी स्वतः होऊन आपला सड उगवूंच नये, असें ख्रीस्ताने शिकविलें. आपला किंवा आपल्या मित्राचा जीव धोक्यांत पडला असतां त्याचें रक्षण करायास झटावें, हें योग्य आहे. हें मानवी किंवा ईश्वरी आज्ञासीं विरुद्ध नाही. असें करणें ख्रीस्ताने मना केलें नाही. त्याने सांगितलेल्या उदाहरणावरून त्याचा अभिप्राय स्पष्ट दिसून येतो. जेव्हां कोणी आमच्या गालावर चपडाक मारितो, तेव्हां त्याला उलट मारावें किंवा कज्जा करावा यापेक्षां सहनतेने सोसावें आणि त्याकडे दुसरा गाल करावा. अन्याय करणाऱ्याचे कान उघडावे हें मना केलें नाही. (योहा. १८:२३.) तसेंच जेव्हां कोणी वस्त्र अथवा दुसरें कांहीं याधिषयीं फिर्याद करितो, तेव्हां त्यासीं वाद करावा यापेक्षां कांहीं नुकसान सोसावें हें बरें. “बलात्काराने एक कोस नेईल” ही रात पहिल्याने इराण देशांत चालू झाली. तेव्हां कांहीं डांक नव्हती आणि राजाचा हुकूम त्वरेने नेण्यासाठीं राजाच्या चाकरानीं माणसें, घोडे, होड्या, तारवें, इत्यादी बलात्काराने चालवावीं असा हुकूम होता. जर सरकारचा दस्तूर असा आहे तर त्यास मान्य असावें. नाकवूल व्हावें यापेक्षां दुप्पट जावें, असा ख्रीस्ताचा अभिप्राय आहे.

४२ “जो तुझ्या जवळ मागतो त्याला दे.” देण्याची सवय असावी. तथापि आपल्या कुटुंबास पुरवावें हें आमचें अवश्य काम आहे. आर्क्षी त्याविषयीं हयगय करूं नये. (१ तिम. ५:८) विवेकाने दान धर्म करावा. ज्याला मेहनत करण्याची शक्ति आहे त्याला फारकरून देऊं नये. (२ थेसस. ३:१०.) आळसाला आश्वासन देऊं नका. अशक्त, रोगी, पांगळे इत्यादिकांस विन्मुख जाऊं देऊं नये. (इब्री १३:२. माल्ती २५:३५-४५) तसेंच जर कोणी गरीब मेहनती मित्र उसनें मागतो तर शक्ति असल्यास त्याला द्यावें. परंतु आळसी व उधळे अस्यांस देणें हें दुर्गुणाला आश्वासन देणें आणि आपलें द्रव्य डोहांत टाकणें असें आहे.

४३ “आपल्या शेजाऱ्यावर प्रीति कर.” ही देवाची आज्ञा होती, (लेवी १९:१८.) पण आपल्या वैऱ्याचा द्वेष करावा असें अनुमान यहूदी

४४ परंतु मी तुम्हास सांगतो तुम्ही आपल्या वैऱ्यांवर प्रीति करा.
 (१) जे तुम्हास शाप देतात त्यांस तुम्ही आशीर्वाद द्या, जे तुमचा द्वेष
 करितात त्यांचें तुम्ही बरें करा, आणि जे तुम्हास गांजितात आणि
 तुमच्या पाठीस लागतात त्यांच्या साठी प्रार्थना करा; (२)

(१) रोमे. १२:१४,२०.

(२) लुका. २:२३४. प्रोप. ७:९०.

लोकांचें होतें. जर आम्ही शेजाऱ्यांवर प्रीति करितों तर वैऱ्यांचा द्वेष
 करावा असें त्यांस वाटलें. वैऱ्यांवर देखील प्रीति करावी हा शुभवर्तमानां-
 तील मुख्य नेम आहे, पण याप्रमाणें ते वागत नसत. शेजारी ह्मणजे जो
 जवळ राहतो तो. दुसऱ्या अर्थात ज्याचा आमचा कांहीं विशेष संबंध आहे
 तो (लुका १०:३६.)

४४ “आपल्या वैऱ्यांवर प्रीति करा.” कितोएक सद्गुणी व प्रिय आहेत
 ह्मणून आम्ही त्यांजवर प्रीति करितों, परंतु असी प्रीति दुष्ट लोकांवर करितां
 येत नाही. त्यांचें मूर्खपण पाहून त्यांची दया करितां येईल आणि संकटांत
 साहाय्य करितां येईल, आणि त्यांच्या तारणाविषयीं काळजी करितां येईल.
 त्यांजवर प्रीति करावी याचा अभिप्राय हाच आहे असें दिसतें. वैऱ्यांवर
 प्रीति करणें हा ख्रिस्ती धर्मातील विशेष नेम आहे, आणि सुभक्तीचें सर्वांहून
 उत्तम प्रमाण आहे. असें करणें कदाचित् दुसऱ्या सर्व गोष्टींपेक्षां अवघड असेल.

जो आपल्या वैऱ्यांशीं प्रीतीने लागतो, जो आपले गांजणारे व शाप देणारे
 यांचें बरें पाहतो, आपला अन्याय करणाऱ्यांसाठीं प्रार्थना करितो. आणि
 आपला नाश करूं इच्छणाऱ्यांच्या तारणाविषयीं काळजी करितो, तो वास्त-
 विक खरा ख्रिस्ती आहे. तो जीवनाच्या मार्गांत चालत आहे. हें सुभ-
 क्तीचें लक्षण आहे. तो अंतरालासारखी सुंदर, आपल्या उगमासारखी निर्मळ,
 उत्पन्न कर्त्यासारखी कृपाळू, ज्या भावना आणि शब्द ईश्वराच्या पुत्राच्या
 मुखांतून निघाले त्यांसारखी पवित्र, असी आहे. जो असें करितो त्याने
 आपण ख्रिस्ती आहों किंवा नाही याविषयीं संशय धरूं नये. तो ख्रिस्ता-
 सारखा झाला आहे आणि त्याला सर्वकालिक जीवन प्राप्त होईल. हा धर्म
 आणि दुसरे सर्व खोटे धर्म यांची तुलना करून पाहा. पवित्र देवाने कोणता
 लावून दिव्हा असेल आणि कोणता मार्ग आकाशांत जाईल याविषयीं शोध
 करा. “आशीर्वाद द्या.” उलटून शाप देऊं नका. त्यांचें बरें पाहा.
 त्यांमध्ये कदाचित् कांहीं सद्गुण अढळतील. अढळल्यास त्याला आश्वासन
 द्या, नसल्यास कांहीं बोलूं नका.

४५ ह्यणजे तुझी आपल्या आकाशांतील बापाचे पुत्र व्हाल, कीं तो वाडटांवर आणि चांगल्यांवरहि आपल्या सूर्याला उगववितो, आणि न्यायींवर आणि अन्यायींवरहि पाऊस पाडितो. (१)

४६ कारण कीं जे तुझावर प्रीति करितात त्यांजवर जर तुझी प्रीति कराल तर तुझाला फळ काय! जकातदारहि तसेंच करितात कीं नाहीं!

४७ आणि तुझी आपल्या भावांस मात्र सलाम कराल, तर तुझी अधिक काय कराल! जकातदारहि तसेंच करितात कीं नाहीं.

४८ यास्तव जसा तुमचा आकाशांतील बाप पूर्ण आहे, तसे तुझी पूर्ण व्हा. (२)

(१) इयोंव २५:३. (२) उच. १७:१. अनु. १८:१३. लुका. ६:३६,४०. कल. १:२८.

४५ “आपल्या आकाशांतील बापाचे पुत्र व्हाल.” देवाने ख्रिस्ती लोकांस बोलावले, निवडून घेतले, आणि दत्तपुत्र असें अंगीकारले. यांस आपले शिष्य व अनुसरणारे असें करून घेतले ह्यणून त्यांस देवाचे पुत्र अथवा लेकरे असें द्याटले आहे. ख्रिस्ती लोक आपल्या वैऱ्यांचें हित करण्याकडून ईश्वराला अनुसरतात. तो वाडटांवर व चांगल्यांवरहि आपल्या सूर्याला उगववितो आणि सर्वांवर उपकार करितो.

४६ “तुझाला फळ काय?” तुझी स्तुतिपात्र व्हावें असें तुझाजवळ काय आहे! असी प्रीति स्वार्थ बुद्धीची आहे. जकातदार देखील असी प्रीति करितात. यहूदा देश रोमी सरकारच्या अमलांत होता. तो अमल त्यांस वरा वाटला नाहीं आणि ते जकात द्यावयास नाखुष होते, यास्तव ते जकातदारांचा द्वेष करीत. ते जकातदार कंटाळवाणे आणि नावडते काम करायास तयार होते. त्यांतील बहुतेक जुलमी, लुचे आणि दुष्ट होते, तरी ते देखील आपल्या मित्रांवर प्रीति करीत असत. तर असी प्रीति करण्यांत काय विशेष आहे, हा ख्रिस्ताच्या बोलण्यांतील अभिप्राय होता.

४७ “आपल्या भावांस मात्र इ०” ख्रिस्ती लोकानी यापेक्षा ज्यास्ती करावी. दुष्ट आपल्या मित्रांसीं वर्ततात तसें चांगले आझी आपल्या वैऱ्यांसीं वर्तवें. सुभक्ति ही स्वार्थ बुद्धीची नाहीं असें आझी दाखवावें.

४८ “तुझी पूर्ण व्हा.” शुद्ध व पवित्र व्हा. आपल्या मित्रांवर प्रीति करण्याकडून, असें केवळ नव्हे, पण आपल्या वैऱ्यांवरहि प्रीति करण्याकडून आपली सुभक्ति दाखवा. देवाला अनुसरून त्यासारखे पूर्ण व्हा.

अध्याय ६.

१ लोकांनी पाहावें अशा हेतूने तुम्ही आपला धर्म त्यांच्या समोर करूं नये याविषयी जपा, नाही तर तुमच्या आकाशांतील बापापासून तुम्हास फळ मिळणार नाही.

सूचना १— जे जगांत हलके व नीच मानिले जातात ते धन्य असें ख्रिस्ती शास्त्रांत द्यातले आहे. सुख हें ख्यालीखुशाली, द्रव्य, मान, खोटी आब्रू इत्यादिकांतच आहे, असें जगाला वाटतें. पण वास्तविक पाहिलें असतां तें अगदी वेगळ्या गोष्टींत आहे. जे खरे ख्रिस्ती आहेत ते वारंवार दरिद्र, रोग, पाठलाग इत्यादि संकटांमध्ये विशेष सुख पावतात. २— राग हा बहुत दुःखास उगम असा आहे. नम्रता, शांति, आणि उपकारीकरण यांत खरें सुख सांपडतें. ३— सातवी आज्ञा किती सक्तीची आहे हें एथें दिसून येतें. कामदृष्टि, वाईट शब्द, आणि दुष्ट कल्पना यांकडूनही ती आज्ञा मोडली जाते. यासारखें नाशकारक असें दुसरें पाप नाही. ही आज्ञा मोडल्याकडून दुसरे सद्गुण नाहीसे होतात, असें सर्वानी समजावें. ज्या लोकांत हें पाप आहे ते आडाणी, लुच्चे, नीच असे सांपडतील. जे हें पाप करितात ते कोणतेहि पाप करण्यास भिणार नाहीत. शुद्धता अंतःकरणांत राहावी आणि ती चेहेरा, डोळे, बोलणें, चालणें या सर्वांवरून दिसून यावी. सूड उगविणारा देव सर्वदा जवळ आहे. तो मनांतील प्रत्येक दुष्ट वासना जाणतो, आणि ह्या अज्ञेच्या प्रत्येक मोडणाऱ्यासाठीं क्रोध तयार करित आहे. (नीति ७:२२, २३. ५:५. २:१२.) ४— आदमी वैन्यांवर प्रीति करण्यांस बांधले आहों. हा नेम ख्रिस्ती शास्त्रांतच आहे, दुसऱ्या कोणत्याहि धर्मांत हा नेम सांपडत नाही. ख्रिस्ती लोकांचें दुसरें कोणतेंहि काम यापेक्षां अवघड नाही. दुसऱ्या कस्याकडूनहि देवाची कृपा एवढी सफळ दिसत नाही. सुभक्तीविषयी यापेक्षां दुसरें चांगलें प्रमाण नाही.

१ “धर्म.” भिकाऱ्यांस दान करणें, गरिबांस देणें, हें आपलें अवश्य काम आहे, असें खरे ख्रिस्ती मानितात. (गल. २:१०. याको. १:२७. लुका १९:८.) “त्यांच्या समोर. लोकांनी पाहावें आणि आपली स्तुति करावी झणून. जर कोणी योग्य हेतूने धर्म करितो तर तो लोकांती किंवा एकांती करी. त्याविषयी कांहीं चिंता नाही. परंतु लोकांनी पाहावें या हेतूने जर करितो तर ईश्वर त्याला कांहीं चांगलें फळ देणार नाही.

२ यास्तव तू धर्म करतील तेव्हां जसे ढोंगी आपली कीर्ति माणसांकडून व्हावी, ह्मणून सभास्थानांमध्ये व मार्गांमध्ये करणा वाजवितात, तसें तूं आपल्यापुढे वाजवूं नको; मी तुझ्यास खचीत सांगतो कीं, त्यांस त्यांचें फळ मिळालेंच आहे.

३ तूं तर धर्म करित असतां, तुझा उजवा हात काय करितो हें तुझ्या डाल्या हाताला कळूं नये;

४ यासाठीं कीं तुझा धर्म गुप्तांत व्हावा, मग गुप्तांत पाहणार तुझा बाप तुला लौकिकांत फळ देईल. (१)

५ आणि तूं प्रार्थना करतील तेव्हां ढोंग्यासारिखा होऊं नको; कारण कीं आपण माणसांस दिसावें ह्मणून सभास्थानांमध्ये व चव्हाच्यामध्ये उभें राहून प्रार्थना करणें हें त्यांस आवडतें. मी तुझ्यास खचीत सांगतो कीं, त्यांस त्यांचें फळ मिळालेंच आहे. (२)

(१) लुका ८:१७. १४:१४.

(२) नी. १६:५. याको. ४:६.

२ “आपल्या पुढे वाजवूं नको.” सोंगाडी आपल्यापुढे करणा वाजवित असत. जे त्यांसारिखे लोकांमध्ये कीर्ति मिळविण्यासाठीं लोकांतीं दानधर्म करितात ते सुभक्तीचें सोंग मात्र दाखवितात, आणि सोंगाड्यासारिखें फळ पावतात. ह्मणजे दानधर्म करण्याकडून लोकांमध्ये आब्रू मिळती, परंतु त्याचें करणें ईश्वराला पसेत होत नाही आणि तो काहीं चांगलें फळ देत नाही.

३,४ “तुझा उजवा हात इ०.” ही एक ह्मण आहे. इचा अर्थ हाच कीं दान धर्म एकांतीं केला पाहिजे. जरी तो गुप्तांत आहे तरी तो ईश्वराच्या लक्षांत येईल, आणि लौकिकांत फळ मिळेल. जरी इहलोकीं फळ मिळालें नाही तरी तें परलोकीं निश्चयें मिळेल. परंतु जो गरिबांस देतो तो ईश्वराला उसनें देतो आणि त्याचें प्रतिदान मिळतें. (नी. १९:१७.)

५ “ढोंग्यासारिखा होऊं नको, इ०” ढोंगी आपल्या सर्व धर्मकृत्यांविषयीं एकच हेतु दाखवितात. त्याला कीर्तीची मोठी आवड असती, आणि ती मिळविण्यासाठींच ते आपलीं सर्व कामें करितात. एथें खीस्ताने लोकांतीं प्रार्थना करणें मना केलें असें नाही, परंतु तिजविषयीं डामडौल मिरविणें मना केलें आहे. आझी फार धार्मिक आहों असी आब्रू मिळविण्यासाठीं यहूदी लोक प्रसिद्ध ठिकाणीं सभांमध्ये आणि मार्गांच्या कोनांमध्ये लांबलचक्या प्रार्थना करित असत. खीस्ताने केवळ ही चाल मना केली.

६ तू तर प्रार्थना करतील तेव्हां आपल्या खोलीत जा, आणि आपले दार लावून तुझा बाप जो गुप्तांत आहे त्याची प्रार्थना कर, मग गुप्तांत पाहणारा (१) तुझा बाप तुला लौकिकांत फल देईल.

(१) गीत ३४:१५. यशा. ६५:२४.

६ “आपल्या खोलीत जा,” प्रत्येक घरांत प्रार्थना करण्यासाठी एक खोली असावी हें योग्य आहे. जथें केवळ ईश्वरालाच पाहूं व ऐकूं येतें अस्या ठिकाणी जाऊन प्रार्थना करावी हें खीस्ताने शिकविलें. ज्यांस प्रार्थना करण्याची आवड आहे ते असें करतील. आमचा तारणारा एकांतीं प्रार्थना करीत असे. तो सकाळीं मोठया पाहाटेस उठे आणि एकीकडे जाऊन प्रार्थना करी. झाडी, डोंगर, अथवा रान अस्या जागेंत तो जात असे. तो आढ्यासाठीं असी प्रार्थना एकांतीं करीत असे तर आढी स्वतः आपल्यासाठीं असी प्रार्थना करूं नये कीं काय? एकांतीं प्रार्थना करणें हें खऱ्या खिऱ्याचें उत्तम लक्षण आहे. ज्याला प्रार्थना करण्याची आवड नाहीं आणि जो प्रभुवर प्रीति करीत नाहीं तो एकांतीं प्रार्थना करणार नाहीं.

सूचना— एकांतीं प्रार्थना दिवसांतून कितीदां केली पाहिजे याविषयी खीस्ताने काहीं नेम दिव्हा नाहीं. सक्त नेमाने प्रार्थना केली तर ती मुसलमान लोकांच्या निमाजीप्रमाणें वरवरची होईल. प्रार्थना व दुसरीं कोणतींहि धर्मकृत्यें मनापासून, आनंदाने, व आवडीने केलीं पाहिजेत. तरी एकांतीं प्रार्थना करण्यासाठीं अमुक वेळ योग्य आहे असें सर्वासिं दिसेल. (१) सकाळ देवाने रात्रभर आमचें रक्षण केलें आणि आतां आढी दिवसाचें काम सुरू करितों, तर देवाचे उपकार मानावे आणि त्याचें साह्य मागावें हें योग्य आहे. (२) संध्याकाळ आज जें आढी केलें त्याजवर देवाचा आशीर्वाद मागावा आणि रात्री त्याने रक्षण करावें ह्मणून प्रार्थना करावी, हें बरें. (३) विशेष दुःख संकटें, आणि पापमोह लागतात, तेव्हां प्रार्थना करावी. (४) प्रार्थना करावी असी जेव्हां प्रेरणा होती तेव्हां करावी. अस्या वेळेस प्रार्थना करणें हें खिस्ती माणसाचा श्वासोश्वास असें आहे. त्याचें मन नरम, त्याचें अंतःकरण प्रेमळ आहे, ईश्वर जवळ आहे, तारणारा फार प्रिय आहे असें दिसतें, आणि पवित्रतेची फार भूक व ताहन लागती, अस्या वेळेस आढी एकांतीं जाऊन प्रार्थना करावी.

७ आणि तुम्ही प्रार्थना करीत असतां विदेश्यांसारिखी व्यर्थ वड-वड (१) करूं नका; कारण कीं आपल्या फार बोलण्यामुळे आपलें मागणें मान्य होईल (२) असें त्यांस वाटतें.

८ यास्तव त्यांसारिखे तुम्ही होऊं नका; कां कीं तुम्ही आपल्या बापापासीं मागितल्या भगोदर जें तुम्हास पाहिजे तें त्याला ठाऊक आहे. (३)

९ यास्तव तुम्ही याप्रकारें प्रार्थना करा, “हे आमच्या आकाशांतील (४) बापा, (५) तुझे नाम (६) पवित्र मानिलें जावो.

(१) उप. ५:२.

(२) लुका ११:२.

(३) १ राज. १८:२६.

(४) रोम. ८:१५. गीत ११५:३.

(५) लुका. १२:३०. योहा. १६:२३-२७.

(६) गीत १११:९. १३९:२०.

७, ८ “व्यर्थ वडवड करूं नका” याचें उदाहरण १ राजकथा. १८:२६, एथें पाहा. सर्व मूर्त्तिपूजक लोकांमध्ये ही चाल आहे. हिंदु लोक आपल्या देवांचें व देवींचें व्यर्थ नाम घेण्याशिवाय अणखी काय प्रार्थना करितात? किती वेळपर्यंत प्रार्थना करावी याविषयी खीस्ताने कांहीं नेम सांगितला नाही. त्याच्या प्रार्थना अत्यकालिक होत्या. जेव्हां आद्वी प्रार्थना करितों तेव्हां ईश्वर आमच्या तोंडाच्या शब्दांकडे नव्हे पण अंतःकरणातील भावना व इच्छा यांकडे लक्ष लावितो. ९-१३ एथें प्रार्थनेचा नमुना सांगितला आहे. जे शब्द आद्वी बोलावे त्याविषयी नव्हे पण ज्या भावनेने आद्वी प्रार्थना करावी त्याविषयी हा नमुना आहे. लुका ११:२-४ यांत पुन्हा लिहिला आहे. यावरून तीच पद्धति धरली पाहिजे असा खीस्ताचा अभिप्राय नव्हता द्यणून दिसून येतें. खीस्त आणि त्याच्या शिष्य वारंवार वेगवेगळ्या शब्दांनी प्रार्थना करीत असत. (माथी २६:३९-४२, ४४. लुका २२:४२. योहा. १७: प्रेषि. १:२४.)

९ “बापा.” ईश्वर उत्पन्न कर्ता आहे द्यणून तो सर्वांचा बाप आहे. तो सर्वांस रक्षितो व त्यांच्या गरजा पुरवितो. खीस्ताच्या खऱ्या अनुसरणाऱ्यांस तो पुत्र असें मानून जावनाचें वतनदार करितो. (रोम. ८:१४-१७) “तुझे नाम पवित्र मानिलें जावो.” मनुष्यें बहुत प्रकारें देवाचा अपमान करितात. (१) ईश्वराचें नाम कल्पिलेल्या देवाला देऊन त्याचा अपमान करितात. (२) लांकूड, दगड वगैरे मूर्त्तीला त्याचें नाम देऊन त्याचा अपमान करितात. (३) त्याचें नाम अमर्यादेने घेऊन त्याचा अपमान करितात. (४) जो मान केवळ ईश्वरालाच योग्य आहे तो दुसऱ्या कोण-

१० तुझे राज्य येवो. जसी आकाशांत तसी पृथ्वीवरहि (१) तुझ्या इच्छेप्रमाणें होवो.

११ आमची रोजची भाकर (२) आज आह्मास दे.

१२ आणि जसें आह्मी आपल्या ऋण्यांस सोडितों, तसें तू आमचीं ऋणें (३) आह्मास सोड.

(१) मात्थी १६:२८. प्रग. ११:१५. गीत १०३:२०, २१. (३) मात्थी १८:२१-२५.

(२) ना. ३०:८. यशा. ३३:१६.

लुका. ७:४०-४८.

त्याहि पदार्थास देण्याकडून त्याचा अपमान करितात. देवाचें नाम पवित्र मानणें ह्मणजे हाच देव असें मानून याला ईश्वरी मान देणें आणि याच्या सर्व आज्ञा पाळणें.

१० “तुझे राज्य येवो.” मात्थी ३:२, यावरील व्याख्या पाहा. ईश्वराचा अधिकार सर्वत्र चालो, त्याला सर्वानी मान्य व्हावें. संपूर्ण जग ईश्वराच्या गौरवाने भरे तोंपर्यंत त्याचें शुभवर्तमान घोषण केलें जावो, आणि सर्व जगांत खरा धर्म पसरतो. “तुझ्या इच्छेप्रमाणें होवो.” सर्वानी पवित्र होऊन मला मान्य व्हावें असी ईश्वराची इच्छा आहे. ह्मणून त्याची इच्छा चालावी असी प्रार्थना करणें आणि सर्वानी त्याला मान्य व्हावें असी प्रार्थना करणें एकसारखेंच आहे. आकाशलोकांत देवाची इच्छा चालतच आहे. तसी सर्व पृथ्वीवर चालावी असी ख्रिस्ती लोकांची प्रार्थना आहे. जो ही प्रार्थना करितो त्याने आपल्या अंतःकरणांत व सर्व आचरणावरून देवाची इच्छा चालावी असें अगोदर संभाळावें मग इतर माणसांमध्ये व सगळ्या पृथ्वीवर चालावी याविषयीं प्रयत्न करावे. देवाचें गौरव आणि राज्य हीं आमच्या गरजांपेक्षां विशेष भगव्याचीं आहेत, ह्मणून आमची पहिली प्रार्थना त्यांविषयीं असावी.

११ “आमची रोजची भाकर.” आह्मी ईश्वराकडून जगतों आणि तो आमच्या रोजच्या गरजा पुरवितो. जें जें मिळतें तें सर्व त्याचें कृपादान आहे असें मोजलें पाहिजे, आणि जें पाहिजे तें आह्मी त्यापासीं मागावें.

१२ “आमचीं ऋणें आह्मास सोड.” ऋणें हा शब्द एथें लाक्षणिक आहे. याचा अर्थ पापें, अन्याय, असा आहे. आह्मी देवाच्या आज्ञा मोडिल्या आणि दंडास पात्र झालों आमच्या अन्यायांची क्षमा करावयास केवळ ईश्वर समर्थ आहे, आणि आह्मी आपल्या अन्याय करणाऱ्यांची जसी क्षमा करितों त्याप्रमाणें ईश्वर आमच्या अन्यायांची क्षमा करील. (गीत १८:२५, २६. मात्थी १८:२३. मार्क. ११:२५. लुका ११:४.) जर कोणी

१३ आणि आह्मास परीक्षेत (१) नेऊं नको, तर आह्मास वाइटापासून (२) सोडीव; कारण कीं राज्य आणि सामर्थ्य आणि गौरव हीं सर्वकाल तुझीं आहेत; (३) आमेन.”

१४ कारण कीं जर तुझी माणसांच्या अपराधांची क्षमा कराल, तर तुमचा आक्राशांतील बाप तुमचीहि क्षमा करील.

१५ परंतु जर तुझी माणसांच्या अपराधांची क्षमा करणार नाहीं, तर तुमचा बाप तुमच्याहि अपराधांची क्षमा करणार नाहीं. (४)

(१) माथी २६:४१. लुका २२:४०, ४६.

(३) प्रग. ५:१२, १३.

(२) योहा. १७:१५.

(४) एफ. ४:३१. याको. २:१३.

अकस व सूड उगविण्याची इच्छा बाळगून ईश्वरापासीं क्षमा मागतो तर तो त्याचें ऐकणार नाहीं. जर आह्मी दुसऱ्यांची क्षमा मनापासून करित नाहीं तर ईश्वर आमचीहि क्षमा करणार नाहीं.

१३ “आह्मास परीक्षेत नेऊं नको.” (गीत १४१:४.) ईश्वर कोणीएकाला मोहांत घालीत नाहीं, (याको. १:१३.) परंतु आमची परीक्षा पाहावी झणून तो मोह लागूं देतो. त्याने लागूं न द्यावें झणून त्याची प्रार्थना करणें योग्य आहे. तो पाप मोह निवारण करायाम समर्थ आहे. आमची परीक्षा मोहांकडून किंवा संकटांकडून होती तेव्हां आमची शक्ति स्थिर राखण्यास तो समर्थ आहे. “वाइटापासून सोडीव.” झणजे पापापासून सैतानापासून, दुष्ट हेवा वांच्छा आणि सर्व प्रकारच्या वाइटापासून सोडीव, असा अभिप्राय आहे. १. योहा. २:१३, १४. ३:१२. योहा. १७:१५. “कारण कीं राज्य इ०” तुझा अधिकार सर्वोवर आहे. आह्मी मागतों तें करायाम तूं समर्थ आहेस. आह्मी अशक्त आहों तूं सर्वशक्तिमान आहेस. सर्व गोष्टी तुला साध्य आहेत. “आणि गौरव.” आमच्या गरजा पुरविण्यांत तुझे चांगुलपण प्रगट होईल. आपलें राज्य संपूर्ण पृथ्वीवर स्थापण्यांत तुझा पराक्रम आणि गौरव दिसून येईल. याप्रमाणें देवाचें गौरव व्हावें ही आमची पहिली इच्छा आणि प्रार्थना असावी. आह्मी आपल्याला विसरून ईश्वराला मान, व गौरव द्यावें. “आमेन.” झणजे निश्चयें, खचीत, असें होवो. हा शब्द ऐकणारे बोलले असतील. उपाध्ये जी प्रार्थना करितात तिला आह्मी मान्य आहों हें दाखविण्यासाठीं ते असें बोलत असत. ही चाल ख्रिस्ती लोकांमध्ये चालू झाली असें दिसतें. (१ करिं. १४:१६.)

१४, १५ क्षमाशील बुद्धि बाळगावी असें ख्रिस्ती शास्त्रांत बहुत ठिकाणीं झटलें आहे. आमचा तारणारा झणाला, सातांच्या सत्तर वेळां क्षमा केली

१६ आणि तुम्ही उपास करितां तेव्हां ढोंग्यासारिखे म्लानमुख होऊं नका, कां कीं आपण उपास करीत आहों, असें लोकांस दिसावें, (१) ह्मणून ते आपलें तोंड उतरे असें करितात, मी तुम्हास खर्चीत सांगतो कीं, त्यांस त्यांचें फळ मिळालेंच आहे.

१७ तूं तर उपास करीत असतां आपल्या डोक्याला तेल लाव, आणि आपलें तोंड धू;

(१) यशा. ५८:३, ५.

पाहिजे. (माथी १८:२२.) जेव्हां कोणी क्षमा मागतो तेव्हां ती मनापासून करावी. जर मागत नाहीं तर त्यासीं अकस न बाळगतां प्रीतीने वागावें आणि त्याचें कल्याण पाहावें.

१६ “तुम्ही उपास करितां इ०.” उपास हा दुःख व खेद यांचें स्वाभाविक चिन्ह आहे. जेव्हां कोणी फार खिन्न असतो तेव्हां त्याला भूक लागत नाही. जेव्हां कोणी आपल्या पापाविषयीं खिन्न होतो तेव्हां उपास करावा हें त्याला योग्य आहे. परंतु जर खरा पश्चात्ताप नाहीं तर तो उपास ढोंगाचा असून निष्फळ आहे. यहूदी लोक पुष्कळ उपास करीत असत. त्यांमध्ये वार्षिक असे चार उपास होते, आणि प्रसंगानुसार तर ते बहुतच करीत असत. परोशी लोक सप्तकांत दोनदां उपास करीत. “म्लानमुख इ०.” ते उदास दिसतात. रोजच्या प्रमाणें धून नाहीत व तेल लावीत नाहीत. ते जटा वळलेल्या मळीण केसांचे, निस्तेज, हिडिसवाणे दिसतात. ते कर्धाकर्धो आपल्या केसांला व सर्वांगाला राख लावितात आणि भयंकर दिसतात. म्णसाला भुलवावें या हेतूने ते असें धार्मिकपणाचें सोंग धरितात. गोसावी आणि बैरागी यांजकडे पाहा. ते याप्रमाणें आपणाला विद्रूप करितात, आणि आझी विशेष पुण्यवान आहों असें दाखवितात. लोक त्यांचें हें ढोंग न समजतां त्यांस आपणापासून दूर घालवीत नाहीत, हें आद्दास मोठें आश्चर्य वाटतें. लुच्चेगिरी व ढोंग यांचीं स्पष्ट लक्षणें त्यांच्या तोंडवळ्यावरून दिसून येतात. तर मग लोकानी त्यांकडून कां फसावें बरें?

१७ “डोक्याला तेल लाव.” यहूदी लोकांमध्ये तेल लावण्याची आणि वारंवार तोंड धुण्याची चाल होती. लोकांस दिसावें ह्मणून कांहीं सोंग दाखवूं नका, हाच या ओर्वीतील सारांश आहे.

१८ यासाठी कीं तू उपास करितोस हें माणसांस नव्हे, तर तुझा बाप जो गुप्तांत आहे त्याला दिसावें, मग गुप्तांत पाहणारा तुझा बाप तुला लौकिकांत फळ देईल.

१९ पृथ्वीवर (१) कसर व कलंक नाश करितात, आणि चोर फोडून चोरी करितात, तेथें आपल्या करितां संपत्ति सांठवूं नका;

२० तर आकाशामध्ये (२) कसर व कलंक नाश करित नाहीत, आणि चोर फोडून चोरी करित नाहीत, तेथें आपल्या करितां संपत्ति सांठवा.

२१ कारण कीं जेथें तुमची संपत्ति आहे तेथें तुमचें चिन्ताहि लागेल.

(१) नी. २३:४. लुका १०:२४, ३५. इब्री १३:५.

(२) यशा. ३३:६. लुका १२:३३, ३४. १ तीम. ६:१९.

१८ “तुझा बाप जो गुप्तांत आहे इ०.” ईश्वर अंतःकरणाकडे पाहतो त्याच्या पुढें ढोंग चालत नाही, दृष्टीन पापामुळे अंतःकरणांत खेद बाळगला पाहिजे.

१९ “पृथ्वीवर कसर व कलंक.” कोणी कोणी उंच वस्त्रें, सोने, रूपें, मोती इत्यादिकांचा संग्रह करून ठेवतात. उंच वस्त्राला कसर लागेल, आणि सोने रूपें इत्यादिकांस कलंक लागेल अथवा चोर नेतील असें भय आहे. या लोकांचा कोणताहि संग्रह निर्भय नाही. एथील संग्रहासाठीं अमर जीवात्मा धोक्यांत घालावा यांत केवढें मूर्खपण आहे.

२० “तर आकाशामध्ये इ०.” अनंत काळासाठीं सिद्ध व्हावें दृष्टीन काळजी व चिन्ता करावी. तेथें कोणी नाश करित नाही अथवा कोणी वैरी लुटीत नाही. आकाशांत संग्रह सांठवून ठेवणें दृष्टीन देवाचें वतनदार आणि ख्रिस्ताच्या संगतीं वतनदार होणें असें आहे. आकाशामध्ये जे आपणासाठीं संग्रह करितात त्यांस अविनाशी, निर्मळ, व न कोमणारें असें वतन प्राप्त होईल.

२१ “कारण कीं इ०.” ज्यांस इहलोकीं विशेष संग्रह आहे त्यांचें चिन्त तिकडे लागतें. तसेंच जे खरे ख्रिस्ती आहेत ते आपला विशेष संग्रह आकाशामध्ये आहे असें मानून त्याकडे चिन्त लावितात. ते आपल्या संसाराविषयी थोडी चिन्ता धरून या गौरवी वतनाविषयी अधिक मनन व काळजी करतील.

२२ डोळा शरिराचा दिवा आहे; (१) यास्तव तुझा डोळा नि-
दोष असला तर तुझे अवघे शरीर उजेडमय होईल.

२३ परंतु तुझा डोळा वाईट असला तर तुझे अवघे शरीर अंधार-
मय होईल. असे असतां तुझ्यामध्ये जो उजेड तो अंधार असला,
तर तो अंधार केवढा !

२४ कोणाच्याने दोन धन्यांची चाकरी करवत नाहीं; (२) कां
कीं तो एकाचा द्वेष करील आणि दुसऱ्यावर प्रीति करील, अथवा
एकाचा पक्ष धरील आणि दुसऱ्याची उपेक्षा करील. तुमच्याने देवाची
आणि मामोनाची सेवा करवत नाहीं. (३)

(१) लुका ११:३४, ३६. (२) लुका १६:१३. (३) गल. १:१०. २ तीम. ४:१०. याको. ४:४.

२२ “शरिराचा दिवा इ०.” जेव्हां डोळे निरोगी आहेत आणि दृष्टि
कांहीं पदार्थाकडे लाविली आहे, तेव्हां सर्व स्पष्ट दिसतें; जर रोगी आहेत
तर सर्व अंधक दिसतें. दृष्टि अंगाला वेताबाताने चालवितो. लाटांवरून
नदीच्या पार जातांना जो दृष्टि नदीच्या पलीकडील एखाद्या झाडाकडे ला-
वितो तो निर्भयतेने पार जातो, परंतु पाण्याकडे लाविली तर भिडून पडतो.
तसेंच जो आकाशातील संग्रहाकडे स्थिर चित्त लावून चालतो तो स्थिरतेने
व निर्भयतेने सुमार्गात चालतो. जर त्या संग्रहाकडे लक्ष लावित नाहीं तर
लवकर पापांत पडतो.

२३ “तुझ्यामध्ये जो उजेड.” ह्मणजे मन किंवा आत्मा जर अंधार
असेल तर अंधार केवढा मोठा. प्रत्येक पापाकडून मन अंधारमय होत
असतें, सुधारण्याची सर्व शक्ति जाईपर्यंत मन उत्तरोत्तर पापाकडून विष-
डलें जातें. पापाकडून मनुष्याचें मन इतकें भ्रष्ट आणि इतकें अंधळें होतें
कीं, तें खऱ्या देवाचें ज्ञान विसरतें, आणि लांकूड, दगड इत्यादिकांच्या मूर्ति,
ज्यांस दिसत नाहीं, ऐकूं येत नाहीं, व चांपसतां येत नाहीं, त्यांच्या पायां
पडतात. ते ज्या ज्ञानाचा डोल मिरवितात तें अंधारच आहे.

२४ “कोणाच्याने दोन धन्यांची चाकरी करवत नाहीं.” दोघांवर मुख्य
एकसारखी पुष्कळ प्रीति करितां येत नाहीं, हा नेम उघड आहे. कोणी
एकाला देवाची आणि धनाचीहि प्रीति करितां येत नाहीं. तसेंच कोणत्याहि
मूर्तीची आणि देवाची सेवा एकदम करितां येत नाहीं. मामोन ह्मणजे धन

२५ यास्तव मी तुह्यास सांगतो कीं, आपण काय खावें आणि काय प्यावें अशी आपल्या जिवाविषयी, आणि आपण काय पांघरावें अशी आपल्या शरिराविषयी काळजी (१) करूं नका. अन्नापेक्षां जीव आणि वस्त्रापेक्षां शरीर अधिक आहे कीं नाहीं ?

२६ आकाशातील पांखराकडे पाहा, तीं पेरित नाहींत, कापीत नाहींत, आणि कोठारामध्ये सांठवीत नाहींत, तरी तुमचा आकाशातील वाप (२) त्यांस खायास देतो; तुम्ही त्यापेक्षां मोठे आहां कीं नाहीं ?

२७ आणि काळजी करून आपल्या आयुष्याला हातभर वाढवायास तुह्यामध्ये कोण समर्थ आहे.

(१) १ कॉरिं. ७:३२. फिलि. ४:६. (२) इयोंव ३८:३९. लुका १२:२४.

असें समजावें. हिंदूमध्ये जसी लक्ष्मी धनाची देवी मोजली आहे तसेंच ग्रीचीन काळचे मूर्तीपूजक मामोन हा धनाचा देव असें मोजित असत.

२५-३४ “यास्तव मी तुह्यास सांगतो कीं इ०.” एथें धनलोभ आणि ऐहिक चिंता बाळगणें याविरुद्ध शिष्यांस बोध आहे. त्यानी शरीराविषयी चिंताक्रांत न व्हावें ह्मणून चार कारणें काढून सांगितलीं आहेत. (१) जे उपकार देवाने पूर्वी केले आहेत ते. “अन्नापेक्षां जीव आणि वस्त्रापेक्षां शरीर अधिक आहे कीं नाहीं?” त्याने जीव हें विशेषदान दिल्लें आहे, तर तो अन्न, वस्त्र इत्यादि सामान्य दानें देणार नाहीं कीं काय? “काळजी करूं नका.” आपली गरज पुरविण्यासाठीं मेहनती व उद्योगी व्हावें हें योग्य आहे, (१ तिम. ५:८. २ थेस. ३:१०. रोमे. १२:११) परंतु ईश्वरावर भरवसा न ठेवितां चिंताक्रांत व्हावें हें योग्य नाहीं.

२६ एथें ईश्वरावर भरवसा ठेवण्याचें दुसरें एक कारण सांगितलें आहे. जीं पांखरें माणसाच्या उपयोगासाठीं ईश्वराने उत्पन्न केलीं त्यांस तो पोषितो. तर माणसें जीं त्यापेक्षां श्रेष्ठ आहेत त्यांची काळजी तो किती विशेषकरून करील ?

२७ एथें तिसरें कारण दाखविलें आहे. तुम्ही अशक्त आणि लाचार आहां. तुम्ही आपलें आयुष्य एक घटका देखील वाढवायास समर्थ नाहीं. तुम्ही कितीहि चिंता केली तरी तुम्ही ईश्वराधीन आहां. केवळ तोच तुमचा जीव वांचवायास समर्थ आहे, तर त्याला मान्य होऊन त्याजवर भरवसा ठेवा.

२८ आणि वस्त्राविषयी कां काळजी करितां? रानांतील फुल-झाडे कसीं वाढतात हें लक्षांत आणा; तीं श्रम करीत नाहीत व कां-तीत नाहीत.

२९ तरी मी तुह्यास सांगतो कीं, शलमेन देखील आपल्या सर्व वैभवांत त्यांतल्या एकासारिखाहि ल्याला नव्हता.

३० तर अहो अल्पविश्वासी, रानांतील गवत आज आहे आणि उद्यां भट्टींत पडेल, त्याला जर देव असा पोशाख देतो, तर तो तुह्या-स विशेषकरून देणार नाहीं कीं काय!

३१ यास्तव आपण काय खावें, अथवा काय प्यावें, अथवा काय पांघरावें, असें ह्मणून काळजी करूं नका. (१)

३२ कां कीं या अवघ्यांविषयीं विदेशी काळजी करितात; अ-णखी या सर्वांची गरज तुह्यास आहे, हें तुमच्या आकाशांतील बापा-ला ठाऊक आहे.

३३ परंतु तुह्मी पहिल्याने (२) देवाचें राज्य आणि त्याचें न्यायी-पण मिळवायास झटा, ह्मणजे तींही सर्व तुह्यास मिळतील. (३)

३४ यास्तव तुह्मी उद्यांची काळजी करूं नका, कां कीं उद्यांची काळजी उद्यां करील; (४) ज्या दिवसाचें जें दुःख तें त्याला पुरे.

(१) गीत ३७:३. ५५:२२. १पेत्र. ५:७. (२) १ तीम. ४:८. (३) लेवी २५:२०, २१. १ राज. ३:१३. गीत ३७:२५. मार्क. १०:३०. (४) अनु. ३३:२५. इब्री १३:५, ६.

२८-३१ रानांतील फुलझाडांवरून चवथें कारण सुचविलें आहे. तीं श्रम करीत नाहीत तरी ईश्वर त्यांस सुंदर पोशाख देतो. मोठ्या राजापेक्षा तीं शोभेनें अधिक शृंगारलीं आहेत. शलमेन जो इस्राएलांचा सर्वाहून धनवान व छानदार राजा होता तो देखील आपल्याला याप्रमाणें शृंगारीत नव्हता. यास्तव जीं फुलझाडे फार लवकर वाढून जातात त्यांस जर देवाने इतकी शोभा दिली आहे तर तो आपल्या भक्तांची काळजी करणार नाहीं कीं काय? जो ईश्वर खोऱ्यांतल्या पुष्पांला असें शृंगारितो त्याजवर अमर माणसें फुकट भरवसा ठेवितील कीं काय?

३२-३४ “विदेशी काळजी करितात.” ज्याला खरा धर्म आणि खरा देव याविषयीं माहिती नाहीं ते. तुह्मी देवाला ओळखिलें आणि त्याच्या

अध्याय ७.

- १ तुह्यास कोणी दोष लावूं नये ह्मणून तुह्मी दोष लावूं नका; (१)
 २ कारण कीं ज्याप्रकारें तुह्मी दोष लावितां त्या प्रकारें तुह्यास दोष लावितील, आणि ज्या मापाने तुह्मी मोजून देतां (२) त्यानेच तुह्यास मोजून देतील.

(१) लुका ६:३७. रोमे. २:१. १ करिं. ४:५. (२) यहूदा १:७.

प्रीतीचा अनुभव घेतला आहे. तर तुह्मी परदेशस्थांसारिखें मूर्खपण दाखवा-
 ल कीं काय? तुह्मी आपलीं अवधीं ईश्वराला सोपून द्या. उद्यांची चिंता
 करण्याकडून आजचा भार वाढवूं नका. आजचें अवश्य काम करून ईश्वरा-
 वर भरवसा ठेवा.

सूचना— १ दान धर्म करणें आणि एकांतीं व कुटुंबांत प्रार्थना करणें
 हीं अवश्य कामें आहेत असें एथें सुचविलें आहे. २— आद्वी आपलीं
 धर्मकृत्यें सालस मनाने आणि प्रमाणिकपणाने करावीं. टोंगी लोक पुष्कळ
 आहेत. आद्वी पुण्यवान आहेत असी आब्रू मिळविण्याची त्यांला फार
 आवड आहे. ही आब्रू मिळविण्यासाठीं ते बहुत उपास व देहदंड इत्यादि
 कठीण उपाय करितात. परंतु ईश्वर अंतःकरण पाहतो, तो फसत नाहीं,
 ही गोष्ट ते विसरतात. मनुष्याला फसविण्याकडून तरी काय लाभ होतो
 बरें? ईश्वराला राग आला असतां मनुष्यकृत स्तुति काय उपयोगाची.
 टोंग्यांस जें फळ प्राप्त होणार आहे तें किती भयंकर आहे, पाहा बरें.
 ३— धनलोभ हें मोठें मूर्खपण आहे. तें कडून पुष्कळ दुर्गुण मात्र लाग-
 तात, ईश्वरापासून मन वळविलें जातें; अकस, द्वेष, हेवा इत्यादि दुर्गुण
 उत्पन्न होतात. कृपणाचें मन अगदी नीच व हलकें होतें. अमर मनुष्यें
 अनंत काळांत राहण्यासाठीं उत्पन्न झालीं आहेत. तर या जगांतील नीच
 संग्रह मिळविण्यासाठीं आपल्या जीवात्म्याचा नाश करून घ्यावा, हें केवढें
 मूर्खपण आहे! तर आद्वी देवाचें राज्य, आणि नीतिमत्त्व, आणि ज्या पवित्र-
 त्वांचून देवाला पाहवत नाहीं, ती पवित्रता, हीं किती आग्रहाने शोधावीं!

१, २ “लावूं नका.” शास्त्री आणि परोशी फार दोषारोप आणित
 असत. ख्रिस्ताने ही चाल निषेधिली आणि यहूदी लोकांच्या ह्मणीची
 आठवण त्यांस करून दिली. ती ही, ज्या ठरावाने तुह्मी ठरवितां त्याप्र-
 माणें तुह्यास ठरवितील. या नेमाने ईश्वरहि आमचा न्याय ठरवील.
 (२ शमु. २२:२७. मार्क. ४:२४. याको. २:१३.)

३ आणि तू आपल्या डोळ्यांतलें मुसळ ध्यानांत न आणितां आपल्या भावाच्या डोळ्यांतलें कुसळ कां पाहतोस ?

४ अथवा तू आपल्या भावाला, तुझ्या डोळ्यांतलें कुसळ मला काढूं दे, असें कसें ह्मणतील ! कां तर पाहा, तुझ्या डोळ्यांत मुसळ आहे.

५ अरे दोंग्या, तू पहिल्याने आपल्या डोळ्यांतलें मुसळ (१) काढ, ह्मणजे आपल्या भावाच्या डोळ्यांतलें मुसळ काढायास तुला साफ दिसेल.

६ कुत्र्यांस पवित्र पदार्थ देऊं नये, (२) आणि आपलीं मोतीं डुकरांपुढे टाकूं नये, टाकिलीं तर तीं त्यांस पायांखालीं तुडवितील आणि उलटून तुह्यास फाडतील.

(१) गल. ६:१.

(२) मी. ९:७, ८. २३९.

३, ४ “आणि तू आपल्या डोळ्यांतलें इ०.” ही ह्मण यहूदी लोकांमध्ये फार रूढीत होती, आणि इजकडून ख्रीस्ताने त्यांची वाईट चाल निषेधिली. सर्व माणसें आपला मोठा दोष एकीकडे ठेवून दुसऱ्यांचे क्षुल्लक दोष सहज निषेधितात. आपला दोष हलका आहे असें त्यांस वाटतें, पण दुसऱ्यांचे दोष वाडवून ते प्रसिद्धीत आणायामे झटतात.

५ “अरे दोंग्या.” तू आपल्या शेजाऱ्यापेक्षां पवित्र आहेस असें दाखवितोस, तथापि वास्तविक पाहिलें असतां तू त्यापेक्षां अधिक दोषी आहेस. आदमी तुजपेक्षां शुद्ध आहों, तू एकीकडे उभा राहा, आदमास शिवूं नको, असें जे दुसऱ्यांला ह्मणतात आणि आपणाला पुण्यवान मोजितात ते सर्व तसेच दोंगी नाहींत कीं काय ? त्यांनी आपलें अंतःकरण पाहिलें ह्मणजे तें किती ओंगळ आहे हें दिसून येईल, आणि दुसऱ्यांचें कुसळ सोडून आपल्या डोळ्यांतलें मुसळ काढणें हें पुरे श्रम आहेत असें त्यांला अटळेल.

६ “पवित्र पदार्थ इ०.” ह्मणजे धर्मसंबंधी बोध उपदेश वगैरे. मोतीं हें शिंपांत अटळतें. तें मोलवान आहे ह्मणून कोणत्याहि मोलवान पदार्थास त्याचा दाखला देत असतात. (प्रग. १७:४. १८:२२. १६. मार्थी १३:४५.) या ठिकाणीं मोतीं ह्मणजे शुभवर्त्तमानांतील मुख्य सिद्धांत असें समजलें पाहिजे. कुत्रे ह्मणजे जीं माणसें कुत्र्यांचा स्वभाव दाखवून हे सिद्धांत धिक्कारितात तीं. (२ पेत्र. २:२२. प्रग. २२:१५.) डुकरें ह्मणजे

७ मागा ह्यणजे तुह्यास मिळेल, (१) शोध हा ह्यणजे तुह्यास सांपडेल, ठोका ह्यणजे तुह्यास उघडेल;

८ कारण कीं जो कोणी मागतो (२) तो पावतो, आणि जो शोधितो (३) त्याला सांपडते, आणि जो ठोकितो त्यासाठी उघडते.

९ आपल्या पुत्राने आपल्या जवळ भाकर मागितली तर त्याला धोंडा देईल;

१० आणि मासा मागितला तर त्याला साप देईल, असा तुह्यामध्ये कोण माणूस आहे ?

(१) यशा. ५५:६. लुका १८:१.

(३) नां. ८:१७. इमं. २९:१२, १३.

(२) गीत ८:१:१०, १६. योहा. १४:१३, १४. १६:२३, २४. १ योहा. ३:२२. ५:१४, १५.

जो माणसं हे सिद्धांत हलके मानून आपल्या पायांखालीं तुडवितात तीं. तीं लुच्चीं, दुष्ट, दुर्व्यसनी, विलासी आहेत. दुकरांस जसें मोत्यांचें मोल समजत नाहीं, तसें त्या माणसांस शुभवर्त्तमान व सर्वकालीक जीवन यांचें मोल माहित नाहीं. या ह्यणिकडून बहुतेक दुर्व्यसनी व लुच्चा माणसांचा स्वभाव दाखविला जातो. जे शुभवर्त्तमान घोषण करितात त्यांचा ते इतका द्वेष करितात कीं त्यांस पायांखालीं पाडावें आणि तुडवावें असी त्यांची इच्छा आहे.

७-११ “मागा ह्यणजे तुह्यास मिळेल इ०.” जें ईश्वरापासून पाहिजे तें मिळविण्याचें मागणें, ठोकणें, आणि शोधणें, असे तीन उपाय एथें सांगितले आहेत. आग्रहाने मागण्यांत टिकून राहावें, असें यांत दर्शविलें आहे. जें आदमी मागूं तें मिळेल, असें वचन आहे. परंतु जें योग्य आहे तेंच मागावें. आणि तेंहि नम्रतेने, योग्य मनाने, आणि सालस बुद्धीने मागितलें पाहिजे. ईश्वर कितीएक गोष्टी देण्यास सर्वदां तयार आहे. आमच्या पापांची क्षमा करावी, आह्यास तारावें, संकटांत व मरणसमयीं आमचें शांतवन करावें, आणि आपलें राज्य सर्व पृथ्वीवर स्थापन करावें, ह्यणून तो तयार आहे. यापेक्षां भारी गोष्टी मागतां येत नाहींत, आणि या गोष्टी ईश्वर करावयास तयार आहे. कोणी कधींहि व्यर्थ मागणार नाहीं. तर, पाप्या, “माग.” कृपेचें दार ठोक. तूं पापी लाचार आहेस, केवळ ईश्वर तुला तारावयास शक्तिमान आहे. “शोध.” तूं आपल्या देवाला सोडून गेला आहेस. आपल्या जीवात्म्याची हानि होण्याचें मोठें भय आहे. तूं पश्चात्ताप करून ईश्वराकडे फिरसील तोंपर्यंत तुला शांति आणि तारण प्राप्त होणार नाहीं. “ठोक.” आग्रह कर. अनंतकाळ जवळ आला आहे. जर

११ यास्तव तुह्यी वाईट असतां आपल्या लेंकरांस (१) चांगलीं देणगीं द्यायास समजतां, तर तुमच्या आकाशांतील बापाजवळ जे मागतात त्यांस तो किती विशेषेकरून चांगले पदार्थ देईल.

१२ याकरितां माणसानी ज्या ज्या रीतीने तुह्यासीं वर्तविं ह्मणून तुमची इच्छा आहे त्याच रीतीने तुह्याहि त्यासीं वर्त्ता; (२) कां कीं नेमशास्त्र आणि भविष्यशास्त्र हेंच आहे.

(१) लुका ११:११.

(२) लेवी १९:१८. रोम. १३:८-१० गल. ५:१४.

तुं अपश्वात्तापी होउन मरसील तर तूं ईश्वरापासीं कधीं जाणार नाहीस. जो कोणी मागतो तो पावतो. तर आग्रहाने मागा ह्मणजे तुमचें तारण होईल, असें देवाचें वचन आहे. यास्तव जर कोणी मागणार नाही तर त्याचा नाश व्हावा हें योग्य आहे. जें योग्य नाही तें मागितलें तर ईश्वर देईल असें समजूं नका. आद्वी मागतों त्याच गोष्टी कधीं कधीं देव देत नाही. आईबाप आपल्या लेंकरांच्या मागण्याप्रमाणें सर्वदां त्यांला देत नाहीत. जर तीं लेंकरांवर प्रीति करितात तर जेणेंकडून त्यांचें हित होईल तेंच तीं त्याला देतात. ईश्वराने पौलसाच्या मागण्याप्रमाणेंच त्याला दिलें नाही. पण माझी कृपा तुला पुरे आहे असें त्याने सांगितलें. (२ करिं. १२:७-९) ईश्वर आपल्या लेंकरांवर आईबापांपेक्षां अधिक प्रीति करितो आणि तीं मागतात त्यापेक्षांहि अधिक चांगले पदार्थ देउन त्यांचें हित करील.

१२ “याकरितां इ०.” या नियमाला तारककृत सुवर्ण नेम, असें द्यटलें आहे. जर सर्व माणसें या नियमाला पत्करतीं आणि याप्रमाणें चालतीं तर भांडण, हेवा, चोरी, चहाडी, व्यभिचार, इत्यादि दुष्ट कर्म किती लवकर बंद होतीं? सर्व माणसें सुख पावतीं आणि हें जग आकाशलोकासारिखें होतीं. खीस्त ह्मणतो कीं नेमशास्त्र आणि भविष्यशास्त्र यांचा सारांश हाच आहे. सर्व प्रसंगीं आचरणाचा पूर्ण नियम हाच आहे. तरी हा अयोग्य कामांत लाविला जाईल असें भय आहे. कदाचित् अपराधी देखील या नियमावरून दंडापासून मोकळीक मागेल, याजक आपल्या शेजाऱ्याची मालमत्ता मागेल, उनाड लेंकरूं खेळण्यासाठीं कदाचित् भयंकर शस्त्र मागेल. परंतु यांतील कोणतेंहि देणें योग्य नाही. जे मागतात त्यांची अवस्था व स्वभाव आद्दास प्राप्त झाला असतां आमची इच्छा कसी होईल हें पाहावयास नको. पण आद्वी सुशिक्षित आणि समजदार

१३ अरुंद दरवाजाने आंत जा; (१) कां कीं नाशाकडे जाण्याचा दरवाजा रुंद आणि मार्ग पसरट आहे, आणि खास जाणारे बहुत आहेत.

१४ आणि जीवनाकडे जाण्याचा दरवाजा अरुंद आणि मार्ग संकोचित आहे, आणि ज्यांस तो सांपडतो ते थोडकेच आहेत. (३)

१५ आणि खोऱ्या उपदेशकाविषयीं (२) जपा, ते मेंढरांच्या वेष्टाने तुह्याकडे येतात, परंतु अंतरीं क्रूर लांडगे आहेत. (४)

(१) लुका १३:२४.

(३) अनु. १३:१-३. इमं. २३:१३-१६ १ योहा. ४:१

(२) माथी २०:१६. २५:१-१२. रोमि. ९:२७,२९.

(४) प्रेषि. २०:२९-३१.

असतां माणसांचें कल्याण व देवाचें गौरव व्हावें ह्याणून काय इच्छावें हें पाहिलें पाहिजे.

१३, १४ “अरुंद दरवाज्याने आंत जा इ०.” जीवनाचा मार्ग अरुंद आणि संकोचित आहे. नाशाचा मार्ग रुंद आणि पसरट आहे. जीवनाच्या मार्गांत चालणारे तर थोडकेच आहेत. नाशाच्या मार्गांत मोठा समुदाय आहे. जे सद्गुणी, सत्यशील आणि नम्र असून आपलें तारण साधून घेण्यास झटतात, असे थोडकेच आहेत. दुष्कर्माविषयीं मदत करणारा असा मोठा समुदाय आहे. अरुंद मार्ग शोधून त्यांत चालायास प्रयत्न केला पाहिजे. जे आकाशलोकांत जावयास इच्छितात त्यांनी झटलें पाहिजे, (लुका १३:२४.)

नाशाचा मार्ग मोठा जाण,
हजारों त्यांत चालती,
सुमार्ग हा संकोचमान्,
व थोडे जन धरिती.

१५ “खोऱ्या उपदेशकाविषयीं.” जे खोटा बोध देतात ते आद्वी जीवनाचा मार्ग दाखवितों असें ते ह्याणतात, पण त्यांस काहीं खरें ज्ञान नाही. ते मेंढरांच्या वेष्ट ह्याणजे धार्मिकपणाचें सांग धरून येतात. पण अंतरीं ते क्रूर लांडगे आहेत. अस्या उपदेशकांकडून जग भरलें आहे. किरीएक फार पुण्याचें नांव मिळवितात पण त्यांचें अंतःकरण भ्रष्ट आहे.

१६ तुम्ही त्यांच्या फळांवरून (१) त्यांस ओळखाल. कांझ्यांच्या झाडांवरून द्राक्षें, किंवा रिंगणीच्या झाडांवरून अंजीर काढितात काय?

१७ तर प्रत्येक चांगलें झाड (२) चांगलीं फळें देतें, आणि वाईट झाड वाईट फळें देतें.

१८ चांगल्या झाडाला वाईट फळें येत नाहीत, आणि वाईट झाडाला चांगलीं फळें येत नाहीत.

१९ जें जें झाड (३) चांगलें फळ देत नाहीं, तें तोडून अग्नींत टाकितात.

२० यास्तव त्यांच्या फळांवरून तुम्ही त्यांस ओळखाल.

२१ जो कोणी मला प्रभू (४) ह्मणतो, तो आकाशाच्या राज्यांत जाईल असें नाहीं, तर जो माझ्या आकाशांतील बापाच्या इच्छेप्रमाणें करितो तो जाईल.

२२ त्या दिवसीं मला बहुत ह्मणतील, हे प्रभू प्रभू, आम्ही तुझ्या नामाने भविष्य सांगितलें, (५) आणि तुझ्या नामाने भुतें घालविलें आणि तुझ्या नामाने बहुत चमत्कार केले नाहीत कीं काय ?

(१) माथी १२:३३.

(२) यशा. ४८:१,२. माथी २५:११,१२.

(३) लुका ६:४३,४५.

लुका ६:४६. १३:२५. रोमे. २:१३.

(४) माथी ३:१०. येहा. १५:२,६.

(५) गण. २४:४. १राज. २२:११. इम. २३:१३.

प्रेबि. १९:१३-१५. १ करि. १३:२.

१६-२० “तुम्ही त्यांच्या फळांवरून त्यांस ओळखाल.” हें लक्षण चुकत नाहीं. जसें झाडांविषयीं तसें मनुष्यांविषयींहि सहज ठरवितां येतें. त्यांचें फळ ह्मणजे आचरण यावरून प्रमाण पटतें. तर जे आपल्याला पुण्यवान ह्मणवितात आणि उपदेश करण्याची सत्ता दाखवितात, परंतु मलिन चिंध्या पांवरून व तोंड म्लान करून आपलें आयुष्य मलिनपणांत घालवितात आणि लोकांच्या कल्याणासाठीं कांहीं करीत नाहीत, त्यांविषयीं आम्ही काय सांगवें? ते कांटांच्या झाडांसारिखे आहेत आणि अग्नींत टाकले जाण्यास योग्य आहेत कीं नाहींत?

२१, २२ “जो कोणी इ०.” जे योग्य नाहीत असे पुष्कळ लोक न्याय-काळीं आकाशलोकांत येण्याची आशा धरतील. आम्ही आपलें आयुष्य देहदेड तपश्चर्या इत्यादिकांत घालविलें आहे, असें ते ह्मणतील परंतु त्यांचें ह्मणणें व्यर्थ होईल. जरी त्यांनी चमत्कार केले तरी ते चमत्कार त्यांच्या

२३ त्या वेळेस मी त्यांस उघडें सांगेन कीं, म्या तुह्यास कधींहि ओळखिलें नाहीं; अहो अन्याय करणाऱ्यांनो, मजपासून निघून जा. (१)

२४ यास्तव (२) जो कोणी माझ्या या गोष्टी ऐकून त्यांप्रमाणें करील, त्याला मी शहाण्या (३) माणसासारिखें लेखीन; त्याने आपलें घर खडकावर बांधिलें;

२५ मग पाऊस पडला, पूर आला वाराहि सुटला आणि त्या घरास लागला, तरी तें पडलें नाहीं, कारण कीं त्याचा पाया खडकावर घातला होता. (४)

२६ परंतु जो कोणी माझ्या या गोष्टी ऐकून त्यांप्रमाणें करित नाहीं, तो मूर्ख (५) माणसासारिखा होईल, त्याने आपलें घर वाळूवर बांधिलें;

२७ मग पाऊस पडला, पूर आला, वाराहि सुटला (६) आणि त्या घरास लागला, तेव्हां तें पडलें आणि त्याचा मोठा नाश झाला. (७)

(१) गीत ५:५. मात्थी २५:४१. प्रग. २२:१५.

(२) लुका ६:४७.

(३) गीत १११:१०. १११:९९, १३०.

(४) गीत ९२:१३-१५.

(५) १ शमु. २:३०. इर्म. ८:९.

(६) १ करिं. ३:१३.

(७) इब्री १०:२६. १६

तारणाच्या उपयोगीं पडणार नाहींत. मिस्र देशांतील जादूगीर आणि बलाम यानी जे चमत्कार केले त्यांवरून त्यांच्या धार्मिकपणाविषयी कांहीं प्रमाण पटलें नाहीं. आदमी ईश्वरापासून निरोप घेउन आलों असें द्वाणून जे चमत्कार करून प्रमाण पटवायास झटतात, त्यांस ईश्वर चमत्कार करण्याची शक्ति देईल असें समजायाचें नाहीं, कारण कीं असी शक्ति दिल्याने भ्रांति व खोटेपण यांला आश्रय दिल्यासारिखा होईल. परंतु देव कधीं कधीं दुष्ट लोकांकडून आपला पराक्रम दाखवीत असतो यांत कांहीं आश्चर्य नाहीं.

२३ “म्या तुह्यास कधीं ओळखिलें नाहीं.” म्या तुह्यास कधींहि आपले मित्र असें अंगीकारलें नाहीं. (गीत १:६-११. तिम. २:१९. १ करिं. ८:३.) तुझी माझे खरे शिष्य नव्हतां, खरे खिस्ती असें कधींहि नव्हतां. तुझी मजवर खरा विश्वास कधींहि ठेविला नाहीं.

२४-२७ खीस्ताचें ऐकण्याचें आणि त्याला मान देण्याचें अगत्य दाखविण्यासाठीं हा दाखला मनांत ठसण्याजोगा आहे. वाळवेवर बांधिलें घर

२८ तेव्हां असें झालें कीं, येझूने या गोष्टी संपावल्यावर समुदाय त्याच्या उपदेशावरून थक झाले. (५)

२९ कारण कीं शास्त्रांसारिखा नाही तर त्याने अधिकार असल्या सारिखा त्यांस उपदेश केला.

(१) इमं. २३:२९. मार्क. ६:२.

जसें पुराने टांसळतें त्याप्रमाणें संकटसमयीं व मरण समयीं ज्यांची आशा प्रभूवर नाही त्यांचा नाश अकस्मात होतो. ईश्वर दुष्टांवर अग्नि, व गंधक, व भयंकर वादळ यांची वृष्टि करील. आतां जोंपर्यंत ख्रीस्त बोलावीत आहं तोंपर्यंत पाप्यानी खरेने धांवून त्याला शरण जावें.

२८, २९ “त्याने अधिकार असल्यासारिखा.” परोशी लोक उगीच वादविवाद करण्यांत पुष्कळ वेळ घालवीत असत. ख्रीस्त हा स्पष्ट, उघड, आणि मनांत ठसण्याजोगा असा उपदेश करित असे. त्याचें ऐकून बहुतेक वरमले. जरी ते त्याच्या उपदेशास मान्य होईनांत तरी तो त्यांच्या मनांत ठसला. हा डोंगरावरील उपदेश सर्वांच्या अंतःकरणांत ठसण्याजोगा आहे. डोंग बाळगण्याचें केवढें भय व केवढें पाप आहे हें एथें स्पष्ट दाखविलें आहे. सर्व लोक आकाशलोकांतील सुखाची आशा बाळगतात आणि तें मिळविण्यासाठीं आपल्या बुद्धीने हजारां उपाय योजून चालू करितात, परंतु देवाने एकच तारणोपाय प्रसिद्ध केला आहे. ईश्वरी क्षोभाची वृष्टि जगावर येईल तेव्हां कांहीं आश्रय न सांपडावा हें किती भयंकर होईल. पाप्यानी आतांच येऊन तारण ध्यावें घ्याणून ख्रीस्त बोलावितो. तो जीवनाचा खरा मार्ग दाखवितो. तो स्वतः वाट, आणि खरेपण आणि जीवन आहे. (योहा. १४:६.) त्या वांचून दुसरा कोणा पाया घालायास समर्थ नाही. (१ कॉरिं. ३:११.) तो निवडलेला मोलवान असा कोपऱ्याचा मुख्य धोंडा आहे. (१ पेत्र. २:६. एफ. २:२०.) सर्व लोक जर हा डोंगरावरील उपदेश मानते तर हें जग किती पवित्र आणि शांत होतें. सर्व डोंग नाहीस होतें. दुर्व्यसन, लुच्चेगिरी, आणि सर्व प्रकारचे दुर्गुण बंद होऊन, सर्वत्र आनंद, शांति, आणि सुख भरतें.

अध्याय ८.

१ मग तो डोंगरावरून उतरल्यावर मोठे समुदाय त्याच्या मार्गे चालले.

२ तेव्हां पाहा, एक कोडी (१) माणूस येऊन त्याच्या पायां पडून झगला, हे प्रभू, मला शुद्ध करायाची तुला इच्छा असली तर शक्ति आहे.

३ तेव्हां येणूने हात लांब करून त्याला स्पर्श केला, आणि झटले, माझी इच्छा आहे, शुद्ध हो. आणि तेव्हांच त्याचे कोड गेले आणि तो शुद्ध झाला.

(१) मार्क. १:४०. लुका ५:१२.

१,२ “एक कोडी माणूस येऊन.” कोड हा रोग भयंकर आहे. त्याचा एक प्रकार असा आहे की, प्रथम अवयवांच्या टोंकांपासून आरंभ होऊन संधि शिथिल होतात आणि हातापायांची बोटें गळून पडतात. हा रोग हळूहळू काळिजास लागतो, मग कांहीं उपाय चालत नाही, मी उत्तरोत्तर क्षीण होत आहे असें कोड्याला कळते. हा रोग स्पर्शमंचारी आणि वंशपरंपरेने चालत असतो. या रोगापेक्षा दुसरी कोणतीहि चांगली उपमा पापाला लागत नाही. या रोगासारखा प्रथम पापाला अल्प दुर्गुणापासून आरंभ होतो, मग ते दुर्गुणाप्रमाणे उत्तरोत्तर इतके वाटते की त्याकडून सर्व चाली विघडतात, सदसद्विवेक नाहीसा होतो, अंतःकरण विघडते आणि शेवटी जीवाचा नाश होतो. “मला शुद्ध करायाची.” कोड हे इतके त्रामदायक होते की त्यापासून बरे करणे हे शुद्ध करणे असें झणणे योग्य होते. पापाविपर्याहि तसेंच आहे. आमची क्षमा केली पाहिजे इतकेच केवळ नव्हे, पण पापापासून शुद्ध केले पाहिजे. “तुला इच्छा असली तर.” ख्रिस्त मला बरे करायास समर्थ आहे असा पूर्ण विश्वास कोड्याने दाखविला. तसेंच सर्व पाप्यानी तारणाऱ्याला शरण जावे. ख्रिस्त मला तारायास समर्थ आहे असें त्यांस समजावे. तरी तारणाविपर्यां माझा कांहीं हक्क नाही, जर तारण होईल तर ईश्वरी कृपेनेच होईल असेंहि समजावे. असी भावना बाळगून जो कोणी ख्रिस्ताकडे येतो तो कधीहि घालावला जाणार नाही.

३ “स्पर्श केला.” कोड्याला स्पर्श केला असतां विटाळ होतो, असें यहूदी लोक मानीत असत. (लेवा १३:३.) परंतु ख्रिस्त पाप्यांस तारा-

४ मग येशूने त्याला ह्मटलें, संभाळ, कोणाला सांगूं नको, (१) तर जा, आपणास याजकाला दाखीव, आणि त्यांस प्रमाण पटावें ह्मणून मोश्याने जें अर्पण नेमिलें तें वाहा. (२)

५ मग येशू कपर्णाहूमांत आल्यावर कोर्णिएका शतपतीने (३) त्याजवळ येऊन त्यास असी विनंती केली कीं;

६ हे प्रभू, माझा चाकर वातरोगाने भारी पीडा पावून घरांत पडला आहे.

७ मग येशू त्याला ह्मणाला, मी येऊन त्याला बरें करीन.

८ तेव्हां शतपतीने उत्तर दिलें कीं, हे प्रभू, त्वां माझ्या छपराखालीं यावें, असा मी योग्य (४) नाहीं, पण शब्द मात्र बोल, (५) ह्मणजे माझा चाकर बरा होईल.

(१) माथी ९:३०. मार्क. ५:४३

(२) गीत १०:१७. लुका १५:१९,२१

(३) लेवी १४:३

(४) लुका ७:२.

(५) गीत ३३:९. १०७:२०.

याला आला, आणि त्यांचा धिक्कार न करितां त्याला तारण द्यावयास जवळ बोलवितो. "माझी इच्छा आहे शुद्ध हो." जो सर्वसमर्थ आहे त्याचें हें बोलणें आहे. इच्छेकडून, केवळ शब्देकडून, तो सर्वांहून वाईट रंग बरा करितो. हा खरा तारणारा आहे असी लोकांची खातरी करण्यासाठीं हा चमत्कार विशेष योग्य आहे.

४ "कोणाला सांगूं नको." याजकांकडे जाऊन मी शुद्ध झालों असें प्रमाण पटवून त्या कोड्याला अर्पण वाहणें भाग होतें. चमत्कार वास्तविक झाला याविषयी प्रमाण पटविण्याचें अगत्य होतें. "त्यांस प्रमाण पटावें." ह्मणजे लोकांस याजकांची साक्ष हें प्रमाण आहे असें त्यांनी मानिलें. कोड्याने लोकांत सहवास करण्यापूर्वी त्याच्या शुद्धतेविषयी याजकाची साक्ष घ्यावी लागली ह्मणून त्यांची साक्ष मिळविण्याचें विशेष अगत्य पडलें.

५ "कपर्णाहूमांत." माथी ४:१३. इजवरील व्याख्या पाहा. "शतपतीने." जो शंभर माणसांच्या टोळीवर होता तो. यहूदा देश रोमी सरकारच्या अमलांत होता; त्या सरकाराने लोकांला आपल्या ताब्यांत राखण्यासाठीं त्या देशांत रखवालदार ठेवले होते. हा शतपति जन्माने मूर्तिपूजक होता असें दिसतें. "वातरोगाने." माथी ४:२४. इजवरील व्याख्या पाहा.

८ "मी योग्य नाहीं." असें बोलून त्यांन नम्रता दाखविली, आणि

९ कारण कीं मी हाताखालचा माणूस आहे, तरी माझ्या स्वाधीन शिपाई आहेत, आणि एकाला, जा, असें सांगतो ह्मणजे तो जातो, आणि दुसऱ्याला, ये, ह्मणजे तो येतो, आणि माझ्या चाकराला, अमुक कर, ह्मणजे तो करतो.

१० तेव्हां येशू हें ऐकून आश्चर्य पावला आणि मार्गे चालणाऱ्यांस ह्मणाला, मी, तुझ्यास खर्चीत सांगतो कीं, इस्राएलांतहि एवढा विश्वास (१) मला अढळला नाही.

११ अणखी मी तुझ्यास सांगतो कीं, (२) पूर्वेकडून व पश्चिमेकडून बहुत माणसे येतील, आणि अब्राहाम व इसाक व याकोब यांसंगतीं आकाशाच्या राज्यांत बसतील.

(१) माथी १५:२८. (२) यशा. २:२, ३. लुका १३:२९. प्रोफि. ११:१८. एफ. ३:६. प्रग. ७:९

ख्रीस्त हा फार थोर व सर्वशक्तिमान आहे असा विश्वास दाखविला. मी तारण पावण्यास योग्य नाहीं असें प्रत्येक पश्चात्तापी पाण्यास वाटतें.

९ “कारण कीं मी हाताखालचा माणूस आहे.” ख्रीस्त सर्वशक्तिमान आहे असा पूर्ण भरवसा त्याने दाखविला, केवळ त्याची आज्ञा मागितली. ख्रीस्ताची आज्ञा मात्र सफळ होईल असा विश्वास त्याने दाखविला.

१० “इस्राएलांतहि एवढा विश्वास.” इस्राएल हें नाम याकोबाला दिलें होतें. (उत्प. ३२:२८, २९.) कारण कीं त्याने प्रार्थनेत टिकून आशीर्वाद मिळविला. तो बारा पूर्वेजांतील एक होता आणि हें नाम सर्व यहूदी राष्ट्रांला दिलें होतें. सर्व यहूदी लोकांतहि मला एवढा विश्वास सांपडला नाहीं असें ख्रीस्त ह्मणतो.

११ “पूर्वेकडून व पश्चिमेकडून.” ह्मणजे सर्व पृथ्वींतील. (यशा. ४५: ६. ५९:१९.) मूर्तिपूजक लोकांतील ह्या शतपतीने प्रथम ख्रिस्तावर विश्वास ठेविला, असें दिसतें. परंतु ख्रीस्ताने तेव्हां सांगितलें कीं राष्ट्रांतील बहुतेक विश्वास धरून तारण पावतील. हें ह्मणणे हल्लीं पूर्ण होत चाललें आहे. ईश्वर सर्व राष्ट्रांला तारण ध्यावयास बोलावितो, आणि बहुत लोक ईश्वराकडे वळून ख्रीस्ताचें शुभवर्तमान अंगीकारीत आहेत. एथें हिंदुस्थानांत देखील खऱ्या ज्ञानाचा आणि खऱ्या धर्माचा प्रकाश पडत चालला आहे-याच्या पुढें खांटे मार्ग नाहींसे होतात. जें अब्राहाम, इसाक, याकोब यांसंगतीं सर्वकालिक जीवनाचे वतनदार होणार आहेत अस्या बहुतेकांस ईश्वर आपल्या राज्यांत बोलावून आणीत आहे.

१२ परंतु राज्यांतील (१) पुत्र बाहेरच्या अंधारांत पडतील, तेथें रडणें व दांत खणें होईल. (२)

१३ मग येथू शतपतीला झणाला, जा, आणि त्वां विश्वास धरल्याप्रमाणें तुला होत्रो. त्याच घटकेस त्याचा चाकर बरा झाला.

१४ मग येथूने पेत्रसाच्या घरांत जाऊन त्याची सासू (३) तापाने पडली आहे, असे पाहिलें.

१५ तेव्हां तो तिच्या हाताला शिवल्यावर तिच्या ताप निघून गेला, मग ती उठून त्यांची सेवा करूं लागली.

(१) मार्क. ७:२२, २३ (२) मार्क. १३:४२, ५०. (३) मार्क. १:३०, ३१. लुका ४:३८, ३९.

१२ “परंतु राज्यांतील पुत्र.” झणजे यहूदी लोक. आझी देवाचे निवडलेले लोक आहों, आणि आझाला इहलोकीं मोठें राज्य व वैभव प्राप्त होणार आहे असे त्यांस वाटलें. ख्रीस्ताने त्यांस स्पष्ट सांगितलें कीं तुझ्यांतील बहुतेक नाश पावतील, परंतु बहुतेक मूर्तिपूजक मजवर विश्वास ठेवून तारण पावतील. “बाहेरच्या अंधारांत.” ही उपमा परलोकींच्या दंडाला दिली आहे. ही उपमा रोमी तुरुंगापासून घेतली असेल. त्यांच्या तुरुंग तळघरांत होता त्यांत सूर्याचा प्रकाश कधी पडत नसे झणून तो सर्वदा अंधारमय, ओला व मळीण होता. त्यांत बंदिवान लोक रडत, कण्हत, आणि मोठ्या शोकांत आपलें आयुष्य घालवीत असत. तसेंच जे अपश्चात्तापी असून मरतात ते उजेड, शांति, आनंद, आशा यांस मुकून उदासीन अंधारांत कोंडले जातात. तेथें रडणें आणि दांत खणें सर्वदां होईल.

१३ “त्याच घटकेस त्याचा चाकर बरा झाला.” हा वास्तविक चमत्कार असें प्रमाण पटलें. त्याला लोकांस फसविण्याचा प्रसंग नव्हता. त्याने केवळ शब्दाने चाकरास बरें केलें. ही गोष्ट लुका ७:१-१० एथेंहि लिहिली आहे. शतपतीच्या मित्रानेहि त्यासाठीं आग्रह केला असें लुकाने कळविलें आहे.

१४, १५ ही गोष्ट मार्कस १:२९, ३१ आणि लुका ४:३८-४१ यांत आहे. मार्कस झणतो कीं शिमोन व अंद्रयास हे एका ठिकाणी राहत होते आणि याकोब व योहान हे त्यांबरोबर त्याच्या घरी गेले; आणि ख्रीस्ताने हा चमत्कार केल्यापूर्वीच त्या रोग्याविषयी ते त्यापासीं बोलले होते. ह्या चमत्काराविषयी संशय घेण्याची काहीं जागा नाही; ती एकाएकी बरी झाली. यावरून पेत्रसाला वायको होती असें प्रमाण पटतें. पेत्रस हा

१६ आणि संध्याकाळ झाल्यावर लोकानी बहुत भूतग्रस्तांस (१) त्याच्या जवळ आणिले; तेव्हां त्याने भुते शब्दानेच घालविलीं, आणि सर्व दुखणाइतांस बरे केले.

१७ जे यज्ञाया भविष्यवाद्याने सांगितले होते ते पूर्ण व्हावे ह्मणून असें झाले, ते असें कीं, त्याने स्वतां आमचे विकार घेतले आणि आमचे रोग वाहिले. (२)

(१) मार्क. १:३२. (२) यज्ञा. ५३:४. १ पेत्र. २:२४.

मंडळीचा मस्तक व खीस्ताचा प्रतिनिधि आहे आणि सांप्रत त्याच्या बदली पोप आला आहे असें रोमनकाथोलिक लोक ह्मणतात. तर उपाध्यायी बायका करूं नये असें कशावरून ह्मणतात? पेत्रसाला बायको होती असें असतां खीस्ताने त्याला कां नाकारिलें नाहीं. या गोष्टीविषयीं रोमनकाथोलिक लोकांत केवढा भ्रम आहे, पाहा. लग्न हें सर्वास मान्य आहे, असें सांगितलें आहे. (इब्री १३:४.)

१६ “संध्याकाळ झाल्यावर.” ही शाब्बाथाची संध्याकाळ होती. (मार्क. १:२१-३२.) यहूदी लोक एका संध्याकाळापासून दुसरी संध्याकाळपर्यंत दिवस मानित असत. (लेवी २३:३२.) शाब्बाथ दिवसीं ते आपल्या रोगी मनुष्यांस निरोगी करण्याकरितां त्याजवळ आणीत नसत. (लुका १३:१४.) परंतु शाब्बाथ संपूं लागतांच बहुत समुदाय मिळाले. त्यांनी त्याचे चमत्कार ऐकिले होते ह्मणून ते आपआपल्या रोगी नातलगांस बरोबर घेऊन आले. या चमत्कारांवरून खीस्ताचें केवळ देवपण नव्हे पण त्याचें उपकारीकपणहि दिसून येतें. कृष्णाविषयीं ज्या कल्पित गोष्टी आहेत ह्मणजे त्याने बारागांव अग्नि गिळला, अणखी दुसरीं पुष्कळ चमत्कारिक व लज्जाप्रद कामें केलीं त्यांप्रमाणें जर खीस्ताने केलें असतें तर यावरून त्याचा पराक्रम दिसून आला असता खरा, पण तो निष्पापी तारणारा असा कसा ठरला असता? खीस्ताने जे चमत्कार केले ते निरुपयोगी नव्हते पण परोपकारक होते, आणि त्यांकडून त्याने पापी मनुष्यांवर अनंत प्रीति व दया दाखविली. “भूतग्रस्तांस.” माथी ४:२४. या ओवीवरील व्याख्या पाहा.

१७. यज्ञा. ५३:४. पाहा. खीस्त, हा आद्म्याकरितां दुःख सोसिल आणि प्रायश्चित्त करील असें भविष्यवाद्याने स्पष्ट सांगितलें होतें. खीस्ताने आमचे विकार आणि रोग वास्तविक वाहिले आहेत. तो पृथ्वीवर होता तेव्हां तो शब्देकडून रोग दूर करित असे. त्याला सर्वदां आपल्या लोकांची दया

१८ नंतर येणूने आपल्या सभोवने बहूत समुदाय आहेत, हे पाहून पलिकडे जायास सांगितले.

१९ मग कोणी शास्त्री जवळ येऊन त्याला ह्मणाला, हे गुरु, जेथे जेथे तू जाशील तेथे मी तुझ्या मार्गे येईन. (१)

२० तेव्हां येणूने त्याला ह्मटले, कोकडांस विले व आकाशांतील पांखरांस कोटीं आहेत, परंतु मनुष्याच्या पुत्राला डोकें टेंकायास ठिकाण नाही.

२१ मग त्याच्या शिष्यांतील अणखी एक त्याला ह्मणाला, हे प्रभू, पहिल्याने माझ्या बापाला पुरायास मला जाऊं दे. (२)

२२ परंतु येणूने त्याला ह्मटले, तू माझ्या मार्गे ये, आणि जे मेलेले त्यांस आपल्या मेलेल्यांस पुरूं दे.

(१) लुका ९:५७,५८.

(२) १ राज १९:२०.

येत असती. त्यांच्या दुःखावस्थेत तो त्यांचें समाधान व शांतवन करीत असतो. पापामुळे जो दंड योग्य आहे तो त्याने स्वतः आपल्या अंगां सोसिला. येणेंकडून पाप आणि पापाचें प्रतिफळ सर्वकाळपर्यंत दूर करण्याचा उपाय योजिला आहे. तर जसा बिचाऱ्या पाप्यांस पाहिजे तसा हा दयाळू तारणारा आहे.

१८ "पलिकडे." ह्मणजे तिवेरयस समुद्राच्या पूर्वेकडे.

१९, २० "कोणी शास्त्री इ०". त्याने ख्रीस्ताचे चमत्कार पाहिले असतील, आणि आदमी त्याच्या मार्गे जातो तर आदमाला कांहीं लाभ होईल असे त्यास वाटले असेल. यास्तव ख्रीस्ताने त्यांजला आपले दरिद्रपण दाखविलें. ख्रीस्त, हा या आपल्या जगांत देखील गरीब फिरतो होता. त्याला घर देखील नव्हतें. तसेंच जे त्याच्या मार्गे जातील त्यानीहि पृथ्वींतील लाभाकडे दृष्टि देऊं नये. "मनुष्याच्या पुत्राला." ही संज्ञा ख्रीस्त आपल्याला वारंवार देत असे, यावरून समजतें कीं आपले देवपण दाखविण्यापेक्षां आपले मनुष्यपण दाखवायास त्याला अगत्य वाटले. त्याच्या कामावरून त्याचें देवपण दिसून येतें. पण मनुष्यांसीं व आपणांसीं फार जवळचा संबंध आहे हें दाखवावें आणि मनुष्यांवर आपली प्रीति व दया फार आहे हें दाखवावें ह्मणून तो आपणाला ही संज्ञा वेळोवेळ देत असे.

२१ "शिष्यांतील." ह्मणजे ऐकणाऱ्यांतील.

२२ "जे मेलेले त्यांस आपल्या मेलेल्यांस पुरूं दे." एथें मेलेले य

- २३ मग तो तारवावर चढल्यानंतर त्याचे शिष्य त्याच्या मार्गे गेले.
 २४ तेव्हां पाहा, (१) समुद्रांत असें मोठें वादळ उठलें कीं, तारूं लाटानी झांकून गेलें, परंतु तो शोषेत होता.

(१) मार्क. ४:३७. पुढें. लूक. ८:२३. पुढें.

शब्दाचे दोन अर्थ आहेत. बहुत लोक धर्माविषयीं मेलले आहेत. ते आपलें तारण साधून घेण्यास कांहीं प्रयत्न करीत नाहींत. ते जगीक गोष्टी मिळवायास उकंठित असतात, परंतु आकाशलोकींच्या सुखाची कांहीं आस्था धरित नाहींत. ते पापामध्यें मेलले आहेत. (एफ. २:१.) ख्रीस्त झणतो अस्यांला मेलेल्यांस संभाळूं दे; पण तूं माझ्या मार्गे ये. असी आज्ञा करण्याचीं कदाचित् दोन कारणे असतील. हा तरुण वास्तवीक विश्वास धरितो किंवा नाहीं हें पाहावें, असें कदाचित् ख्रीस्ताच्या मनांत होतें. जो खरा विश्वास धरितो तो आपल्या नातलगांस संकटांत देखील सोडायास तयार होतो. (मार्थी १०:३७. लूका १४:२६.) अणखी हा जर घरीं जातो तर त्याचे नातलग त्याची निंदा करितील आणि त्याला माघारें येऊं देणार नाहींत, असें कदाचित् ख्रीस्ताला वाटलें असेल. सांप्रतहि असेंच घडत असतें. ख्रिस्ती मार्ग खरा आहे असी खातरी धरून लोक ख्रीस्ताला अंगीकारण्याचा निश्चय करितात, परंतु एकाएकीं अंगीकारण्याचें त्यांस धैर्य नसतें. त्यांला आपल्या नातलगांस सोडायास अवघड पडतें. पहिल्याने आझी आपल्या नातलगांस समजावूं मग त्यांसुद्धां येऊन ख्रीस्ताला अंगीकारूं, असें ते झणतात. परंतु नातलग एकत नाहींत झणून ते पश्चात्ताप करणें व विश्वास धरणें यांविषयीं हयगई व उशीर करून शेवटीं नाश पावतात. आईबाप व नातलग यांजवर प्रीति करावी झणून ख्रिस्ती शास्त्रांत सांगितलें आहे खरें, तथापि या गोष्टीकडून अथवा दुसऱ्या कोणत्याहि गोष्टीकडून तारण साधण्याविषयीं अडथळा न व्हावा.

२३ “तारवावर.” ही गोष्ट तिबेरयस समुद्रावर झाली. “त्याचे शिष्य.” केवळ त्याचे प्रेषित नव्हे पण दुसरे पुष्कळ ऐकणारे त्याच्या मार्गे गेले असतील. त्याच्या बरोबर दुसरीं कांहीं तारवें होती. (मार्क. ४:३६.)

२४ “तारूं लाटानी झांकून गेलें.” लाटा तारवावर अस्या उसळल्या कीं तें लवकरच पाण्याने भरून बुडेल असें भय वाटत होतें. (मार्क. ४:३७.) तेव्हां ख्रीस्त निजला होता. वादळ न उठावें असें करण्यास तो समर्थ होता, पण असें केलें असतें तर आपला पराक्रम दाखविण्याचा हा प्रसंग सांपडला नसता.

२५ तेव्हां त्याचे शिष्य येऊन त्याला जागें करून ह्मणूं लागले, हे प्रभू, आह्मास तार, आह्मी बुडतो.

२६ मग त्याने त्यांस ह्मटलें, अहो अल्पविश्वासी, तुम्ही कां घाबरलां! मग त्याने उठून वारा व समुद्र यांस धमकाविलें, (१) आणि मोठी शांति झाली.

२७ तेव्हां तीं माणसें आश्चर्य करून बोललीं, हा कसा मनुष्य आहे, कां कीं वारा व समुद्र हे देखील त्याचें ऐकतात.

(१) इयो. ३८:११. गीत ८९:९. १०७:२९.

२५ “आह्मी बुडतो.” आह्मी मोठ्या भयांत आहों असें शिष्यांस वाटलें. तेव्हां त्यानी ख्रीस्ताकडे धावून त्यावरील भरवसा दाखविला. असेंच सर्व पाप्यानी करावें. आत्म्याचा नाश होण्याचें त्यांला मोठें भय आहे, आणि त्याला तारायास केवळ ख्रीस्तच समर्थ आहे.

२६ “तुम्ही कां घाबरलां!” देवाचा पुत्र आह्माजवळ आहे, तो आह्माला तारावयास समर्थ आहे, त्याच्या योगाने आह्मी निर्भय आहों, अशी आठवण त्यानी करावयाची होती. त्यानी ख्रीस्ताचा धांवा केला हें अयोग्य केलें नाहीं, पण भय धरिलें हें अयोग्य केलें. ख्रीस्तावरोंबर असतां आह्मी निर्भय आहों. मरण रोग इत्यादि संकटांत देखील ख्रिस्ती लोकानी भिडूं नये. “यांस धमकाविलें.” ह्मणजे शांत होण्याची आज्ञा केली. “मोठी शांति झाली.” लागलाच वारा राहिला. हा केवढा पराक्रम होता! ख्रीस्ताच्या देवपणाविषयीं हें किती चांगलें प्रमाण आहे. तो केवळ शब्देंकडून भयंकर वादळ शांत करितो.

२७ “आश्चर्य करून बोललीं.” ते थक्क झाले होते. हा कोण आहे, हा केवढा पराक्रम, असें त्यांस वाटलें. हा बोलतो, आणि वारा व समुद्र हे त्यास मान्य होतात. हा वास्तवीक देव आहे, असें समजून ते सर्व विस्मित होऊन त्याच्या समोर उभे राहिले. लाटा उसळत होत्या, वारा भणभण सुटला होता, तारूं खालीं वर झोके खात होतें, खलासी लोक भयभीत झाले होते, पण ख्रीस्ताच्या हुकुमाने सर्व शांत झालें. हा पराक्रम थोर आणि भव्य होता. ज्याने याप्रमाणें माहाभूतें शमविलीं तो पाप्याचें मनहि शांत करायास समर्थ आहे. पाप्यावर देवाचा क्रोध येण्याजोगा आहे. तो नरकांत बुडविण्यासारखा आहे. परंतु जेव्हां तो ख्रीस्ताजवळ येऊन दया मागतो, तेव्हां ख्रीस्त त्याचें ऐकतो, आणि त्याचें भय दूर करितो.

२८ मग तो पलिकडे गर्गशांच्या देशांत गेल्यावर, (१) दोन भूतग्रस्त मनुष्य थड्यांमधून निघून खाला भेटले; ते एवढे विकराळ होते कीं, कोणाच्याने त्या वाटेने जावनेना.

२९ तेव्हां पाहा, ते ओरडत बोलले, हे येदू, देवाच्या पुत्रा, आमचा व तुझा काय संबंध! नेमलेल्या वेळेपूर्वी तूं आह्मास पांडायास एथें आलास काय!

(१) मार्क. ५:१. लुका. ८:२६. पुढें.

तेव्हां पापी निर्भय होतो. या आयुष्यांत त्याच्या मनामध्ये शांति व आनंद उत्पन्न होतात, आणि शेवटीं तो आकाशलोकांत सर्वकाळ राहायास जातो. २८-३४. ही गोष्ट मार्कस ५:१-२०. व लुका ८:२६-३८. यांत आहे.

२८ “गर्गशांच्या.” मार्क. (५:१.) गादारेकरांच्या झणतो. गर्गशांच्यांचा देश गादान्याच्या दक्षिणेस सुमारें ६ कोसांवर होता. माथी एका शहराचें नाम सांगतो, यावरून तो देश त्यांस माहित होता पण एकसारखाच गोष्ट लिहिण्याविषयी त्यांचा एकोपा नव्हता असें प्रमाण पटतें. “दोन भूतग्रस्त मनुष्य.” मार्कस व लुका यांनी केवळ एकाविषयी लिहिलें. मार्क. ५:२. लुका ८:२७. एक दुसऱ्यापक्षां विक्राळ असेल झणून त्यांनी केवळ त्याविषयी लिहिलें. अणखी तो नगराबाहेर थड्यांत राहत होता, असें लुका झणतो. लोकांला त्याची गोष्ट अधिक समजली असेल. “थड्यांमधून निघून.” यहूदी लोकांचीं थडीं बहुत करून गुहा होत्या आणि त्या फारकरून मोठ्या असत. रान, झाडी, पर्वत, अस्या ठिकाणीं तीं थडीं होतीं वेडे व भूतग्रस्त बहुधा अस्या ठिकाणीं राहत असत. कधीं कधीं या भयंकर थड्यांमध्ये लुटारूहि राहत असत.

२९ “देवाच्या पुत्रा.” त्यांची सुभक्ति आणि दत्तपुत्रपण दाखविण्यासाठीं कधीं कधीं माणसालाहि देवाचा पुत्र अथवा लेंकरू झणत असत. परंतु खीस्ताला देवाचा पुत्र झटल्यावरून तो भविष्यवाद्यांपक्षां (इब्री १:१,२.) आणि मोश्यापक्षां (इब्री ३:६.) श्रेष्ठ आहे असें दाखविलें आहे. आणि या संज्ञेवरून बापासीं त्याचा जवळचा संबंधहि दिसून येतो. हाच संबंध त्याच्या पुन्हा उठण्याकडून, (गीत २:७. प्रेषि. १३:३३.) आणि ईश्वरा शर्क्ताकडून त्याचें गर्भधारण झालें, (लुका १:३५.) यावरूनहि दाखविला आहे. खीस्ताला देवाचा पुत्र झणणें हें देवासमान झणण्यासारखें आहे. योहा, १०:३६. “काळाच्या पूर्वी.” झणजे न्याय दिवसाच्यापूर्वी

३० तेव्हां ब्रह्मत डुकरांचा कळप खांजपासून कांहींसा दूर चरत होता.

३१ मग त्या भुतानी त्याला विनंती केली कीं, जर आह्मास काढतील तर आह्मास त्या डुकरांच्या कळपांत जाऊं दे. (१)

३२ तेव्हां त्याने त्यांस ह्मटलें, जा. मग तीं निघून डुकरांच्या कळपांत गेलीं; आणि पाहा, तो डुकरांचा अवघा कळप कड्यावरून समुद्रांत धडक धांवत जाऊन पाण्यामध्ये बुडून मेला.

३३ मग चारणारे पळाले आणि नगरांत जाऊन त्यांनी सर्व वर्तमान, आणि भूतपस्तांच्या गोष्टी सांगितल्या.

(१) इयोज १:१०-१२. २:३-६. अनु. १४:८. यशा. ६५:३,४.

दुष्ट भुतानी मनुष्यांस मोहांत पाडावें व दुःख द्यावें यासाठीं ईश्वर त्याला सांप्रत मोकळें राहूं देतो. परंतु न्यायकार्त्वी तो त्यांस सर्व दुष्ट मनुष्यांवरोंबर सर्वकाळचा दंड ठरवील. २ पेत्र. २:४. यहूदा ६. मार्कस व लुका द्वयणतात कीं ख्रीस्ताने एकाचें नाम पुसलें आणि सैन्य असें त्याने उत्तर केलें, कारण कीं भुतें पुष्कळ होती. त्यावेळेस रोमी एका सैन्यांत तीन हजार स्वार व तीन हजार पायदळ असत. पण कोणत्याहि मोठ्या संख्येला सैन्य द्वयणत असत.

३० “डुकरांचा कळप.” दोन हजार डुकरें होतीं असें मार्कस द्वयणतो. (मार्क. ५:१३.)

३१ “भुतानी त्याला विनंती केली.” भुतानी त्याला ओळखून हा देवाचा पुत्र आहे असी साक्षी दिव्ही.

३३ “मग चारणारे पळाले.” ख्रीस्ताचें सामर्थ्य पाहून ते विस्मित झाले. यहूदा कायदे (लेवी ११:७.) त्यांस फारकरून माहात हांते आणि आह्मी हीं मना केलेलीं जनावरें पाळितों द्वयणून देवाने हा दंड लावला असें त्यांस वाटलें असेल. द्वयणून तूं आमच्या प्रांतांतून जावें असी त्यांनीं मूर्खपणाने ख्रीस्ताची विनंती केली. ख्रीस्ताला नाकारावें आणि त्याच्या नावाची निंदा करावी हें पूर्वीपासून चालत आलें आहे. तरी याशिवाय दुसरा कोणी तारणारा नाही. ख्रीस्ताने हा चमत्कार करून कळपाचा नाश केला आणि एका वेळेस अंजिराचें झाड वाळविलें, (माथी २१:१८,२०.) पण याशिवाय त्याने कशाचाहि नाश केला नाही. रोग आणि दुःखें निवारण करण्या-

३४ तेव्हां पाहा, सर्व नगर येशूला भेटायाने निघाले, आणि त्याला पाहून, त्यां आमच्या प्रांतांतून जावे, (१) अशी त्यांनी विनंती केली.

अध्याय ९.

१ तेव्हां तो तारवावर चढून पार जाऊन आपल्या नगरास पोहंचला.

(१) इयोज २१:१४. लूक. ५:८. प्रेषि. १६:३९.

सार्थी व आनंद देण्यासाठी तो चमत्कार करित असे. ख्रीस्ताचा देवपणा पटवावा हा त्या चमत्कारांचा अभिप्राय होता. परंतु व्यर्थ पराक्रम दाखवावा, खडक फोडावे, पर्वत नेऊन समुद्रांत टाकावे यांपेक्षा त्याने लोकांच्या उपयोगार्थ चमत्कार करून आपणाविषयी प्रमाण पटविले.

३४ “सर्व नगर—निघाले.” ख्रीस्ताने हा चमत्कार करून आपल्या देवपणाविषयी प्रमाण पटविले त्याकडे, अथवा त्या गरीब भूतग्रस्तांवर जी दया केली तिकडे, त्यांनी लक्ष लाविले नाही. कळपाचा नाश झाला यावरून त्यांस वाईट वाटले. तसेंच सांप्रत बहुत लोक आपल्या तारणापेक्षां द्रव्यादिकांची फार आवड धरितात.

सूचना— जे तारले जाण्यास इच्छितात त्यांनी ख्रीस्ताकरितां सर्व सोडावे. त्यांनी जगाक लाभ कांहीं पाहूं नये. १९-२३. ख्रीस्ताला अंगीकारल्यावरून कांहीं जगाक लाभ द्वणजे द्रव्य वगैरे सामान प्राप्त होईल असे कांहीं वचन नाही. आकाशलोकांत फळ मिळेल असे शास्त्रांत सांगितले आहे. जे आपले तारण पाहतात त्यांनी सर्व पाप व स्वार्थबुद्धी सोडावी आणि आकाशलोकांच्या सुखाची आवड धरावी, इतकेंच केवळ नव्हे पण त्यांनी पवित्रतेचीहि आवड धरावी. जर कोणी पवित्रतेची आवड धरिली तर पाठलाग, निंदा, मरण, इत्यादि कोणतीहि संकटें प्राप्त होवोत, तरी देवाची इच्छा कळली द्वणजे तो याप्रमाणें चालेलच चालेल.

१ “आपल्या नगरास पोहंचला.” द्वणजे कपराणाहूमास. (मार्क. २:१.) ख्रीस्त या दुष्ट लोकांच्या विनंतीस मान्य झाला, आणि त्यांस सोडून गेला. जेव्हां लोक ख्रीस्ताला धिक्कारितात आणि त्याने आपल्यापासून जावे अशी त्यापासीं विनंती करितात, तेव्हां त्याने त्यांस सोडावे आणि नाशास जाऊं द्यावे हें योग्य आहे.

२ मग पाहा, (१) बाजेवर घातलेला कोणीएक वातरोगी त्याज-
कडे आणिला, तेव्हां येझू त्यांचा विश्वास पाहून वातरोग्याला ह्मणा-
ला, मुला, (२) धीर धर, तुझ्या पापांची क्षमा झाली आहे.

३ मग पाहा, शाख्यांमधील कित्येक आपल्यांमध्ये ह्मणाले, हा
दुर्भाषण करितो.

(१) मार्क. २:३ लुका. ५:१८.

(३) मार्क. ५:३४.

२ “वातरोगी.” मार्थी ४:२४. या ओवीवरील व्याख्या पाहा.

“तुझ्या पापांची क्षमा झाली आहे.” त्याचा रोग दूर केला जावा यासा-
ठीच त्याला ख्रीस्ताजवळ आणिलें होतें. तरी तुझ्या पापांची क्षमा झाली
आहे हें ख्रीस्ताचें पहिलें बोलणें होतें, आणि यावरून कदाचित् आश्चर्य
वाटेल. तर १ हा रोग त्याला दुष्कर्म केल्यावरून प्राप्त झाला असेल,
आणि ख्रीस्ताने हें समजून आणि त्याचा खेद व पश्चात्ताप पाहून पहिल्याने
त्याची क्षमा केली, यासाठीं कीं त्याच्या रोगाचें मूळ कारण दूर केलें जावें.
२. पापांची क्षमा करण्याचा आपल्याला अधिकार आहे हें दाखविण्यास हा
चांगला प्रसंग आहे, असें ख्रीस्ताला वाटलें असेल. याविषयी प्रमाण पट-
विण्यासाठीं चमत्कार करण्याचा प्रसंग पडला होता, आणि त्याला हा अधि-
कार आहे असा विश्वास त्याच्या शिष्यांनी देखील त्याने असे चमत्कार केल्या-
वांचून विश्वास धरिला नसता. तर हा चमत्कार करण्याकडून आपल्याला
पापांची क्षमा करण्याचा अधिकार आहे असें ख्रीस्ताने प्रमाण पटविलें.
३. पाप व दुःख यांचा फार जवळ संबंध स्पष्ट करून दाखवावा अशी कदा-
चित् ख्रीस्ताची इच्छा होती. आपला रोग दूर केला जावा अशी सर्व
माणसांची इच्छा असती. पण आपल्या पापांची क्षमा व्हावी याविषयी
त्यांनी विशेषेंकरून किती उत्कंठित असावें बरें.

३ “हा दुर्भाषण करितो.” हा ईश्वरी अधिकार आपणावर घेऊन मी
ईश्वरासमान आहे असें दाखवितो. पापांची क्षमा करावयास ईश्वराशि-
वाय दुसरा कोणी समर्थ नाही, असें त्यांस वाटलें. आणि हें खरें आहे.
असें असतां हा अधिकार ख्रीस्ताने आपणाला घेतला आणि चमत्कार करून
प्रमाण पटविलें, यावरून त्याने आपलें देवपण पूर्णपणें स्थापित केलें. (यशा.
४३:२५. ४४:२२.)

४ तेव्हां येसू त्यांच्या कल्पना जाणून ह्मणाला, (१) तुम्ही आपल्या अंतःकरणांत वाईट कल्पना कां आणितां ?

५ कारण कीं तुझ्या पापांची क्षमा झाली आहे, हें बोलणें, अथवा उठून चाल, हें बोलणें, यांतून कोणतें सोपें ?

६ परंतु पृथ्वीवर पापांची क्षमा करायास मनुष्याच्या पुत्राला अधिकार (२) आहे, हें तुम्ही जाणावें, तेव्हां त्याने वातरोग्याला सांगितलें कीं, उठ, आपली बाजू उचलून घेऊन आपल्या घरीं जा.

७ मग तो उठून आपल्या घरीं गेला.

८ तेव्हां समुदायानी पाहून आश्चर्य केलें, आणि देवाने मनुष्यांस एवढा अधिकार दिल्ला, ह्मणून त्याला ते गौरवूं लागले. (३)

९ मग येसूने तेथून जाऊन (४) मार्थी नांवे माणसाला जका-

(१) गीत. १३१:२. योहा. २:२४, २५. इब्री. ४:१२, १३. प्रग. २:२३.

(२) मीखा. ७:१८.

(३) मार्क. २:१४. लुका. ५:२७.

(४) प्रेषि. ४:२१. गल. १:२४.

४ “येसू त्यांच्या कल्पना जाणून.” माणसाचें अंतःकरण पारखावें आणि त्यांच्या कल्पना जाणाव्या हें सामर्थ्य केवळ ईश्वरालाच आहे. १ कल. २८:९. रोमे. ८:२७. प्रग. २:२३. इर्म. १७:१०. हें सामर्थ्य दाखविल्यावरून ख्रीस्ताने, आपण अंतरसाक्षी आणि सर्वज्ञ आहें, असें प्रमाण पटविलें.

५-७ “यांतून कोणतें सोपें.” कोणतें करायास ईश्वरी सामर्थ्य पाहिजे. जो कोणी केवळ शब्देंकडून रोग्याला बरें करायास अथवा भेलेल्याला उठवायास समर्थ आहे त्याला पापांची क्षमा करण्याचाहि अधिकार असावा. जेव्हां ख्रीस्त पृथ्वीवर होता तेव्हां त्याने पापांची क्षमा केली आणि आतांहि पश्चात्तापी पाप्यांची क्षमा तो करितो. तर सर्वांनी त्याला किती आनंदाने शरण जावें.

८ “आश्चर्य केलें इ०.” हा मोठा आणि खरोखर चमत्कार पाहून त्यांनी आश्चर्य केलें, आणि देवाची स्तुति केली. समुदायाने स्तुति केली, हें योग्य होतें. परंतु शास्त्री व परोशी ज्यांनी त्याजवर दुर्भाषणाचा आरोप आणिला होता ते कोठें होते? आपण अयोग्य आरोप आणिला असें ते कां कबूल झाले नाहींत, आणि त्यांनी देवाची स्तुति कां केली नाहीं? अरेरे, ते इतके अभिमानी होते कीं देवाने स्वतः उतरून चमत्कार करण्याकडून आपलें देवपण त्यांच्या समक्ष पटविलें असतांहि ते विश्वास धरिनात.

९ “जकातीच्या नाक्यावर.” तो जकातदार होता. ज्या मार्थीने शुभ-

तीच्या नाक्यावर बसलेले पाहिले, आणि त्याला ह्मटले, माझ्या मागे ये. तेव्हां तो उठून त्याच्या मागे गेला.

१० नंतर असे झाले की, तो घरांत जेवायास बसला तेव्हां पाहा, बहुत जकातदार व पापी येऊन, येशू आणि त्याचे शिष्य यांबरोबर जेवायास बसले.

११ तेव्हां परोशी पाहून त्याच्या शिष्यांस ह्मणाले, जकातदार व पापी यांबरोबर तुमचा गुरू कां जेवितो. (१)

१२ मग येशूने ऐकून त्यांस ह्मटले की, निरोग्यांस वैद्याची गरज नाही, तर दुखणाइतांस आहे.

(१) माथी. ११:१९. लुका. १५:२. इत्री. ५:२.

वर्तमान लिहिले तो हाच आहे. त्याला लेवीहि ह्मणत असत. (मार्क. २:१४. लुका. ५:२७,२८) यहूदी लोक एका मनुष्याला अनेक नामें देत असत. पेत्रसाला, शिमोन व केफाहि ह्मणत. लुका माथीविषयीं असे ह्मणतो की तो अवध्यांस सोडून ख्रीस्ताच्या मागे गेला. माथी आपणाविषयीं असी कांहीं गोष्ट लिहीत नाही. आपली प्रशंसा आपल्या मुखाने करावी ह्मणून त्याला बरे वाटले नसेल.

१० “जेवायास बसला.” लेवी, ह्मणजे माथी, याने ही जेवणावळ केली (लुका. ५:२९) पण माथी ही आपली गोष्ट लिहीत नाही.

११ “कां जेवितो” परोश्यांला वाटले की हा इतक्या दुष्ट लोकांसंगतीं राहतो तर हाहि त्यांसारखा असावा. जरी ते हिंदुलोकांप्रमाणें जातिभेद मानीत नसत तरी कनिष्ठ माणसाला हलकें व नीच मानीत असत. ख्रीस्त हा त्यांच्या सहवासकरून विटाळला असे त्यांस वाटले.

१२ “निरोग्यांस वैद्याची गरज नाही इ०” येशूने या जगांत येण्याचा आपला हेतु दाखवून त्यांस उत्तर केलें. वैद्य हा निरोग्यांचा नव्हे पण रोग्यांचा समाचार घ्यावयास जातो. मी आत्म्यांचा थोर वैद्य आहे. तुम्ही परोशी जर आपल्या मताप्रमाणें पवित्र व निष्पापी आहां तर तुम्हाला साद्याचें अगत्य नाही. मी पाप्यांला तारायास आलों. त्यांसीं माझे काम आहे. हें ख्रीस्ताचें गुणलक्षण समजून पाप्यांनी आनंद करावा. तो दोष्यांला तारायास येतो. त्याचें रक्त सर्व पापांपासून शुद्ध करितें. जे अत्यंत दोषी आहेत ते देखील जर पश्चात्ताप करून व विश्वास धरून त्याला शरण येतील तर ते क्षमा व सर्वकालिक जीवन पावतील. देवाची दया अनंत आहे. परंतु जे गर्वाने ख्रीस्ताला अहंरितात ते तारण पावणार नाहीत. जे ख्रीस्ता-

१३ परंतु यज्ञपेक्षां मला दया आवडती, (१) याचा अर्थ काय, हे जाऊन शिका; कारण की मी पुण्यवंतांस नाहीं, तर पाप्यांस पश्चात्तापासाठीं बोलावण्यास आलों. (२)

१४ त्या वेळेस योहान्नाचे शिष्य त्याच्या जवळ येऊन ह्मणाले, आम्ही व परोशी बहुत उपास करितों, तुझे शिष्य तर उपास कां करीत नाहीत ?

१५ तेव्हां येशूने त्यांस ह्मटले, वऱ्हाड्यांच्या बरोबर वर (३) आहे तोंपर्यंत त्यांच्याने शोक करवेल काय! परंतु असे दिवस येतील कीं, बराला त्यांपासून काढून घेतल्यावर ते उपास करितील. (४)

(१) नीति. २१:३. होशे. ६:६. मीखा. ६:८. मात्थी. १२:७.

(२) लुका. २४:४७. प्रेष. ५:३१.२ पेत्र. ३:९. (३) मात्थी. २५:१,१०. योहा. ३:२९. प्रम. २१:२. (४) यशा. २२:१२.

च्या नम्र अनुसरणाऱ्यांस अभिमानाने तुच्छ मानितात ते केवढी चूक करितात, पाहा बरें. हे नम्र खीस्ती आतां कितीहि तुच्छ मानिले जावोत तरी ते शेवटीं आकाशलोकांत देवाजवळ उंच केले जातील. पण गर्विष्ठ परोशी बाहेरील अंधारांत टाकले जातील.

१३ “जाऊन शिका.” तुझी इतके गर्विष्ठ आहां कीं, तुझी या गरीब माणसांच्या सहवास करणार नाहीं. तर ज्या शास्त्राविषयीं तुझी इतके अभिमानो आहां त्यांतील अभिप्राय जाऊन शिका. त्यांत देखील देवाने सांगितलें आहे कीं मला यज्ञपेक्षां दया आवडती. (होशे. ६:६) दुसऱ्या सर्व बाह्यक्रियांपेक्षां देवाला परोपकारिक कामें आवडतात. तर न्याय आणि दया ह्या भारी गोष्टी सोडून बाह्यक्रियांविषयीं तुझी इतकी काळजी कां धरितां? “पुण्यवंतांस.” कोणी पुण्यवान नाहीं. (गीत. १४:३. रोमे. १:१८—३२. ३:१०: १८.) आम्ही पुण्यवान आहों असें टोंग परोशी दाखवीत असत. आणि ह्या टोंगावरून त्यांच्या तारणाविषयींची आशा कमी झाली. जे आपणाला निरोगी मानितात ते वैद्याला बोलाविणार नाहीत. तसेंच जे आपणाला पुण्यवान मोजितात ते पापाच्या क्षमेसाठीं खीस्ताला शरण जाणार नाहीत, ह्मणून त्यांचें तारण होईल अशी आशा नाही. “पश्चात्तापासाठीं.” मात्थी. ३:२. या ओवीवरील व्याख्या पाहा. खीस्त पश्चात्तापासाठीं बोळावितो. जे खीस्ताला अनुसरायस पाहतात त्यांनी पश्चात्ताप करावा आणि सर्व पाप सोडून शुद्ध आचरण दाखवावें.

१४—१७. “योहान्नाचे शिष्य इ ० (मार्क. २:१८—२२. लुका. ५:

१६ आणि कोऱ्या कापडाचें ठिगळ जुऱ्या वस्त्राला कोणी लावात नाहीं, कां कीं जें त्या वस्त्राला लाविलें तें त्याला फाडितें, आणि भोक मोठें होतें.

१७ अणखी नवा द्राक्षारस जुऱ्या बुधल्यांत घालीत नाहींत, घातला तर बुधले फुटतात (१) आणि द्राक्षारस सांडतो, आणि बुधले नासतात; तर नवा द्राक्षारस नव्या बुधल्यांत घालितात आणि दोन्ही कायम राहतात.

१८ तो त्यांसीं या गोष्टी बोलत असतां, पाहा, (२) कोणी अधिकारी येऊन त्याच्या पायां पडून झणाला, माझी कन्या नुक्तीच मरण पावली, परंतु तूं येऊन आपला हात तिजवर ठेव झणजे ती वांचेल. (३)

(१) इयां. ३२:१९. (२) मार्क. ५:२२. लुका. ८:४१. (३) योहा. ११:२२, २५.

३३—३९) योहान्न हा ख्रीस्ताची वाट सिद्ध करणारा आहे असें त्याचे शिष्य समजून, ख्रीस्त आणि त्याचे शिष्य हे आद्वासारिखे उपास करीत नाहींत हें पाहून त्यांनी आश्चर्य केलें. तेव्हां ख्रीस्ताने, जें शोभतें तें सर्व गोष्टींमध्ये पाहिलें पाहिजे, असें दाखविण्यासाठीं तीन दाखले दिले. १. पहिला दाखला त्याने लमाच्या चालीवरून घेतला. जोंपर्यंत वर त्याजवळ आहे तों पर्यंत वऱ्हाड उपास करीत नाहीं. अस्या प्रसंगीं शोक करणें शोभत नाहीं. यापेक्षां आनंद करावा. तो त्यांपासून घेतला जाईल तेव्हां त्यांनी खेद करावा. तसेंच आतां मी आपल्या शिष्यांबरोबर आहे, झणून त्यांनी शोक करूं नये. ही वेळ आनंद करण्याची आहे. पण मी त्यांपासून घेतला जाईन, असे दिवस येणार आहेत. तेव्हां त्यांनी उपास व शोक करावा. २. जुऱ्या वस्त्राचा दाखला दिल्हा. कोऱ्या कापडाचें ठिगळ जुऱ्या वस्त्रास लाविलें झणजे ठिगळ अखुडलें जाऊन वस्त्र फाटतें. ३. नवा द्राक्षारस जुऱ्या बुधल्यांत घालूं नये. घातळा तर द्राक्षारस फुगेल आणि बुधले फुटतील. नव्या द्राक्षारसासाठीं नवे बुधले पाहिजेत. याप्रमाणें सर्व गोष्टींविषयीं योग्यायोग्य विचार केला पाहिजे. ख्रीस्त येणार आहे असें दर्शविण्यासाठीं जी जुनी व्यवस्था होती तींतील एक भाग उपास करणें असा होता. पण आतां ते उपास व दुसऱ्या बहुत क्रिया यांबद्दल लोकानी शुभवर्तमानाप्रमाणें आनंद पावून शुद्ध आचरण करावें. १८—२६. मार्क. ५:२२, ४३. लुका. ८:४१—५६. पाहा.

१८ “कोणि अधिकारी.” त्याचें नाम याईरस होतें, असें मार्कस व लुका

१९ तेव्हां येशू उठून त्याच्या मागे गेला, शिष्यहि गेले.

२० तेव्हां पाहा, बारा वर्षे रक्तस्राव लागलेली कोणी बायको त्याच्या मागे येऊन त्याच्या वस्त्राच्या कांठाला शिवली. (१)

२१ कां कीं तिने आपल्या मनांत ह्मटलें, मी केवळ त्याच्या वस्त्राला शिवलें, तर बरी होईन. (२)

२२ तेव्हां येशू मुरडून व तिला पाहून ह्मणाला, अगे मुली, धार धर, तुझ्या विश्वासाने तुला तारिलें (३) आहे. आणि ती बायको त्याच घटकेस बरी झाली. (४)

(१) मार्क. ५:२५. लुका. ८:४३

(३) लुका. ७:५०. १७:१९. १८:४२. प्रेषि. १४:९.

(२) प्रेषि. १९:१२.

(४) योहा. ४:५३.

द्वणतात. “माझी कन्या इ०” ती त्याची एकुलती एक कन्या बारा वर्षांची असें लूका द्वणतो. जेव्हां अधिकारी तिला सोडून खीस्ताकडे जायास निघाला तेव्हां ती मरायास ठेंकली होती असें दिसतें. आणि खीस्ताने येऊन तिला बरें करावें असी तो विनंती करीत आहे इतक्यांत ती मेली असें वर्तमान आलें. “आपला हात तिजवर ठेव.” यहूदी भविष्यवादी उपकार करितांना लोकांवर हात ठेवीत असत खीस्तहि तसेंच करीत असे आणि त्याची ही चाल त्या अधिकाऱ्याला कळली असेल. “द्वणजे ती वांचेल.” या शब्दावरून अधिकाऱ्याचा विश्वास दिसून येतो. त्या वेळेस बरें केलें जावें द्वणून विश्वास पाहिजे होता. तसाच आतां हि जे खीस्ताला शरण येतात त्यांला विश्वास धरिला पाहिजे. जे विश्वास धरित नव्हते त्यांस खीस्ताने बरें करावें याचें कारण काय होतें? आतां हि जे पश्चात्ताप करीत नाहीं, आणि विश्वासाने तारण मागत नाहींत त्यांस खीस्ताने कां तारावें बरें? तो तारणार नाहीं. त्या वेळेस जसें आग्रहाने मागत आणि विनंती करीत असत तसें आतां हि केलें पाहिजे. आद्वी दोषी व भयावस्थेत आहों आणि आद्वाला खीस्ताशिवाय दुसरा कोणी तारायास समर्थ नाहीं, असें त्यांच्या मनांत ठसलें पाहिजे.

२०—२२ “रक्तस्राव.” हा रोग अशुद्ध व निरुपाय मानीत असत. (लेवी. १५:२५.) ती आपल्या अशुद्ध रोगामुळें खीस्ताजवळ यायास भ्याली असेल, आणि त्याच्या वस्त्राला गुमरूपें शिवून आपण बरें केलें जावें असी आशा तिने धरिली असेल. मार्कस द्वणतो कीं ती भीत भीत व कांपत खीस्ताजवळ येऊन तिने आपलें सर्व खरें वर्तमान त्याला सांगितलें. “अगे

२३ मग (१) येशू त्या अधिकाऱ्याच्या घरांत जाऊन आणि (२) पांवा वाजविणाऱ्यांस व गलबला करणाऱ्या समुदायास पाहून त्यांस झणाला;

२४ निघून जा, कां कीं मुलगी मेली (३) नाही, ती झोंपेंत आहे. तेव्हां ते त्याला हांसले.

२५ मग समुदायाला बाहेर लाविल्यावर (४) त्याने आंत जाऊन तिचा हात धरिला, तेव्हां ती मुलगी उठली.

(१) मार्क. ५:३८. लुका. ८:५१.

(३) प्रेषि. २०:१०.

(२) २ कल. ३५:२५.

(४) २ राजे. ४:३३. व पुढें.

मुली, धीर धर." येशून तिकें भय दूर केलें, तिच्या विश्वासाची प्रशंसा केली, आणि तिला बरें करून वाटेस लाविलें. याप्रमाणें खीस्ताने त्यावेळेस दया दाखविली आणि आतांही तो दया करण्यास तयार आहे. पाप्याने खीस्ताजवळ पश्चात्तापाने व नम्रतेने यावें ह्मणजे क्षमा व सर्वकाळचें जीवन प्राप्त होईल.

२३ "घरांत जाऊन." (मार्क. ५:३७-४०) खीस्ताने कन्येचा बाप व आई आणि आपले तीन शिष्य यांस हा चमत्कार पाहण्यासाठीं आंत येऊं दिन्हें. जेव्हां डोंगरावर खीस्ताचें रूप पालटलें त्या वेळेस आणि गेथसेमाने बागांत हेच तिषे शिष्य त्याजबरोबर होते. ते पांवा वाजवीत व आक्रोश करीत होते. यावरून कन्या वास्तविक मेली ह्मणून त्यांस वाटलें.

२४ "मुलगी मेली नाही." योहा. ११:११. मेलेले उठतील असें मत धरून ते झोंपेंत आहेत असें त्याविषयीं नव्या करारांत वारंवार लिहिलें. (२ पेत्र. ३:४. प्रेषि. ६:६०. १ कारं. १५:६, १८. १ थेसस. ४:१३-१५.) मुलगी गमावली नाही. जरी तिकें शरीर मेलें आहे तरी तिचा आत्मा जीवंत आहे, असा खीस्ताच्या बोलण्याचा अभिप्राय होता. "ते त्याला हांसले." तिचा प्राण गेला नाही. असा खीस्ताचा अभिप्राय होता, असें त्यांस वाटलें. पण प्राण गेला असें त्यांस पक्कें समजलें.

२५ "ती मुलगी उठली." ती जीवंत झाली. हें ईश्वरी पराक्रमाचें अणखी एक उदाहरण आहे. मेलेल्यांस उठविण्याची मला शक्ति आहे असें खीस्ताने दाखविलें. अझूनहि ही शक्ति त्यामध्ये आहे, आणि शेवटीं सर्व मेलेल्यांस उठवून तो न्यायास बोलावील.

२६ नंतर ही कीर्ति त्या अवघ्या देशांत पसरली.

२७ मग येशू तेथून पुढे जात असतां दोन अंधळे त्याच्या मार्गे चालतांना ओरडत बोलले, हे दाविदाच्या पुत्रा, (१) आम्हावर दया कर.

२८ मग तो घरांत गेल्यावर ते अंधळे त्याच्या जवळ आले, तेव्हां येशू त्यांस ह्मणाला, हें करायास मी समर्थ आहे, ह्मणून तुम्ही विश्वास धरितां काय? ते त्याला ह्मणाले, होय प्रभू.

२९ तेव्हां तुमच्या विश्वासाप्रमाणे तुम्हास होवो, असें बोलून त्याने त्यांच्या डोळ्यांस हात लाविला.

३० तेव्हां त्यांचे डोळे उघडले; मग येशूने त्यांस निक्षूण सांगितले कीं, संभाळा, हें कोणाला कळवूं नका. (२)

३१ परंतु ते निघून त्या अवघ्या देशांत त्याची कीर्ति पसरूं लागले.

३२ मग ते निघाल्यावर, पाहा, लोकानी त्याजकडे कोणीएका मुख्या (३) भूतग्रस्त माणसाला आणिले.

३३ आणि त्याने भूत काढिल्यावर तो मुका बोलूं लागला; (४) तेव्हां समुदाय आश्चर्य करून ह्मणाले कीं, याप्रमाणे इस्राएलामध्ये कधींहि दृष्टीस पडले नाही.

३४ परंतु परोशी बोलले कीं, (५) भुताच्या अधिकाऱ्याच्या योगाने हा भुते काढितो.

(१) माथ्यो. १५:२२. २०:३०,३१.

(४) यशा. ३५:६.

(२) यशा. ४२:२. ५२:१३. माथ्यो. १२:१६.

(५) माथ्यो. १२:२४. मार्क. ३:२२.

(३) माथ्यो. १२:२२. लुका. ११:१४.

लुका. ११:१५.

२७-३४ “दाविदाच्या पुत्रा.” मशीहा हा दाविदाचा पुत्र होणार होता, ह्मणून असी हाक मारण्याकडून, हा खरा मशीहा आहे, असा विश्वास त्यांनी दाखविला. “आम्हावर दया कर.” ते आपले कांहीं सद्गुण दाखवीत नाहीत पण दयाच मागतात. तसेंच आतांहि सर्व पाण्यानी करावें. “विश्वास धरितां काय?” विश्वास धरल्यावांचून तारण होत नाही. ह्या अंधळ्यांचे डोळे त्यांच्या विश्वासावरून उघडले गेले. त्यांनी हा चमत्कार कोणास कळवूं नये अशी आज्ञा खीस्ताने केली, पण याचें कारण काय असेल हें कळलें नाही. आपण एकांती राहावें ह्मणून

३५ आणि (१) येझूने सर्व नगरें व गांव यांमध्ये फिरत असतां त्यांच्या सभास्थानांमध्ये उपदेश केला, आणि राज्याचें शुभवर्त्तमान गाजविलें, आणि लोकांचे सर्व रोग व दुखणीं वरीं केलीं.

३६ आणि समुदायांस पाहून त्यांचा त्याला कळवळा आला, कारण कीं ज्या मेंढरांस मेंढपाळ नाहीं (२) त्यांसारिखे ते कासावीस व पांगलेले होते.

(१) मात्थी. ४:२३. (२) गण. २७:१७. १ राज. २२:१७. वहे. ३४:५. जखर्या. ९०:२.

तो समुदायाला सोडून एकीकडे गेला होता. एकांतीं राहावें हें त्याला बरें वाटत असे. लोकांमध्ये आपली कीर्त्ति वाढावी अशी इच्छा तो कधीं दाखवीत नसे. तो बोलला, मी अंतःकरणांत नम्र व लीन आहे. मात्थी. २१:२९. त्यानीं खीस्ताची आज्ञा मानिली नाहीं, परंतु त्याची कीर्त्ति वाढविली. जर खीस्ताने आज्ञा दिव्ही नसती तर असें करणें योग्य झालें असतें. साधेल तितकें आद्वी खीस्ताचें नाम व सामर्थ्य कळवावें हें योग्य आहे. आद्वी आपला उजेड प्रकाशवावा अशी खीस्ताची आज्ञा आहे. “याप्रमाणें इस्राएलामध्ये कधींहि दृष्टीस पडलें नाहीं.” समुदायाने चमत्कार पाहिले आणि हा वास्तविक देव आद्वामध्ये आहे अशी त्यांची खातरी झाली. पण गर्विष्ठ परोशी अस्या खातरीस कबूल होईनात. आपलीं पापें सोडून खीस्ताला अनुसरावें यापेक्षा हीं दयेचीं कामें भूतांच्या अधिकाऱ्याच्या साहाय्याने झालीं, असा आरोप त्याजवर आणावा हें त्यांस बरें वाटलें. आतांहि त्यासारिखे बहुत आहेत. हा ख्रिस्ती मार्ग खरा आहे असें त्यांस ठाऊक असतांहि ते इतके गर्विष्ठ आहेत कीं, ते खीस्ताला अंगीकारणार नाहींत, परंतु पाप करीत जातात आणि शेवटीं नाश पावतात. ३४. मात्थी. १२:२४-३१ यावरील व्याख्या पाहा.

३५ “राज्याचें शुभवर्त्तमान.” द्वगजे मशीहाचें येंणें याविषयींचें वर्त्तमान. मात्थी. ३:१०.

३६ “ते कासावीस व पांगलेले होते.” ते आपल्या पुष्कळ पापांच्या आणि क्रियांच्या ओड्याने लादलेले आहेत. त्यांचे गुरु त्यांस गैर मार्गीत लावतात. ते आडानी, पांगलेले, आणि भडकणाऱ्या मेंढरासारिखे मेंढक्यावांचून आहेत, असें खीस्ताने पाहिलें द्वगून त्याला त्यांची दया आली. त्याला कोणी तरी शिकवावें आणि खऱ्या मेंढवाड्यांत आणावें अशी त्याची इच्छा होती. समुदायाने त्याजवळ येऊन त्याच्या उपदेश ऐकिला. बहुते-

३७ तेव्हां तो आपल्या शिष्यांस ह्मणाला, पीक फार, परंतु काम-
करी थोडे आहेत. (१)

३८ यास्तव पिकाच्या धन्याने आपल्या पिकांत कामकरी पाठवावे
ह्मणून तुम्ही त्याची प्रार्थना करा. (२)

अध्याय १०.

१ तेव्हां त्याने आपल्या बारा शिष्यांस जवळ बोलावून त्यांस असा
अधिकार दिल्या (३) कीं, त्यांनीं अशुद्ध आत्म्यांस काढावे, आणि सर्व
रोग व सर्व दुखणीं बरीं करावीं.

(१) लुका. १०:२ योहा. ४:३५.

(३) मार्क. ३:१३, १४:६:७. लुका. ९:१.

(२) गीत. ६८:११.

काने आश्चर्य केले आणि कित्तीएकानी विश्वास धरिला. पण ते आज्ञांनी
असल्यामुळे फारकरून खोट्या गुरूच्या युक्तीकडून सहज फसले. सांप्रत-
लोकांचीहि असीच दशा आहे. बहुतेक लोक शुभवर्तमान ऐकतात आणि
खीस्ताला अंगीकारण्याच्या लागास येतात, परंतु बहुत खोटे गुरू त्यांस
फसवितात. हे गुरू लोकांस शिकवावे आणि त्यांला जीवनाचा मार्ग दाख-
वावा, या हेतूने नव्हे, पण आपला ऐहिक स्वार्थ साधावा याच हेतूने लोकांस
खोटे बोध देतात. अज्ञूनहि फार पीक आहे. त्या वेळेस खीस्ताजवळ
बहुत समुदाय येत होते, आणि आपल्या राज्यांत आणण्यासाठीं हें सर्वच
पीक आहे असें तो मानीत असे. लोक मशीहाची वाट पाहत होते आणि
कांहीं प्रकारें त्यासाठीं तयारहि होते. परंतु कामकरी ह्मणजे उपदेशक थोडेके
असून थोडक्याच लोकांस जीवनाचा मार्ग कळवीत होते. देवाने आपले
कामकरी वाढवावे अशी प्रार्थना करण्याचा खीस्ताने आग्रह केला. हल्लींहि
पीक फार असून ते नाशाच्या लागास आहे, यास्तव ख्रिस्ती लोकांनी त्याप्रणें
प्रार्थना करावी हें योग्य आहे.

१ “आपल्या बारा शिष्यांस इ०” मार्क. ४:७—११. लुका. ९:१—६.
इस्त्राएलांचे बारा वंश होते हें लक्षांत आणून खीस्ताने हे बारा शिष्य निवडि-
ले असतील. ह्या बारा शिष्यांनी खीस्ताच्या पुन्हा उठण्याविषयीं साक्षी
व्हावे आणि संपूर्ण जगांत शुभवर्तमान घोषण करावे ह्मणून खीस्ताने त्यांस
निवडिले. खीस्त उपदेश करूं लागल्यानंतर त्याने त्यांस लवकरच नेमिले,

२ त्या बारा प्रेषितांचीं नामें (१) तर याप्रमाणें आहेत; पहिला पेत्रस ह्मणलेला शिमेन व त्याचा भाऊ अंद्रयास, जवर्दीचा पुत्र याकोब व त्याचा भाऊ योहान्न;

३ फिलिप्पस व बार्थलमी, थोमा व जकानदार माथी, अल्फीचा पुत्र याकोब व थादी ह्मणलेला लेब्बी;

(१) लुका. ६:१३.

यासाठीं कीं त्याने त्यांस शिकवून त्यांच्या कामासाठीं सिद्ध करावें. कोणी साक्षीदार त्यासारिखा साक्ष देण्यास योग्य नव्हते. ते विद्वान नव्हते, आणि आपला धर्म प्रवृत्त करायला त्याजवळ कांहीं युक्ति, अथवा अधिकार अथवा ऐहिक उपाय नव्हते. ते धनवान नव्हते ह्मणून त्यांच्याने आपल्याला अनुसरणाऱ्यांस लांच देववली नाहीं. त्यांजला कांहीं हुदा नव्हता ह्मणून त्यांच्याने लोकांस बळाने आपल्या धर्मात आणवले नाहीं. ख्रीस्ताने त्यांस धमत्कार करण्याची शक्ति दिल्ली, आणि त्यानी जाऊन आपल्या धन्याच्या नावाने रोग्यांस निरोगी केले व भुतांस घालविले आणि तारण ख्रीस्तावरील विश्वासाने होईल असें घोषण केले.

२ “बारा प्रेषितांचीं नामें.” मार्कस. ३:१३-१८. लुका. ६:१२-१९. “पेत्रस.” याच्या मूळ शब्दाचा अर्थ खडक. त्याला केफाहि ह्मणत असत, १ योहा. १:४२. १ करिं. १:१२. ३:२२. १५:५. गल. २:९. याचाहि तोच अर्थ आहे. तो ख्रीस्ताच्या मरणापूर्वी उतावळा व चंचल स्वभावाचा होता, पण त्यानंतर तो स्थिर, आवेशी, व दृढ निश्चयाचा झाला. तो आपल्या धर्मांमुळे रोम शहरांत वधस्तंभीं दिव्हा गेला. ख्रीस्तासारिखें वधस्तंभीं दिल्लें जावें एवढा मान आपल्याला नसावा असें त्याला वाटलें, ह्मणून शत्रूनी त्याच्या इच्छेप्रमाणें त्याचें डोकें खालीं व पाय वरते करून वधस्तंभीं दिल्लें, असें ह्मणतात. “याकोब.” ज्या याकोबाला हेरोदाने तरवारिने मारिलें तोच हा. प्रीष. १२:२. “योहान्न.” जो शुभवर्त्तमानाचा कर्ता आणि ज्या शिष्यावर येझू फार प्रीति करीत असे तोच हा.

३ “फिलिप्पस.” हा अद्रियास व पेत्रस यांचें नगर जें बेथसाइदा एथील होता. (योहा. १:४५) “बार्थलमी.” याला नथानेलहि ह्मणत असत. (योहा. १:४६.) “थोमा.” योहा. ११:१६. १४:५, ६. २०:२४—२९. पाहा. “माथी.” ज्याने हें शुभवर्त्तमान लिहिलें तोच. “याकोब.” याच्या पवित्र आधरणावरून त्याला नीतिमान ह्मणत असत. ख्रीस्तानंतर सुमारे ६३ वर्षांनी

४ शिमोन कनानी आणि त्याला पराधीन करणारा यहूदा इस्कारयोते.

५ या बारा जणांस पाठवितांना येशूने त्यांस असा आज्ञा केली कीं, विदेश्यांकडे तुम्ही जाऊं नका, आणि शोमरोनी याच्या (१) नगरांत जाऊं नका.

(१) २ राज. १७:२४. योहा. ४:५,९,२०.

यहूदी लोकानी त्याला देवळाच्या उंच जागेवर उभें करून येशू नाजारथेकर हा मशीहा नाही, असें बोलायास सांगितलें. पण असें न करितां हा वास्तविक देवाचा पुत्र आणि जगाचा न्यायाधीश आहे, असें त्याने सांगितलें. यावरून त्यानी त्याला खाली टाकिलें, आणि तो आपल्या वधनाऱ्यांसाठीं प्रार्थना करीत आहे इतक्यांत घोंडमार करून त्याळा वधिलें. तो फार विवेकी, धार्मिक, आणि सद्गुणी होता. यहूदी लोकानी त्याला वधिलें यावरून यरूशालेमाचा नाश व देवळाचा नाश इत्यादि पुष्कळ दुःखें त्यांस प्राप्त झालीं, असें मला वाटतें, आणि दुसऱ्याहि बहुत लोकांस वाटलें, असें योसेफस्स द्वणतो. लेव्ही. याला थादी व यहूदाहि द्वणत असत. योहा. १४:२२. ज्याने यहूदाचें पत्र लिहिलें तोच हा.

४ “शिमोन कनानी.” कनानी याच्या मूळशब्दाचा अर्थ आवेशी असा आहे. याला कनानी व जेलेतेसहि द्वणत. हीं नामें त्याच्या आवेशावरून पडलीं असतील. लुका. ६:१५. प्रेषि. १:१३. “यहूदा इस्कारयोते.” हें नाम त्याचा जन्म गाव जो कार्यांत यावरून पडलें असावें. जो ख्रीस्ताला अनुसरून केवळ आपला ऐहिक लाभच पाहत होता असा एक फितुरी माणूस या लहान मंडळींत होता. जे ऐहिक लाभासाठीं ख्रिस्ती होण्यास मान्य होतात त्या सर्वांनी या गोष्टीवरून बोध घ्यावा. ख्रीस्ताने त्यांचें अंतःकरण जाणलें असताहि त्याला आपल्या शिष्यवर्गांत घेतलें. तसेंच आतां हि जे कर्धां तारण पावणार नाहीत असे बहुत ढोंगी ख्रिस्ती मंडळीस मिळत असतात.

५ “विदेश्यांकडे.” इस्त्राएल हे देवाचे निवडलेले लोक होते आणि त्यांच्या वंशांत मशीहा होणार होता, द्वणून पहिल्याने त्यांस शुभवर्त्तमान घोषण केलें जावें हें योग्य होतें. यानंतर ख्रीस्ताने शिष्यांला संपूर्ण जगांत जाण्याची आज्ञा केली. (माथ्या. १८:१९) “शोमरोनी यांच्या नगरांत जाऊं नका.” शोमरोन लोकानी यरूशालेम व गालील यांमधील जो प्रदेश त्यांत

६ त्यापेक्षां (१) इस्त्राएलाच्या घरचीं जीं हरपलेलीं मेंढरें (२) त्यांकडे जा.

७ आणि जातांना असा उपदेश करा कीं, (३) आकाशाचें राज्य जवळ आलें आहे.

(१) प्रेषि. १३:४६.

(३) माथी. ३:२. ४:१७. लुका. ९:२. १०:९.

(२) गीत. ११९:१७६.

यशा. ५३:६.

इर्म. ५०:६,१७.

यहे. ३४:५,६,८.

१ पेत्र. २:२५.

वस्ती केली होती, ह्मणून जवळच्या वाटेने जातायेतां या प्रदेशांतून जावें लागे. शोमरोनकर या लोकांत पहिल्याने दाहा वंशांतील कांहीं लोक व दुसरे कांहीं लोक होते. पण जेव्हां हे दाहा वंश पाडाव करून बाबेल देशांत नेले होते तेव्हां आइशूराच्या राजाने परक्या लोकांला तेथें राहायास पाठविलें. (२ राज. ५७:२४. एजा. ४:२—११) हे लोक प्रथम आपआपल्या मूर्तीला भजत गेले. पण जेव्हां सिंहांकडून त्यांची मोठी हानी झाली तेव्हां त्यांस वाटलें कीं, आह्मी या देशांतील देवांस भजत नाहीं, यावरून असें झालें. असें समजून ते यहूदी धर्म शिकले, मग त्या धर्मातील कांहीं विधि व आपल्या धर्मातील कांहीं विधि घेऊन एक नवीन मिश्रित धर्म स्थापिला. (२ राज. १७:२६—२८.) मग बाबेल देशांतून परत आल्यावर यहूदी लोक आपलें देऊळ पुन्हां बांधूं लागले. त्या वेळेस शोमरोनकरानी त्यांस साह्य देऊं केलें. पण त्यांत आपला स्वार्थ साधावा असा त्यांचा मतलब आहे हें सहजून यहूदी लोक त्यांचें साह्य घेईनात. यावरून त्या परस्परांमध्ये मोठा द्वेष उत्पन्न झाला. शोमरोनकर त्यांस प्रतिकूल झाले आणि गरिब्ज्या-म नामक डोंगरावर एक देऊळ बांधून आपण निराळें भजन करूं लागले. तेव्हांपासून त्यांचा द्वेष फारच वाढला. पहिल्याने शुभवर्त्तमान यहूदी लोकांत गाजविलें जावें, अशी प्रभूची आज्ञा होती. मग त्याने व प्रेषितानीहि शोमरोनकरांस उपदेश केला. (योहा. ४:६—२६. प्रेषि. ८:२५.)

६ “जीं हरपलेलीं मेंढरें त्यांकडे जा.” यहूदी हे देवाचे निवडलेले लोक होते. ते बहुत दिवसांपासून मशीहाची वाट पाहत होते, आणि मेंढक्यावांचून जर्सी मेंढरें तसे ते बहकलेले व हरपलेले होते. त्यांस पहिल्याने शुभवर्त्तमान गाजवावें हें योग्य होतें.

७ “आकाशाचें राज्य.” माथी. ३:२. या ओवीवरील व्याख्या पाहा.

८ रोग्यांस बरें करा, मेलेल्यांस उठवा, कोड्यांस शुद्ध करा, भुतें काढा, फुकट तुह्यास मिळालें आहे, फुकट या. (१)

९ सोने किंवा रूपे किंवा तांबें आपल्या कंबरकस्यांमध्ये घेऊं नका; (२)

१० वाटेसाठीं झोळणा, किंवा दोन अंगरखे, किंवा वाहाणा, किंवा काठी घेऊं नका, कांकीं कामकऱ्याला खायास मिळावें हें योग्य आहे. (३)

११ आणि ज्या नगरांत किंवा गांवांत तुह्मी जाल, त्यांत कोण योग्य आहे, हें पाहा, आणि तुह्मी निघून जाल तोंपर्यंत त्याच्याच एथें राहा.

१२ आणि घरांत जातांना त्याला सलाम करा.

१३ आणि तें कुटुंब योग्य असलें तर तुमचा आशीर्वाद त्याला

(१) प्रेषि. ८:१८, २०. (२) लुका. २२:३५. १ करिं. ९:७. (३) लुका. १०:७.

८ “फुकट या.” जसे रोमनकाथोलिक उपाध्ये आणि हिंदु गोसावी पैक्या-साठीं रोग्यांस निरोगी करण्याचें व पापाची क्षमा करण्याचें मीस दाखवून त्यांला भलते भलते उपाय करायामा सांगतात तसें प्रेषितांस करायामाचें नव्हतें.

९, १० वाटेसाठीं कांहीं पैसा घेणें अथवा तयारी करणें एथें मना केलें आहे. तयारी करण्यांत कांहीं वेळ खर्चू नये पण ईश्वरावर भरवसा ठेवून तसेंच जायाचें होतें. “कामकऱ्याला खायास मिळावें हें योग्य आहे.” यावरून ज्या लोकांमध्ये गेले त्यांपासून पोषण मिळायामाचें होतें असें दिसतें. आपला स्वार्थ साधवा या हेतूने उपदेश करूच नये, तथापि लोकानी उपदेशाच्या गरजा पुरवाव्या हें योग्य आहे.

११ “कोण योग्य आहे.” तुह्माला अंगीकारील आणि तुमची गोष्ट ऐकेल असा कोण आहे ह्मणून पुसा. “एथें राहा.” भिक्षुक आणि भडके यासारखें फिरावें, आणि एकाचें आतिथ्य टाकून दुसऱ्याकडे जावें, असें करायामाचें नव्हतें. आद्री खरे व प्रमाणीक आहोत आणि आमचें काम विशेष अगत्याचें आहे असें दाखविण्याकडून लोकानी पश्चात्ताप करून विश्वास ठेवावा, असा त्यांला प्रयत्न करायामाचो होता.

१२, १३ “त्याला सलाम करा.” रितीप्रमाणें आदर सन्मान करा. मूल शब्दाचा अर्थ, तुह्यास शांति असो, असा आहे. “तें कुटुंब योग्य असलें

प्राप्त होवो; परंतु ते योग्य नसले तर तुमचा आशीर्वाद तुम्हाकडे परत येवो. (१)

१४ आणि जो कोणी तुम्हास स्वीकारणार नाही, आणि तुमच्या गोष्टी ऐकणार नाही, त्याच्या घरांतून किंवा नगरांतून निघतांना तुम्ही आपल्या पायांची धूळ झाडून टाका. (२)

१५ मी तुम्हास खर्चित सांगतो की, न्यायाच्या दिवसी त्या नगरापेक्षां सदोम व गमोरा यांच्या देशाला सोपे पडेल. (३)

१६ पाहा, लांडग्यांमध्ये जसें मेंढरांस तसें मी तुम्हास पाठवितों; यास्तव तुम्ही सापांसारिखे (४) चतुर व खबुत्रासारिखे (५) साळसूद व्हा.

(१) मात. २५:१३. (३) मात्थी. ११:२२,२४. (४) रोम. १६:१९. एफ. ५:१५.
(२) गण. ५:१३. प्रेषि. १३:५१. १८:६. (५) फिलि. २:१५.

इ०” कुटुंब अनुकूल आणि तुम्हाला अंगीकारायास मान्य आहे तर तुम्ही जो आशीर्वाद त्यासाठीं मागाल तो प्राप्त होईल, आणि जर प्रतिकूल असेल तर होणार नाही.

१४,१५ “पायांची धूळ झाडून टाका.” असें करण्याकडून हे लोक दुष्ट आणि आमच्या उपदेशास योग्य नाहीत असें त्यांनी दाखविलें. (प्रेषि. १३: ५१. १८:६.) सदोम व गमोरा, या नगरांचा नाश त्यांतील राहणाऱ्यांच्या दुष्टपणावरून अग्नि व गंधक यांच्या योगाने झाला होता. आतां त्या ठिकाणीं एक समुद्र आहे. दुष्ट लोक दंड चुकविणार नाहीत आणि ईश्वरी गजब केवढा आहे हीं दाखविण्यासाठीं या नगरांचें उदाहरण वारंवार दिल्लें आहे. (२ पेत्र २:६. यहूदा. ७.) तथापि त्यांचा सर्वकालिक दंड शुभवर्त्तमान न अंगीकारणाऱ्यापेक्षां अधिक सवघड होईल. याचें कारण हेंच कीं त्यास इतका उजेड व ज्ञान प्राप्त झालें नव्हतें. (मात्थी. ९:२३,२४. लुका. १२: ४७,४८.) तर जे खीस्ताला अन्वेषितात त्यांचा दंड किती कठीण होईल.

१६ “लांडग्यांमध्ये जसें मेंढरांस.” लोक तुमचा पाठलाग आणि द्वेष करितील. त्यांस खरेपणाची आवड नाही. त्यांस अंधार व भ्रम यांची आवड आहे. आणि असजसा तुम्ही त्यांच्या पापाचा निषेध करितों तस- तसा ते तुमचा अधिक द्वेष करितील.

“सापांसारिखे चतुर.” साप हा चतुराईविषयींचें एक चिन्ह आहे. (उत्प. ३:१) बहुत लोक तुमचा द्वेष करून जीव ध्यायास पाहतील आणि तुमच्या

१७ आणि माणसांविषयी (१) जपा; कारण कीं (२) ते तुह्यास न्यायसभांच्या स्वाधीन करितील, आणि आपल्या सभास्थानांमध्ये तुह्याला फटके मारतील. (३)

१८ आणि सुभेदार व राजे यांकडे माझ्याकरितां तुह्यास नेतील, (४) त्यांस व विदेश्यांस साक्ष पटावी ह्मणून.

(१) फिलि. ३:२.

(३) प्रेषि. ५:४०. २ कारि. ११:२४.

(२) मार्थी २४:९. मार्क. १३:९.

(४) प्रेषि. २४:२५.

कामास अडथळे घालतील, ह्मणून तुह्याला चतुराईचें व विवेकाचें मोठें अगत्य लागेल. आणि साळसूदाहि व्हा कोणी एकाला राग येण्याचा प्रसंग आणूं नका. लोकांवरील आपली प्रीति दाखवा. जें शुभवर्त्तमान तुह्मी गाजवितां तें खरेंच आहे असें तुह्मी आपल्या पवित्र वर्त्तणुकीवरून पटवा. जे निष्पापी तारणाऱ्याला अनुसरतात त्यांनी निर्दोषी व पवित्र होण्यास झटावें.

१७ “माणसांविषयी जपा.” संभाळा, आणि उगीच तुह्मी आपला जीव धोक्यांत घालूं नका. नम्र खिस्तानी दुष्ट माणसांच्या युक्तीविषयी सावध असावें यावरून आश्चर्य वाटतें, तरी सावध असलेंच पाहिजे. माणसाचें अंतःकरण पापाकडून इतकें कठीण होतें कीं जे निर्दोषी व पवित्र आहंत ते देखील निर्भय राहूं शकत नाहींत. लोक खोट्या धर्माकडून इतके भ्रमिष्ट होतात कीं ते खरा धर्म आणि त्याचे अनुसरणारे यांचें निर्मूळ करायास इच्छितात. “फटके मारतील.” मार देणें ही शिक्षा सामान्य होती. पहिल्याने छडीने शिक्षा करित मग छडीला वाघा बांधून करित असत. नंतर शिक्षा अधिक कठीण व्हावी ह्मणून कधीं कधीं वादीच्या शेवटास लोखंडाचे किंवा शिऱ्याचे काटे लावात असत. या चाबुकाला विंचू ह्मणत असत. (१ राजे. १२:११.) खीस्त्यानी खीस्ताला नाकारावें यासाठीं त्यांस या चाबुकाने मारीत असत. पौलसाने पांच वेळां ३९ फटके सोसिले. (२ करि. ११:२४.) आमचा तारणारा देखील वधस्तंभ वाहातां येईना तोंपर्यंत मारला गेला.

१८ “आणि सुभेदार व राजे इ०” हें भविष्य वारंवार पूर्ण झालें. प्र. ५:२६, १२:१-४. २३:२३. २४:१, २८, ३०. पेत्रस निरा पादशाहाजवळ, योहान हा दामिश्यन पादशाहाजवळ, आणि दुसरे प्रेषित इतर पादशाहाजवळ नेले हांते असें ह्मणतात. ते त्या राजांसमोर खिरती धर्माविषयी साक्षीदार झाले. हें भविष्य पूर्ण झालें, यावरून खीस्त सर्वत्र हांता असें प्रमाण पटतें.

१९ परंतु (१) तुझ्यास पराधीन करितील, तेव्हां कसे काय बोलावें, याविषयी काळजी करूं नका, कारण कीं तुम्ही काय बोलावें याची त्याच घटकेस तुझ्यास सूचना होईल.

२० कां कीं बोलणारे तुम्ही नव्हां, तर तुमच्या बापाचा आत्मा तोच तुझ्यामध्ये बोलणारा आहे.

२१ आणि भाऊ भावाला व बाप लेकराला जिवें मारण्यास पराधीन करील; अणखी लेकरें आईबापांवर उठून त्यास जिवें मारवितील.

२२ आणि माझ्या नामामुळे सर्व तुमचा द्वेष करील; परंतु शेवटपर्यंत टिकणारा तोच तरेल. (२).

(१) मार्क. १३:११. लुका. १२:११. २१:१४,१५. (२) अनु. १२:१२, १३. प्रग. २:१०.

१९,२० “काळजी करूं नका.” ईश्वर तुझाला प्रेरिल आणि तुम्ही काय बोलावें हें शिकविल. थोर राजासमोर गरीब धांवणारे काय बोलावें झणून चिंता करावी यांत कांहीं आश्चर्य नाही. तर ईश्वर सुचविल, हें वचन किती मोलवानसें वाटलें असेल बरें.

२१ “भाऊ भावाला इ०” जर ही गोष्ट घडली नसती तर ती संभव्य आहे असें आत्माला वाटलें नसतें. पण माणसें खरेपणाचा इतका द्वेष करितात कीं बहीण भावंडे, आईबाप व लेकरें यांमधील जो परस्परांचा जवळचा संबंध आहे त्यावरून निदोषी व धार्मिक यांस देखील आश्रय होत नाही. दुष्ट माणसें ख्रिस्ती लोकांची फार कठीण जाचणूक करित आली आहेत. तीं यातना करण्यासाठीं नवे नवे उपाय योजित. त्यांनी कित्तीएकांस वधस्तर्भा दिव्हे. कित्तीएकांस तापलेल्या तेलांत टाकिलें, कित्तीएकांस खांबासीं बांधून जाळिलें, कित्तीएकांस निखाऱ्यांवर हळू हळू पोळिलें, कित्तीएकांस शिंश्याचा रस करून पाजिला, कित्तीएकांस क्रूर वनपशुपुढें टाकिलें. रक्तपात करणारा निरो बादशाहा तर आपल्या बागांतील रोशनाईसाठीं त्यांच्या अंगाला राळ लावून जाळित असे. मूर्त्तीपुजक आईबाप तर आपलीं ख्रिस्ती लेकरें, आणि नवरे आपल्या ख्रिस्ती वायका, यांला अस्या भयंकर मरणासाठीं परस्वाधीन करित असत. सांप्रत तरी हा रक्तपाती स्वभाव नाहीसा झाला आहे कीं काय? आपल्या लेकरानी आणि आपल्या कुटुंबांतील माणसानी ख्रिस्ती व्हावें यापेक्षा त्यांनी मरावें असें इच्छणारे कित्ती आहेत. पाहा बरें लोक जन्मस्वभावेकरून शुभवर्त्तमानचा कित्ती द्वेष करितात.

२२ “सर्व तुमचा द्वेष करितील.” सर्व दुष्ट माणसें आजपर्यंत ख्रिस्ताचा

२३ आणी एका नगरांत तुमच्या पाठीस लागतील तेव्हां दुसऱ्या नगरांत पळून जा; (१) कां कीं मी तुझ्यास खर्चीत सांगतो, मनुष्याचा पुत्र येईल तोंपर्यंत इस्राएलाच्या नगरांत तुमचें फिरणें अटोपणार नाही.

२४ गुरूपेक्षां शिष्य थोर नव्हे, आणि धन्यापेक्षां चाकर थोर नव्हे. (२)

२५ शिष्य आपल्या गुरूसारिखा व चाकर आपल्या धन्यासारिखा व्हावा, इतकें पुरे. घरधन्यास बालजबुल ह्मटलें तर त्याच्या घरच्या माणसांस किती विशेषेंकरून ह्मणतांल? (३)

२६ यास्तव त्यांस भिऊं नका, कां कीं (४) उघडें होणार नाहीं असें कांहीं झांकलेलें नाहीं; आणि कळणार नाहीं, असें कांहीं गुप्त नाहीं.

(१) प्रेषि. ८:१.

(३) येहा. ८:४८.

(४) मार्क. ४:२२. लुका. १२:२,३.

(२) लुका. ६:४०. येहा. १३:१६. १५:२०.

१ करिं. ४:५.

आणि त्याच्या अनुसरणाऱ्यांचा द्वेष करीत आलीं आहेत. सैतानाचें राज्य खीस्ताच्या राज्यास प्रतिकूल आहे.

२३ “तुमच्या पाठीस लागतील इ०” खीस्ताला नाकारल्यावांचून आपला जीव राखितां येईल तर राखावा, पण खीस्ताला नाकारावें यापेक्षां जीव द्यावा हें बरें. “मनुष्याचा पुत्र येईल.” ह्मणजे यरूशालेमाचा नाश कराय्यास येईल, हाच अभिप्राय असेल. माथी २४:३०. मार्क. १३:२६. लुका. २१:२७—३२.

२४, २५ “गुरूपेक्षां शिष्य थोर नव्हे.” लोक मजसीं वागले त्यापेक्षां तुझ्यासीं अधिक चांगल्या रीतीने वागतील अशी आशा तुझी बाळगूं नये. त्यानी मला भूतांचा अधिकारी ह्मटलें आहे तर ते तुझ्यास कां ह्मणणार नाहीत? बालजबुल हा एकोनांचा देव होता. (२ राज. १:२.) तो मिलाचा देव, आणि सर्व मूर्त्तीपेक्षां नीच असें यहूदी लोक मानीत असत. यावरून त्यानी हें नाम देण्याकडून त्याचा अतिशय द्वेष व धिक्कार दाखविला.

२६ “त्यांस भिऊं नका.” हें कृपायुक्त अश्वासन आहे. जरी दुष्ट लोक तुझ्यास धिक्कारितात आणि तुझ्यावर दोषारोप आणितात तरी काय भय? ईश्वर सर्व जाणतो. तुझी प्रमाणीक व निर्दोषी आहां असें तो सर्व सृष्टीसमोर उघड करील. हा धैर्य धरण्यास आधार आहे.

२७ जें मी तुझ्यास अंधारांत ह्मणतो, तें तुम्ही उजेडांत सांगा, आणि जें तुमच्या कानांत सांगितलें तें धाव्यांवरून गाजवा.

२८ आणि जे शरीराला वधितात पण आत्म्याला वधायास समर्थ नाहींत त्यांस भिऊं नका; (१) तर आत्म्याला व शरीरालाहि नरकांत टाकून नाश करायास जो समर्थ आहे त्याला विशेषेंकरून भ्या.

२९ दोन चिमण्या एका पैस्याला विकतात कीं नाहीं! तथापि तुमच्या बापाच्या आज्ञेवांचून त्यांतून एकहि भूमीवर पडत नाहीं.

३० आणि तुमच्या डोक्यावरले सर्व केंस देखील मोजलेले आहेत. (२)

३१ यास्तव भिऊं नका; बहुत चिमण्यांहून तुमचें मोल अधिक आहे.

३२ कारण कीं जो कोणी माणसांसमोर मला अंगीकारील, त्याला मीहि आपल्या आकाशांतील बापासमोर अंगीकारिन. (३)

३३ पण जो कोणी माणसांसमोर मला नाकारील, (४) त्याला मीहि आपल्या आकाशांतील बापासमोर नाकारिन.

(१) यशा. ८:१२,१३. ५१:७,१२. १ पेत्र. ३:१४.

(३) प्रम. ३:५.

(२) प्रेषि. २७:३४.

(४) तित. २:१२.

२७ “जें मी तुझ्यास अंधारांत इ०” जें मी एकांतीं सांगतो तें तुम्हीं जाऊन लोकांस सांगा. म्या या कामासाठीं तुझाला निवडून घेतलें आहे.

२८ “जे शरीराला वधितात.” आत्म्यापुढें शरीर अगदी हलकें आहे. आणि माणसाच्याने आत्म्याला मारवत नाहीं. तर त्यांस भिऊं नये. ते केवळ शरीराला मारतात, पण ईश्वर शरीर व आत्मा या दोघांसहि नरकांत घालायास समर्थ आहे ह्मणून त्याला भ्यावें. ख्रिस्ती लोकांनी जग, दुःख, दरिद्र, जांचणूक, अथवा मरण देखील येवो तरी त्यांस भिऊं नये. त्यांनी देवाच्या इच्छेस मान्य असावें आणि आपला परिणाम त्यावर सोपून द्यावा.

२९—३१ “चिमण्या.” ईश्वर चिमण्यांला संभाळितो, आणि तुमच्या डोक्यावरील केंस मोजितो, तर तो तुमचा सांभाळ करणार नाहीं कीं काय?

३२,३३ “मला अंगीकारील इ०” ख्रिस्त शेवटल्या दिवसीं ज्या नेमाने आमचा न्याय ठरवील तो हाच आहे. जे त्याला अंगीकारून सालस मनाने त्याला अनुसरतात त्यांस तो न्यायदिवसीं अंगीकारील, परंतु जे आतां

३४ मी पृथ्वीवर शांति करायास आलों असें समजूं नका; शांति करायास नाहीं, तर तरवार चालवायास मी आलों आहे. (१)

३५ कां कीं पुत्राला त्याच्या बापापासून (२) व कन्येला तिच्या आईपासून व सुनेला तिच्या सासूपासून फितवायास मी आलों आहे.

३६ आणि माणसाच्या घरांतलीं च माणसें त्याचे वैरी (३) होतील.

३७ जो माइयापेक्षां (४) बापावर अथवा आईवर प्रीति करितो तो मला योग्य नाहीं, आणि जो माइयापेक्षां पुत्रावर अथवा कन्येवर प्रीती करितो तो मला योग्य नाहीं.

(१) लुका. १२:४९, ५३.

(१) गीत. ४१:९.

(२) मीखा. ७:५, ६.

(२) लुका. १४:२६.

त्याला नाकारितात त्याला तोहि नाकारील. तर खीस्ताला अन्हेरण्याचा किती दोष व भय आहे!

३४—३६ “मी पृथ्वीवर शांति करायास आलों इ.” मीखा. ७:६. फूट करावी अस्या हेतुने खीस्त आला नव्हता. तो वास्तविक शांतीचा अधिपति आहे. यशा. ९:६. ११:६. लुका. २:१४. परंतु त्याच्या येण्यावरून जे खीस्ताचा द्वेष करितात ते त्याच्या सर्व अनुसरणाऱ्याहि द्वेष करतील. तथापि हें ख्रिस्ती धर्माचें फळ नाहीं. हें केवळ लोकांच्या दुष्ट स्वभावावरून होतें. आणि सर्व जाति खऱ्या देवाची सेवा करतील तोंपर्यंत असेंच होत जाईल. तेव्हां ख्रिस्ती धर्माकडून सर्वत्र शांति होईल.

३७ “जो माइयापेक्षां बापावर अथवा आईवर प्रीति करितो.” कुटुंबांतील माणसांच्या संबंधावरून बहुतेकांस खीस्ताला अंगीकारायास अडथळा होतो. हा धर्म खरा आहे आणि खीस्ताला अंगीकरलें पाहिजे, नाहीतर आमचें तारण होणार नाही असा त्यांची खातरी होती. परंतु त्याच्या कुटुंबांतील सर्व माणसें खीस्ताला आणि ख्रिस्ती धर्माला अन्हेरितात. जर आम्ही खीस्ताला अंगीकारितों तर ते आम्हास जातिबाहेर टाकतील आणि भ्रष्ट असें मोजतील, हें त्याला ठाऊक आहे. हा अपमान सोसणें फार कठीण आहे, झणून ते उशीर करितात. पहिल्याने आम्ही आपल्या नातलगांस आपल्या बरोबर येण्याविषयीं मनावूं मग खीस्ताला अंगीकारूं असें ते मनांत आणतात. परंतु हें सिद्धीस जाण्यापूर्वीं ते आपल्या पापांत मरून आपल्या आत्म्याचा नाश करून घेतात. आम्ही दुसऱ्या सर्व गोष्टीपेक्षां खीस्तावर

३८ आणि जो आपला खांब उचलून घेऊन माझ्या मागे येत नाही, तो मला योग्य नाही.

३९ जो आपल्या जिवाला राखील (१) तो त्याला मुक्तेल, आणि जो माझ्या करितां आपल्या जिवाला मुक्तेल तो त्याला मिळवेल.

४० जो तुझ्या अंगीकारील (२) तो मला अंगीकारील, आणि जो मला अंगीकारील तो माझ्या पाठविणाऱ्याला अंगीकारील.

४१ जो भविष्यवाद्याच्या नामाने भविष्यवाद्याला अंगीकारील (३) त्याला भविष्यवाद्याचें वेतन मिळेल; आणि जो न्यायीच्या नामाने न्यायीला अंगीकारील त्याला न्यायीचें वेतन मिळेल.

४२ आणि जर कोणी शिष्याच्या नामाने या लाहानांतोल एकाला केवळ थंड पाण्याचा प्याला पाजेल, तर मी तुझ्या खर्चीत सांगतों, तो आपल्या वेतनाला मुक्कारच नाही.

(१) माथी. १६:२५.

(३) १ राजे. १७:१०. इब्र. ६:१०.

(२) माथी. १८:५. २५:४०, ४५. येहा. १२:२४.

अधिक प्रीति केली पाहिजे. त्याकरितां सर्व नातलग व दुसऱ्या सर्व गोष्टी सोडायस आढी मान्य असावें, नाहींतर आढी त्याचे खरे अनुसरणारे होत नाही.

३८ “आपला खांब.” ह्यणजे वधस्तंभ. ज्यांस वधस्तंभाचा दंड ठरे त्यांस आपला वधस्तंभ उचलावा लागत असे. अडवा उभा अस्या रीतीने लांकडाचे दोन तुकडे बसवून वधस्तंभ करात असत. सर्व खरे ख्रिस्ती ख्रीस्ताला अनुसरण्यास सिद्ध होतील. ते त्यासारखें दुःख व निंदा सोसतील, आणि पाहिजे तर ज्या वधस्तंभावर मरण सोसायाचें आहे तोहि उचलून नेतील.

३९ “जो आपल्या जीवाला राखील इ०” जो आपल्या शरीराचा जीव रक्षायस फार चिंता धरितो तो सर्वकाळचें जीवन गमावेल. परंतु जो आपला जीव मोलवान न मोजितां ख्रीस्ताकरितां संतोषाने देतो तो सर्वकाळचें जीवन पावेल.

४०, ४१ जे ख्रीस्ताकरितां त्याच्या अनुसरणाऱ्यांवर उपकार करितात ते आपलें फळ चुकणार नाहींत, असें दाखविण्यासाठीं एथें तीन दाखले दिले आहेत. कोणी मनुष्य ख्रीस्ताचा शिष्य आहे याच कारणास्तव त्याजवर

अध्याय ११.

१ मग असें झालें कीं, येशूने आपल्या वारा शिष्यांस आज्ञा करणें संपवित्र्यावर, तो लोकांच्या नगरांमध्ये शिकवायास व उपदेश करायास तेथून निघाला.

२ नंतर योहानाने बंदिशाळेंत ख्रीस्ताचीं कामें ऐकून (१) आपल्या शिष्यातून दोघांस पाठवून त्याला पुसलें कीं,

(१) लुका. ७:१८. इ०

फार लहान उपकार केला झणजे त्याला केवळ थंड पाण्याचा प्याला दिव्हा तरी चांगलें फळ होईल. "लहानांतील." झणजे शिष्यांतील. सांप्रतहि ख्रिस्ती लोक हे जगाच्या मोजण्यांत लहान आहेत, आणि आपल्याहि मोजण्यांत नम्र आहेत. तथापि ते लवकरच ख्रीस्ताबरोबर सर्वकाळीक वतन पावणार आहेत. तर ख्रीस्ताला अनुसरण्याची इच्छा धरणार नाहीं असा कोण आहे? त्याला अव्हेरण्याचा दोष केवढा भयंकर आहे! राजमंदीर अथवा सिंहासन अथवा सोन्याची खाण अव्हेरली तर केवळ अल्प तोटा आहे. परंतु सर्वकाळचें जीवन हें राजमंदीर अथवा सोने यांसारिखें हलकें नाहीं. हें गमाविलें झणजे सर्व बुडविलें आहे. शुभवर्त्तमान धिकारलें झणजे सर्व आशा बुडाली. सर्वांनी शुभवर्त्तमान खरें मानावें आणि ख्रीस्ताला अंगीकारावें असा देवाची आज्ञा आहे. असें असतां जे जे अंगीकारणार नाहीत त्यांस हाय, हाय! ते ख्रीस्ताला बहुत दिवसपर्यंत अव्हेरूं शकतील, पण न्यायदिवस येणार आहे आणि ते आपलें फळ पावतीलच पावतील. कोणीहि चुकणार नाहीं. पापाचें फळ सदोमाला प्राप्त झालें तसेंच सर्व दुष्टांलाहि प्राप्त होईलच होईल. तर जे ख्रीस्ताला अव्हेरितात त्यांची अवस्था किती भयंकर आहे!

१ "मग असें झालें कीं." ख्रीस्ताने आपल्या शिष्यांस सदरहु आज्ञा कप-
रणामाजवळ केल्या, मग सभोंवतील नगरांत उपदेश करायास गेला.

२-१९ ही गोष्ट लूका ७:१८-३५. यांत लिहिली आहे. योहान बंदिशाळेंत होता. हेरोदाने आपल्या भावाची बायको घेतली होती, मार्थी. १४:३,४. आणि याविषयां योहानाने त्याचा निषेध केला होता, झणून हेरोदाने त्याला बंदिशाळेंत घातलें.

३ जो यायाचा होता तो तूच आहेस, किंवा आत्म्या दुसऱ्याची वाट पाहू!

४ मग येशूने त्यांस उत्तर दिले कीं, जें तुम्ही ऐकतां व पाहातां तें योहान्नाला जाऊन सांगा.

५ अंधळे पाहतात, पांगळे चालतात, कोडी शुद्ध होतात, बहिरे ऐकतात, मेलले उठतात, आणि दरिद्रांस शुभवर्तमान सांगण्यांत येतें;

६ आणि जो कोणी मजविषयीं अडखळत नाही तो धन्य आहे. (१)

७ मग ते गेल्यावर येशू समुदायांस योहान्नाविषयीं बोलूं लागला, तुम्ही काय (२) पाहायास रानांत गेलां! वाऱ्याने (३) हालविलेला बोरू काय!

(१) यशा. ८:१४,१५. १ करिं. १:२२,२३. १ पेत्र. २:८.

(२) लुका. ७:२४-३०.

(३) एफ. ४:१४. याक. १:६.

३ “यायाचा होता.” ह्यणजे ख्रीस्त. यहूदी लोक तारणाऱ्याची वाट पाहत होते. उत्प. ४९:१. यशा. १:१-६. ११:१-५. ३५:४-६. ५३. दानी. ९:२४—२७. अनु. १८:१८,१९. यहूदी लोक ख्रीस्ताविषयीं, जो यायाचा तो, असें ह्यणत असत.

४,५ “जें तुम्ही ऐकतां व पाहतां.” लुका. ७:२१. पाहा, ख्रीस्त आपणाविषयीं प्रमाण पटविण्यासाठीं त्यांला आपलीं कृत्यें दाखवितो. भविष्यावाद्यानी चमत्कार केले होते, पण त्यानी ते आपल्या नावाने आणि आपल्याच अधिकाराने केले, आणि यावरून ख्रीस्त हा खरा मशीहा आहे असें प्रमाण पटले. योहान्न हें प्रमाण समजेल असें ख्रीस्ताला ठाऊक होतें. दीन अथवा दरिद्रि, यशा. ६१:१. लुका. ४:१८. यांस शुभवर्तमान सांगणें हेहि प्रमाण योहान्नाला समजण्यासारखें होतें. एथें ख्रीस्ता धर्माचें एक विशेष लक्षण दिसून येतें. जे गरीब, दुःखीत, आणि लोकांमध्ये तुच्छ मानिलेले आहेत त्यांतील बहुतेकांस ख्रीस्त निवडितो, उंच करितो, आणि शेवटीं आकाशलोकांत विशेष मान देईल.

६ “जो कोणी मजविषयीं अडखळत नाही.” ह्यणजे माझी लीनता, नम्रता, दरिद्रि, यामुळें मला अवहेरीत नाही, तो धन्य. माझीं कामें मजविषयीं साक्ष देतात, हें लक्षून जो मजवर विश्वास ठेवितो तो धन्य.

७—१० येशूने योहान्नाविषयीं साक्ष द्यायास, आणि जे त्याच्या मागें हांते त्यांची परीक्षा पाहायास हा प्रसंग घेतला. बोरू, हा हालका, अस्थीर,

८ तर काय पाहायास गेलां! मऊ वस्त्रें व्यालेल्या माणसाला काय! पाहा, मऊ वस्त्र लेणारे राजांच्या घरांत असतात.

९ तर काय पाहायास गेलां! भविष्यवाद्याला काय! होय, मी तुझ्यास सांगतो, अणखीं भविष्यवाद्याहून जो मोठा, त्याला.

१० कारण कीं पाहा, मी आपल्या दुताला तुझ्या पुढें पाठवितों, तो तुझी वाट तुझ्यासमोर तयार करील, असें ज्याविषयीं लिहिलें आहे, तो हाच आहे. (१)

११ मी तुझ्यास खर्चीत सांगतो कीं, बात्तिस्मा करणारा योहान्न यापेक्षां बायक्रांपासून जन्मले त्यामध्ये (२) कोणी मोठा उपजला नाही, तरी आकाशाच्या राज्यांत जो लाहन तो त्याहून मोठा आहे. (३)

१२ अणखी बात्तिस्मा करणारा योहान्न याच्या दिवसापासून आतां-पर्यंत आकाशाच्या राज्यावर बलात्कार चालला आहे, आणि बलात्कारी तें हिरावून घेतात. (४)

(१) यशा. ४०:३. मल. ३:१. लुका. १:७६. (३) योह. १:१५. २७:३,३०.

(२) योह. ५:३५.

(४) लुका. १६:१६. एफ. ६:११-१३.

आणि चंचलमति अस्या माणसाचें चिन्ह आहे. योहान्न असा मनुष्य होता ह्मणून तुझ्यास वाटतें कीं काय? असें खीस्ताने त्या मनुष्यांस विचारिलें. तुझी त्याचा मोलवान सुशोभित पोशाख पाहायास गेलां कीं काय? नाही, तो सत्यशील, आणि सद्गुणी मनुष्य आहे. तुझी त्याला भविष्यवादी असें मोजिलें कीं काय? होय, तो भविष्यवादी आहे, आणि भविष्यवाद्यापेक्षांहि थोर आहे. भविष्यवादी सद्गुणी व सन्मान्य असे मनुष्य होते. त्यांनी मशीहाच्या येण्याविषयीं भविष्य सांगितलें. परंतु योहान्न मशीहाची वाट सिद्ध करणारा त्याच्या येण्याच्या वेळेस तो जीवंत आहे ह्मणून तो भविष्यवाद्यापेक्षां थोर आहे.

११. “आकाशाच्या राज्यांत.” मात्थी. ३:२. यावरील व्याख्या पाहा. खीस्ताने आपलें आत्मिक राज्य स्थापण्यासाठीं आपलें साह्य करायस योहान्नाला निवडून मोठा मान दिल्या. तरी जो खीस्तानंतर नवीन व्यवस्थेंत भविष्यवाद किंवा उपदेशक त्याला खीस्त तारणोपाय इत्यादि शुभवर्त्तमानांतल्या विशेष सिद्धांताविषयीं अधिक ज्ञान व समज होईल ह्मणून तो त्याहून मोठा होईल.

१२ “योहान्न उपदेश करूं लागल्यापामून लोक आपल्या तारणाविषयीं

१३ कारण कीं योहान्नापर्यंत सर्व भविष्यवादी व नेमशास्त्र भाविष्य सांगत आले.

१४ आणि जर तुम्ही मान्य कराल तर जो एलीया याचा होता तो हाच आहे. (१)

१५ ज्याला ऐकायास कान आहेत तो ऐको. (२)

१६ या पिढीला तर कोणती उपमा देऊं! (३) लेंकरें चवाम्यांमध्ये बसून आपल्या संवगड्यांस हाक मारून ह्मणतात कीं,

१७ आम्ही तुम्हाजवळ पांवा वाजविला, तरी तुम्ही नाचलां नाहीं, आम्ही तुम्हाजवळ विलाप केला, तरी तुम्ही वडवून घेतलें नाहीं, त्यांसारिखी ती आहे.

(१) मल. ४:५. माथी १७:१२

(२) प्रग. २:७. पुढें.

(३) लुका ७:३१.

चिंता करूं लागले. त्यांचें ऐकायास ते उक्कंठेने, आणि दाटीने आले. योहान्नाचा उपदेश त्यांच्या मनांत ठसला. जीवात्मा किती मोलवान आहे आणि त्याच्या नाशाविषयी केवढें भय आहे, हें लोकांस समजतें तर ते आतांहि किती दाटीने व उक्कंठेने शुभवर्तमान ऐकायास येते.

१३, १४ “नेमशास्त्र.” ह्मणजे मोश्याने लिहिलेलीं पांच पुस्तकें. योहान्नाने नवी व्यवस्था सुरू केली.

“एलीया.” हा भविष्यवादी अग्नीच्या रथाने अकाशांत घेतला होता. (२ राज. २:११.) मशीहाची वाट सिद्ध करायास एलीया येईल असे भविष्य सांगितले होतें. (मल. ४:५, ६.) याचा अर्थ एलीया मेलेंल्यांमधून उठून येईल, असा नव्हे, पण दुसरा कोणी एलियाच्या आत्म्याने आणि सामर्थ्याने येईल असा आहे. (लुका. १:१७.) तथापि एलीया आणि दुसरे कित्येक भविष्यवादी मेलेंल्यांमधून उठतील असें यहूद्यांस वाटत होतें. (माथी. १६:१४. १७:१०. योहा. १:२१.) हें यहूद्यांचें मत खीस्ताला ठाऊक होतें ह्मणून तो बोलला कीं, जर तुम्ही स्वीकाराल तर हा एलीया आहे.

१५ ही गोष्ट भारी आहे. तुम्ही लक्ष लावून ऐका. वाट सिद्ध करणारा आला आहे तर मशीहाची वाट पाहा.

१६—१९ खीस्त त्यांची चंचल बुद्धि निषेधी. त्यांनी योहान्नाच्या अल्पाहारत्वाविषयी कुरकुर केली, पण खीस्त खात पीत आला आणि दुसऱ्या लोकांसारिखा वागला, तरी त्यांनी त्याविषयींहि कुरकुर केली. त्यांला योहा-

१८ कारण कीं योहान्न येऊन खात पीत नसे, आणि ते ह्यणतात, त्याला भूत लागलें. (१)

१९ मनुष्याचा पुत्र येऊन पीत असतो, (२) आणि ते ह्यणतात, पाहा, हा माणूस खादाड व दारूवाज, जकातदारांचा व पाण्यांचा (३) मित्र. परंतु ज्ञान आपल्या लेंकारांकडून न्यायी ठरतें. (४)

२० तेव्हां (५) ज्या नगरामध्ये फारकरून त्याचे चमत्कार घडले होते त्यानी पश्चात्ताप केला नाही, ह्यणून त्यांजवर तो असा दोष ठेवूं लागला कीं,

२१ हे खोराजिना, तुला हाय हाय; (६) हे बेथसाईदा, तुला हाय हाय; कांकीं तुह्यामध्ये जे चमत्कार घडले, ते सोर व सीदोन यांत घडले असते तर त्यानी मागेंच तरट व राख अंगावर घेऊन पश्चात्ताप केला असता.

२२ अणखीं मी तुह्यास सांगतो कीं, न्यायाच्या दिवसीं सोर व सीदोन यांस तुह्यापेक्षां सोपें पडेल. (७)

२३ आणि हे कपरणाहूमा, जें आकाशापर्यंत उंचावलेलें (८) तें तूं मृतलोकापर्यंत खालीं पडशील; कां कीं तुजमध्ये जे चमत्कार घडले, ते सदोमांत घडले असते, तर तें आजपर्यंत राहिलें असतें.

२४ अणखीं मी तुह्यास सांगतो कीं, न्यायाच्या दिवसां तुझ्या पेक्षां सदोम देशास सोपें पडेल.

(१) मात्थी. १०:२५. योह. ७:१०.

(५) लुका १०:१३. पुढें.

(२) मात्थी. ९:१०. योह. २:२.

(६) योह. १२:२१.

(३) लुका. १५:२. १९:७.

(७) मात्थी १०:१५,

(४) मीत १२:५, ६. नी. १७:२४.

(८) यज्ञ. १४:१३—१५. इर्म. वि. २:१.

त्राचा व खीस्ताचा उपदेश आवडला नाही ह्यणून त्यानी खीस्तावर कांहीं दोषारोप आणण्याची संधि पाहिली.

२०—२४ ज्यानी खीस्ताला अन्हेरिलें त्यांस तो शिक्षा ठरवितो. खोरा-
जीन आणि बेथसाईदा हे गांव कपरणाहूमाजवळ होते. बेथसाईदा हा फिलिप्यस, अद्रियास, व पेत्रस यांचा जन्मगांव होता. (योहा. १:४४) सोर व सीदोन हीं नगरें भूमध्यसमुद्राच्या कांठावर वसलीं होतीं. त्यांत पुष्कळ द्रव्य होते. शलमोनाने सोरावासून देऊळ बांधायास सामान आणिलें

२५ त्या समयी (१) येशू असें बोलता झाला कीं, हे बापा, आकाशाच्या व पृथ्वीच्या प्रभू, मी तुला स्तवितों, कारण कीं या गोष्टीं ज्ञानी व तर्कवान यांपासून लपवून त्यां लेकरांस प्रगट केव्या आहेत. (२)

२६ होय बापा, कां कीं असेंच तुला बरें वाटलें.

२७ माझ्या बापाने माझ्या हातीं (३) सर्व दिव्हें आहे, आणि बापा-

(१) लुका १०:२१. पुढें.

(३) माथी २८:१८. लुका १०:२२.

(२) गीत ८:२. इमं. १:७, ८. १ करिं. १:२७.

योहा. ३:३५. १७:२. १ करिं. १५:२७.

होतें. २ काल. २:११—१६. ख्रीस्ताच्या वेळेस हीं नगरें आवाद व शोभावमान होतीं, पण त्यांतील राहाणारे फार दुष्ट होते. हल्लीं सीदोन हें फार लाहान आहे आणि सोरांत तर केवळ थोडक्या गरीब धोवरांचीं झोंपडीं सांपडतात. त्यांच्या दुष्टपणवरून ईश्वराने त्यांस शिक्षा लावून त्यांचा नाश केला. “तरट व राख.” हीं खेदाचीं व शोकाचीं चिन्हें हातीं.

“कपरणाहूमा.” एथें ख्रीस्ताने बहुत दिवस राहून पुष्कळ चमत्कार केले होते. नंतर लढाईकडून या नगराचा एवढा नाश झाला कीं, त्याचें मूळ ठिकाण शोधून काढायास फार अवघड पडलें. केवळ इहलोकींच नव्हे पण परलोकींहि दंड लागेल असें ख्रीस्ताने त्यांस सुचविलें. सदोमाचा नाश त्यांच्या दुष्टाईमुळें झाला. आणि जे या जगांत देखील न राहण्याजोगे असे दुष्ट झाले आहेत त्यांस ईश्वर आकाशलोकांत आपल्या जवळ घेईल कीं काय? कधीं घेणार नाहीं. सदोमांतील दुष्ट लोकांस कांहीं आशा नाहीं. त्यांचा न्याय ठरला आहे. ते आकाशलोकाबाहेर घालविले आहेत. परंतु जे ख्रीस्ताला नाकारितात त्यांचा दंड सदोमांतील राहणाऱ्यांपेक्षां अवघड होईल. दोष व दंड हें लोकांचें ज्ञान व समज यांप्रमाणें होतील.

२५ “ज्ञानी व तर्कवान.” ह्याणजे जे अहंकारी असून आपणाला ज्ञानी मोजितात ते. “लेकरांस.” जे लीन व नम्र व सुशील आहेत त्यांस. शिष्य असे होते. सर्व खरे गिन्नस्ती असे आहेत. जे नम्र व पापहीन आहेत त्यांच्याठायीं ईश्वर वस्ती करितो आणि त्यांस आपली इच्छा कळवितो.

२६ जें जें ईश्वराला आवडतें तें सर्व योग्य आहे, असें आद्वाला ठाऊक आहे. बहुत गोष्टींचा परिणाम व कारण आद्व्यास ठाऊक नाहीं. पण ईश्वराची इच्छा कळली ह्याणजे पुरे. आद्वी ईश्वरावर भरवसा ठेवावा.

२७ “माझ्या हातीं सर्व दिव्हें आहे.” योहा. ३:३५. ६:४६. १०:१५.

वांचून पुत्राला कोणी ओळखत नाही, आणि पुत्रावांचून व ज्याला प्रगट करायास पुत्राची इच्छा असेल, त्यावांचून बापाला कोणी ओळखत नाही. (१)

२८ अहो कष्टकरी (२) आणि ओइयाने लादलेले, तुझी सर्व माझ्या जवळ या, ह्यणजे मी तुझाला विसावा देईन.

२९ तुझी आपल्यांवर माझे जूं घ्या, आणि मजपासून शिका, (३) कां कीं मी अंतःकरणाचा (४) नम्र व लीन आहे; ह्यणजे तुझी आपल्या जिवांस विसावा पावाल. (५)

(१) योह. १:१८. १ योह. ५:२०.

(३) फिलि. २:५-८. १ पेत्र. २:२१.

(२) यश. ५३:२,३.

(४) जख. ९:९.

(५) इमं. ६:१६.

कल. १:१६, १७. पाहा. आपल्या लोकांच्या हितासाठी ख्रीस्ताला सर्व गोष्टींचा अधिकार आहे. त्यास त्याने तारावें व आकाशलोकांत पोंहचवावें झणून सृष्टीचा अधिकार त्याच्या स्वाधीन केला आहे. एफ. १:२०-२२. "पुत्राला कोणी ओळखत नाही," तो इतका थोर आहे. त्याच्याठायीं देवपण व मनुष्यपण हीं दोन्ही असणें हें इतकें गूढ आहे कीं, तें कोणी माणूस जाणूं शकत नाही. आणि पुत्रावांचून मनुष्य अथवा कोणी दूत ईश्वराला बरोबर जाणूं शकत नाही. जो कोणी खरा विश्वास धरितो त्याला ख्रीस्त ईश्वराची इच्छा कळवितो. ईश्वर क्षमाशील आहे असें त्याच्या अनुभवास येतें, आणि त्याच्या सर्व गुणांविषयीं ज्यास्ती समज होतो. तथापि हा समज सर्वकाळपर्यंत वाढत जाईल.

२८ आहो भ्रष्ट आणि लाचार पाप्यांनो, तुझी पापाने लादलेले आणि होणार जो क्रोध त्याविषयीं भीत आहां. तुझी या, तुझावर देखील ईश्वर दया करील. तुझी मूर्तिपूजा आणि बहुत प्रकारचें पाप करण्याकडून जन्मापासून देवाचा अपमान करीत आहां आहां. तुझी अत्यंत दुष्ट असतां, यात्रा देहदंड इत्यादि बहुत उपाय करीत आहां आहां, पण हे सर्व व्यर्थ आहेत. तर माझ्या जवळ या. मी तुझाला विसावा देईन. मी तुमची खंडणा भरून दिल्ली आहे, तर माझ्या जवळ या. मजवर भाव ठेवून तारण घ्या.

२९ "माझे जूं घ्या." पापाचें व सैतानाचें जूं टाका. यात्रा, उपास, देहदंड, इत्यादि उपाय सोडा आणि मजवर भाव ठेवा ह्यणजे तुमचें तारण होईल माझे सेवा अंगीकारायास भिडूं नका. तुझी मजसारिखे व्हा ह्यणजे तुझी विसावा व आनंद पावाल.

३० कां कीं माझे जूं सोईचें (१) व माझे ओझे हलकें आहे.

(१) १ घोहा. ५:३.

३० “माझे जूं सोईचें.” मी निरूपयोगी व दुःखदायक अस्या उपायाचा भार तुझावर ठेवात नाही. या, पश्चात्ताप करा आणि मजवर भाव ठेवा, ह्मणजे तारण पावाल. या आयुष्यांत प्रत्येक दुःखामध्ये आनंद, व मरतवेळेस समाधान आणि आकाश लोकांत सर्वकाळपर्यंत विसावा व सुख पावाल.

सूचना १ सर्व लोकानी खीस्ताविषयी समजायास उक्कंठित असावें. योहानानेहि त्याविषयी जाणायास इच्छिलें. यासारिखें दुसरें कोणतेंहि ज्ञान मनुष्याला अगत्याचें नाही. खीस्तासारिखा दुसरा कोणी या जगांत कधी आला नाही. तो जगाचा तारणारा आहे आणि त्यावर जगाची आशा अवलंबून आहे, त्यावर भाव ठेविला पाहिजे. नाहीतर सर्वकालचा नाश होईल. २. हा येशू खरा मशीहा होता असें पक्कें प्रमाण आहे. त्याने अंधळ्यांचे डोळे उघडले, तर तो पाप्यांच्या मनांत प्रकाश पाडूं शकत नाही कां काय? त्याने बहिऱ्यांस कान दिले, तर बधिर पाप्यानी एकावें आणि जगावें, असें त्याच्याने करवत नाही काय? त्याने मेलेल्यांस उठविलें, तर जे पापांत मेले आहेत त्यांस तो सर्वकाळच्या जीवनासाठी उठवायास शक्तिमान् आहे. ३. दुष्ट लोक धार्मिक माणसांवर दोषारोप करितात. (१८,१९ ओव्या पाहा.) निष्पापी तारणारा जो या पृथ्वीवर एकच पूर्ण पवित्र व निर्दोषी होता, त्याजवर लोकानी खोटेपणाने दोषारोप करून त्याची निंदा केली. तर त्याच्या अनुसरणाऱ्यानी आपल्यासहि तसेंच केल्यावरून नवल मानूं नये. ४. दुष्टांला दंड लागेलच लागेल. (२१,२२ ओव्या पाहा.) सदोम, सोर सीदोन व कपरणाहूमा यांस दंड लागला. कधी कधी दंड लावण्यास उशीर होत असतो, पण जे दुष्ट आपल्या पापांत मरतात ते सर्वकाळचा दंड पावतीलच पावतील. ५. या जगांत दुष्ट लोकांस ज्ञान व देवाची इच्छा समजण्यास जे उपाय मिळतात त्या मापाने त्यांचा सर्वकाळचा दंड होईल. (२३,२४ पाहा.) कपरणाहूमा असें झालें, आणि हल्लीं जे पापी आहेत त्यांसहि असेंच होईल. जे खीस्ताविषयी ऐकून त्याला धिःकारितात त्यांला न्यायकाळीं सदोमांतल्या पाप्यापेक्षा अधिक कठीण दंड लाविला जाईल. खीस्ताला धिःकारणें हें भयंकर आहे. ६. खीस्ताचें हें बोलावणें किती कृपायुक्त आहे. (२८—३० पाहा) जो पापाने लादलेला व नाश पावण्यासारिखा आहे त्याने खीस्ताजवळ यावें आणि दया पावावी. खीस्ताची

अध्याय १२.

१ त्या सप्तर्षीं (१) येशू शाब्बाथ दिवसीं शेतांमधून जात होता, तेव्हां त्याच्या शिष्यांस भूक लागली, झणून ते कणसें मोडून खाऊं लागले (२)

२ तेव्हां परोशी हें पाहून त्याला झणाले, पाहा, शाब्बाथ दिवसीं जें करूं नये (३) तें तुझे शिष्य करितात.

३ मग त्याने त्यांस ह्मटलें, जेव्हां दाविदास व त्याच्या बरोबरच्या माणसांस भूक लागली, तेव्हां त्याने काय केलें (४) हें तुम्हां वाचलें नाहीं काय?

(१) मार्क. २:२३. इ. लुक ६:१. इ.

(३) निर्ग. ३१:१५.

(२) अनु. २३:२५.

(४) १ शम. २१:६.

दया अपार आहे. तो सर्व जगाला बोलावितो. जे जे येतील ते सर्व क्षमा व तारण पावतील. पाण्यानी हें बोलावणें किती आनंदाने स्वीकारावें.

१—८ हें वर्णन मार्क. २:२३—२८. लू. ६:१—५. यांत पाहा. परोश्यानी खीस्तावर दोष ठेवण्याचा प्रसंग पाहून हा आपल्या शिष्यांस शाब्बाथ मोडूं देतो असा आरोप आणिला. शेजाऱ्याच्या पिकांत कणसें मोडणें यांत पाप नव्हतें. अनु. २३:२५. परंतु शाब्बाथांत सर्व संसारांतलें काम मना केलें होतें. निर्ग- २०:१०, ३५:२, ३. गण. १५:३२—३६. यावरून खीस्त आणि शिष्य यांनी नेमशास्त्र मोडलें आहे असा दोषारोप परोश्यानी मोठ्या आनंदाने त्यांजवर आणिला.

३ “मग त्याने त्यांस ह्मटलें इ” ० खीस्ताने त्यांच्या शास्त्रांतून एक उदाहरण काढून त्यांस दाखविलें कीं शिष्य असें करून निर्दोषी आहेत. अर्पिलेली भाकर पवित्र होती आणि ती केवळ याजकानी खावी असें होतें, असें असतां जेव्हां दाविद शाउलापासून पळून दमला व भुकेला आणि अहिमेलख याजकाजवळ आला तेव्हां त्याला हीच अर्पिलेली भाकर मिळाली व त्याने ती मागून खाली. १ शम. २१:१—७. दाविदाचें हें कृत्य त्यांच्या सर्वांहून कडकडांत उपाध्यानीहि अयोग्य असें ठरविलें नव्हतें. या उदाहरणावरून असें दिसून आलें कीं मोठी गरज लागली असतां जें विधिशास्त्रांत मना केलें आहे, तें केलें तरी पाप नाहीं. दाविदाला फार भूक लागली झणून जी भाकर खाऊं नये ती खाली असतांही तो निर्दोषी राहिला. तसेंच शिष्यांस भूक लागली झणून शाब्बाथांत कणसें मोडलीं, यावरून पाप झालें असें नाहीं.

४ तो देवाच्या मंदिरांत कसा गेला, आणि पुढे ठेवलेल्या ज्या भाकरी त्याने व त्याच्या बरोबरच्या माणसानी खाऊं नयेत, याजकानी मात्र (१) खाव्या, त्या त्याने कसा खाल्ल्या? (२)

५ किंवा याजक देवळांत (३) शाब्बाथ दिवसीं शाब्बाथ मोडून निर्दोष असतात, हे तुझी नेमशास्त्रांत वाचलें नाहीं काय? (४)

६ पण मी तुझ्यास सांगतो कीं, देवळापेक्षां एथें कोणी एक मोठा आहे. (५)

७ अणखी यज्ञापेक्षां मला दया आवडती, (६) याचा अर्थ काय हें तुझी जाणिलें असतें तर तुझी निर्दोषांस दोष लाविला नसता;

(१) निर्ग. २९:३१,३३.

(६) गण. २८:९.

(२) निर्ग. २५:३०.

(५) २ काल. ६:१८. मल. ३:१. माथी २३:१७—२१.

(३) योह ७:२२,२३

(६) होशे. ६:६.

४ “तो देवाच्या मंदिरांत.” ह्याणजे अहिमेलेख याजकाच्या घरांत. त्या वेळेस देऊळ बांधलें नव्हतें, पण मंडप व कराराचा कोश यांसाठीं याजकाचें घरच करित असत.

५ “शाब्बाथ मोडून इत्यां” जें काम इतर मनुष्यांस शाब्बाथांत मना केलें होतें तें याजकांस योग्य होतें. त्यांस शाब्बाथांत रोजचें काम करावें लागलें, यज्ञपशू मारून सिद्ध करून अर्पावे लागले, आणि जरी शाब्बाथांत विस्तव पेटविणें मना केलें होतें, (निर्ग. ३५:३.) तरी त्यांच्या कामासाठीं विस्तव पेटवावा लागला. रोजच्या पेक्षां देखील शाब्बाथांत दोन कोंकरें अधिक आर्पावीं लागलीं, (गण. २८:९,१०.) यावरून सिद्ध झालें कीं जें शाब्बाथांत दुसऱ्यानी करूं नये तें काम करून याजक निर्दोषी राहिले. त्यानी काम करावें ह्याणून देवाने सांगितलें होतें. हें उदाहरण नेमशास्त्रतून काढून खीस्ताने यासाठीं दाखविलें कीं शिष्यांकडे कांहीं दोष नाहीं असें पटावें. परोश्यानी विनाकारण त्यांजवर दोष ठेविला होता.

६ “देवळापेक्षां एथें कोणी एक मोठा आहे.” खीस्त आपणाविषयीं असें बोलला. त्याजकडे सर्वांवरचा अधिकार होता. त्याने यहुदी नेमशास्त्र दिल्लें होतें. तर त्याचा अभिप्राय सांगायास किंवा विधिमोचन करायस तो मुक्तयार होता. यावरून प्रमाण पटतें कीं येशू खीस्त वास्तविक देव होता, कां कीं देवाशिवाय दुसऱ्या कोणालाहि एवढा अधिकार नाहीं.

७ “अणखी यज्ञापेक्षां इत्यां” हें नेमशास्त्रांतलें वाक्य खीस्ताने अगो-

८ कां कीं मनुष्याचा पुत्र शाब्बाथाचाहि धनी आहे.

९ तेव्हां तो तेथून निघून (१) खांच्या सभास्थानामध्ये गेला.

१० आणि पाहा, तेथे एक हात वाळलेला असा माणूस होता; आणि त्यानी त्यावर दोष ठेवण्याकरितां त्याला विचारिलें कीं, शाब्बाथ दिवसीं लोकांस बरे करणें हें योग्य आहे काय? (२)

११ तेव्हां तो त्यांस ह्मणाला, ज्याला एक मेंढरू आहे आणि तें शाब्बाथ दिवसीं खांचेंत पडलें (३) तर तो त्याला धरून काढणार नाही, असा तुह्यामध्ये कोण माणूस आहे.

१२ तर मेंढरापेक्षां माणूस किती मोठा आहे! यास्तव शाब्बाथ दिवसीं बरे करणें योग्य आहे-

(१) मार्क. ३:१. इ. लुक. ६:६. इ.

(२) लुक. १४:३.

(३) अनु. २२:४.

दर काढून पटविलें होतें. (माथी. ९:१३. यावरील टीका पाहा.) एथें त्याने फिरून काढून असें दाखविलें कीं विधिशास्त्र जपून पाळणें यापेक्षां परमार्थाचीं व दयेचीं कामें ईश्वराला फार आवडतात. मार्कसांत अणखी आहे. (मार्क. २:२७.) "शाब्बाथ मनुष्यांसाठीं झाला, मनुष्य शाब्बाथा-साठीं झाला नाही." ह्मणजे मनुष्यांचें अकल्याण नव्हे पण त्यांचें कल्याण व सुख पाहून ईश्वराने शाब्बाथ नेमिला; यास्तव तो पाळण्यासाठीं अडचण सोसून आपलें अकल्याण करून घ्यावें असें समजायाचें नाही.

सूचना. ख्रीस्ताने चवथी आज्ञा कधीं रद्द केली नाही. शाब्बाथ पाळणें हां यहूदींच नेम आणि पुढें पाळण्याचा नाही असें त्याने परोक्ष्यांस किंवा शिष्यांस कधीं सांगितलें नाही. शाब्बाथांत मौज पाहूं नये, ख्याली-खुशाली व संसारांतलें काम अगदीं करूं नये, परंतु जगाच्या समाप्तीपर्यंत तो पवित्र पाळावा, हा मूलार्थ आहे असें त्याने शिकविलें.

८ या वाक्यांत ख्रीस्ताने आपण देव आहे, असें स्पष्ट सांगून दाखविलें. तो "शाब्बाथाचा धनी आहे," तर तो देव असावा.

९-१३ हें वर्णन मार्क. ३:१-५. लुक. ६:६-१०. यांत पाहा. मार्कस व लुका यानी अधिक विस्ताराने लिहून ठेविलें आहे. ते ह्मणतात कीं ख्रीस्ताने हात वाळलेल्या मागसाला मध्ये उभें राहावयास सांगितलें. मग शाब्बाथ दिवसीं चांगलें करणें हें योग्य कीं काय? असें त्याने लोकांस विचारिलें. हें योग्य आहे असें त्यांच्या सर्व उपाध्यानी कबूल केलें होतें, आणि आतां नाही असें त्यांच्याने ह्मणवत नव्हतें, यास्तव ते उगेच राहिले. ख्रीस्ताने

१३ मग त्याने त्या माणसाला सांगितलें कीं, आपला हात लांब कर. तेव्हां तो लांब करितांच दुसऱ्यासारखा बरा झाला.

१४ नंतर परोश्यानी बाहेर जाऊन त्याचा घात कसा करावा ह्मणून त्याविरुद्ध मसलत केली.

१५ परंतु येशू हें समजून तेथून निघाला. तेव्हां बहुत समुदाय त्याच्या मार्गे चालले; मग त्याने त्या सर्वांस बरे केलें.

१६ आणि त्याने त्यांस निष्कृण सांगितलें कीं, मला प्रगट करूं नका.

त्यांच्या आचरणावरून देखील प्रमाण पटविलें. एक जनावर खांचेंत पडलें तर त्याला शाब्बाथ दिवसीं बाहेर काढावयास तें अंदेशा करित नसत. आणि मनुष्य जनावरांपेक्षां मोठा नाही काय? याप्रमाणें त्यांच्याच वर्तणुकीवरून खीस्ताने त्यांस कुंठित केलें.

१३ “आपला हात लांब कर.” ही विलक्षण आज्ञा होती. हात वाळलेला होता तर लांब कसा करावा? परंतु त्या माणसाने असा विचार करून हात लांब करावयास कांहीं प्रयत्न केले नसते तर हात बरा झाला नसता. त्याने तेव्हांच खीस्ताला मानिलें, ह्मणून हात बरा झाला. तसेंच प्रत्येक पाप्याने देवाला मानावें. पश्चात्ताप करावा, विश्वास धरावा, असी ईश्वराची आज्ञा आहे. पाप्याने आतांच मानावें. जर तो मानावयास झटेल तर तेव्हांच ईश्वर साह्य करील, आणि त्याची क्षमा होऊन तो शांति व समाधान पावेल. होय तो सर्वकाळच्या जीवनाचा वतनदार होईल. ईश्वरी अधिकार मजकडे आहे असें खीस्ताने दृष्टलें होतें. ही गोष्ट वास्तविक आहे. हांय मी देव आहे, असें प्रमाण त्याने हा चमत्कार करून पटविलें. शाब्बाथ दिवसीं कोणतें काम करावें, हें दोन उदाहरणांवरून दिसून येतें. कणसें मोडणें हें अगत्याचें काम व रोग्यांस बरे करणें हें दयेचें काम होतें. त्या दोन प्रकारांशिवाय शाब्बाथ दिवसीं दुसरें कोणतेंहि काम करूं नये.

१४—२१. हें मार्क. ३:६—१२. यांत पाहा.

१४ “नंतर परोश्यानी मसलत केली” मार्कस ह्मणतो, “हेरोदी यांस-गतीं.” हेरोदाचे मित्र खीस्ताचा द्वेष करित व त्याचा घात करावयास टपत अजत.

१५ “परंतु येशू हें समजून तेथून निघाला.” येशूने अंतर्ज्ञानाने त्यांची मसलत जाणली, आणि आपला समय पूर्ण झाला नव्हता ह्मणून त्याने तेथून जाऊन आपला जीव वांचविला. मात्सी. १०:२३. यावरील टीका पाहा.

१६ “आणि त्याने त्यांस निष्कृण सांगितलें इ.” आपलीं मते किंवा सिद्धांत

१७ यशाया भविष्यवाद्याने जें सांगितलें होतें तें पूर्ण व्हावें झणून, तें असें कीं, (१)

१८ पाहा, माझा सेवक, त्याला म्या निवडिलें आहे; माझा प्रिय, त्यात्रिवर्यां माझा जीव संतुष्ट आहे; खबर मी आपला आत्मा घालीन; तो विदेश्यांस न्याय कळवील.

१९ तो भांडणार नाही व ओरडणार नाही व मार्गांमध्ये त्याची वाणी कोणाला ऐकूं येणार नाही;

(१) यशा. ४२:१.

असे नव्हे तर “मला प्रगट करूं नका” झणून ख्रीस्ताने त्यांस सांगितलें. योग्य वेळ येई तोंपर्यंत त्यांची मसलत चुकवून आपल्या जीवाचें रक्षण करावें अशी त्याची इच्छा होती.

१७ “यशाया भविष्यवाद्याने जें सांगितलें इ.” माथीने हें वाक्य काढून त्यांस दाखविलें कीं भविष्यवाद्यानी मशीयाविषर्यां जें सांगितलें त्यावरून हाच ख्रीस्त आहे असें सिद्ध होतें. याचें सर्व आचरण त्यांच्या भविष्यां-प्रमाणेंच आहे. तो गादीवर बसेल आणि मोठा व विजयी राजा होईल अशी जी आशा यहूदी लोक बाळगतात ती निराधार व खोटी आहे असें त्याने दाखविलें.

१८ “पाहा माझा सेवक.” तारणोपाय सिद्ध करून जगाला जाहीर करावयास येऊ ख्रीस्त सेवकाच्या रूपाने अवतरला. “तो विदेश्यांस न्याय कळवील.” झणजे शुभवर्तमानांतील ज्या नेमाप्रमाणें शेवटीं सर्वांचा न्याय ठरेल ते नेम कळवील. आझीच ईश्वराचे निवडलेले लोक असून आझीच तारण पावूं असें यहूद्यांस वाटत असे; परंतु ख्रीस्त येईल तेव्हां तो नवीन व्यवस्था स्थापिल आणि विदेशीहि शुभवर्तमानांतलें हित व सर्वकाळचें जीवन यांचे भागीदार होतील असें भविष्यवाद्यानी सांगितलें होतें. या प्रसंगां गालील व यहूदा व यरूशालेम व अदोम व यार्देनच्या पलिकडचा प्रांत आणि सोर व सिदोन (मार्क. ३:७,८.) यांतून मोठा मेळा ख्रीस्ताकडे येऊन ते भविष्यलेख पूर्ण झाले. हा ख्रीस्त कवळ यहूद्यांचा तारणारा असें नव्हे, तर तो सर्व राष्ट्रांचा तारणारा, होय सगळ्या जगाचा सद्गुरू आहे असें प्रमाण पटलें.

१९ “तो भांडणार नाही इ.” तो योध्यासारखा लोकांमध्ये ओरडून व आपलें मोठेपण दाखवून स्वकीर्ती पाहील असें नाही. तो गरीब. नम्र व सौम्य स्वभावाचा होईल, असें भविष्यवाद्यानी दाखविलें होतें.

२० चेपलेला वोरू तो मोडणार नाही, आणि धुमसत वात विज्ञ-
विणार नाही; जोंपर्यंत न्याय प्रसिद्धीस आणील तोंपर्यंत.

२१ आणि विदेशी त्याच्या नामाची आशा धरतील.

२२ भग (१) कोणी अंधळा व मुका असा भूतग्रस्त त्याजकडे

(१) मांक. ३:११. लूक ११:१४.

२० “चेपलेला वोरू.- धुमसत वात.” हीं दुर्बळपणाचीं चिन्हे आहेत. वाक्याचा अर्थ हाच कीं, खीस्त कठोरपणाने नव्हे पण सौम्यतेने व दयेने वागेल. जो पापी पश्चात्ताप करून त्याजकडे शरण येतो त्याला तो घाल-
विणार नाही परंतु क्षमा करून तारील. “न्याय प्रसिद्धीस आणील तोंपर्यंत.” हल्लीं परीक्षाकाळ चालत आहे आणि ईश्वर सर्वांचें सहन करितो, व सर्वांस आमंत्रण करून सर्वकाळचें जीवन देऊं करितो. पण पुढें सर्वांचा निवाडा होईल आणि प्रत्येकाला आपल्या कर्माप्रमाणें प्रतिफल मिळेल. हल्लीं गहूं व निदन, चांगले व वाईट, एकत्र वाढतात. कधीं कधीं देवाचे खरे भक्त अडचणींत असून दुःख सोसितात, आणि दुष्ट लोक प्रशस्तपणें राहून सुख भोगितात. यावरून ईश्वर न्यायी आहे असें दिसत नाही. खरें व खोटें, चांगलें व वाईट यांमध्ये परस्परें मोठें युद्ध चालत आहे, आणि हें सिद्धीस जाई तोंपर्यंत ईश्वराचा न्याय बरोबर प्रगट होणार नाही. हा न्याय प्रसिद्धीस आणायासाठीं येशू खीस्त जगांत आला. हें काम तो उत्तरोत्तर सिद्धीस नेत आहे. तो देवाची गाष्ट कळवून पाप्यांच्या मनांत सुचना व प्रेरणा घालितो आणि ओढून सुमार्गावर आणितो, आणि जर थोडेसे सद्गुण कोणाच्याठायीं उत्पन्न झाले तर ते वाढवून त्यांचें साध्य करितो, असें कीं त्यानीं सर्व कुडासना टावून पाप व सैतान यांजवर जय पावून पूर्ण व्हावें. हें युद्ध अव्यापि चालत आहे, पण देवाचें राज्य पृथ्वीवर स्थापिलें आहे व त्याची मंडळी वाढत चालली आहे, आणि जे खीस्ताकडे आहत ते शेवटीं विजयी होतील, असा पूर्ण निश्चय आहे. तेव्हां सर्वांचा निवाडा होऊन ईश्वराचा न्याय सूर्यासारखा प्रकाशयुक्त व तेजस्वी असा सर्वांच्या दिसण्यांत प्रगट होईल.

२१ “आणि विदेशी त्याच्या नामाची आशा धरतील.” त्याच्या नामा-
ची आशा धरणें झणजे दुसरे सर्व आश्रय सोडून हाच तारणारा असें मानून त्यालाच शरण जाणें असें आहे. तारण पावण्यासाठीं येशू खीस्त हा माणसांचा एकच आश्रय आहे.

२२-३०. मार्थी. ४:२४ यावरील टीका पाहा, व या गोष्टींचा सारांश
मांक. ३:२२-२७. लू. ११:१४-२६. यांत पाहा.

आणिला, आणि त्याने त्याला वरं केले, ह्मणून तो मुका अंधळा बोलू पाहू लागला.

२३ तेव्हां सर्व समुदाय थक होऊन ह्मणाले, हा दाविदाचा पुत्र आहे ना!

२४ परंतु परोशी ऐकून बोलले, भुतांचा अधिकारी बालजबूल याच्या योगाने मात्र हा भुते काढितो.

२५ तेव्हां येशू त्यांच्या कल्पना जाणून (१) त्यांस ह्मणाऱ्या, जें जें राज्य आंतल्या आंत विभागलें आहे तें ओसाड होईल, आणि जें जें नगर अथवा घर आंतल्या आंत विभागलें आहे तें टिकणार नाहीं.

२६ आणि जर सैतान सैतानाला काढितो तर तो आपल्यामध्ये विभागला आहे; मग त्याचें राज्य कसे टिकेल?

(१) गीत १३९:२. योह. २:२४, २५.

२३ “दाविदाचा पुत्र आहेन! ह्मणजे दाविदाच्या वंशांत जो तारणारा येणार ह्मणून देवाने वचन दिल्लें होतें तो हाच असावा कीं नाहीं? यशाया भविष्यवाद्याने (३५:५.) जें लिहून ठेविल्लें होतें त्याची आठवण त्यांनी केली असेल, आणि हा मोठा चमत्कार पाहून त्यांची खातरी झाली याचें काय आश्चर्य सांगायचें आहे!

२४ “परंतु परोशी ऐकून बोलले इ०.” हा खरा खीस्त आहे असी लोकांची खातरी होत चालली, असें पाहून परोश्यांस भय व वाईट वाटलें, आणि काहीं तरी निमित्त सांगणें प्रसन्न झालें. काहीं चमत्कार झाला नाहीं, असें त्यांच्याने ह्मणवेना, कारण कीं लोकांनी आपण होऊन चमत्कार पाहिले होते, आणि हा वास्तविक खीस्त आहे असी ते खातरी धरूं लागले. त्यांनी ही खातरी धरावी हें योग्य होतें. असा चमत्कार करण्याची शक्ति ईश्वरी असावी, हें उघड होतें. तर परोश्यांनी ही खातरी धरून खीस्तावर विश्वास ठेविला नाहीं, याचें कारण काय? अरेरे त्यांस पापाची फार आवड होती, आणि खीस्ताला अंगीकारण्यापेक्षा ते फार अभिमानी होते. पण लोकांला फसवून समजून देण्यास त्यांनी काय युक्ति योजिली? पाहा चमत्कार झाला नाहीं असें ह्मणवेना, यास्तव खीस्ताने भुतांच्या अधिकाऱ्यांसीं एकोपा करून त्यांच्या साहाय्याने हा चमत्कार केला असें बोलून, लोकांनी त्यांचा द्वेष व धिक्कार करावा ह्मणून परोश्यांनी प्रयत्न केले

२५, २६ “तेव्हां येशू त्यांच्या कल्पना जाणून इ०-” खीस्ताने त्यांच्या

२७ आणि मी बालजबूलाकडून (१) जर भुतें काढितों, तर तुमचे पुत्र कोणाकडून काढितात! याकरितां ते तुमचे न्यायाधीश होतील.

२८ परंतु मी देवाच्या आत्म्याकडून जर भुतें काढितों, तर देवाचें राज्य (२) तुमच्यामध्ये आलें आहे.

२९ अणखी बळकट माणसाला पहिल्याने बांधल्याशिवाय, त्याच्या घरांत शिरून त्याचे जिन्नस (३) कोणाच्याने कसे लुटवतील! बांधिलें तरच त्याचें घर लुटील.

(१) उ. २४. (२) यज्ञा. ४९:२४. ५३:१२. प्रग. १२:७—१०. २०:२,३.
(३) दान. २:४४. माथी ६:३. लुका. ११:२०. १७:२१. रोम. १४:१७.

कल्पना जाणल्या यावरून प्रमाण पटतें कीं तो अंतर्साक्षी व सर्वज्ञ होता. “जें जें राज्य इ०” हें उत्तर देऊन खीस्ताने त्यांची युक्ति मोडली. तो अंधळा माणूस वास्तविक भूतग्रस्त होता, असा त्यांची खातरी होती, आणि त्यांतून भूत घालविण्यास, भुताने जर खीस्ताचें साह्य केलें तर भूत भुताला घालवितें, असें झालें. भुताचें राज्य आंतल्या आंत फितलें, तर राज्य टिकेल कसें? सैतान इतका बकूब नाही. कीं आपण स्वतां उगाच आपला नाश करून घेईल. हें बोलून खीस्ताने स्पष्ट दाखविलें कीं परोशी मजवर जो आरोप आणितात तो असंभाव्य व खोटा आहे.

२७ “तर तुमचे पुत्र कोणाकडून काढित त.” तुमचे पुत्र ह्मणजे शिष्य भूत काढण्याचें निमित्त करित हातें असें किरीएक पंचाक्षरी त्यांमध्ये होते. खीस्ताने त्यांस दाखविलें कीं तुम्ही मजवर आरोप आणितां तो खोटा, परंतु जर तुम्ही खरा मानितां तर तुमच्या शिष्यांवरहि हाच आरोप चालेल.

सुचना. हे पंचाक्षरी वास्तविक भुतें काढितात असें खीस्ताने सांगितलें नाहीं, केवळ ते काढण्याचें ढोंग दाखवितात ह्मणून त्याने सुचविलें. त्यानीं हें ढोंग दाखवून केवळ लोकांस फसविलें असें दिसतें १९:१३. पाहा

२८ “परंतु मी देवाच्या आत्म्याकडून इ०.” सैतानाचें राज्य व देवाचें राज्य हीं परस्परें विपरीत आहेत. ईश्वर खचीत सैतानाला काढण्यास समर्थ आहे, आणि जर तो असें करून आपलें राज्य चालवूं लागला तर वास्तविक त्याचें राज्य आलें आहे, असें ओळखून सर्वांनी त्याला मान्य व्हावें याचें मोठें अगत्य आहे.

२९ “अणखी बळकट माणसाला इ.” सैतान खीस्ताच्या स्वाधीन आहे. जो दुसऱ्या घरांत शिरून लुटतो तो त्याच्या धन्यपेक्षां बळकट

३० जो मला अनुकूल नाही तो मला प्रतिकूल आहे, (१) आणि जो माझ्या बरोबर गोळा करीत नाही तो विखरितो.

३१ याकरितां मी तुझास सांगतो कीं, सर्व (२) पापें व दुर्भावणें यांची माणसांस क्षमा होईल, परंतु पवित्र आत्म्याविरुद्ध (३) जें दुर्भावण त्याचीं माणसांस क्षमा होणार नाहीं.

३२ आणि मनुष्याच्या पुत्राविरुद्ध (४) कोणी कांहीं गोष्ट बोलेल तर त्याची त्याला क्षमा होईल, परंतु जो कोणी पवित्र आत्म्याविरुद्ध बोलेल त्याला या काळीं क्षमा होणार नाहीं, आणि येणाऱ्या काळींही नाहीं.

(१) १ योह. २:१९

(३) इब्री १०:२९. १ योह ५:१६

(२) मार्क. ३:२८. लुक. १२:१०.

(४) लुक ७:३४. योह. ७:१२. १ तीम. १:१३.

असावा, नाहीं तर तो त्याला कसा बांधील? ख्रीस्ताने त्या भूतग्रस्ताला सैतानाच्या हातांतून सोडविलें. यावरून ख्रीस्ताचा अधिकार व शक्ति सैतानावर चालतात असें प्रमाण पटतें.

३० “जो मला अनुकूल नाहीं इ०.” ख्रीस्त हें उदाहरण व आपल्या बोलण्याचा अर्थ त्यांच्या बुद्धीस व सदसद्विवेकास लागू करितो. तो त्यांस असें सुचवितो कीं, तुम्ही व मी एका मताचे नाहीं, आणि एकच राज्य स्थापावयास पाहातो असें नाहीं. मी सैतानाला काढून त्याचा नाश करितो यावरून प्रमाण पटतें कीं मी त्याला प्रतिकूल आहे. तुम्ही मला प्रतिकूल आहां, ह्मणून सैतान जो माझा मोठा वैरी त्यासीं तुम्ही एकोपा करितां असें दिसून येतें.

३१,३२. त्यांचें पाप केवढें भारी व भयंकर हें ख्रीस्त या वाक्यांत व मार्क. ३:२८-३० यांत सांगून दाखवितो. हा मोठा चमत्कार ख्रीस्ताने देवाच्या आत्म्याकडून नव्हे, पण सैतानासीं एकोपा करून त्याच्या योगाने केला असें ह्मणून त्या पराश्यानी पवित्र आत्म्याचा तिरस्कार व अपमान करून मोठी दुष्टाई दाखविली आणि क्षमा कधीं व्हावयाची नाहीं असें पाप केल्यासारखें होतें. “सर्व पापें—क्षमा होईल.” ह्मणजे जर भाणसें पश्चात्ताप करून विश्वास धरतील तर क्षमा होईल. जर तीं पाप करित जातात तर क्षमा होणार नाहीं. मार्क १६:१६. रोम. २:६-९. “मनुष्याच्या पुत्राविरुद्ध इ०.” यहूदी ख्रीस्ताच्या नम्रतेविषयीं अडखळले. ते त्याला नाजारेथकर व गालिली ह्मणून धिक्करीत असत. ख्रीस्त ह्मणतो कीं जे असें करितात

३३ झाड चांगलें छणजे त्याचें फळ चांगलें असे समजा; अथवा झाड वाईट छणजे त्याचें फळ वाईट असे समजा; कां कीं फळावरून झाड कळते. (१)

३४ अहो सापांच्या पिलानो, (२) तुझी वाईट असतां तुझाला चांगल्या गोष्टी कशा बोलतां येतील! कां कीं अंतःकरणांत जें भरलें आहे त्याप्रमाणें तोंड बोलते. (३)

३५ चांगला माणूस अंतःकरणाच्या चांगल्या भांडारांतून चांगल्या गोष्टी काढितो, आणि वाईट माणूस वाईट भांडारांतून वाईट गोष्टी काढितो.

३६ अणखी मी तुझास सांगतो कीं, जो जो व्यर्थ शब्द मागसें बोलतील त्याचा हिशोब ते न्यायदिवसीं देतील. (४)

(१) माथी ७:१६, १७.

(३) लुक ६:४५.

(२) माथी ३:७.

(४) उप. १२:१४. एक. ५:४, ६. यहू. १५.

त्यांस पश्चात्ताप केला असतां क्षमा होईल. परंतु माझ्याठायीं देवपणा नाही असें जे छणतात, जे चमत्कार मी करितों ते ईश्वरी आत्म्याने व सामर्थ्याने नव्हेत, पण भुतांच्या योगाने होतात, असें दुर्भाषण जे करितात, ते कधीहि क्षमा पावणार नाहीत. ते सर्वकाळचें दुःख व दंड निश्चयें भोगतील.

३३ “झाड चांगलें छणजे इ०.” आपली अकल व विवेक याविरुद्ध वागूं नका. चांगलें फळ आलें तर झाड वाईट असें तुझी समजत नाहीं. तर हाच नेम मजविषयीहि लावा. देवाच्या आत्म्याकडूनच होईल, असें कर्म सैतानाच्या योगाने झालें असें कुबुद्धीने बोलूं नका. हाच नेम तुझा-विषयीहि खरा आहे. जर तुमचें बोलणें वाईट आहे तर यावरून प्रमाण पटतें कीं तुझीं सैतानासीं एकोपा करून त्याकडचेच झालां आहां.

३४, ३५ “अहो सापांच्या पिलानो इ०.” खीस्त आपला तीक्ष्ण वाद परोश्यांस लागू करितो. ते दुष्ट सापांसारखे विषयुक्त असे होते. वाईट झाडासारखे असून चांगलें फळ देऊं शकत नव्हेते. त्यांच्या वाईट बोलण्याचारण्यावरून पुरावा झाला कीं त्यांचें अंतःकरण दुष्ट होतें. अंतःकरणाच्या उतापासून तोंड बोलतें. यास्तव त्यांच्या दुर्भाषणावरून प्रमाण पटतें कीं त्यांच्या अंतर्दुर्मिां केवळ दुष्टाईच होती. (उत्प. ३:१५.)

३६ त्या परोश्यांचा असा कठीण निषेध केल्यावर खीस्ताने त्यांस सांगितलें कीं न्यायकाळ येणार आहे. तेव्हां आपल्या प्रत्येक व्यर्थ शब्दा-

३७ कां कीं तूं आपल्या बोलण्यावरून (१) न्यायी ठरतील आणि आपल्या बोलण्यावरून अन्यायी ठरतील.

३८ तेव्हां शास्त्री व परोशी यांतून कोणी उत्तर दिले कीं, हे गुरू, आपला कांहीं चमत्कार (२) पाहावा, असें वाटते.

३९ मग त्याने त्यांस उत्तर दिले कीं, वाईट व व्यभिचारी पिढी (३) चमत्कार मागती, परंतु योना भविष्यवादी याच्या चमत्कारावांचून तिला चमत्कार मिळणार नाही.

४० कारण कीं जसा योना (४) तीन दिवस व तीन रात्री मोज्या

(१) नीति १३:३.

(३) यशा. ५७:३.

(२) माथी १९:१. १ करिं. १:२२.

(४) येह. १:१७.

चा हिशोब द्यावा लागेल. तेव्हां अस्या दुर्भाषणाबद्दल किती कठीण दंड लागेल?

३७ “कां कीं तूं आपल्या बोलण्यावरून इ०.” बोलणें जर खरें व चांगलें तर अंतःकरण चांगलें असें दाखवितें. बोलणें जर खोटें व वाईट तर अंतःकरण वाईट असें दाखवितें. न्यायकार्ळीं कंठळ बोलणें मोजण्यांत येईल असें नाही. अंतःकरणांतल्या कल्पना व विचार यांचाहि हिशोब द्यावा लागेल. परंतु बोलणें अंतःकरणाप्रमाणें असतें दृष्टीनून त्यावरून न्याय ठरेल.

३८-४२ “कांहीं चमत्कार पाहावा इ०.” लू. ११:१६, २९-३२. पाहा. ख्रींस्ताने जो चमत्कार केला होता तो जर त्यांनी पाहिला तर त्यापेक्षां मोठा चमत्कार त्यांनी कां मागावा? यावरून सप्त दिसतें कीं ख्रींस्ताची परीक्षा पाहावी हाच त्यांचा हेतू होता. लू. ११:१६.

३९ “वाईट व व्यभिचारी पिढी इ०.” ख्रींस्त त्यांच्या योग्य निषेध करितो. यहूदी वाईट व देवाच्या आज्ञा मोडणारे असें पटलें होतें ख्रींस्ताने मोठा चमत्कार करून आपण खरा मशीया असें पुरतें प्रमाण दाखविलें होतें. दृष्टीनून त्यांनी मागितल्यावरून तो अणखी चमत्कार करीना. परंतु त्याने त्यांस सुचविलें कीं जसें योनाविषयी प्रमाण पटलें तसें मी मेलेल्यांमधून तिसऱ्या दिवसीं उठून आपणाविषयी प्रमाण पटवीन.

४० “कारण कीं जसा योना इ०.” योना, १:१६. ख्रींस्त मेल्यावर तिसऱ्या दिवसीं उठलाच आणि असें करून त्याने हें भविष्य बोलणें पूर्ण केलें, आणि आपल्या देवपणाविषयी जगाची खानरी होण्याजोगें दृढ प्रमाण पटविलें.

माशाच्या पोटांत होता, तसा मनुष्याचा पुत्र तीन दिवस व तीन रात्री पृथ्वीच्या पोटांत राहिल.

४१ निनव्यांतील माणसे न्यायकाळीं या पिढीच्या संगती उभीं राहून इला अन्यायी (१) ठरवितील; कां कीं त्यानी योनाच्या उपदेशावरून (२) पश्चात्ताप केला, आणि पाहा, एथें योनापेक्षां कोणी मोठा आहे.

(१) रोम. २:२७.

(२) योना ३:५.

४१ “निनव्यांतील माणसें न्यायकाळीं इ०.” निनवे ही असूर्या अधिराज्याची राजधानी होती. आशुराने तें शहर बाबेलाच्या पूर्वोत्तरस तैग्रीस नदीच्या काठांवर बांधून स्थापिल्लें उत्प. १०:११. तें मोठें व अति दुष्ट शहर होतें. त्याचा घेर ४८ मैल, गांवकुसूं १०० फुट उंच व १० फुट रुंद, आणि २०० फुट उंच असे १५०० बुरूज होते. योनाच्या वेळेस त्यांत ६००००० वस्ती होती. ते लोक अति दुष्ट होते, आणि चाळीस दिवसांनी तुमचा नाश होणार असें योनाने त्यांस सांगितलें. हें ऐकून त्यानी पश्चात्ताप केला ह्मणून अणखी दोनशें वर्षांपर्यंत देवाने त्यांस जगूं दिल्लें. मग ख्रिस्ताच्या येण्यापूर्वी सुमारें साहाशें वर्षांनी बाबेलकन्यानी त्याजवर स्वारी करून त्यांचा नाश केला. ते शहराला वेढा घालून टपत होते इतक्यांत तैग्रीस नदीला पुर येऊन त्यामुळें त्याचें गांवकुसूं पडलें आणि बाबेलकन्यानी आंत शिरून सगळें शहर लुटून ओसाड केलें. या गोष्टी पूर्वी ११५ वर्षे नहूम भविष्यवाद्याने त्याचा या रितीने नाश होईल ह्मणून सांगितलें होतें. (नहूम १:८. व २:६.) निनव्याचा असा नाश व ओसाडी झाली कीं बहुत वर्षांपर्यंत त्याचें ठिकाण देखील सांपडलें नाहीं. यावरून नास्तिक लोक बहुत गलबला व आनंद करून बोलूं लागले कीं, “पाहा, ख्रिस्ती शास्त्राला काहीं आधार नाहीं. कारण त्यांत सांगितलेल्या एका शहराचें ठिकाण पृथ्वीवर कोठें लागत नाहीं.” बाकीच्या सर्व गोष्टी खऱ्या पटल्या असतांहि केवळ या एका गोष्टीवरून ते ख्रिस्ती शास्त्रावर दोष ठेवूं लागले. परंतु हल्लीं निनव्याचा शोध लागला आहे, आणि ख्रिस्ती शास्त्रांत त्याविषयीं जें लिहिलें तें खरें पटलें आहे, इतकेंच केवळ नाहीं, तर त्याचा पाया खणण्याकडून प्राचीन काळचीं भांडीं वगैरें मोलवान जिन्नस सांपडले, आणि विशेषेकरून तथें बहुत मोठे दगडी पाट सांपडले त्यांवर बहुत गोष्टी करून ठेविल्या आहेत. त्यांतील मजकूर ख्रिस्ती शास्त्रासीं

४२ दक्षिणेची राणी (१) न्यायकाळीं या पिढीच्या संगती उर्भी राहून इला अन्यायी ठरवील; कीं कीं ती शलमोनाचें ज्ञान ऐकायास पृथ्वीच्या शेवटांपासून (२) आली; आणि पाहा, एथें शलमोनापेक्षां कोणी मोठा आहे.

४३ जेव्हां अशुद्ध आत्मा (३) माणसांतून निघतो तेव्हां तो कोरड्या जाग्यांमध्ये फिरतांना (४) विसांवा ध्यायास पाहतो, परंतु त्याला मिळत नाही.

४४ तेव्हां तो ह्मणतो, ज्या आपल्या घरांतून मी निघालों त्यांत परत जाईन. मग आल्यावर तें रिकामें व झाडलेलें व सुंदर केलेलें आहे असें तो पाहतो.

४५ नंतर तो जाऊन आपल्याहून वाईट असे दुसरे सात आत्मे आपल्या संगतीं घेतो, आणि ते आंत जाऊन तेथें राहतात, मग त्या

(१) लूक ११:३१. इ.

(३) लूक ११:२४.

(२) १ काल. ९:१.

(४) इयो. १:७. १ पेत्र. ५:८.

मिळतो. अनेक राजांचीं नावें व त्यांच्या कारकिर्दीत ज्या गोष्टी झाल्या ह्मणून शास्त्रांत सांगितलें त्या सर्व कोरून ठेविल्या आहेत. यावरून ख्रिस्ती शास्त्र खरें असा पूर्ण पुरावा मिळतो. तर ह्या एका गोष्टीवरून ख्रिस्ती शास्त्रावर जे दोष ठेवूं लागले ते अगदीं कुंटीत झाले कीं नाहींत? “इला अन्यायी ठरवील.” ह्मणजे नीनव्यांतील माणसानो योनाचा उपदेश ऐकून पश्चात्ताप केला ह्मणून देवाने त्यांस माफ करून वांचविलें. तुमच्या दुष्टाई बदल तर देवाच्या पुत्राने आपण होऊन तुझ्यास सर्वकाळचा दंड होणार असें सांगितलें असताहि तुझी पश्चात्ताप करित नाहीं. तर न्यायकाळीं त्यांपेक्षां तुझ्यास कठीण दंड लागेलच.

४२ “दक्षिणेची राणी.” ह्मणजे अरबस्थानांतील शबाची राणी. १ राजे. १०:१. “पृथ्वीच्या शेवटांपासून.” ह्मणजे दुरून. यासारिखें वाक्य अनु. २८:५९. यांत पाहा. शलमोनाचें ज्ञान ऐकायास ती लांबून आली, परंतु जो शलमोनापेक्षां थोर तो त्यामध्येच असताहि ते त्याचें ऐकनात. तर त्या राणीचें आचरण त्याच्यापेक्षां चांगलें होतें.

४३-४५ “जेव्हां अशुद्ध आत्मा इ०.” त्यानी चिन्ह मागितलें होतें. ख्रिस्त उत्तर देऊन सुचवितो कीं, म्यां चिन्ह दिलें असतां व तुमची खातरी

माणसाची शेवटली दशा (१) पहिल्याहून वाईट होती; तसेंच या वाईट पिढीला होईल.

४६ तो समुदायांसी बोलत असतांना पाहा, त्याची (२) आई व भाऊ त्यांसी बोलायाकरितां बाहेर उभे राहिले. (३)

४७ तेव्हां कोणी त्याला सांगितलें, पाहा, तुझी आई व तुझे भाऊ तुज्जसी बोलायाकरितां बाहेर उभे राहिले आहेत.

४८ तेव्हां त्याने सांगणाऱ्याला उत्तर दिलें कीं, माझी आई कोण! व माझे भाऊ कोण!

४९ मग तो आपल्या शिष्यांकडे आपला हात लांब करून बोलला, पाहा, माझी आई व माझे भाऊ ;

(१) इब्री ६:४. १०:२६. २ पेत्र २:२०, २२. (२) मार्क. ३:३१. इ. लूक. ८:१९. इ.
(३) मार्थी १३:५५.

होऊन तुझी कांहीं वेळपर्यंत विश्वास धरिला असतांहि तुमचें अंतःकरण इतकें दुष्ट व हट्टी आहे कीं तुझी लवकर अविश्वासी होऊन पहिल्यापेक्षां वाईट व्हाल. यहूदी लोकांविषयीं हें खरें पटलें. भविष्यवाद्यांनी त्यांस बोध दिला, ख्रीस्ताने व शिष्यांनी त्यांस उपदेश करून त्यांच्या देखतां मोठे चमत्कार केले आणि कधीं कधीं कांहीं खातरी धरून ते सुधरूं लागले, परंतु त्या अशुद्ध आत्म्यासारखी त्यांची दुष्ट बुद्धि लवकर परतली जाऊन ते पूर्वीपेक्षां अधिक दुष्ट होत चालले. त्यांनी देवाचे सेवक नाकारिले, ख्रीस्ताला वधस्तंभीं देऊन मारिलें, आणि शेवटीं ईश्वरी दंड त्यांस प्राप्त झाला. देवाने त्यांचें सुंदर देऊळ, राजधानी व सगळें राज्य रोमी सैन्याच्या हातीं देऊन त्यांचा मोठा नाश केला.

४६—५० मार्क. ३:३१—३५. लु. ८:१९—२१. समरक्त संबंध मानूं नयेत असें कधीं ख्रीस्ताने शिकविलें नाहीं. परंतु खऱ्या खिस्त्र्यांमध्ये सद्गुणानी व देवाच्या कृपेने जी बंधुनीति व जवळचे संबंध उत्पन्न होतात तीं अधिक प्रिय व बळकट आहेत असें त्याने दाखविलें. मार्थी. १०:३६. ख्रीस्त आपल्या आईचा सन्मान करीत व तिजवर फार प्रीति करीत असे. लु. २:५१. यो. १९:२५—२७. तथापि आई व भाऊ यांसी जरी त्याचा संबंध फार प्रिय व प्रेमयुक्त होता तरी शिष्यांसी जो त्याचा संबंध होता तो अधिक प्रेमाचा व पवित्र होता. सर्व खऱ्या विश्वासणाऱ्यांवर ख्रीस्ताची

५० कां कीं जो कोणी माझ्या आकाशातील वापाच्या इच्छे-
प्रमाणे (१) करील, तोच माझा भाऊ व वहीण व आई होय.

(१) मात्वी ७:२०. योह. १५:१४. गल. ५:६. इब्री २:११. १ योह. २:१७.

केवढी प्रीति आहे! आम्ही त्याचे शिष्य होण्यास आईबापे सोयरे धायरे,
घरे दारे, शंते भाते, वगैरे अवघे सोडून त्याला अनुसरवे असी जी आज्ञा
त्याने दिली तिचे किती चांगले उदाहरण त्याने स्वतां दाखविले.

सूचना. एका ठिकाणी शुभवर्त्तमान धिकारल्यावरून ते दुसऱ्या ठिकाणी
घोषण केले जाईल. ओ. १५. ते कोणी धिकारून आपला नाश करून
घेतला असता इतर माणसांस कळते, आणि ती त्याला स्वीकारितात व
आपले तारण साधितात. दुष्टांच्याने हे खरे शास्त्र जगातून घालवत नाही.
ते धिकारून नाश पावतात इतक्यांत दुसरे ऐकून सर्वकाळचे जीवन पावतात.
शुभवर्त्तमान धिकारणे हे सुंदर नदीला बांध घालून आपल्या देशांत येऊं न
देतां शेजारच्या देशांत वळविण्यासारखे आहे. या नदीचे गोड पाणी सुखून
टाकणे किंवा बंद करणे हे होतच नाही. ते वाहत जाईलच. आणि ते
जे पितात ते धन्य आहेत. शुभवर्त्तमान धिकारण्यासारखे माणसांकडून
दुसरे कोणतेहि मूर्खपण व दुष्टाई कधी होत नाही. जो उजेडाचा द्वेष
करितो त्याने गुहेत किंवा अंधारकांठडीत जाऊन राहावे हे साध्य आहे.
परंतु सूर्य प्रकाशेलच आणि तेणेकरून इतर हजारों माणसांस आशीर्वाद
प्राप्त होईल. तसेच शुभवर्त्तमानाविषयी आहे.

२ ख्रीस्त सौम्य, शांत व गरीब (ओ. १९.) होता. गोंधळ व गडबड ही
कांहीं देवभक्ति नाही. पण नीति, भीड, सभ्यता, व पवित्रता ह्या देवभक्ति
असे आहे. आणि हीच खऱ्या ख्रीस्त्याची लक्षणें आहेत. ३. जे अशक्त
त्यानी ख्रीस्तावर भरवसा ठेवावा. २०. लेकराने, अडानी माणसाने, गरी-
बाने कोणीहि ख्रीस्ताला शरण यावे आणि तो त्याला घालविणार नाही.
आपण अशक्त व लाचार आहो असे जेव्हां वाटते, तेव्हां ख्रीस्त आमचे
साह्य कराव्यास तयार आहे. मन्त्र व पश्चात्तापी असा कोणी पापी त्याची
कृपा कधी व्यर्थ मागणार नाही. ४. दुर्भाषण फार भयकारक आहे. ३१,
३२. पवित्र आत्म्याला कांहीं अवज्ञा दाखविणे किंवा खेद देणे हे पाप नाश-
कारक आहे. पश्चात्ताप करून ख्रीस्तावर विश्वास ठेवावा असे जेव्हां
पवित्र आत्मा प्रेरितो तेव्हां त्याविरुद्ध उभे राहणे हे माठे भयकारक आहे.
जो आपल्या मनाची खातरी अवेरून मी देवाला मान्य होणार

अध्याय १३.

१ आणि त्याच दिवसीं येशू घरांतून निघून समुद्राजवळ जाऊन बसला.

२ तेव्हां बहुत समुदाय त्याजवळ मिळाले, ह्मणून तो तारवावर चढून बसला, (१) आणि सर्व समुदाय तडीवर उभा राहिला.

३ तेव्हां तो दाखले देऊन त्यांस बहुत गोष्टी सांगूं लागला कीं, पाहा (२) कोणी पेरणारा पेरयास बाहेर गेला;

(१) लूक. ५:३

(२) मार्क ४:२ लूक ८:५.

नाहीं असा निश्चय करितो तो खचीत आपला नाश करून घेतो. ज्याने एकदां धिक्कारलें त्याला पवित्र आत्म्याने फिरून कां पेरणा करावी? धिक्कारल्यावर जर त्याचा नाश झाला तर दोष कोणावर राहिल? ज्याचा दोष त्याच्या माथ्यावर राहिल कीं नाहीं? ५. खीस्ताला धिक्कारणें हें किती भयकारक आहे ह्मणून दिसतें. ओ. ३८—४२. जर आम्ही खीस्तावर विश्वास ठेवीत नाहीं, तर त्याच्या येण्यापूर्वी जे होते ह्मणजे मूर्ख व सुज्ञ, दुष्ट व चांगले, ते सर्व न्यायकार्ळी उभे राहून आम्हास अन्यायी ठरवितील. जे खीस्ताविषयीं ऐकून त्याला धिक्कारून नरकास जातात त्यांसारखे दोषी असे दुसरे कोणी कधीं होणार नाहींत. देवाने अनंत कृपेने हा तारणापाय सिद्ध केला असतां, जो अवेरितो त्याच्या दोष आणि शेवटला दंड फारच वाटेल.

१, २ “समुद्राजवळ.” हा तिबेरयासाचा समुद्र होता. त्याचें ऐकायास बहुत समुदाय जमले ह्मणून अधिक सोईने त्यांस उपदेश करायला तो तारवावर चढून बसला.

३—९ “दाखले देऊन.” लोकांचें लक्ष्य लागवें आणि आपला उपदेश अधिक ठसण्याजोगा व्हावा ह्मणून खीस्त दाखले देऊन उपदेश करित असे. जसा नाथनाने दाविदाला दाखल्यानी तीव्र निषेध केला तसा खीस्त वारंवार दाखल्यांचा उपयोग करित असे. “कोणी पेरणारा पेरयास बाहेर गेला.” जें काम सर्वास माहित आहे त्यापासून हा दाखला घेतला; ह्मणून तो सर्वास अधिक समजण्यासारखा आणि उपदेश करण्याच्या कामास बरोबर लागतो.

४ आणि तो पेरीत असतां कांहीं बियें वाटेवर पडलीं; आणि पांखरानी येऊन तीं खाऊन टाकलीं.

५ आणि फारसी माती नव्हती अशा खडकाळीवर कांहीं पडलीं; आणि माती खोल नव्हती ह्मणून तीं लवकर उगवलीं.

६ परंतु सूर्य उगवल्यानंतर तीं करपलीं, आणि त्यांस मूळ नव्हतें यास्तव वाळून गेलीं.

७ आणि कांहीं कांट्यांच्या झाडांमध्ये पडलीं; मग कांट्यांच्या झाडानी वाढून त्यांस गुदमारिलें.

८ परंतु चांगल्या भूमीवर कांहीं पडलीं, मग कोठें शंभरपट, कोठें साठपट, कोठें तीसपट, असें पीक आलें.

९ ज्याला ऐकायास कान आहेत तो ऐको. (१)

१० मग शिष्य येऊन त्याला ह्मणाले, त्यांसीं दाखले देऊन कां बोलतोस?

११ तेव्हां त्याने त्यांस उत्तर दिल्लें कीं, आकाशातील राज्याच्या गुप्त गोष्टी जाणणें (२) हें तुझ्यास दिल्लें आहे, परंतु त्यांस दिल्लें नाहीं.

(१) मात्थी ११:१५.

(२) मात्थी ११:२६. मार्क. ४:११. करिं. २:१०, १४.

एफ. १:९, १८. ३:९. कल. १:२६, २७. १ पोह. २:२७.

४ “वाटेवर.” तेथील जमीन बियें रुजायास फार कठीण होती.

५, ६. “खडकाळीवर.” एथील माती थोडीच ह्मणून बियें अधिक लवकर रुजलीं परंतु चांगलीं मुळें नव्हतीं ह्मणून तीं लवकर वाळून गेलीं.

७ “कांट्यांच्या झाडांमध्ये.” हीं पिकामध्ये वाढलीं असतां त्याला दाटी करितात आणि सावली पाडण्याकडून व मातीचा कस घालवून त्यांस गुदमारितात.

८ “चांगल्या भूमीवर.” सुपीक भूमीवर.

९ मात्थी. ११:१५. यावरील टीका पाहा.

१०—१७ खीस्त एथें दाखल्यानी उपदेश करण्याचें एक कारण सांगतो. मार्क ४:१०—१२. लू. ८:१०. एथेंहि पाहा.

११ “आकाशातील राज्याच्या गुप्त गोष्टी.” ह्मणजे शुभवर्तमान सर्वास गाजविणें व खीस्ताचें राज्य स्थापणें याविषयींच्या गोष्टी. शुभवर्तमान

१२ कां की ज्या कोणाजवळ (१) आहे, त्याला मिळेल, आणि त्याला फार होईल; परंतु ज्या कोणाजवळ नाही त्याचें जें असेल तें देखील त्यापासून काढून घेतलं.

१३ यासाठीं मी त्यांसीं दाखले देऊन बोलतो, कां कीं ते पाहत असतां त्यांस दिसत नाहीं, आणि ऐकत असतां ऐकत नाहीत आणि समजतहि नाहीत.

(१) माथी २५:२९. लूक ९:२६.

परदेशस्थांस गाजविलें जाणार, यहूदी व्यवस्थेचा शेवट होणार, ख्रीस्ताला मरावें लागणार इत्यादि गोष्टी यहूद्यांस समजल्या नाहीत. रोम. १६:२५. ११:२५. एफ. ३:३, ४, ९. पाहा. ह्या गोष्टी जाणणें हें शिष्यांस दिल्लें होतें. ते बहुत देशांत शुभवर्त्तमान गाजविणार होते ह्मणून ह्या गोष्टी जाणण्याचें त्यांस अगत्य होतें. परंतु ह्या गोष्टी जाणणें हें इतर माणसांस तेव्हां दिल्लें नव्हतें.

१२ “कां कीं ज्या कोणाजवळ आहे इ.” उजेड, ज्ञान व बुद्धि असून त्यांचा योग्य उपयोग जो कोणी करितो त्याला तीं ज्यास्ती मिळतील. जो चांगल्या कामास लावीत नाही त्यापासून तीं काढून घ्यावीं हें ठीक आहे. देवाने यहूदी लोकांस विशेष उपकार व आशीर्वाद दिल्ले होते. परंतु त्यांनी त्यांचा बरोबर उपयोग केला नव्हता ह्मणून देवाने ते काढून घ्यावे हें योग्य होतें, असें असतांहि ईश्वर मोठ्या कृपेने सर्वास शुभवर्त्तमान कळवून सर्वकाळधें जीवन देऊं करितो. जे धिक्कारितात त्यांपासून त्याने काढून घ्यावे हें योग्य आहे, आणि यहूद्यांसारखे जे धिक्कारितात त्यांपासून तो काढून घेईलच, यांत काय संशय?

१३ “ते पाहत असतां त्यांस दिसत नाहीं.” ह्मणजे ते दाखले समजतात, पण त्यांतील धर्मसंबंधी अर्थ व बोध ध्यानांत आणीत नाहीत. मार्कस. (४:१२.) व लूका. (८:१०.) यांत ह्मटलें आहे कीं त्यांनी न समजावें या हेतूने ख्रीस्त दाखल्यानी बोलत असे. हे फार दुष्ट, अविश्वासी, व हद्दी आहेत, असें पाहून काहीं विशेष ईश्वरी सामर्थ्य लावून त्यांस वळवावें ह्मणून इच्छा नव्हती. त्याने जे दाखले दिल्ले ते समजण्यासारखे व त्यांतील धर्मसंबंधी अर्थ ध्यानांत ठसण्याजोगा असें होतें. तथापि ते समजले नाहीत. ते आत्मसंतोषाने अज्ञानी व मतिमंद होते. ख्रीस्ताने उत्तम रीतीने उपदेश केला आणि जर लोक समजले नाहीत तर दोष लोकांकडेच आहे. ईश्वर

१४ आणि यज्ञायाचें भविष्यवाक्य (१) त्यांविषयीं पूर्ण झालें आहे, तें असें कीं, तुझी ऐकलाच ऐकाल (२) परंतु समजणार नाहीं, आणि पाहालच पाहाल परंतु तुझ्यास दिसणार नाहीं.

१५ कां तर डोळ्यानी पाहूं नये आणि कानानी ऐकूं नये आणि अंतःकरणाने समजूं नये, आणि त्यानी फिरूं नये, आणि मी त्यांस वरें करूं नये, ह्मणून या लोकांचें अंतःकरण जड झालें आहे, आणि ते कानानी मंद ऐकतात, (३) आणि आपले डोळे त्यानी मिटले आहेत.

१६ परंतु तुमचे डोळे धन्य आहेत, (४) कां कीं त्यांस दिसतें; आणि तुमचे कान धन्य, कां कीं ते ऐकतात.

१७ कारण मी तुझ्यास खचीत सांगतो कीं, तुझी जें पाहतां तें बहुत भविष्यवादी (५) व न्यायी पाहायास इच्छीत होते, परंतु त्यानी पाहिलें नाहीं; आणि तुझी जें ऐकतां तें ऐकायास ते इच्छीत होते, परंतु त्यानी ऐकिलें नाहीं.

- (१) यशा ६:९. (२) माथी १६:१७. लूक १०:२३,२४. येह. २०:२९. २ करिं. ४:६.
 (३) येहडक. १२:२. येह. १२:४०. प्रेषि. २८.२६,२७. रोम. ११:८. २ करिं. ३:१४,१५.
 (४) इब्री ५:११. (५) एफ. ३:५,६. इब्री ११:१३. १ पेत्र. १:१०,११.

कोणीऐकाला तारायास बांधला नाहीं, आणि जे हट्टी व अविश्वासी होत जातात त्यांस तो तारणार नाहींच.

१४,१५ “आणि यज्ञायाचें भविष्यवाक्य इ.”० याचा सारांश, यश. ६:९,२०. यांत पाहा. यज्ञायाच्या दिवसांत जे देवाची गोष्ट अवेहरीत असत, त्यांची व खीस्ताच्या ऐकणाऱ्यांची लक्षणें सारिखांची होतीं. त्यानी ईश्वरी बोधाला डोळे मिटून धिक्कारिलें. ते इतके विलासी, मतिमंद व मूर्ख होते कीं शुभवर्त्तमानांतील पवित्र व अत्मसंबंधी उपदेश ते समजून घेईनात. त्यानी खीस्ताला नाकारून आपला नाश करून घेतला, तर त्यांविषयीं यज्ञायाचें भविष्यवाक्य पूर्ण झालें.

१६ “परंतु तुमचे डोळे धन्य आहेत.” तुझी माझ्या बोधाचा पवित्र अर्थ काहींसा समजून घेतां ह्मणून तुझी धन्य आहां.

१७ “बहुत भविष्यवादी इ.” ते खीस्ताची वाट पाहून त्याला पाहायास फार इच्छीत होते. ते आला ह्मणजे लोकांचें तारण हाडून जगाची आशा

१८ यास्तव तुह्या पेरणाच्याचा दाखला ऐकून घ्या; (१)

१९ राज्याचें वचन (२) कोणीएक ऐकतो पण समजत नाही, तेव्हां तो दुष्ट (३) येतो, आणि त्याच्या अंतःकरणांत परलेलें तें हिरावून घेतो; वाटेवर पेरलेला तो हाच आहे.

२० आणि खडकाळीवर पेरलेला, तो हाच आहे कीं, वचन ऐकतो, आणि तेव्हांच तें आनंदाने घेतो. (४)

२१ तथापि त्याच्या मध्ये मूळ नाही, ह्मणून तो क्षणिक आहे, आणि वचनामुळें संकट किंवा पाठलाग झाला ह्मणजे तो लागलाच अडखळतो. (५)

२२ आणि कांढ्यांच्या झाडांमध्ये जो पेरलेला, तो हाच आहे

(१) मार्क. ४:१४. इ. लुक. ८:११. इ. (२) माथ. ४:२३. (३) योह. २:१३, १४. ३:१२. (४) यशा. ५८:२. यहेंक. ३३:३१, ३२. योह. ५:३२. गल. ४:१५.

(५) माथ. २४:१०. २६:३१. २ तीम. ४:१६.

पूर्ण होईल असें त्यांस वाटत असे. यो. ८:५६. १ पेत्र. १:१०—१२. इब्री. ११:१३. पाहा. आब्राहाम, यशया आणि देवाचे सर्व प्राचीन भक्त ख्रीस्ताची वाट पाहून फार प्रतीक्षा करित असत. तसेच आतां ख्रीस्ताच्या राज्याचें येणें व वृद्धि यांची फार प्रतीक्षा देवाचे सर्व भक्त करित असतात.

१८—२३. मार्क. ४:१३—२०. लु. ८:११—१५ पाहा.

१९ “राज्याचें वचन इ.” त्रियें ह्मणजे देवाचें वचन. शास्त्र, उपदेश, ईश्वरी सूत्र व पवित्र आत्म्याची प्रेरणा या सर्वांवरून देवाची गोष्ट कळून येती. “तो दुष्ट.” ह्मणजे सैतान. जीं पांखरें येऊन त्रियें वेंचून खातात त्यांची उपमा त्याला लागती. हृष्टी पाप्यांस शुभवर्त्तमान गाजविलें आहे, परंतु त्यांच्या कठीण अंतःकरणांत तें ठसत नाही. वाटेवरील कठीण भूमीवर पडलेल्या बियांसारिखें तें आहे. तें रुजत नाही आणि तें काढून घेणें सुलभ आहे.

२०—२२ “आणि खडकाळीवर पेरलेला इ.” कितीएक लोक शुभवर्त्तमान ऐकून हें कांहीं नवें आहे किंवा यावरून कांहीं ऐहिक लाभ होईल असें मानितात. मग हें खरें आहे असें कबूल होऊन कांहीं वेळपर्यंत मोठा आवेश दाखवितात; परंतु ते खरे त्रिस्ती नाहीत, त्यांस नवें अंतःकरण मिळालें नाही; यास्तव जेव्हां त्यांची निंदा व पाठलाग होतो तेव्हां मूळ नसल्यामुळें ते अडखळून लाजून जातात. शेवटपर्यंत टिकून राहण्यास निश्चय व सद्गुण नाहीत. कांट्यांचीं झाडें ह्मणजे संसारांतल काळजी व

कीं, वचन ऐकतो, परंतु या जगाची चिंता (१) व द्रव्याची भूल, हीं वचनाला गुदमारितात, (२) ह्यणून त्याला फळ येत नाहीं.

२३ आणि चांगल्या भूमीवर पेरलेला तो हाच आहे कीं, वचन ऐकून समजतो, तो फळ देतोच, (३) ह्यणजे कोणी शंभरपट, कोणी साठपट कोणी तीसपट देतो.

२४ त्याने त्यांस दुसरा (४) दाखला दिल्या कीं, आकाशाचें राज्य एका माणसासारखें आहे; त्याने आपल्या शैतान चांगलें बीं पेरलें; (५)

२५ परंतु माणसें झोंपेंत असतांना त्यांचा वैरी आला, आणि गव्हांमध्ये निदण पेरून गोला.

- (१) लुक. १४:१६—२४. (२) मार्क. १०:२३. १ तीम. ६:९. २ तीम. ४:१०.
 (३) योह. ३५:५.
 (४) यशा. २८:१०, १३ (५) १ पेत्र. १:२३.

फसविणारीं दुर्व्यसनै यांकडून मनुष्य भुलला जाऊन आकाशलोकाचें वतन हें या सगळ्या जगापेक्षां अधिक मोलवान व अगत्याचें आहे त्याविषयी तो विसरतो. कपट, लबाडी, ठकविणें इत्यादि करून थोडा लाभ मिळण्याचा मोह हा देवाच्या वतनाला अडवून जीवाभ्याचा नाश करितो. १ तीम. ६: ७—११ यांत पाहा. अरेरे असा मूर्खपणा करण्याकडून किती माणसें नाशांत व निरुपायांत जुडालीं आहेत !

२३ “आणि चांगल्या भूमीवर इ.” जे देवाच्या कृपेने त्याचें वचन नम्रतेने अंगीकारायास सिद्ध झाले आहेत त्यांच्या अंतःकरणांत तें ठसतें आणि ते ऐकून मान्य होतात. अशा अंतःकरणांत पडलेल्या देवाच्या वचनावरून पवित्र वर्तणुकाचें चांगलें फळ येतें.

२४—३० “आकाशाचें राज्य इ.” या दाखल्याचा अर्थ सोपा आहे. शेत ह्यणजे हें जग आणि चांगलें बीं ह्यणजे खीस्ताने व त्याच्या शिष्यांनी जी सत्यता घोषण केली ती.

२५ “परंतु माणसें झोंपेंत असतांना इ.” सैतान खोटे सिद्धांत अंधारांत पेरितो. शेत हें जग आहे. सैतानाने त्यांत निदणाचें बीं प्रारंभें पेरलें त्याने आमच्या मूळ पुरुषास भुलविलें, आणि सर्व माणसें भ्रष्ट झालीं. किती-एक देवाच्या कृपेने नवा जन्म पावून सद्गुणी होतात, आणि उजेडाचीं लेकरें व आकाशलोकाचे वतनदार असीं होतात. दुसरे कितीएक लोक निदणासारखे आहेत. ते या जगांत चांगल्या लोकांची छळणूक व पाठलाग करितात

२६ मग जेव्हां पाला फुटला आणि त्याला फळ आलें तेव्हां निदणहि दिसूं लागलें.

२७ मग घरधऱ्याच्या चाकरानी येऊन त्याला ह्मटलें, महाराज, आपण आपल्या शेतामध्ये चांगलें बीं पेरिलें ना? तर त्यांत निदण कोठून आलें?

२८ तेव्हां तो त्यांस ह्मणाला, हें काम कोणी वैन्याचें आहे. मग चाकरानी त्याला ह्मटलें, तर आह्मी जाऊन तें जमा करावें असी आपली आज्ञा आहे काय?

२९ तेव्हां तो ह्मणाला, नका, तुम्ही तिदण जमा करितांना त्याबरोबर कदाचित् गहूंहि उपटाल.

३० कापणीपर्यंत दोन्ही बरोबर वाढूं द्या, मग कापणीच्या वेळेस (१) मी कापणाऱ्यांस सांगेन कीं, पहिल्याने निदण जमा करा, आणि

(१) तीम. ६: २४.

आणि मरणानंतर ते निदणासारिखे अर्मांत टाकायाचे आहेत. ख्रीस्ती मंडळींतल्या ढोंग्यांसहि निदणाचा दाखला बरोबर लागतो. निदण काहीं प्रकारें गव्हांसारिखें आहे. तसेच ढोंगी हे बहुत प्रकारें खऱ्या खिस्त्यांसारिखे आहेत आणि न्यायकाळ येईपर्यंत ते कळत नाहींत. सैतान खिस्ती मंडळींत निदण पेरायस पाहतो, आणि या कामांत बहुत यश पावतो. वारा शिण्यांमध्ये देखील एक परस्वाधीन करणारा होता, आणि तेव्हांपासूनच खोटे व ढोंगी असे खिस्ती मंडळीमध्ये सांपडत आले आहेत. परंतु निवाडा करण्याचा दिवस जवळ आला आहे.

२६ “तेव्हां निदणहि दिसूं लागलें इ.” निदण गव्हांमध्ये वाढत असतां त्यांमध्ये फेर इतका असतो कीं फळ येऊं लागेपर्यंत तें ओळखतां येत नाहीं. तसेच जे खिस्ती ह्मटले आहेत, ते खरे कीं खोटे हें पानें व फुलें यांवरून नव्हे, पण फळावरून कळतें.

२७—२९ त्यांमध्ये एवढा सारखेपणा असतो कीं निदण निवडून काढायस अवघड पडतें, अणखी गहूं तुडविण्याचें व उपटण्याचें भय वाटतें. निवाडा करण्याचा समय हा कापणीचा समय आहे. ईश्वर दुष्टांस या जगांत राहूं देतो, यावरून कोणी त्यावर दोष ठेवूं नये. न्यायकाळ येणार आहे, त्या वेळेस योग्य निवाडा होईल.

३० “कापणीपर्यंत दोन्ही बरोबर वाढूं द्या इ.” ख्रीस्त एथें शिकवितो कीं या जगांत दुष्ट व खिस्ती मंडळींत ढोंगी असतील, आणि त्यांस आतां

जाळण्यासाठी (१) त्यांच्या पेंढ्या बांधा, मग गहू (२) माझ्या कोठारांत सांठवा.

३१ त्याने त्यांस अणखी एक दाखला दिल्या कीं आकाशाचें राज्य मोहरीच्या दाण्यासारिखें (३) आहे; तो एका माणसाने घेऊन आपल्या शेतांत पेरिला.

३२ तो सर्व दाण्यांमध्ये बारीक आहे, परंतु वाढल्यावर भाज्यांमध्ये मोठें असतें, आणि इतकें मोठें झाड (४) होतें कीं, आकाशातील पांखरें येऊन त्याच्या फांद्यांवर बसतात.

३३ त्याने त्यांस अणखी एक दाखला देऊन सांगितलें कीं, आकाशाचें राज्य खमिरासारिखें आहे, तें एका बायकोने घेऊन तीन शेर मिठामध्ये लपवून ठेविलें, सर्व फुगून गेलें तोंपर्यंत.

३४ ह्या सर्व गोष्टी येशूने दाखले (५) देऊन समुदायांस सांगितल्या, आणि दाखल्यावांचून तो त्यांसी बोलला नाहीं;

(१) मल. ४:१. (२) लुक. ३:१७. (३) मार्क. ४:३०. (४) यहेडक. १७:२३.

(५) मार्क. ४:३३.

काढणें हें बरें नाहीं परंतु योग्य समयीं तो त्यांस काढून वेगळें करील. तेव्हां दुष्ट व ढोंगी यांस निदण व भूस यांसारिखें मोजून तो न विज्ञानाच्या अर्थांत टाकील. मात्थी. ३:१२.

३१,३२ मार्क. ४:३०,३२. पाहा. “आकाशाचें राज्य.” मात्थी. ३:२. यावरील व्याख्या पाहा. ख्रिस्ती मंडळीची वृद्धि या दाखल्याप्रमाणें होती. जेव्हां कोणी नवा जन्म पावून ख्रिस्ती होतो तेव्हां त्याचा विश्वास व सर्व सद्गुण अल्प व अशक्त असतात. नंतर ते वाढून दृढ व बळकट होतात. तसें ख्रिस्ताच्या वेळेस त्याचे शिष्य केवळ बारा व दुसरे सर्व अनुसरणारे थोडेच होते. तथापि ख्रिस्ती मंडळी वाढून संपूर्ण जगांत पसरत चालली आहे. ज्यांत शुभवर्तमान गाजविलें नाहीं असा कोणी मोठा देश सांप्रत काळीं पृथ्वीवर कांठेंहि नाहीं, आणि तें सर्व राष्ट्रांस व प्रत्येक जणांस अंगिकारण्याजोगें आहे. “मोहरीच्या दाण्यासारिखें आहे.” हें सर्वांहून लहान बीं असतांही यहूदी देशांत त्याचें झाड लवकर वाढून मोठें होत असे. यास्तव अंतःकरणांतल्या सद्गुणांस व ख्रिस्ती मंडळींसहि ही चांगली उपमा आहे.

३३ “त्याने त्यांस अणखी एक दाखला इ.” सदरहु दाखल्याचा व याचाहि अभिप्राय सारखाच आहे. ख्रिस्ती माणसाच्या अंतःकरणांत सद्गुण

३५ भविष्यवाद्याने जें सांगितलें होतें तें पूर्ण व्हांवें ह्मणून; तें असें कीं, (१) मीं आपलें तोंड दाखले देण्यास उघडीन, जगाच्या मांड-प्यापासून जें लपविलेलें (२) तें प्रगट करीन.

३६ नंतर येशू समुदायांस निरोप देऊन घरांत गेला. मग त्यांचे शिष्य त्याच्या जवळ येऊन ह्मणाले, शेतांतल्या निदणाचा दाखला आह्मांस फोडून सांग.

३७ तेव्हां त्याने त्यांस उत्तर दिलें कीं, चांगलें वीं पेरणारा हा मनुष्याचा पुत्र आहे;

३८ आणि शेत हें जग (३) आहे; आणि चांगलें वीं हे राज्यां-तील (४) पुत्र आहेत, आणि निदण हे त्या दुष्टाचे (५) पुत्र आहेत.

३९ आणि पेरणारा वैरी हा सैतान आहे; आणि कापणी ही काळाची समाप्ती (६) आहे; आणि कापणारे हे दूत (७) आहेत.

४० तर जसें निदण जमा करून अर्द्यांत (८) जाळतात, तसें या काळाच्या समाप्तीस होईल.

४१ मनुष्याचा पुत्र आपल्या दुतांस पाठवील, आणि सर्व अडख-ळविणाऱ्यांस व अन्याय करणाऱ्यांस (९) ते त्याच्या राज्यांतून जमा करून,

४२ त्यांस अग्नीच्या भट्टींत (१०) टाकितील; तेथें (११) रडणें व दांत खाणें होईल.

(१) गीत. ७८:२. (२) लुक. १०:१४ रोम. १६:२५, २६. कल. १:२६.

(३) रोम. १०:१८. कल. १:६. (४) १ पेत्र. १:२३. (५) योह. ८:४४. प्रेषि. १३:१०. १ योह. ३:८. (६) योह. ३:१३. प्रग. १४:१५. (७) प्रग. १४:१५—१२. (८) माथ्य. १३:३०. (९) लुक. १६:२७.

(१०) माथ्य. ३:१२. प्रग. १९:२०. २०:१०. (११) माथ्य. १३:५०. ८:१२.

कसे वाढतात हें दाखविलें आहे. ते गुप्त, निवांत व स्थिर असून वाढत जातात. पवित्र आत्मा मोठी गडबड करून आपलें काम चालवितो असें नाहीं. पिढ्यामध्ये घातलेल्या खमिरासारखी देवाची गोष्ट वाढत जाते. तें-कळून शेवटीं जगाची सुधारणा होईल.

३५ “भविष्यवाद्याने जें सांगितलें इ.” याचा सारांश गीतें ७८:२, ३ यांत आहे. त्याने एसाफ भविष्यवाद्यासारखें शिकविलें.

३६—४३ “नंतर येशू इ.” खीस्ताने निदणाचा दाखला अगदी समज-

४३ तेव्हां न्यायी आपल्या बापाच्या राज्यांत सूर्यासारखे प्रकाश-
तील. (१) ज्याला ऐकायास कान आहेत तो ऐको.

४४ अणखी आकाशाचें राज्य शेतांत लपविलेल्या (२) ठेवीसारखें
आहे; ती कोणी माणसाला सांपडली ह्मणजे तो लपवून ठेवितो,
मग त्या गोष्टींच्या आनंदांमुळे तो जाऊन आपलें सर्व विकतो, (३)
नंतर तें शेत विकत घेतो. (४).

४५ अणखी आकाशाचें राज्य चांगल्या मोत्यांचा शोध कर-
णाऱ्या व्यापारी माणसासारखें आहे;

४६ त्याने एक मोलवान मोती (५) पाहून ठेवल्यावर जाऊन आ-
पलें सर्व विकलें, मग तें विकत घेतलें.

(१) दान. १२: ३. १करि. १५: ४९. (२) नीति. २: ४, ५. (३) फिलि. ३: ७, ८. (४) यशा
५५: १. प्रग. ३: १८ (५) नीति. ३: १४, १५ ८: ११.

ण्यासारखा फोडून सांगितला. प्रभू येशू चांगलें बीं पेरितो, ह्मणजे शुभव-
र्त्तमान गाजवितो. त्याने आपण होऊन गाजविलें, आणि हल्लीं आपले उप-
देशक, ईश्वरीसूत्र व पवित्र आत्मा यांकडून तो गाजवित असतो. हें बीं
सगळ्या जगावर पुरायाचें आहे यापासून राज्यांतलीं लेंकरें ह्मणजे खरे
खिस्ती उमन्न होतात. यासाठीं खीस्त श्रम घेऊन मरण पावला. हें त्याच्या
मेहेनतीचें फळ आहे. असें असतांही यामध्यें निदण, ह्मणजे दुष्टांचीं
लेंकरें सांपडतात आणि शेवटपर्यंत त्यांबरोबर राहिलें पाहिजे. मग खीस्त
त्यांस वेगळें करून दुष्टांस अग्नीच्या भट्टींत टाकील आणि सर्व खऱ्या
खिस्त्यांस आकाशलोकांचें वैभव व सुख यांत आपल्या जवळ घेईल.

४४ “अणखी आकाशाचें राज्य इ.” ह्मणजे आकाशलोकांतलें वतन
हा सर्वांहून मोलवान निधि आहे. गीतें १९: १०. नीति ३: १३—१५.
माणसें कांहीं ऐहिक लाभ मिळविण्यास प्रयत्न करितात, यापेक्षां अधिक
काळजीने व आस्थेने त्यानी हें दिव्य धन मिळविण्यास झटून प्रयत्न करावे.
ही ठेव आपली करून घेण्यासाठीं जो कोणी आपलें सर्वस्व देतो, होय प्राण
देखील सोडितो, तो सूत्र आहे.

४५, ४६ “ही भारी गोष्ट लोकांच्या मनांत ठसून राहावी ह्मणून खीस्ताने
याच अर्थाचा हा अणखी एक दाखला दिव्हा. ही आकाशलोकांतली
ठेव एका अमोत्य मोत्यासारखी आहे. तें व्यापाऱ्यास सांपडलें ह्मणजे
तो मोठा हर्ष करितो आणि तें आपलें असें करून घेण्यासाठीं तो आयुष्य-
भर श्रम घेण्यास व आपलें बाकीचें सर्वस्व सोडून देण्यास कबूल आहे.

४७ अणखी आकाशाचें राज्य समुद्रामध्ये टाकलेल्या ज्या जाळ्यांत सर्व प्रकारचे जीव एकत्र सांपडतात (१) यासारखें आहे;

४८ तें भरल्यावर कांठास ओढितात, आणि वसून चांगल्यांस भांड्यांमध्ये भरितात, आणि वाइटांस फेंकून देतात.

४९ तसें काळाच्या समाप्तीस होईल; दूत येऊन न्यार्यांपासून वाइटांस वेगळें करितील; (२)

५० आणि त्यांस अग्नीच्या भट्टींत टाकितील, (३) तेथें रडणें व दांत खणें होईल.

५१ येशू त्यांस झणाला, तुम्ही या गोष्टी समजलां काय? ते त्याला झणाले, होय प्रभू.

५२ तेव्हां याने त्यांस झटलें, तर आकाशाच्या राज्याविषयीं प्रत्येक शिकलेला शास्त्री हा कोणी घरधनी आपल्या भांडारांतून (४) नवे व जुने पदार्थ काढितो, यासारखा आहे.

५३ आणि असें झालें कीं, हे दाखले संपन्नित्यावर येशू तेथून गेला.

(१) मात्थी २२:१०.

(२) मात्थी २५:३२. (३) मात्थी १६:४२. (४) नीति १०:२१. १५:७. १८:४.

ही उपमा किती सुंदर व योग्य आहे! आकाशलोकांतली सर्व काळची ठेव इजसारखी मोलवान असी दुसरी ठेव कोणती! ही ठेव मिळविण्यास इतर सर्व धन व निधि, होय प्राणहि सोडून द्यावयास कबूल नाहीं, असा कोण आहे?

४७—५० “अणखी आकाशाचें राज्य इ०” निदणाच्या दाखल्याचा बोध अधिक ठसावा यासाठीं खीस्ताने हा जाळ्याचा दाखला दिव्हा. शुभवर्तमान हें चांगलें व वाईट यांस एकत्र गोळा करितें. परंतु जगाच्या समाप्तीस खीस्त त्यांस वेगळें करून चांगल्यांस आपल्याजवळ सौख्य लोकांत नेईल, आणि वाइटांस अग्नीच्या भट्टींत टाकील. लोकानी पश्चात्ताप करून तारण पावण्यास झटावें या हेतूने खीस्त वरचेवर न्यायकाळाविषयीं बोलून आकाशलोकांतलें सुख व वैभव आणि नरकांतिल दुःख व यातनाहि त्यांच्या लक्षांत आणावयास पाहतो.

५१—५३ शिष्यांनी या गोष्टी समजाव्या आणि उपदेश करून इतर मा.

५४ आणि आपल्या देशांत जाऊन (१) त्याने त्यांच्या सभास्थानांमध्ये त्यांस असा उपदेश केला कीं ते थक होऊन वोलले, हें ज्ञान व हे चमत्कार याला कोठून?

५५ हा सुताराचा पुत्र नव्हे ना! याच्या आईला मारया ह्मणतातना! आणि याकोव व योसे व शिमोन व यहूदा, हे त्याचे भाऊ आहेत ना!

५६ आणि त्याच्या सर्व बहिणी आमच्यामध्ये नाहीत काय? तर या सर्व गोष्टी याला कोठून!

५७ असें ते त्याजविषयीं अडखळले. (२) तेव्हां येझूने त्यांस ह्मटलें,

(१) मार्क. ६:१. इ. लुक. ४:१६. इ.

(२) यशा. ४९:७. ५३:३. योह. ६:४२.

णसांची खातरी करावी आणि त्यांस तारायास झटावें असा ख्रीस्ताची इच्छा होती.

५४ “आणि आपल्या देशांत इ०” ह्मणजे नाजारेथांत. मार्क. ६:१-६ पाहा. लोकांस उपदेश करण्यासाठीं ख्रीस्त वारंवार सभास्थानांत जात असे.

५५, ५६ “हा सुताराचा पुत्र नव्हेना?” आमच्या तारणाच्याने आपल्या आयुष्याचा मोठा भाग उद्योगांत घालविला. हा सुताराचा पुत्र व स्वता सुतार आहे, असें लोकांनी त्याला ओळखिलें. जें मोठें काम करायलास तो जगांत आला होता, तें त्याने आपल्या वयास तीस वर्षे होतपर्यंत प्रसिद्धपणें केलें नाहीं. तोंपर्यंत त्याने चांगल्या उद्योगाचा किता दाखविला. यांत ख्रीस्ताची मोठी लीनता व विनय दिसून येतात. ज्याने जग उत्पन्न केलें त्याने तीस वर्षेपर्यंत सुताराचें काम चालवून लोकांमध्ये वहिवाट करावी याविषयीं नास्तिक हसून निंदा करितात. तथापि महान पेत्रस नामें जो रूश देशाचा एक बादशाहा होता, त्याने आरमार बांधण्यासाठीं आपलें राज्य व थोरपण एकीकडे ठेवून इंग्लिश लोकांची चाकरी पत्करली, आणि आपल्या हातानीं श्रम घेऊन जाहाज बांधण्याचें काम समजून घेतलें. याकरितां तेच नास्तिक त्याची मोठी प्रशंसा व वाहवा करितात. परंतु ख्रीस्ताचा हेतु त्या बादशाच्यापेक्षा अधिक मोठा व पवित्र होता कीं नाहीं? ज्या कामावर ख्रीस्त जगांत आला त्या कामापुढें पेत्रस बादशाहाचें काम व हेतु अगदी हलकीं व तुच्छ दिसतात.

५७ “असें ते त्याजविषयीं अडखळले.” ख्रीस्ताचा उपदेश ऐकून व मोठे चमत्कार पाहून ते विस्मित झाले असताहि त्याच्या नीच अवस्थेतल्या जन्मा-

भविष्यवादी आपला देश व आपलें घर यांत मात्र सन्मान पावत नाहीं.

५८ आणि तेथें त्यांच्या अविश्वासामुळें त्याने बहुत चमत्कार केले नाहींत.

अध्याय १४.

१ त्या वेळेस (१) हेरोद राजाने येशूची कीर्ति ऐकिली;

(१) मार्क. ६:१४. लूक. ९:७. इ.

विषयीं अडखळले, आणि हा खरा मशिया आहे असा विश्वास धरीनात. “भविष्यवादी इ०” ही एक द्वयण आहे, आणि बहुतकरून खरी आहे. हे लोक ख्रीस्ताच्या ओळखीचे व शेजारी होते, आणि त्याच्या ज्ञानाच्या हेवा करून ते त्यापासून शिकून घेण्यापेक्षां अधिक अभिमानी होते. कोलम्बसा-विषयीं ही द्वयण खरी झाली. एका नव्या महाद्वीपाचा शोध काढावा असें जेव्हां त्याने मनांत आणिलें तेव्हां त्याचे देशस्थ त्याजवर कांहीं भरवसा ठेविनात. हा अप्रसिद्ध व कीर्त्तिहीन मनुष्य जो आपण बाकीच्या सगळ्या जगापेक्षां अधिक शाहाणा द्वयणवितो तो कोण असेल, असें बोलून त्यानी त्याला धिक्कारिलें, आणि कोलम्बसाला परदेशांत जाऊन मदत मागणें प्राप्त झालें. शेवटीं स्पेन देशांतल्या राणीने त्याची विनंती ऐकून त्याला मदत दिली. द्वयणून त्या नामांकित शोधावरून जी मोठी प्राप्ति व कीर्त्ति ती स्पेन राजास मिळाली.

५८ “आणि तेथें त्यांच्या अविश्वासामुळें.” त्यांच्या अविश्वासामुळें ख्रीस्ताचें सामर्थ्य आवरलें अथवा बंद झालें असें नाहीं, परंतु हे इतके हद्दी व दुष्ट होते कीं, चमत्कार पाहिले असताहि ते खातरी धरणार नाहींत, असें पाहून ख्रीस्त मोर्तीं डुकरांपुढें टाकिला. त्याने थोडीसीं कृपेचीं कृत्यें करून आपल्या देवपणाविषयीं पुरतीं प्रमाणें दाखविलीं मग त्यांस सोडिलें. आद्वी विश्वास धरावा असें ईश्वर सांगतो. जेव्हां आद्वी विश्वासाने प्रार्थना करितों, तेव्हां मात्र तो ऐकतो. येशू ख्रीस्त हा जगाचा एकच तारणारा असीं पुरतीं प्रमाणें देवाने दिलीं आहेत. आणि आतां जे हीं प्रमाणें पाहून विश्वास ठेवणारच नाहींत त्यांस तो सर्वकाळच्या नाशास जाऊं देतो, आणि जाऊं यावें हें योग्य आहे.

१ “त्या वेळेस हेरोद राजाने इ०” मार्क. ६:१४-१६. लू. ९:३-९. पाहा. हा हेरोद माहान हेरोदाचा पुत्र होता. ख्रीस्त जन्मल्यावर एका वर्षाने महान हेरोद आपलें राज्य आपल्या तिघां पुत्रांस देऊन प्ररण पावला. त्या तिघांतील हा हेरोद अतिपास एक होता. हा गालील व पिरिय प्रांतांवर अधिकार करित असे.

२ आणि आपल्या चाकरांस ह्मटलें कीं, बाभिस्मा करणारा योहान्न हाच आहे; तो मेलेल्यांमधून उठला आहे, ह्मणून त्याकडून हे चमत्कार घडतात.

३ कां कीं हेरोदाने आपला भाऊ फिलिप्पस याची बायको हेरोदियस इजकरितां योहान्नाला धरून त्याला बांधून बंदिशाळेंत घातलें होतें;

४ कारण कीं योहान्नाने त्याला ह्मटलें होतें, हिला ठेवावें हें तुला योग्य नाहीं. (१)

५ मग तो त्याचा घात करायस पाहत असतां समुदायास भ्याला, कां कीं ते त्याला भविष्यवादी असैं मानीत असत. (२)

(१) लेवी. १८:१६. २०:२१. (२) मार्थी २१: २६. लूक. २०:६.

२ “बाभिस्मा करणारा योहान्न हाच आहे.” हेरोदाचें मन त्याच्या अपराधामुळें त्याला खात होतें. त्याने दुष्टांइने योहान्नाचें शिर छेदिलें होतें. आणि या कृत्याच्या आठवणीवरून त्याला भय वाटलें. योहान्न खरा भविष्यवादी आहे हें त्याला माहीत होतें, आणि आतां ख्रीस्तकृत मोठ्या चमत्कारांविषयीं ऐकून हाच मेलेल्यांमधून उठलेला योहान्न असावा, असैं त्याच्या मनाने सुचविलें. इतरांस वाटलें कीं, हा मोठा चमत्कार करणारा जो एलीया यावयाचा होता तोच असेल, नाहींतर मेलेल्यांतून उठलेला कोणी पुरातन भविष्यवादी असावा. मार्क. ६:१५.

३—५ “कां कीं हेरोदाने आपला भाऊ इ०” मार्क. ६:१, ७—२०. लूक. ३: १९, २०. ही हेरोदियस महान हेरोदाची नात होती. ती हेरोद फिलिप्पस याची बायको झाली आणि तिला सलोमे नामक कन्या झाली. हा हेरोद अंतिपास एक वेळ रोम शहराकडे जात असतां आपल्या भावाच्या एथें उतरला, आणि ह्या हेरोदियस नामें भावाच्या बायकोला पाहून रंजून गेला. त्याची लग्नाची बायको अरबी पेत्रीय या देशांतिल आर्तियस नामक राजाची कन्या होती. परंतु तिला दूर करायस तो कबूल झाला मग हेरोदियस आपला नवरा सोडून त्याच्या संगतीं नांदायास आली. तीं दोघें व्यभिचार करित असतां योहान्नाने आपला जीव हातांत घेउन त्यांचा निषेध केला. आर्तियस राजा हेरोदाने माझी कन्या दूर केली असैं एकतांच, त्यासीं लढाई करूं लागला, आणि हेरोदाच्या फौजेचा नाश झाला असतां लोकांस वाटलें कीं हेरोदाने योहान्नाचा घात केला ह्मणून हा ईश्वरी क्षोभ त्याला प्राप्त झाला आहे. योसेफस ग्रंथ १८:७ पाहा.

६ नंतर हेरोदाच्या जन्म दिवसाची मेजवानी होत असतां हेरोदि-
यसीच्या कन्येने मध्ये नाचून हेरोदाला संतुष्ट केलें.

७ त्यावरून त्याने शपथ वाहून करार केला कीं, जें काहीं तूं सांग-
शील तें मी तुला देईन.

८ मग ती आपल्या आईने पूर्वी शिकविल्याप्रमाणें झणाली, बाप्ति-
स्मा करणारा योहान्न याचें शिर (१) तबकांत घालून एथें मला आ-
णून दे.

९ तेव्हां राजा खिन्न झाला (२) तथापि शपथांमुळे (३) व संगर्ती
बसणाऱ्यांमुळे, त्याने द्यायास सांगितलें;

(१) नीति २९:१०. (२) न्याय. ११:३१,३५. दान. ६:१४-१६. (३) न्याय. २१:१. १
शामु. १४:२८. २५:२२. उपद. ५:२.

६—१३ “नंतर हेरोदाच्या जन्मदिवसाची इ०” मार्कस (६:२१-२९)
झणतो कीं हेरोदाने आपले प्रधान सरदार आणि बडे लोक यांस जेवणावळ
करून ह्या दिवसाचा उत्साह केला तेव्हां “हेरोदियसीच्या कन्येने इ०.” ही
कन्या सलोमे होती. हें नाचणें अगदीं अमर्याद व निर्लज्ज होतें. कोणी
लाजाळू कन्येने दरबारांत असा नाच कधीं केला नसता. झणून ती आप-
ल्या आईसारखी असावी असें बोलणें संभवतें.

७ “त्यावरून त्याने शपथ वाहून इ०” ही शपथ मूर्खपणाची व दुष्ट होती.
ती वाहायाची नव्हती आणि वाहिली असतांहि मोडण्याजोगी होती.

८ मागण्यापूर्वी तिने आपल्या आईची दुष्ट मसलत घेतली. योहान्नाने
तिचा निषेध केला होता याची आठवण राखून तिने त्याचा सूड उगविण्या-
चा हा प्रसंग हर्षाने साधिला. या पवित्र माणसाचा घात करण्यांत तिची
केवढी दुष्टाई दिमून येती?

९ “तेव्हां राजा खिन्न झाला.” हेरोद योहान्नाची भीड व भय धरीत
असे. हा न्यायी व पवित्र मनुष्य आहे असें त्याने जाणिलें मार्क. ६:२०.
हा योहान्न खरा भविष्यवादी असें बहुत लोक मानितात झणूनहि त्याला
कळलें, यास्तव त्याचा घात केला तर ते बंड उठवितील, असें भय त्याला
वाटलें असेल. यावरून तो खिन्न झाला. परंतु शपथ वाहिली व ती पा-
ळणें भाग आहे, पाळली नाही तर सर्व प्रधान व दरबारांतलीं माणसें मला
भितरा झणून माझा उपहास करितील असें भय वाटलें. पण ही मोठी
चूक होती. आदीं शपथ वाहणें योग्य नव्हतें, तथांत वाहिली तर ती पा-
ळावी यापेक्षां देवाची आज्ञा पाळणें भाग होतें. न्यायी माणसाचा घात क-
रणें हें कोणत्याहि शपथा वाहिल्यावरून योग्य असें होत नाही.

१० आणि बंदिशाळेंत पाठवून योहान्नाचें शिर तोडिलें.

११ आणि त्याचें शिर तबकांत घालून त्या मुलगीला आणून दिव्हें, मग तिने आपल्या आईजवळ नेलें.

१२ नंतर त्याच्या शिष्यांनी येऊन शरीर उचलून नेलें आणि तें पुरलें; (१) मग जाऊन येशूला वर्तमान सांगितलें.

१३ मग येशू हें ऐकून तेथून निघून (२) तारवांतून रानांतल्या जाग्यांत एकीकडे गेला; तरी समुदाय ऐकून नगरामधून त्याच्या मार्गे पायीं चालले.

१४ मग येशूने बाहेर येऊन मोठा समुदाय पाहिला; (३) तेव्हां त्यांविषयीं तो कळवळला, (४) आणि त्यांतील दुखणेकऱ्यांस त्याने बरें केलें.

१५ मग संध्याकाळ झाल्यावर त्याचे शिष्य त्याकडे येऊन ह्मणाले, ही रानांतली जागा आहे, आणि वेळ होऊन गेली आहे; त्यांनी गांवांमध्ये जाऊन आपल्याकरितां खायास विकृत घ्यावें ह्मणून समुदायांस निरोप दे.

(१) प्रेषि. ८:२. (२) मार्क १०:२३. १२:१५. मार्क. ६:३२. इ. लूक. ९:१०. इ. योह. ६:१, २. इ. (३) मार्क ९:३६. १५:३२. इ. (४) इजा. ४:१५.

१०, ११ “आणि बंदिशाळेंत पाठवून इ०” आपल्या शपथामुळें व दुष्ट दरबारांमुळें हेरोदाने त्या निर्दोषी माणसाचें शिर तोडून त्या दुष्ट स्त्रीला आणून देवविलें. योसेफस तिजविषयीं ह्मणतो कीं ती फार गर्विष्ठ व अकसी स्त्री होती आणि राजावर तिचें वचन इतकें होतें कीं राजाने आपल्या खुशीने कर्षी केल्या नसत्या अशा बहुत गोष्टी तिने त्याच्या हातून करविल्या.

१२ “नंतर त्याच्या शिष्यांनी येऊन शरीर इ०” त्याच्या शिष्यांनी त्याचें शरीर ममतेने व दुःखाने पुरून खिस्ताला ती गोष्ट सांगितली आणि त्यापासून बोध व समाधान पावले. तसेंच आद्वीहि सर्व दुःखांत समाधान पावण्यासाठीं खीस्ताकडे जावें.

१४ “मग येशूने बाहेर येऊन मोठा समुदाय पाहिला.” हे अज्ञानी व निराश्रित असें पाहून तो कळवळला. मार्कस ह्मणतो ज्या मेंढरांस मेंढपाळ नाहीं त्यांसारखे होते. कोणी उपदेशक त्यांस नव्हते. शास्त्री व परांशी हे अभिमाना व गर्विष्ठ असून साधारण लोकांची काळजी बाळगीत नसत,

१६ परंतु येशू त्यांस ह्मणाला, त्यांस जाण्याची गरज नाही, तुम्ही त्यांस खायास द्या.

१७ तेव्हां ते त्याला ह्मणाले, पांच भाकरी व दोन मासे यांखेरीज आम्हाजवळ एथें कांहीं नाही.

१८ तेव्हां तो ह्मणाला, तीं इकडे मजजवळ आणा.

१९ मग त्याने समुदायास गवतावर बसायला सांगितलें, आणि त्या पांच भाकरी व ते दोन मासे घेऊन त्याने वर आकाशाकडे पाहून आशीर्वाद मागितला; नंतर भाकरी मोडून शिष्यांस दिल्या व शिष्यांनी समुदायांस दिल्या.

२० तेव्हां ते सर्व जेवून तृप्त झाले; नंतर उरलेल्या तुकड्यांनी बारा टोपल्या भरून त्यांनी उचलून नेल्या. (१)

(१) २राजे. ४:१-७.

आणि कांहीं बोध दिल्या तरी गैरमार्गास लावित असत. ख्रिस्त जो खरा मेंढपाळ (यो. १०:१४) तो त्यांविषयी कळवळला आणि आकाश लोकांचा खरा मार्ग त्याने त्यांस शिकविण्याचा प्रयत्न केला.

१६ “परंतु येशू त्यांस ह्मणाला इ०” योहान्न ह्मणतो कीं, यांस खायाला भाकरी कोठून विकत आणूं असें येशूने आदीं फिलिप्पाला विचारिलें; आपल्यावर त्यांचा विश्वास आहे कीं कांहीं हें पाहण्याकरितां त्याने विचारिलें. कृती रुपयांच्या भाकरी लागतील याचा हिशोब फिलिप्स करूं लागला, आणि पुरत्या भाकरी विकत घेण्याची शक्ति नाही असें मनांत आणून शिष्यांनी लोकांस गांवांस पाठविण्याची आज्ञा मागितली. ख्रिस्ताने सर्व जाणून सांगितलें कीं त्यांस खायाला द्या.

१७, १८ “पांच भाकरी व दोन मासे इ०” हीं एका तरुणाजवळ होतीं. योह. ६:९.

१९ “त्याने वर आकाशाकडे पाहून इ०” ख्रिस्त सर्वदां आपल्या अन्नावर आशीर्वाद मागात असे. याविषयी त्याने आश्वास कित्ता दाखविला आहे. देवापासून आशीर्वाद मागावा हें योग्य आहे. तो आमची गरज पुरवितो आणि आम्ही त्याचे आभार मानावे.

२० “तेव्हां ते सर्व जेवून तृप्त झाले इ०” हा प्रसिद्ध व मोठा चमत्कार होता. एवढा मोठा समुदाय तृप्त करण्यास त्या भाकरी फार वाढविण्याचें अगत्य पडलें. जो असें वाढविण्यास समर्थ होता त्याच्याठायीं उत्पन्न करण्याची शक्ति असावी.

२१ आणि खाणारे पुरुष हे बायका व लेकरे खेरीज करून सुमारे पांच हजार होते.

२२ तेव्हांच आपण समुदायांस निरोप देत आहे इतक्यांत येशूने आपल्या शिष्यांस तारवावर चढून आपल्यापुढे पलिकडे जायास सांगितले.

२३ मग समुदायास निरोप दिल्यावर तो प्रार्थना करायला एकीकडे डोंगरावर गेला; (१) आणि रात्र झाली तेव्हा तो तेथे एकटाच होता.

२४ परंतु त्या काळीं तारूं समुद्राच्या मध्यभागीं असतां लाटानी डळमळत होतें, कारण कीं वारा तोंडचा होता.

२५ मग रात्रीच्या चवथ्या प्रहरीं येशू समुद्रावर चालत त्यांकडे गेला.

(१) मार्क. ६:४६.

२१—२३ “सुमारे पांच हजार होते.” हा आश्चर्यकारक चमत्कार व फार दयेचे काम असें होतें. हें पाहून लोकांची खातरी झाली कीं जो भविष्यवादी जगांत यायाचा होता झणजे मशीया तो निश्चयें हाच आहे, (यो. ६:१४) आणि असी खातरी धरून त्यानी त्याला बळाने धरून राजा करावें असें मनांत आणिलें. हें टाळावें झणून खीस्त त्यांस सोडून एकटाच निघून डोंगरावर गेला. पाहा, ऐहिक मान व पदवी खीस्ताला देऊं केली असतां तो प्रार्थना करायला एकांती गेला. सर्व ख्रिस्ती लोकांस हा किन्ता चांगला आहे, आपण नम्र राहावें झणून एकांती जाऊन जग व जगाचा मान व मोह दूर करून देवाजवळ प्रार्थना करावी, यापेक्षा दुसरा चांगला उपाय नाही.

२४ “परंतु त्या काळीं तारूं समुद्राच्या मध्यभागीं इ.” हा तिबेरयस समुद्र पांच कोसापेक्षा अधिक रुंद नाही, त्याच्या मध्यभागीं ते आले होते.

२५ “मग रात्रीच्या चवथ्या प्रहरीं इ.” यहूदी लोक रात्रीचे तीन प्रहर असा विभाग करित असत. पण रोमी लोक दिवसाचे आठ प्रहर मोजीत असत. रात्रीचे चार प्रहर झणजे दिवस मावळल्यापासून तीन वाजेपर्यंत (इंग्लिश साहापासून नऊ वाजेपर्यंत) पहिला प्रहर, तिहापासून साहापर्यंत (इंग्लिश नऊपासून बारा वाजेपर्यंत) दुसरा प्रहर. इत्यादि. तर चवथा

२६ तेव्हां शिष्य त्याला समुद्रावर चालतां (१) पाहून घाबरे (२) होऊन झणाले, भूत आहे; आणि ते सर्व भिऊन ओरडले.

२७ परंतु तेव्हांच येशू त्यांस झणाला, धीर धरा, (३) मी आहे, भिऊं नका.

२८ तेव्हां पेत्रसाने त्याला उत्तर दिलें, हे प्रभू, तूं असलास (४) तर पाण्यावरून तुजकडे यायास मला सांग.

२९ मग त्याने सांगितलें, ये; तेव्हां पेत्रस येशूकडे जायास तारवा-
वरून उतरून पाण्यावर चालला.

३० परंतु वारा मोठा असें पाहून तो भ्याला, आणि बुडूं लाग-
ल्यावर ओरडत बोलला कीं, हे प्रभू, मला तार. (५)

३१ तेव्हांच (६) येशूने हात लांबवून त्याला धरिलें, आणि त्याला
हटलें, हे अल्पविश्वासी, त्वा संशय कां धरिला! (७)

(१) इयो. ९:८. योहा. ६:१९.

(४) फिलि. ४:१३

(२) लूक २४:३७.

(५) गीत ६९:१,२. विलाप. ३:५७.

(३) प्रीषि. २३:११.

(६) यशा. ६३:१२.

(७) याक. १:६.

प्रहर झणजे नवांपासून बारापर्यंत (इंग्लिश तीनपासून साहा वाजेपर्यंत) सकाळीं असा होता. ख्रीस्त चवथ्या प्रहरां येऊन शिष्यांस दिसला, याव-
रून तो सारी रात्र एकांतीं प्रार्थना करित होता असें दिसतें. “समुद्रावर
चालत इ.” हा मोठा चमत्कार असें उघड दिसतें. वारा सुटलेला व
समुद्र खवळलेला, व फार अंधार असतां ख्रीस्त आपल्या शिष्यांकडे समुद्रावर
चालत आला.

२६ “तेव्हां शिष्य त्याला समुद्रावर चालतां इ.” शिष्य भ्याले. अंधा-
रांत खवळणाऱ्या लाटांवर एक मनुष्यरूप प्राण्याला चालतां पाहून ते घाब-
रून ओरडले. त्यांस भय वाटलें यांत आश्चर्य नाही.

२७ “मी आहे, भिऊं नका.” ख्रीस्ताची वाणी व बोलणें त्यांच्या काना-
वर पडलें. तें किती प्रिय व आवडीचें वाटलें असेल? ख्रीस्त आहे तेथें
भय धरण्याचें कारण नाही. त्याच्या बोलण्याने खवळणारा समुद्र शांत
झाला, तर चिंताग्रस्त मनहि शांत असावें कीं नाही?

२८—३१ “तेव्हां पेत्रसाने इ.” उतावळा पेत्रस, त्याला वाटलें एवढा
त्याचा विश्वास नव्हता. तो साहसी व प्रमादी होता, पण लवकर भ्याला

३२ मग ते तारवांत वसल्यानंतर वारा राहिला. (१)

३३ तेव्हां तारवांतलीं माणसें येऊन त्याच्या पायां पडून ह्मणालीं,
तूं देवाचा पुत्र आहेस खरा. (२)

३४ नंतर ते पार जाऊन (३) गन्नेसारत देशांत पोहंचले.

३५ आणि त्या जाग्यांतल्या माणसानी त्याला ओळखून त्या चहुं-
कडल्या अवघ्या प्रांतांत पाठवून सर्व दुखणाईतांस त्याजकडे आणिले.

३६ आणि केवळ तुझ्या वस्त्राच्या कांठाला (४) आह्मी शिवावे
असी त्यानी त्याजवळ विनंती केली, आणि जितके शिवले तितके बरे
शाले. (५)

(१) गीत १०७:२९. (४) गण. १५:३८. मार्क. ९:२०. मार्क. ३:१०. लूक ६:१९. प्रेषि. १९:१२

(२) दानी. ३:२५. लूक ४:४१. योह. १:४९. ६:६९. ११:२७. प्रेषि. ८:३७. रोम. १:४.

(३) मार्क. ६:५३

(५) योह. ६:३७.

आणि लाटांमध्ये बुडतांना त्याने ओरडून साह्य मागितलें. याप्रमाणें ख्रीस्ताने
त्याला त्याचे गुण व अशक्तता समजाविली.

३२ “मग ते तारवांत वसल्यावर वारा राहिला.” ख्रीस्ताच्या ईश्वरी
सामर्थ्याविषयीं हें नवें प्रमाण होतें. वारा व लाटा यांवर ज्याला अधिकार
आहे, तो सर्व समर्थ असावा. योहान्नांत लिहिलें (६:२१.) कीं जेथें
जायाचें होतें तेथें तारूं लागलेंच पोहंचलें. हें अणखी प्रमाण होतें कीं
हा ख्रीस्त देवाचा पुत्र आहे, असें समजून त्यानी पायां पडून त्याचें भजन केलें.

३४—३६ “नंतर ते पार जाऊन गन्नेसारत देशांत इ.” हा देश तिबेर-
यसाच्या पश्चिमेस गालिल प्रांतांत होता. शिष्यांस तेथें जायाला ख्रीस्ताने
सांगितलें होतें.

सूचना १ मनसाक्षी केवढा प्रबळ आहे हें हेरोद राजाच्या गोष्टीवरून
दिसून येतें. ओ. १-४. आपण दोषी व अपराधी आहों, असें त्यास माहीत
होतें, ह्मणूनच हाच भेलेल्यांमधून उठलेला योहान्न असावा, असें त्याला
वाटलें. दुष्टाचें मन लवकर नाहीं तर शेवटीं तरी त्याला खाईल.

२ विश्वासू असण्याचा धर्म. योहान्नाने आपला जीव हातांत घेऊन हेरो-
दाचा निषेध केला यामुळें त्याने जीव गमावला. परंतु देवाचें व आपल्या
सदसद्विवेकाचें अनुमोदन मिळालें. तसेंच जे यांग्य करितात त्या सर्वांस
मिळेल. मनुष्यें किती जरी थोर व गर्विष्ठ व दुष्ट असलीं तरी त्याचें भय
धरूं नये. केवळ देवाला भ्यावें. ३ दुष्ट नीतिमानाची भीड धरतील. हेरोद

राजा दुष्ट मनुष्य होता, तथापि तो यांहान्नाची भीड व भय धरित असे. दुष्ट हे ख्रिस्ती मार्ग भिकारितात परंतु त्यांचें मन वरचेवर साक्ष देतें कीं हा मार्ग खरा आहे, आणि मरणास टेंकतात तेव्हां ख्रिस्तावरील आशेंन जें समाधान तें पावण्याची त्यांस उकंठा होती. ४ वचन देणें व विशेषेकरून शपथ वाहणें याविषयीं माणसानी संभाळावें. हेरोदाने दुष्ट शपथ वाहून मूर्खपणाचें वचन दिल्लें. ओ. ९. वचन पूर्ण करायास योग्य आहे, असें जाणल्याशिवाय तें देऊंच नये. कोटीत साक्ष देतांना कधीं कधीं शपथ वाहणें भाग आहे, परंतु या प्रसंगाखेरीज अन्य प्रसंगां शपथ कधीं वाहूंच नये. ५ तमाशा व ख्याली खुशाली करणें वाईट आहे. ओ ६—११. एका रंगेल्या व दुराचारी मुलीच्या नाचण्याकडून त्या पवित्र मनुष्याचा जीव गेला. ख्याली खुशाली करण्यांत वेळ उगीच जातो, देवाचा विमर पडतो आणि ऐहिक हांवा व दुर्व्यसनें वाढतात. अशाने मरणाची सिद्धता कसी होईल! ६ एकांतीं प्रार्थना करण्याचें अगत्य. आपण एकट्यानेच देवाजवळ प्रार्थना करावी, झणून ख्रिस्ताने लोकांस पुढें धाडून दिल्लें. तसेंच ख्रिस्त्यानी प्रार्थनेंत बहुत वेळ घालवावा. ख्रिस्ताला प्रार्थना करण्याचें अगत्य होतें, तर विशेषेकरून त्याच्या लोकांस किती अगत्य असावें! ७ भयाच्या व संकटाच्या समयीं ख्रिस्त जवळ असून आपल्या भक्तांस आश्रय होईल. ओ. २५, २६. आपण त्याला कधीं भिऊं नये. कठिण दुःखें व संकटें लागलीं असतांही आपण त्याकडे पाहावें, आणि त्याची वाणी ऐकून समाधान पावावें. ८ ख्रिस्ताची आज्ञा पाळण्यासाठीं काहींच अवघड नाहीं. ओ. २९. ख्रिस्ताने आज्ञा दिल्ली असतां पेत्रस समुद्राच्या लाटांवर चालायाला समर्थ झाला. तथापि तो आपल्या शक्तीने चालला नाहीं. तो स्वतः अगदीं अशक्त होता, हें उघड झालें. आद्वाला प्रत्येक क्षणीं ख्रिस्ताचें साह्य पाहिजे. तें मिळालें नाहीं तर आद्वी बुडून नाश पावूं. आद्वी ख्रिस्ताकडे पाहावें. पेत्रस ख्रिस्तावरून दृष्टि काढून वारा व लाटा यांकडे पाहूं लागतांच तो बुडूं लागला. आपणावर नव्हे, परंतु ख्रिस्त जो सर्वसमर्थ मित्र व तारणारा याजवर भरवसा ठेवणें हें खरें धैर्य आहे. ९ कधीं कधीं ईश्वर आमची प्रार्थना ऐकून लागलेंच उत्तर देतो. ओ. ३१. ख्रिस्ताने तेव्हांच पेत्रसाची प्रार्थना ऐकून त्याला बचाविल्लें. जेव्हां आकस्मात संकट येतें, तेव्हां प्रार्थना विश्वासाने केली झणजे देवाचें साह्य तेव्हांच मिळेल असा भरवसा घरावा. १० भंगाचा पुढारी गर्व आहे. पेत्रस अभिमानी व स्वमतनिष्ठ होता, झणून तो पडला. त्याचा अभिमान व अहंता येणेंकडून त्याचा अल्प विश्वास दिसून आला. ११ ख्रिस्त हा वास्तवीक देव आहे असें मानून त्याचें भजन करावें हें योग्य आहे. ओ. ३३.—१२ सर्वांनी ख्रिस्ताकडे शरण येऊन व त्याजवर भाव

अध्याय १५.

१ तेव्हां यरूशालेमांतील शास्त्री व परोशी येजूकडे येउन ह्मणाले, (१)

२ तुझे शिष्य वाडवडिलांचा सांप्रदाय कां उलंघितात ! कां कीं भाकर खाण्याच्या वेळेस ते आपले हात धूत नाहींत.

(१) मार्क. ७:१ इ.

ठेवून तारण पावावें, असी आमची इच्छा असावी, आणि याविषयीं आढी प्रयत्न करावें. पापापासून व पापाला जो योग्य दंड त्यापासून केवळ खीस्त आढ्याला तारायास समर्थ आहे. तो केवळ शब्द बोलण्याकडून बरें करी आणि तोच आमच्या आत्म्यास तारूं शकतो. त्याने दया करून आढ्यास व आमच्या मित्रांस तारावें ह्मणून आढी किती आप्रहाने त्याजपासीं विनंती करावी.

१-९ “तेव्हां यरूशालेमांतील शास्त्री इ०.” मार्क. ७:१-९ पाहा. त्यानीं शिष्यांस न धुतलेल्या हातानीं भाकरी खातां पाहिलें. खीस्ताच्या शिष्यांच्या वर्तणुकींत कांहीं दोष सांपडेना ह्मणून शास्त्री व परोशी यानीं या हलक्या गोष्टीविषयीं दोष ठेविला.

२ “वाडवडिलांचा सांप्रदाय.” यहूदी ह्मणतात कीं जेव्हां मोशे डोंगरावर देवापासीं होता, तेव्हां देवाने जुन्या करारांत लिहिलेल्या आज्ञा त्याला मांडून दिल्या, असें केवळ नव्हे, परंतु त्यांशिवाय देवाने मोश्याला तोंडाने अनेक आज्ञा व विधि सांगितले. मग मोश्याने हे विधि यहोशवाला सांगितले, यहोशवाने न्यायाधिशांला व त्यानीं भविष्यवांद्यांस सांगितले, आणि शेवटीं ते विधि ताल्मुद ग्रंथांत लिहून ठेविले हांते. हे ताल्मुदांतले विधि बहुत व अगदीं हलके आहेत, आणि त्यांस कांहींच प्रमाण नाहीं, असें ह्मणण्यास नको. तथापि हे विशेष व भारी आहेत असें मानून यहूदी जपून पाळीत असत. परोशी व सर्व यहूदी हात नीट धुतल्यावांचून खात नाहींत. मार्क. ७:३. ते खाण्यापूर्वीं हात धूत असत, असें केवळ नव्हे, पण चव्हाट्यांतून आल्यावर धूत असत, आणि आपल्या घागरी, भांडी, पलंग वगैरे सामानाची देखील जलशुद्धी करीत असत. शुचिर्भूतपणा राखावा असा न्यांचा हेतु असला तर बरें होतें. परंतु असा नव्हता. ही धर्मसंबंधी विशेष क्रिया असें मानून ते करीत असत. आणि ही बाह्याकारि क्रिया अंतःकरण शुद्ध होण्यापेक्षा अधिक अग्न्याची असें मानून त्यानीं मोठी चूक

३ मग त्याने त्यांस उत्तर दिलें कीं, तुम्हांहि आपल्या सांप्रदायें-
करून देवाची आज्ञा कां उलंघितां? (१)

४ कारण देवाने असी आज्ञा केली कीं, तूं आपल्या आईबापांचा
सन्मान कर, (२) आणि जो बापाची किंवा आईची निंदा करितो
(३) त्याला ठार मारावें.

५ परंतु तुम्ही झणतां, जेणेकरून तुझे हित मजकडून व्हायाचें तें
अर्पण, असें जो कोणी बापाला किंवा आईला झणेल,

(१) कल २:८, २३. तित १:१४.

(३) निर्गं. २१:१७. लेवी. २०:१२.

(२) निर्गं. २०:१२. अनु. ५:१६.

केली. अणखी किती पाणी लावावें, व तें कोणत्या रीतिने लावावें, व कितीदां
बदलावें, व एक वेळेस किती माणसानी धुवावें या सर्वाविषयीं ते बहुत
हलके नेम पाळित असत. निरर्थक विधि पाळणें खीस्ताला बरें वाटलें नाहीं
झणून त्यानी त्याजवर दोष ठेविला. तसेच निरर्थक विधि व क्रिया हिंदु
लोकांमध्ये चालत आहेत कीं नाहींत? मन स्वच्छ करून नीतिने चालणें
याचें अगत्य न बाळगून ते स्नान करितात, जप तप, उपास, देहदंड, तीर्थ
यात्रा इत्यादि वाडवाडलांचे सांप्रदाय जपून पाळितात परंतु देवाचें राज्य व
त्याचें नीतिमत्व हीं शोधित नाहींत

३ “मग त्याने त्यांस उत्तर दिलें.” ते सांप्रदाय मनुष्यकृतच आहेत
आणि पाळायाने नाहींत हें खीस्ताला ठाऊक होतें. देवाच्या लिहिलेल्या
आज्ञांस विपरीत असा त्यांचा एक सांप्रदाय तो त्यांस काढून दाखवितो.

४—६ “कारण कीं देवाने असी आज्ञा केली इ.” आज्ञा पांचवी, निर्गं.
२०:१२. व २१:१७. पाहा. ही आज्ञा भोडण्याचा अपराध इतका मोठा
होता कीं याला यहूद्यानी मरण दंड ठरविला.

५ “तें अर्पण.” झणजे देवाला अर्पिलेलें यास्तव दुसऱ्या कामास लावा-
याचें नाहीं. यहूदी असें अर्पण करित असत, आणि केल्यावर नवस पाळणें
भाग आहे असें माजीत असत. परमेश्वर जो देव त्याच्याजवळ नवस करा
व फेडा; गीतें. ७६:११. अनु. २३:२१. देवाची आज्ञा होती कीं, पुत्राने
आपल्या आईबापांचा सन्मान करावा, आणि हें करण्यासाठीं तीं ह्यातारीं
व अशक्त झालीं असतां, त्यांचें पालन पोषण करणें भाग आहे. परंतु तें
देवाला अर्पण असें झटलें झणजे आईबापांस पोसायासाठीं खर्चण्याचें
अगत्य नाहीं, असा त्यांचा सांप्रदाय होता. जरी रागाने झटलें तरी चिंतः

६ त्याने आपल्या बापाचा व आपल्या आईचा सन्मान करू नये;
(१) याप्रकारे तुम्ही आपल्या सांप्रदायाने देवाची आज्ञा रद्द केली आहे.

७ अहो टोंगी, तुम्हाविषयीं यशायाने भविष्य ठीक सांगितलें कीं;
८ हे लोक आपल्या तोंडाने माझ्या जवळ येतात, (२) आणि ओंठानी माझा सन्मान करितात, परंतु त्यांचें अंतःकरण मजपासून दूर आहे.

९ आणि ते माणसांच्या आज्ञा (३) शास्त्र ह्मणवून शिकविताना मला व्यर्थ भजतात.

(१) अनु. २७:१६.

(२) यशा. २९:१३.

(३) कल. २:२२.

नाहीं, तें अर्पण असें ह्मणून दुष्ट पुत्राने आपल्या आईबापांस अडचणीच्या वेळेस सोडून सर्व मालमत्ता आपल्यासाठीं ठेविली किंवा खर्चली तरी या सांप्रदायाप्रमाणें दोष नाहीं, असें होतें. ख्रिस्त ह्मणाला अशा सांप्रदायानें देवाची आज्ञा रद्द होती, ह्मणून तो पाळायचा नाहीं. देवाला अर्पण देणें किंवा धर्मार्थ देणें ख्रिस्ताने निषेधलें असें नाहीं. ज्या दरिद्री विधवेने आपली सर्व उपजीविका भांडारांत टाकली, तिला देखील त्याने शिफारस केली. मार्क. १२:४२-४४. देवाला अर्पिलेलां असें निमित्त करून आईबापांचें पालन पोषण न करितां त्यांस सोडणें हीच वाईट व क्रूर चाल त्यांने निषेधली.

७ “अहो टोंगी.” वाईट रीत अथवा सांप्रदाय धार्मिकपणाच्या सोंगाने लपवून चालविणें हें टोंग आहे. हें एक उघड उदाहरण होतें. ते आपल्या आईबापांचें जें लागत होते तें त्यांनी धार्मिकपणाच्या सोंगाने अगदी टाकिलें. तुमचें राष्ट्र लबाड व डोंगी असें यशायाने वर्णिलें, (यशा. २९:१३.) आणि तें तुम्हाविषयीं अद्यापि खरें पडतें.

८ “लोक आपल्या तोंडाने इ.” हे आपले सर्व सांप्रदाय व बाह्यकृत्ये जपून पाळितात, परंतु अंतःकरणाने देवाला भजत नाहींत. ईश्वर अंतःकरण मागतो. त्यासमोर टोंग चालत नाहीं.

९ “मला व्यर्थ भजतात.” माणसांच्या आज्ञा शिकवून टोंगाने भजणें व्यर्थ आहे. असें भजन देवाला पसंत नाहीं. देवाचें नाव व्यर्थ घेणें, जप तप, उपास, देहदंड वगैरे करणें व सर्व प्रकारची साकार भक्ति करणें हें देवाला पसंत आहे असें ज्यांस वाटतें ते केवढे भ्रांत आहेत. साकार-

१० तेव्हां त्याने समुदायाला बोलावून द्वाटलें, एका व समजून घ्या;

११ जें तोंडांत जातें (१) तें माणसाला विटाळवीत नाहीं, तर जें तोंडांतून निघतें तेंच माणसाला विटाळवितें.

१२ नंतर त्याचे शिष्य येऊन त्याला ह्मणाले, परोशी ही गोष्ट ऐकून अडखळले, हें तुला कळलें काय!

१३ त्यावर त्याने उत्तर दिलें कीं, जें काहीं रोप (२) माझ्या आकाशांतील बापाने लाविलें नाहीं, तें उपटून टाकतील.

(१) प्रेषि. १०:१५. रोम. १४:१४,२०. १ तीम. ४:४. तित. १:१५. (२) योह. १५:२,६.

भक्ति देवाला मान्य नाही. जे सालस मनाने व पूर्ण अंतःकरणाने भजतात अशांस तो शोधितो.

१० "तेव्हां त्याने समुदायाला बोलावून इ." परोश्यासारिखे बाह्यविधि पाळ्यास न शिकवितां खीस्ताने लाकांस समजाविलें कीं दुष्टाईचा उगम अंतःकरण आहे, यास्तव तें शुद्ध असलें पाहिजे.

११ "जें तोंडांत जातें इ." हात धुतल्यावांचून खातात असा दोष परोश्यांनी शिष्यांवर ठेविला होता. तेव्हां खीस्ताने उत्तर केलें कीं अन्न विटाळवीत नाहीं, पण मनातील विचार व कल्याण आणि तोंडांतले शब्द हे माणसाला विटाळवितात. जे समजताना कीं इतर जातिंतल्यांस शिवल्याने अथवा त्यांच्या पंक्तीस वसून जेवल्याने अथवा त्यांनी सिद्ध केलेलें अन्न खाल्याने विटाळ होतो ते मोठी चूक करितात. ईश्वर अंतःकरणाकडे पाहातो, आणि तें शुद्ध असल्यास शुद्ध आचरण घडेल, आणि हें देवाला पसंत होईल.

१२ "परोशी ही गोष्ट ऐकून अडखळले." ते आपल्या सांप्रदायांविषयीं इतके आवेशी होते कीं, खीस्ताने ते विपरीत व व्यर्थ असें दाखविल्यावरून त्यांस राग आला.

१३ "जें काहीं रोप इ." रोपाचा दाखला धर्मसंबंधी उपदेशाला बरोबर लागतो. करिं. ३:६—८. तो अंतःकरणास लाविला आहे, यासाठीं कीं फळ ह्मणजे चांगलें आचरण यावें. खीस्ताने दाखविलें कीं देवापासून नाहीं, असें प्रत्येक मत उपटलें जाईल. सर्व ते रद्द होतील. परोश्यांचें मत विपरीत व देवाला नापसंत असें होतें ह्मणून त्यांस निषेधणें खीस्ताला प्राप्त झालें.

१४ त्यांस असू द्या, ते अंधळ्यांचे अंधळे वाटाडे (१) आहेत, आणि अंधळा अंधळ्याला नेऊं लागला तर दोघेहि खांचेंत पडतील.

१५ तेव्हां पेत्रसाने त्याला उत्तर दिलें, हा दाखला आह्मास फोडून सांग.

१६ मग येजू बोलला, अज्ञून तुम्हीहि अज्ञानी आहां काय?

१७ जें तोंडांत जातें तें अवघें पोटांत मावतें, (२) आणि बाहेर शौचक्रुपांत पडतें, हें तुम्ही अज्ञून समजत नाहीं काय?

(१) माथ्या २३:१६. लूक ६:३९.

(२) लूक ६:४५. याक. ३:६.

१४ “त्यांस असू द्या इ.” त्यांचा राग पाहून चिंताक्रांत होऊं नका. “ते अंधळे.” त्यांस बहुत दिवस असा मतिभ्रम झाला आहे कीं, ते खरें काय व खोटें काय हें समजत नाहीत. ह्मणून त्यांस राग येतो, यावरून आश्चर्य मानूं नका. ते अंधळ्यांचे अंधळे वाटाडेहि आहेत ह्मणून त्यांनी आपली अब्रू व वचन याविषयीं आवेशी असलेंच पाहिजे. तर ते रागें भरून आडवे येतील असें समजून आश्चर्य मानायाचें नाही. “अंधळा अंधळ्याला नेऊं लागला इ.” असा परिणाम होईल हें सिद्धच आहे. तसीच खोट्या उपदेशकांची गोष्ट. परोशी भ्रमिष्ट असून काहीं खरा उपदेश करू शकत नाहीत. ते आपण आणि त्यांच्या नादीं जे लागतात तेहि भलतेंच आचरून नाश पावतात. ह्मणून लोकांचें तारण व्हावें या हेतूने त्यांची भ्रांति व खोटेपणा काढून प्रसिद्धीस आणिला पाहिजे. १५-२० मार्क. ७:१७-२३ पाहा.

१६ “तुम्हीहि अज्ञानी आहां काय?” वडिलांचे सांप्रदाय खोटे असून पाळायाचे नाहीत असें खीस्ताच्या उपदेशावरून व आपल्या बुद्धीवरून शिष्यांस समजलें नव्हतें; हें पाहून त्याने आश्चर्य केलें.

१७ “जें तोंडांत जातें इ.” जें खातात तें मनाला लागत नाही आणि तेंणेंकरून विटाळ होत नाही. हात धुतल्याशिवाय खालें असतां विटाळ होतो ही गोष्ट खरी नाही. ही देहसंबंधी गोष्ट आहे. अंतःकरणाला लागत नाही. अंतःकरण हें दुष्टाईचा उगम आहे. तर शुद्ध व्हावें असा इच्छा असल्यास हात धुवून किंवा दुसऱ्या बाह्य गोष्टी पाळून ही इच्छा सिद्धीस जाईल असें नाही. तर अंतःकरण शुद्ध केळें पाहिजे. तें वाईट आहे तोंपर्यंत सगळा मनुष्य अशुद्ध आहे.

१८ परंतु जें तोंडांतून निघतें तें अंतःकरणांतून निघतें, आणि तेंच माणसाला विटाळवितें.

१९ कां कीं अंतःकरणांतून (१) वाईट विचार, हत्या, व्यभिचार, शिंदळक्या, चोऱ्या, खोऱ्या साक्षा, दुर्भाषणें, हीं निघतात;

२० माणसाला विटाळविणारी हींच आहेत, परंतु न धुतलेल्या हातानीं खाणें, हें माणसाला विटाळवीत नाहीं.

(१) उत्प. ६:५. ट:२१. नीति ६:१४. २४:९. इर्म. १७:२. रोम. ३:१०-१९.
गल. ५:१९-२१. एफ. २:३. तित. ३:३.

१८—२० ज्या गोष्टी माणसाला विटाळवितात त्या एथें खीस्त सांगतो १ “वाईट विचार.” हे सर्व प्रकारचे अन्याय व दुष्टाई यांचें मूळ व उगम आहेत. आचरण विचाराप्रमाणें घडतें ह्मणून वाईट विचार आद्यास विटाळवितात. २ “हत्या.” अकसाने जीव घेणें. अकस अंतःकरणांत आहे, तर हत्या अंतःकरणांतून निघती. १ यो. ३:१५. ३ “व्यभिचार, शिंदळक्या माथी. ५:२८. पाहा. ४ “चोऱ्या.” पहिल्याने अंतःकरणांत लोभ उत्पन्न होतो, मग चोरी करितात. तर चोरीकरून देवाच्या दान आज्ञा मोडितात; विचाराने दाहावी व कृत्याने आठवी आज्ञा मोडितात. ५ “खोऱ्या साक्षा.” याने नववी आज्ञा मोडती. मनुष्याची आब्रू किंवा मालहरण करावा अथवा त्यांत काहीं तरी अन्याय करावा या इच्छेने खोटी साक्ष होती. तर ती अंतःकरणांतून निघती. ६ “दुर्भाषणें.” माथी. ९:३ पाहा. देवाचा व ईश्वरी गुणांचा द्वेष करून व कोणी देव नको अशी इच्छा धरून दुर्भाषण होतें. (रोम. ८:७) हेहि अंतःकरणांतून निघतें. गीतें. १४:१. मार्कस तर अणखी बहुत सांगतो तीं येंप्रमाणें. ७ “लोभ.” हाहि अंतःकरणांत उत्पन्न होतो. ८ “मत्सर—अकस.” ह्मणजे दुसऱ्याचें वाईट पाहणें. रोम. १:२९. ९ “कपट.” ठकविणें. देण्या घेण्याची दगलबाजी, ही स्वार्थ बुद्धीवरून होती. १० “कामातूरपणा.” बदफैली व सर्वप्रकारच्या दुर्वासना. ११ “दुष्टदृष्टि. ह्मणजे द्वेष, मत्सर करणारा व वाईट पाहाणारा स्वभाव. माथी. ६:२८. २०:१५. २ पेत्र. २:१४. १२ “गर्व.” ह्मणजे अभिमान, अहंपणा. हें वाईट अंतःकरणाचें फळ आहे. १३ “मूर्खपणा.” ह्मणजे निर्बुद्धि नवे, पण वेडेपणा. जें चांगलें तें सोडून वाईट उपायानी वाईट परिणाम साधणें व सर्व प्रकारचें पाप आचरणें हा विशेष मूर्खपणा आहे. देवाच्या आज्ञा मोडून नरकांत जाणें हा विशेष मूर्खपणा आहे. माणसाच्या अंतःकरणांतून किती वाईट

२१ नंतर येसू तेथून निघून (१) सोर व सीदोन यांच्या प्रांतांत गेला.

२२ तेव्हां पाहा, त्या प्रांतांतून कोणी एक कनानी बायको येऊन त्याला ओरडत ह्मणाली, हे प्रभू, दाविदाच्या पुत्रा, मजवर दया कर; (२) माझी कन्या भुतापासून भारी पीडा पावत आहे.

२३ परंतु त्याने तिला कांहींच उत्तर दिले नाही; (३) तेव्हां त्याच्या शिष्यांनी जवळ येऊन त्याला विनंती केली कीं, ती आमच्या मागे आरडती, यास्तव तिला निरोप दे.

२४ मग त्याने उत्तर दिले कीं, (४) मला केवळ इस्राएलाच्या घराण्याच्या हरपलेल्या मेंढरांकडे पाठविले आहे.

(१) मार्क. ७:२४.

(३) गीत २८:१. विल. ३:८.

(२) लुक १८, ३८, ३९.

(४) माथ्या १०:५, ६. प्रेषि. ३:२६.

गोष्टी निवतात. तो अगदी भ्रष्ट आहे याला किती प्रबळ प्रमाणे आहेत, पाहा. ह्या गोष्टी त्याला विटाळवितात.

२१—२८ याचें वर्णन मार्कस ७:२४—३०. यांत पाहा. “सोर व सीदोन.” हीं शहरें भूमध्यसमुद्राच्या कांठावर होतीं. मार्क. ७:२४. त्या सर्व प्रांताला कनान ह्मणत असत. महान अलेक्षांदर याच्या समयीं ग्रीक लोकानी तो प्रांत हस्तगत केला होता, आणि ख्रीस्ताच्या वेळेस सोर व सीदोन हीं ग्रीक सर्कारच्या अमलांत होतीं. तर ती बायको ग्रीक अमलांतली व परदेशी होती, आणि सदरहु नाम तिला बरोबर लाविलें असें दिसतें.

“भुतापासून भारी पीडा पावत आहे.” माथ्या. ४:२४. यावरील टीका पाहा. तिने मोठा आग्रह दाखविला. ती ओरडून त्याच्या पांयां पडली. मार्क. ७:२५.

२३ “परंतु त्याने तिला कांहींच उत्तर दिले नाही.” तिच्या विश्वास पाहावा ह्मणून तो तिचें ऐकून साह्य करायोस नाकबूल नव्हता, परंतु तिचा विश्वास पारखावा हें योग्य होतें.

२४ “मग त्याने उत्तर दिले कीं इ.” देवाने यहुद्यांस वचन दिले होतें कीं, तुमच्या बंशांतला तारणार येईल. तो पहिल्याने त्यांमध्ये आला, आणि शुभवर्त्तमान पहिल्याने केवळ त्यांस गाजविलें गेलें, परंतु मागून देवाच्या

२५ तेव्हां ती येउन त्याच्या पायां पडून बोलली, हे प्रभू, माझे सहाय कर.

२६ परंतु त्याने उत्तर दिलें कीं, लेकरांची भाकर घेउन कुत्र्यांस घालणें, हें ठीक नव्हे. (१)

२७ मग तिने झटलें, खरें प्रभू; तरी कुत्रेहि आपल्या धन्यांच्या भेजावरून पडलेला चूर खातात.

२८ तेव्हां येशूने तिला उत्तर दिलें कीं, (२) वाई, तुझा विश्वास मोठा, तुझ्या इच्छेप्रमाणें तुला होवो; (३) आणि याच घटकेस तिची कन्या बरी झाली. (४)

२९ तेव्हां येशू तेथून निघून (५) गालीलाच्या समुद्राजवळ गेला, आणि डोंगरावर चढून तेथें वसला.

(१) मात्थ ७:६. प्रग. २२:१५.

(२) योह. ४:५०-५३.

(३) इयो. १३:१५. २३:१०. विल. ३:३२.

(५) मार्क. ७:३१.

(४) गीत १४५:१९.

आज्ञेवरून तें परदेश्यांस गाजविलें, आणि आतां ख्रीस्ताकडून सर्वांस तारण देऊं केलें आहे.

२५ “हे प्रभू, माझे सहाय कर.” प्रत्येक पाप्याला ख्रीस्ताचें साह्य पाहिजे ह्मणून असी प्रार्थना प्रत्येकाला शोभती.

२६ “लेकरांची भाकर घेउन इ०” आपण देवाचे निवडलेले लोक असें मनांत आणून यहूदी इतर लोकांस तुच्छ मानण्याकरितां कुत्रें व गैरे संज्ञा देत असत. असें करणें योग्य आहे हें दाखवायास ख्रीस्ताने इच्छिलें असें नव्हे, पण तिचा विश्वास पारखावा ह्मणून तो असें बोलला.

२७ “मग तिने झटलें, खरें प्रभू; इ०” तूं बोललास तें खरें, तुझे विशेष आशीर्वाद यहूद्यांस भोगूं दे, परंतु आम्हा परदेशस्थांस जरी कुत्र्यासारखें मानिलें तरी कांहीं चूर आम्हांस मिळूं दे. तूं यहूद्यांवर अपार दया करितोस तरी माझी जरासी दया येऊं दे आणि पिडलेली कन्या बरी कर.

२८ “तुझा विश्वास मोठा इ०” तिने आग्रहाने मागत जाउन मोठा विश्वास दाखविला, हें पाहून ख्रीस्ताने तिची कन्या बरी केली. विश्वासाचें केवढें अगत्य आहे हें ख्रीस्ताने हमेशा समजाविलें. आतां तरी विश्वासच पाहिजे. जो विश्वास धरितो तो तारण पावेल.

२९—३१ “गालीलाच्या समुद्राजवळ इ०” या समुद्राला कधीं कधीं

३० नंतर बहुत समुदायांस लंगड्यांस अंधळ्यांस मुक्यांस व्यंगांस व दुसऱ्या बहुतांस आपल्याबरोबर घेऊन त्याच्या जवळ आले, आणि त्यांनी त्यांस येशूच्या पायांजवळ टाकिले, आणि त्याने त्यांस असे बरे केले कीं, (१)

३१ मुके बोलतात, व्यंग धड होतात, लंगडे चालतात, व अंधळे पाहतात, हे समुदायांनी पाहून आश्चर्य केले, आणि इस्राएलाच्या देवाला ते गौरवू लागले.

३२ मग येशूने आपल्या शिष्यांस बोलावून ह्मटले, (२) मला समुदायाचा कळवळा येतो, कारण कीं ते आज तीन दिवस माझ्याजवळ राहिले आहेत, आणि त्यांपासीं खायला कांहीं नाहीं, आणि त्यांस उपासीं निरोप द्यावा, असें माझ्या मनांत नाहीं, कां कीं कदाचित ते वाटेत कासावीस होतील.

३३ नंतर त्याचे शिष्य त्याला ह्मणाले, (३) एवढा समुदाय तृप्त व्हावा, इतक्या भाकरी रानांत आम्हाजळ कोठून?

३४ तेव्हां येशूने त्यांस ह्मटले, तुम्हाजवळ किती भाकरी आहेत; मग त्यांनी ह्मटले, सात, व कांहीं मासोळ्या.

३५ मग त्याने समुदायांस भूमीवर बसायास सांगितले. (४)

३६ नंतर त्याने त्या सात भाकरी व मासोळ्या घेऊन आशीर्वाद मागितल्यावर (५) त्या मोडिल्या आणि आपल्या शिष्यांस दिल्या, मग शिष्यांनी समुदायाला दिल्या.

(२) गीत. १०३:३. यशा. ३५:५, ६.

(३) मार्क. ८:१. ६.

(४) २ राजे. ४:४३, ४४.

(५) माथ्य. १४:१९. ६.

(५) १ शम. ९:१३.

लुक २२:१९. २४:३०.

गेत्रेसारित सरोवर असें ह्मटले आहे. हे बहुत रोग दूर करायला वास्तविक ईश्वरी सामर्थ्य पाहिजे असें सिद्ध होते. तर लोकानी आश्चर्य मानून देवाला गौरविले हें बरे केले.

३२-३९ हा चमत्कार गालीलाच्या समुद्राजवळ एका डोंगरावर घडला. याचे वर्णन मार्कस. ८:१-१०. यांतहि पाहा. जो चमत्कार माथी १४: १४-२१. यांत वर्णिला आहे त्यासारखा हा आहे. या चमत्कारावरून

३७ तेव्हा ते सर्व जेवून तृप्त झाले, मग उरलेल्या तुकड्यांनी सात पांढ्या भरून त्यांनी उचलून नेल्या.

३८ आणि खाणारे, बायका व लेकरे यांखेरीज चार हजार पुरुष होते.

३९ मग समुदायांस निरोप दिव्हावर तो तारवांतून माग्दाल्याच्या प्रांतांत गेला. (१)

(१) मार्क. ८:१०.

ख्रीस्ताचें ईश्वरी सामर्थ्य उघड होतें. “माग्दाल्याच्या प्रांतांत गेला.” मार्कस ह्मणतो कीं तो दात्मानुथा एथें गेला. हे प्रांत गालीलाच्या समुद्राच्या पूर्वेस होते. यांचीं अनेक नावे होती.

सूचना. १ लोकांस देवाच्या शास्त्रापेक्षां मनुष्यकृत नेम व कथा वारंवार अधिक आवडतात. उ. १-६. दुष्ट माणसांस पवित्र शास्त्र गोड वाटत नाही. आपण योजिलेले उपाय अधिक बरे असें त्यांस वाटतें. ख्रीस्तावर भाव ठेवून देवापासून क्षमा व तारण साधून घ्यावें, हें त्यांस विशेषेकरून आवडत नाही. गंगेंत स्नान करावें, यात्रेस जावें, देहदंडन करावें इत्यादि हजारां उपाय करून आपल्या पुण्याने तरावें असें ते पाहतात. परंतु हे सर्व उपाय व्यर्थ आहेत. देवाचें शास्त्र हा आचरणाचा एकच नेम आहे, आणि तें उल्लंघिलें असतां मनुष्य पापी व दंडास पात्र झाला, तर केवळ ख्रीस्तच त्याला तारण्यास समर्थ आहे. २ ढोंग उघडकीस आणावें. जो उपदेश ढोंगांच्या मनांत ठसून त्यांचें अंतःकरण कृती धूर्त व अशुद्ध आहे हें दाखवितो, तो उपदेश चांगला होय. सर्वांनी ढोंगाविषयीं संभाळावें. तें देवाला त्रासदायक आहे. खरी प्रीति, वास्तविक धार्मिकपण, अंतःकरणपूर्वक भक्ति, यांवांचून देवाला कांहींच पसंत होत नाही. ३ आईवापास मानणें भाग आहे. जर ते देवाच्या आज्ञाविरुद्ध कांहीं करायास सांगतात तर करूं नये. प्रेषि. ५:२९. परंतु त्यांच्या योग्य आज्ञा पाळाव्या. त्यांस मान द्यावा. दरिद्री असल्यास त्यांच्या अडचणी पार पाडाव्या, असा धर्म होय. आईवापानी जें केलें त्याची उतराई लेकरांच्याने करवत नाही. ४ प्रत्येक खोटा सिद्धांत शास्त्रावरून व सत्य वादावरून अडविला पाहिजे. उ. १३. ५ दुष्टाईचा उगम हें अंतःकरण आहे. उ. १९, २०. जगास बाधक असे हे सर्व वाईट विचार व अपराध अंतःकरणापासून आहेत. यास्तव केवळ बाह्यचरण

अध्याय १६.

१ तेव्हां परोशी व सदोकी यानी येऊन येशूची परीक्षा पाहण्याकरितां त्याजवळ मागितलें कीं, आह्मास आकाशांतील चमत्कार (१) दाखवावा.

२ तेव्हां त्याने त्यांस उत्तर दिल्लें कीं, संध्याकाळीं तुम्ही झणतां, उघाड होईल कां कीं आभाळ तांबूस आहे;

(१) मात्थ. १२:३८. इ. मार्क. ८:११. इ. लूक. ११:१६. १२:५४-५६. १ कारिं. १:२२.

व बाहेरील सुधारणूक हीं व्यर्थ आहेत. झरा शुद्ध केला पाहिजे मग ओहोळ शुद्ध होईल. अंतःकरण शुद्ध असलें पाहिजे झणजे पवित्र आचरण घडेल. ६ आपण सर्व दुःखें व संकटें यांत येशूकडे जावें. सोयरे-धायरे रोगी पडले तर त्यांस बरें करण्याचे उपाय चालवावे हें योग्य, परंतु केवळ ईश्वर जीव व आरोग्यता देण्यास समर्थ आहे. उ. २२. या गरीब बायकोच्या गोष्टीवरून प्रार्थना करायास आश्वासन होतें. जें आझी मागतों तें योग्य असल्यास आझी मागतांना भागत नाहीं तर तो देईलच. ७ ख्रीस्त आपल्या अनुसरणाऱ्यांचा संभाळ करील. उ. ३२-३८. सात भाकरांकडून सात हजार माणसांला तृप्त करायास जो समर्थ होता तो आमच्या सर्व गरजा पुरवायास समर्थ आहे. ऐहिक गोष्टी-साठी व सर्वकाळच्या तारणासाठींही त्याजवर भरवसा ठेवायास पूर्ण आधार आहे.

१-४ मार्क. ८:११, १२. यांत ही गोष्ट पाहा. “परोशी व सदोकी.” मात्थी ३:७. या वरील व्याख्या पाहा. “परीक्षा पाहण्याकरितां.” हा खरा मशीहा आहे झणून प्रमाण पाहण्याची इच्छा आहे असें मीस दाखविलें. परंतु तो करणार नाहीं असा चमत्कार मागून त्याजवर दोष ठेवून त्याची आबू ध्यावी असी त्यांची वास्तविक इच्छा होती. “आकाशांतील चमत्कार” झ. चिन्ह. १ शमु. १२:१६-१८. यशा. ३८:८ ख्रीस्त त्यांचा वाईट हेतु पाहून चमत्कार करीना, तथापि तो मरते वेळेस मोठमोठे उत्पात व चमत्कार आकाशांत दिसून आले आणि पृथ्वींतहि घडले.

२, ३ “तेव्हां त्याने त्यांस उत्तर दिल्लें.” हवा कसी होणार हें समजण्याचीं अमुक लक्षणें आहेत. तीं लक्षणें पाहून ते हवा जाणत असत. तसीं माझ्या येण्याविषयीं लक्षणें आहेत असें ख्रीस्ताने शिकविलें. जे चमत्कार व ज्या गोष्टी त्यांच्या देखत घडल्या होत्या त्या पाहून हा खरा मशीहा आला आहे, असें त्यानी समजायाचें होतें.

३ आणि सकाळीं, आज झड लागेल कां कीं आभाळ तांबूस व गडद आहे. अहो ढोंग्यानो, आभाळाची लक्षणें जाणायाला तुझ्यास येतें खरें, पण काळाची लक्षणें तुझ्यास समजत नाहींत काय ?

४ वाईट व व्यभिचारी पिढी चमत्कार मागती, परंतु योना भविष्यवादी (१) याच्या चमत्कारावांचून तिला चमत्कार मिळणार नाहीं. तेव्हां तो त्यांस सोडून गेला.

५ नंतर त्याचे शिष्य पलिकडे गेले, भाकरी तर बरोबर घ्यायास विसरले होते.

६ तेव्हां येशू त्यांस ह्मणाला, परोशी व सदोकी यांच्या खमिराविषयीं संभाळा व जपा. (२)

७ तेव्हां ते आपल्यामध्ये विचार करून ह्मणू लागले, आम्ही भाकरी घेतल्या नाहींत, ह्मणून हा असें बोलतो.

८ परंतु येशू हें जाणून त्यांस ह्मणाला, (३) अहो अल्पविश्वासी, तुम्ही भाकरी घेतल्या नाहींत ह्मणून असा विचार तुम्ही आपल्यामध्ये कां करितां !

९ तुम्ही अज्ञून समजलां नाहीं काय ? आणि पांच हजारांच्या पांच भाकरी, (४) आणि तुम्ही किती टोपल्या उचलिल्या ;

१० अणखी चार हजारांच्या सात भाकरी, (५) आणि किती पांख्या उचलिल्या, याची तुम्हांला आठवण नाहीं काय ?

(१) योना. १:१७.

(३) मात्थ. १४:१९. इ.

(२) लूक. १२:१. १ करिं. ५:६-८. गल. ५:९. २ तीम. २:१६, १७.

(३) मात्थ. ६:३०. ढ:२६. १४:३१.

(५) मात्थ. १५:३४. इ.

४ “वाईट व व्यभिचारी पिढी.” मात्थी १२:३८-४०, यावरील टीका पाहा. मार्कस (८:१२.) ह्मणतो कीं त्यांची हट्टबुद्धी व भ्रष्टपणा पाहून तो अंतःकरणांत कण्हला.

५-१२ हें वर्णन मार्क. ८:१३-२१, यांत पाहा. एकच भाकरी बरोबर घेतली होती. मार्क. ८:१४. “यांच्या खमिराविषयीं.” खमीर पिठामध्ये घातलें असतां गुप्तरूपें व निवांत फुगते. तसेंच परोशांच्या मतां-विषयीं. तीं लाषवी तोंडावर गोड फूसलावीं असीं आहेत. ह्मणून त्यां-

११ परोशी व सदोकी यांच्या खमिराविषयी जपा, असे भाकरीविषयी म्या तुह्यास सांगितलें नाहीं, तें तुह्मी कां समजत नाहीं!

१२ तेव्हां ते समजले कीं, त्याने भाकरीच्या खमिराविषयी नाहीं, तर परोशी व सदोकी यांच्या उपदेशाविषयी जपायास सांगितलें. (१)

१३ नंतर फिलिप्पसाच्या काइसारीकडल्या प्रांतांत गेल्यावर येशूने आपल्या शिष्यांस विचारिलें कीं, मनुष्याचा पुत्र जो मी त्या मला लोक कोण ह्मणून ह्मणतात? (२)

१४ तेव्हां ते बोलले, क्रियेक बाप्तिस्मा करणारा योहान्न, (३)

(१) मात्थ १५:१-९ (२) मार्क. ८:२७. लूक. ९:१८. इ. (३) मात्थ. २४:२. लूक. ९:७-९.

विषयी जपावें असा बोध ख्रीस्ताने आपल्या शिष्यांस दिव्हा. “विचार करून.” ख्रीस्त मताविषयी बोलतो असें त्यांस समजलें नाहीं. यहूदी लोकांस खमिराविषयी अमुक नेम होते. परदेशानी केलेली भाकर खाऊं नये, असे बहुतेक ह्मणत. तर परोशी व सदोकी यांचे खमीर घेऊंच नये ह्मणून ख्रीस्ताचा अभिप्राय असें शिष्यांस वाटलें. “अहो अल्पविश्वासी.” शिष्यांचें मन संसारांतच गुंतलें असें पाहून ख्रीस्ताने त्यांस निषेधलें. त्यांचें मन आत्मिक गोष्टींकडे असतें तर त्याच्या बोलण्याचा अभिप्राय ते लवकर समजले असते.

१२ “तेव्हां ते समजले.” परोशांचीं खोटीं मते खमीरासारखीं होतात, तीं मनांत शिरून मनोवृत्ति, वासना, भावना, हीं सर्व वश करून बिघडवितात ह्मणून त्यांविषयी जपायास सांगितलें.

१३-२० मार्क. ८:२७-२९ लूक. ९:१८-२०, पाहा. “फिलिप्पसाच्या काइसारीकडल्या.” काइसारी या नावांचीं यहूद्यांत दोन नगरे होती. एक भूमध्य समुद्राच्या कांठावर होतें. परंतु हे लबनोन डोंगराजवळ होतें. हेरोद उर्फ फिलिप्पस याने तें नगर सुशोभित केलें ह्मणून त्याचें नाव त्याला दिव्हें होतें.

१४ “तेव्हां ते बोलले इ.” मात्थी. ११:१४, टीका पाहा. जसे हेरोदास तसे दुसऱ्या कितीएकांस वाटलें कीं हा मेलेत्यांमधून उठलेला योहान्न आहे. ख्रीस्त चमत्कार व उपदेश करण्याकडून योहान्नासारखा होता.

आणि कित्येक एलीया, आणि कित्येक, इर्मया किंवा भविष्यवाद्यांतील एक, असें ह्मणतात.

१५ तो त्यांस ह्मणाला, तुम्हां तर मला कोण ह्मणून ह्मणतां?

१६ तेव्हां शिमोन पेत्रसाने उत्तर दिलें कीं, तूं जीवंत देवाचा पुत्र खीस्त आहेस. (१)

१७ मग येशूने त्याला उत्तर दिलें कीं, शिमोन बापोंना, तूं धन्य आहेस, कारण कीं (२) मांस व रक्त यांनी नाहीं, तर माझ्या आकाशांतील बापाने (३) हें तुला कळविलें आहे.

(१) गीत २:७. मात्थ. १४:३३. येह. १:४९. प्रेषि. ९:२०. इव्रा १:२,५.

(२) १ करिं. २:१०. गल. १:१३. एफ. २:८. (३) १ येह. ४:१५. ५:२०.

१६ “तेव्हां शिमोन इ.” पेत्रस आपल्या स्वभावाप्रमाणें पुढें होऊन शिष्याकरितां बोलून खातरी करूं लागला. “तूं जीवंत देवाचा पुत्र.” मूर्ति निर्जीव आहेत. त्यांस डोळे असूनहि दिसत नाहीं. कान असतां कांहीं ऐकूं येत नाहीं, आणि त्यांच्याने कांहीं बोलवत नाहीं. परंतु जो खरा देव तो जीवाचा व सर्वकाळच्या जीवनाचा उगम व कर्ता आहे. तो मूर्त्तिपासून अगदी वेगळा आहे, आणि हें दाखविण्यास तो जीवंत देव असें शास्त्रांत वारंवार ह्मटलें आहे. यहोश. ३:१०. १ शमू. १७:२६,३६. इर्म. १०:९,१०. पुढें. खीस्ताचा थोरपणा व देव जो बाप त्यासीं संबंध दाखविण्यासाठीं त्याला पुत्र असें नाव दिलें आहे. या नावावरून त्याचा देवपणा दाखविला आहे. यो. १०:२९—३६. जो खरा मशीहा जगांत यायाचा तो हाच आहे, असी पेत्रसाने आपली व इतर शिष्यांची खातरी दाखविली. दुसऱ्यांचें वेगवेगळें मत होतें, पण प्रेषितांची पूर्ण खातरी झाली, आणि ते खीस्ताला अंगीकरायास लाजले नाहीत.

१७ “मग येशूने इ.” तूं धन्य ह्मणजे सूखी आहेस. ही गोष्ट थोडके जाणतात. तुम्ही जाणून खातरी धरिली व मजवर विश्वास ठेविला याचें फळ सर्वकाळचें जीवन असें होईल. “मांस व रक्त.” ह्मणजे मनुष्य. गल. १:१६. एफ. ६:१२. माणसाने तुला हें कळविलें नाहीं, आणि मनुष्यरूपावरून कळलें नाहीं. पण देवाने आपल्या पवित्र आत्म्याकडून कळविलें आहे. जे चमत्कार खीस्ताने केले त्यांवरून पुरतें प्रमाण पटलें कीं हा खरा मशीहा आहे. तथापि हजारां ते चमत्कार पाहून विश्वास धरीनात. असें असतां शिष्यांनी तींच प्रमाणें पाहून विश्वास धरिला, यावरून पवित्र आत्म्याकडून

१८ आणखी मी तुला सांगतों कीं, तूं पेत्रस (१) ह्मणजे खडक आहेस, आणि या खडकावर (२) मी आपली मंडळी रचीन आणि तिजवर मृतलोकाच्या दरवाज्यांचें (३) बळ चालणार नाहीं. (४)

१९ आणि मी तुला आकाशाच्या राज्याच्या किल्ल्या देईन; मग पृथ्वीवर जें कांहीं तूं (५) बंद करशील तें आकाशांत बंद होईल; आणि पृथ्वीवर जें कांहीं तूं मोकळें करशील तें आकाशांत मोकळें होईल.

(१) योह. १:४२.

(२) यशा. ५४:१७.

(३) एफ. २:२० प्रग. २१:१४.

(४) मार्थी १०:१८.

(५) गीत ९:१३.

त्यांची खातरी झाली असें सिद्ध होतें. सर्वांहून पक्कें प्रमाण कठीण अंतःकरणाला अडवितां येतें.

१८ “तूं पेत्रस ह्मणजे खडक इ.” केफा याचाहि तोच अर्थ आहे. जेव्हां ख्रीस्ताने शिमोनाला शिष्य होण्यास बोलाविलें, तेव्हां त्याने त्याला पेत्रस हें नाव दिलें. यो. १:४२. पेत्रसाने ख्रीस्ताला देवाचा पुत्र ह्मणून त्याचें गुणदर्शक असें नाव दिलें होतें. तसें नाव ख्रीस्ताने त्याला लाविलें. “आणि या खडकावर इ.” याविषयीं अनेक व्याख्या आहेत. कित्येकांस वाटतें कीं खडक ह्मणजे जें सत्य पेत्रसाने पत्करलें होतें तें, आणि त्याजवर मंडळी रचायाची होती, आणि ती गोष्ट पत्करणें ख्रिस्ती होण्याचें प्रमाण असें व्हायाचें होतें. दुसऱ्यांस वाटतें कीं खडक ह्मणजे ख्रीस्त, आणि असें बोलून ख्रीस्ताने आपल्याकडे बोट करून शिष्यांस समजाविलें कीं तुमची खातरी योग्य आहे. मी खरा मशीहा आहे आणि या मज खडकावर मंडळी रचीन. ख्रीस्ताला खडक असें शास्त्रांत ह्मटलें आहे. यशा. २८:१६. १ पेत्र. २:४,५. दुसरे कित्येक ह्मणतात कीं खडक ह्मणजे पेत्रस आणि बोलण्याचा अभिप्राय हाच कीं तूं खडक आहेस, मला अंगीकारून तूं दृढ निश्चयाचा व मंडळीचा पाया घालण्याजोगा, असें आपणाला दाखविलें आहेस. तर पुढारी होऊन यहुद्यांस व परदेश्यांसहि शुभवर्त्तमान पहिल्याने गाजवावें हा मान तुला मिळेल. पेत्रसाने असें केलें. प्रेषि. २: १४—३६ व १० अध्या. ख्रिस्ती मंडळ्यांचा पाया घालण्याचें विशेष साध्य पेत्रसाने केलें. परंतु ख्रीस्ताने त्याला मंडळीवर कांहीं विशेष अधिकार दिल्या या मताला कांहींच आधार नाहीं. प्राचीन मंडळींत एका वेळेस पेत्रसाची नव्हे पण याकोबाची मसलत चालली. प्रेषि. १५. पौलसाने

२० तेव्हां खाने आपल्या शिष्यांस निक्षूण सांगितलें कीं, (१) येशू जो ख्रीस्त तो मी आहे, हें कोणाला सांगूं नका.

२१ तेव्हांपासून (२) येशू आपल्या शिष्यांस कळवूं लागला कीं,

(१) मार्क. ८:३०.

(२) लुक ९:२२. १८:३१. २४:६,७. १ करिं. १५:३,४.

एका वेळेस पेत्रसाला प्रत्यक्ष अडविलें कां कीं तो दोषी होता. गल. २:११. मंडळी हा शब्द कधीं कधीं एका सभेस लाविला आहे. प्रेषि. १९:३२. ७:३८. कधीं कधीं सर्व जे खरे ख्रिस्ती त्यांस लाविला आहे. एफ. १:२२. १ करिं. १०:३२. हाच अर्थ एथें समजावा. “मृतलोकाच्या दरवाज्यांचें बळ इ.” ध्वजें सैतानाकडल्या सर्व शत्रूंचे बेत, योजना, एकोपा वगैरे युक्ति तिजविरुद्ध कधीं चालणार नाहीत. ते तिला कधीं जिंकणार नाहीत, हें वचन आजपर्यंत चमत्कारीक प्रकारें पूर्ण झालें व होत चाललें आहे.

१९ “आणि मी—किल्ल्या देईन.” किल्ली ही अध्यक्षता व अधिकार यांची खूण आहे. यशा. २२:२२. प्रग. १:१८. ३:७. जेव्हां यहूदी कोणाएकाला आचार्य करित तेव्हां देवळाची किल्ली त्याला देत असत. “आकाशाच्या राज्याच्या.” ध्वजें मंडळीच्या किल्ल्या. माथ्या. ३:२ टीका पाहा. असें बोलून ख्रीस्ताने पेत्रसाला समजाविलें कीं तुझी प्रथम यहूद्यांस व परदेशस्थांस शुभवर्त्तमान गाजवून त्यांसाठीं ख्रिस्ती मंडळीचा दरवाजा उघडाल. “जे काहीं तूं बंद करसील.” बंद करणें ध्वजें मना करणें, मोकळें करणें ध्वजें सुरू करणें. याप्रमाणें ख्रीस्ताने आपल्या शिष्यांस मंडळीचे नेम व रीती स्थापण्याचा अधिकार दिल्या. हा अधिकार मनुष्यांविषयीं नव्हे पण विधि व रीति यांविषयीं होता. शिष्यांनी स्थापिल्या ध्वजें आकाशांत ईश्वर पसंत करील, असें ख्रीस्ताने समजाविलें. या अधिकारावरून शिष्यांनी मूर्तीचें अमंगलपण मना केलें आणि सुंता करणें जरूर नाही असें ठरविलें प्रेषि. १५:२०. मंडळीचे नेम व विधि बरोबर स्थापण्यास शिष्यांला ख्रीस्ताने शिकविलें व पवित्र आत्म्याची प्रेरणाहि होती.

२० “निक्षूण सांगितलें.” ख्रीस्ताला माहित होतें कीं मी खरा मशीहा असें माझे शिष्य जाहीर करूं लागले तर यहूदी अधिक अकस, राग व द्वेष करून लवकर माझा जीव घेतील. परंतु जीव देण्याचा योग्य समय आला नव्हता, ध्वजें त्याने हें सांगितलें नव्हतें.

२१—२३ मार्क. ७:३१—३३. लुक. ९:२२. “तेव्हांपासून.” हीच पहिली सूचना कीं अस्या नीच व क्रूर प्रकारें जीव द्यायाचा आहे. शिष्य

म्या यरूशालेमास जाऊन वडील व मुख्य याजक व शास्त्री यांकडून बहुत दुःखें सोसावीं, आणि मला जिवें मारावें, आणि तिसऱ्या दिवसां म्या पुन्हां उठावें, याचें अगत्य आहे.

२२ तेव्हां पेत्रस त्याला जवळ घेऊन त्याला धमकावूं लागला कीं हे प्रभू, तुजवर दया असो; हें तुला होणारच नाहीं.

२३ परंतु तो मुरडून पेत्रसाला झणाला, अरे सैताना, (१) माझ्या मागें हो; तूं मला अडखळा आहेस, (२) कारण कीं तूं देवाच्या गोष्टींकडे लक्ष लावीत नाहींस, माणसांच्या गोष्टींकडे लावितोस.

२४ तेव्हां येशूने आपल्या शिष्यांस ह्मटलें, (३) जर कोणी माझ्या मागें यायास इच्छितो, तर त्याने आपणाला नाकारावें, आणि आपला खांब उचलून घेऊन माझ्या मागें यावें.

(१) २ शमु. १९:२२.

(२) रोमि. १४:१३

(३) माथी १०:३८. मार्क. ८:३४. लूक. ९:२३. १४:२७. प्रेषि. १४:२२. १ थेस. ३:३.

आदीं ख्रीस्ताच्या मागें जाऊं लागले तेव्हां ते काहीं ऐहिक लाभ पाहात होते असें दिसतें. हा मोठा राजा होऊन गादीवर बसेल असें वाटलें. मी वास्तविक खरा मशीहा आहें अशी ख्रीस्ताने प्रथम त्यांची खातरी करून दिली. मग आपलें काम, गुण लक्षण व जीव देण्याचा प्रकार यांविषयीं त्यांस विवेकाने समजाविलें.

२२ “तेव्हां पेत्रस—धमकावूं लागला इ.” ख्रीस्तावर पेत्रसाची दृढ प्रीति बसली होती. हा खरा मशीहा आणि विजयी होणार आहे अशी आशा त्याने धरिली होती. यास्तव ख्रीस्ताला जीव देण्याचें अगत्य आहे, असें एकून त्याला वाईट वाटलें. आणि तो निषेध करूं लागला. हें ठीक नव्हतें. प्रभूची इच्छा काय हें समजून मान्यच व्हायाचें होतें.

२३ “अरे सैताना इ.” सैताना माणसांचा मोठा वैरी आहे. सैतानाच्या प्रेरणेने पेत्रसाचें बोलणें झालें झणून ख्रीस्ताने ही संज्ञा त्याला दिली. “तूं मला अडखळा आहेस.” तूझी मसलत व इच्छा मला आडवी येतात. मी तुला मान्य झालों तर माझें काम कधीं सिद्धीस जाणार नाहीं. मी जगासाठीं आपला जीव द्यावा या देवाच्या इच्छेस तूं मान्य नाहींस. मनुष्यांमध्ये जो मान त्याकडे तूं लक्ष लावितोस-

२४—२८ मार्क. ८:३४—३८ ९:१०. लूक. ९:२३—२७. “आपल्याला नाकारावें.” त्याने आपली इच्छा, मन, भावना, शरीर, आत्मा, हीं

२५ कां कीं जो कोर्णा (१) आपला जीव राखायास इच्छितो तो त्याला मुकेल; परंतु जो कोर्णा मजकरितां आपल्या जिवाला मुकेल, तो त्याला मिळवेल.

२६ कारण कीं माणूस सगळें जग मिळवेल आणि आपल्या जिवाची हानि पावेल तर त्याला काय लाभ होईल; अथवा माणूस आपल्या जिवाच्या बदल काय देईल? (२)

२७ कां कीं मनुष्याचा पुत्र (३) आपल्या बापाच्या गौरवाने आपल्या दुतांसुद्धां येणार आहे; आणि त्यावेळेस (४) तो प्रत्येकाला ज्याच्या त्याच्या कामाप्रमाणें देईल.

२८ मी तुझ्यास खर्चीत सांगतो कीं, एथें उभें राहणाऱ्यांतील

(१) योह. १२:२५. एसे. ४:१४. (३) दानां. ७:९, १०. जख. १४:५. यहु. १४.

(२) गीत ४९:७, ८. (४) प्रम. २२:१२.

सर्व देवाच्या इच्छेस मान्य करावीं. आपला स्वार्थ पाहून नये पण ख्रीस्त व त्याचें राज्य यांकरितां जीव देखील देण्यास मान्य असावें. “आपला खांब.” मात्थी. १०:३८, यावरील टीका पाहा.

२५ मात्थी. १०:३९. टीका पाहा. जग मिळविणें ह्मणजे त्यांतील द्रव्य मान व सुख मिळविणें. जिवाची हानि पावणें ह्मणजे आकाशलोकाबाहेर वालविलें जाणें व नरकवास भागणें. जे जग मिळविण्यास प्रयत्न करितात आणि ख्रीस्ताकरितां अवघें सोडायस मान्य नाहींत ते आपल्या जिवाचा नाश पावतील. मग जिवाच्याबदल काय चालेल? नरकलोकांत कांहीं तारणोपाय चालणार नाहीं.

२७ “कां कीं मनुष्याचा पुत्र इ.” प्रभु येशू ख्रीस्त जगाचा न्याय ठरविण्यास फिरून येईल. त्याबरोबर दिव्य दूत येतील; आणि देवाला योग्य अशा वैभवाने तो येईल. तेव्हां सर्वांचा न्याय करून तो प्रत्येकाला त्याच्या त्याच्या कर्माप्रमाणें प्रतिफळ देईल. जे त्याजवर विश्वास ठेवितात त्यांस आकाशांत सर्वकाळचें सुख आणि जे त्याजवर विश्वास ठेवीत नाहींत त्यांस नरकांत सर्वकाळचें दुःख असें फळ तो देईल. तर आपणाला नाकारून व अवघें सोडून ख्रीस्ताला अनुसरावें हें बरें कीं नाहीं? आतां जरी निंदा नुकसान व अनेक दुःखे सोसावीं लागतात, तरी तो आपल्या अनुसरणाऱ्यांस जवळ धेऊन सर्वकाळचें सुख व जिवन असें फळ देईल. परंतु जे आतां लाजून त्याला नाकारितात त्यांस तो न्यायकार्त्ती नाकारील.

२८ “राज्यांत येतांना पाहतील.” शिऱ्यांस आश्वासन देण्याकरितां त्याने

कोणी असे आहेत कीं, (१) मनुष्याच्या पुत्राला त्याच्या राज्यांत येतांना पाहतील, तोंपर्यंत त्यांस मरणाचा अनुभव होणारच नाही. (२)

(१) मार्क ९:१.

(२) इव्रो. २:९.

हें सांगितलें. न्यायकाळीं येणें याविषयीं नव्हे, पण मंडळी वाढविणें याविषयीं बोलला. त्या वेळेस जरी ख्रीस्ताचें राज्य द्वणजे मंडळी फार लहान होती तरी तींतील कित्येक मरण येण्यापूर्वी ती एवढी वाढवायाची होती कीं, तिच्या वृद्धीवरून त्याचें सदरहू बोलणें खरें असें प्रमाण पटावें. या अर्थांत मार्कस द्वणतो (मार्क. ९:१.) देवाचें राज्य पराक्रमाने आलें असें पाहतील इ. आणि लूका, (लूक. ९:२७.) ते देवाचें राज्य पाहतील इ. द्वणजे ख्रिस्ती मंडळी जरी लहान लाचार व उपहासास्पद आहे तरी ती फार वाढली असें पाहतील, तोंपर्यंत त्यांतील कित्येक मरण पावायाचें नव्हतें. आणि तसें झालें सर्व प्रेषितांनी पन्नासाव्या दिवसाचीं महाकर्म पाहिलीं आणि कित्येकानी तर यहूदी राष्ट्रांची फांकाफांक, देवळाचा नाश, आणि आशीया, रोम, ग्रीस वगैरे देशांत ख्रिस्ती मंडळीची स्थापना, हीं पाहिलीं.

सूचना १ काळाचीं चिन्हें पाहावीं. ओ. ३. ख्रीस्ताच्या येण्याची वाढ पाहणें भाग होतें. आतांही त्याचें राज्य येण्याचीं चिन्हें पाहावीं. तीं उघड आहेत. शुभवर्तमान गाजवितात, खरा उजेड प्रकाशतो, ज्ञान वाढतें, ख्रिस्ती मंडळी वाढत चालती, लोकांचें मन चेतत आहे, आणि तेजस्वी दिवस जगावर लवकर उगवणार आहे. लोकानी हीं चिन्हें पाहून सिद्ध असावें. २ ख्रीस्ताविषयीं बरोबर समजावें याचें मोठें अगत्य आहे. ओ. १३—१६. हाच खरा व सर्व समर्थ तारणारा असा विश्वास धरून त्याला शरण गेलें पाहिजे. माणसांसमोरहि त्याला अंगीकारलें पाहिजे. त्याविषयीं कधीं लाजू नये. आधीं त्याला अंगीकारल्यावरून जगाचा धिंकार झाला तर होवो. ईश्वर आद्व्यास मान देऊन धन्य द्वणेल. ३ ख्रिस्ती मंडळी निर्भय आहे. ओ. १८. जरी ती लहान व अशक्त आणि तिचे शत्रु पुष्कळ व प्रबळ आहेत तरी ती निर्भय आहे. तिचा पाया खडकावर घातला आहे, आणि शत्रु तिजवर कधीं जय पावणार नाहीत. ख्रीस्ताने असें वचन दिलें, आणि आजपर्यंत तो तें पूर्ण करित आला आहे. जग तिला हासतें, अडवितें, पाठलाग करितें, तरी ती देवाच्या आश्रयाने अद्याप आहे, आणि अलीकडे फार वाढत चालली आहे. ४ खऱ्या मार्गाने चालून आपणाला नाकारावें लागतें. ओ. २४. दरिद्र, रोग, दुःख, पाठ-

अध्याय १७.

१ मग साहा दिवसांनंतर (१) येशूने पेत्रस व याकोब व त्याचा भाऊ योहान्न यांस बरोबर घेऊन त्यांस उंच डोंगरावर एकीकडे नेले.

(१) मार्क. ९:२. इ. लूक. ९:२८. इ.

लाग, मरण देखील आले तर येवो. आधी वधस्तंभ उचलून खीस्ताला अनुसरावे. खीस्ताने दुःख सोसिले व जीव दिल्या. प्रेषितांनी व धर्मा-मुळे वधलेल्यांनी तसेच केले. आधी त्यांस अनुसरावे.

५. हे जग मिळविण्यासाठी श्रम घ्यावे हे किती मूर्खपण आहे? ते कितीहि अश्रुपात चिंता व श्रम करून मिळविले तरी तें केंद्रून मन तृप्त होत नाही, आत्म्याचे तारण होत नाही, आणि लवकरच सोडावे लागेल. जीवात्म्याची हानि झाली ह्मणजे जगातील द्रव्य किंवा मनुष्य किंवा दूत यांकडून त्याचा उद्धार होत नाही. सांप्रत लोकांनी आपल्या जीवात्म्याचे तारण शोधून घेण्यास किती आग्रहाने प्रयत्न करावे. ६. खीस्त फिरून येणार आहे. ओ. २७. ही गोष्ट ख्रिस्ती लोकांस आनंदकारक आहे, कां की तो त्यांस आकाश लोकांत घेऊन सर्वकाळचे फळ द्यायास येतो. परंतु दुष्टांनी भ्यावे कारण की त्याला त्यांनी धिक्कारिले तोच न्यायाधीश असून त्यांस त्यांच्या पापांचे योग्य फळ भरून देईल. ते फळ त्यांच्याने चुकवणार नाही. प्रग. १:७. अहो पाण्याने, खीस्त तारायास तयार आहे इतक्यांत भिऊन त्याकडे शरण जा.

१—९ मार्क. ९:२—१०. लूक. ९:२८—३६. पाहा. “मग साहा दिवसांनंतर इ.” ह्मणजे मागील अध्यायांत जे संभाषण वर्णिले ते झाल्या-नंतर. लूका. (१:२८.) तो दिवस व रूप पालटण्याचा दिवस धरून, सुमारे आठ दिवसांनी, असे ह्मणतो. माथी व मार्कस मधले साहा दिवस मोजतात असे दिसते. “पेत्रस व याकोब. योहान्न.” हे तिघे शिष्य गेथ-सेमाने बागामध्येहि त्या बरोबर होते. मार्क. १४:३३. आपले मोठे गौरव व आपले दुःख सोसण्याची सहनशीलता ही दाखवून त्यांस त्यांच्या कामा-साठी सिद्ध करावे असा खीस्ताचा हेतु होता. “उंच डोंगरावर इ.” तेथे प्रार्थना करण्यास गेला. लूका. ९:२८. खीस्त बहुत वेळ प्रार्थना करीत असे. या साठी तो रानांत व डोंगरावर निवांत जागा निवडीत असे.

२ तेव्हां त्याचे रूप त्यांच्या देखतां पालटलें, आणि त्याचें तोंड सूर्यासारखें तेजस्वी झालें, (१) आणि त्याचीं वस्त्रें उजेडासारखीं पांढरीं झालीं.

३ तेव्हां पाहा, मोशे व एलीया हे त्यासीं संभाषण करितात असें त्यांनी पाहिलें.

४ मग पेत्रस येशूला ह्मणाला, हे प्रभू, आम्ही एथे असावे हें बरें आहे; तुला बरें वाटलें तर आम्ही एथे तीन मंडप करूं, तुझ्यासाठीं एक व मोश्यासाठीं एक व एलीयासाठीं एक.

(१) प्रग. १:१६.

२ “त्याचें रूप . . . पालटलें इ.” हा पालट वर्णिला आहे. त्याच्या तोंडावर सूर्यासारखें विशेष तेज आलें; मोशे डोंगरावरून उतरला तेव्हां त्याच्या तोंडावर असें तेज दिसलें. निर्ग. २४:२९,३०. २. त्याचीं वस्त्रें उजेडासारखीं किंवा बर्फासारखीं (मार्क) झालीं. मोश्याच्या तोंडाचें तेज मुखवस्ताने झांकतां येई, असें होतें. पण खीस्ताचें शरीर इतकें गौरवयुक्त होतें कीं त्याचीं वस्त्रेंहि प्रकाशलीं. देवपणाचें जें पूर्णपण खीस्ताच्याठायीं शरीररूपें राहत होतें तें फार प्रकाशलें, असें कीं शिष्यांस त्याच्या देवपणा-विषयीं प्रमाण पटलें, आणि मेलेल्यांतून उठल्यावर कसा गौरवयुक्त देह प्राप्त होईल याविषयीं कांहींसें प्रगट झालें.

३ “तेव्हां पाहा इ.” मोशे हा नेमशास्त्र देणारा होता. तो पिस्गा नांमें डोंगरावर मेला. अनु. ३४. एलीया हा नामांकित भविष्यवादी होता, आणि मरण पावल्यावांचून वर नेला गेला. २ राजे. २:११. तर जे मरून गेले होते त्यांतून पुनःउठण्याचें एक उदाहरण एथें आहे. आणि देहासुद्धां पार नेला होता असा एक येउन त्यांस दिसला. “संभाषण करितात.” कसें संभाषण झालें हें लूकाने कळविलें. लूक. ९:३१. खीस्ताला कसें मरण सोसायाचें याविषयीं उद्धारलेल्या माणसांचें व दिव्य दूतांचें मन फार लागलें असेल. लूक (९:३२) ह्मणतो कीं पेत्रस व त्याचे सोवती झोंपेने जड झाले होते. रात्र झाली असेल आणि प्रभू प्रार्थना करीत होता, तेव्हां त्याने शिष्यांस विसावा घेऊं दिव्हा असेल, आणि त्या मोठ्या तेजाने ते जागे झाले असतील, असें दिसतें.

४ “तीन मंडप इ.” पेत्रस ती गोष्ट पाहून आनंद पावला आणि तेथें

५ तो बोलत असतां पाहा, तेजस्वी ढगाने त्यांवर सावली केली; आणि पाहा, त्या ढगांतून असी वाणी (१) निघाली कीं, हा माझा प्रियपुत्र आहे, याविषयी (२) मी संतुष्ट आहे, याचें तुझी ऐका. (३)

६ तेव्हां शिष्य हें ऐकून पालथे पडले व फार भ्याले.

७ परंतु येशूने येऊन त्यांस हात लाविला (४) व झटलें, उठा, भिऊं नका.

८ तेव्हां त्यांनी आपले डोळे वर करून कोणाला पाहिलें नाहीं, येशूला मात्र पाहिलें.

९ नंतर ते डोंगरावरून उतरत असतां येशूने त्यांस आज्ञा केली कीं, मनुष्याचा पुत्र मेलेल्यांमधून उठेल तोंपर्यंत तुझी हा साक्षात्कार कोणाला सांगूं नका.

(१) माथी ३:१७. मार्क. १:११. लूक ३:२२. २ पेत्र. १:१७. (२) यशा. ४२:१,२१.

(३) अनु. १८:१५,१९. प्रेषि. ३:२२,२३. इब्री १:१-३. (४) दानी. १०:१०,१८. प्रग. १:१७.

राहावें हें त्याला बरें वाटलें. ते वाबरले, असें मार्कस (९:६.) द्वाणतो. ते भय, आश्चर्य आणि हर्षादि पावले.

५ “तेजस्वी ढगाने इ.” ढग हें ईश्वर जवळ असण्याचें चिन्ह होतें. निर्ग. १४:१९,२०. २४:१५—१७. १ राजे. ८:१०,११. यहेज्क. १:४. १०:४. “हा माझा प्रिय पुत्र आहे.” ही ईश्वराची वाणी होती आणि याप्रमाणें देवाने दुसऱ्या वेळेस अशा वाणीकडून ख्रीस्ताच्या देवपणाविषयी साक्ष दिली. माथी ३:१७. पाहा. शिष्यांची पूर्ण खातरी करून त्यांचा विश्वास वळवावा आणि त्यांस दुःख व निंदा सोसण्यास सिद्ध करावें असा देवाचा हेतु होता. ख्रीस्ताचें हें गौरव पाहिल्यावर व ही वाणी ऐकिल्यावर त्यांनी त्याच्या देवपणाविषयी संशय कसा धरावा? २ पेत्र. १:१७,१८.

६—८ “पालथे पडले इ.” ढगाने त्यांस झांकलें, लूका. ९:३४. आणि ते फार भ्याले जीवंत असून कोणी देवाला पाहूं शकत नाहीं. देवाचें जें गौरव येशू ख्रीस्ताच्या योगाने प्रकाशतें तें मात्र आदमी देहांत पाहूं शकतां. २ करिं. ४:६.

९ “हा साक्षात्कार कोणाला सांगूं नका.” हा खरा मशीहा आहे असा शिष्यांनी दृढ विश्वास धरावा हा या साक्षात्कारांत विशेष अभिप्राय होता. यास्तव ख्रीस्त शिष्यांबरोबर राहत होता तोंपर्यंत सांगण्याचें अगत्य नव्हतें.

१० मग त्याच्या शिष्यांनी त्याला पुसलें कीं, एलीया अगोदर आला पाहिजे, असें तर शास्त्री कां ह्मणतात? (१)

११ तेव्हां येझूने त्यांस उत्तर दिल्लें कीं, एलीया अगोदर येतो खरें, आणि सर्व नीट करून ठेवील;

१२ परंतु मी तुह्यास सांगतों कीं, एलीया आलाच आहे, आणि लोकानी त्याला ओळखिलें नाहीं, परंतु त्यांस वाटलें त्याप्रमाणें त्याविषयीं केलें; तसें मनुष्याचा पुत्रहि त्यांकडून सोसणार आहे. (२)

१३ तेव्हां बाप्टिस्मा करणाऱ्या योहान्नाविषयीं तो आह्मास बोलतो, असें शिष्य समजले.

(१) मत्. ४:५,६. मार्था ११:१४.

(२) मार्था १६:२१.

ख्रीस्ताच्या देवपणाविषयीं त्या साक्षात्कारावरून उघड प्रमाण पटलें, आणि त्याला सर्कारी नेमाप्रमाणें तीन साक्षी होते. तेव्हां सांगितलें असतें तर यहुद्यानी रागें भरून ख्रीस्ताचा जीव घेण्यास अधिक प्रयत्न केले असते, आणि त्याचा समय तर अद्याप आला नव्हता. परंतु ख्रीस्त वधस्तंभीं दिव्द्यावर त्यांनी सांगावा व साक्ष द्यावी असें होतें. ख्रीस्त जीव देणार व मेलेल्यांमधून उठणार हें शिष्यांस अद्याप समजलें नव्हतें असें दिसतें. (मार्क. ९:१०) ते त्या वेळेस समजण्यास मंद होते.

१०—१३ मार्क. ९:११—१३ पाहा. “एलीया अगोदर आला पाहिजे इ.” ख्रीस्ताचें रूप पालटल्यावरून त्याच्या देवपणाविषयीं शिष्यांस पुतें प्रमाण पटलें असें दिसतें. परंतु एलीया अगोदर आला पाहिजे हें यहूदी लोकांचें मत त्यांचेंहि असेल आणि तें योहान्नाकडून खरें पटलें असें न समजतां तें मत खोटें असेल ह्मणून मनांत आणून त्याविषयीं ख्रीस्ताला विचारिलें.

११—१३ “एलीया अगोदर येतो खरें, इ.” ख्रीस्त त्यांस समजावितो कीं तें मत बरोबर आहे आणि खरें पटलें आहे. बाप्टिस्मा करणारा योहान्न एलीयाच्या आत्म्याने व सामर्थ्याने आलाच आहे, (लूक. १:१७) आणि त्याने माझी वाट सिद्ध केली आहे. “लोकानी त्याला ओळखिलें नाहीं.” योहान्नाच्या मार्गें बहुत समुदाय गेले. त्यांनी त्याचा उपदेश ऐकिला, त्यापासून बाप्टिस्मा घेतला, आणि हा मशीहा आहे, असेंहि कित्येकांस वाटलें, परंतु यहुद्यानी त्याला अंगीकारलें नाहीं. ख्रीस्ताने त्यांस योहान्नाविषयीं समजाविलें, मग मुचविलें कीं, आपणाला त्यासारखें सोसायाचें

१४ नंतर ते समुदायाजवळ आल्यावर, (१) कोणीएक माणूस याजवळ येउन त्यापुढे गुडघे टेंकून बोलला,

१५ हे प्रभू, माझ्या पुत्रावर दया कर, कां कीं तो फेंपरेकरी आहे व फार पीडा पावतो; कारण कीं तो कधीं अर्थांत व कधीं पाण्यांत पडतो.

१६ आणि म्या त्याला तुझ्या शिष्यांजवळ आणिलें परंतु त्यांच्याने त्याला बरें करवेना.

(१) मार्क. ९:१४. इ. लूक ९:३७. इ.

आहे. आपण बहुत सोसावें व तुच्छ व्हावें असें त्याने सांगितलें. (मार्क. ९:१२.) हें भविष्यवचन यशा. ५३ यांत लिहिलें आहे, आणि ख्रीस्ता-विषयीं बरोबरच पूर्ण झालें. लूक. २३:११ पाहा.

१४—२१. मार्क. ९:१४—२९. लूक. ९:३७—४३. “नंतर ते समुदायाजवळ आल्यावर, इ.” रूप पालटल्यावर दुसऱ्या दिवसीं हें झालें. (लूक. ९:३७.) या समुदायांतील बहुतेकानीं ख्रीस्तावर विश्वास ठेविला असेल, आणि संवाद करणारे असे कित्येक शारत्रीहि होते (मार्क. ९:१४.) ख्रीस्ताचा जन्म, वंश, चाल, बोध वगैरे हीं सर्व यहुद्यांस जसें वाटलें त्याच्या विपरीत होती, आणि यांविषयीं फारकरून संवाद करित होते. यावरून हा खरा मशीहा आहे असें शास्त्री मानिनात; तथापि बहून साधारण लोकानीं खातरी धरून त्याजवर विश्वास ठेविला. हे त्याला डोंगरावरून उतरतां पाहून शास्त्र्यांस सोडून भेटायास धांवले. (मार्क. ९:१५.) ख्रीस्ताने शास्त्र्यांस पाहून त्यांचें धोरण व युक्ति जाणून निषेधलें. (मार्क. ९:१६.)

१५ “माझ्या पुत्रावर दया कर इ.” हा एकुलता एक पुत्र होता. (लूक. ९:३८.) त्याला भूत लागलें होतें, आणि केवळ ईश्वरी सामर्थ्यच काढूं शकतें असें भारी दुःख झालें असतां बापाने ख्रीस्ताचें साह्य मागावें हें योग्य होतें.

१६ “तुझ्या शिष्यांजवळ आणिलें इ.” येशूच्या शिष्यांजवळ चमत्कार करण्याचें सामर्थ्य आहे असें त्याने ऐकिलें. “त्यांच्याने त्याला बरें करवेना.” त्यानीं चमत्कार करायास प्रयत्न केले परंतु त्यांचे प्रयत्न निष्फळ झाले. मार्क. ९:३८ पाहा. याचें कारण पुढें सांगितलें आहे.

१७ तेव्हां येझूने उत्तर दिल्लें कां, अहा! अविश्वासी व विपरीत पिढी, मी कोठवर तुह्यावरोबर राहूं! कोठवर तुमचें सोसूं! त्याला एथें मजकडे आणा.

१८ नंतर येझूने भुताला धमकाविलें; तेव्हां तें त्यांतून निघालें, आणि त्याच घटकेस तो मुलगा वरा झाला.

१९ नंतर शिष्य एकांतीं येझूजवळ येऊन झणाले, आमच्याने त्याला कां काढवलें नाहीं!

२० तेव्हां येझूने त्यांस ह्मटलें कां, तुमच्या अविश्वासांमुळें; (१) कारण कां मी तुह्यास खर्चीत सांगतां, मोहरीच्या दाण्याएवढा विश्वास तुह्यास असला (२) तर या डोंगराला, एथून तिकडे सर, असें तुम्ही ह्मटलें झणजे तो सरेल; आणि तुमच्याने हौगार नाहीं असें काहीं नाहीं.

(१) इब्री ३:१९. (२) माथी २१:२१. मार्क. ११:२३. लुक १७:६. १ करिं. १३:२

१७ “अविश्वासी व विपरीत पिढी.” इ. विपरीत झणजे ज्यांचें आचरण वाईट व मत्तें खोटीं ते. त्यानी एवढे चमत्कार पाहिले असतांही योग्य विश्वास धरला नाहीं. यामुळें ख्रीस्ताने त्यांचा हा कठीण निषेध केला मार्क. (९:२०-२२) झणतो कां पुत्राला ख्रीस्ताजवळ आणिलें, तेव्हां भुताने त्याला पिळून टाकिलें, आणि हें वाळवणापासून चालत आलें हातें. तर त्याची गाष्ट विशेष भारी व अवघड असें दिसतें. त्याचें बरें होणें हें ख्रीस्ताने त्याच्या बापाच्या विश्वासावर ठेविलें. (मार्क ९:२३.) बापाला विश्वास असल्यावरून ख्रीस्तानें त्याच्या पुत्राला बरें करावें हें योग्य होतें. बापाला विश्वास हांता, आणि ख्रीस्ताने तो वाढवावा, असी विनंती त्याने केली.

१८ “भुताला धमकाविलें.” झणजे त्या मुलाला पिळल्यामुळें भुताला निषेधलें आणि निघायास सांगितलें. जे शब्द ख्रीस्त बोलला ते मार्क. ९:२५ यांत पाहा. तेव्हां भूत मोठ्याने ओरडून आणि त्याला मेऱ्यासारखें करून निघाला. मग ख्रीस्ताने पुत्राच्या हात धरून त्याला उठविलें, (मार्क. ९:२७.) आणि बापाजवळ दिल्लें. (लुक ९:४२.)

१९ “नंतर शिष्य इ.” घरांत गेल्यावर शिष्यानी हें विचारिलें. त्यांचा विश्वास कमी होता झणून त्यांस तें भूत काढतां येईना.

२० “मोहरीच्या दाण्या एवढा.” माथी. १३:३१, ३२ यावरील याख्या पाहा. हा दाणा जरी बारीक तरी त्यापासून मोठें झाड येतें. ख्रीस्ताने शिकविलें कां तमाच विश्वास दृढ व मफळ असावा, असा

२१ परंतु प्रार्थना व उपास यांवांचून असली जात निघत नाही.

२२ आणि ते गालीलांत (१) फिरत आसतां येशू त्यांस ह्मणाला मनुष्याचा पुत्र लोकांच्या हातीं पडणार आहे;

२३ आणि ते त्याला जिवें मारतील, आणि तो तिसऱ्या दिवसीं उठेल. तेव्हां ते फार खिन्न झाले.

२४ नंतर ते कपरणाहूमांत आल्यावर पट्टी घेणारे पेत्रसाकडे येऊन बोलले, तुमचा गुरू पट्टी देतो कीं नाहीं!

२५ त्याने ह्मटलें, देतो. मग तो घरांत आल्यावर येशू त्याच्या आगोदर बोलला, शिमोना, तुला कसें वाटतें! देशाचे राजे कोणांपासून जकात व पट्टी घेतात! आपल्या पुत्रांपासून किंवा परक्यांपासून!

२६ पेत्रस त्याला ह्मणाला, परक्यांपासून. येशूने त्याला ह्मटलें तर पुत्र मोकळे आहेत.

(१) माथी १६:२१. २०:१७. मार्क. ८:३१. ९:३०,३१. १०:३३.

लूक ९:२२,४४. १८:३१. २४:६,२६,४६.

कीं त्यापासून मोठा परिणाम व्हावा. खरा विश्वास किती समर्थ आहे, हें दाखविण्यासाठीं त्याने डोंगर इत्यादिकांस बोट लावून त्याला हलविण्यासारखें सामर्थ्य विश्वासाने घडेल असें सांगितलें.

२१ “परंतु इ.” हें बोलून ख्रीस्ताने त्यांस शिकविणें कीं, असे मोठे व अवघड चमत्कार करायास देवाजवळ प्रार्थना करून विश्वास बळावला पाहिजे.

२२,२३ मार्क. ९:३०,३३. लूक. ९:४३-४५. “ते त्याला जिवें मारतील.” माथी. १२:४० पाहा. मार्कस व लूका ह्मणतात कीं, शिष्य ही गोष्ट समजले नाहीत, आणि त्याला विचारायास ते भ्याले. याचें कारण हेंच असेल कीं, त्याने असें क्रूर मरण सोसावें, यावरून ते खिन्न झाले. अणखी हा खरा मशीहा आहे तर तो मोठा राजा असून गादीवर बसेल आणि इस्राएलाकडे राज्य आणील असें वाटलें. प्रे. १:६. तो पराधीन होऊन मरण पावला तर आमची आशा बुडेल, असें वाटलें. तो खरा मशीहा असेल तर मरण कसें पावेल? असें मनांत आणून तो मेलेंव्यांमधून उठला तोंपर्यंत ते ही गोष्ट बरोबर समजणे नव्हते.

२४-२७ “नंतर ते इ.” माथी. १६:३३. टीका पाहा. ही पट्टी सर्कारासाठीं नव्हे पण देवळाच्या सेवेसाठीं खुशीने देत असत. जें देणें तें सुमारे

२७ तथापी आह्मी त्यांस अडखळवूं नये, (१) ह्मणून तूं जाऊन समुद्रांत गळ टाक; आणि जो पहिला मासा वर येईल तो धर, मग त्याचें तोंड उघड, ह्मणजे तुला रूपया सांपडेल, तो घेऊन मजसाठीं व तुजसाठीं त्यांस दे.

(१) रोम. १४:२१. १५:१-३. २ करिं. ६:३.

१० आणे असें होतें. पट्टी घेणाऱ्यांसीं पेत्रसाचें संभाषण झालें, तेव्हां ख्रीस्त जवळ नव्हता, तथापि तें संभाषण त्याला कळलें यावरून तो सर्वज्ञ आहे असें त्याने दाखविलें. “परक्यांपासून.” ह्मणजे जे आपल्या कुटुंबांतले नाहींत त्यांपासून. ख्रीस्ताचा अभिप्राय हाथ कीं, राजे आपल्या पुत्रांपासून पट्टी घेत नाहींत. ही पट्टी देवळाची सेवा ह्मणजे माझ्या बापाची सेवा यासाठीं आहे. तर मी देवाचा पुत्र असतां, मजपासून पट्टी घेऊं नये. “तथापि इ.” आह्मी देवळांतली सेवा हलकी मोजतों असें त्यांस न वाटावें ह्मणून याची हें बरें. “रूपया सांपडेल इ.” पहिल्या माशाच्या तोंडांत रूपया होईल. असें ख्रीस्ताला कळलें. तर तो सर्वज्ञ असें प्रमाण पटतें. जर त्याने तो रूपया तेव्हांच उत्पन्न केला तर तो सर्व समर्थ असें पटतें. यांतून कोणतेंहि घेतलें तरी ख्रीस्ताच्या देवपणाविषयीं प्रमाण पटतें.

सूचना. १ एकांतीं देवाची प्रार्थना करण्याचें अगत्य आहे. जर हें अगत्य ख्रीस्ताला होतें, तर पपि माणसाला किती विशेषेंकरून असावें? रोज रोज देवासीं एकांतीं संभाषण करायास प्रत्येक माणसालां जागा पाहिजे. प्रार्थना करून विशेष आशीर्वाद प्राप्त होत असतो. ख्रीस्ताला अस्या वेळेस विशेष ईश्वरी अनुग्रह मिळत असे. अस्या प्रसंगीं त्याचें रूप पालटलें, आणि त्याचें गौरव पृथ्वीवर प्रकाशलें. तसेंच एकांतीं प्रार्थना करून आह्मास देवाची उत्कृष्ट प्रीति व गौरव प्रगट होतात. २ ख्रीस्ताचें गौरव केवढें हें. आह्मास बरोबर समजत नाहीं. त्याचें रूप पालटलें तेव्हां मोशे व एलीया यानी त्याला कसें मानिलें, आणि देवाने कसा मान दिल्या, हें दिसून येतें परंतु उद्धारलेलीं माणसें व दिव्य दूत हीं सर्व मिळून त्याला मान देतील तेव्हां त्याचें अनंत गौरव दिसून येईल. तेव्हां ख्रीस्ताविषयीं कोणीहि लाजणार नाहीं. ३ ख्रीस्ताचें मरण याविषयीं उद्धारलेले मोठीं आस्था धरितात. मोशे व एलीया यानी याविषयीं संभाषण केलें. लुक ९:३१. दुतानी ही गोष्ट समजायास इच्छिलें. १ पेत्र. १:१२. त्या मरणाकडून तारण होतें, आणि देवाची उत्कृष्ट प्रीति व न्याय दूतांस व सर्व सृष्टीस दिसून येतात.

अध्याय १८.

१ त्या वेळेस (१) शिष्य येजूकडे येऊन ह्मणाले, आकाशाच्या राज्यांत मोठा कोण?

(१) मार्क. ९:३३ इ. लूक. ९:४६. इ. २२:२४. इ.

४ जेथें ईश्वर आपलें गौरव प्रगट करीत असतो, तेथें असणें खिस्ती लोकांस गोड वाटावें. ओ. ४. पेत्रसाच्या भावना योग्य होण्या. जेथें खीस्त आपल्या लोकांस भेटून विशेष आशीर्वाद देतो, तें प्रार्थनेचें स्थान मोलवान असें मोजावें. ५ खीस्त आद्दाबरोबर आहे ह्मणून भय धरण्याचें कारण नाही. खीस्त नाही तर वास्वाविक भय आहे. खीस्तावांचून देव भस्म करणारा अभि असा आहे. इब्री. १२:२९. परंतु येजू आमचा मित्र असतांना आद्दी हर्षाने मरून त्याजकडे हिशोब देण्यास जावें आणि त्याच्या गौरवाच्या तेजामध्यें सर्वकाळ राहावें. ६ देवाचे खरे भक्त मरते वेळेस सुखांत जातात. ओ. ३. मोशे व एलीया तेव्हां नवे उत्पन्न झाले, असें नाही. तर ते सौख्य लोकांत असून तेथून आले आणि फिरून तेथें परत गेले. माणसें मरण पावल्यावर सुखांत किंवा दुःखांत जाऊन राहतात. ७ जे उद्धार पावून सौख्य लोकांत राहिले आहेत त्यांस इहलोकीं काय घडतें तें कळत असतें असें समजायला आधार आहे. खीस्त यरूशालेमास जीव देणार हें मोशे व एलीया यांस ठाऊक होतें. ८ आईबापानी आपल्या लेकरांसाठीं प्रार्थना करावी. ओ. १५. आतां असे चमत्कार घडत नाहीत, परंतु उपाय देवाच्या आशीर्वादाकडूनच सफळ होतात. तर रोगी लेकरें व मित्र यांस देवाने बरे करावें, ह्मणून त्यापासीं प्रार्थना करावी, हें योग्य आहे. या मुलाचें रक्षण बापाच्या विश्वासांमुळें झालें. तसें आतां जर आईबाप विश्वास धरून लेकरांस बोध देतात, व शुद्ध कित्ता दाखवितात, आणि त्यांसाठीं प्रार्थना करितात, तर येणेंकडून बहुदां लेकरांच्या जीवात्म्याचें तारण होतें. आद्दी विश्वास धरावा, असें देवाने सांगितलें आहे, आणि मागितलें तर तो आमचा विश्वास वाढवायास तयार आहे. ९ खीस्ताच्या मरणावरून खिन्न असावें, हें योग्य आहे. ओ. २३. पण आमच्या पापामुळें त्याला मरण सोसावें लागलें यावरून विशेष शोक करावा. तथापि तो आपला जीव देऊन आद्दास खंडून घ्यायास मान्य झाला, आणि मरण सोसून त्याने मेलेल्यांमधून उठून जीवन व अमरत्व प्रगट केलें आहे, यावरून आद्दी आनंदहि करावा.

१—६ मार्क ९:३३—४१ लू. ९:४६—५० पाहा. “आकाशाच्या राज्यांत मोठा कोण?”

२ तेव्हां येशूने एक बाळक बोलावून त्याला त्यांच्यामध्ये ठेविलें, आणि ह्मणिलें कीं,

३ मी तुझ्यास खर्चीत सांगतो, जर तुझी पालटून (१) बालकांसारिखे (२) होणार नाहीं तर तुझी आकाशाच्या राज्यांत जाणारच नाहीं.

४ यास्तव जो कोणी आपणाला या बालकासारिखा लीन करितो (३) तोच आकाशाच्या राज्यांत मोठा होय.

५ आणि कोणी माझ्या नामाने अशा बाळकाला अंगीकारिलें (४) तर तो मला अंगीकारितो.

६ परंतु हे लाहान मजवर विश्वास ठेवणारे यांतोळ एकाला जो

(१) मत्. ५१: १०—१३. योह. ३:३. (२) १ करिं. १४: २०. १ पेत्र. २:२.

(३) लूक. १४: ११. याक. ४: १०. (४) मार्क. १०: ४२.

ज्यांत मोठा कोण. यहूदी लोकांच्या मताप्रमाणें ख्रीस्त गादीवर बसून मोठें ऐहिक राज्य स्थापणार आहे, असें शिष्यांस वाटलें. त्यांत दिवाण वगैरे मोठमोठे हुद्देदार होतील असें वाटलें, ह्मणून ते मोठी आशा धरित असत. ते याविषयी वारंवार विचारित आणि विवाद करित. (मार्क ९:३४) यावरून दिसतें कीं, ख्रीस्ताचें राज्य कसें हें त्यांस समजलें नाहीं, आणि त्यांचें अंतःकरण देवाच्या दिसण्यांत नीट नव्हतें.

२,३ “जर तुझी पालटून इ०” जर तुझी मजविषयी व माझ्या राज्याविषयी आपलीं मते बदलून आणि गर्व व ऐहिक लाभाची आशा सोडून बालकासारिखें होत नाहीं तर माझ्या राज्यांतली कांहीं जागा तुझ्यास मिळणार नाहीं. पहिला व्हावा असें जर कोणाच्या मनांत असेल तर त्याने सर्वांच्या शेवटलें व सर्वांचा चाकर व्हावें. मार्क. ९:३५. ह्मणजे जो सर्वांहून नम्र व लीन आहे तो उत्तम ख्रिस्ती भक्त होईल. जो गर्बिष्ठ तो नीच असा आहे.

“आणि कोणी माझ्या नामाने इ०” ह्मणजे अमुक मनुष्य माझा शिष्य व खरा ख्रिस्ती आहे यामुळें कोणी त्याला अंगीकारिलें, तर तो मजवरहि प्रीति दाखवितो. अंगीकारिलें ह्मणजे हा ख्रिस्ती भाऊ आहे असें पाहून त्याजवर प्रीति केली, आणि पाहिजे तर त्याची गरज पुरविली. मार्क. २५: ३५—४० पाहा. (मार्क ९:३८. व लूका ९:४९.)

६ “जो कोणी अडखळवील, इ०” ह्मणजे पापांत पाडील, अथवा कसें कसून त्याच्या सदुणांच्या वृद्धीला अडथला घालील. “जात्याची तळी. इ०”

कौणी अडखळवील, (१) त्याच्या गळ्यांत जात्याची तळी बांधून त्याला समुद्राच्या खोल पाण्यांत बुडवावें हें त्याला वरें आहे.

७ अडखळ्यामुळें जगाला हाय हाय, कारण कीं, (२) अडखळे होण्याचें अगत्य आहे, परंतु ज्या माणसाकडून अडखला होईल त्याला हाय हाय. (३)

८ आणि तुझ्या हाताने किंवा तुझ्या पायांने (४) तुला अडखळविलें तर तो तोडून आपल्यापासून टाक; दोन हात किंवा पाय असून सर्वकालच्या अर्मांत पडावें यापेक्षां लंगडें किंवा व्यंग होऊन जीवनांत जावें हें तुला वरें आहे.

९ आणि तुझ्या डोळ्यांने तुला अडखळविलें तर तो उपटून आपल्यापासून टाक दोन डोळे असून नरकाअर्मांत (५) पडावें यापेक्षां एक डोळा असून जीवनांत (६) जावें हें तुला वरें आहे.

(१) मार्क. ९:४२. लूक १७:१,२. (२) १ करिं. ११: १९. यहुदा. ४. (३) यहुदा. ११. (४) माथ्यो. ५:२९, ३०. मार्क ९:४३, ४५. (५) लूक. ९:२५. (६) इब्रों. ४:११.

ग्रिक, रोमी वगैरे कित्येक लोकांमध्येहि ही अपराध्यांस एका प्रकारची शिक्षा होती. अर्थ हाच कीं, ख्रिस्त्यांस तारण पावण्याविषयीं अडखळविणें हा मोठा अपराध आहे. सांगितलेली शिक्षा तिजपेक्षां फार कठीण दंड अस्या अपराध्यास ईश्वर ठरवील.

“अडखळ्यांमुळें जगाला हाय हाय.” माणसें इतकीं भ्रष्ट आहेत कीं, पाप मोह वगैरे अडखळे येतीलच, परंतु ज्यांकडून येतात त्यांचा दोष मोठा आहे. दुसऱ्याचें मत अशुद्ध करून त्याच्या आत्म्याचा नाश करावा, यापेक्षां दुसरी मोठी दृष्टता नाही; तरी पाठलाग धमकाविणें, इत्यादि युक्ति करून ख्रिस्ती लोकांस विश्वासापासून हटवायास पापांत पाडायास जे कौणी प्रयत्न करितात असे बहुतेक पहिल्यापासून आहेतच.

८,९ “आणि तुझ्या हाताने इ०” माथ्यो. ५:२९,३० यावरील टीका पाहा. या सर्वांचा अभिप्राय हाच कीं, पाप मोह, संबंध, सोबती, उद्योग इत्यादि ज्या गोष्टी पापाकडे ओढितात त्या सर्व सोडल्या पहिजेत, नाहीं तर जीवात्म्याची हानी होईल. मेल्ल्यांमधून पुनः उठल्यावर शरीर व्यंग होईल, असा अर्थ नाहीं तेव्हां तें पूर्ण होईल. १करिं. १५:४२—४४. परंतु आपलें एक अंग गमवावें हें जरी दुःखकारक आहे, तरी जीव गमविण्या-

१० संभाळा या लाहानांतील एकाचाहि धिक्कार करूं नका, कारण मी तुझ्यास सांगतो कीं, आकाशांत त्यांचे दूत (१) माझ्या आकाशांतील बापाचें तोंड निरंतर पाहातात. (२)

११ आणखी जें हरपलेलें त्याला तारायास (३) मनुष्याचा पुत्र आला आहे.

१२ तुझ्यास कसें वाटतें? कोणीएका माणसाला (४) शंभर मेंढरें असलीं त्यांतून एखादे भटकलें, तर तीं नव्याण्णव सोडून तो डोंगरावर जाऊन भटकलेल्याला हुडकील कीं नाहीं?

१३ आणि तें त्याला सांपडलें तर मी तुझ्यास खचीत सांगतो कीं, जीं नव्याण्णव भटकलीं नाहींत त्यांपेक्षां तो यावरून अधिक आनंद पावतो.

१४ तसें या लाहानांतील एकाचा (५) नाश व्हावा, अशी तुमच्या आकाशांतील बापाची इच्छा नाहीं.

(१) प्रेषि. १२: १५. (२) गीत. १७: १५. (३) माथ्या. १: २१. लूक. १: ५६. १९: १०. योह. ३: १७. १०: १०. १२: ४७. १तीम. १: १५. (४) लूक. १५: ४. इ. (५) २पेत्र. ३: ९.

पेक्षां बरें आहे. तसेंच जें ऐहिक सुख सर्वांहून आवडतें आहे तें जर पापाकडे ओढितें तर तें नाकारावें, हें आत्महानी सोसण्यापेक्षां बरें आहे. नरक आहे, आणि त्यांत दुष्ट लोक सर्व काळचें शासन पावतील, असें ख्रीस्ताने शिकविलें. मार्क. १: ४४, ४६, ४८.

१० “संभाळा इ०” ईश्वर आपल्या लेंकरांचा संभाळ प्रीताने करितो तर माणसानी त्यास धिक्कारूं नये. “त्यांचे दूत.” यावरून प्रत्येक ख्रिस्ती मनुष्याला दूत आहेत असें कित्येकांस वाटतें. पवित्र दूत ख्रिस्त्याचें सहाय करितात, असें दिसतें. इब्री. १: १४. “बापाचें तोंड पाहातात” राजाच्या समक्ष राहावें यांत मोठा मान. १राजे. १०: ८ एस्तेर. १: १४.

११ “जें हरपलेलें इ०” सर्व माणसें भ्रष्ट व देवापासून भटकून गेलेलीं असीं आहेत. त्यांस खंडून तारावें, क्षणून ख्रीस्ताने येऊन आपला जीव दिल्या. हें गौरवयुक्त शुभवर्तमान आहे. अरे पाण्या, ख्रीस्ताकडे शरण जा क्षणजे तुजसाठीं आशा आहे.

१२—१४ देवाच्या भक्तास धिक्कारण्याचा दोष व भय केवढें. हें दाख.

१५ आणि तुझ्या भावाने (१) तुझा अन्याय केला तर जा, आणि तू व तो एकांती असतां त्याचा दोष त्याला सांग; त्याने तुझे ऐकिलें (२) तर त्यां आपल्या भावाला आपलेंसें केलें.

१६ परंतु त्याने न ऐकिलें, तर तू अणखी एका दोघांस आपल्या वरोवर घे; दोन किंवा तीन (३) साक्ष्यांच्या तोंडाने प्रत्येक गोष्ट ठरावी छणून.

१७ आणि त्याने त्यांचें न ऐकिलें तर मंडळीला कळीव, आणि त्याने मंडळीचेंहि न ऐकिलें तर (४) मूर्तिपूजक किंवा जकातदार यांसारिखें त्याला मान.

(१) लेवी १९:१७. लूक. १७:३.

(३) अनु. १९:१५.

(२) याक. ५:२०.

(४) रोम. १६:१७. १ करिं. ५:३-५. २ थेस. ३:६,१४.

विण्यास खीस्ताने हा दाखला सांगितला. भटकलेलें मेढरून सांपडल्यावरून जसा मेढक्यास आनंद होतो, तसेच जेव्हां एक पापी पश्चात्ताप करून देवाकडे परत येतो तेव्हां आनंद होतो. जर ईश्वर आपल्या लोकांवर असी प्रीति व आनंद करितो तर माणसाने त्यांस धिकारून नये.

१५—२० “आणि तुझ्या भावाने इ०” छणजे खिस्ती भाऊ. जे तारण पावणारे ते एका कुटुंबांतले आहेत. त्यांस एक बाप व एक तारणारा व एकच आशा आहे, छणून त्यांस भाऊ असें छटलें आहे. “तर जा,” लेवी. १९:१७ पाहा. जाऊन एकांती त्यासीं बोला. असें करण्याचें कारण (१) याने समजून घ्यावें छणून. असें केलें तर बहुदां सर्व गैरसमजत जाऊन समेट होईल. (२) त्याला कबूल करण्याचा व उतराई करण्याचा प्रसंग व्हावा छणून. लोकांस त्यांचा अन्याय प्रसिद्धीस न आणितां, असा प्रसंग दिव्हा तर त्याला बहुदां कबूल करण्यास हर्ष वाटेल. (३) तो अन्याय प्रसिद्धीस आणला असतां, फारकरून खिस्ती धर्माला व मंडळीला बद्दलागतो व शत्रू हर्ष करून निंदा करितात.

१६ “परंतु त्याने न ऐकिलें, इ०” जर तो धिकारून सुधारत नाही तर मंडळींतले जे वजनदार किंवा अधिकारी असतील त्यांस घेऊन त्याकडे जा कदाचीत तो त्यांचें ऐकेल, नाही तर त्याची हद्दबुद्धी व अपराध यांविषयीं साक्ष होईल.

१७ “मंडळीला कळीव इ०” माथी. १६:१८ टीका पाहा. सर्व मंडळीने त्यास बोध निषेध व विनंती करून, जर होईल तर सुधारार्थें, छ-

१८ मी तुह्यास खर्चीत सांगतो की, (१) जें काहीं तुह्मी पृथ्वीवर बंद कराल, तें आकाशामध्ये बंद होईल; आणि जें काहीं तुह्मी पृथ्वीवर मोकळें कराल, तें आकाशामध्ये मोकळें होईल.

१९ अणखी तुह्यास सांगतो की, पृथ्वीवर तुह्यामधील दोघानी काहींएका गोष्टीविषयी एकमतार्थें होऊन ती मागितली, तर ती माझ्या आकाशातील बापाकडून त्यांच्यासाठी घडेल. (२)

२० कारण की जेथें दोघे तिघे माझ्या नामाने (३) जमले आहेत तेथें त्यांच्यामध्ये मी आहे.

(१) मात्थ. १६:१९. योह. २०:२३. प्रेषि. १५:२३-३१. २ करिं. २:१०.

(२) मार्क. ११:२४. योह. १६:२४. १ योह. ५:१४. (३) योह. २०:११. १ करिं. ५:४.

णून हा उपाय करावाचा आहे. हीं सर्व करण्याचा हेतु हाच की, ज्या भावाने अन्याय केला, त्याला सुधारवें.

“आणि त्याने मंडळीचेंहि न ऐकिलें. इ०” तर हा हद्दीदुराचारी व दोषी आहे, असें मानून त्यासीं ख्रिस्ती संबंध ठेवूं नये. जर रोगी अथवा संकटांत पडला तर त्यावर दया व साह्य करूं नये, असें नाहीं, पण ख्रिस्ती भावाप्रमाणें मोजूं नये. असा ठराव करण्यापूर्वी त्याला सुधारण्यास सदरहुतान उपाय केले पाहिजेत. ख्रिस्ताने जो नेम एथें स्थापिला तो मंडळी शांत व शुद्ध राखण्यास अगत्याचा उपाय आहे.

१८ “जें काहीं तुह्मी पृथ्वीवर बंद कराल इ०” मात्थी. १६:१९ टीका पाहा. ख्रिस्त हे शब्द पेत्रसास बोलला होता, परंतु एथें सर्व प्रेषितांस बोलला. तर त्याने पेत्रसाला काहीं विशेष अधिकार दिल्या नाहीं, पण सर्व प्रेषितांस सारखाच अधिकार दिल्या. या ओवीचा अर्थ हाच की, मंडळींतल्यांस शिक्षा करण्याविषयी जें प्रेषितांनी ठरविलें तें ईश्वर पसंत कराल.

१९ “अणखी तुह्यास सांगतो इ०” मंडळीतील स्थापना नेम व शिक्षा हीं ख्रिस्ताने सर्व शिष्यांस सांगून दिलीं होतीं. परंतु त्यांत तो ह्मणतो की, दोघानी काहीं गोष्टीविषयी एकमत धरून देवाचें साह्य मागितलें तर मिळेल. प्रेषि. १:१४—२६. १५:१—२९.

२० “माझ्या नामाने इ०” माझ्या अधिकाराने व मजसाठी मंडळींत काम करितां ना. योह. १०:२५. १६:२३. “त्यांच्यामध्ये मी आहे.” असें बोलून मी सर्वत्र सर्व ठिकाणी असण्यास समर्थ आहे, असें ख्रिस्ताने दाखविलें. दर दिवसीं, होय, दर घटकेस देशेदेशीं फारकरून पृथ्वीतील सर्व प्रांतांत गिरगी जमून प्रार्थना

२१ तेव्हां पेत्रस त्याजवळ येऊन झणाला हे प्रभू, माझ्या भावाने माझा अन्याय किती वेळां केला असतां मी त्याला क्षमा करूं! (१) सात वेळां काय!

२२ येझूने त्याला द्यटलें, सात वेळां असें मी तुला झणत नाहीं, तर सातांच्या सत्तर वेळां.

२३ यास्तव आकाशाचें राज्य कोणी एका राजासारखें आहे, त्याला आपल्या चाकरांचा हिशोब (२) व्यावा असें वाटलें.

२४ आणि तो घेऊं लागल्यावर एक कोटि रुपयांच्या देणेदाराला त्याकडे आणिलें.

(१) मार्क. ११:२५. लूक १७:४. कल. ३:१३. (२) रोम. १४:१२.

करित आहेत, आणि त्या सर्वांमध्ये खीस्त आहे. वंगवेगळ्या ठिकाणीं लक्षावधि लोक त्याच्या नावाने प्रार्थना करितात आणि या वचनाप्रमाणें फळ पावतात. जर खीस्त देव नाहीं तर त्याने या सर्व ठिकाणीं एक वेळेस असावें, हें कसें साध्य होतें?

२१, २२ “तेव्हां पेत्रस, इ०” समेटाने मिळून क्षमा करावी, असें खीस्ताने शिकविलें होतें. (ओ. १५). यावरून पेत्रसाने विचारिलें किती वेळां क्षमा करावी? तीन वेळां करावी पण चवथे वेळेस करूं नये, असें यहूदी शिकवीत असत. सात वेळां केलीं झणजे फार असें पेत्रसाला वाटलें. परंतु खीस्ताने शिकविलें कीं, सातांच्या सत्तर वेळां, झणजे तो पश्चात्ताप करून क्षमा मागेल, तितकेदां क्षमा केली पाहिजे. क्षमा मागणें हा त्याचा धर्म आहे; तथापि जर तो मागत नाहीं तर आद्वी सूड उगविण्यास व द्वेष करण्यास मोकळे आहों, असें नाहीं. जरी क्षमा करण्याचा प्रसंग मिळत नाहीं तरी आद्वी कृपाळूपणाने वागून त्याचें हित पाहावें.

२३ “यास्तव आकाशाचें राज्य इ०” झणजे ख्रिस्ती मंडळी. कोणी राजा आपल्या चाकरासीं जसा वागला, तसा ईश्वर आपल्या लोकांसीं करील. क्षमा करणें हा विशेष धर्म आहे, हें दाखविण्यासाठीं खीस्ताने हा दाखला सांगितला.

२४ “एक कोटि रुपयांच्या इ०” दाहा हजार तालंट असे मूळ शब्द आहेत. तालंट झणजे रुप्याचे किंवा सोन्याचे तीन हजार शेकल. रुप्याच्या शेकलाचें मोल सुमारे एक रुपया. रुप्याच्या तालंटाचें मोल तर सुमारे तीन हजार रुपये, असें होतें. सोन्याच्या तालंटाचें मोल सुमारे ४८६१९६

२५ परंतु फेडायास त्याजवळ कांहीं नसतां, त्याच्या धन्याने आज्ञा दिल्ली की, त्याला व त्याच्या बायकोला व लेकरांस व त्याचें कांहीं असेल तें विकून (१) कर्ज फेडून ध्यावें.

२६ त्यावर त्या चाकराने त्याच्या पायां पडून मागितलें, माहाराज मला वागवून घे, ह्मणजे मी तुझे सर्व फेडीन.

२७ तेव्हां त्या चाकराच्या धन्याला कळवळा (२) आला आणि त्याने त्याला मोकळें केलें, व त्याला तें कर्ज सोडिलें.

२८ परंतु तोच चाकर बाहेर गेल्यावर त्याचा एक सोबती चाकर ज्यावर पंचवीस रुपये घेणें होतें तो अढळला, तेव्हां तो त्याला धरून नरडी आवळून बोलला, तुजवर माझे घेणें आहे तें फेडून टाक.

२९ त्यावरून त्याचा सोबती चाकर त्याच्या पायां पडून त्याला विनंती करून ह्मणाला, (३) मला वागवून घे, ह्मणजे मी तुझे सर्व फेडीन.

(१) २ राजे. ४:१. यज्ञा. ५०:१. (२) गीत. ७८: ३८. (३) माथ. १८:२६.

रुपये, असें होतें. भारी कर्ज होतें असें दाखविलें. तसेंच माणसाचीं पापें असंख्यात व भारी आहेत, आणि त्यांच्या बदल देण्यास कांहींच पुण्य नाही आणि प्रायश्चित्त करण्यास पाण्याला कांहीं सामर्थ्य नाही.

२५ “तें विकून इ०” हें यहूदी नेमशास्त्रप्रमाणें योग्य होतें. २ राजे. ४: १ लेवी २५:३९—४६ आम. ८:६.

२६, २७ चाकराने दया व अवकाश मागितला, ह्मणून धन्याने दया करून त्याला कर्ज सोडिलें, तसें सर्व माणसें देवाच्या आज्ञा मोंडून फार ऋणी झाली. त्यांच्या पापांबदल त्यांच्याने कांहीं फेडवत नाही. त्यांच्या पापाबदल सर्वकाळचें मरण हा योग्य दंड आहे. तीं अगदी लाचार व निरुपायी आहेत. असें असतां हि जर पश्चात्ताप करून खास्ताच्या नावाने क्षमा मागतील तर देव दया व क्षमा करायास तयार आहे.

२८, २९ “पंचवीस रुपये.” त्याचें जें कर्ज धन्याने सोडिलें त्यापुढें हें कर्ज अगदीं हलकें होतें. देवाविरुद्ध जें आमचें पाप त्यापुढें सोबती लोक आमचे जे अन्याय करितात ते फार हलके आहेत. देवाने आमचें भारी

३० पण तो ऐकेना; तर जाऊन तो तें कर्ज फेडी तोंपर्यंत त्याने त्याला बंदिशाळेत घातलें.

३१ तेव्हां झालेल्या गोष्टी पाहून त्याचे सोबती चाकर फार खिन्न झाले, आणि त्यानीं येऊन सर्व वर्तमान आपल्या धन्याला उघड सांगितलें.

३२ तेव्हां त्याच्या धन्याने त्याला बोलावून ह्मटलें, अरे वाईट चाकर, (१) त्वां मला विभंती केली ह्मणून म्या तें सर्व कर्ज तुला सोडिलें.

३३ जसी म्या तुजवर दया केली तसी तूंही आपल्या सोबती चाकरावर दया करायाची नव्हती काय?

३४ तेव्हां त्याच्या धन्याने त्यावर रागें भरून, तो आपलें सर्व देणें फेडी तोंपर्यंत त्याला दंड करणाऱ्यांच्या हातीं दिलें.

३५ तसें (२) माझा आकाशांतोळ वापहि तुझाविषयीं करील, जर तुझी आपल्या अंकरणापासून आपापल्या भावांच्या अपराधांची क्षमा करणार नाही, तर.

(१) लूक. ११:२२. (२) नीति. २१:१३. माथ. ६:१२. याक. २:१३.

कर्ज सोडिलें असतां आद्वी किती विशेषेंकरून एकमेकांचे व ख्रिस्तीभावाचे अन्याय सोडावे?

३० "पण तो ऐकेना." जे दया करितात त्यांजवर ईश्वर दया करील. जर आद्वी ईश्वरी दयेची आशा धरितों तर आद्वी आपल्या सोबत्यांवर दया करावी.

३१—३५ अक्षमी स्वभावाचें पाप व दोष हीं या दाखल्यावरून स्पष्ट दाखविलीं आहेत. धनी त्यावर रागें भरला हें योग्य असें सर्वास वाटलें. तसेंच ईश्वर पाप्यांस दंड लावील तेव्हां त्याचा न्याय व पाप्यांचा दोष हीं सृष्टीपुढें उघड होतील.

तात्पर्य.

१ आमचीं पापें असंख्य व भारी आहेत. २ आद्वी पश्चात्ताप करून व विश्वास धरून क्षमा मागितली तर ईश्वर खीस्ताकरितां फुकट करितो. ३

ख्रिस्ती भाऊ आमचे जे अन्याय करितात ते हलके आहेत. ४ तर त्यांची क्षमा आम्ही खुशीने करावी. ५ जर असें करित नाहीं तर ईश्वर आम्हावर रागें भरून शिक्षा करीलच.

सूचना १ ख्रिस्ती कधीं कधीं महत्वेच्छु आहेत. ओ. १. ख्रिस्ताला अनुसरलें असतां मान व हुद्दे मिळतील असें पहिल्याने शिष्यांस वाटलें, आणि तेव्हांपासूनहि ज्यांनी ऐहिक लाभ पाहून आपणास ख्रिस्ती झणविलें, असे हजारों आहेत. शिष्य अज्ञानी होते, आणि हा ऐहिक राज्य स्थापणार आहे, असें त्यांस वाटत होतें. आम्हास माहित आहे कीं, ख्रिस्ताचें राज्य या जगाचें नव्हे, झणून ऐहिक लाभ पाहून त्याला अनुसरलें तर दोष व दंड भयंकर होईल. २ जो कोणी लीन नाहीं, तो ख्रिस्ती नाहींच. ओ. ३. नम्रता हा आवडता गुण आहे. ती हलकेपणा नाहीं, ती भितरेपणा नाहीं. आपण वास्तवीक आहों तसें मोजणें, आणि आमच्या वास्तवीक गुणांप्रमाणें देवाने व सर्व माणसांनी आम्हास मोजावें झणून मान्य होणें, ही नम्रता आहे. गर्व हा किती मूर्ख व दुष्ट आहे. आपण इतर माणसांपेक्षां चांगले व थोर असें मानून थोरपण मिरवावें हें दुष्टपण व ढोंग आहे. नम्रता हें खऱ्या ख्रिस्ती असण्याचें चांगलें प्रमाण आहे. जो सर्वांहून नम्र तो आकाशाच्या राज्यांतला सर्वांहून थोर आहे. ३ खऱ्या ख्रिस्त्यांस धिक्कारण्याने किंवा अपाय करण्याने भय व दोष दिसून येतात. कोणी ख्रिस्ती कितीहि लहान असला तरी ईश्वर त्यावर प्रीति करितो व त्याचा संभाळ करील. जो त्याचे अन्याय करायस पाहतो तो देवाचाहि अन्याय करायस पाहतो. ४ माणसांनी दुसऱ्यांस पाप मोह न घालावे झणून फार जपावें. ओ. ७. ईश्वर या पापाबद्दल भारी शिक्षा करील. ५ आम्ही सर्वांहून आवडतीं पापें सोडलीं पाहिजेत, नाहीतर सर्वकाळच्या अर्घीत जावें लागेल, (ओ. ८, ९.) यांत संशय नाहीं. दयाळू तारणारा असें बोलला, आणि त्याचें प्रत्येक वचन पूर्ण होईल. ६ ख्रिस्ती निर्भय आहेत. ओ. १०-१४. दिव्य दूत हे त्यांस मित्र व संभाळणारे असे आहेत. त्यांस तारायास ख्रिस्त आला. त्यांच्या तारणाविषयीं ईश्वर आनंद करितो, तर त्यांस त्याच्या हातांतून कोणी हिंसकून घेणार नाहीं. योह. १०:२७, २८. ७ जेव्हां ख्रिस्ती भाऊ आमचा अन्याय करितो, तेव्हां त्यास सांगणें हा आमचा धर्म होय. ओ. १६. त्याला सांगतो तोंपर्यंत दुसऱ्या कोणास सांगूं नये. ओ. १५-१७. यांत ख्रिस्ताने जो नेम दिल्या आहे, तो कधीं बदलायाचा नाहीं. भावाची क्षमा करण्यांत दमूं नये. ओ. २२. हमेशा हर्षाने करावी, हा आमचा धर्म असें केवळ नव्हे, तर यांत आमचेंहि हित आहे. ओ. २४ ईश्वर सूड उगविणारा आहे, आणि जर आम्ही क्षमा करित नाहीं तर योग्य समर्थी आमची

अध्याय १९.

१ आणि असें झालें कीं, येझूने या गोष्टी संपविव्यावर तो गालीलाहून (१) निघून यार्देनेच्या पलिकडे यहूद्यांचा प्रांतांत गेला.

२ तेव्हां बहुत समुदाय त्याच्या मार्गे चालले, आणि त्याने त्यांस तेथे बरे केले.

३ नंतर परोशी त्याकडे येऊन त्याची परीक्षा पाहण्याकरितां त्याला ह्मणाले, पुरुषाने आपल्या बायकोला कोणत्याहि कारणावरून टाकावे हें त्याला योग्य आहे काय?

४ तेव्हां त्याने त्यांस उत्तर दिलें कीं, तुम्ही वाचिलें नाहीं काय? कीं ज्याने प्रारंभीं मनुष्यांस उत्पन्न केले, (२) त्याने पुरुष व स्त्री असीं ती उत्पन्न केलीं.

५ आणि ह्मटलें, याकरितां (३) पुरुष आईबापांस सोडून आपल्या बायकोसीं जडून राहील, आणि तीं दोघे एक शरीर होतील.

६ ह्मणून तीं पुढें दोन नव्हत, तर एक शरीर आहेत; याकरितां देवाने जें (४) जोडिलें आहे तें माणसाने तोडूं नये.

(१) मार्क. १०:१. येह. १०:४०. (२) उग्र. २:२४. एफ. ५:३१.

(३) उग्र. १:२७. ५:२. मल. २:१५. (४) १ करिं. ७:१०.

झडती होईल. ८ प्रार्थना करायास किती आश्वासन व उत्तेजन आहे ओ. २०. आपण पापी लाचार व नाश पावण्यास योग्य आहों. केवळ ईश्वर आढ्यास तारूं शकतो आमच्याने पापाबदल प्रायश्चित्त कधीं करवणार नाहीं. ख्रीस्ताने प्रायश्चित्त केलें आहे. आढ्या मोकळें व्हावें ह्मणून त्याने आमचें कर्ज फेडून दिलें. तर त्याकडे आढ्या किती आग्रहाने शरण जावें? असें करूनच माणसाला आशा होती. त्याने प्रार्थना केली पाहिजे. त्याने ख्रीस्ताकडून दया व क्षमा मागितली पाहिजे, नाहींतर तो नाश पावेल. ईश्वर क्षमा करायास सिद्ध आहे यांत केवढी दया? ९ हिशोबाचा दिवस येणार आहेच. ओ. २३. ईश्वर सर्व माणसांची झडती घेईलच. हा शेवटला न्याय कोणी चुकणार नाहीं. प्रत्येक वाईट कर्म व कुकल्पना उघडकीस येतीलच.

१—१२ मार्क. १०:१—१२ पाहा. सूटपत्र देण्याविषयीं यहूदी लोकांचीं मते वेगवेगळीं होती. द्वेष किंवा दुसरें कोणतेंहि कारण यावरून बायकोला

७ ते त्याला ह्मणाले, तर सूटपत्र देऊन तिला टाकावें, असी आज्ञा मोश्याने कां दिली? (१)

८ त्याने त्यांस ह्मटलें, तुमच्या अंतःकरणाच्या कठीणपणामुळे मोश्याने तुम्हास आपल्या बायका सोडूं दिल्या, परंतु पहिल्यापासून असें नव्हतें.

(१) अनु. २४:१. यशा. ५०:१.

टाकावें, असें हिलेलाचें मत होतें. या मतास कित्येक लोक अनुसरले होते. व्यभिचारावाचून तिचा त्याग करूं नये, असें शामायाचें मत होतें. कित्येक या मतास अनुसरले होते आतां या दोहोंतून कोणतेंहि एक मत खीस्ताने पत्करलें असतां दुसऱ्या मताभिमानी पक्षास वाईट वाटून तो येशूचा द्वेष करील, असें परोश्यांस वाटलें. परंतु खीस्ताने त्यांतून एकहि मत न धरितां मोश्याने जें सांगितलें व ईश्वराचा जो मूळ उद्देश आहे, त्यांकडे मन लाविलें उत्प. १:२७. २:२१, २२, २४. देवाने आर्दीं एकच पुरुष व एकच स्त्री अर्सी उत्पन्न केलीं. तर पुरुषाला एकच स्त्री व स्त्रीला एकच नवरा असावा, असा ईश्वरी उद्देश स्पष्ट दिसून येतो. नवरा व बायको यांमधील जो संबंध तो सर्वांहून जवळचा आहे. ओ. ५. त्यांची ममता, भावना, हित हीं एकसारखीच असतात. त्यांचा संबंध इतका जवळचा आहे कीं तीं दोघें एक शरीर होतात, आणि देवाने एकच पुरुष व एकच स्त्री अर्सी उत्पन्न केलीं, तर देवाच्या आज्ञेशिवाय त्यांनी वेगळें होऊं नये, असें खीस्ताने शिकविलें. त्याने हिलेलाचें किंवा शामा याचें मत नव्हे, पण मोश्याने जें लिहून ठेविलें हांतें तें काढून त्यांस कुंठित केलें.

७ मोश्याने सूटपत्र होऊं दिलें, (अनु. २४:१) असी हरकत परोशी कां सांगतात बरें? आपलें वाईट मत व आचरण यांस शास्त्राधार मिळविण्यास लोकांला बरें वाटतें, आणि याकरितां ते वारंवार शास्त्रलेख उलट्या अर्थात काढून सांगतात.

८ “तुमच्या अंतःकरणाच्या कठीणपणामुळे.” खीस्त ह्मणतो कीं माणसांच्या दुष्टाईमुळे मोश्याने सूटपत्र होऊं दिलें. लोक हटबुद्धि व दुष्ट असे त्याला सांपडले. ते वरचेवर सूटपत्र देत असत. ते इतके विषडले होते कीं त्यांची एकाएकी सुधारणूक होत नाहीं, उत्तरोत्तर, हळू हळू केली पाहिजे, असें पाहून मोश्याने नेम केले. त्याने रागाने सूटपत्र देणें मना केलें, आणि द्यायाचें तर लिहून द्यावें असा नेम केला, यासाठीं कीं विचार करायस अवकाश करून त्यांनी समेट करावा.

९ आणि मी तुह्यास सांगतो की, जो कोणी (१) आपल्या बायकोला व्यभिचाराच्या कारणावांचून टाकून दुसरी करील, तो व्यभिचार करील, आणि टाकलेल्या बायकोशी जो कोणी लग्न करील तो व्यभिचार करील.

१० त्याचे शिष्य त्याला ह्मणाले, बायकांविषयीं पुरुषाची दशा असी असली तर लग्न करणें बरें नाहीं. (२)

११ तेव्हां त्याचे शिष्य ह्मणाले, ज्यांस शक्ति मिळाली त्यांवांचून कोणाच्यानें ही गोष्ट घेवत नाहीं.

१२ कारण कीं अर्श्या पोटापासून तसेच जन्मले असे कित्येक नपुंसक आहेत, आणि माणसानी केले असे कित्येक नपुंसक आहेत, आणि आकाशाच्या राज्यासाठीं (३) आपणास नपुंसक करून घेतलें असे कित्येक नपुंसक आहेत. ज्याच्यानें हें घेवतें तो घेवो.

(१) माथी ५:३२. लूक १६:१८. (२) नीति १९:१३. २१:९, १९. (३) १ करिं. ७:३२.

९ सूटपत्र देण्याचा नेम ख्रीस्ताने एथें स्पष्ट करून सांगितला. जरी मोश्याला त्यांच्या अंतःकरणाच्या कठीणपणाला मान्य व्हावें लागलें, तरी ख्रीस्ताने मुळचा नेम फिरून स्थापिला. सूटपत्र देण्यास एकच कारण चालतें, हा देवाचा नेम आहे. आणि सर्काराला दुसऱ्या कोणत्याहि कारणावरून सूटपत्र होऊं देण्याचा अधिकार नाहीं. जो नेम ख्रीस्ताने एथें स्थापिला, तो सर्व ठिकाणीं चालावा. पुरुष व बायको यांतून ज्याने दुसऱ्याला या कारणावांचून टाकिलें त्याकडे दोष आहे. ह्मणून जर कोणी ख्रिस्ती झाल्यामुळे दुसऱ्याने त्याला टाकिलें तर दोष टाकणाऱ्याकडे आहे. १ करिं. ७:१५.

१० यहूदी मते शिष्यांच्या मनांत भरलीं होती. बायको टाकण्याची मोकळीक असावी, नाहींतर लग्न करणें बरें नाहीं असें त्यांस वाटलें.

११ "ही गोष्ट." ह्मणजे लग्न करणें बरें नाहीं. पाठलाग व संकटें यासमयीं अथवा शुभवर्तमान सांगण्यास अडथळा न व्हावा, याकरितां बायको न करावी पण प्रेषितांतील कित्येकांसारिखें एकटेंच राहावें हें बरें. परंतु सर्वास असें कृपादान नाहीं. १ करिं. ७:१, ७, ९. लग्न करणें किंवा न करणें प्रसंगानुसार उचित आहे. १ करिं. ७:२६. इब्री. १३. ४ ज्यांच्याने ही गोष्ट घेवतें ते कोण कोण आहेत हें एथें सांगितलें आहे.

१३ नंतर त्याजवळ बाळकें आणिलीं, त्याने त्यांवर हात ठेवून प्रार्थना करावी ह्मणून, परंतु शिष्यांनी आणणाऱ्यांस धमकाविलें.

१४ तेव्हां येथून ह्मटलें, बाळकांस (१) असूं या आणि मजकडे येण्यास मना करूं नका, कारण कीं आकाशाचें राज्य असल्यांचें आहे. (२)

१५ मग तो त्यांजवर हात ठेवून तेथून गेला.

१६ नंतर पाहा, कोणीएक येऊन त्याला ह्मणाला, हे उत्तम गुरू, मला सर्वकाळचें जीवन मिळावें ह्मणून म्या कोणतें चांगलें काम करावें? (३)

(१) मार्क. १०:१४. लूक १८:१६. इ.

(२) माथी १८:३.

(३) मार्क. १०:१७. लूक १०:२५. १८:१८.

१३ “नंतर त्याजवळ बाळकें आणिलीं इ.” मार्क. १०:१३-१६. लूक. १८:१५-१७. ज्यांनी त्यास आणिलें, त्यांनी आपल्याला, असें केवळ नव्हे, परंतु आपल्या लेकरांलाहि आशीर्वाद मिळावा ह्मणून इच्छिलें. माणसांच्या डोक्यावर हात ठेवून त्यांसाठीं प्रार्थना करावी, असी यहुदी चाल होती. उ.प. ४८:१४. माथी. ९:१८. धार्मिक माणसांच्या प्रार्थना सफळ होतील, असा भरवसा होता. गण. २२:६. लूक. २:२८. “परंतु शिष्यांनी . . . धमकाविलें.” ख्रीस्ताला त्रास होईल असें त्यांस वाटलें असेल.

१४ “बाळकांस असूं या इ.” मार्कस ह्मणतो कीं, शिष्यांनी धमकाविलें हें येथूला वाईट वाटलें. “आकाशाचें राज्य असल्यांचें आहे इ.” ह्मणजे बाळकांसारिखे सालस, नम्र, व निष्कपट तसल्यांचें देवाचें राज्य आहे. मार्कस व लूका ह्मणतात कीं, ख्रीस्त अणखी बोलला, जो कोणी देवाचें राज्य बाळकांसारिखें घेणार नाही, तो त्यांत जाणारच नाही. ख्रीस्ताने बाळकांच्या निर्दोष व निष्कपट स्वभाव याची प्रशंसा एथें केली. सर्व बाळकें आकाशलोकांत जातील, असें या वाक्यांत सांगितलें नाही. तथापि त्यांतील कोणीच जाणार नाही, असें कोठेंहि ख्रिस्ती शास्त्रांत सांगितलें नाही. ख्रिस्ती आईबापांनी आपलीं लेकरें आणून मंडळींतल्या नेमलेल्या संस्कारेंकरून देवाला अर्पून द्यावी, या चालीला एथें चांगला आधार आहे.

१५ “हात ठेवून इ.” त्यांस आशीर्वाद दिव्हा. मार्क. पाहा.

१६—३० मार्क. १०:१७—३१. लूक. १८:१८—३०. “कोणीएक येऊन.” हा तरुण होता (ओ. २०.) व अधिकारी होता, (लू.) मोठ्या

१७ तेव्हां त्याने त्याला ह्मटलें, मला उत्तम कां ह्मणतोस? एक जो देव त्यावांचून कोणी उत्तम नाही; परंतु जीवनांत जायजे असलें तर आज्ञा पाळ.

१८ तो त्याला ह्मणाला, कोणत्या? तेव्हां येशूने ह्मटलें कीं, हत्या करूं नको, (१) व्यभिचार करूं नको, चोरी करूं नको, खोटी साक्ष देऊं नको;

१९ आपल्या आईवापांचा सन्मान कर, आणि जशी आपणावर तशी आपल्या शेजाऱ्यावर प्रीति कर. (२)

(१) निर्गं. २०:१३. अनु. ५:१७.इ. (२) लेवी १९:१८.

सभेंतला सभासद होता असें दिसतें. त्याने धावत (मार्क) येऊन मोठा आग्रह व आस्था दाखविली. त्याने येशूला मोठा मान देऊन त्यापुढें गुडगे टेंकिले. (मार्क.) “कोणतें चांगलें काम करावें इ.” माणसें आपल्या सुकृताने व पुण्याने तरतील, असें त्याला शिकविलें होतें, ह्मणून तो देवाच्या आज्ञा पाळाय्यास फार झटला होता, आणि त्याचें बाह्य आचरण निर्दोष होतें. असें असतांहि त्याचें मन शांत नव्हतें. परलोकवास होणार असें जाणून तो त्यांत सुख मिळवाय्यास उत्कंठित होता.

१७ “मला उत्तम कां ह्मणतोस.” मी मनुष्यच असें जर तूं मानितोस तर जी संज्ञा केवळ देवाला योग्य ती मला कां देतास? माझ्याठायीं देवपण नाही, असें खीस्ताने सांगितलें नाही. हा आर्जवाने मला ही संज्ञा देतो, असें त्याने पाहिलें ह्मणून त्याला निषेधलें.

“आज्ञा पाळ.” पाळिल्या असें तरुणाला वाटलें, आणि तारणासाठीं तो आपल्या सुकृतावर भरवसा ठेवित होता. तो पापी होता, आणि हें त्याला समजाविण्यास खीस्त याप्रमाणें बोलला. देवाच्या आज्ञा कोणी कधीं बरोबर पाळित नाही. पूर्णपणें पाळिल्या तर तें केंद्रून तारण मिळतें. खीस्ताने पाहिलें कीं हा तरुण तारणासाठीं आपल्या पुण्यावर भरवसा ठेवितो, यास्तव याप्रकारें त्याचें पाप व तारणाऱ्याचें अगत्य त्याला समजाविलें.

१८, १९. खीस्ताने ६, ७, ८, ९ व ५या आज्ञा काढल्या. (निर्गं. २०: १२-१६) “आपल्या आईवापांचा सन्मान कर.” त्यांस मान्य होऊन त्यांजवर प्रीति कर, आणि रोगी किंवा ह्यातारीं झालीं तर त्यांचें पालन पोषण कर. अगशी आपल्या शेजाऱ्यावर प्रीति कर. याचा अर्थ, १ आदमी शेजा-

२० तो तरुण त्याला ह्मणाला, म्या आपल्या लाहानपणापासून हे अवघे पाळिले आहे, तर आतां माझ्या ठायीं काय उणे आहे?

२१ येझूने त्याला ह्मटले, पूर्ण व्हायाचें असलें तर जा, आपली मालमत्ता विकून दरिद्र्यांस दे, (१) ह्मणजे आकाशांत तुला संपत्ति मिळेल; चल माझ्या मागे ये. (२)

२२ परंतु तो तरुण ही गोष्ट ऐकून खिन्न होऊन निघाला, कां कीं त्याची बहुत मालमत्ता होती.

(१) लूक १२:३३. १६:९. मैथि. २:४५. ४:३४,३५. १ तीम. ६:१८,१९.

(२) योह. १२:२६.

त्यांचें शरीर, माल किंवा आवृ, यांविषयीं अन्याय करूं नये. २ आझी आपलाच स्वार्थ पाहूं नये, पण शेजाऱ्यांचें हीत पाहावें.

२० “हें अवघें इ.” ह्मणजे ह्या आज्ञा मानीत आलों. तर काय उणे? तूं कांहीं नवीन आज्ञा शिकवितोस काय?

२१ “पूर्ण व्हायाचें असलें तर इ.” आज्ञा बरोबर पाळून अगदीं पूर्ण असें मोजलें जावें ह्मणून इच्छा असली तर जा इ०. मार्कस ह्मणतो कीं येझूने त्याकडे पाहून त्याजवर प्रीति केली. त्याचे कित्येक गुण चांगले व प्रियकर होते, तथापि तो उणा होता. म्या सर्व आज्ञा पाळिल्या असें तो तरुण ह्मणाला, परंतु त्याने देवावर व शेजाऱ्यावर योग्य प्रीति केली नव्हती, हें उघड दिसून आलें. केली असती तर, देवाच्या संवेसाठीं व माणसांच्या कल्याणासाठीं त्याने आपली मालमत्ता खुशीने दिल्ली असती. त्याने दिल्ली नाहीं यावरून उघड झालें कीं हा पूर्ण नाहीं. हा आज्ञा मोडून पापी झाला होता. तर ख्रीस्ताच्या पुण्याकडून क्षमा असण्याचें अगत्य होतें. “आकाशांत संपत्ति” माथी. ६:२०. यावरील टीका पाहा.

२२ “त्याची बहुत मालमत्ता होती.” तो माणसावर किंवा देवावर द्रव्यापेक्षां अधिक प्रीति करीत नसे. माणसाचें कल्याण व देवाची सेवा करावी, यापेक्षां आपलें द्रव्य गच्च धरून त्याने ख्रीस्त व सर्वकाळीक जीवन यांविषयींचा विचार सोडला. तर वास्तविक पाहिलें असतां आपण देवाच्या आज्ञा मोडल्या आणि फार उणा आहें असें त्याने पाहिलें, यास्तव तो खिन्न होऊन निघाला. मी स्वार्थी आहें असा त्याच्याच मनाने साक्ष दिल्ली. परंतु त्याला तारणापेक्षां द्रव्याची आवड अधिक होती. अरेंरे, त्यासारिखें वागून आपल्या जीवाभ्याची हानि पावतात, असे किती आहेत?

२३ तेव्हां येशूने आपल्या शिष्यांस ह्मटलें, मी तुझ्यास खचीत सांगतो कीं, धनवानाला आकाशाच्या राज्यांत जायास कठीण आहे. (१)

२४ अणखी तुझ्यास सांगतो, धनवानाला देवाच्या राज्यांत जाणें यापेक्षां उंटाला सुईच्या नाकांतून जाणें सोपें आहे.

२५ तेव्हां त्याचे शिष्य ऐकून फार थक होऊन ह्मणाले, तर तारण कोण पावेल!

२६ मग येशूने त्यांकडे पाहून ह्मटलें, माणसांच्याने हें होत नाहीं, परंतु देवाच्याने सर्व होतें. (२)

२७ तेव्हां पेत्रसाने त्याला उत्तर दिलें कीं, (३) पाहा, आम्ही सर्व सोडून तुझ्या मागे आलों, (४) तर आझ्यास काय मिळेल?

(१) १ तीम. ६:९,१०

(३) मार्क. १०:२८. लूक १८:२८.

(२) गीत ३:८ ६२:११. जख. ८:६.

(४) फिलि. ३:८.

२३—२६ “धनवान.” ह्मणजे ज्याला द्रव्याची फार आवड आहे, व जो द्रव्यावरच फार भरवसा ठेवितो तो. (मार्क.) जो देवापेक्षां द्रव्यावर अधिक प्रीति करितो, तो खिन्न होत नाहीं. द्रव्यावरून जे साधारण अनर्थ होतात ते येणें प्रमाणें. १ अंतःकरण द्रव्याकडे फार लागतें. २ त्यापासून गर्व उत्पन्न होतो. ३ तें संपादन व रक्षण करण्याच्या खटपटींत मन गुंतलें जाऊन बहुत विचार, चिंता, श्रम इत्यादि उत्पन्न होतात, व बहुत कालक्षेप होतो, असा कीं देवाच्या सेवेसाठीं अवकाश मिळत नाहीं व त्याकडे मन लागत नाहीं. ४ विषय सुखाची आवड व अनेक दुर्व्यसनें जडतात. ५ द्रव्य मिळविण्याची फार इच्छा बाळगण्याकडून स्वार्थबुद्धि, दगलबाजी, जुलूम वगैरे घडतात. १ तीम. ६:९,१०,१७. याक. ५:१—५. लूक. १२: १६—२१. १६:१९—३१. धनवानाने आपल्या द्रव्यावरील भरवसा टाकून नम्र होणें व पश्चात्ताप करून ख्रीस्ताच्या पुण्यावर भरवसा ठेवून तारण पावणें हें देवाच्याने होतें.

२७ “आम्ही सर्व सोडून इ.” माशांचीं जाळीं मचवे व झोंपडीं हींच असतील. तथापि हींच त्याचें सर्वस्व होतें. तर हीं ख्रीस्ताकरितां सोडणें हें बहुत धन सोडण्यासारखें त्यास होतें. तूं या तरुणास सांगितलें तसें आम्ही केलें आहे, तर काय फळ प्राप्त होईल?

२८ मग येशूने त्यांस ह्मटलें, मी तुह्यास खर्चात सांगतों कीं, मनुष्याचा पुत्र आपल्या गौरवाच्या आसनावर बसेल, तेव्हां माझ्या मार्गे चालणारे तुझीहि पुनःस्थितींत बारा आसनावर (१) वसून इस्राएलाच्या बारा वंशांचा न्याय ठरवाल.

२९ आणि ज्याने (२) घरे किंवा भाऊ किंवा बहिणी किंवा बाप किंवा आई किंवा बायको किंवा लेकरे किंवा शेते माझ्या नामाकरितां सोडलीं आहेत, तो शंभरपट पावेल, आणि सर्वकाळच्या जीवनाचें वतन पावेल.

(१) मात्थ. २०:२१. लूक २२:२८-३०. १ करिं. ६:२,३. प्रग. २:२६.

(२) मार्क. १०:२९,३०. लूक १८:२९,३०. १ करिं. २:९.

२८ या वाक्यांत ख्रीस्त परलोकीचें फळ सांगतो. येशू ख्रीस्त जगाचा न्याय ठरवील, तेव्हां प्रेषितांस विशेष मान मिळेल असें शिकविलें आहे. “इस्राएलाच्या बारा वंशांचा इ.” इस्राएल हे देवाचे निवडलेले लोक होते, ह्मणून हें नाव देवाच्या सर्व लोकांस पडलें आहे. ख्रीस्त ह्मणतो कीं, जसे राजे आपल्या चाकरांस मोठ्या चाकरीबदल विशेष मान देतात, तसें तो न्यायदिवसीं आपल्या प्रेषितांस विशेष मान देईल.

२९ ख्रीस्ताचे खरे शिष्य व्हावे ह्मणून त्यावर दुसऱ्या सर्व गोष्टीपेक्षां प्रीति केली पाहिजे, व त्याकरितां अवघें सोडायास मान्य असलें पाहिजे. “माझ्या नामाकरितां.” मार्कस ह्मणतो कीं, व शुभवर्त्तमानाकरितां, ह्मणजे ख्रीस्तावर प्रीति करून व शुभवर्त्तमान मानून. “तो शंभरपट पावेल.” मार्कस ह्मणतो कीं, या सांप्रत काळीं शंभरपट घरे व भाऊ बहिणी इ. हें अक्षरशः समजायाचें नाहीं. जें सोडलें त्यापेक्षां शंभरपट मोलवान असीं शांति, आनंद व समाधान हीं ख्रिस्ती धर्मावरून मिळतील, असा अर्थ समजला पाहिजे. पाठलागासुद्धां असें मार्कस ह्मणतो. तर तो शंभरपट लाभ असा आहे कीं, ऐहिक नुकसान व पाठलाग त्याला बाधक होणार नाहींत. जें सुख ख्रीस्ताने मात्थी. ५:१०—१२ यांत वर्णिलें तेंच. तो शंभरपट लाभ आहे. ख्रिस्ती माणसाला जरी कठीण पाठलाग होत आहेत तरी त्याच्या अंतःकरणांत मोठा आनंद व सुख राहावें, हें साध्य आहे, असें मंडळीच्या बखरीवरून पटतें.

३० परंतु पहिले ते शेवटले, आणि शेवटले ते पहिले, असे ब्रह्म होतील. (३)

() मात्थ. २०:१६. २१:३१,३२. मार्क १०:३१. लूक १३:३०. गल. ५:७. इव्री ४:१.

३० ही ओवी २० अध्यायासीं संबंधांत आहे.

सूचना. १ दुष्ट माणसें हमेशा खिस्त्यांस फाशांत पाडण्याचा प्रसंग पाहतात ओ. ३. यासाठीं तीं शास्त्रलेख शोधून अनाठायीं व वाईट अर्थांत लावितात ओ. ७. २ लम हा संबंध सर्वाहून जवळचा आहे. कोणी सर्काराच्याने व्यभिचाराच्या कारणाशिवाय सूटपत्र द्यावें, असें ठरवत नाहीं. ठरविलें तर सर्कारी कायदा देवाच्या आज्ञाविरुद्ध असें होईल. ओ. ९. लमाच्या संबंधावरून प्रीति करण्याचा व कृपाळूपणें वागण्याचा धर्म होय. ओ. ६. नवरा व बायको हीं एक असें होतें, आणि आयुष्यपर्यंत त्यांचें सुख त्यांची परस्पर प्रीति ममता व मान यांवर अवलंबून राहत आहे. तर लम अविचाराने करूं नये. नवरा व बायको यांमधील काहीं स्वभावसाम्य, एकचित्त, समता, व समगुण असें असावें. त्यांच्या वयांत फार अंतर नसावें. लमापूर्वी परस्परांची ओळख बरीच असावी, आणि खिस्त्याने खिस्त्यासीं लम करावें. धर्माविषयीं सभमत व सम आशा यांवरून कुटुंबांतलें सर्वाहून चांगलें सुख होतें. परलोकीं सर्वकाळचा वियोग होईल असें पाहून अतिशय दुःख होतें. तर लाहनपर्णी लम करण्याची जी चाल आहे तिजविषयीं काय सांगावें! असें लम करण्याकडून दोषांचेंहि सुख आयुष्यभर बुडून जाण्याचें मोठें भय आहे. हिंदु लोकांच्या कुटुंबांत द्रुप, तंटा, भांडण, सूटपत्र देणें इत्यादि अनर्थ नित्य घडत आहेत याचें एक प्रबळ कारण ही चाल आहे, याविषयीं संशय नाहीं. ही चाल सुधारण्याचें मोठें अगत्य आहे. ३ बाळकांस खीस्ताजवळ आणून आशीर्वाद मागणें हें योग्य आहे. ओ. १२—१५. कुटुंबांत व देवळांत प्रार्थना करून त्यांसाठीं देवापासून आशीर्वाद मागावा, हा सर्व खिस्ती आईबापांचा धर्म आहे, असें ते मानितात. ४ मोठ्या आग्रहाने व आस्थेने तारण साधून घ्यायास प्रयत्न करावा हें योग्य आहे. ओ. १६. तो तरुण धावत आला. त्याने आग्रह केला, हें ठीक होतें. तारणाचें अगत्य व मोल अवाच्य आहे. अनंतकाळ जवळ आहे. पाप्याने खीस्ताला लवकर शरण गेलें पाहिजे नाहीं तर सर्वकाळचा नाश होईल. तरुणानी यावें. मोठ्या पदवीच्या मातबर माणसानी यावें. सुस्वभावाचे व प्रियकर यानी यावें. सर्वांनी येउन खीस्ताच्या पुण्याकडून क्षमा व तारण शोधावें. कोणी आपल्या पुण्यावर भरवसा ठेवूं नये. आपण

अध्याय २०.

१ कारण कीं आकाशाचें राज्य कोणीएका घरधन्यासारिखें आहे; तो आपल्या द्राक्षमळ्यांत कामकन्यांस मोलाने लावायास सकाळीं बाहेर गेला.

२ आणि त्याने कामकन्यांसीं रोजचा पावला (१) असा ठराव करून त्यांस आपल्या द्राक्षमळ्यांत पाठविलें.

३ मग तिसऱ्या तासीं त्याने बाहेर जाऊन अड्ड्यावर दुसरे रिकामे उभे राहिलेले पाहिले.

(१) माथ. १८:२८.

गरीब, लाचार, पापी असें मानून जेव्हां माणसें देवाच्या दयेवर आपणाला सोपून देतात तेव्हां मात्र ते विश्वासेंकरून शांति व आनंद पावतात. ५ वास्तविक आपण आहों त्यापेक्षां आपण अधिक चांगले, असें मानून लोक वारंवार फसतात. ओ. १७. ईश्वर अंतःकरणाकडे पाहतो. वात्यकृत्यांकडून त्याचें आज्ञापालन होतच नाहीं. ६ द्रव्य योग्य प्रकारें खर्चिलें तर सुखकारक आहे, नाहीं तर नाशकारक असें आहे. ओ. २३, २४. द्रव्याची फार इच्छा धरून बहुत एक सर्वकाळचा नाश पावत आहेत. ७ खीस्ताकरितां अवघें सोडणें भाग आहे. ओ. २७—२९. आमचें सर्वस्व थोडें किंवा फार असो, तें त्याला सारिखेंच आहे. संपूर्ण अंतःकरणाने त्यावर प्रीति व विश्वास ठेवणें भाग आहे. ८ खीस्ताला अंगीकारून मोलवान फळ प्राप्त होतें. इहलोकीं संकटांत व मरणांत समाधान व शांति व आनंद, आणि परलोकीं सर्वकालिक सुख असें फळ मिळतें. ९ जे इहलोकीं देवाच्या सेवेंत विशेष उपयोगी आहेत त्यांस सौख्यलोकांत विशेष मान व फळ मिळेल. ओ. २८. ज्यानी बहुतांस न्यायी केले, ते ताऱ्यांसारिखे सदासर्वकाल प्रकाशतील. दान. १२:३.

१ “कारण कीं.” या शब्दावरून याचा मागल्या वाक्यासीं जवळचा संबंध दिसून येतो. “आकाशाचें राज्य,” ह्यणजे पृथ्वीतली व आकाशांतली मंडळी. माथी. ३:२. यावरील टीका पाहा. ईश्वर आपल्या सेवकांस प्रतिफळ कसें देईल हें या दाखल्यावरून दिसून येतें.

२,३ यहूदी सूर्य उगवल्यापासून मावळपर्यंत दिवसाचे बारा विभाग सारिखे करित असत, तर तिसऱ्या तासीं ह्यणजे नऊ वाजतां.

४ आणि तो खांस झणाला, तुझीहि द्राक्षमळ्यांत जा, आणि जें योग्य असेल तें मी तुझ्यास देईन; मग ते गेले.

५ अणखी साहाय्या व नव्या तासीं खाने बाहेर जाऊन तसेंच केले.

६ नंतर अकराव्या तासीं बाहेर जाऊन खाने दुसरे रिकामे उभे राहिलेले पाहिले; आणि खाने खांस झटले, तुझी सारा दिवस एथें रिकामे कां उभे राहिलां? (१)

७ ते खाला झणाले, आह्यास कोणी मोलाने लाविलें नाहीं झणून; खाने खांस झटले, (२) तुझीहि द्राक्षमळ्यांत जा, आणि जें योग्य असेल तें तुझ्यास मिळेल.

८ मग संध्याकाळ झाल्यावर द्राक्षमळ्याचा धनी आपल्या कारभार्याला झणाला, कामकऱ्यांस बोलाव, आणि शेवटल्यांपासून आरंभ करून पहिल्यांपर्यंत त्यांस मजुरी दे. (३)

९ तेव्हां अकराव्या तासाचे (४) ते आल्यावर खांतील एकएकाला पावला पावला मिळाला.

(१) नोति. १९:१५. यहेंक. १६:४९. प्रेषि. १७:२१. इब्री. ६:१२.

(२) उपदे. ९:१० योह. ९:४. (३) लूक. १०:७. (४) लूक. २३:४०-४३.

४ “जें योग्य असेल तें इ.” पहिल्यांसीं देणें ठरविलें, पण खांस धन्याला जें योग्य वाटेल तें द्यायाचें होतें.

५ “साहाय्या.” झणजे बारा वाजतां. “नव्या.” झणजे बारांवर तीन वाजतां.

६ “अकराव्या तासीं.” झणजे पांच वाजतां. तेव्हां काम करायास एकच तास राहिला.

८ “मग संध्याकाळ झाल्यावर इ.” दिवस समाप्त होऊन मजुरी देण्याची वेळ आली.

९ “एक एक पावला मिळाला इ.” ज्यानी एक तास काम केलें होतें, त्यांस उदारपणाने पूर्ण दिवसाची मजुरी दिली.

१० मग पहिले येऊन, आपणांस जास्ती मिळेल असें त्यानी मनांत आणिलें, परंतु त्यांनीलाहि एक एकाला पावला पावला मिळाल्ल.

११ आणि त्यानी घेतल्यावर घरधन्यापासीं कुरकूर करून ह्मटलें, (१)

१२ या शेवटल्यानी एकच तास काम केलें, आणि आक्षी दिवसभर उन्हा तान्हांत कष्ट केले असतां त्यां आह्मांस व त्यांस बरोबर लेखिलें आहे.

१३ तेव्हां त्याने त्यांतून एकाला उत्तर दिलें, गड्या, (२) मी तुझा अन्याय करीत नाहीं; त्यां मजसीं पावल्याचा करार केला नाहीं काय?

१४ तूं आपलें घेऊन नीघ; पण जसें तुला तसें या शेवटल्यालाहि द्यावें अशी माझी खुशी आहे. (३)

१५ माझे जें आहे त्याविषयी मी आपल्या खुशीप्रमाणें करायास मुखत्यार नाहीं काय? (४) मी चांगला आहें यामुळें तुझा डोळा (५) वाईट आहे काय?

१६ याप्रमाणें (६) शेवटले ते पहिले व पहिले ते शेवटले होतील; कारण कीं बोलाविलेले बहुत आहेत, (७) परंतु निवडलेले थोडके.

(१) लूक. १५:२९,३०.

(२) रोम. ९:१५—२४. याक. १:१०.

(३) माथ्य. २२:१२.

(४) अनु. १५:९. माथ्य. ६:२३.

(५) योह. १७:२.

(६) माथ्य. १९:३०.

(७) माथ्य. २२:१४. १ थॅस. २:१३. याक. १:२३—२५.

१०—१२ पहिल्यानी ज्यास्ती काम केलें ह्मणून ज्यास्ती मिळावें असें मनांत आणून तें कुरकूर करूं लागले.

१३—१५ “गड्या, मी तुझा अन्याय करीत नाहीं इ.” म्या तुला ठरावा-प्रमाणें दिलें आणि आतां यांनी काम केलें त्यापेक्षां ज्यास्ती द्यावें अशी माझी खुशी असली तर तुला काय? तुला कराराप्रमाणें मिळालें आहे तर तृप्त हो, आणि मला माझ्या खुशीप्रमाणें बक्षीस करूं दे.

१६ “याप्रमाणें शेवटले ते पहिले इ.” या दाखल्याचें तात्पर्य हें आहे. न्यायकार्त्वां सर्वांस न्यायाप्रमाणें मिळेल. जे खीस्ताला अंगीकारतात ते सर्व आकाशलोकांत पोहंचतील, परंतु जे खरे ख्रिस्ती होतात त्यांतून जर ईश्वर क्रियेकांस निवडून घेतो, आणि अधिक बुद्धि व शक्ति देऊन त्यांस

१७ नंतर येशू (१) यरूशलेमास जात असता, वाटेंत बारा शिष्यांस एकीकडे नेउन तो त्यांस ह्मणाला;

१८ पाहा, आपण यरूशलेमास जातो, आणि मनुष्याचा पुत्र मुख्य याजकांच्या व शास्त्र्यांच्या हातीं पडेल; आणि ते त्याला मरणदंड ठरवितील.

१९ मग थट्टा करायास व फटके मारायास व खांबीं द्यायास (२) ते त्याला विदेश्यांच्या स्वाधीन करितील; (३) आणि तिसऱ्या दिवशीं तो पुन्हा उठेल.

(१) मात्थ. १६:२१. इ. मार्क. १०:३२. इ. लूक. १८:३१. इ. योह. १२:१२. इ.

(२) यशा. ५३:५.

(३) मात्थ. २७:२. इ. मार्क. १५:१,१६. लूक. २३:१. इ.

योह. १८:२८. इ. प्रेषि. ३:१३. १ करिं. १५:३-७.

आपल्या सेवेत अधिक उपयोगी करितो, आणि शेवटीं अधिक मोठें फळ देतो, तर असें करून तो दुसऱ्यांच्या अन्याय करित नाही. सर्व खरे ख्रिस्ती तारण पावतील, परंतु आकाशलोकांतलीं फळें भिन्न भिन्न होतील, याविषयी संशय नाही. फळ सेवेच्या काळ्याप्रमाणें नव्हे तर विशेष सेवा करण्यासाठीं जे गुण व प्रसंग द्यायास ईश्वराची खुशी असेल त्याप्रमाणें होईल.

१७-१९ मार्क. १०:३२-३४. लू. १८:३१-३४ पाहा. ख्रिस्त आतां यरूशलेमास शेवटल्या वेळीं जात होता. जगाच्या शापाबद्दल मरण सोसायास तो जात होता. “बारा शिष्यांस एकीकडे नेउन इ.” सर्व यहूदी पुरुषानी या सणांत हजर असावें असा नेम होता. निर्ग. २३:१७. बहुत समुदाय वाटेंत चालले होते; आपल्या शिष्यांस आपल्या मरणाविषयी सांगण्याची इच्छा असतां त्यांस त्याला एकीकडे न्यावें लागलें. मार्कस ह्मणता कीं येशू त्यांच्या पुढें चालला आणि ते थक झाले. इ. मला पराधीन करून जिवें मारतील असें त्याने त्यांस पूर्वी सांगितलें होतें. (मात्थी. १७:२२.) ही गोष्ट वास्तविक होणार, असें भय ते आतां धरूं लागले. आपल्या मरणाचा प्रकार पूर्वी सांगून आपण सर्वज्ञ आहें, असें प्रमाण ख्रिस्ताने पुरविलें. यहूदी लोकांच्या मोठ्या सभेकडे जीव देण्याचा अधिकार नव्हता. परंतु मरणदंड ठरवून त्याला रोमी सरकारच्या स्वाधीन करायास ते मोकळे होते, आणि त्यानी तसें केलें. मात्थी २६:६६. २७:२. “विदेश्यांच्या स्वाधीन.” ह्मणजे पिलातस व रोमी शिपायी यांच्या स्वाधीन. मात्थी. २७:२,२७-३०. भविष्यवादांत कोठें कोठें ख्रिस्ताला वधस्तंभी देणें व जिवें मारणें हें

२० नंतर (१) जबदीच्या पुत्राच्या आईने आपल्या पुत्रांबरोबर त्याजकडे येऊन पायां पडून त्यापासीं कांहीं मागितलें.

२१ तेव्हां त्याने तिला ह्मटलें, तुला काय पाहिजे! ती त्याला ह्मणाली, तुझ्या राज्यांत या माझ्या दोघां पुत्रांतील एकाने तुझ्या उजवीकडे आणि एकाने तुझ्या डावीकडे बसवें ह्मणून सांग.

२२ परंतु येशूने उत्तर दिलें कीं, तुम्ही काय मागतां, हें तुम्हास समजत नाहीं; जो प्याला मला प्यायाचा आहे तो तुमच्याने पिव्वेल, आणि जो बाप्तिस्मा (२) मला घ्यायाचा आहे तो घेव्वेल काय! ते त्याला ह्मणाले, घेव्वेल.

२३ मग त्याने त्यांस ह्मटलें, माझा प्याला तुम्ही प्याल, (३) आणि जो बाप्तिस्मा मला घ्यायाचा आहे तो तुम्ही घ्याल खरें, पण ज्यासाठीं

(१) मार्क. १०:३५.

(३) प्रेषि. १२:२. रोम. ८:१७. २ करिं. १:७. प्रग. १:९.

(२) लूक. १२:५०.

पूर्वीं लिहून ठेविलें होतें. यशा. ५३. गीत २२. दान. ९:२६, २७ पाहा. हीं भविष्ये व खीस्ताचे सांगणे अगदीं पूर्ण झालें, यावरून तोच खरा मशीहा व तारणारा असें पक्कें प्रमाण पटलें.

२०—२८ मार्क. १०:३५—४५. पाहा. “नंतर जबदीच्या पुत्रांच्या आईने इ.” ही सलोमे असेल. मार्क. १५:४०. १६:१. “आपल्या पुत्रांबरोबर.” हे याकोब व योहान्न होते. मार्क. १०:३५.

२१, २२. येशू गादीवर बसून जगिक राज्य स्थापणार असें अद्याप शिष्यांस वाटलें, आणि ते उंच जागा, मान, व हुद्दे पाहत होते. खीस्ताने त्यांस समजाविलें कीं माझ्या राज्यांत उंच पदवीवरून इहलोकीं सुख व मान मिळेल, असें नाहीं, तर केवळ निंदा व दुःखें प्राप्त होतील. “प्याला मला प्यायाचा इ.” या शब्दावरून दुःख व संकटें दाखाविली आहेत. यश. ५१:१७, २२. गीत. ७५:८. “आणि जो बाप्तिस्मा इ. या शब्दाचा तोच अभिप्राय. खीस्ताचे राज्य स्थापण्यास बहुत दुःखें व पाठलाग सोसायाचे होते. शिष्यांनी असें समजून त्यासाठीं सिद्ध व्हावें अशी खीस्ताची इच्छा होती.

२३ “माझा प्याला तुम्ही प्याल.” इ. हे मजवर खरा विश्वास ठेवतात, असें पाहून खीस्ताने ह्मटलें कीं, तुम्ही मजसाठीं दुःख सोसाल. हेरो-

माझ्या बापाने तयार केले, त्यावांचून कोणास माझ्या उजवीकडे आणि माझ्या डावीकडे बसविणे हे मजकडे नाही.

२४ तेव्हां ते दाहा जण हे ऐकून त्या दोघां भावांवर रागें भरले.

२५ परंतु येशूने त्यांस बोलावून झटले, विदेश्यांचे अधिकारी त्यां-
वर धनीपणा करितात, आणि मोठे लोक त्यांवर सत्ता करितात, हे
तुझ्यास ठाऊक आहे. (१)

२६ परंतु तुझ्यामध्ये तसे होऊ नये, (२) तर जो कोणी (३) तुझ्या-
मध्ये मोठा व्हायास पाहील तो तुमचा चाकर होवो;

२७ आणि जो कोणी तुझ्यामध्ये पहिला व्हायास पाहील तो तुम-
चा दास होवो;

२८ ज्या प्रकारें मनुष्याचा पुत्र सेवा घ्यायास नाही, तर सेवा
करायास (४) आणि बहुतांची खंडणी व्हावी झणून आपला जीव
द्यायास आला, (५) तसेंच.

(१) लूक. २२:२५, २६.

(३) मात्थ. २३:११. मार्क. ९:३५. १०:४३.

(२) १ पेत्र. ५:३.

(४) लूक २२:२७. योह. १३:४, १४. फिलि. २:७.

(५) यशा. ५३:५, ८, ११. दान ९:२४, २६. १ तीम. २:६. तिम. २:१४. इब्री. ९:२८.
१ पेत्र. १:१८, १९. प्रग. १:५.

दाने याकोबाला जिवें मारिलें. प्रेषि. १२:२. योहान्न ख्रीस्ताचें राज्य
व सहनता यांमध्ये बहुत दिवसपर्यंत भागीदार झाल्यावर पात्मस बेटांत
हद्दपार केला गेला. प्रग. १:९. “माझ्या उजवीकडे.” जे ख्रीस्ताला
अनुसरतात त्या सर्वांस फळें मिळतील, परंतु ईश्वरी संकेताप्रमाणें मिळतील
असें ख्रीस्ताने शिकविलें.

२४-२७ शिष्यांची ईर्ष्या व हेवा पाहून ख्रीस्ताने त्यांस बोलावून समजाविलें
कीं, माझे राज्य जगाक नाही. जगाक राज आपल्या प्रजांवर धनीपणा करितात
आणि जे आवडते आहेत त्यांस पक्षपाताने विशेष मान व हुद्दा देतात, परंतु
माझ्या राज्यांत जो सर्वांहून नम्र व मंडळीच्या सेवेत विशेष उपयोगी व चांगला
सेवक तो उत्तम व मोठा असा मोजला जाईल. ख्रिस्ती उपदेशकांस चाकर
व सेवक असें झटले आहे. १ करिं. ३:५. ४:१. २ करिं. ३:६. ६:४.
एफ. ४:१२.

२८ “ज्या प्रकारें मनुष्याचा पुत्र.” येशू आपल्या किच्याकडे त्यांचें
लक्ष लावितो. तो देवाच्या रूपांत होता. फिलि. २:६, ७. तरी त्याने

२९ तेव्हां ते यरीहोपासून जात असतां, मोठा समुदाय त्याच्या मार्गे चालला.

३० आणि पाहा, (१) वाटेवर बसलेले दोन अंधळे, येथू जवळून जात आहे हें ऐकून ओरडत बोलले, हे प्रभू, दाविदाच्या पुत्रा, आम्हावर दया कर.

३१ तेव्हां उगेच राहा, असें समुदायाने त्यांस धमकाविलें, परंतु

(१) मात्थ. ९:२७. मार्क. १०:४६. लूक. १८:३५.

दासांचें रूप धरिलें. पापी मनुष्यांसाठीं तो श्रम व दुःख सोसायास आला. मनुष्य पापाचा दोष व दंड यांच्या स्वाधीन असून सर्वकाळचा नाश पावायास योग्य आहे असें पाहून खीस्ताने त्यासाठीं आपला जीव दिल्या, व त्याच्या बदल दंड सोसला. पाप्यांचें तारण होण्यासाठीं हें अगत्य होतें. कारण, १ पापी मरेलच मरेल, असें देवाने सांगितलें होतें. २ सर्व माणसें आज्ञा मोडून पापी झालीं होती, तर न्यायाप्रमाणें त्यास नाश पावणें भाग होतें. ३ आपल्या पापाचें कांहीं प्रायश्चित्त करतां येईना. ४ पवित्र दूतांला देखील माणसांच्या पापाबद्दल कांहीं प्रायश्चित्त करितां येईना. यास्तव हें काम करण्यासाठीं देवाने आपला पुत्र पाठविला. योह. ३:१६. १ योह. ४:१०. १ पेत्र. १:१८, १९. प्रग. १३:८. यो. १:२९. एफे. ५:२. इब्री. ८:२७. यशा. ५३.

२९-३४. मार्क. १०:४६-५२. लूक. १८:३५-४३. १९:१ पाहा. यरीहां हें यार्देन नदीच्या पश्चिमेस सुमारे चार कोस व यरूशालेमाच्या पूर्वांतरेस सुमारे नऊ कोस होतें. यहोशवाने कनान देशांत पोंहचल्यावर हें पहिलेंच नगर हस्तगत केलें. यहोश. ३:१६. ६:२०, २१, २६. जो कोणी तें बांधायास प्रयत्न करील त्यावर जी शपथ यहोशवाने घातली ती पुढें पांचशें वर्षांनंतर आहाब राज्याच्या कारकीर्दीत पूर्ण झाली. १ राजे. १६:३४. मागून तेथें भविष्यवाद्यांची शाळा होती, आणि अलिशाने तेथें मोठा चमत्कार केला. २ राजे. २:५, २१. तेथें महान हेरोद राजा मरण पावला. हें मोठें नगर होतें पण आतां तें पन्नास घरांचें लहान गांव आहे.

३० “दोन अंधळे.” यानी खीस्ताविषयीं ऐकिलें होतें आणि हा चांगला प्रसंग आहे असें समजून त्यानी आग्रहाने त्याचें साध्य मागितलें. “दाविदाच्या पुत्रा.” खरा मशीहा दाविदाच्या वंशांत व्हावाचा होता ह्मणून ही संज्ञा पडली. गीत. १३२:११, १२. ८९:३, ४.

ते अधिकच ओरडत बोलले, हे प्रभू, दाविदाच्या पुत्रा, आझावर दया कर.

३२ येशूने उभें राहून त्यांस बोलावून ह्मटलें, म्या तुझासाठीं काय करावें ह्मणून मागतां!

३३ ते त्याला ह्मणाले, हे प्रभू, आमचे डोळे उघडावे.

३४ तेव्हां येशूला कळवळा येऊन त्याने त्यांच्या डोळ्यांस हात लाविला, आणि लागलेंच त्यांच्या डोळ्यांस दिसूं लागलें, आणि ते त्याच्या मार्गे चालले.

३४“ डोळ्यांस हात लाविला.” तुझ्या विश्वासाने तुला तारिलें आहे, असेंहि बोलला ह्मणून मार्कस व लूका ह्मणतात. त्याचे डोळे उघडायामास विश्वासाच्या ठायीं कांहीं सामर्थ्य नव्हतें, परंतु त्यांस विश्वास होता ह्मणून त्यांनी खीस्ताचें साह्य मागितलें. तसेंच पापापासून तारायास विश्वास समर्थ नाही. तथापि गरीब, अंधळे, लाचार पापी हे विश्वासकळून येशूकडे शरण जातात, आणि तो सर्वास तारायास समर्थ आहे. हा प्रसिद्ध चमत्कार होता. १ हे अंधळे बहुतेकांस माहित होते. २. ते येशूच्या ओळखीचे नव्हते, आणि त्याने मोठ्या समुदायाच्या देखतां त्यांचे डोळे उघडले. ३ ते त्याच्या मार्गे चालले आणि त्यांनी देवाची स्तुति केली. (मार्क. व लूक.) लोकानीहि देवाची स्तुति केली. (लू) वास्तविक चमत्कार झाला आहे अशी सर्वांची खातरी झाली.

सूचना १ कित्येक देवाच्या सेवेंत दुसऱ्यापक्षां उपयोगी असतात. जीं फळें सौख्य लोकांत मिळतील तीं एकसारखींच होतील, असें नाही, परंतु ईश्वर कोणाचाहि अन्याय करणार नाही. जें मिळतें तें कृपेने मिळतें तर कोणालाहि हक नाही. ईश्वर फळ द्यायास बोलावील तोंपर्यंत त्याच्या सेवेंत तत्पर असावें, असें करणें सर्वास अवश्य आहे. फळ हें कृपादान आहे, यास्तव कुरकूर करण्याची जागा कोणासहि नाही. २ जे अकराव्या तारीं कामास लागले त्यांच्या गोष्टीवरून असें दिसून येतें कीं फार वयांत असतांहि कित्येक लोक कदाचित् ईश्वराकडे फिरतील, परंतु असी गोष्ट क्वचित् घडती. वृद्ध पापी फारकळून वळत नाहीत. ते जसे जगतात तसे मरतात. तर उशीर लावूं नये. लहानपणापासून देवाच्या सेवेंत तत्पर असून मरणास सिद्ध असावें. आई-बापानी आपल्या लेकरांसाठीं उंच मानाची पदवी व जागा शोधण्याविषयीं संभाळावें. ओ. २०—२२. नम्रता हीच सुभक्तीचा परिणाम आहे. ३ त्या अंधळ्याच्या गोष्टीवरून सर्व पाप्यांची गत दाखविली आहे. (१) सर्व

अध्याय २१.

१ नंतर (१) ते यरूशलेमाजवळ येऊन जाइत झाडांच्या डोंगरा-पासीं बेथफागे एथवर पोहंचले, तेव्हां येथूने दोघां शिष्यांस पाठवितांना त्यांस सांगितलें कीं,

२ तुम्ही आपल्या समोरच्या गांवांत जा, ह्यणजे लागलेंच बांधलेली गाढवी व तिच्या वरोवर शिंगरूं तुम्हास मिळेल; त्यांस सोडून मजकडे आणा.

३ आणि कोणी तुम्हास कांहीं छंटलें, तर प्रभूला याची गरज आहे असें सांगा, ह्यणजे तो तेव्हांच त्यांस पाठवील.

(१) मार्क. ११:१. लूक. १९:२९.

माणसें देवाचे गुण व गौरव आणि आपलें सर्वकाळचें हित यांविषयीं पापामुळें अंधळीं झालीं आहेत. (२) तर त्यानी खीस्ताला हाक मारावी. केवळ त्याच्याच साहाय्याने त्यांचे डोळे उघडतील. (३) हल्लींचा प्रसंग पाहा. खीस्त दुसऱ्याने त्या वाटेने गेला नाहीं तो प्रसंग चुकला तर त्यांचे डोळे कधीं उघडले नसते. येथू तारायास सिद्ध आहे इतक्यांत पाप्यानी त्याला शरण जावें. (४) लोकानी धमकाविलें व ते हसले तरी खीस्ताला हाक मारल्यावांचून राहूं नये. (५) जे आग्रह करितात त्यांचें मागणें निष्फळ होणार नाहीं. खीस्त ऐकिल व त्यांस तारील. (६) परंतु पाप्यानी उठून यावें. त्यानी तारण साधून ध्यायास झटावें, नाहींतर खीस्त त्यांस तारणार नाहीं.

१—१६. मार्क. ११:१—११. लू. १९:२९—४४ पाहा.

१“ते यरूशलेमाजवळ येऊन.” ते यरीहोपासून येत होते. ती वाट खडकांतून चालली. लूक. १०:३०. जाइत डोंगराच्या पश्चिमेस गेथसेमने बाग होता आणि पूर्वेस बेथफागे व बेथानी हे गांव होते. हा डोंगर सुमारे एक मैल लांब व सातशें फूट उंच आणि त्यावरून यरूशलेम शहर सगळें दिसतें.

२“बांधलेली गाढवी.” राजे गाढवांवर बसून स्वारी करित असत. न्या. १०:४. १२:१४. १ शमु. २५:२०. १ राजे. १:३३.

३“प्रभूला यांची गरज इ.” धन्याने गाढवी धाडावी ह्यणून हा निरोप पुरा होता. त्या प्रांतांत खीस्ताने लाजरसाला मेलेंल्यांमधून उठविलें व अनेक चमत्कार केले हांते, आणि हा खरा मर्गीहा असी बहुतेकांची खातरी झाली हांती.

४ तेव्हां भविष्यवशाकडून जें सांगितलें होतें (१) तें पूर्ण व्हावें ह्मणून हें सर्व झालें; तें असें कीं,

५ जीयोनाच्या कन्येला सांगा, (२) पाहा, तुझा राजा नम्र होऊन गाढवावर, गाढवीचे वचें शिंगरूं यावर बसून तुजकडे येत आहे.

६ तेव्हां शिष्यांनी जाऊन येझूने त्यांस सांगितल्याप्रमाणें केलें;

७ आणि गाढवी व शिंगरूं हीं आणिलीं, आणि त्यांवर आपलीं वस्त्रें घालून त्यांवर त्याला बसविलें.

८ तेव्हां मोळ्या समुदायाने आपलीं वस्त्रें वाटेवर पसरलीं, आणि दुसऱ्यांनी झाडांच्या डाहाळ्या तोडून वाटेंत पसरिल्या.

९ आणि पुढें चालणारे व मार्गें चालणारे समुदाय ओरडत बोलले, दाविदाच्या पुत्राला होसान्ना; प्रभूच्या नांवाने येणारा धन्यवादित (३) असो; परम उंचांमध्ये होसान्ना. (४)

१० मग तो यरूशलेमांत आल्यावर सर्व नगर गलबलून बोललें, हा कोण?

११ तेव्हां समुदाय ह्मणाले, गालीलांतील नाजारेथकर येझू भविष्यवादी हाच आहे.

(१) जख. ९:९.

(३) गीत ११०:२६. मात्थ. २३:३९.

(२) यशा. ६२:११. मार्क. ११:४:इ. योह. १२:१५.

(४) लूक २:१४.

४—६ “हें सर्व झालें इ.” जख. ९:९. पाहा. जीयोनाची कन्या ह्मणजे यरूशलेम. ज्या डोंगरावर तें शहर बसलें त्यातील एकाचें नांव जीवोन आहे.

७,८ “त्यांवर आपलीं वस्त्रें घालून इ.” असें करून त्यांनी त्याचा सन्मान केला. २ राजे. ९:१३. दुसऱ्यांनी आपलीं वस्त्रें व झाडांच्या डाहाळ्या वाटेवर पसरून त्याला मान दिल्या. जेव्हां कोणी विजयी वीर अथवा राजा आपल्या राज्यांत येई तेव्हां त्याच्या पुढें फुलें, माळा वगैरे घालावी ही सन्मान व उत्साह करण्याची चाल फार रूढीत होती.

९—११ “होसान्ना.” हा धांवा करण्याचा किंवा जयाचा शब्द आहे. यहूदी आपले सण पाळितांना गीतें ११५—११८ हीं गात असत, आणि लोक होसान्ना व हालिलुया हीं उत्तर वाक्यें मध्ये मध्ये ह्मणत असत.

१२ नंतर (१) येशू देवाच्या देवळांत गेला, आणि देवळांत विक-
णारे व विकून घेणारे या सर्वांस त्याने बाहेर घालवून दिलें, आणि
सराफाचे चौरंग व खवुत्रे विकणाऱ्यांच्या वैठकी उलथ्या केल्या;

(१) मार्क. ११:११. लूक. १९:४५. इ. योह. २:१५. इ.

१२—२२ मार्क. ११:१२—१९. लू. १९:४६—४८ पाहा. “देव-
ळांत गेला.” शलमोन राजाने पहिलें देऊळ ख्रीस्तापूर्वी सुमारे १००५
वर्षानी बांधलें होतें. तें बांधायस सात वर्षे लागलीं. १ राजे. ६:३८.
हें देऊळ नवूखद्रेसराने ख्रीस्तापूर्वी ५८४वर्षी मोडून टाकिलें. २ काल.
३६:६,७,१९. मग यहूदी वावलेपासून परत आल्यावर जरूबाबेलाने
फिरून बांधलें. परंतु हे दुसरें देऊळ पहिल्यापेक्षां इतकें हलकें होतें कीं वृद्ध
माणसें पाहून रडलीं. तें काहीं मोडकें झालें आणि हेरोद आपलीं दुष्ट
व क्रूर कामें यावरून यहूदी प्रतिकूल आहेत हें पाहून त्यांस अनुकूल
करण्यास ख्रीस्तापूर्वी सुमारे १६ वर्षी तें नीट करूं लागला. त्याने तें
पूर्वीपेक्षां शोभायमान केलें. ख्रीस्त या दुसऱ्या देवळांत आला तेव्हां हगगाई
२:८- हा भविष्यलेख पूर्ण झाला. हें देऊळ दुरुस्त करितांना हेरो-
दाने १८००० माणसें लाविलीं आणि नऊ वर्षानी तें सिद्ध झालें, परंतु
तो पुढें त्याला अधिक सुशोभित करित गेला. (यो. २:२०) हें देऊळ
त्या शहरांतील दुसऱ्या सर्व इमारतीपेक्षां अधिक शोभायमान होतें. त्याचें
माहाद्वार ११५ फूट उंच व ३७ फूट रुंद होतें. योसेफस द्यणनो कीं
सूर्य उगवते वेळेस त्यावर इतकें तेज प्रकाशे कीं पाहाणाऱ्यांस आपलें तोंड
मुरडावें लागे. आंतली किंवा सर्वाहून पवित्र खोली ३० फूट चौरस होती.
तीत कराराची पेटी व संक्रेत लेखाच्या पाठ्या आणि पेटीवरती दयासन व
करूव असें ठेवीत असत. या खोलींत प्रमुख याजक वर्षांतून एकदां जाई
आणि दुसरा कोणी कधीं जात नसे. रोमी लोकानी या देवळाचा अगदीं
नाश केला तेव्हां ख्रीस्ताने जें भविष्य सांगितलें होतें (माथी. २४:२) तें
पूर्ण झालें. ज्युलियन जो धर्मत्याग करणारा तो फिरून बांधूं लागला, परंतु
भूमींतून अर्बाचे गोळे निघूं लागले यामुळें बांधणाऱ्यांस तें काम सोडावें
लागलें. “बाहेर घालवून दिलें.” हें देवळाच्यांत नव्हे तर परदेशाच्या
अंगणांत झालें. या अंगणांत देवळांतल्या संवेसाठां जें काहीं काम लागेल
तें करावें हें अयोग्य वाटलें नाहीं. पण उत्तरोत्तर ते आपल्या संसाराचें
काम तेंथें कपट व दगलबाजी करून चालवूं लागले, आणि हें अगदीं अनु-
चित होतें.

१३ आणि त्याने त्यांस सांगितलें, माझे घर प्रार्थनेचें घर ह्मण-
तील (१) असें लिहिलें आहे; परंतु तुम्ही ते लुटार्यांची गुहा (२) असें
केलें आहे.

१४ मग अंधळे व लंगडे देवळांत याजकडे आले, आणि त्याने
त्यांस बरें केलें. (३)

१५ तेव्हां त्याने केलेले चमत्कार पाहून, आणि देवळांत लेंकरें
दाविदाच्या पुत्राला होसाचा, असें ओरडतांना ह्मणत आहेत, हेहि
पाहून मुख्य याजक व शास्त्री रागें भरले;

१६ आणि त्याला ह्मणाले, हे काय बोलतात हैं ऐकनोस काय?
तेव्हां येझूने त्यांस ह्मटलें, होय; बाळकें व ताऱ्ही यांच्या तोंडांतून
(४) त्यां स्तुति पूर्ण करविली आहे, हैं तुम्ही कधीं वाचिलें नाहीं काय?

१७ नंतर तो त्यांस सोडून नगराबाहेर वेथानीस गेला, आणि
तेथें वस्तीस राहिला.

१८ अणखी सकाळीं तो फिरून नगरास जातांना त्याला भूक
लागली.

१९ तेव्हां वाटेवर अंजिराचें झाड पाहून (५) तो त्याकडे गेला;

(१) यशा. ५६:७.

(३) यशा. ३५:६.

(५) मार्क. ११:१३.

(२) इमं. ७:११.

(४) गीत. ८:२.

१३—१८ “असें लिहिलें आहे इ.” यशा. ५६:७. ख्रीस्त त्यांस
धमकावून व घालवून कसा निर्भय राहिला? आणि त्यानी कां मानिलें बरें?
याविषयी हे विचार आहेत. १ ख्रीस्त अधिकाराने बोलला, आणि हा
अधिकार व बोलणें योग्य असें त्यांच्या मनांत ठसलें. २ त्यांचें मन साक्ष
देत होतें कीं आपण करितों तें वाईट आहे. हा खरा मशीहा असें साधा-
रण लोक मानित होते. लोकांची ही खातरी पाहून मुख्य याजक व
शास्त्री यानी अधिक रागें भरून त्याचा जीव धेण्याचा एकोपा केला. मार्क.
१२:१८, १९. लु. १९:४७, ४८. माथी. २७:१८. ते हेवा करून ख्रीस्तासीं
कुरकुर करूं लागले. ख्रीस्ताने त्यांच्या शास्त्रातील (गीत. ८:२) वाक्य
काढून त्यांस कुंठित केलें.

१९ “अंजिराचें झाड पाहून.” फळ नाहीं ह्मणून ख्रीस्ताला कळलें नव्हतें,

परंतु सावर पानावांचून कांहीं मिळालें नाहीं; मग त्याने त्याला ह्मटलें, यापुढें तुला फळ कधीं न येवो; मग तें अंजिराचें झाड तेव्हांच वाळून गेलें. (१)

२० नंतर शिष्य तें पाहून आश्चर्य करून ह्मणाले, हें अंजिराचें झाड किती लवकर वाळून गेलें.

२१ तेव्हांच येशूने त्यांस उत्तर दिलें कीं, मी तुह्यास खचीत सांगतो, तुह्यास विश्वास असला (२) व तुह्मी संशय न धरिला, तर अंजिराच्या झाडाला केल्याप्रमाणें कराल असें केवळ नाहीं, तर तुह्मी या डोंगराला ह्मटलें कीं, तूं उपटून समुद्रांत पड (३) तर तें घडेल.

२२ आणि विश्वास धरून प्रार्थना करितांना जें कांहीं तुह्मी मागाल (४) तें सर्व तुह्यास मिळेल.

२३ नंतर (५) तो देवळांत जाऊन उपदेश करीत असतां मुख्य याजक व लोकांचे वडील त्याकडे येऊन ह्मणाले, कोणत्या अधिकाराने (६) हें करितोस, आणि हा अधिकार तुला कोणी हिंल्हा!

(१) यहूदा १२. (४) मात्थ. ७:७. मार्क. ११:२४. मार्क. ५:१६. १ योह. ३:२२. ५:१४.

(२) मात्थ. १७:२०. लूक १७:६. याक. १:६. (५) मार्क. ११:२७. लूक २०:१.

(३) मात्थ. ८:१२. (६) निर्ग. २:१४.

असें समजायाचें नाहीं, परंतु तो मनुष्यासारखा बोलत व वागत होता. ज्या दिवसीं त्याने विकणाऱ्यांस देवळांतून घालविलें त्याच सकाळीं अंजिराचें झाड त्याने वाळविलें (मार्क,) असें दिसतें. यहूदी लोकांचा नाश होणार हें दर्शविण्यास खीस्ताने तें झाड वाळविलें असें वाटतें. लूक १३.६.

२०—२२ खीस्ताने या चमत्कारावरून शिष्यांचा विश्वास बळवायास यत्न केला. मोठी अडचण दूर करण्याविषयीं डोंगर हालविणें ही ह्मण लावित असत. शिष्यांस बहुत पाठलाग व अडचणी लागणार होत्या आणि त्यांस यांसाठीं सिद्ध करावें अशी खीस्ताची इच्छा होती. “तें सर्व तुह्यास मिळेल.” हें वचन प्रेषितांसच दिल्लें होतें. प्रार्थनेविषयीं दुसरीं मोलवान वचनें आहेत, परंतु चमत्कार करण्याच्या शक्तीसारखें हें वचन प्रेषितांसच दिल्लें होतें.

२३—२७ मार्क. ११:२७—३३. लू. २०:१—९ पाहा. “कोणत्या अधिकाराने इ.” खीस्ताने आपल्या देवपणाविषयीं जीं प्रमाणें पटविलीं

२४ तेव्हां येशूने त्यांस उत्तर दिले कीं, मीहि तुह्मांस एक गोष्ट पुसतो, ती मला सांगाल तर कोणत्या अधिकाराने हें करितो, हें मीहि तुह्मांस सांगेन.

२५ योहान्नाचा बापिस्मा कोठून झाला? आकाशापासून किंवा माणसांपासून? तेव्हां ते आपापल्यांमध्ये विचार करूं लागले कीं, आकाशापासून झणूं तर तो आह्मांस झणेल, असें असतां तुह्मां यावर विश्वास कां ठेविला नाही?

२६ आणि माणसांपासून झणूं तर आह्मी लोकांस भितो, कारण कीं सर्व योहान्नाला भविष्यवादी (१) असें मानितात.

२७ तेव्हां त्यानी येशूला उत्तर दिले कीं, आह्मांस ठाऊक नाही. मग तो त्यांस झणाला, मी कोणत्या अधिकाराने हें करितो हें तुह्मांस सांगत नाहीं.

२८ परंतु तुह्मांस कसें वाटते? एका माणसाला दोन पुत्र होते, (२) तो पहिल्याकडे जाऊन बोलला, मुला, आज माझ्या द्राक्षमळ्यांत जाऊन काम कर.

(१) माथ्य. १४:५.

(२) लूक १५:११ इ.

त्यांकडे जर त्यानी लक्ष लाविलें असतें तर असें विचारिलें नसतें. त्यांस ख्रीस्ताला उत्तर देणें भाग नव्हतें. ख्रीस्ताचा अधिकार उघड होता. त्याने आपली चमत्काराची शक्ति लपविली नव्हती. यास्तव त्याने योहान्नाच्या बापिस्म्याविषयी पुसून त्यांस कुंठित केलें. त्याला ठाऊक होतें कीं, योहान्न खरा भविष्यवादी असें जर कबूल होताल तर मी खरा मशीहा असेंहि कबूल करावें लागेल. कां कीं योहान्नाने त्याचा बापिस्मा केला व त्याविषयी साक्ष दिली होती. आणि “माणसांपासून” असें बोलले तर त्यांची बेआब्रू होईल, असें ठाऊक होतें. कां कीं योहान्न खरा भविष्यवादी असीं सर्व लोकांची खातरी होती. त्यानी आपला दुमारा पाहिला. झणून ते बोलले “आह्मांस ठाऊक नाहीं.” पण हें बोलणें खोटें होतें. त्यांस ठाऊक होतें पण ते सांगेनात.

२८—३२. “एका माणसाला दोन पुत्र होते इ.” या दोन पुत्रांवरून यहूदी लोक आणि जकातदार व पापी असे ख्रीस्ताने दर्शविले. “मी नाहीं जात.” हें पाप्यांचें बोलणें होतें. ते आदीं देवाची सेवा करीनात. नंतर

२९ तेव्हां त्याने उत्तर दिले कीं, मी नाहीं जात; तथापि तो कांहीं वेळाने (१) पस्तावून गेला.

३० मग दुसऱ्याकडे जाऊन त्याने तसेंच ह्मटले, तेव्हां त्याने उत्तर दिले कीं, महाराज, जातो, पण गेला नाहीं.

३१ या दोघांतून कोणत्याने बापाच्या आज्ञेप्रमाणें केले! ते त्याला ह्मणाले, पहिल्याने. येशूने त्यांस ह्मटले, मी तुह्यास खर्चीत सांगतो कीं, जकातदार व कसबिगी तुमच्या अगोदर देवाच्या राज्यांत जातात.

३२ कारण कीं योहान्न न्यायाच्या मार्गाने तुह्याकडे आला तरी तुम्ही त्यावर विश्वास ठेविला नाहीं; परंतु जकातदार (२) व कसबिगी (३) यांनी त्यावर विश्वास ठेविला; असें असतां तुम्ही तें पाहून त्यावर विश्वास ठेवण्यासाठीं पश्चात्ताप केला नाहीं. (४)

३३ अणवी एक दाखला ऐकून घ्या; कोणी घरधनी मनुष्य

(१) २: कल. ३३: १२, १३. १ करिं. ९: ११. एफ. २: १-१३.

(३) लूक ७: ३७. इ.

(२) लूक ३: १२.

(४) प्रग. २: २१.

योहान्नाचा व ख्रीस्ताचा उपदेश ऐकून ते पश्चात्ताप करून मान्य झाले. दुसरा बोलला कीं “महाराज, जातो, पण गेला नाहीं.” यावरून शास्त्री व परोशी यांचें आचरण दाखविलें आहे. देवाच्या आज्ञा पाळण्याचें मीस धरून व बहुत बाह्यविधि करित असतांहि ते वास्तविक देवाला प्रतिकूल होते, आणि ख्रीस्ताला वधस्तंभी देण्याची संधि पाहत होते. “ते त्याला ह्मणाले, पहिल्याने.” ते ठीक बोलले आणि असें बोलून त्यांनी आपल्याला दोषी ठरविले. “देवाच्या राज्यांत जातात.” ह्मणजे ख्रिस्ती होऊन आकाश-लोकांत तुमच्या अगोदर जातात. तुम्ही स्वमताभिमानी व हट्टबुद्धीने अजून पश्चात्ताप करित नाहीं. त्यांतील बहुतेक पश्चात्ताप करून विश्वास धरितात ह्मणून तारण पावतील. “योहान्न न्यायाच्या मार्गाने.” योहान्नाने देवासमोर न्यायी ठरण्याचे खरे उपाय ह्मणजे पश्चात्ताप करणें, व ख्रीस्तावर विश्वास ठेवणें, असें शिकविले. जकातदार व पापी यांनी त्याचें ऐकून पश्चात्ताप केला पण तुम्ही करित नाहीं. तर जो पुत्र बोलला कीं महाराज, जातो, पण गेला नाहीं, त्यासारखे तुम्ही आहां.

३३—४६ मार्क. १२: १—१२. लू. २०: ९—१९. पाहा. देवाच्या मंडळीला उपमा देण्यास वारंवार द्राक्षमळा लावितात या ठिकाणीं यहूदी

होता, त्याने द्राक्षमळा लाविला, (१) आणि त्याभोंवने कुंपण घातले, व त्यामध्ये द्राक्षारसासाठी कुंड खगिले, व माला बांधिला; मग तो माळ्यांस सोपून देऊन आपण प्रवासास गेला.

३४ नंतर फळांच्या हंगाम आला, तेव्हां त्याचीं फळे घेण्याकरितां त्याने चाकरांस माळ्यांकडे पाठविले. (२)

३५ तेव्हां (३) माळ्यांनी त्याच्या चाकरांस धरून कोणाला ठोकिले, कोणाला जिवें मारिले, कोणाला भोंडमार केला.

३६ फिरून त्याने पहिल्यांपेक्षां अधिक अशा दुसऱ्या चाकरांस पाठविले, त्यांसहि त्यांनी तसेंच केले.

३७ शेवटीं, ते माझ्या पुत्राची भीड धरितील, असें ह्मणून त्याने आपल्या पुत्राला त्यांकडे पाठविले.

३८ परंतु माली पुत्राला पाहून आपापल्यांमध्ये ह्मणाले, हा

(१) गीत ८०:८-१६. यशा- ५:१-७. इर्म २:२१. मार्क. १२:१. लूक २०:९. इ.

(२) २ राजे १७:१३. इ. (३) २ काल. ३३:१६. नहे. १:२६. इर्म. २५:३-७. माथ्यो ५:१२ २३:३४-३७. प्रेषि. ७:५२. १ येसू. २:१५. इब्री. ११:३३, ३७. प्रग ३:१.

लोकांला लाविला आहे. देवाने त्यांस निवडून मोठे उपकार व आशीर्वाद दिले होते. आणि त्याविषयीं विशेष काळजी घेतली होती. “आपल्या चाकरांस इ.” जे भविष्यवादी देवाने त्यांकडे पाठविले होते त्यांसीं यहूदी जसें एथें सांगितले त्याप्रमाणें वागले. लू. १३:३४. इब्री. ११:३७. १ गमु. २२:१८. १ राजे. १९:१०. इर्म. ४४:४, ५, ६. २ काल. ३६:१६. नहे. ४:२६. २ काल. २४:२०, २१.

३७ “शेवटीं, ते माझ्या पुत्राची भीड इ०” हा एकुलता व फार प्रिय पुत्र होता (मार्क.) देवाने आपला एकुलता पुत्र येशू ख्रीस्त पाण्यांसाठीं जीव द्यावाला कसा जगांत पाठविला, आणि असें करून त्याने केवढी प्रीति दाखविली हें या दाखल्यावरून मनांत ठसण्यासारिखें दिसून येतें कीं नाहीं? देवाने त्यांकडे बहुत वर्षांपासून भविष्यवादी पाठविले होते, परंतु त्यांनी त्यांस धिक्कारिले व जिवें मारिले होते. हा एकच उपाय राहिला आणि देवाने वापाच्या प्रीतिने व ममतेने आपल्या एकुलत्या पुत्राला दुष्ट पाण्यांसाठीं जीव द्यावास पाठविले. यो. ३:१६, १७. १ यो. ४:९, १४. रोमे. ८:३, ३२. गल. ४:४.

३८ ईश्वर आशीर्वाद व उपकार करितो, त्या सर्वांचा उपभोग वळाने घ्यावा आणि कांहींच उतराई न करावी असीं दुष्ट लोकांची इच्छा आहे

वनदार आहे, चला, (१) आपण याला जिवें मारुं व याचें वतन घेऊं.

३९ तेव्हां त्यानी त्याला धरून द्राक्षमळ्यान्नाहेर काढून जिवें मारिलें. (२)

४० यास्तव द्राक्षमळ्याचा धनी आल्यावर तो त्या माळ्यांस काय करील?

४१ ते त्याला ह्मणाले, तो त्या वाड्यांचा मोठा नाश करील, (३) आणि जे माळी हंगामीं त्याला फळें देत जातील, अशा दुसऱ्यांस (४) द्राक्षमळा सोपून देईल.

४२ येशू त्यांस ह्मणाला, शास्त्रामध्ये तुम्ही हें कधीं वाचिलें नाहीं काय? जो धोंडा (५) बांधणाऱ्यानी अवेहेरिला तो कोपऱ्याचा मुख्य धोंडा झाला; हें प्रभूकडून झालें; आणि आमच्या पाहण्यांत आश्चर्याचें आहे;

(१) इब्री. १:१,२. (२) प्रेषि. २:२३. ४:२५-२७. (३) गीत. २:४,५,९. जख. १२:२.
(४) लूक. २१:२४. रोम. ९:२६. ११:११. (५) गीत. १:१०:२२. यशा. २८:१६.
१ पेत्र. २:६,७,

३९ ख्रीस्ताने या वाक्यांत आपलाच गत सांगितली. यहुदानी तसेंच त्याला जिवें मारिलें, तेव्हां हें भविष्य पूर्ण झालें. माथी २७:२०-२५. प्रेषि. २:२३. ७:५१, ५२.

४०, ४१ हें बोलून त्यानी आपल्याला दोषी व दंडपात्र ठरविलें. त्या माळ्यांचा दोष उघड आणि धन्याने त्यांचा नाश करावा हें योग्य असें त्यांस वाटलें. त्यानी ठीक ठरविलें. पाहा, ते दुष्ट माळी आपणच, असें ते समजले नाहींत.

४२, ४३ “येशू त्यांस ह्मणाला इ०” ख्रीस्त त्यांवर हा मोठा दोष लागू करितो. “कोपऱ्याचा मुख्य धोंडा” ह्मणजे येशू ख्रीस्त. तोच ख्रिस्ती मंडळीचा पाया व तो कृपा व आशा यांचा एकच आधार आहे. जसें त्यांच्या शास्त्रांत लिहिलें होतें (गीत १:१८:२२, २३) त्याप्रमाणेंच त्यानी त्याला धिक्कारिलें. असें असताहि हाच मंडळीचा शिरोभाग असें देवाने नेमून ठेविलें होतें. ख्रीस्ताने आपल्याला नीच करून जगांत यावें, आणि धिक्कार, निंदा, दुःख व मरण देखील सोसावें, मग देवाने त्याला मेलेल्यांमधून उठवून त्याकडून यहूदी व परदेशस्थ यांस तारावें हें पाहून सर्वांनी आश्चर्य व

४३ यास्तव मी तुह्यास सांगतो कीं, देवाचें राज्य (१) तुह्यापासून जाईल, आणि जी प्रजा त्यांतलीं फळें देईल तिला मिळेल.

४४ आणि जो त्या धोंड्यावर (२) पडेल त्याचा चुराडा होईल, परंतु ज्या कोणावर तो पडेल त्याचा भुगा होईल. (३)

४५ तेव्हां मुख्य याजक आणि परोशी त्याचे दाखले ऐकून असे समजले कीं, हा आत्माविषयीं बोलत आहे.

४६ तेव्हां त्याने त्याला धरयास पाहिलें, परंतु लोकांस भ्याले; कारण कीं ते त्याला भविष्यवादी असे लेखांत असत. (४)

(१) यशा. २८:२. (२) यशा. ८:१४, १५. (३) इब्री. २:२, ३. (४) लूक. ७:१६. योह. ७:४०.

स्तुति करावी खरी. यहूदी देवाचे निवडलेले लोक व राज्यांतले पुत्र असे होते. परंतु त्या दुष्ट माळ्यासारखे वागून ते आपल्याच ठरावावरून दंडास व नाशास योग्य झाले होते. त्यांचा नाश लवकर व्हा-याचा आणि राज्य त्यांपासून जाऊन परदेशस्थांस मिळ्यायाचें होतें (प्रेषि. २८:२८.) असें ख्रीस्ताने त्यांस स्पष्ट सांगितलें.

४४ “जो त्या धोंड्यावर पडेल.” यश. ८:१४, १५. ख्रीस्ताने आपल्याला धोंडा झटलें मग धोंड्यावर पडण्याचें भय, ह्मणजे जे ख्रीस्ताला अडवितात त्या सर्वांचा नाश होईल, असें सुचविलें.

४५, ४६ ख्रीस्ताने आपलें बोलणें असें लागू केल्यावर त्यांस समजलें कीं हा आत्माविषयीं बोलत आहे. परंतु आपण वास्तविक दोषी असें कबूल न होतां त्यांनी केवळ अधिक रागें भरून, लोकांला भ्याले नसते तर तेव्हांच त्याला धरिला असता. सूचना १ “ख्रीस्त सर्वज्ञ आहे. आझी शिष्यांसारिखा त्यावर भरवसा ठेवून त्याच्या आज्ञा पाळाव्या. ओ. २—४. २ ख्रीस्त जीवनाचा राजा आहे. तो राज्य करितो व सर्वकाळ करीलच. तर त्याचा मान व गौरव करण्यास आपलें सर्व तन, मन, धन याला अर्पावें यांत सुख मानावें. ओ. ३, ७—९. ३ लेंकरानी ख्रीस्ताची प्रीती व स्तुति करायास शिकावें. त्यानी सेवा व स्तवन करावें हें ख्रीस्ताला बरें वाटतें. त्यानी लाहानपणांत आपलें अंतःकरण ख्रीस्ताला देऊन त्याच्या सेवेस लागावें. ४ लोकांनी या वेळेस ख्रीस्ताला मान दिव्हा. ओ. ९—१२. त्याला मोठा मान मिळणार आहे. तो आपल्या बापाच्या गौरवाने पावित्र दूतांसहवर्त्तमान फिरून येईल. तेव्हां आझी त्याला पाहूं आणि तेव्हां सर्वांनी मिळून त्याची स्तुति करायास सिद्ध व्हावें ह्मणून आतां प्र-

यत्न करावे. ५ मान मिळत असतांही ख्रीस्त नम्र व लीन राहिला या उत्साहामध्येहि तो यरुशलेमाविषयीं रडला. (लू) कोणी राजाने अथवा वीराने असी करुणा कधीं दाखविली नाहीं. पापी व लाचार माणसांची त्याला अजूनहि दया येती. जो पश्चात्ताप करून ख्रीस्ताकडे शरण येतो त्याला तो अंगीकारायस तयार आहे. ६ पवित्र शास्त्र लेख हे सर्व पूर्ण होतील. (लू) यरुशलेमाचा नाश होणार असें भविष्य ख्रीस्ताने सांगितलें तें भयंकर प्रकारें पूर्ण झालें. हीं प्रमाणें पाहून ज्यांची खातरी होत नाहीं कीं हाच खरा तारणारा ते तसाच नाश पावतील. ७ ख्रीस्ताने देऊळ शुद्ध केलें. ओ. १२. तसेंच आमचे अंतःकरण शुद्ध होऊन पवित्र आत्म्याच्या वस्तीसाठीं सिद्ध असावे. ईश्वर अशुद्ध देवळांत किंवा अपवित्र अंतःकरणांत राहात नाहीं. ८ आदमी ख्रीस्तावर प्रीति करितों असें ह्मणून जर चांगलें फळ देत नाहीं तर जसें अंजिराच्या झाडाला त्याप्रमाणें तो आदमास शाप देईल. ओ. १९, २०. जर आदमी नम्र व शुद्ध आचरण दाखवितों तर आदमी खरे ख्रीस्ती आहों, नाहीं तर आदमी ख्रीस्ती असें कितीहि ह्मटलें तरी तें व्यर्थ आहे. ९ माणसें अब्रू मिळवायास योग्य कीं अयोग्य असें फारकरून कांहींहि करायास मान्य होतात. ओ. २६ काय उचित होईल हें पाहात नाहींत, पण लोक काय ह्मणतील हें पाहतात. असीं माणसें सत्यता आपल्या हेतूस बाधक होईल असें वाटलें तर खोटें बोलतील. ओ. २७. १० आपण जातो, असें बोलून न जाणारे असे बहुत लोक आहेत. ओ. ३० हा मार्ग खरा, हा येशू ख्रीस्त खरा तारणारा, असें जे ह्मणतात आणि पुढें पश्चात्ताप करूं व विश्वास ठेवूं असें वचन देतात परंतु पाप करित जातात, ते नाश पावतील. ११ ईश्वराने आपल्या सेवकांस भ्रष्ट जगांत पाप्यांस सुमार्गावर आणावयास पाठवावे यांत त्याची मोठी दया दिसून येती. ओ. ३३—३८. त्याने एकामागे एक असे पुष्कळ भविष्यवादी पाठावले आणि लोकाना त्यांस जिवें मारिलें. परंतु देवाची दया अपार. ती अद्याप संपली नाहीं. हजारों लोक शुभवर्तमान गाजविताना मरण पावले, तथापि ईश्वर अजून आपल्या चाकरांस पाठवून या दुष्ट जगाला पश्चात्ताप करायास व विश्वास धरून तारण घ्यायास बोलावित आहे. ही दया अनंत आहे. जर माणसें हट्टबुद्धि धरून पश्चात्ताप करणार नाहींत तर जें तारण त्यांस देऊं केलें आहे तें काढून दुसऱ्यांस द्यावे व त्यांचा नाश होऊं द्यावे हें किती योग्य आहे? जे ख्रीस्ताला भिक्कारतात त्या सर्वांचा नाश होईलच. ओ. ४४

अध्याय २२.

१ तेव्हां येशू दाखल्यानी पुन्हा त्यांस ह्मणू लागला कीं;

२ आकाशाचें राज्य (१) कोणीएका राजासारखें आहे; त्याने आपल्या पुत्राचें लग्न केलें. (२)

३ आणि लग्नाला बोलाविलेल्यांस आगयाला त्याने आपल्या चाकरांस पाठविलें, (३) परंतु ते येईनात.

४ पुन्हा त्याने दुसऱ्या चाकरांस पाठविताना ह्मटलें, बोलाविलेल्यांस सांगा, पाहा, म्या आपलें जेवण तयार केलें आहे, आपले वेल व पुष्ट पशु मारिले; अवघें तयार आहे, लग्नाला चला.

५ परंतु हे काहीं मनावर न घेतां (४) ते कोणी आपल्या शेताला कोणी आपल्या व्यापाराला गेले;

(१) लूका. १४:१६. (२) प्रम. १९:७,९. (३) मीत ६८:११. इमं. २५:४. ३५:१५. प्रम. २२:१७. (४) गा. १०६:२४,२५. नी. १:२४,२५. प्रेषि. २४:२५. रोम. २:४.

२ “आकाशाचें राज्य.” माथी. ३:२, यावरील व्याख्या पाहा. जसें एका राजाने मेजवानी करून लोकांस बोलाविलें तसें ईश्वर पापी लोकांस तारणोपाय सिद्ध करून आपल्या राज्यांत बोलावितो. यहूदी लोकानी ख्रीस्ताला व शुभवर्तमानाला धिक्कारिलें असतां परदेशस्थानी एकून स्वीकारिलें यांविषयीं ख्रीस्ताने हा दाखला सांगितला.

३ “आपल्या चाकरांस पाठविलें.” ईश्वर आपले सेवक पाठवितो असें कीं त्यानी शुभवर्तमान गाजवावें आणि पाप्यांस त्याच्या राज्यांत बोलवावें. “ते येईनात.” तसेंच ईश्वर सर्वास बोलावितो आणि खुशी असली तर सर्वांनी यावें. परंतु बहुत यावयास इच्छीत नाहीत, आणि शेवटीं सर्व सृष्टीच्या समक्ष उघड होईल कीं ते येईनात याच कारणास्तव ते नाश पावले.

४ “दुसऱ्या चाकरांस इ.” यासाठीं कीं त्यानी आग्रह करून त्यांस बोलावून आणावें. तसें ईश्वर पाप्यांचें फार सहन करितो आणि अनेक सेवक पाठवून त्यांस फिरून फिरून बोलावितो.

५ “परंतु हे काहीं मनावर न घेतां इ.” तसेंच पापी शुभवर्तमान तुच्छ मानितात आणि देवाची कृपा अवेहेरितात. देव आणि सौख्यलोक यांपेक्षां ते संसारावर अधिक प्रीति करितात आणि त्यांत निमग्न होऊन ऐहिक लाभ मिळविण्यासाठीं आपल्या जीवात्म्याचा नाश पावतात.

६ आणि वरकडानी त्याच्या चाकरांस धरून गांजिलें (१) व जिवें मारिलें.

७ तेव्हां राजा ऐकून रागें भरला, आणि आपलीं सैन्ये पाठवून त्याने त्या घातकांचा नाश केला (२) व त्यांचें नगर जाळून टाकिलें.

८ मग तो आपल्या चाकरांस ह्मणाला, लघ्न तयार आहे खरें, परंतु बोलावलेले योग्य नव्हते. (३)

९ यास्तव तुम्ही मार्गाच्या चवाळ्यांवर जाऊन जितके तुम्हास मिळतील तितक्यांस लघ्नाला बोलावा.

१० मग त्या चाकरानी बाहेर मार्गात जाऊन बरे वाईट जितके त्यांस मिळाले, (४) त्या सर्वांस एकवट केलें, आणि बसणाऱ्यानी लमाची जागा भरून गेली.

(१) थेस. २:१५. (२) दान. ९:२६. लूक. १९:२७. (३) मात्थ. १०:११,१२. प्रेषि. १३:४६. प्रग. ३४:२२:१४. (४) मात्थ. १३:४७.

६ “आणि वरकडानी इ.” कितीएक तें आमंत्रण तुच्छ मानून आपल्या कामावर गेले. परंतु दुसऱ्यानी महद्वेष दाखवून चाकरांस गांजिलें आणि जिवें मारिलें. तसें कोणी पापी केवळ उपेक्षां करितात आणि तुच्छ मानितात, परंतु दुसरे ख्रीस्ताचा व ख्रिस्ती लोकाचा फार द्वेष करितात आणि त्यांस जिवें मारायास पाहतात. त्या लोकानी राज्याच्या द्वेषामुळें चाकरांसी जसें केलें, तसेंच आतां पापी लोक देवाचा व ख्रीस्ताचा द्वेष करितात ह्मणून ते उपदेशकावर दोष ठेवितात आणि त्यांस गांजितात.

७ यहूदी लोकानी भविष्यवाद्यांस जिवें मारिलें होतें. शेवटीं ख्रीस्त जो देवाचा एकुलता पुत्र त्याला मारलें यामुळें परमेश्वराने त्यांचा व यरूशलेमाचा नाश केला. ख्रीस्ताने सुचविलें तसेंच सुमारें तीस वर्षानी झालें. रोमी सैन्याने येऊत त्यांचा अति नाश केला.

८ “बोलाविलेले योग्य नव्हते.” ते ख्रीस्ताला नाकारून देवाची कृपा अन्वैरितात ते आकाशलोकांतलें सुख पावण्यास योग्य नाहींत, खरें. अशांनी नाश पावावा हें योग्य असें सर्वकाळपर्यंत समजेल.

९ याप्रमाणें देवाने यहूद्यांस सोडून परदेशस्थांस बोलाविलें.

१० “बरे वाईट इ.” ह्मणजे सर्व प्रकारचे लोक. जन्मस्वभावाने कोणी चांगले नाहींत, तरी कितीएक दुसऱ्यापेक्षां वाईट आहेत. ईश्वर सर्वांस बोलावितो आणि सर्वांसाठीं तारणोपाय सिद्ध झाला आहे.

११ मग राजा बसणाऱ्यांस पाहायास (१) आंत आला, तेव्हा लमाचा पोशाक (२) ल्याला नव्हता अशा माणसाला त्याने पाहिले.

१२ तेव्हां तो खाला ह्मणाला, गड्या, लमाचा पोशाक ल्याल्या-वांचून एथे कां आलास? तेव्हां तो उगाच राहिला. (३)

१३ मग राजाने चाकरांस सांगितलें, हात पाय बांधून त्याला न्या (४) व बाहेरील अंधारांत (५) टाका; तेथे रडणें व दांतखाणें होईल.

(१) जफ. १:१२. (२) गीत. ४५:१४. यशा. ६१:१०. २ करिं. ५:३. एफ. ४:२४. प्रग. १६:१५. १९:८. (३) इर्म. २:२६. (४) यशा. ५२:१. प्रग. २१:२७. (५) माथ्य. ८:१२.

११ “लमाचा पोशाक ल्याला नव्हता इ.” प्राचीन काळां जेव्हां कोणी भेजवानी करीत तेव्हां ते वस्त्रे तयार करीत असत, असें कीं ज्यांस बोलाविलें त्यानी येऊन तीं वस्त्रे घालावीं आणि मग आंत येऊन बसावें. हा माणूस लमाचें वस्त्र घातल्यावांचून आंत गेला, आणि असें करून त्याने राज्याचा मोठा अपमान केला. जे खीस्ताचें पुण्य अव्हेरून आपल्या पुण्यावर भरवसा ठेवितात ते या माणसासारखे आहेत. खीस्ताने तारणोपाय सिद्ध केला; सर्व पाप्यांसाठीं पुरून उरेंसें पुण्य त्याने केलें, असें कीं जे त्याला शरण येतील त्यांकडे खीस्ताचें पुण्य मोजलें जाईल आणि ते तारण पावतील. परंतु बहुत लोक खीस्तावर भाव न ठेवितां आपलें मळीन चिंदा झालेलें वस्त्र घालून येतात, ह्मणून जसें राज्याने त्या माणसासीं केलें तसें ईश्वर त्यांस करील. खीस्ताने आपला जीव देऊन मोठा तारणोपाय सिद्ध केला. तर जे आपल्याला पुण्यवान मोजून खीस्ताचें पुण्य अव्हेरितात ते ईश्वराचा फार अपमान करितात, आणि जेव्हां तो त्यांचा हिशोब घेईल तेव्हां त्यांस बाहेरील अंधारांत टाकील.

१२ “तो उगाच राहिला.” जे शेवटीं नाश पावतील ते अनुत्तर होतील, त्यांचें मन साक्ष देईल कीं दोष आह्माकडेच आहे. देवाने आह्मास बोलाविलें, खीस्ताने आपल्या रक्ताकडून देखील आह्मासाठीं प्रायश्चित्त केलें आणि तारणोपाय केला, परंतु आह्मी अंगिकारिलें नाहीं आह्मी आपला नाश करून घेतला असें पाहून त्यांचें मन फारच खार्डल.

१३ “बाहेरील अंधारांत.” माथ्य. ८:१२, यावरील टीका पाहा. ह्मणजे सर्व ढोंग्यांस आणि अपश्वात्ताप्यांस जो दंड परलोकीं लागणार त्यांत.

१४ याप्रकारें बोलाविलेले बहुत, (१) परंतु निवडलेले थोडेके आहेत.

१५ नंतर (२) परोश्यानी जाऊन बोलण्यामध्ये त्याला फाशांत कसे पाडावें याविषयी मसलत केली.

१६ आणि त्यानी आपल्या शिष्यांस हेरोदी यांसुद्धां त्याजकडे पाठवून घटले, हे गुरू, आह्मास ठाऊक आहे कीं, तूं खरा आहेस, आणि देवाचा मार्ग खरेपणाने सांगतोस, आणि कोणाची काळजी धरित नाहीस; कारण कीं माणसांच्या तोंडाकडे तूं पाहत नाहीस.

१७ तर तुला कसे वाटतें, काइसाराला पट्टी देणें हें योग्य आहे किंवा नाही; हें आह्मास सांग.

(१) मात्थ. ७:१४. २०:१६. लूक. १३:२३,२४. (२) मार्क. १२:१३. इ. लूक. २०:२०. इ.

१४ यहूदी बोलाविलेले होते परंतु त्यांतील थोडेके तारण पावण्यासाठीं निवडलेले होते. त्यांतील बहुत एक खास्ताला नाकारून नाश पावले. तसें दुसऱ्या राष्ट्रविषयी. ईश्वर सर्वांस बोलावितो परंतु जे ऐकून शुभवर्तमान आंगिकारितात आणि त्याप्रमाणें चालतात ते थोडेके आहेत. विशेषकरून खास्ताच्या वेळेस खरे विश्वासणारे ते थोडेकेच होते.

१५—२२ मार्कस. १२:१२—१७. लूक. २०:२०—२६ पाहा.

१५ हल्लींहि या परोश्यासारिखे बहुत लोक आहेत. खरेपण काय हें समजायास ते इच्छित नाहीत, केवळ खिस्ती लोकांस कुंठित करावें अथवा फाशांत पाडावें एवढीच त्यांची इच्छा आहे.

१६ “हेरोदी.” ह्मणजे जे हेरोदासारिखे रोमी सर्काराला अनुकूल होते ते. काइसाराला पट्टी देणें योग्य आहे असें ते ह्मणत असत. परंतु हें मत यहूदी आणि विशेषकरून परोशी आंगिकारिनात. परक्या राजाला पट्टी देणें हें मोश्याच्या शास्त्राविरुद्ध आहे अनु. १७:१५ असें ते ह्मणत असत; तर पट्टी देऊं नये, असें घटले ह्मणजे हेरोदी त्याजवर दोष ठेवितील आणि ध्यावी असें घटले ह्मणजे परोशी आणि बहुत करून सर्व लोक हा दांषी व शास्त्र मोडणारा असें ठरवितील ह्मणून त्यांस ठाऊक होतें. तर त्याने आमच्या प्रश्नाचें कसेंहि उत्तर दिलें तरी तो फाशांत पडेल असें त्यांस घाटले. “तूं खरा आहेस इ.” हें सर्व खरेंच होतें तथापि ते आपला हेतु लपविण्यासाठीं केवळ ढोंगाने बोलले.

१७ “काइसाराला.” हें नांव ज्युलियस काइसार याच्या मामून सर्व रोमी

१८ तेव्हां येझू त्यांचें दुष्टपण जाणून बोलला, अहो ढोंगी, माझी परीक्षा कां पाहतां?

१९ पट्टीचा पैका मला दाखवा. तेव्हां त्यानी त्याजकडे पावली आणिली.

२० मग त्याने त्यांस ह्मटलें, हा मुखवटा व पत्ता कोणाचा?

२१ ते त्याला ह्मणाले, काइसाराचा; तेव्हां त्याने त्यांस ह्मटलें, तर काइसाराचें काइसाराला, (१) व देवाचें देवाला (२) भरून द्या.

२२ तेव्हां हें ऐकून ते आश्चर्य करूं लागले, आणि त्याला सोडून गेले.

२३ त्याच दिवसीं (३) पुन्हा उठणें नाहीं असें ह्मणणारे सदोकी (४) यानी त्याजकडे येऊन त्याला विचारिलें कीं,

२४ हे गुरू, मोश्याने सांगितलें कीं, कोणीएक लेंकरें झाल्या-

(१) मात्थ. १७:२५, २७. रोम. १३:७. (२) मल. १:६-८; ३:८-१०. (३) मार्क. १२:१८. इ. लूक. २०:२७ इ. (४) प्रेषि. २:३८.

बादशाहांला देत असत. त्यानी हा प्रश्न केला त्या वेळेस तिबेरयस जो फार तुच्छ व दुष्ट होता तो राज्य करीत होता.

१८ “त्यांचें दुष्टपण जाणून इ.” यावरून खीस्त अंतर्साक्षी होता असें प्रमाण पडतें. “अहो ढोंगी.” त्यांचें ढोंग खीस्ताने पाहिलें आणि याचा दोष त्यांजवर स्पष्टपणें लाविला.

२१, २२ तो पैका काइसाराचा आहे असें प्रमाण त्याची आकृति व पत्ता यांवरून पडलें, ह्मणून त्याला ध्यावा हें योग्य होतें. ज्याचें त्याला देणें हें मत योग्य. परंतु जें जें आत्मास आहे तें सर्व देवाने दिलें तर जी काइसाराची ती काइसाराला देणें योग्य असल्यास किती विशेषेंकरून जीं देवाचीं तीं देवाला देणें योग्य आहे. याप्रमाणें खीस्ताने जरी हेरोद्याचें मत धरण्यासारखें उत्तर दिलें तरी त्याने त्याचें ढोंग आणि दुष्टपण उबडकीस आणून निषेधलें असें कीं ते लाजले आणि विस्मित झाले, आणि लवकर त्याला सोडून गेले. त्याला फाशांत न पाडितां ते स्वतः कुंठित झाले.

२३—३२ मार्कस. १२:१८—२७. व लूका. २०:२७—३८ पाहा. “पुन्हा उठणें नाहीं.” सदोकीयांच्या मताविषयीं मात्थी. ३:७. यावरील टीका पाहा. त्यानी देहाचें पुन्हा उठणें नाकारलें असें केवळ नाहीं, परंतु दूत

वांचून मेला, (१) तर त्याच्या भावाने त्याची बायको घ्यावी, आणि आपल्या भावासाठी संतति उत्पन्न करावी.

२५ तर आह्मांमध्ये सात भाऊ होते, त्यांतला पहिला लग्न करून मेला; आणि त्याला संतति नसतां त्याची बायको त्याच्या भावासाठीं राहिली.

२६ दुसरा व तिसराहि सातव्यापर्यंत तसेच.

२७ आणि सर्वांच्या मागून बायकोहि मेली.

२८ तर पुन्हा उठण्याच्या वेळेस ती त्या सातांतील कोणाची बायको होईल! कारण की ती त्या सर्वांची होती.

२९ तेव्हां येझूने त्यांस उत्तर दिलें कीं, शास्त्र व देवाचें सामर्थ्यहि तुझी जाणत नाहीं (२) यामुळें चुकतां.

३० कारण कीं पुन्हा उठण्याच्या वेळेस ते लग्न करून घेत नाहीत व लग्न करून देतहि नाहीत, तर आकाशातील देवाच्या दुतांसारिखे असतात. (३)

३१ आणि मेलेल्यांच्या पुन्हा उठण्याविषयीं देवाने जें तुझ्यास सांगितलें, तें तुझी वाचिलें नाही काय!

(१) अनु. २५:५. रुथ. १:११. (२) योह. २०:९. (३) मात्थ. १८:१०. १ योह. ३:२.

नाहींत, परलोकवास नाही आणि मरणानंतर आत्मेहि नाहींत असें ते द्वाणत असत.

२५—२८ “सात भाऊ इ.” असी गोष्ट कधीं घडली नसेल. परंतु साध्य होती आणि अवघड उदाहरण व्हांवें द्वाणून त्यांनी ही गोष्ट काढिली. जसी इहलोकीं तसी परलोकीं माणसांची अवस्था होईल असें त्यांस वाटलें आणि सात नवऱ्यांची एकच बायको कसी होईल, ही त्यांची भ्रांति होती.

२९,३० “जाणत नाहीं यामुळें चुकतां.” त्यांनी पुन्हा उठण्याविषयीं खोटें मत धरलें होतें. पुन्हा उठण्यांत लग्न करून घेतील असें शास्त्रांत कोठेंहि सांगितलें नाहीं. खास्ताने त्यांची चूक काढून त्यांस समजाविलें कीं माणसाची परलोकींची अवस्था वेगळी होईल. तेथें लग्नाचा संबंध राहणार नाहीं. याप्रमाणें सदोकी याची हरकत नाहींसी झाली.

३१,३२ एथें खीस्त त्यांच्याच शास्त्रांतून पुन्हा उठण्याविषयीं प्रमाण काढून पटवितो. निर्ग. ३:६, १५. जेव्हां देवाने हें वाक्य सांगितलें तेव्हां

३२ कीं, मी आब्राहामाचा देव (१) व इसाकाचा देव व याकोबाचा देव आहे. देव हा मेलेल्यांचा देव नव्हे, जीवतांचा आहे.

३३ तेव्हां हें ऐकून समुदाय त्याच्या उपदेशावरून आश्चर्य करूं लागले. (२)

३४ नंतर त्याने सदोकी कुंठिन केले हें ऐकून परोशी एकवट झाले.

३५ तेव्हां त्यांतील एका शाख्याने (३) त्याची परीक्षा पाहण्याकरितां विचारिलें कीं,

३६ हे गुरू, नेमशास्त्रांत कोणती आज्ञा मोठी?

३७ मग येशू त्याला ह्मणाला, (४) तुझा देव प्रभु यावर तूं आप-

(१) निर्ग. ३:६, १५, १६. इब्री ११:१६. (२) माथ्य ७:२८. मार्क. १२:१७.

(३) लूक १०:२५ इ. (४) अनु. ६:५; १०:१२.

आब्राहाम, इसाक आणि याकोब मरून गेले होते तरी देवाने सांगितलें कीं मी त्यांचा देव आहे. तर ते त्या वेळेस होते असें असावे; कारण जे नाहींसे झाले त्यांचा देव तो कसा होईल? तो मेलेल्यांचा, ह्मणजे जे नाहींसे झाले त्यांचा नव्हे तर जीवतांचा देव आहे. याप्रमाणें त्यांच्याच शास्त्रावरून देखील त्यांचें मत खोटें पडलें.

३४-४० मार्क. १२:२८-३४. पाहा. सदोकी कुंठित झाले यावरून परोशी हर्ष पावले असतील, तरी तेहि खीस्ताचे शत्रू होते आणि अभिमान धरून आपण त्याला फाशांत पाडूं असें मनांत आणून आले.

३५ हेरोदी यानी खीस्ताची परीक्षा राजनीतिविषयी आणि सदोक्यानी पुन्हा उठण्याविषयी घेतली होती. आतां परोशी शास्त्राविषयी त्याची परीक्षा पाहतात.

३६ “कोणती आज्ञा मोठी?” याविषयी यहूदी पुष्कळ वाद करित असत. कोणी कोणी यज्ञपशू विशेष असें ह्मणत. दुसरे कित्येक सुंता विशेष आहे असें ह्मणत असत.

३७ “येशू त्याला ह्मणाला इ.” मार्कस ह्मणतो कीं आदीं तो बोलला, हे इस्राएला, तूं एक, प्रभु आमचा देव तो एक प्रभु आहे. देव एकच हा सिद्धांत मुख्य आणि मुळचा आहे ह्मणून खीस्ताने या ठिकाणीं काढिला. मग या एकाच देवावर कसी प्रीति करावी, ही सर्वांहून विशेष व भारी गोष्ट आहे असें त्याने दाखविलें. “सर्व अंतःकरणाने इ.” ह्मणजे दुसऱ्या सर्व गोष्टींपेक्षां देवावर अधिक निष्ठा व प्रीति करावी. दुसरा कोणी अथवा

त्या सर्व अंतःकरणाने व आपल्या सर्व जिवाने व आपल्या सर्व मनाने प्रीति कर;

३८ हीच पहिली व मोठी आज्ञा आहे.

३९ आणि दुसरी ती इजसारिखी आहे की, (१) तूं जसी आपणावर तसी आपल्या शेजाऱ्यावर प्रीति कर.

४० या दोन आज्ञांत सर्व नेमशास्त्र व भविष्यशास्त्र आटलीं आहेत. (२)

(१) लेवी १९:१८.

(२) रोम. १३:९. याक. २:८.

कोणतीहि वस्तू अंतःकरणाला इतकी प्रिय नसावी. आपल्या जीवावर देखील इतकी प्रीति नसावी. जो कोणी या आज्ञांप्रमाणें करितो तो देवाच्या गौरवाकरितां आपला जीव द्यायास तयार आहे. आपलीं अवधीं देवाला सोपून द्यावीं आणि त्यासाठीं जगावें अथवा मरावें हें त्याला बरें वाटेले.

३८ “हीच पहिली इ.” द्वयजे मुख्य. ही आज्ञा बाकीच्या सर्व आज्ञांचें मूळ आहे. सर्वांवर त्यांच्या श्रेष्ठपणाप्रमाणें प्रीति करायाची आहे. देव सर्वांहून श्रेष्ठ व गौरवी आहे द्वयणून त्याजवर सर्वांहून अधिक व पूर्ण प्रीति केली पाहिजे. अनु. ६:२.

३९ “दुसरी ती इजसारिखी आहे.” लेवी. १९:१८. शास्त्राने हें विचारिलें नव्हतें पण ख्रीस्त शास्त्राचा सर्व सारांश काढून सांगतो. मार्थी. १९:१९. यावरील व्याख्या व रोम. १३:९. पाहा. मार्कस द्वयणतो यापेक्षां दुसरी कोणतीहि आज्ञा मोठी नाही.

४० “या दोन आज्ञांत इ.” द्वयजे मोश्याने व भविष्यवाद्यांनी जें जें लिहिलें त्या सर्वांचा सारांश या दोन आज्ञांत येतो. माणसानी देवावर व एकमेकांवर प्रीति करावी हाच धर्म, हाच धार्मिकपणा आहे. माणसानी ही प्रीति करावी, हा मोश्याचा व भविष्यवाद्यांचा, आणि ख्रीस्ताचा व प्रेषितांचा हेतु व इच्छा होती. मार्कस (१२:३२—३४.) द्वयणतो की, तो शास्त्री बोलला, हे गुरू, बरें, खरें बोललास, आणि कबूल झाला कीं असी प्रीति करणें हें सर्व होम व यज्ञ यापेक्षां अधिक आहे. ख्रीस्ताने हें पाहून त्याला द्याटलें, तूं देवाच्या राज्यापासून दूर नाहीस. त्याच्या मनाची खातरी झाली आणि तो ख्रीस्ताचा उपदेश स्वीकारण्यासारिखा झाला असें दिसतें. मार्कस आणि लूका द्वयणतात कीं तेव्हांपासून कोणीहि त्याला अणखी विचारायास धजेना. त्या सर्व पंथानी ख्रीस्ताला फाशांत पाडावयास प्रयत्न

४१ आणि परोशी मिळाले असतां त्यांस येझूने विचारिलें कीं;

४२ खीस्ताविषयीं तुझ्यास (१) कसें वाटते? तो कोणाचा पुत्र? ते त्याला ह्मणाले, दाविदाचा.

४३ त्याने त्यांस ह्मटलें, तर दावीद आत्म्याकडून त्याला प्रभु, (२) असें कां ह्मणतो कीं,

४४ प्रभूने माझ्या प्रभूला सांगितलें, मी तुझ्या शत्रूंंस तुझ्या पायांचें आसन करीन तोंपर्यंत तूं माझ्या उजवाकडे बस!

४५ यास्तव दावीद त्याला प्रभू असें ह्मणतो, तर मग तो त्याचा पुत्र कसा होईल?

४६ तेव्हां कोणाच्याने त्याला एका शब्दाने देखील उत्तर देव-वेना, (३) आणि त्या दिवसापासून कोणीहि त्याला अणखी विचारा-यास धजला नाही. (४)

(१) मार्क. १२:३५. इ. लूक २०:४१. इ. (२) गीत ११०:१. प्रेषि. २:३४,३५. इब्रौ १:१३:१०:१२:१३. (३) लूक १४:६६. मार्क. १२:३४. लूक २०:४०.

केला होता, परंतु त्याने ज्ञानाने उत्तर केलें, असें कीं ते सर्व विस्मित होऊन कुंठित झाले.

४१—४६. मार्कस. १२:३५—३७. व लूका. २०:४१—४४. परोशी इत्यादि कुंठित झाल्यावर खीस्ताने त्यांस एक प्रश्न केला. ते आपल्या शास्त्रांतल्या भविष्यसूचनाविषयीं फार अडाणी होते आणि मशीहाविषयीं त्यांची मोठी भ्रांति होती. हें दाखवावें आणि त्यांस आपणाविषयीं बरो-बर समजवावें या हेतूने खीस्ताने हा प्रश्न केला.

“दावीदाचा.” मशीहा दावीदाच्या वंशांतला यायाचा असें सर्व यहू-द्यांचें मत होतें. याविषयीं जुन्या करारांत स्पष्ट सांगितलें होतें. तसाच तो देवहि होईल आणि त्यांचें राज्य या जगाचें नाही असेंहि त्यांच्या शास्त्रांत दाखविलें होतें. तथापि त्यांनी ही गोष्ट ध्यानांत ठेविली नाही, परंतु तो दावीदाचा पुत्र असून त्याच्या गादीवर बसेल आणि आमचे सर्व शत्रू मारून आम्हास मोठें व पराक्रमी राष्ट्र करील एवढें ते मनांत आणीत असत. “तर दावीद आत्म्याकडून त्याला प्रभू, असें कां ह्मणतो?” गीतें. ११०:१. या प्रश्नावरून खीस्ताने त्यांची भ्रांती स्पष्ट काढून दाखविली. त्याने दाखविलें कीं, जरी तो दावीदाचा पुत्र आहे तरी दावीदाने त्याला प्रभू

झटलें आणि यावरून प्रमाण पटतें कीं तो दावीदापेक्षां कोणी थोर व श्रेष्ठ आहे असें दावीदानेहि त्याला मोजलें. तो दावीदाचा पुत्र व प्रभुहि कसा आहे याचें उत्तर ते बायास समर्थ नव्हते. जर खीस्त दावीदापेक्षां श्रेष्ठ आहे आणि दावीदाने त्याला प्रभु झटलें त्याच वेळेस जर खीस्त होता तर तो दावीदाचा पुत्र कसा. या प्रश्नाला एकच उत्तर होंतें असें कीं, खीस्त देव असून मनुष्य झाला. तो देवाने दावीदाचा पुत्र आहे परंतु देवपणांन तो सर्वकाळापासून आहे. जरी दावीदाचा पुत्र तरी तो त्याचा प्रभु आणि देवहि आहे. तो आपल्या वैश्यांस आपल्या पायांचें आसन करीलच करील. गीतें. २:९,१२. इब्री. १०:१३. १ करिं. १५:२५.

सूचना १ जे तारण पावण्यास बोलाविले आहेत, असे बहुत लोक शुभवर्तमान धिकारून आपल्या पापांत मरून नाश पावतील, आणि याचा दोष त्याकडेच होईल. देवाने त्यांस आमंत्रण केलें परंतु ते येईनात झणून नाश पावले. ओ. ३. २ देवाचें शुभवर्तमान नाकारणें हें फार अनुपकारी होणें असें आहे. ओ. ३-५. देवाने आपला पुत्र आझासाठीं मरायाला दिल्या. तो आझावर कृपा करून आला, तो अझून आझास तारण द्यायाला बोलावितो. असें असतां जे ही अनंत कृपा अवेरितात त्यांस हाय हाय! ३ गर्विष्ठ आणि द्रव्यवान हे देवाचें आमंत्रण अवेरून नाश पावतात इतक्यांत बहुत गरीब व दरिद्री खीस्ताला शरण जाऊन तारण पावतील. उ. ९,१०. ४ झडती घेण्याचा दिवस येणार आहे ३:११. तेव्हां खीस्ताची दृष्टी आझावर होईल. तो आमची झडती घेईल. आझी त्याला शरण जाऊन त्याच्या पुण्याचें तेजस्वी वस्त्र घातलें कीं काय? किंवा तें धिकारून आपल्या पुण्याच्या मळीण विंध्या घातल्या याविषयीं तो पाहील. तेव्हां खरा पश्चात्ताप, खरा विश्वास, वास्तविक सुभक्ति, शुद्ध मन आणि शुद्ध आचरण हींच मात्र चालतील. ढोंग ईश्वरासमोर चालणार नाहीं. आपण फसावें हें किती मूर्खपण! देवाला फसवायास पाहावें हें पाप आणि वेडेपण आहे. देव सर्वांचें अंतःकरण जाणतो आणि जे ढोंगाने येतात त्यांचें देवाला तेव्हांच कळतें. ५ अधिकाऱ्यांस मान देणें उ. २१. ते कदाचित् दुष्ट असतील तरी सर्कार देवाकडून नेमले आहेत. रोम. १३:१. झणून आझी नम्र, सहनशील, व आज्ञांकित असावें. माथी. २३:३. तथापि सर्कारचा हुकूम देवाच्या आज्ञाप्रमाणें आहे तेथवरच मानिला पाहिजे; देवाच्या आज्ञाविरुद्ध असल्यास मानू नये. मनुष्यापेक्षां देवाचें ऐकलें पाहिजे. ६ अमुक सिद्धांत खोटा असें जर कोणी दाखवूं लागतात तर आपण तो सिद्धांत समजतो किंवा नाही याविषयीं त्यानी संभाळावें उ. २९. सदोक्त्यानी पुन्हा उठणें बरोबर समजलें नव्हतें झणून त्याविषयीं दिकत न घेतां तें कसें

अध्याय २३.

- १ तेव्हां येशू समुद्रायांस व आपल्या शिष्यांस ल्हंगाला,
- २ शास्त्री (१) व परोशी मोश्याच्या आसनावर बसले आहेत.
- ३ यासब जें जें ते तुह्यास पाळयास सांगील, तें अवघें पाळा

(१) मल. २:७.

आणि परलोकवास कसा होईल याविषयी विचारायाचें हांतें. ७ जें मेलें ते पुन्हा उठतीलच उ. ३१,३२. परलोकवास आहेच, हें शारत्रावरून प्रगट झालें आहे. आपले जे धार्मिक सोयरे धायरे मेलें ते देवाजवळ पूर्ण सुख पावले आहेत, यावरून आपण आनंद करावा. आणि आपण त्यांकडे जातो, आपणासहि तें सुख मिळेल, आणि तेव्हां आपण दुतांसारिखे होऊं आणि सर्व पाप दुःख व मरण यांपासून मोक्तले होऊं असें मनांत आणून आपण देवाच्या सेवेत तत्पर राहून ऐहिक दुःख सहनशीलतेने व संतोषाने सोसावें. ८ आपण संपूर्ण हृदयाने देवावर प्रीति करावी. उ. ३७. देव प्रीतिपात्र आहे. तो पूर्ण आहे. त्याचे सर्व गुण पूर्ण आहेत. लाहान व थोर, बाल व वृद्ध, सर्वांनी आपल्या संपूर्ण जीवाने मरण येई तोपर्यंत देवावर प्रीति करित जावें. ९ आपण शेजाऱ्यांवरहि प्रीति करावी. उ. ३९. त्यांनी आह्मांसीं करावें ह्मणून इच्छितो तसें आपण त्यांसीं केलें पाहिजे. नियमशास्त्र व भविष्यशास्त्र यांचा सारांश हाच आहे. सर्वांनी असें केलें तर सर्व जगामध्यें कल्याण आणि सुख कसें वाढेल बरें? १० खीस्ताविषयी तुह्यास कसें वाटतें? उ. ४२. असें प्रत्येकास विचारितो. तुमचें मत काय आहे? तो देव व मनुष्यहि आहे किंवा केवळ मनुष्य? तुम्ही त्याला कसें मानितां? तो पवित्र व प्रीतिपात्र असें मानून तुम्ही त्याजवर प्रीति व भरवसा ठेवितां काय? हाच तारणारा मला पाहिजे असें समजून तुम्ही त्याजवर सर्व आशा ठेवितां काय? मी पापी व लाचार, तो पवित्र व सर्वसमर्थ तारणारा असें मानून तुम्ही त्याला शरण जातां आणि त्याचें पुण्य आपलें असें करून ध्यावयास प्रयत्न करितां कीं काय? सर्वांनी समजावें कीं येशू खीस्त याकडूनच आशा आहे. याला धिक्कारावें हें पाप मोठें, भयंकर आणि नाशकारक आहे. जो खीस्ताला धिक्कारितो तो आपला एकच आशा आणि आश्रय तुच्छ मानून नाश पावतो.

२ "मोश्याच्या आसनावर." मोश्याने नेमशास्त्र दिलें आणि तें उलगडून सांगणें हें परोशी व शास्त्री यांचें काम होतें.

३ "जें जें इ." ह्मणजे जें शास्त्राप्रमाणें आहे तें पाळावयास सांगतील

व करा; परंतु त्यांच्या करण्यांप्रमाणे करूं नका, कारण कीं ते सांगतात खरे पण करीत नाहीत. (१)

४ अणखी ते भारी व वाहायास अवघड (२) असीं ओझीं बांधून मागसांच्या खांद्यावर देतात, परंतु ते आपल्या बोटाने देखील तीं हालविण्यास इच्छीत नाहीत.

५ आणि आपलीं सर्व कामें (३) माणसानी पाहावीं झणून करितात, आणि आपलीं स्मरणपत्रें हंड करितात, (४) आणि आपल्या वस्त्रांचे कांठ वाढवितात.

(१) रोम. २:२१-२३.

(२) प्रेषि. १५:१०.

(३) माल्थ ६:१-१६.

(४) गण. १५:३८.

तर पाळा. असा अर्थ समजला पाहिजे, कारण कीं ते कधी कधी आपल्या सांप्रदायेंकरून देवाच्या आज्ञा मोडीत असत. माल्थी. १५:१-६. परंतु जरी शास्त्राप्रमाणें करीत नसत तरी ते फारकरून बरोबर सांगत असत. ते लोकांस सांगत पण स्वतः करीत नसत.

४ “ते भारी . . . ओझीं इ.” झणजे पशुयज्ञ, सुंता इत्यादि क्रियासंबंधी गोष्टी. याविषयीं पेत्रस झणतो कीं आमचे पूर्वज व आझीहि वाहायास समर्थ नव्हतां. प्रेषि. १५:१०. ह्या सर्व गोष्टी पाळायास शास्त्री व परोशी लोकांस निक्षूण सांगत पण याविषयीं ते स्वतः खर्च अथवा साह्य करीत नसत. हळीं जे लोकांवर भार ठेवितात आणि जप तप, उपास, देहदंड, जत्रेस जाणें, मूर्तिपूजा करणें इत्यादि बहुत क्रिया केल्या पाहिजेत आणि विशेषकरून आझ्यास दक्षिणा द्या असें सांगतात ते त्यांसारखे आहेत कीं नाहीत!

५ “स्मरणपत्रें इ.” इत्री चर्मपटाच्या पटीवर शास्त्रांतील अमुक वाक्यें लिहून, हीं ताईत तोडगे असें मानून नेसत असत. ही रीत त्यांनी निर्गम. १३:१६. यावरून चालू केली, पण याचा अर्थ अगदीं चुकला. नीति. ३:१,३. ६:२१. पाहा. ते एक स्मरणपत्र सभेंत जाते वेळेस कपालावर धालीत असत. तें चार पट्याचें होत असे. पहिल्या पटीवर निर्ग. १२:६-१०, दुसऱ्यावर निर्ग. १३:११-२१. तिसऱ्यावर, अनु. ६:४-९. आणि चवथ्यावर अनु. ११:१८-२१. असें लिहिलें होतें. ते दुसऱ्या प्रकारचें स्मरणपत्र कोपऱ्याच्या खिळीच्या आंतल्या बाजूस बांधीत असत. आपण शास्त्राचा विशेष सन्मान करितों असें दाखविण्याकरितां परोशी

६ अणखी जेवणांमध्ये मुख्य त्रैठकी व सभास्थानांमध्ये मुख्य आसने, (१)

७ आणि चव्हाळ्यांमध्ये मुजरे घेणे, आणि माणसांकडून गुरुजी गुरुजी असें ह्मणवून घेणे, हे त्यांस आवडले.

८ परंतु तुझी आपल्यांस (२) गुरुजी असें ह्मणवून घेऊं नका; कारण कीं तुमचा एकच गुरु खीस्त आहे, आणि तुझी सर्व भाऊ आहां.

९ आणि पृथ्वीवर कोणाला बाप ह्मणूं नका, कारण कीं जो आकाशामध्ये तो तुमचा एकच बाप आहे. (३)

(१) मार्क. १२:३८. इ. लूक. ११:४३. इ. (२) याक. ३:१. (३) माथ्य. ३:९.

आपलीं हीं स्मरणपत्रें विस्तीर्ण करीत असत. “वस्त्रांचे कांठ इ.” ह्मणजे झालर. त्यानी ही झालर आपल्या वस्त्रांच्या काठांस लावावी अशी आज्ञा होती यासाठीं कीं त्यानी दुसऱ्या लोकांपासून वेगळें राहावें आणि देवाच्या सर्व आज्ञा आठवून पाळाव्या. गण. १५,३८—४० अनु. २२:१२.

६,७ सन्मान पावावा अशी त्यांची मोठी आवड होती. लोकानी त्यांस स्वामी ह्मणावें आणि त्यांस मोठें मानावें हें त्यांस फार आवडे. आणि हल्लीं असे कोणी लोक नाहीत काय? माणसानी पाहावें व मोठी अब्रू आपल्यांस मिळावी अस्या हेतूने कोणी आपलीं कृत्यें करीत नाहीत काय? जे आपलें तोंड व जटाजूट राखेने भरतात, फार वाटलेलें नख अथवा दुसरी विलक्षण गोष्ट दाखवून आपण कोणी मोठे पुण्यावान आहों असा मीस जे दाखवितात ते याच हेतूने करितात कीं नाहीत?

८ “परंतु तुझी आपल्यांस गुरुजी इ.” खीस्ताने आपल्या शिष्यांस अशा सन्मानाच्या संज्ञा घेणे मना केलें. मीच तुमचा स्वामी आहे आणि तुझी सर्व भाऊ असें कारण त्याने दाखविलें. ख्रिस्ती लोकानी जगापासून आणि एकमेकांपासून सन्मान पावण्याची आवड दाखवावी हें योग्य नाही. खीस्ताला सर्व मान द्यावा आणि ख्रिस्त्यानी सारखेंच भाऊप्रमाणें मोजलें जावें.

९ “बाप ह्मणूं नका इ.” जो खरोखर बाप त्याला ह्मणायाला बाध नाही आणि एथें मना केलें नाही. आईबापांस मान द्यावा अशी देवाची आज्ञा आहे. निर्ग. २०:१२; माथ्यी. १५:४. एफे. ६:१,२,३. परंतु दुसऱ्या कोणीएकाला विशेष अधिकार व थोरपण आहे असें मानून त्याला बाप ह्मणावें हें योग्य नाही. या अर्थी केवळ देव आमचा बाप आहे. त्यालाच पूर्ण अधिकार आहे.

१० आणि आपल्यास गुरुजी असें ह्मणवून घेऊं नका, कारण कीं तुमचा एकच गुरु खीस्त आहे.

११ परंतु जो तुझामध्ये मोठा (१) त्याने तुमचा चाकर व्हावें.

१२ आणि जो कोणी आपणाला उंच करील (२) तो नीच होईल, आणि जो कोणी आपणाला नीच करील तो उंच होईल.

१३ आणि अहो शास्त्री व परोक्षी, तुझा ढोंग्यांस हाय हाय, कां कीं तुझी आकाशाचें राज्य माणसांपुढे बंद करितां, ह्मणजे तुझी स्वतां आंत जात नाहीं, आणि आंत जाणाऱ्यांसहि जाऊं देत नाहीं.

(१) मात्थ. २०:२६,२७.

(२) नीति १५:३३. याक. ४:६.

१० या वाक्यावरून अधिकाऱ्यांस योग्य संज्ञा व पदवी देणें मना केलें नाहीं. त्यांस मान देणें योग्य आहे. मात्थी. २२:२१. रोम. १३:७.१ पेत्र- २:१७. खीस्ताने केवळ आपल्या लोकांमध्ये सन्मानाच्या फुकट संज्ञा व श्रेष्ठपण मना केलें.

११,१२ जो नम्र व लीन आहे त्याला देव विशेष मान देईल. मात्थी, २०:२६. यावरील व्याख्या पाहा.

१३ “तुझा ढोंग्यांस हाय हाय.” तुझी ढोंगी आहां आणि तुझावर दंड येईलच येईल. खीस्ताने हा भयंकर व मनांत ठसण्यासारखा उपदेश देवळांत मोठया समुदायामध्ये केला. हा त्याचा शेवटला उपदेश होता आणि त्याने अगोदर जें जें सांगितलें होतें त्या सर्वांचा सारांश होता. “विधवांचीं घरे.” ह्मणजे मालमत्ता. आपण फार ज्ञानी, न्यायी व कृपाळू असें ते दाखवीत असत, ह्मणून विधवे, गरीब इत्यादि आपली मालमत्ता सुरक्षित राखण्यासाठीं त्यांच्या हवालीं ठेवीत असत, मग त्यांस फसवून ते काढून घेत असत. अणखी ते धार्मिकपणाचें सोंग दाखवून धर्मसंबंधी कामाबद्दल बहुत मागून घेत असत. “ढोंगाने.” ह्मणजे आपण फार धार्मिक असें दाखवून गरीब लोकांस अधिक फसवावें ह्मणून ते कधीं कधीं तीन तासांपर्यंत प्रार्थना करित असत. फार वेळ प्रार्थना करित यांत कांहीं वाईट म्हणतें, परंतु ढोंगाने केली यांत पाप होतें. “आकाशाचें राज्य — बंद करितां.” त्यांनी मशीहाविषयीं खोटीं मते शिकवून आणि व्यर्थ सांप्रदायेंकरून आकाशाचें राज्य बंद केलें. जेव्हां बहुत लोक खीस्तावर विश्वास ठेवून राज्यांत ह्मणजे ख्रिस्ती मंडळांत जाण्यासारखे होतें तेव्हां त्यांनी अडथळा घालून प्रतिबंध केला. लूका. (११:५२) ह्मणतो कीं, तुझी ज्ञानाची कित्ती

१४ अहो शास्त्री व परोशी, तुझा ढोंग्यांस हाय हाय, कां कीं तुझी विधवांचीं घरे (१) खाऊन टाकितां, आणि ढोंगाने लांबलांब प्रार्थना करितां, यामुळे तुझी अधिक दंड पावाल!

१५ अहो शास्त्री व परोशी, तुझा ढोंग्यांस हाय हाय; कारण कीं तुझी एक शिष्य मिळवायासाठीं समुद्र व भूमि फिरतां, आणि मिळाला ह्मणजे तुझी खाला नरकास योग्य आपल्याहून दुप्पट करितां. (२)

१६ अहो अंधळे वाटाडे, (३) तुझास हाय हाय; कां कीं तुझी ह्मणतां, कोणी देवळाची शपथ वाहिली! तर तें काहीं नाहीं; परंतु कोणी देवळांतील सोन्याची शपथ वाहिली तर तो ऋणी होईल.

१७ अहो मूर्ख (४) व अंधळे, मोठें तर कोणतें, सोनें अथवा सोनें पवित्र करणारे देऊळ तें!

(१) २ तिम. ३:६. तित. १:११.

(२) येह. ८:४४. प्रेषि. १३:१०. एफ. २:३.

(३) १५:१४.

(४) गीत. ९४:८.

नेली आहे तुझी स्वतः आंत गेला नाहीं व आंत जाणाऱ्यांस मना केलें, ह्मणजे लोकानी खीस्तावर विश्वास न ठेवावा ह्मणून त्याविषयींच्या भविष्यवादाच्या खोट्या व्याख्या सांगत असत. हल्लीं कितीएक लोक तसेंच करितात. ते खीस्ताला अंगीकारित नाहींत असें केवळ नव्हे, परंतु जे पश्चात्ताप करून त्याला अंगीकारण्यास तयार आहेत त्यांस नाव ठेवून, थट्टा, निंदा इत्यादि करून प्रतिबंध करतात.

१५ “शिष्य.” ह्मणजे जे परदेशस्थ यहूदी धर्मानुसरणारे झाले ते. परोशी आपली संख्या वाढवावी अथवा त्यांपासून काहीं लाभ घ्यावा ह्मणून असे शिष्य बहुत प्रयत्न करून मिळवीत असत, परंतु मिळाल्यावर त्यांस शिकवीत नसत आणि हे शिष्य फार दुर्व्यसनी व अगदीं दुष्ट होत असत.

१६ “शपथ वाहिली इ.” माथी. ५:३२—३७ यावरील सांगितलेलें तें पाहा. “तें काहीं नाहीं.” ह्मणजे पाळण्याचें अगत्य नाहीं. “सोन्याची.” सोनें हें देवळांतील दुसऱ्या सर्व भागापेक्षां ते अधिक पवित्र मानित असत. “तो ऋणी होईल.” ह्मणजे शपथ फेडाय्यास बांधिला आहे.

१७ हें सोनें दुसऱ्या ठिकाणीं असल्यास पवित्र नव्हतें. तें देवळावरून पवित्र होतें. हें देवळांतील दुसऱ्या सर्व भागापेक्षां पवित्र मानावें हा केवढा भ्रम!

१८ आणि कोणी वेदीची शपथ वाहिली तर तें कांहीं नाहीं, परंतु तिजवर अर्पिलेल्याची शपथ कोणी वाहिली तर तो ऋणी होईल.

१९ अहो मूर्ख व अंधळे, मोठें तर कोणतें, अर्पण किंवा अर्पण पवित्र करणारी वेदी ती! (१)

२० यास्तव जो वेदीची शपथ वाहतो तो तिचा व तिजवारील अध्यांची शपथ वाहतो.

२१ आणि जो देवळाचा शपथ वाहतो तो त्याची व त्यांतल्या राहाणाऱ्याची (२) शपथ वाहतो.

२२ आणि जो आकाशाची शपथ वाहतो तो देवाच्या आसनाची (३) व त्यावरील वसणाऱ्याची शपथ वाहतो.

२३ अहो शास्त्री व परोशी, तुम्हा ढोंग्यास हाय हाय; कां कीं (४) पुदिना व शेफा व जिरे यांचा दाहावा भाग तुम्ही देतां परंतु नेमशा.

(१) निर्ग. २९:३७;३०:२९. (२) २काल. ६:२. गीत. २६:८ (३) गीत. ११:४. यशा. ६६:१. मात्थ. ५:३४. (४) लूक. ११:४२.

१८-२० “वेदीची इ.” या पितळाच्या वेदीची लांबी रुंदी सुमारे तीस फूट व उंची पंधरा फूट होती. २. काल. ४:१. तिजवरील अर्पण पशु व पांखरें असें होत असे. जसें सोनें देवळावरून तसें अर्पण वेदीवरून पवित्र झालें. तर देवळाची व वेदीची शपथ विशेष होती ह्मणून त्यांची चाल उगीच होती.

२१ “त्यांतल्या राहणाऱ्याची.” ह्मणजे देवाची. १ राज. ८:१०, १३. गीतें. ८०:१.

२२ “देवाच्या आसनाची.” आकाश देवाचें आसन आहे. मात्थी ५:३४. तेथें तो वैभवांत बसतो ह्मणून त्याचें राजासन ह्मटलें आहे. या वाक्यांत खीस्त शिकवितो कीं, जर कोणी कशाची शपथ वाहतो तर तो देव साक्षी करून ठेवितो ह्मणून त्याची शपथ फेडिली पाहिजे. कशाची शपथ उगीच वाहावी हें मूर्खपण व पाप आहे.

२३ “यांचा दाहावा भाग इ.” यहूद्यानी आपल्या सर्व मालमत्तेचा दशमांश याजकांस द्यावा असा नेम होता. गण. १८:२०-२४. दुसरा दशमांश ते देवळाच्या भजनावहल देत असत, आणि दर तिसऱ्या वर्षी ते अणखी एक दशमांश गरीब लोकांस देत असत. अनु. १४:२८, २९. याप्रमाणें ते आपल्या मालमत्तेचा सुमारे एक तृतीयांश दान धर्म देत असत. शेतां-

स्त्रांतल मुख्य गोष्टी (१) ह्यणजे न्याय व दया व विश्वास या तुझी टाकिल्या; या करायाच्या होत्या, आणि त्या सोडायाच्या नव्हत्या.

२४ अहो अंधळे वाटाडे, तुझी मुरकुटाला गाळितां, आणि उंटाला गिळितां.

२५ अहो शास्त्री व परोशी, तुझा ढोंग्यांस हाय हाय, कारण कीं (२) ताट वाटी बाहेरून साफ करितां, आणि तीं आंतून लूट व चळ्याकार यानी भरलीं आहेत.

२६ अरे अंधळ्या परोश्या, ताट वाटी बाहेरून साफ व्हावी ह्यणून पाहिल्याने तीं आंतून साफ कर.

२७ अहो शास्त्री व परोशी, तुझा ढोंग्यांस हाय हाय; कारण कीं तुझी चुना लावलेल्या कबरांसारिखे (३) आहां, त्या बाहेरून सुंदर

(१) १ शसु. १५:२२. इमं. २२:१५, १६. होशे. ६:६. मा. ६:८. मात्थ. ९:१३.

(२) मार्क. ७:४.

(३) लूक. ११:४४. प्रेषि. २३:३.

तलें उत्पन्न यांचा दशमांश द्यावा असा नेम होता. अनु. १४:२२. पुदिना इत्यादि भाजीविषयीं काहीं सांगितलें नव्हतें. परंतु परोशी इतके खरमरे होते कीं यांचाहि दशमांश दिव्हा पाहिजे असें ते शिकवीत असत. अशा झुल्लक गोष्टीविषयीं फार जपून ते विशेष भारी गोष्टी अगदी सोडीत असत. तसेंच हल्लीं कितीएक लोक अगदीं लहानशा क्रियासंबंधी गोष्टीविषयीं फार जपतात, पण इतक्यांत प्रसंग पाहून ते आपल्या शेजाऱ्यांस फसवितात व विश्वास घातक होतात. परंतु ईश्वर अंतःकरण पारखितो.

२४ “मुरकुटाला गाळितां इ.” ही ह्यण परोश्यांच्या वर्तणुकीला बरोबर लागली. ते अगदी झुल्लक गोष्टी पाळ्यास निक्षूण सांगत असत पण त्याच वेळेस ढोंग, कपट, जुलूम इत्यादि मोठीं पापें करित असत.

२५, २६ “बाहेरून साफ करितां.” हात धुणें, स्नान अर्पण इत्यादि क्रियांविषयीं ते फार जपत असत. परंतु त्या भांड्यांसारिखे ते जरी बाहेरून साफ तरी त्यांचीं अंतःकरणें ढोंग, कपट, जबरदस्ती इत्यादि सर्व प्रकारच्या दुष्टपणाने अगदी भरलीं होतीं. त्या परोश्यांसारिखे बहुत आहेत. खीस्ताने त्यांस शिकविलें कीं, अंतःकरण शुद्ध असलें पाहिजे, नाहीं तर बाह्यात्कारी शुद्धता उपयोगी नाहीं.

२७, २८ “चुना लावलेल्या कबरांसारिखे आहां.” असीं प्रेतस्थानें बाहेरून सुंदर दिसतात खरें, परंतु आंत पाहिलें ह्यणजे केवळ हाडें व कुज-

दिसतात खऱ्या, परंतु आंतून मेलेल्यांच्या हाडानी व सर्व मळाने भरलेल्या आहेत.

२८ तसेंच तुम्ही बाहेरून माणसांस नीतिमान दिसतां, खरें, परंतु आंतून ढोंगाने व अन्यायाने भरले आहां.

२९ अहो शास्त्री व परोशी, तुम्हा ढोंग्यांस हाय हाय, कारण कीं तुम्ही भविष्यवाद्यांच्या कबरा बांधितां, आणि नीतिमानांचीं थडीं सुंदर करितां;

३० आणि झणतां, आम्ही आपल्या वडिलांच्या दिवसांत असतो तर भविष्यवाद्यांच्या घाताविषयीं त्यांचे सोबती झालों नसतो.

३१ याप्रमाणें तुम्ही भविष्यवाद्यांचा घात करणाऱ्यांचे (१) पुत्र आहां, असी तुम्ही आपल्याविषयीं साक्ष देतां.

३२ तर तुम्ही आपल्या वडिलांचें माप भरा. (२)

३३ अहो साप, फुरस्यांच्या पिलानो, (३) नरकदंड कसा चुकवाल ?

(१) प्रेषि. ७:५२. १थेस्स. २:१५. (२) उत्प. १५:१६. १थेस्स. २:१६. (३) माथ ३:७.

लेलीं प्रेतें भरलीं आहेत. तसीच त्या माणसांची गोष्ट. ही उपमा त्यांस बरोबरच लागली.

२९-३२ “तुम्ही भविष्यवाद्यांच्या कबरा बांधितां इ.” भविष्यवाद्यांस मान देण्याकरितां बांधितों असें निमित्त ते झणत असत, तरी आपण त्यांस बांधणाऱ्यांचे पुत्र आहों आणि त्यांसारखे आहों असें त्यांचें मन साक्ष देत होतें आणि ते आपल्या वर्तणुकीवरूनहि तसीच साक्ष देत होते. “वडिलांचें माप भरा.” जेव्हां त्यांनी खीस्ताला वधस्तंभीं दिल्लें आणी प्रेषितांचा पाठलाग केला तेव्हां त्यांनी हें परिमाण पूर्ण केलें. त्याच वेळेस त्यांचा स्वभाव कसा होता आणि ते काय करणार होते हें खीस्ताला माहीत होतें.

३३ “अहो साप. इ.” जरी ते धार्मिकपणाचा मीस दाखवीत असत तरी त्यांचें अंतःकरण फार धूर्त व दुष्ट होतें झणून खीस्ताने त्यांस असें झटलें. उत्प. ३:१-५; माथी. १२:३४. ते इतके ढोंगी व दुष्ट होते कीं सर्वकाळचा दंड चुकवावा हें साध्य नव्हतें. त्यांचें अंतःकरण खीस्ताला ठाऊक होतें आणि तो अधिकाराने बोलला.

३४ यास्तव पाहा, मी तुझ्याकडे भविष्यवादी व ज्ञानी व शास्त्री यांस पाठवितों, आणि त्यांतील कियेकांस तुझी जिवें माराल (१) व खात्रीं झाल, आणि त्यांतील कियेकांस आपल्या सभास्थानांमध्ये फटके माराल, (२) आणि नगरोगनरीं (३) त्यांच्या पाठीस लागाल.

३५ यासाठीं कीं नीतिमान हात्रेल (४) याच्या रक्तापासून वर-ख्याचा पुत्र जखार्या (५) ज्याला तुझी वेदी व देऊळ यांच्या मध्ये जिवें मारिलें, त्याच्या रक्तापर्यंत सर्व नीतिमानांचें जें रक्त पृथ्वीवर पाडिलें तें तुझावर (६) यावें;

३६ मी तुझास खचीत सांगतों, या पिढीवर तें अवघें येईल.

३७ हे यरूशलेमा, यरूशलेमा, (७) भविष्यवाद्यांचा घात करणा-

(१) प्रेषि. ७:५९. (२) प्रेषि. ५:४०. २ करिं. ११:२४, २५ (३) इब्री. ११:३७.

(४) प्रग. १८:२४. (५) उत्प. ४:८. (६) २ काल. २४:२०, २१. (७) लूक १३:३४.

३४ “भविष्यवादी इ.” ह्यणजे प्रेषित इत्यादि उपदेशक. ख्रीस्ताने त्यांस पाठविलें आणि जसें सांगितलें तसेंच यहूदानी त्यांस गांजिलें व क्तिी-एकांस जिवें मारिलें. प्रेषि. ७:५९. १२:१, २; २२:१९-२४. २ करिं-११:२४, २५.

३५ “यासाठीं कीं इ.” त्यांचे वाडवडील दोषी होते. ते त्यांसारिखे होते असें प्रमाण त्यांनी पठविलें. ख्रीस्ताला व त्याच्या शिष्यांला जिवें मारून ते आपल्या वाडवडिलांचें परिमाण पूर्ण करणार होते. यहूदी राष्ट्र फार खराब झालें होतें. हाबेलापासून त्याने बहुत नीतिमानांचें रक्त पाडिलें होतें. तर आतां देवापासून शिक्षा प्राप्त होणार असें ख्रीस्ताने त्यांस सांगितलें. त्यांच्या वाडवडिलांनी जें दुष्टकर्म केलें त्याविषयी ते दोषी नव्हते खरे, परंतु आईबापांच्या पापामुळें लेंकरांवर अरिष्टें येतात. जर कोणी बाप मूर्खपणाने आपली सर्व मालमत्ता उडवितो अथवा लुच्चेगिरीने आपल्यावर रोग आणि तो तर येणेंकरून त्याच्या लेंकरांला दरिद्र रोग इत्यादि दुःखें लागतील. अणखी हे लोक आपल्या वाडवडिलांसारिखेच होते. त्यांनी पापरूप हातानी ख्रीस्ताला वधस्तंभां खिळून मारिलें आणि आपल्या-वर क्रोध व दंड आणिला.

३६ “या पिढीवर इ.” यापासून सुमारे ४० वर्षांनी यरूशलेमाचा नाश झाला. पुढील अध्याय पाहा.

३७ “हे यरूशलेमा इ.” जेव्हां ख्रीस्ताने हें मोठें व सुंदर शहर आणि

या व आपल्याकडे पाठविलेल्यांस धोंडमार करणाऱ्या, जसो कोंबडी आपलीं पिल्लें पंखांखालीं एकवट करिती त्या प्रकारें तुझ्या लेंकरांस (१) एकवट करायास कितीदां माझी इच्छा होती, पण तुमची इच्छा नव्हती.

३८ पाहा, तुमचें घर तुझ्याकरितां ओसाड पडलें आहे. (२)

३९ कारण मी तुझ्यास खचोत सांगतो कीं, आतांपासून प्रभूच्या नामाने येणारा तो सुवंदित, (३) असें ह्मणाल तोंपर्यंत मला पाहाणारच नाहीं.

(१) अनु. ३२:११, १२ गीत ११:४. (२) जख. ११:६. (३) गीत ११८:२६. मात्थ. २१:९.

शोभायमान देवळ यांकडे पाहिलें आणि मनांत आणिलें कीं, या लोकांचे अन्याय व अपराध भरपुरास आले आहेत; ते मला जिवें मारणार आहेत मग त्यांच्या अगदीं विनाश होणार आहे, तेव्हां त्याला दया येऊन तो रडला. त्याने आठवण केली कीं, म्या वारंवार त्यांस बोध व विनंती केली पण ते ऐकेनात; आणि त्याला माहीत होतें कीं देवाची सहनता आतां सरली आणि त्यांची वस्ती ओसाड असें व्हांयाचें आहे.

३८ “तुमचें घर इ.” ह्मणजे त्यांचें देऊळ. हें त्यांच्या शहराची विशेष शोभा होती आणि ते सर्व त्याविषयीं फार अभिमानी असत. खीस्ताने त्यांस कळविलें कीं हें मोडलें जाईल व परक्या लोकांच्या हातीं पडेल.

३९ “कारण मी इ.” कृपा पावण्याची वेळ होऊन गेली आहे. म्या तुझ्यास आश्रय व तारण देऊं केलें पण तुझी धिक्कारिलें. म्या बहुत दिवस तुझामध्यें वहिवाट करून उपदेश केला आहे, पण तुझी न ऐकतां मला जिवें मारणार आहां. तर तुझाला मोठीं संकटें व कठीण दंड लागायाचा आहे. मोठीं अरिष्टें सोसावीं लागतील मग प्रभूच्या नावाने जो येतो तो धन्यवादित असें तुझ्यास वाटेल; ह्मणजे मजविषयीं तुमची खातरी होईल. तुझी मजवर विश्वास ठेवाल. हें वचन आद्यापि पूर्ण झालें नाहीं. देवळाचा व राष्ट्राचा नाश याविषयीं जें सांगितलें तें पूर्ण झालें आहे, आणि पुढें यहूदी जे हल्लीं सर्व पृथ्वीवर फांकले आहेत ते कबूल होतील कीं, हा येशू खीस्त आमचा वास्तविक मशीहा होता, आणि असी खातरी धरून ते त्यावर भाव ठेवतील. रोम. ११:२५—३२.

सूचना १ आद्वी दुष्ट माणसांच्या किच्यास अनुसरूं नये. उ. ३. माणसाचा किता नव्हे पण देवाचें शास्त्र पाहून वर्तावें. आद्वी मनुष्यापेक्षां देवाला मानावें. माणसास आज्ञेने मोठया संज्ञा द्याव्या अथवा त्याकडून घ्याव्या हें योग्य नाहीं.

अध्याय २४.

१ मग (१) येशू देवळांतून निघून बाहेर गेला, आणि त्याचे शिष्य त्याला देवळाच्या इमारती दाखवायास जवळ आले.

(१) मार्क. १३:१. लूक २१:५.

जो सर्वाहून नसून तो सर्वाहून सन्मान्य व उंच आहे. उ. ११;१२. २ परोशी व शास्त्री यांचे एथे लिहिलेल्या वर्णनावरून ढोंगाचा देवाला केवढा कंटाळा आहे हे समजते. ख्रीस्ताने या भयंकर शब्दांनी त्यांचा निषेध केला. त्यांनी तेव्हांच रागे भरून त्याला जिवें मारिलें नाहीं यावरून आश्चर्य वाटते. पण त्याची वेळ पूर्ण झाली नव्हती. त्यांच्या मनाने साक्ष दिल्ली असेल कीं, आपण खोटे व दुष्ट आहों, आणि त्या वेळेस ते ख्रीस्ताला मारायाला धजले नाहींत. ३ नाश पावणाऱ्या पाप्यांची दया येशूला येत असती. उ. ३७. त्यांचें तारण व्हावें अशी त्यांची इच्छा आहे. त्यांनी येऊन तारण घ्यावें झणून तो त्यांसी विनंती करितो. परंतु ते यावयास इच्छित नाहींत. त्याची कृपा अव्हेरून ते नाशाच्या मार्गांत चालत जातात. ते नाश पावतात याचें कारण हेंच कीं ते ख्रीस्ताला शरण येत नाहींत तो त्यांस तारायास इच्छितो पण त्यांची अशी इच्छा नाहीं. पाप करित जावें अशी त्यांची इच्छा आहे, आणि त्यांच्या पुढें सर्व काळचें जिवन व मरण ठेविलें असतां ते मरण व नाश आपल्या खुशीने निवडून घेतात. तर त्यांनी नाश पावता हें योग्य आहे, आणि ख्रीस्ताने स्पष्ट शिकविलें कीं असे लोक नाश पावतीलच पावतील. उ. ३८. देवाची कृपा सरली असा दिवस येणार आहे; आणि जेव्हां देवाने पाप्याला सोडिलें तेव्हां त्यासाठीं आशा राहत नाहीं. कोणी माणूस, आई, बाप, उपदेशक, अथवा मित्र, होय दूत देखील त्याला तारूं शकत नाहीं. केवळ नाश सर्वकाळचा नाश होईल. तर पाप्यांनी लवकर येऊन देवाची दया आग्रहाने मागावी.

ख्रीस्ताने २४ व्या अध्यायांत देवळाचा नाश भविष्यें करून सांगितला- हीच गोष्ट मार्कस १३ व लूका २१:५—३८ एथेंहि पाहा.

१ येशू देऊळ सोडून जाते वेळेस त्याचे शिष्य येऊन तें दाखवूं लागले; पाहा कसे धोंडे व कशा इमारती. मार्क. १३:१०. तें देऊळ फार शोभायमान होतें झणून शिष्यांनी ख्रीस्ताचें लक्ष त्याकडे लाविलें. योसेफस झणतो कीं त्या देवळांतले कितीएक धोंडे ४५ हात लांब, ५ हात उंच व ६ हात रुंद असे होते.

२ तेव्हां येसू त्यांस ह्मणाला, तुम्ही हें सर्व पाहतां कीं नाहीं? मी तुम्हास खर्चीत सांगतो, एथें खालीं पाडल्यावांचून धोंड्यावर धोडा राहणार नाहीं. (१)

(२) १ राजे ९:७. इमं. २६:१८. लूक १९:४४.

२ “धोंड्यावर धोडा राहणार नाहीं.” जेव्हां ख्रीस्ताने हें सांगितलें तेव्हां असा नाश होईल हें अगदीं असंभाव्य दिसलें. तें देऊळ मोठें द्रव्यवान व फार शोभायमान होतें. तें यहूदी राष्ट्राचा अभिमानपात्र असें होतें. परंतु केवळ ४० वर्षांनी ख्रीस्ताचें वचन पूर्ण झालें. ख्रीस्ती शकाच्या ७० व्या वर्षी तितस नामें रोमी सेनापतीने मोठें सैन्य जमवून यरुशालेमावर हल्ला करून त्याचा नाश केला. जो यहूदी इतिहास कर्ता योसेफस भर-वस्यास योग्य आहे त्याने या गोष्टीचें वर्णन लिहून ठेविलें आहे. तो याजक होता आणि लढाई चालत असतां तो रोम्यांच्या हातांत पडला. तो यहूदी होता ह्मणून ख्रीस्ताने सांगितलेलीं भविष्यें पूर्ण झालीं हें दाखवावें असा त्याची इच्छा होईना, तथापि त्याच्या इतिहासावरून पक्का पुरावा झाला कीं तीं सर्व पूर्ण झालीं. योसेफस ह्मणतो कीं, देऊळ राखावें असा तितस सेनापतीची इच्छा होती ह्मणून यहूद्यानी आज्ञेत येऊन आपलें देऊळ व शहर राखावें असें मानवायास त्याने मला वरचेवर त्यांकडे पाठविलें. परंतु ख्रीस्ताने वचन सांगितलें होतें आणि तें पूर्ण झालें पाहिजे रोमी सेना-पतीची इच्छा उलटी असताहि देवळाचा नाश व्हावयाचा होता. यहूद्यानी स्वतः पहिल्याने देवळाच्या मंडपास आग लाविली, आणि एक रोमी शिपा-याने हुकुमावांचून जळतें कोलित सोनेरी खिडकींतून आंत फेकिलें यावरून मोठी ज्वाला लवकर उठली. तितसाने विझनायाचा हुकूम केला, पण अति-शय गडबड असतां कोणी मानिला नाही. शिपाई देवळाकडे दाटीने धावले आणि त्यांस आवरण्यास भय किंवा विनंती किंवा मारणें चालेना. यहू-द्यांच्या अतिद्वेषाकडून नाश करावयास चेतविले असतां त्यानी तितसाच्या इच्छेविरुद्ध देऊळ अगदीं जाळून टाकिलें. शहर हस्तगत केल्यावर तितसाने नाश करावयास हुकूम दिव्हा; केवळ तीन बुरूज राहूं यावयास सांगितलें मग त्यानी बाकीचें गांवकूस अगदीं पाडून टाकिलें आणि त्याचा पाया खणून काढिला असें कीं जागा अगदीं ओसाड पडली आणि ज्यानी येऊन पाहिलें त्यांस एथें वस्ती कधीं होती असें वाटलें नाहीं. भैमानदीज एक यहूदी बखर कर्ता ह्मणतो कीं, रोमी लष्करांतील एका सरदाराने देवळाचा पाया नांगरला आणि याप्रमाणें मिखा. ३:१२. एथलें वाक्य व ख्रीस्ताचें वचन पूर्ण झालें. यहूदी लढाई पु. ६ प्रक. ४:५, ६, ७. पाहा.

३ नंतर तो जाइत झाडांच्या डोंगरावर वसला असतां शिष्य त्याजकडे एकांतीं येऊन झणाले, या गोष्टी केव्हां होतील, आणि तुझ्या येण्याचें व कालाच्या समाप्तीचें चिन्ह काय (१) हें आद्वास सांग.

४ तेव्हां येथूने त्यांस उत्तर दिलें कीं, तुम्हास कोणी फसवूं नये झणून जपा. (२)

५ कारण कीं बहुत माझ्या नामाने (३) येऊन मी खीस्त आहे असें झणतील, आणि बहुतांस फसवितील.

६ आणि तुम्हां लढाया (४) व लढायांच्या अवया ऐकाल; तेव्हां जपा, घाबरूं नका, कारण कीं या सर्व गोष्टी अवश्य व्हायाच्या आहेत, परंतु तितक्यांत शेवट होणार नाहीं.

(१) १ थेस्स. ५:१३. (२) कल. २:८. २ थेस्स. २:२. (३) इमं. १४:१४. (४) दान. ११:

३ “जाइत झाडांच्या डोंगरावर.” एथून सगळें शहर फार शोभायमान असें दृष्टीस पडलें. देवळाचा असा नाश होणार हें ऐकून प्रेषितांचें मन चेतलें असतां ते त्या गोष्टीविषयीं अणखी विचारायास त्याकडे येतात. ते तीन प्रश्न करितात, झणजे १ त्या गोष्टी केव्हां व्हावयाच्या आहेत? २ खीस्ताच्या येण्याचें चिन्ह काय? ३ जगाच्या समाप्तीचें चिन्ह काय? या तीन प्रश्नांचें उत्तर या अध्यायांत व २५ व्या अध्यायांत दिलें आहे.

४, ५ “जपा.” त्यांनी न फसावें झणून खीस्ताने त्यांस सावध असण्यास ताकीद केली. “माझ्या नामाने इ०” त्याच्या अधिकाराने नव्हे परंतु मी खीस्त आहे असें झणून त्या वेळेस फारकरून सर्व यहूदी लोक खीस्ताची वाट पाहत होते, (मात्थी. २:१, २.) झणून त्यास फसवावें हें सवघड पडलें. असें ढोंगी फसविणारे बहुत आले. योसेफस झणतो कीं, बहुत जादूगीर, फसविणारे, खोटे खीस्त इत्यादि ढोंगी येऊन लोकांस आपल्या नादीं लावून रानांत नेत असत. एद्रियन बादशाची कार्कीद यापासून सन १६८२ पर्यंत २४ खोट्या खीस्तांचीं नामें इतिहासांत लिहून ठेविलीं आहेत.

६ “आणि तुम्हां लढाया इ०” रोमी इतिहासावरून असें दिसून येतें कीं यरूशलेमाचा नाश झाल्यापूर्वीं बहुत लढाया, बंडे व उलटपालटी झाल्या. केवळ १८ महिन्यांत चौघे बादशाह झणजे निरो, गाल्बा, ओथो आणि वितेलियस यांचा घात बळाने झाला. जेव्हां खीस्ताने हें भविष्य सांगितलें तेव्हां सार्वत्रिक शांती होती झणून ह्या लढाया अधिक आश्चर्यकारक आहेत.

७ कारण कीं (१) राष्ट्र राष्ट्रावर, व राज्य राज्यावर उठेल, आणि जागोजागीं दुकाळ व मऱ्या व भूमिकंप होतील;

(१) हग्ग. २:२१,२२.

“परंतु तितक्यांत शेवट होणार नाही.” ह्मणजे यहूदी व्यवस्थेचा शेवट. यरूशलेमाचा नाश लागलाच होणार नाही. सदरहु चिन्हें दिसून येतील तेव्हां भिजं नका अणखी चिन्हें व्हायाचीं आहेत.

७ “कारण कीं राष्ट्र राष्ट्रावर इ०” कैसरियास यहूदी व सिरियन लोक यांमध्ये मोठी फूट झाली, आणि २०००० यहूदी मारिले होते. यावरून यहूदी लोकानी सर्वत्र रागें भरून लढाया केल्या आणि सिरियन नगरांनगरीं जाउन भयंकर नाश केला. सर्व यहूदी देशांत लढाई चालती झाली आणि इताल्यांतहि ओथो व वितेलियस यांच्या भांडणावरून चालू झाली. “आणि जागोजागीं दुकाळ इ०” (प्रेषि. ११:२८) तासितस, सुईतोनिथस व युसी-बियस ह्मणतात कीं दुष्काळ आला, आणि योसेफस ह्मणतो कीं यरूशलेमांत तो इतका कठीण पडला कीं बहुत लोक उपासीं मरण पावले. प्रा० का० २०,२. क्लादियसाच्या कार्कीर्दीत ह्मणजे सन ४१-५४ याच्यांत रोम, पालस्तिन व ग्रीस या देशांत चार दुष्काळ पडले. “व मऱ्या.” ४० व्यांत मरीचा वाखा बाबलोन्यांत चालू झाला. (यो. प्रा० का० १८:९,८.) आणि सन ६६ व्यांत इताल्यांत चालू झाली (तासि० १६,१३.) ह्या दोन्ही मऱ्या यरूशलेमाचा नाश घडल्यापूर्वी झाल्या. “व भूमिकंप.” यरूशलेमाचा नाश झाल्यापूर्वी अनेक भूमिकंप झाले असें इतिहासांत लिहिलें आहे. तासितस ह्मणतो कीं, क्लादियसाच्या कार्कीर्दीत एक भूमिकंप रोम एथें झाला, आणि निरोच्या कार्कीर्दीत लावदिकीया, हैईरापोलिस, कलस्सै, आणि नामांकित पोंपेया हीं शहरें भूमिकंपानी पडलीं व फार करून त्यांचा नाश झाला. लूका अणखी ह्मणतो भयंकर उत्पात व आकाशातील मोठीं चिन्हें होतील. (लूका. ३१:११.) हें भविष्य वचन योसेफसाने कधीं एकलें नसेल, आणि एकलें असतें तर तें पूर्ण झालें असें दाखवायास त्याने इच्छिलें नसतें. तरी यरूशलेमाचा नाश झाल्यापूर्वी घडलेल्या बहुत चिन्हांचें वर्णन त्याने लिहून ठेविलें आहे. तो ह्मणतो कीं, एक तरवाररूप तारा येउन शहरावर्ती उभा राहतां दिसला आणि एक धूमकेतु एका वर्षापर्यंत दिसला. बेखमीर भाकरीच्या सणांत रात्रीं तेजस्वी उजेड देवळांत वेदीसभोंवता प्रकाशला, असें कीं दोन प्रहरांपर्यंत दिवसासारखा प्रकाश होता अणखी देवळाचा पूर्वेकडला दरवाजा जो भरीव पितळाचा असून वीस माणसानी कष्टेंकरून मजबूत अडसर व खीळ यांकडून लाडून बंद केला होता तो रात्रीं आपोआप उघडला. तो सण झा-

८ या सर्व गोष्टी तर वेदनांचा प्रारंभ होय.

९ तेव्हां (१) तुमचे हाल करण्याकरितां ते तुह्यास परार्थीन करि-
तील, आणि तुह्यास जिवें मारितील, (२) आणि माझ्या नामामुळें अव-
ध्या देशांचे लोक तुमचा द्वेष करितील.

(१) लूक. २१:१२. (२) योह. १६:२. प्रेषि. ७:५९.

त्यावर थोड्या दिवसानी सूर्य मावळल्यापूर्वी अंतराळामध्ये रथ व चिलख-
त घातलेल्या शिपायांच्या टोळ्या इकडेतिकडे धांवतात व शहरासभोंवता
वेढा घालितात असें दिसून आले. तेव्हां समुदायाच्या शब्दासारखा मोठा
आवाज देवळांत ऐकूं आला असा कीं “आपण एथून जाऊं.” लढाई चालू
झाल्याच्या पूर्वी चार वर्षानी अनानसाचा पुत्र येशू नामक कोणी शेतकरी
जेव्हां शहर आबाद व शांत होतें तेव्हां एका मंडपाच्या सणांत येऊन मो-
ठयाने ओरडूं लागला असें कीं, “पूर्वेपासून वाणी व पश्चिमेपासून वाणी चौच्या
वाऱ्यांपासून वाणी, यरूशलेम व पवित्र देऊळ यांविरुद्ध वाणी, सर्व लोकांवि-
रुद्ध वाणी.” लोकानी त्याला चाबुकानी मारिलें आणि प्रत्येक मारास तो ओ-
रडे “यरूशलेमास हाय हाय, हाय हाय.” योसेफस झणतो कीं, तो दर-
रोज सात वर्षांपर्यंत तसाच ओरडत गेला आणि शेवटीं “मलाहि हाय हाय”
असें ओरडून तो शहराच्या गराड्यांत मारिला गेला.

८ “वेदनांचा प्रारंभ होय.” झणजे अधिक कठीण संकटें शेंवट होण्या-
च्या पूर्वी यावयाचीं आहेत.

९ “तेव्हां तुमचे हाल इ०” पेत्रस व योहान्न मोठ्या सभांत नेले होते.
प्रेषि. ४:५, ६, ७. मार्कस. १३:९. पाहा. हीं सर्व पूर्ण झालीं. पेत्रस व योहान्न
बंदिशाळेंत घातले होते (प्रेषि. ४:३.) पौलस व सिलसहि बंदिशाळेंत घातले
होते. (प्रेषि. १६:२४.) आणि मारिलेहि होते. (प्रेषि. १६:२३.) प्रेषि. १८:
१२. २४:२४. २५:२३. पाहा. “आणि तुह्यास जिवें मारितील.” झणजे
तुह्यांतील कितीएकांस जिवें मारितील. त्यानी स्तेफोनसाला धोंड्यानी मारिलें
(प्रेषि. ७:५९.) हेरोदाने याकोबाला जिवें मारिलें. (प्रेषि. १२:२.) यरूशले-
माचा नाश झाल्यापूर्वी निराने ख्रिस्त्यांचा मोठा पाठलाग केला. त्याने पेत्रस
व पौलस व इतर बहुतेकांस मारिलें असें समजण्यांत आहे. येशूने त्यांस
सांगितलें कीं, राजे व अधिकारी यांच्या समोर तुह्यास नेतील तथापि उत्तर
देण्याविषयीं पूर्वी काळजी करूं नये; कां कीं मी तुह्यास असी वाचा व
ज्ञान देईन कीं, त्याला तुमच्या सर्व विरोध्यांच्याने प्रत्युत्तर देववणार किंवा
अडववणार नाही. लूका. २१:१४, १५. हें पूर्ण झालें. स्तेफनसाची गोष्ट

१० तेव्हां बहुत अडखळतील (१) व एकमेकांस पराधीन करितील, व एकमेकांचा द्वेष करितील.

११ आणि (२) बहुत खोटे भविष्यवादी उठतील, आणि बहुतांस फसवितील (३)

१२ आणि अन्याय वाढल्यामुळे बहुतांची प्रीति थंड होत जाईल. (४)

(१) मात्थ. १३:२१. (२) २ पेत्र. २:१. १ योह. ४:३. (३) १तीम. ४:१.

(४) प्रग. ३:१५, १६.

(प्रेषि. ६:१०.) व पौलसाची गोष्ट (प्रेषि. २४:२५.) पाहा. “तुमचा द्वेष करितील.” तेव्हांपासून आजपर्यंत हें खरें असें पटलें आहे. ख्रीस्तावर विश्वास ठेवावा हा अपराध आहे असें मानित असत, आणि हल्लींहि बहुतेक असें मानितात. ख्रीस्ताच्या नामामुळे हजारां मरण पावले आहेत.

१० “तेव्हां बहुत अडखळतील इ०” द्वाणजे ते हटतील आणि धर्मत्याग करितील. जे कबूल झाले व ख्रीस्ताला तोंडाने अंगीकारून ख्रिस्ती मंडळीस मिळाले होते असे बहुतेक पाठलागामुळे हटून दाखवितील कीं त्यानी खरी प्रीति अथवा विश्वास प्रभूवर कधीं ठेविला नव्हता. १ योहान्न. २:१९. जे हटतील ते विश्वासघातक असून एकमेकांस व खऱ्या ख्रिस्त्यांस परस्वाधीन करितील. लूका द्वाणतो आईबापें व भाऊ व नातलग व मित्र हे देखील तुझ्यास पराधीन करितील, द्वाणजे जे नामानेच मात्र ख्रिस्ती असून हटतील ते आपले जवळचे आईबाप बहीण भावंडे इत्यादि आप यांचा द्वेष करून मरणासाठीं परस्वाधीन करितील. याप्रमाणें वरचेवर मंडळीच्या छळणुकांमध्ये झालें आहे. यावरून मनुष्याच्याठायीं शुभवर्तमानाचा केवढा द्वेष आहे हें दिसून येतें.

११ “बहुत खोटे भविष्यवादी इ०” याविषयीं योसेफस द्वाणतो कीं शहरांत जुलुमी व आवेशी अधिकारी यानी खोट्या भविष्यवाद्यांस लांच देऊन ईश्वरापासून साह्य मिळविण्याचें वचन लोकांस देविलें, यासाठीं कीं, लोकांनी देवावर अधिक भरवसा ठेवून पळून न जावें. यो. य. लढ. ६:५९, २, ३.

१२ “आणि अन्याय इ.” अन्याय द्वाणजे सर्व प्रकारचें दुष्टपण. एथें रोमी व यहूदी पाठलाग करणाऱ्यांची क्रूरता असें फारकरून समजायाचें आहे. छळणूक व मरणाचें भय यांकडून अशक्त व भयभीत ख्रिस्त्यांची प्रीति व आवेश कमी होत असत.

१३ परंतु शेवटपर्यंत ठिकणारा तोच तरेल. (१)

१४ आणि सर्व लोकांस साक्ष व्हावी ह्मणून राज्याचें हें शुभवर्त्तमान सर्व जगामध्ये गाजवितील, (२) तेव्हां शेवट होईल.

१५ यास्तव ज्या नाशकारक अमंगळ पदार्थाविषयी. (३) दानी-

(१) प्रग. २:१०. (२) माथी. २८:१९. रोम. १०:१८. प्रग. १:४:६. (३) दान. ९: २७; १२:११.

१३ “ परंतु शेवटपर्यंत ठिकणारा इ.” पाठलाग, संकट, दुःख इत्यादी-कांच्या शेवटापर्यंत, ह्मणजे आयुष्याच्या शेवटापर्यंत, कारण की मरण येतें तोंपर्यंत कमी ज्यास्ती दुःख लागेलच. हें आयुष्य परीक्षेची वेळ आहे आणि मरणापर्यंत पापमोहाविरुद्ध झटून देवाच्या सेवेत टिकून राहिलें पाहिजे. अगत्य पडेल तर मरण सोसलें पाहिजे आणि काणव्याहि दुःखा-मुळे कधी हटून नये. पापासां युद्ध मरणापर्यंत केलें पाहिजे, मग तारण होईल. जे असे टिकतात ते तारण पावतीलच. लूका ह्मणतो की तुमच्या डोक्याचा एक केंसहि नाहीसा होणार नाही. देवावर पूर्ण भरवसा ठेवून टिकून राहिलें ह्मणजे किंचित भय नाही. तो तारीलच तारील, आणि असें समजून खिस्त्यानी धैर्य धरावें. (लू.२१:१९.)

१४ “ आणि सर्व लोकांस साक्ष व्हावी इ०” यहूदी हे देवाचे निवडलले लोक होते, आणि त्या वेळेपर्यंत देवाने त्यांस विशेष आशीर्वाद दिले होते. यास्तव जेव्हां देवाने शुभवर्त्तमान दुसऱ्या राष्ट्रांस पाठविलें तेव्हां यहूदी व्यवस्थेचा शेवट जवळ आहे असें प्रमाण पटलें. “सर्व जगामध्ये.” प्रेषितांकडून शुभवर्त्तमान सर्व जगामध्ये फार प्रसिद्ध झालें (कल. १:६, २३ “तेव्हां शेवट होईल.” ह्मणजे यहूदी व्यवस्थेचा शेवट आणि त्यांच्या शहराचा व देवळाचा नाश होईल.

१५ “ यास्तव ज्या नाशकारक अमंगळ इ०” ह्मणजे रोमी सैन्य. लूका. २१:२० पाहा सर्व विदेशी अमंगळ असे यहूदी मानीत असत. प्रेषित. १०:२८. अणखी रोमी सैन्य आपल्या बादशाहांच्या व गरुडांच्या मूर्ती करून आपल्यापुढें नेत असे आणि त्यांस ईश्वरी मान देत असे ह्मणून ते विशेष अमंगळ असें यहूदी मानीत असत. “पवित्र स्थानांत उभा राहिलेला इ०” जेथें नसावा तेथें उभा राहिलेला असें मार्कस ह्मणतो, पण अर्थ तोच आहे. जेव्हां रोमी लोकानी यरूशलेमाचा नाश केला तेव्हां त्यांनी आपल्या मूर्ती देवळांत आणिल्या आणि पूर्वेकडील दरवाज्यावर ठेवून त्यांची पूजा केली, असें योसेफस ह्मणतो. यहूदी लढाई पु० ६. प्र० ६१.

एल भविष्यवाद्याने सांगितलें, तो पवित्र स्थानांत उभा राहिलेला तुम्ही पाहाल, (वाचनाऱ्याने ध्यानांत आणवें);

१६ तेव्हां जे यहूद्यांत असतील त्यानी डोंगरावर पळून जावें;

१७ जो धाढ्यावर असेल त्याने आपल्या घरांतून काहीं नेण्याकरितां उतरूं नये;

१८ आणि जो शेतांत असेल त्याने आपलीं वस्त्रें नेण्याकरितां माघारें येऊं नये.

१९ आणि त्या दिवसामध्ये ज्या गरोदर व ज्या थान देणाऱ्या खांस हाय हाय; (१)

२० परंतु तुमचें पळणें हिवाळ्यांत अवथा शाब्बाथ दिवसीं होऊं नये, ह्मणून प्रार्थना करा.

२१ कारण कीं (२) जगाच्या प्रारंभापासून आजपर्यंत झालें नाहीं व होणारहि नाहीं, असें मोठें संकट त्या काळीं होईल.

(२) लूक. २३:२९. (२) दान. १२:१.

(वाचनाऱ्याने इ०) वाचनाऱ्याने लक्ष लावून हें दानिएलाकडून भविष्य समजावें ह्मणून हें सांगितलें होतें असें दिसतें.

१६ “तेव्हां जे यहूद्यांत इ०” तेव्हां शेवट आला असें समजून ख्रिस्त्यानी आश्रय शोधावा. “डोंगरावर.” त्या डोंगरांत अश्रयासाठीं बहुत गुहा होत्या.

१७—१९. याचा अर्थ हाच कीं, त्यानी मोठ्या घाईने पलांवें, किंचित उशीर लावूं नये. जेव्हां यरूशलेमाचा नाश झाला तेव्हां ख्रिस्ती लोक हा बांध मानून यादेंनेच्या पलिकडे पेल्ला गावास पळून आश्रय पावले, असें कीं एकहि ख्रिस्ती यरूशलेमांत नाश पावला नाहीं असें झटलें आहे.

२० “हिवाळ्यांत अथवा शाब्बाथ दिवसीं इ०” हिवाळ्यांत पाऊस आणि अनेक अडचणी लागण्या जोग्या होत्या आणि शाब्बाथांत वाटेवर चालायला मना केलें होतें. यास्तव अशा दिवसांत पळणें न व्हावें ह्मणून प्रार्थना करणें योग्य होतें.

२१ “मोठें संकट त्या काळीं होईल.” हें संकट कसें व्हायाचें होतें या विषयां लूकाने सांगितलें, असें कीं ते तरवारीच्या धारने पडतील, आणि त्यांस पाडाव करून सर्व राष्ट्रांमध्ये नेतील आणि विदेश्यांचे काळ पूर्ण होतील

तोंपर्यंत विदेशी लोक यरूशलेम तुडविताल. हें भयंकर रीतीने पूर्ण झाले. योसेफस ह्मणतो कीं, जगाच्या प्रारंभापासून जितकीं संकटें कोणत्याहि राष्ट्राला लागलीं आहेत तीं सर्व यहुदी लोकांस या वेळेस जीं लागलीं त्यांपुढें अगदीं हलकीं होतीं. य० ल० १ पुस्त० ४. तें शहर रोमी शिपायांच्या हातीं पडलें तेव्हां त्यांनी मोठी कत्तल केली. त्याचें वर्णन करितांना योसेफ ह्मणतो कीं, आंत झपाट्याने धावून त्यांनी जितके आढळत त्या सर्वांस मारून टाकलें आणि घरांस आग लावून त्यांस व त्यांत जे होते त्यांसहि जाळून टाकलें. जेव्हां लुटण्यासाठीं घरांत जात तेव्हां उपासीं मेलेंले असे कुटुंबांतले सर्व जण व बहुत माणसें दृष्टीस पडत मग हात रिकामी असतां ते बाहेर निघत. पण जरी मेलेल्यांची दया येते तरी जीवंत असे जितके आढळत त्या सर्वांस ते मारीत असत, असें कीं रस्ते धड्यानी भरले आणि इतकें रक्त सर्व शहरामध्ये वाहिलें कीं जळत होत्या अशा बहुत वस्तु रक्ताने विझाव्या. य० ल० पु० ६. प्रक० ८:५; व प्रक. ९:२,३. त्या वेळेस यरूशलेमांत ११,००,००० माणसें मारिलीं होतीं, आणि सभोंवतील प्रांतांत २,५०,००० असे सर्व मिळून १३,५०,००० माणसें नाश पावलीं. तंरवारीच्या धारने हीं सर्व मारलीं असें नाही, क्तिाएकांस त्यांनी वधस्तंभीं दिलें, बहुतेकांस छडीने मारून व अनेक प्रकारची कठीण इजा देऊन शेवटीं वधस्तंभीं दिलें. रोमी शिपायानी रागाने व द्वेषाने यहुद्यांस थट्टेकरून वांकडे तिकडे वधस्तंभीं खिळून मारिलें, आणि वधस्तंभासाठीं जागा व देहांसाठीं वधस्तंभ पुरेत तोंपर्यंत त्यांनी हें काम चालविलें. त्याचें रक्त आढ्यावर व आमच्या लेकरांवर असो, (माथी. २७:२५) हा जो शाप यहुद्यानी आपल्यावर यावा ह्मणून मागितला तो सदरहु भयंकर रीतीने पूर्ण झाला. जेव्हां रोमी सैन्याने यरूशलेमाभोंवता वेढा घातला तेव्हां यहुद्यांचा मोठा सण चालत होता आणि त्याकरितां ३०,००,००० यापेक्षां ज्यास्तो माणसें मिळत असत. यावरून अतिशय दुष्काळ पडला असा कीं जे सर्वांहून नीच अमंगळ जनावर खाइनात ते पदार्थ लोक खात असत. एक कुळीण बाईने भुकेने व निराशेने आपलें बाळक मारून शिजविलें आणि कोणीकाला कळल्यापूर्वी तिने त्याचा अर्ध भाग खाल्ला होता. य० ल० पु० ६ प्रक० ३:३,४. हें क्रूर व भयंकर कृत्य भविष्यवचनाप्रमाणें झालें. अनु. २८:५३,५६,५७. त्यांस पाडाव करून सर्व राष्ट्रांमध्ये नेतील, असेंहि लुकाने सांगितलें. योसेफस ह्मणतो कीं, पाडाव करून नेलें असे ९७,००० होते. जीं सर्वांहून उंच व सुंदर तरुण माणसें त्यांस तितसाने आपल्या जयासाठीं ठेविलें, बाकीचे होते त्यांस सभोंवतील प्रांतांमध्ये वांटून दिलें, असें कीं रंगभूमीमध्ये रानपशूसां युद्ध करितांना त्यांनी नाश पावावा. त्याने क्तिाएकांस मि-

२२ आणि ते दिवस थोडे केले नसते तर कोणी माणूस न नि-
भावता, परंतु निवडलेल्यांसाठीं (१) ते दिवस थोडे होतील.

२३ तेव्हां (२) कोणी तुझास छटलें, पाहा, खीस्त एथें किंवा
तेथें आहे, तर विश्वास धरूं नका.

२४ कारण खोटे खीस्त व खोटे भविष्यवादी (३) उठतील, आ-
णि असीं मोठीं चिह्ने व चमत्कार (४) दाखवितील कीं, साधेल (५)
तर निवडलेल्यांस देखील फसवितील.

(१) यशा. ६५:८, ९. (२) अनु. १३:१-३. (३) मात्थ. २४:५, ११. (४) २ थेस्स. २:
९-११. प्रग. १३:१३. (५) योह. १०:२८, २९.

सऱ्यांत सर्कारी कारगिरांत पाठविलें, आणि बहुतेक तरुणांस विकून टाकिलें
य० ल० पु० ६ प्रक० ९:२, ३.

२२ “आणि ते दिवस थोडे केले नसते इ०” योसेफस द्वणतो, तितसाने
शहरासभोंवता वेढा घालून त्यांस उपासीं मारावें असा निश्चय पाहिल्याने
केला होता. परंतु यहूदी त्यासीं लढूं लागले आणि रोमी रागाने त्यांच्या
पाठीस लागून गांवकोस फोडून आंत शिरले. रोमासहि जाणें तितसाला
जरूर पडलें, यास्तव त्याने आपला पहिला बेत सोडून हत्ता केला आणि
शहराचा नाश लवकर केला. याप्रमाणें ते दिवस थोडे झाले. हें खिस्ती लो-
कांच्या कल्याणार्थीं झालें. तसें जे देवावर प्रीति व भरवसा ठेवितात
त्यांचें कल्याण तो सर्व गोष्टींकडून घडवितो.

२३ “पाहा, खीस्त एथें इ.” खीस्त येऊन आझास रोमी जबरद-
स्तीपासून मोकळें करील असी आशा यहूदी धरीत होते. त्या मोठ्या
संकटांमध्ये अनेक उठून बोलूं लागले कीं आपण खीस्त आहों आणि त्यांच्या
मागें बहुत चालूं लागले. खीस्ताने त्यांस अगोदर सुचविलें, द्वणून त्यांस
फसण्याचें कारण नव्हतें.

२४ “खोटे खीस्त.” आपण खीस्त असें जे बोलत ते. “खोटे भविष्यवादी.”
आपण भविष्यवादी असें जे लबाडीने बोलत ते “मोठीं चिह्ने व चमत्कार
इ.” द्वणजे चमत्कार करण्याचें सोंग दाखवून लोकांस फसवितील. योसे-
फस द्वणतो कीं, बहुत असे खोटे खीस्त व भविष्यवादी त्या संकटांमध्ये
वास्तवीक उठले आणि जादुगिरी व कुविद्या करून लोकांस फसवून रानांत
नेलें. प्राचीन. पु० २० प्रक० ८, ६. “साधेल तर.” त्या खोट्या खी-
स्ताकडून घडलेले चमत्कार खऱ्या चमत्कारांसारिखे होते, असें कीं जर सा-
धलें असतें तर खऱ्या खिस्त्यांस ठकविलें असतें. तें साध्य नव्हतें. खरा खीस्त

२५ पाहा, म्या अगोदरच तुह्यास सांगून ठेविले आहे.

२६ यास्तव त्यांनी तुह्यास ह्मटले, पाहा, तो रानांत आहे, तर तुह्मी बाहेर जाऊं नका; पाहा, तो एकांतामध्ये आहे, तर विश्वास धरूं नका.

२७ कारण कीं जसी बीज (१) पूर्वेपासून निघून पश्चिमेपर्यंत चमकती, तसेंच मनुष्याच्या पुत्राचे येणेहि होईल.

२८ कारण कीं जेथे कोठें प्रेत असेल तेथे गोध जमतील. (२)

२९ आणि त्या दिवसांतील संकटानंतर लागलाच सूर्य अंधक

(१) जख. ९:१४: लूक १७:३६.

(२) इयो. ३९:३०.

आला आहे असा त्यांचा विश्वास इतका दृढ होता कीं ते फसेनात. खरे ख्रिस्ती कधीं कधीं कदाचित् बहकून जातील आणि शास्त्रांतल्या अमुक सिद्धांताविषयीं ते कदाचित् संशय धरितील, परंतु ते अगदीं फसतील असें नाहीं. ज्याने त्यांस खंडून घेतले तो त्यांस राखील.

२५ "पाहा इ०" त्यांनी संभाळावें असी ख्रीस्ताची इच्छा होती ह्मणून त्याने त्यांस पूर्वी सांगितलें.

२६ ख्रीस्त अकस्मात् आणि वाटत नाहीं अशा ठिकाणीं उठून दिसेल असी वाट यहूदी पाहात होते; हें समजून खोटे ख्रीस्त त्यांच्या मताप्रमाणें युक्ति योजीत असत. आणि तो रानांत आहे अथवा एकांतामध्ये आहे असें बोलून लोकांस आपल्या नादीं लावीत असत. याप्रमाणें थुदास व यहूदा माहीलकर यांनी लोकांस फसविलें. प्रेषित. ६:३६,३७.

२७ "कारण कीं इ." बीज अकस्मात् चमकती, तसेंच ख्रीस्ताचे येणे होईल. एथें यरूशलेमाच्या नाशास येणे आणि जगाच्या समाप्तीस येणे या दोहोंविषयीं समजावें. तर १. ख्रीस्ताच्या येण्याचे हे दोन प्रसंग विशेष असें समजावें. २. हे दोन प्रसंग बहुत प्रकारें एकसारिखे असतां त्यांस एकच वर्णन लागतें. तर एथल्या वर्णनावरून यरूशलेमाच्या नाशास येणे प्रथम समजायाचें आहे पण त्याच वर्णनावरून जगाच्या समाप्तीसहि येणे असें दर्शविलें आहे.

२८ "कारण कीं इ." प्रेत कोठें आहे हें जसें गोध व गरुड लवकर समजून खायास येतात तसेंच यरूशलेम नासल्या प्रेतासारिखें असतां रोमी सैन्य लवकर त्यावर येऊन त्याचा अगदीं विनाश करील. जेथें जेथें लोक दुष्ट आहेत तेथें तेथें देवापासून दंड प्राप्त होण्याजोगा आहे.

२९ "सूर्य अंधक होईल इ." हें वाक्य कदाचित् लाक्षणिक आहे

होईल, (१) आणि चंद्र आपला उजेड देणार नाही, आणि तारे आकाशातून पडतील, आणि आकाशातील सैन्ये डळमळतील. (२)

३० तेव्हां मनुष्याच्या पुत्राचें चिन्ह आकाशामध्ये दिसेल, (३) अणखी त्याकाळीं पृथ्वीवरल्या सर्व जाती उर बडवून घेतील, आणि (४) मनुष्याच्या पुत्राला सामर्थ्याने व मोठ्या गौरवाने आकाशाच्या दगांवर येतांना पाहतील.

(१) यशा. १३:१०. येहडक. ३२:७. आम. ५:२०. प्रेषि. २:२०. प्रग. ६:१२.
(२) २ पेत्र. ३:१०. (३) दान. ७:१३. प्रग. १:७. (४) माथ. १६:२७. मार्क. १३:२६. लूक २२:६९.

शहरांची व राज्यांची उलटपालट व नाश असीं मोठीं संकटे यावरून दर्शविलीं आहेत. बाबेल, सोर इत्यादि शहरांचा व देशाचा नाश अशा लाक्षणिक शब्दांनी पूर्वी सांगितला होता. यशा. १३:१०. २४:२३. ३४:४. ५०:३. येहेज. ३२:७. योएल. ३:१५.— लूका अणखी द्यणतो (२१:२५.) समुद्र व लाटा यांची गर्जना होत असतां भयाने व जगावर येणाऱ्या गोष्टींची वाट पाहण्याने माणसें प्राण सोडीत असतां, पृथ्वीवर संकट व पेंच होईल. या सर्व लाक्षणिक बोलण्यावरून मोठीं व भयंकर संकटे दर्शविलीं आहेत.

३० “मनुष्याच्या पुत्राचें चिन्ह.” द्यणजे. ख्रीस्त यरूशलेमाचा नाश करायाला येतो असें चिन्ह हें जगाच्या समाप्तीसहि ख्रीस्ताच्या येण्याविषयीं लागेल. शिष्यांनी त्याला विचारिलें होतें कीं, तुझ्या येण्याचें आणि जगाच्या समाप्तीचें चिन्ह काय? ख्रीस्ताने दोन्ही गोष्टी लक्षून उत्तर दिलें. यरूशलेमाचा नाश करायाला येण्याचें चिन्ह सदरहुं गोष्टी पूर्ण असणें असें होईल. जगाच्या समाप्तीस विशेष वैभव आणि त्याबरोबर पवित्र दूत, असें होईल. १. थेसस. ४:१६. लूका. २१:२७. माथी. २६:६४. प्रेषि. १:११. “पृथ्वीवरल्या सर्व जाती उर बडवून घेतील.” जगाचा नाश होईल तेव्हां जगातील सर्व लोक शोक करतील. आपण ख्रीस्ताला धिक्कारिलें आणि दंडास पात्र झालों असें पाहून दुष्ट लोक न्यायदिवसां शोक करतील. योह. १९:३७. प्रग. १:७. “आणि मनुष्याच्या पुत्राला इ.” हें जगाच्या समाप्तीस ख्रीस्ताच्या येण्याविषयीं असेल. तो मेघाने वर आकाशांत गेला, प्रेषि. १:९. आणि फिरून तसाच येईल. प्रेषि. १:११. “सामर्थ्याने.” जगाच्या समाप्तीस तो जग जाळून टाकण्याने (२ पेत्र. ३:७, १०, १२.) मेलल्यांस उठविण्याने (यो० ५:२९, ३०. १ करिं. १५:५२;) जिवंत अस-

३१ आणि करण्याच्या मोठ्या आवाजाने (१) तो आपल्या दुतांस पाठवील, आणि ते आकाशाच्या एका शेवटापासून दुसऱ्या शेवटापर्यंत त्याच्या निवडलेल्यांस चहुंकडून जमा करितील. (२)

३२ आतां अंजिराच्या झाडाच्या दाखल्यावरून शिक्षा; (३) त्याच्या डाहाळीला रस येऊं लागला व पानें फुटूं लागलीं, ह्मणजे उन्हाळा जवळ आला असें समजतां.

(१) १ थेस्स. ४:१६.

(२) जख. १४:५.

(३) लूक २१:२९.

तील त्यांस पालटण्याने (१ थेस्स. ४:१७. १ करिं. १५:५२.) आणि नीतिमतांस' सौख्यलोकांत घेण्याने (मार्थी २५:३४) व दुष्टांस नरकांत धाडण्याने (मार्थी २५:४१,४६. योह. ५:२९.) हें सामर्थ्य दाखवील. "मोठ्या वैभवाने." हें वैभव ख्रीस्ताच्या येण्याचा प्रकार व बरोबरचे दूत येणेंकरून आणि जीं अद्भुतें घडतील त्यांकडून दिसून येईल. (मार्थी. २६,६४.२५:३१.)

३१ "आणि करण्याच्या मोठ्या आवाजाने इ०." यहूदी मोठी सभा मिळवायाची असली तर करण्याच्या आवाजाने लोकांस बोलावीत असत. लेवी २५:९. गण. १०:२. न्या. ३:२७. ख्रीस्ताने त्यांची रूढी धरून दूत शेवटल्या दिवसीं त्या रीतीने सर्व जग न्यायास बोलावितील असें दाखविलें. १ थेस्स. ४:१६; १ करिं. १५:५२. "दुतांस पाठवील." दूत ह्मणजे जासूद. अचेतन पदार्थ देखील ज्यांकडून देव आपल्या लोकांचें रक्षण करितो त्यांस दूत झटले आहेत. गीतें १०४:४. परंतु मनुष्यापेक्षां थोर व फार बुद्धिवंत प्राणी जे माणसांचें रक्षण व तारण यांविषयीं उद्योगी आहेत त्यांस फारकरून हें नाव दिल्लें आहे. इब्री १:१४. "निवडलेल्यांस चहुंकडून जमा करितील." निवडलेले ह्मणजे खरे ख्रिस्ती. हें यरूशलेमाच्या नाशाविषयीं लाविलें तर अर्थ हाच कीं देव चिन्हें, अद्भुतें, माणसें, दूत इत्यादि उपायेंकरून ख्रिस्ती लोकांस एकवट करून त्यांचें रक्षण करील, असें कीं यहूदी लोकांबरोबर ते नाश पावणार नाहींत. वास्तविक झटलें तर असें झालें. त्या भयंकर संकटांतून सर्व ख्रिस्ती निभावले. कोणी ख्रिस्ती नाश पावला नाहीं. आणि न्यायदिवसींहि तसेंच होईल. देव आपले दूत पाठवून आपल्या लोकांस चहुंकडून एकवट करील. मार्थी १३:३९. ४१-४३. त्या भयंकर दिवसासाठीं सर्वांनी सिद्ध होण्यास झटावें.

३२,३३ "आतां अंजिराच्या झाडाच्या दाखल्यावरून इ०." पानें फुटतात तेव्हां जसें तुझी अनुमान करितां कीं उन्हाळा जवळ आहे तसेंच

३३ तसेंच तुझी या सर्व गोष्टी पाहाल तेव्हां तो काळ जवळ दारासीं (१) आहे असे समजा.

३४ मी तुझास खर्चीत सांगतो, हें सर्व पूर्ण होईल तोंपर्यंत ही पिढी टळून जाणार नाही.

३५ आकाश (२) व पृथ्वी टळून जातील, परंतु माझी वचनें टळून जाणार नाहीत.

३६ अणखी त्या दिवसाविषयी व त्या घटकेविषयी कोणाला ठाऊक नाही, (३) आकाशातील दुतांसहि नाही, केवळ माझ्या बापाला ठाऊक आहे.

३७ आणि नोहाचे दिवस जसे होते, तसेंच मनुष्याच्या पुत्राचें येणेंहि होईल.

(१) याक्र. ५:९ (२) गीत १०२:२६. यशा. ५१:६. (३) जख. १४:७. १ थेस. ५:२.

सदहू चिन्हें दिसून येतील तेव्हां यरूशलेमाचा नाश लागस आला आहे असें जाणा. लूका (२१:२८,३१) ह्मणतो, तेव्हां तुमची खंडणी जवळ आली आहे, आणि देवाचें राज्य जवळ आलें आहे असें समजा. ह्मणजे तीं सर्व भयें व संकटें यांपासून तुमची सुटका होईल आणि इहलोकीं देवाचें राज्य स्थापित होईल. पण शेवटल्या दिवसीं ख्रिस्ती लोकांची सर्व दुःखें, संकट, पाप व मरण देखील यांपासून सुटका होईल. आणि देवाचें राज्य आकाशलोकांत सर्वकाळपर्यंत स्थापित होईल.

३४ “ही पिढी टळून जाणार नाही.” एक पिढी तीस किंवा चाळीस वर्षांची होत असती. ख्रिस्ताने हें सांगितलें तेव्हांपासून यरूशलेमाचा नाश चाळीस वर्षांच्या आंत झाला. तेव्हां त्या सर्व गोष्टी पूर्ण झाल्या. त्या गोष्टी शेवटल्या दिवसीं फिरून पूर्ण होणार नाहीत असें सांगितलें नाहीं. ख्रिस्ताने सांगितलें तें सर्व जेणेंकडून बरोबरच पूर्ण झालें अशा गोष्टी यरूशलेमाच्या नाशांत घडल्या. तथा गोष्टी जगाच्या समाप्तीस फिरून घडतील.

३५ “आकाश व पृथ्वी टळून जातील इ.” ख्रिस्ताने सांगितलें तें सर्व पूर्ण होण्याविषयी हें अतिशय दृढ वचन आहे.

३६-३९ “अणखी त्या दिवसाविषयी इ.” ती वेळ जवळ आहे ह्मणून समजावें असीं चिन्हें ख्रिस्ताने सांगितलीं; परंतु ती वेळ बरोबरच कळवायाची नव्हती. नोहाचा दाखला ख्रिस्ताच्या येण्याविषयी बरोबर लागतो.

३८ कारण कीं जैसे जलप्रलयाच्या पूर्वीच्या दिवसांत नोहा ना-
रवांत गेला (१) त्या दिवसापर्यंत लोक खात पीत होते, लग्न करून
घेत व लग्न करून देतहि होते;

३९ आणि जलप्रलयाने येऊन सर्वास नेले तोंपर्यंत ते समजले
नाहींत, तसेंच मनुष्याच्या पुत्राचें येणेंहि होईल.

४० त्या वेळेस शेतांत दोघे असतील, एकाला घेतील एकाला
ठेवितील.

४१ जांत्यावर दोघी दळीत बसतील, एकीला घेतील एकीला
ठेवितील.

४२ यास्तव जागे राहा, (२) कां कीं कोणत्या घटकेंत तुमचा
धर्मी येईल हें तुम्हास ठाऊक नाही.

४३ अणखी हें समजा कीं, अमुक प्रहरीं चोर येईल, हें घरध-
न्याला कळलें असतें तर तो जागा राहिला असता, आणि त्याने आ-
पलें घर फोडूं दिलें नसतें.

४४ यास्तव तुम्ही तयार व्हा, कां कीं ज्या घटकेंत तुम्हास वाटत
नाहीं त्या घटकेंत मनुष्याचा पुत्र येईल.

(१) उत्प. ६:२. (२) लूक १२:३९, ४०. प्रग. ३:३; १६:१५.

देवाने नोहाकडून त्या लोकांस जलप्रलयाच्या येण्याविषयीं सरासरीं कळ-
विलें होतें. परंतु ते काहीं लक्ष्य देईनात आणि शेवटीं जलप्रलय अकस्मात्
आलें आणि ते सर्व बुडून नाश पावले. उत्प. ६. ७. ८. ९. तसेंच
यरूशलेमाचा नाश करावाला आणि जगाच्या समाप्तीसहि ख्रीस्ताच्या ये-
ण्याविषयीं होईल. जरी ख्रीस्ताने पूर्वी चिन्हें सांगितलीं तरी लोक वाट
पाहाणार नाहींत आणि त्यांस वाटत नाहीं तेव्हां तें येणें अकस्मात् होईल.

४२ “यास्तव जागे राहा.” ख्रीस्ताचें येणें जवळ आहे, तर त्याचीं
चिन्हें पाहा आणि त्याची वाट पाहून सिद्ध असा.

४३, ४४ “अणखी हें समजा कीं इ.” ख्रीस्ताने आपला बोध शिष्यांस
लागू करावा ह्मणून चोराचा दाखला काढला. माझे येणें चोरासारिखें,
ह्मणजे वाटत नाहीं तेव्हां अकस्मात् होईल. तर तुम्ही संभाळा आणि
सिद्ध व्हा. सर्व प्रसंगीं प्रार्थना करीत असतां जागे राहा. लूका. २१:३६
हल्लींहि सर्वांनी हा बोध मानावा.

४५ तर आपल्या परिवाराला यथाकाळीं (१) खायाला (२) द्या-
यास ज्याला त्याच्या धन्याने त्यांवर ठेविलें, असा विश्वासू व बुद्धिमान
चाकर कोण?

४६ ज्या चाकराला त्याचा धनी येऊन तसें करितांना पाहील
तो धन्य.

४७ मी तुह्यास खर्चीत सांगतो कीं, त्याला तो आपल्या सर्व माल-
मत्तेवर ठेवील. (३)

४८ परंतु माझा धनी येण्यास उशीर करितो, असें तो वाईट चा-
कर आपल्या अंतःकरणांत ह्मणाला,

४९ आणि सोबतीच्या चाकरांस मारूं लागला, आणि झिंगले-
ल्यांबरोबर खाऊं पिऊं लागला;

५० तर ज्या दिवसीं तो वाट पाहत नाहीं (४) त्या दिवसीं, आणि
जी घटका तो जाणत नाहीं त्या घटकेस त्या चांकराचा धनी येईल;

५१ आणि त्याला कापून टाकील, आणि ढोंग्यांबरोबर त्याला
वांटा देईल, तेथें रडणें व दांत खणें होईल. (५)

(१) इमं. ३:१५. (२) माथ. १३:५२. (३) माथ. २५:२१. (४) १ थेस. ५:३
प्रग. ३:३. (५) माथ. २५:३०.

४५—५१. “शिष्यांनी हा बोध ध्यानांत ठेवून ख्रीस्ताचें येणें जवळ आहे
असें समजावें आणि हमेश त्याची वाट पाहून सिद्ध राहावें ह्मणून त्याने हा
अणखी दाखला काढला. विश्वासू चाकर यावरून खरा ख्रिस्ती, देवाचा
विश्वासू सेवक (किंवा उपदेशक) असें समजावें. ख्रीस्ताने आपल्या शि-
ष्यांस मंडळीवर ठेविलें असें कीं त्यांनी मंडळीचें हित पाहून योग्य वेळेस
आत्मिक अन्न द्यावें. यो. २१:१५—१७; प्रेषि. २०:२८; १ करिं. ४:१,२.
तसेंच आतां उपाध्यानी व सर्व ख्रिस्त्यानी एकमेकांचें हित पाहून आणि
ख्रीस्ताच्या येण्याची वाट पाहून सिद्ध असावें. जो सिद्ध असा सांपडेल तो
धन्य. जेव्हां प्रभू येईल तेव्हां तो त्याला आपल्याजवळ सौख्य लोकांत
घेईल आणि त्याला सर्वकाळचें सुख, मान आणि गौरव देईल.

४८—५१ “परंतु तो वाईट चाकर इ.” जे ख्रिस्ती व उपाध्ये अवि-
श्वासू होतात व आपला अधिकार व वजन जुलूम करण्यासाठीं अथवा स्वा-
र्थ बुद्धीने आपल्या हितासाठीं लावितात त्यांचें आचरण व शिक्षा हीं एथें
दाखविली आहेत. ते सर्व ढोंगी आहेत आणि जेथें रडणें व दांत खणें हो-

अध्याय २५.

१ तेव्हां आकाशाचें राज्य दाहा कुमारींसारिखें (१) होईल; त्या आपल्या मशाली घेऊन वराला (२) भेटायाम निघाल्या.

२ आणि त्यांत पांच (३) शाहाण्या व पांच मूर्ख अशा होत्या.

३ मूर्ख होत्या त्यानी आपल्या मशाली घेतल्या असतां आपल्या बरोबर तेल घेतलें नाहीं; (४)

४ परंतु शाहाण्यानी आपल्या मशालींबरोबर बुधल्यांत तेल घेतलें. (५)

(१) गीत ४५:१४. २ करिं. ११:२. (२) योह. ३:२९. (३) इमं. २४:२-९.
माल्य. २२:१०. (४) यशा. ४८:१. (५) १ योह. २:२०.

ईल तेथें त्यांस वाटा मिळेल, हा बोध मनांत ठसण्याजोगा आहे. आतां हि खीस्ताचें येणें जवळ आहे. मरण आणि न्यायदिवस सर्वास लवकर येईल असें असतां सर्वांनी त्यांसाठीं सिद्ध असावें.

१ “तेव्हां आकाशाचें राज्य इ.” माल्यी. ३:२ यावरील व्याख्या पाहा. न्यायाला खीस्त येईल त्याविषयीं हें झटलें आहे. ख्रिस्ती मंडळी खीस्ताची नवरी आहे असा उपमा वारंवार शास्त्रांत दिल्ली आहे, आणि ख्रिस्ती लोकांस आपल्या जवळ घेण्याला खीस्ताचें येणें याला लमाची उपमा दिल्ली आहे. लमाचा संबंध सर्वांहून जवळचा, प्रिय आणि टिकाऊ आहे ह्मणून याची उपमा खीस्त व त्याचे लोक यांच्या संबंधाला दिल्ली आहे. माल्यी. ९:१५. यो. ३:२९. प्रग. १९:७; २१:९. एफे. ५:२५-३२. या दाहा कुमारींवरून ख्रिस्ती मंडळी समजावी. मंडळी शुद्ध व पवित्र असावी यास्तव ही उपमा शोभती. २ करिं. ११:२. विल. १:१५. २:१३. वर कोणत्या वेळेस येणार हें कुमारींस बरोबर माहित नव्हतें, ह्मणून सावध राहून त्यांला वाट पाहायाची होती. तसेंच ख्रिस्ती मंडळीनें जागें राहून खीस्ताची वाट पाहावी.

२-४ “आणि त्यांत पांच शाहाण्या इ.” ज्या वराच्या येण्याला सिद्ध होत्या त्या बुद्धिमंत होत्या, ज्या सिद्ध नव्हत्या त्या मूर्ख होत्या. तसेंच जे खीस्ताच्या येण्याला सिद्ध होतात ते शाहाणे, जे सिद्ध नाहींत ते मूर्खच आहेत. वराला सिद्ध व्हावें ह्मणून तेलाचें अगत्य हांतें. खीस्ताच्या येण्याला सिद्ध व्हावें यासाठीं मन शुद्ध असलें पाहिजे. खरें धार्मिकपण अंतःकरणांत असलें पाहिजे.

५ मग वराला उशीर झाला ह्मणून सर्वास डुकल्या येऊन (१) झोंप लागली.

६ तेव्हां मध्यरात्री (२) असी हाक (३) झाली कीं, पाहा, वर येत आहे, त्याच्या भेटीस बाहेर चला. (४)

७ मग त्या सर्व कुमारी उठल्या व आपल्या मशाली नीट करूं लागल्या.

८ तेव्हां मूर्खानी शाहाण्यास ह्मटलें, तुम्ही आपल्या तेलांतून आह्वास कांहीं द्या, कां कीं आमच्या मशाली विझतात. (५)

९ तेव्हां शाहाण्यानी उत्तर दिलें कीं, कदाचित् आह्वास व तुह्वास पुरणार नाहीं. त्यापेक्षां तुम्ही विक्रणाऱ्यांच्या एथें जाऊन (६) आपल्या करितां विकृत घ्या.

१० मग त्या विकृत घ्यायास गेल्या इतक्यांत (७) वर आला, आणि ज्या तयार होत्या त्या त्याच्या बरोबर लघ्वास आंत गेल्या, मग दार बंद झालें. (८)

११ नंतर त्या दुसऱ्या कुमारी मागून येऊन ह्मणाल्या, (९) हे प्रभू प्रभू, आह्मासाठीं उघड.

(१) १ थेस्त. ५:६. (२) प्रग. १६:१५. (३) १ थेस्त. ४:१६, (४) आम. ४:१२. (५) लूक. १२:३५. (६) यशा. ५५:१, ६. (७) आम. ८:१२, १३. (८) इब्री. ३:१८, १९. प्रग. २२:११. (९) मात्थ. ७:२१-२३. इब्री. १२:१७.

७—९ “मशाली नीट करूं लागल्या.” त्यानी तेल घातलें, परंतु ज्यानी तेल आपल्या बरोबर घेतलें नव्हतें त्यांस काय उपाय; त्या मोठ्या संकटांत पडल्या. तसेंच जे लोटून लोटून मरणास सिद्धता करीत नाहीत त्यांस मरण जवळ आलें ह्मणजे मोठें भय आणि संकटें प्राप्त होतात. आपण अगोदर पश्चात्ताप करून खीस्ताला शरण गेलों तर किती बरें असें त्यांस वाटतें. जे खीस्ती लोकांची निंदा करून त्यांस धिक्कारितात ते देखील मरते वेळेस मोठें भय धरितात आणि खिस्त्यांचें साह्य आग्रहाने मागतात, परंतु त्यांचें मन इतकें कठीण झालें आणि त्यानी इतका वेळ देवाची कृपा अवेरिली कीं त्यांस उपाय नाही, आशा नाही, असें फारकरून सांपडतें.

१०, ११ “ज्या तयार होत्या त्या त्याच्याबरोबर लघ्वास आंत गेल्या.” यावरून असें दाखविलें कीं खीस्त न्यायास येईल तेव्हां जे सिद्ध ते त्याच्या

१२ परंतु त्याने उत्तर दिव्हे कीं, तुझ्यास खचीत सांगतों, मी तुझ्यास ओळखत नाहीं. (१)

१३ यास्तव तुझी जागे राहा. (२) कां कीं कोणत्या दिवसीं किंवा कोणत्या घटकेस मनुष्याचा पुत्र येईल हें तुझ्यास ठाऊक नाहीं.

(१) हब. १:१३. (२) माथ्य. २४:४२, ४४. मार्क १३:३३, ३५. लूक. २१:३६.

बरोबर देवाच्या राज्यांत ह्यणजे सौख्यलोकांत जातील. जे पश्चात्ताप करून खीस्तावर भरवसा ठेवितात आणि नीतीने व पवित्रतेने चालून त्याच्या येण्याची वाट पाहतात ते सिद्ध होताल. मार्क. १६:१६, यो. ५:२४, प्रेषि. ३:२९. प्रग. २३:२१. २पेत्र. ३:११, १२. १ तीम. ६:१७-१९. २तीम. ४:६, ७, ८. मग दार बंद झालें. मग कोणाचें आंत जाणें होईना. तसेंच देवाने आपले सर्व खरे भक्त सौख्यलोकांत घेतले ह्यणजे दार बंद होईल आणि कोणा आंत जाऊं शकणार नाहीं. मरते वेळेस जे सिद्ध होतात ते आंत जातील; बाकीच्या सर्वास बाहेरील अंधारांत व क्लेशांत राहावें लागेल. दार बंद झाल्यावर कोणीएकाला पश्चात्ताप करायाला अथवा सिद्ध व्हायाला कांहींच जागा राहणार नाहीं. प्रग. २२:२. उप. ११:३. ९:१०, माथ्यी. २५:४६.

१२ “मी तुझ्यास ओळखत नाहीं.” ह्यणजे तुझी माझे मित्र नाहींत. खरे खीस्ती, खरे भक्त, असें मी तुझ्यास ओळखत नाहीं. परलोकीं ढोंग अगदीं चालणार नाहीं.

१३ “यास्तव तुझी जागे राहा.” या सगळ्या दाखल्यांचा हाच अभिप्राय आहे. त्या कुमारी वराला भेटायला जात होत्या, तसेच सर्व लोक खीस्ताला भेटायला जात आहेत. वराच्यासारखें त्याचें येणें अकस्मात् होईल. कोणीएकाला जेव्हां मरण येतें तेव्हां खीस्त आला असें आहे. तेव्हां खीस्त त्याचा न्याय ठरवील. तर त्यासाठीं सर्वानी सिद्ध असावें. वर येतो आहे असी हाक झाली तेव्हां त्या मूर्ख कुमारीस किती दुःख वाटलें असेल. त्या सिद्ध नव्हत्या ह्यणून दार बंद झालें आणि त्या बाहेर राहिल्या. तसेंच बहुत लोक मरते वेळेस शोक करूं लागतात आणि सिद्ध होण्यास कांहीं प्रयत्न करितात, परंतु फार उशीर झाला आणि आकाशलोकाचें दार त्यांस बंद होईल. असें समजून जे खीस्ती आहेत त्यांनी नित्य जाणें राहावें, आणि जे खीस्ती नाहीत त्यांनी किंचित् उशीर लावूं नये, कारण कीं त्यांस वाटत नाहीं अशा घटकेस खीस्ताचें येणें होईल.

१४ जसैं कीं, (१) प्रवासास जाणाऱ्या माणसाने आपल्या चाकरांस बोलाविलें व आपली मालमत्ता त्यांस सोपिली.

१५ आणि त्याने एकाला पांच हजार रूपये व एकाला दोन हजार व एकाला एक हजार असे प्रत्येकास ज्याच्या त्याच्या योग्यते-प्रमाणें दिल्ले, (२) आणि लागलाच प्रवासाला गेला.

१६ मग ज्याला पांच हजार रूपये मिळाले होते त्याने जाऊन त्यांचा व्यापार केला, आणि अणखी पांच हजार रूपये मिळविले.

१७ तसेंच ज्याला दोन हजार मिळाले होते त्यानेहि अणखी दोन हजार मिळविले.

१८ परंतु ज्याला एक हजार मिळाले होते त्याने जाऊन भूमि खणिली, आणि तीन आपल्या धन्याचा पैका लपविला.

(१) लूक. १९: १२. इ. (२) रोम. १२: ६. १ करिं. १२: ४. इ. एफ. ४: ११.

१४ “प्रवासास जाणाऱ्या माणसाने इ०” जे आपलें तारण व दुसऱ्याचें कल्याण साधून घेण्यासाठीं आपली बुद्धि व शक्ति लावितात त्यांस तद्रूप फळ मिळेल हें दाखवायास ही उपमा दिल्ली होती. कोणी माणूस आपल्या चाकरांस कांहीं मालमत्ता सोपून देतो मग पुढें त्यांचा हिशोब घेतो, तसेंच देवाने सर्वांस कांहीं गुण, बुद्धि व शक्ति दिल्ली आहेत, आणि ते त्यांचा कसा उपयोग करितात याविषयी तो पुढें त्यांचा हिशोब घेईल, मग ज्यानी बरें केलें त्यांस तो चांगलें फळ देईल, आणि ज्यानी वाईट केलें त्यांस शिक्षा देईल.

१५ “पांच हजार रूपये.” यावरून ईश्वर माणसांस देतो त्यातील उत्तम गुण असें समजावें. “त्याच्या योग्यतेप्रमाणें दिल्लें.” प्रत्येकाने आपल्या शक्तीप्रमाणें देवाचें गौरव करावें असें देव पाहतो.

१६, १७ “ज्या दोघांला पांच व दोन हजार रूपये दिल्ले होते त्यानी व्यापार करून अणखी पांच व दोन हजार मिळविले. यावरून जे आपले गुण व शक्ति योग्य कामांत लावितात त्यांची वर्तणूक दाखविली आहे.

१८ “पैका लपविला.” त्याने आपली शक्ति चांगल्या कामांत लाविली नाहीं. ज्यांस देवाने थोडेंच दिल्लें तेच मात्र लपवितात अथवा अयोग्य कामांत खर्चितात असें नाहीं. ज्यांस देवाने उत्तम गुण व शक्ति दिल्ली आहेत ते देखील वारंवार लपवितात अथवा अयोग्य कामांत लावितात. अशांस देव अधिक कठीण दंड देईल.

१९ मग बहुत काळानंतर (१) त्या चाकरांचा धनी आला, आणि त्यांचा हिशोब घेऊं लागला. (२)

२० तेव्हां ज्याला पांच हजार रुपये मिळाले होते तो येऊन अणखी पांच हजार रुपये आणून झणाला, महाराज, आपण मला पांच हजार रुपये सोपून दिले; पाहा, त्यांवर म्या अणखी पांच हजार रुपये मिळविले.

२१ तेव्हां त्याच्या धन्याने त्याला ह्मटलें, बरें, उत्तम व विश्वासू चाकरा, तूं थोडक्यांवर विश्वासू झालास, मी तुला बहुतांवर ठेवीन, (३) तूं आपल्या धन्याच्या आनंदांत ये.

२२ नंतर ज्याला दोन हजार रुपये मिळाले होते तोहि येऊन झणाला, महाराज, आपण मला दोन हजार रुपये सोपून दिले; पाहा, त्यांवर म्या अणखी दोन हजार रुपये मिळविले.

२३ त्याला त्याच्या धन्याने ह्मटलें कीं, बरें, उत्तम व विश्वासू चाकरा, तूं थोडक्यांवर विश्वासू झालास, मी तुला बहुतांवर ठेवीन, तूं आपल्या धन्याच्या आनंदांत ये.

२४ मग ज्याला एक हजार रुपये मिळाले होते तोहि येऊन झणाला, महाराज, म्या तुला जाणिलें कीं, तूं कठोर (४) माणूस आहेस, झणजे त्यां पेरिलें नाहीं (५) तेथें तूं कापितोस, व त्यां विखरिलें नाहीं तेथून गोळा करितोस.

(१) मात्थ. २४:४८. (२) मात्थी. १८:२३,२४. (३) लूक. १२:४४.२२:२९. प्रग. ३:२१. (४) इयो. २१:१५. (५) इम. २:३१.

१९ “धनी आला इ०” तसाच ख्रीस्त न्यायास येऊन सर्वांचा हिशोब घेईल. रोम. १४:१२. २करिं. ५:१०, १थेसस. ४:१६. प्रेषि. १:११, १७:३१.

२०—२३ या चाकरांप्रमाणें जे ख्रीस्ती आपले गुण व शक्ति आपलें व दुसऱ्याचें तारण व देवाचें गौरव करण्यासाठीं खर्चितात त्यांस ख्रीस्त येईल तेव्हां आपल्या अवळ सोख्यलोकांत घेऊन मोठें सुख, गौरव आणि मान देईल. ओ. ३४. १यो. २:२८.

२४ “मग ज्याला एक हजार रुपये मिळाले इ०” ज्याला देवाने थोडकेंच दिलें आहे त्याला तें वाईट कामांत घालायला निमित्त्य नाहीं असें दाखवावें हा या दाखल्याचा अभिप्राय आहे. प्रत्येकाने आपल्या शक्तीप्रमाणें करावें असा देवाची आज्ञा आहे. “तूं कठोर माणूस आहेस.”

२५ ह्यणून म्या भिऊन (१) तुझे हजार रुपये भूमीत लपवून ठेविले; पाहा, तुझे तुला मिळाले.

२६ तेव्हा त्याच्या धन्याने त्याला उत्तर दिले कीं, अरे वाईट व आळसी चाकरा, (२) म्या पेरिले नाही तेथे मी कापितो, आणि म्या विखरिले नाही तेथून गोळा करितो, हे तुला ठाऊक होतें.

२७ तर माझा पैका सावकाराजवळ ठेवायाचा होता, ह्यणजे म्या आल्यावर आपला व्याजासुद्धा घेतला असता.

२८ यास्तव ते हजार रुपये याजपासून घ्या, आणि ज्याजवळ दाहा हजार रुपये आहेत त्याला द्या.

(१) नीति. २६:१३. प्रग. २१:८. (२) इथी. १५:५,६. माथ. १८: ३२.
लूक. १९:२२. यहूदा. १५.

हा चाकर आपल्या आळसाविषयीं निमित्त्य काढायला आपल्या धन्यावर दोष ठेवितो.

२५ “ह्यणून म्या भिऊन इ०” ते हरवून जातील असें भय वाटलें ह्यणून तो निमित्त्य दाखवितो, परंतु वास्तविक जर त्याने सावकाराजवळ ठेविले असते तर हरविले असताहि त्याला दोष लागला नसता. त्याने आपल्या आळसाविषयीं हें निमित्त्य उगेंच काढिलें. तसेंच पापी आपलें तारण साधून घेण्यासाठीं कांहीं प्रयत्न न करितां सुस्थ राहून केवळ देवावर दोष ठेवतात.

२६, २७ “अरे वाईट व आळसी चाकरा.” तो दुष्ट होता असें प्रमाण त्याने आपल्या धन्यावर दोष ठेवून पटविलें होतें. तो आळसी होता असें ते रुपये लपवून त्याने प्रमाण पटविलें होतें. हल्लीं असे पापी किती आहेत? देणारा कोण आहे? आमच्याठायीं बोलतो करतो तो कोण आहे? असें बोलून ते आपल्या तारणाविषयीं किंचित् काळजी धरित नाहीत, पण सर्व दोष देवावर ठेवतात. जे असें करितात ते आपला दोष फार वाढवितात आणि आपणावर अधिक कठीण दंड आणतात. “हे तुला ठाऊक होतें.” प्राचीन काळच्या बहुत प्रतीत एथें प्रभुची खूण दिल्ली आहे असें कीं हे तुला ठाऊक होतें काय? तर तुला अधिक प्रयत्न करायाचे होते. आळस करण्याचा तुझा अधिक दोष आहे. धनी आपण कठोर असा कबूल आहे ह्यणून समजायाचें नाही; केवळ चाकराच्या तोंडच्या बोलण्यावरून त्याला दोषी ठरवितो.

२८ त्याने त्यांचा उपयोग केला नाही, तर त्याला नसावे. जे आपलें

२९ कां कीं (१) ज्याला आहे त्याला देवील, आणि त्याला फार होईल, आणि ज्याला नाही त्याचें असेल तें देखील त्याजपामून घेतील. (२)

३० आणि त्या निरूपयोगी चाक्राला बाहेरील अंधारांत टांका; (३) तेथें रडणें व दांत खणें होईल.

३१ अणखी मनुष्याचा पुत्र आपल्या गौरवाने येईल, (४) आणि त्याबरोबर सर्व पवित्र दूत येतील, तेव्हां तो आपल्या गौरवाच्या आसनावर वसेल.

(१) मात्थ. १३:१२. मार्क. ४:२५. लूक. ८:१८. १९:२६. (२) लूक. १०:४२. (३) मात्थ. ८:१२. (४) दान. ७:१३. जख. १४:५. मात्थ. १६:२७; १९:२८. मार्क. ८:३८. प्रोफ. १:११. १ थेस्स. ४:१६. २ थेस्स. १:७. यहूदा. १४. प्रग. १:७.

तारण साधून घेण्यास प्रयत्न करित नाहीत त्यांचें साद्य देव करणार नाही.

२९ “कां कीं ज्याला आहे इ०” मात्थी. १३:१२ व्याख्या पाहा. जो कोणी आपल्याला जें सोपिलें त्याचा चांगला उपयोग करितो त्याचा धनी त्याला अणखी सोपून देईल अथवा चांगलें फळ देईल, परंतु जो कांहींच उपयोग करित नाही अथवा चांगला व्यय करित नाही त्याला धनी अणखी कांहीं सोपून देणार नाही. जें दिल्लें तें देखील तो त्यापासून काढून जो त्याचा चांगला उपयोग करील त्याला देईल. संसाराविषयीं झटलें तर मनुष्यांमध्ये तसेंच घडतें, आणि देवहि या नेमाप्रमाणें प्रतिफळ देईल.

३० “आणि त्या निरूपयोगी इ०” या दाखल्याचा अर्थ संक्षेपेंकरून असा आहे. १. देवाने आपल्या सेवकांस सारिखींच गुण व शक्ती दिल्लीं नाहीत. २. ते आपले गुण व शक्ति देवाचा मान व गौरव करण्यांत लावायास बांधिले आहेत. ३. असें केल्याने त्यांचे गुण व शक्ति वाढतात. ४. त्यांनी आपले गुण व शक्ति यांचा जसा उपयोग केला त्याप्रमाणें त्यांचा न्याय होईल. ५. सर्व पापी देव कठोर धनी असें मोजतात. ६. अन्याय केल्याबदल असें केवळ नव्हे परंतु चांगलें न केल्याबदल पाप्यांस हिशोब द्यावा लागेल. ज्याने आपले रुपये लपवून धन्याला तेच परत दिल्ले तो जर दोषी ठरून नाश पावला तर जे आपले सर्व गुण व शक्ति अयोग्य कामांत खर्चतात ते किती विशेषेंकरून नाश पावतील !

३१ “पुत्र आपल्या गौरवाने येईल इ०” जगाच्या समामीस खीस्त येईल तेव्हां तो सृष्टीचा राजा व मस्तक असतां मोठ्या वैभवाने व गौरवाने येईल

३२ आणि त्यासमोर सर्व राष्ट्रें जमा होतील, (१) आणि ज्या प्रकारें मेंढपाळ शेरडांतून मेंढरें वेगळीं करितो, (२) त्या प्रकारें तो त्यांस वेगळें करील. (३)

३३ आणि मेंढरांस तो आपल्या उजवीकडे (४) व शेरडांस डावीकडे उभें करील.

३४ तेव्हां राजा आपल्या उजवीकडल्यांस ह्मणेल, अहो माझ्या

(१) रोम. १४:१०. २करिं. ५:१०. प्रग. २०:१२. (२) यहेंज्क. ३०:३८. मात्य. १३:४९. (३) गीत ७८:५२. योह. १०:१४, २५. (४) इब्री. १:३.

असें शास्त्रांत ठिकाणोठिकाणीं द्वाटलें आहे. प्रेषि. १:११; एफे. १:२०—२२; १थेस्स. ४:१६; १करिं. १५:२४, २५, ५२.

“तो आपल्या गौरवाच्या आसनावर बसेल.” अक्षरशः नव्हे, पण वास्तविक राजा व न्यायाधीश असतां तो सर्व लोकांस जमावील व न्याय करून सर्वांस प्रतिफलें देईल.

३२ “आणि त्यासमोर सर्व राष्ट्रें इ०” ख्रिस्त न्यायास येईल तेव्हां हे जग जळून नाश पावेल. २पेत्र. ३:१०, १२; प्रग. २०:११. तेव्हां खरे ख्रिस्ती जे मेलले ते सर्व पाहिल्याने उठतील. १थेस्स. ४:१६. जे जिवंत असतील ते पालटून मेलेल्यांमधून उठलेल्यांसारिखे होतील. १करिं. १५:५२—५४. १थेस्स. ४:१७. सर्व दुष्ट उठून न्यायास बाहेर येतील यो. ५:२८, १९; दान. १२:२; माथी १३:४१, ४२; प्रग. २०:१३. मग जगाचा न्याय ठरवून तो नीतिमंतांस तारील आणि दुष्टांस जेथें रडणें व दांत खार्णें होईल तेथें वांटा देईल-

३३ “आणि मेंढरांस इ०” ह्मणजे नीतिमंतांस यो. १०:७, १४, १५, १६, २७. गीत. १०:३, ७, ४:१; २३. “उजवीकडे.” त्यांस मान देण्यासाठीं उप. १०:२. एफे. १:२०; गीतें. ११०:१; प्रेषि. २:२५-३३. “शेरडांस.” ह्मणजे दुष्टांस. यहेंज्क. ३४:१७. “डावीकडे.” अपमान व त्यांचा दोष दाखविण्यासाठीं. उप. १०:२.

३४ “तेव्हां राजा.” ह्मणजे येशू ख्रिस्त जो मृष्टीचा राजा व न्यायाधीश तो. लूका. १९:३८. यो. १८:३७. प्रग. २७:१४, १९:१६. तें वतन करून घ्या. ख्रिस्ती हे देवाचे वतनदार असें शास्त्रांत कोठकोठें द्वाटलें आहे रोम ८:१७. गल. ४:६, ७ इब्री. १:१४. १यो. ३:२. हे वतन देवाने आपल्या लोकांसाठीं पूर्वीपासून सिद्ध केले. जे आपलीं पापें पदरांत घेऊन ख्रिस्ताला शरण जातात त्यानी तारण पावांचें असा संकेत देवाने पूर्वीपासून केला आहे. तसेंच जे शरण जात नाहींत पण स्वइच्छेने चालून पाप करीत जातात आणि पश्चा-

वापाचे आशीर्वादित, (१) या, जें राज्य (२) जगाच्या मांडण्यापासून तुझाकरितां तयार केलें (३) तें वतन करून घ्या. (४)

३५ कारण कीं (५) मी भुकेला होतो, तेव्हां तुझी मला खायास दिव्हे; तान्हेला होतो तेव्हां मला प्यायास दिव्हे; परका होतो तेव्हां मला घरांत घेतलें. (६)

३६ उघडा, (७) तेव्हां मला पांघरूण दिव्हे; रोगी होतो तेव्हां माझा समाचार घेतला; (८) बंदिशाळेंत (९) होतो तेव्हां मजकडे आलां.

३७ त्या वेळेस नीतिमान त्याला उत्तर देतील कीं, हे प्रभु, आम्ही तुला भुकेलें केव्हां पाहून खायास दिव्हे? आणि तान्हेलें केव्हां पाहून प्यायास दिव्हे?

३८ आणि तुला परकें केव्हां पाहून घरांत घेतलें? आणि उघडें केव्हां पाहून पांघरूण दिव्हे?

३९ आणि तुला रोगी अथवा बंदिशाळेंत केव्हां पाहून तुजकडे आलों!

(१) गीत. ११५:१५. (२) रोम. ८:१७.१ पेत्र. १:४. (३) १ थेस. २:१२. प्रग. ५:१०. (४) १ करिं. २:९. इब्र. ११:१६. (५) यशा. ५८:७. यहेडक. १८:७. (६) १ पेत्र. ४:९.३ योह. ५. (७) याक. २:१५,१६. (८) याक. १:२७. (९) २ तीम. १:१६. इब्र. १३:२.

त्तापा असून मरण पावतात त्यांनी नाश पावावा असाहि संकेत देवाने पूर्वीपासून केला आहे. असें असतां जे खुशीने नाशाचा मार्ग धरितात ते आपला नाश करून घेतात. यो. ५:४० मार्क. १६:१५,१६.

३५,३६ "कारण कीं मी भुकेला होतो इ०" येशू ख्रीस्त आपल्या लोकांवर केलेले उपकार आपणावर केलेल्यासारिखे मोजतो. माथी १०:४०,४२. ख्रीस्त व त्याचे लोक यांमध्ये जो संबंध तो सर्वांहून प्रिय व जवळचा आहे. यो.१५:४,५,६. एफे. ४:२३-३२. १ करिं. ६:१५. ह्याणून जे ख्रीस्यांचा अन्याय करितात ते माझा अन्याय करितात आणि जे गरीब व दुःखीत ख्रिस्त्यांवर उपकार करितात ते मजवर उपकार करितात असें ख्रीस्त मोजतो.

३७—३९ "त्या वेळेस नीतिमान त्याला उत्तर देतील इ०" ते नम्रता दाखवितात. आपण कांहीं स्तुति अथवा फळ पावण्याजोगीं कर्म केलीं असें वाटत नाहीं ते दाखवितात.

४० तेव्हां राजा त्यांस उत्तर देईल कीं, मी तुम्हास खर्चीत सांगतां, या माझ्या भावांतील लाहानांतून एकाला तुम्ही असें केलें, तितक्यावरून (१) मलाच केलें आहे.

४१ मग डावीकडल्यांसहि तो झगेल, अहो शापग्रस्तहो, जो सर्वकाळचा अग्नि (२) सैतानासाठीं व त्याच्या दुतांसाठीं तयार केला (३) अहो त्यांत मजपासून जा. (४)

४२ कारण कीं, मी भुकेला होतो तेव्हां तुम्ही मला खायास दिल्लें नाहीं; तान्हेला होतो तेव्हां मला प्यायास दिल्लें नाहीं;

(१) नीति. १९:१७. मार्क. ९:४१. इब्रि. ६:१०. (२) लूक. १३:२७. (३) मात्थ. १३:४०,४२. प्रग. १४:११. (४) यहुदा. ६. प्रग. २०:१०.

४० “माझ्या भावांतील लाहानांतून इ०” ख्रिस्ती किती जरी गरीब, दुःखीत व त्रासलेले असले तरी ख्रिस्त त्यांस आपले भाऊ झगणो आणि जें जें त्यांस केलें तें तें मला केलें असें मोजतो. यावरून जगाच्या न्यायाधिकाची केवढी कृपा दिसून येती.

४१ “सर्वकाळचा अग्नि.” हे शब्द, परलोकीं दुष्टांस कठीण शासन प्राप्त होईल तें दाखविण्यास लाविले आहेत. ही भयंकर उपमा हिचोम खोऱ्याच्या अग्नीवरून घेतली असें दिसतें. मात्थी. ५:२२ यावरील टीका पाहा. परलोकीं दुष्ट वास्तविक अग्नीत जळतील असें विचारिलें तर हीं नाशवंत शरिरें मरणाकडून पालटून अविनाशी होतील, मग त्यांस व आत्म्यासहि योग्य असें अतिशय दुःख पोडा व यातना जेणेकरून होईल तें शासन प्राप्त होईल, असें अग्नी या शब्दावरून दाखविलें आहे. सर्वकाळचा अग्नि हे शब्द त्या शासनाचा प्रकार दाखविण्यासाठीं नव्हे पण तें शासन भयंकर, खर्चीत, अतिशय व सर्वकाळीक होईल असें दाखविण्यासाठीं लाविले आहेत. तें शासन कोणत्या प्रकारचें याविषयीं विशेष चिंता नाहीं. पण तें अतिशय व सर्वकाळचें होईल या खर्चीतीवरून सर्वांनी तें चुकवायास आणि आपलें तारण साधून घ्यायास मोठे व अखंड प्रयत्न करित जावें. तें शासन सैतान व त्याचे दूत व देवाचे सर्व शत्रू यांसाठीं सिद्ध आहे. हें शासन सर्व दुष्टाचें वतन होईल.

४२—४६ जीं कर्म केल्यावरून ख्रिस्त आपल्या लोकांस स्तुति व चांगलें फळ देतो तींच न केल्यावरून तो दुष्टांस दोषी ठरवून शासन देतो. याप्रमाणें मोठ्या अन्यायामुळें असें केवळ नव्हे पण कर्तव्य कर्म न केल्यामुळें पाप्यांस सर्वकाळचें शासन प्राप्त होईल. जे ख्रिस्ताची निंदा व छळ-

४३ परका होतो तेव्हां मला घरांत घेतले नाही; उघडा, तेव्हां मला पांघरूण दिले नाही; रोगी व बंदिशालेत होतो तेव्हां माझा समाचार घेतला नाही.

४४ तेव्हां हेहि त्याला उत्तर देतील कीं, हे प्रभू, आत्मी तुला भुकेले अथवा तान्हेले अथवा परके अथवा उघडे अथवा रोगी अथवा बंदिशालेत असे केव्हां पाहून तुझी सेवा केली नाही!

४५ तेव्हां तो त्यांस उत्तर देईल कीं, मी तुम्हास खचीत सांगतो, तुझी या लाहानांतील एकाला असे केले नाही, तितक्यावरून (१) मलाच केले नाही.

४६ ते तर सर्वकाळच्या शासनांत जातील, आणि नीतिमान सर्वकाळच्या जीवनांत जातील. (२)

अध्याय २६.

१ मग असे झाले कीं येशूने हीं सर्व वचनें संपविल्यावर आपल्या शिष्यांस ह्मटले,

(१) जख. २:८. प्रेषि. १:५. (२) दान. १२:२. यो. ५:२९.

णूक करितात अथवा ते दुःखीत व गरजवंत असतां त्याचें साह्य करीत नाहींत ते मजसीं तसेंच करितात असें खीस्त मोजतो. अणखी दुष्टांच्या भावना खिस्त्यांच्या पासून किती वेगळ्या आहेत, पाहा. खिस्ती केवळ नम्रता दाखवितात, दुष्ट मोठा अभिमान दाखवितात; त्यानीं सुकर्म केले नसतां आपण केले असा मीस ते दाखवितात.

४६ "ते तर सर्वकाळच्या शासनांत इ०" दुष्ट व नीतिमान यांची परलोकींची अवस्था अगदी भिन्न होईल आणि दोषांची अवस्था सर्वकाळची होईल असे स्पष्ट दाखविले आहे. कोणतीहि गोष्ट यापेक्षा अधिक दृढतेने स्थापिली नाही. तर परलोकवास खचीत होणार आहे, आणि माझीं इहलोकीं कर्म व आचरण याप्रमाणें माझी अवस्था परलोकीं दुःखाची किंवा सुखाची होईल असें प्रत्येकाने आपल्या ध्यानांत ठेवावे. असें समजून आपण नाश चुकवायास आणि सर्वकाळचें सुख मिळवायास किती प्रयत्न करावे?

१—१३ मार्क. १४: १—११. लूका. २२: १—६, यो. १२: १—७

२ तुह्यास ठाऊक आहे कीं, (१) दोन दिवसानी वल्हांडण सण आहे, आणि मनुष्याच्या पुत्राला खांद्री देण्यास पराधीन करतील.

(१) मार्क. १४:१. इ. लूका. २२:१. इ. यो. १३:१. इ.

२ वल्हांडण सण. यहूदी मिश्र देशांतल्या दासपणांतून आपल्या सुटकेच्या आठवणीसाठीं हा सण पाळीत असत. निर्ग. १२:१३. ते निसान (चैत्र) महिन्याच्या पंधराव्यापासून एकाविसाव्या तारिखेपर्यंत द्वणजे सात दिवस पाळीत असत. निर्ग. १२:१५—२०; २३:१५. या सगळ्या दिवसांत ते न फुगलेली भाकर खात असत, द्वणून या सणाला न फुगलेल्या भाकरीचा सण असेंहि द्वणत असत. निर्ग. १२:१८. लेवी. २३:६. चवदाव्या तारिखेस ते आपल्या घरांतून सगळे खमीर दूर करीत असत. या चालीवरून पैलसाने उपमा काढिली. १ करिं. ५:७—१० व्या तारिखेस घराघरी एका वर्षाचा कोंकरा कळपांतून निवडून ठेवीत आणि १४ व्या तारिखेस मारीत असत. निर्ग. १२:१—६; अनु. १६:२, ५, ६. देवाच्या आज्ञेवरून त्यानी त्या कोंक्याचें रक्त आपल्या दारांच्या चौकटांस शिंपडलें नंतर उपाध्ये वेदीजवळ ओतीत असत. निर्ग. १२:७. मग दोन शूल आडवे घालून कांहीं हाडूक न मोडतां भाजीत आणि कडू भाजीबराबर खात असत. खाते वेळेस एकएका मंडळींत दाहांहून कमी अथवा विसांपेक्षां ज्यास्ती माणसें नसावीं. ते प्रवासास जाण्यासारिखे कबर बांधून व वाहाणा घालून खात असत. याकरून ज्या त्वरेनें ते दासपणांतून निघणार होते ती त्यानी दर्शाविली. या सणामध्यें भोजन येणेंप्रमाणें. प्रथम कांहीं पाणीं व द्राक्षारस मिश्रित करून ते उपकारस्तुती करून पीत असत. हा पहिला प्याला होता. मग हात धूत आणि देवाची उपकारस्तुती फिरून करीत असत नंतर अन्न घालीत. ते अन्न खडू भाजी न फुगलेली भाकर व कोंकरा आणि त्यासाठीं खजूर, अंजिर, खिसमीस व गिरका इत्यादिकांचें मिश्रित केलेलें ओलवण असें होतें. मग फिरून उपकारस्तुती करून ते थोडीसी कडू भाजी घेऊन खात असत. त्यानंतर सर्व पात्रें काढून प्रत्येक माणसापुढें द्राक्षारसाचा दुसरा प्याला पहिल्याप्रमाणें ठेवीत. लेकरानी लक्ष्य लावून या क्रियेचा अभिप्राय विचारान्ना द्वणून पात्रें काढीत असें द्वणतात. निर्ग. १२:२६, २७. ते व्हां जो मुख्य यहूद्यांचें मिसरांत दासपण व निभावण्याचा प्रकार वर्णून हा सण स्थापायाचा अभिप्राय उलगडून सांगत असे. मग पात्रें फिरून आणल्यावर तो द्वणे, हें वल्हांडण जेवण आपण खातों कारण कीं प्रभूने मिसरांत आमच्या वडिलांचीं घरे वल्हांडलीं. मग तो आपल्या हातांत कडू भाजी घेऊन याकडून मिसरांतील दासपण कठीण द्वणून दाखविलें, आणि न फुगलेली

३ तेव्हा कायफा नामें प्रमुख याजक याच्या घरां मुख्य याजक व शास्त्री व लोकांचे वहील जमले.

भाकरहि घेऊन येणेंकडून निभाव अकस्मात ह्मणून दाखविलें आहे, असें ह्मणे. हें झाल्यावर तो ११३ व ११४ गातें पाठ ह्मणत व प्रार्थना करित. मग ते सर्व आपल्यापुढें ठेविलेला द्राक्षारस पीत असत. हा दुसरा प्याला होता. मग ते हात धुऊन तें जेवण खात. यानंतर ते आपले हात फिरून धुत व अणखी प्याला पीत. याला स्तुतीचा प्याला ह्मटला आहे कारण कीं तो मुख्य यावर विशेष उपकारस्तुति करित असे. जेव्हां खीस्ताने प्रभुभोजन स्थापिलें तेव्हां त्याने हा प्याला घेतला असें दिसतें. १ क्रिं. १०:१६. नाते वेळेस ते अणखी एक प्याला पीत. त्याला हालेल ह्मणत कारण कीं त्याबरोबर ते कनिष्ठ हालेल ह्मणजे ११५, ११६, ११७, व ११८ गात पाठ ह्मणत असत. ही चाल लक्षून प्रभूने व त्याच्या शिष्यांनी प्रभुभोजन झाल्यावर गात गायलें. माथी. २६:३०. खिस्ताने हा सण यहूद्यांच्या रीतीप्रमाणें पाळिला असेल. परंतु असें करितां त्याने दाखविलें कीं ज्याचें प्रतिरूप हा सण आहे तें माझ्या मरणाकडून पूर्ण होणार. ह्मणून त्याच्या बदल त्याने प्रभुभोजन स्थापिलें आणि तेव्हांपासून तो सण पाळ्याचा नव्हता.

३ “प्रमुख याजक.” हें याजकपण आदीं आहरोनाला दिलें होतें, निर्ग. २८. आणि त्याच्या संतानांत राहायाचें होतें. गण. ३:१०. खीस्ताच्यापूर्वी १६० वर्षे आतियोकस एपिफनीसाने ज्याने दुसऱ्यापक्षां ज्यास्ती देऊं केलें त्याला याजकपण विकत दिलें. खीस्ताच्यापूर्वी १५२ वर्षीं सूरयाचा राजा आलक्षांदर याने ज्यानथन प्रमुख याजक केला आणि मागून यहूद्यांनी त्याच्या भाऊ शिमोन प्रमुख याजक व राजाहि केला आणि हेरोदापर्यंत हे दोन्ही हक त्याच्या संतानांत राहिले. हेरोदाने व त्याच्या मागून सर्व रोमी अधिकाऱ्यांनी आपल्या मर्जीप्रमाणें प्रमुख याजक बदल केले यावरून कायफा त्याच वर्षी प्रमुख याजक होता असें ह्मटलें आहे. यो. ११:५१. आणि जरी एकाच वेळेस एकच प्रमुख याजक असे तरी अनेक माणसांला तें नाम देत असत, कारण कीं ते पूर्वी प्रमुख याजक होऊन त्यांपासून याजकपण काढलें होतें. “जमले.” ही यहूद्यांची मोठी सभा होती. माथी ५:२२. यावरील टीका पाहा.

४,५ लोकांस फारकरून वाटलें कीं हा खीस्त देवाचा खरा अवतार व माणसांचा एकच तारणारा आहे ह्मणून याजक व शास्त्री यांस भय वाटलें कीं सणामध्ये त्याला धरून जिवें मारिलें तर लोक गडबड करतील. सणाच्या सात दिवसांत लोक चहुंकडून यरूशलेमांत येत असत आणि

४ आणि येझूला कपटाने धरवें व जिवें मारवें असी त्यानी मसलत केली.

५ परंतु सणांत हें करूं नये, केलें तर कदाचित् लोकांमध्ये गलबला होईल, असें त्यानी ह्मटलें.

६ आणि येझू वेथानींत कोडी शिमोन याच्या घरीं असतां,

७ कोणी बायको (१) फार मोलवान सुगंध तेलाची आलावास्त्र कुपी घेऊन त्याजकडे आली, आणि तो जेवायास बसला असतां तिने ती त्याच्या डोक्यावर ओतिली.

८ तेव्हां त्याचे शिष्य हें पाहून रागें भरून बोलले, हा नाश कशाला !

(१) गीत २:२.

(२) योह. ११:१,२. १२:३.

सुमारे ३०,००,००० माणसें मजत असत. तर याकरितां ख्रीस्ताला गुमरूपें अथवा कपटाने धरून जिवें मारवें असें याजक व शास्त्री यांस वाटलें.

६ “कोडी शिमोन.” तो कोडी होता, पण बरा झाला होता असें दिसतें कारण कीं कोड्याबरोबर खायास अनुचित होतें. योहान्न (१२:१.) ह्मणतो कीं, या घरांत जो लाजारस मेलेल्यांमधून उठविलेला तोहि होता. तो कदाचित् शिमोनाचा कोणी भाग होता.

७ “कोणी बायको.” ह्मणजे लाजारस व मार्या यांची बहीण मारया. यो. १२:३. “आलावास्त्र.” ह्मणजे एका सुंदर प्रकारचा सफेत संगमरवर. याचा फार उपयोग सुगंध तेल राखण्यासाठीं करित असत. या सुगंध तेलास नार्द ह्मणत असें मार्कस (१४:३.) व योहान्न (१२:३.) सांगतात. तें तेल एका मूळाचें काढीत असत. तें फार सुगंध आणि अंगाला लावण्यास उत्तम असें ते मानीत असत. एका कुपीचें मोल सुमारे शें पन्नास रुपये असें होतें. (मार्क. १४:५.) “त्याच्या डोक्यावर ओतिली.” यो. (१२:३) ह्मणतो कीं पायांसहि लाविलें आणि आपल्या केसानी त्याचे पाय पुसिले. डोक्यावर ओतणें ही चाल सामान्य होती पण पायांवर लावून तिने मोठी नम्रता व ख्रीस्तावरील फार प्रीति दाखविली.

८ “रागें भरून बोलले.” योहान्न ह्मणतो, जो जळफळून बोलला तो यहूदा होता. तो चोर होता आणि कसणी वाहात असतां तीतून चोरून काढीत असे. त्याचें मुख्य धोरण आपला स्वार्थ असें होतें.

९ कारण कीं हैं सुगंध तेल विकून बहुत पैसे आले असते व गरिबांस देतां येते.

१० तेव्हां येशू हैं जाणून त्यांस ह्मणाला, या बायकोला त्रास कां देतां! इने तर मजसाठीं चांगलें काम केलें आहे.

११ कारण कीं (१) दरिद्री सर्वकाळ तुह्यामध्ये आहेत, परंतु मी (२) सर्वकाळ तुह्यामध्ये नाहीं.

१२ इने तर हैं सुगंध तेल माझ्या शरिरावर घातलें हैं माझ्या उत्तरकार्यासाठीं केलें.

१३ मी तुह्यास खचीत सांगतो, सर्व जगामध्ये जेथे जेथे हैं शुभवर्तमान गाजवतील तेथे इने जे केलें आहे तेहि इच्या आठवणीसाठीं सांगतील.

(१) अनु. १५:११.

(२) योह. १४:१९. १७:११.

९ गरिबांस देतां येते इ." त्याला वास्तविक दरिद्र्याविषयीं कांहीं काळजी वाटली असें नाहीं. पण त्या मोलाचा लोभ त्याने धरिला. जळफळण्याचें कांहीं कारण नव्हतें. तें मारयेचें होतें आणि तिने आपल्या मर्जीप्रमाणें खर्चाचें हें योग्य होतें. हल्लीं जेव्हां ख्रिस्ती लोक परोपकारिक काम चालविण्यास आपली मालमत्ता खर्चितात तेव्हां हा नाश कशाला असें बोलून बहुत जळफळतात परंतु हें काम देवाला प्रिय आहे. आणि हें करून ते देवावरील आपली प्रीति दाखवितात आणि हें देवाला पसंत होतें.

११ "कारण कीं इ." दरिद्र्यांस देणें योग्य होतें. (गीत. ४१:१. नीति. १४:२१. २९:७; गल. २:१०) आणि ख्रीस्त मना करीना पण देण्यास उत्तेजन देई. परंतु प्रत्येक धर्म योग्य समर्थी केला पाहिजे. दरिद्री त्याजवळ सर्वकाळ राहण्याचे होते आणि जेव्हां इच्छा होती तेव्हां नित्य त्यांचें बरें करायास सांपडयाचें होतें. ख्रीस्त देहाने त्याजवळ अणखी राहायाचा नव्हता, ह्मणून त्याला मान व प्रीति दाखविण्याचा हा विशेष प्रसंग पडला होता.

१२,१३ "माझ्या उत्तरकार्यासाठीं केलें." मारयेला पूर्वी हें समजलें असें दिसत नाहीं, परंतु तिने प्रीतिने केलें आणि उत्तरकार्यासाठीं योग्य क्रिया होती यास्तव प्रभूला पसंत झाली आणि त्याने याविषयीं हें वचन दिव्हें. जे चांगले धार्मिक आहेत त्यांचीं सुकर्म त्यांच्या आठवणीसाठीं मांडावीं व वर्णावीं हें योग्य आहे.

१४ तेव्हां यहूदा इस्कारयोते नामें वारांतील एक (१) हा मुख्य याजकाकडे जाऊन झगला,

१५ म्या त्याला तुमच्या स्वाधीन केलें, तर मला काय झालं? तेव्हां त्यानी त्याला तीस रुपये देऊं केले. (२)

१६ तेव्हांपासून तो त्याला पराधीन करायची संधि पाहूं लागला.

१७ नंतर बेखमीर भाकरींच्या सणाच्या पहिल्या दिवसीं (३) शिष्य येशूकडे येऊन त्याला झगले, त्हां वल्हांडणाचें भोजन करावें याकरितां आझी कोठें तयारी करावी झणून तुझी आज्ञा आहे !

१८ तेव्हां त्याने हटले, नगरांत अमक्याजवळ जाऊन त्याला सांगा कीं, गुरू झगतो, माझी वेळ जवळ आली आहे, मी आपल्या शिष्यांसुद्धां तुझ्या एथें वल्हांडण करितों.

(१) मात्थ. १०:४. (२) जख. ११:१२, १३. मात्थ. २७:३ (३) निर्ग. १२:६, १८.

१४ “तेव्हां यहूदा इ.” लूका झगतो कीं सैतान यहूद्यांत शिरला झणजे त्याला प्रेरिलें व मोहांत घातलें. “याजकाकडे.” तो सरदारांजवळहि गेला. (लूका. २२:४) देवळांत पुष्कळ द्रव्य होतें झणून पाहारा ठेवण्याचें अगत्य पडलें, आणि त्यावर सरदार असत. हाईल तितका पैका मिळावा असा यहूदाचा हेतु असेल झणून अनेक माणसांकडे गेला आणि अनेक जणासीं निखालस ठराव करावा असें पाहिलें असेल.

१५ “तीस रुपये देऊं केले.” हे गुलामाचें मोल होतें. (निर्ग. २१:३२) आणि खीस्ताला धिक्कारण्यासाठीं त्यानी हें मोल ठरविलें असेल.

१६ “संधि पाहूं लागला.” समुदाय नाहीं असी संधि पाहायाची होती. बहुत लोक त्यावर विश्वास ठेवीत होते आणि गडबड करून त्याला आमच्या हातांतून सोडवितील असें भय त्या याजकांस पडलें.

१७—१९. मार्कस १४:१२—१६; लूका. २२:७—१३. पाहा. “बेखमीर भाकरींच्या.” त्या आठ दिवसांत फुगलेली भाकर अगदी खायाची नव्हती, झणून या सणाला बेखमीर भाकरींचा झणत. “पहिल्या दिवसीं.” झणजे १४ व्या तारिखेस ती तारीख मोजून सणाचे दिवस आठ असे होते.

१८ “अमक्याजवळ जाऊन इ.” खीस्ताने त्या माणसाचें नाव सांगितलें नाहीं, पण जो पाण्याची घागर घेऊन भेटेल त्याच्यामागें जा, (मार्कस व लूका पाहा) असें सांगितलें. त्याने केवळ पेत्रस आणि योहान्न या दोघां

१९ मग येशूने शिष्यांस सांगितलें होतें तसें त्यानी केलें, व वल्हांडणाची तयारी केली.

२० आणि संध्याकाळ झाल्यावर तो वारांचरोवर जेवायास बसला.

२१ आणि ते जेवत असतां त्याने ह्मटलें, मी तुह्यास खचीन सांगतों कीं, तुह्यामधील एक मला पराधीन करील.

शिष्यांस पाठविलें, आणि ज्या घरीं जायाचें होतें तें यहूदास न कळवें ह्मणून ख्रीस्ताने त्याच्या धन्याचें नाव सांगितलें नाहीं असें दिसतें. तें असा, असा माणूस शिष्यांस भेटेल आणि तो आपल्या घरांत सिद्ध केलेली जागा देईल हें ख्रीस्ताला पूर्वी कळलें यावरून प्रमाण पटतें कीं तो सर्वज्ञानी होता. हें केवळ अंतर्ज्ञानावरूनच कळलें असावें. “गुरु ह्मणतो.” या शब्दावरून त्या माणसाला समजायाचें होतें. यावरून असें दिसतें कीं त्याला ख्रीस्ताची ओळख होती आणि तो त्याचा शिष्य होता, यास्तव ख्रीस्ताची आज्ञा आहे असें समजून त्याने मान्य होऊन खोली दाखविली. “माझी वेळ जवळ इ.” मरण पावण्याची वेळ असा अर्थ असेल. पाप्यांसाठीं प्रायश्चित्त करायाला वधस्तंभीं मरण सोसलें पाहिजे हें पूर्वीपासून ख्रीस्ताला माहीत होतें. हें बरोबर समजून ख्रीस्त अवतार घेऊन या दयेच्या कामावर आला, आणि सोसण्याची वेळ जवळ आली तेव्हां त्याला समजलें.

१९ “वल्हांडणाची तयारी केली.” ह्मणजे कोंकळ व दुसरे पदार्थ हीं नेमाप्रमाणें सिद्ध केलीं. निर्ग. १२:३—१७.

२० “संध्याकाळ झाल्यावर इ.” हें जेवण सूर्य मावळल्यावर आणि कधीं कधीं रात्रीमध्ये जेवत असत. निर्ग. १२:८. आदीं ते कंवर बांधून व उभेराहून खात असत, आणि असें करून मिसरांतून आपला निकडीचा निभाव दर्शवीत असत. पण माणून ही रीत बदलून ते सामान्य जेवणाच्या रीतीप्रमाणें निजून खाऊं लागले. जेवायास बसले असतां शिष्य, कांण थोर आहे याविषयीं वाद करूं लागले. लूका. २२:२४—३०. त्या वेळेसहि प्रभु-भोजन स्थापल्यापूर्वीं ख्रीस्ताने आपल्या शिष्यांस नम्रता शिकविण्यासाठीं त्यांचे पाय धुतले. यो. १३:१—२०.

२१—२४. मार्कस १४:१८—२१, लूका. २२:२१—२३. व योहान्न १३: २१, २२ पाहा. योहान्न ह्मणतो कीं, येशू आख्यांत घाबरला. ह्मणजे यहूदा जें महापातक करणार होता तें जाणून तो आख्यांत घाबरला.

२२ तेव्हां ते फार खिन्न होऊन खांतील एक एक खाला झणून लागला, हे प्रभू, तो मी आहे काय ?

२३ तेव्हां त्याने उत्तर दिले कीं, (१) जो मजबरोबर ताटांत हात घालितो तोच मला परार्थीन करील.

२४ मनुष्याच्या पुत्राविषयीं जसें लिहिले आहे (२) तसा तो जातो खरा, परंतु जो मनुष्याच्या पुत्राला परार्थीन करितो, त्या माणसाला हायहाय; तो माणूस जन्मला नसता तर तें खाला बरें होतें.

(१) गीत ४१:९, ५५:१२-१५.

(२) गीत २२. यशा. ५३.

२२ “तेव्हां ते फार खिन्न होऊन इ.” योहान्न झणतो कीं एकमेकांकडे पाहून ते फार चिंताक्रांत होऊं लागले आणि तें जो करणार तो कोण असेल, असें पुसूं लागले. केवळ यहूदा आपल्या मनाचा दुष्ट हेतू जाणून उगाच राहिला, मग तो मीच आहे झणून समजेल अशा भयाने व आपला दुष्ट बेत लपविण्याकरितां शेवटीं त्यानेहि पुसलें.

२३ “ताटांत हात घालितो.” ह्या ताटांत कडू ओलवण होतें. खीस्ताने त्यांत तुकडा बुचकळून यहूदाला देऊन, जो मला परस्वाधीन करणार तो हाच असें दाखविलें.

२४ “मनुष्याच्या पुत्राविषयीं.” झणजे खीस्ताविषयीं. “तसा तो जातो इ.” झणजे मरतो. गीत. ३१:१३. उच. १५:२. खीस्ताचें मरण कसें व्हायाचें याविषयीं जुन्या करारांत बहुत भविष्य लेख होते. गीत. ४१:९. दान. ९:२६, २७. यश. ५३:४-९. “त्या माणसाला हाय हाय.” हें पातक मोठें व भयंकर आहे आणि त्या माणसाला भयंकर शिक्षा प्राप्त होईल. जरी देवाचे संकेत व ठरविलेले नेम यांप्रमाणें त्याने खीस्ताला परस्वाधीन केलें तरी पापरूप हातांनी परस्वाधीन करून वधस्तंभीं दिलें; आणि करणारा फार अपराधी झाला, असा कीं जर जन्मला नसता तर बरें होतें. कारण कीं जो दंड खाला प्राप्त व्हायाचा तो सर्वकालिक दंड. सरेल अथवा त्यापासून सुटका होईल असें कधीं व्हावयाचें असतें तर हें वाक्य खरें न होतें. कां कीं तेव्हापासून पुढें अनंत काळपर्यंत सुख भोगल्यावरून दुःखापेक्षां सुख ज्यास्ती झाले असें होईल, आणि न जन्मला तर बरें होतें हें खरें नाहीं असें होईल. तर या वाक्यावरून प्रमाण पटतें कीं परलोकीं जो दंड दुष्टांस लागणार तो सर्वकालिक होईल. खीस्त देवाच्या संकेताप्रमाणें परस्वाधीन केला गेला तरी यहूदा दोषी होता याविषयीं कोणी अडखळतात व दिकत घेतात. तर याविषयीं असें मनांत आणावें कीं यहूदाने तें महापातक करावें

२५ तेव्हां त्याला पराधीन करणारा यहूदा याने उच्चर दिव्हें कीं, हे गुरू, तो मी आहे काय ? तो त्याला झणाला, तूं झणतोस तसेंच.

२६ आणि ते जेवित असतां येशूने भाकर घेतली, आणि आशीर्वाद मागून ती मोडिली, (१) आणि शिष्यांस दिव्ही व ह्मटलें, घ्या, खा, हें माझे शरीर आहे.

(१) १ करिं. ११:२३. इ.

असें कांहीं उच्चजन देवाच्या संकेतावरून झालें नाहीं. त्याने हा अपराध स्वखुशीने केला आणि त्याचा दोष त्याच्याच माथ्यावर होता. योसेफाच्या भावानी त्याला दासपणांत विकून टाकिलें आणि हें देवाच्या संकेताप्रमाणें झालें तरी ते भाऊ तसेच दोषी हांते आणि योसेफाने माफ करित असतांही तसेंच मोडलें. उत्पत्ती. ५०:२० दुष्ट माणसानी आपल्या पापांचा दोष देवावर ठेवूं नये. आपण आपल्या खुशीने करितों आणि पाप केलें तर आपणच दोषी असा साक्ष प्रत्येकाचें मन देंतें.

२५ "तूं झणतोस तसेंच." हाय, तूंच आहेस यहूदाने केवळ आपला मनांतला दुष्ट हेतू लपवावा झणूनच पुसलें. पण खीस्ताने तो हेतु जाणून प्रसिद्ध केला.

२६—३० मार्कस. १४:२२—२६. लूका. २२:१५—२०, १ करिंथ. ११: २३—२५. पाहा.

२६ "आणि ते जेवित असतां." ह्या वल्हांडणाचें जेवण आपल्या शिष्यां-वरोवर करावयास खीस्ताने फार इच्छिलें हांतें. (लूका.) आपली आठवणूक स्थापावी, आपल्या शिष्यांस येणारीं दुःखें सोसायास सशक्त करावें, त्यांस या संस्काराचा खरा अभिप्राय उलगडून दाखवावा आणि त्यांवरोवर अणखी एक वेळेस ईश्वरी भजन करावें झणून हा प्रसंग इच्छिला होता. "आशीर्वाद मागून ती मोडली." त्याने भाकर मोडून येणारीं दुःखें प्रदर्शविलीं. करिंथ. ११:२४. "हें माझे शरीर आहे." झणजे माझ्या शरिराचा दाखला आहे. माझे शरीर मरणाकडून कसें मोडलें जाणार हें या मोडलेल्या भाकरीवरून दाखविलें आहे आणि यावरून माझ्या दुःखाची आठवण होईल. ती भाकर खीस्ताचें वास्तविक शरीर असें समजायाचें नाहीं. ती त्याचें शरीर नव्हतें. त्याचें शरीर तेव्हांच त्यांच्या देखतां जिवंत हांतें. तर ती भाकर आणि तीं द्राक्षारस खीस्ताचें वास्तविक शरीर व रक्त झालें असें समजावें यापेक्षा असंगत व असंभाव्य तें काय? वल्हांडण

२७ नंतर त्याने प्याला घेतला, आणि आशीर्वाद मागून तो त्यांस दिव्हा, आणि ह्मटलें, यांतून सर्व घ्या.

२८ कारण कीं हें माझे रक्त आहे, हें नव्या कराराचें, (१) हें पापांची क्षमा होण्यासाठीं बहुतांकरितां ओतिलें, असें आहे.

२९ आणि मी तुझ्यास सांगतो कीं, मी आपल्या बापाच्या राज्यांत (२) तुझ्याबरोबर नवा पिईन त्या दिवसापर्यंत द्राक्षवेलाचा हा उपज एव्हांपासून पिणारच नाहीं.

(१) इमं. ३१:३१. (२) यज्ञा. २५:६.

सण स्थापिला तेव्हां मोशे ह्मणाला तें (कोकरूं) परमेश्वरासाठीं वल्हांडण आहे, (निर्गं. १२:११.) ह्मणजे दुताने यहूयांचीं घरे वल्हांडलीं याचा दाखला व आठवणूक हें कोकरूं व वल्हांडण जेवण आहे. तर ख्रीस्ताच्या बोलण्याचा अर्थ हाच कीं, ही मोडलेली भाकर माझ्या मोडलेल्या व दुःखानी व्याप झालेल्या शरिराचा दाखला व आठवणूक असी आहे.

२७ “नंतर त्याने प्याला घेतला.” द्राक्षरसाचा प्याला. हा प्याला घेत असत तेव्हां शेवटलीं गीतें गाऊं लागत असत.

२८ “कारण कीं हें माझे रक्त आहे.” ह्मणजे हा द्राक्षरस माझ्या रक्ताचा दाखला आहे. “हें नव्या कराराचें.” देवाने पूर्वी यहूयासीं करार करून यज्ञपशूच्या रक्ताकडून शिक्षा केला. निर्गं. २४:८. तो लक्षून ख्रीस्ताने सांगितलें कीं हा नवा करार माझ्या रक्ताकडून मुद्रित होतो. “पापांची क्षमा होण्यासाठीं— ओतिलें, असें आहे.” पापांची क्षमा व्हावी ह्मणून ख्रीस्ताचें रक्त ओतिलें. हाच तरणोपाय देवाने नेमला. पाप्यांचा बदला होऊन ख्रीस्त त्यांसाठीं मरण पावला. योहान्न. १:२९; एफ. ५:२. इब्री. ७:२७; १ योह. २:२; ४:१०; यशा. ५३:१०; रोम. ८:३२; २ कॉरिं. ५:१५. ख्रीस्ताने जें दुःख सोसलें तेंणेंकडून नेमशास्त्र आणि देवाचा न्याय हीं पूर्ण झालीं आणि देव पाप्यांस सर्वकालिक दंड लावण्याबदल तें प्रायश्चित्त स्वीकारून घेतो. देवाने आपला एकुलता पुत्र मरायाला दिव्हा यावरून त्याने पापाचा अति द्वेष दाखविला आहे.

२९ “बापाच्या राज्यांत.” आकाशलोकांत जे देवाचे खरे भक्त ते सर्व तेथें ख्रीस्ताबरोबर सर्वकालिक सुख भोगतील. ते आकाशलोकांत वास्त-
वाक द्राक्षरस पितील, असें नाहीं, तर जें भागीपण व सुख या संस्कारावरून सुचविलें आहे तें भोगतील, असें समजायाचें आहे. सौख्य लोकाला भेजवानीचा दाखला वारंवार दिव्हा आहे. “त्या दिवसापर्यंत — पिणार-

३० नंतर गीत गाऊन ते निघून जाइत झाडांच्या डोंगरास गेले.

३१ तेव्हां येशू त्यांस ह्मणाला, तुम्ही सर्व याच रात्रीं मजमुळें अडखळाल; कारण असें लिहिलें आहे कीं, (१) मी मेंढपाळाला मारोन, आणि कळपांतल्या मेंढरांची दाणादाण होईल.

३२ परंतु मी उठल्यावर (२) तुमच्या अगोदर गालीलांत जाईन.

(१) जख. १३:७. (२) माथ. २८:७, १०, १६.

च नाहीं.” ख्रीस्ताने एथें शिकविलें कीं वल्हांडण सण आणि ज्यावरून पुढल्या गोष्टी प्रदर्शविल्या आहेत त्या सर्व रीति उपमा इत्यादि आतां समाप्त होतात. मी मरणार आहे; मी हा संस्कार स्थापितों असें कीं तुम्ही पाळून माझी आठवण करावी आणि मजबरोबर आकाशलोकांतलें सुख भोगायास सिद्ध व्हावें. मी आतां जातों. हा संस्कार इहलोकीं मी फिरून पाळित नाहीं, पण सौख्यलोकांत तुम्हाबरोबर सर्वकालिक सुख भोगान.

३० “नंतर गीत गाऊन इ.” यहूदी वल्हांडण सण करते वेळेस ११३ व ११४ गीतें गात असत, आणि त्याच्या समाप्तीस ११५—११८ गीतें गात असत. ख्रीस्त व शिष्य यानी हींच गीतें गायलीं असतील. “जाइत झाडांच्या डोंगरास.” माथी. २१:१ या वरील व्याख्या पाहा.

३१—३२ मार्कस १४: २७—३१. लूका. २२: ३१—३४; यो. १३: ३४—३८ पाहा.

३१ “तुम्ही सर्व याच रात्रीं इ०” तूं कोठें जातोस असें पेत्रसानें ख्रीस्ताला पुसलें होतें. ख्रीस्त उत्तर देऊन बोलला कीं जेथें मी जातों तेथें तुझ्याने माझ्या मार्गे आतां येवत नाहीं, परंतु पुढें माझ्यामार्गे येसाल. यावर पेत्रस बोलला मी तुझ्या साठीं जीव देईन. यो. १३: ३६. हें ऐकून ख्रीस्ताने त्यांस स्पष्ट कळविलें कीं, याच रात्रीं तुम्ही सर्व मजविपर्यां अडखळाल. शत्रू मला धरून गांजतील तेव्हां तुम्ही सर्व मला सोडून जाल. “कारण असें लिहिलें आहे.” जख. १३: ७. हें ख्रीस्ताविपर्यां लिहिलें होतें आणि यावेळेस पूर्ण झालें असें दाखविलें आहे. “मेंढपाळाला.” ख्रीस्त जो आपल्या लोकांचा मेंढपाळ तो. यो. १०: ११, १४. ख्रीस्त मेंढपाळ तर त्याचे सर्व लोक मेंढरें ह्मणावीं. त्याच रात्रीं शिष्यांची दाणादाण झाली. त्याच रात्रीं देव जो बाप त्याने ख्रीस्ताला दुष्टांच्या स्वाधीन दिल्लें असें कीं त्याने जगाच्या पापांचें ओझे वाहावें आणि जगासाठीं प्रायश्चित्त करावें.

३३ तेव्हां पेत्रसाने त्याला उत्तर दिले कीं, सर्व तुजमुळें अडखळले तरी मी कधींहि अडखळणार नाहीं.

३४ येशूने त्याला ह्मटलें, मी तुला खचीत सांगतो कीं, याच रात्रीं कोंवडा ओरडल्याअगोदर तूं मला तीन वेळां नाकारतील.

३५ पेत्रस त्याला ह्मणाला, मला तुजवरोबर मरावें लागलें तरी मी तुला नाकारणारच नाहीं; सर्व शिष्यांनींहि तसेंच ह्मटलें.

३६ नंतर (१) येशू त्यांवरोबर गेथ्सेमाने या नांवाच्या ठिकाणीं आला; मग तो शिष्यांस ह्मणाला, मी जाऊन तेथें प्रार्थना करीन तों-पर्यंत एथें बसा.

(१) मार्क. १४:३२. इ. लूक. २२:३९. इ. यो. १८:१. इ.

३२ “परंतु मी उठल्यावर इ०” शिष्यांस समाधान व धैर्य व्हावें आणि भेट कोणत्या ठिकाणीं व्हावयाची हें कळावें ह्मणून खीस्ताने हें वचन त्यांस दिलें. हें वचन पूर्ण झालें. मार्कस. १६:७; माथी. २८:१६. पाहा.

३३ “सर्व तुजमुळें इ०” पेत्रस सालस, आवेशी आणि आपल्या प्रभूवर प्रीति करणारा होता, पण आपल्या शक्तीवर भरवसा ठेवून त्याने हें वचन केलें आणि आपली शक्ति किती थोडी व किती भारी दुःख प्राप्त व्हावयाची होती ही त्याला ठाऊक नव्हती. तर पेत्रसाच्या गांष्टीवरून असा बोध घ्यावा कीं, परीक्षा होई तोंपर्यंत आपण किती अशक्त हें समजत नाहीं, ह्मणून त्याचें साह्य व शक्ति यांवर भरवसा ठेवून त्याच्या सेवेत व प्रीतीत ठिकून राहण्याचा निश्चय करावा. पेत्रसाला गव्हांसारखें चाळावें ह्मणून सैतानाने फार इच्छिलें (लूका.) परंतु प्रभूने त्यासाठीं प्रार्थना केली आणि जरी तो अडखळला तरी तो फिरला आणि मग अधिक स्थिर बुद्धीने प्रभूला लगटून राहिला.

३४ “याच रात्रीं” पेत्रस एवढा अवसानी असतांहि तो लवकर लाजून भिडून नाकवूल होईल असें खीस्ताने जाणिलें, यावरून खीस्त सर्व-साक्षी व सर्वज्ञानी असें प्रमाण पटतें.

३६—४५. मार्कस. १४:३२—४२; लूका. २२:३९—४६; यो. १८:१.

३६ “गेथ्सेमाने या नावाच्या ठिकाणीं आला.” गेथ्सेमाने ह्मणून मळा होता (यो.) आणि येशू वारंवार आपल्या शिष्यांवरोबर तेथें जात असे. (लूका.) तो मळा हल्लीं आहे पण काहींसा ओसाड पडला. कित्येक प्रवास्यानी जाऊन पाहिलें आणि त्याचें वर्णन केलें. “मी जाऊन इ०” धोंड्यांचा

३७ मग तो पेत्रसाला व जबदीच्या दोघां पुत्रांस वरोवर घेऊन खिन्न व कष्टी होऊं लागला.

३८ तेव्हां त्याने खांस ह्मटलें, माझा जीव मरणापर्यंत खिन्न आहे, (१) एथें राहा आणि मजवरोवर जागे असा.

३९ मग तो कांहींसा पुढें जाऊन पालथा पडला, आणि त्याने असी प्रार्थना केली की, (२) हे माझ्या बापा, साधेल तर हा प्याला (३) मजपासून टळून जावो; तथापि (४) माझी इच्छा आहे असें नको तर तुझी आहे तसे होवो.

(१) गीत. ११६:३ यशा. ५३:३, १०. ये. १२:२७. (२) इब्री. ५:७. (३) मात्थ. २०:२२. (४) ये. ५:३०. ६:३८. रोम. १५:३. फिलि. २:८.

टप्या इतका दूर. (लूका.) त्यानी परिक्षेत न यावें ह्मणून त्याने प्रार्थना करा-याला सांगितलें होतें.

३७ “मग तो पेत्रसाला व जबदीच्या दोघां पुत्रांस इ०” याकोब व यो-हान्न यांस. मात्थी. १०:२. खीस्ताने या तीन शिष्यांस अगोदर दोनदां आप-ला पराक्रम व गौरव पाहायाला नेलें होतें. त्याने यार्डरस अधिकाऱ्याची कन्या बरी केली, (लूका. ८:५१) ही एक वेळ आणि तो डोंगरावर रूपांतर पावला ती दुसरी वेळ. (मात्थी. १७:१.) “खिन्न व कष्टी होऊं लागला.” जें कठीण दुःख सोसायाचें होतें तें मनांत आणून असा झाला.

३८ “माझा जीव मरणापर्यंत खिन्न आहे.” खीस्ताला एवढें भारी दुःख झालें याचें कारण काय? त्याचें काम सिद्धीस जाण्याच्या लागस आलें होतें, देव जो बाप आणि पवित्र दूत याचा आवडता सहवास व सोबत फिरून व्हावयाची होती, व आपलें पूर्वीचें गौरव मिळयाचें होतें; या सर्वांवरून खीस्ताला त्या वेळेस हर्ष पावण्याचें कारण होतें. तर तो एवढा खिन्न झाला याचें कारण काय? जगाच्या पापांचा भार त्याजवर ठेविला होता, हेंच त्या भारी दुःखाचें कारण होतें. त्याने आमच्या पापांचें ओझे वाहिलें, निश्चयें त्याने आमचीं दुःखें साहिलीं व आमचे शोक वाहिले आहेत. यशा. ५३:४.

३९ पालथा पडला. गुडघे टेंकून (लूका) ह्मणजे आदीं गुडघे टेंकून आ-ग्रहाने प्रार्थना करितां पालथा पडला. “साधेल तर इ०” ह्मणजे हें भारी दुःख सोसल्याशिवाय जगाचा उद्धार व्हावा हें साधेल तर तें मजपासून टळून जावो. खीस्ताने हें दुःख सोसल्याशिवाय पाप्यांचें तारण व्हावें हें साधलें असतें तर त्याला सोसावें लागलें नसतें याविषयीं संशय नाही. परंतु

४० मग तो शिष्यांकडे आला, आणि ते झोंपिं गेले आहेत असे पाहून तो पेत्रसाला ह्मणाला, असेंच काय ? घटकाभरहि माझ्या बरोबर तुमच्याने जागें राहावेना ?

४१ तुम्ही परीक्षेत (१) येऊं नये ह्मणून जागे राहा (२) व प्रार्थना करा; आत्मा (३) तयार आहे खरा, (४) परंतु देह अशक्त.

(१) मार्क. १३:३३. १४:३८. लूक. २२:४०. एफ. ६:१८. प्रग. १६:१५. (२) नात. ४:१४, १५. प्रग. ३:१०. (३) यशा. २६:८, ९. रोम. ७:१८-२५. गल. ५:१७.

हें साध्य नव्हतें. देवाचा न्याय पूर्ण असतां हि पाप्यांची क्षमा होऊन त्यानी तारण पावावें याकरितां खीस्ताला त्यांच्याबदलीं होऊन दुःख सोसावें लागलें. मरणापर्यंत मान्य होऊन त्याने पाप्यांस अशा अनंत मोलाने खंडून घेतलें. तो मनुष्यासारखा दुःख सोसून घाबरला तरी देवास मान्य होऊन त्याची पवित्र इच्छा व संकेत पूर्ण केला जावा असा दृढ इच्छा धरिली. तर खीस्ताने एथें आपल्या लोकांस सर्व प्रकारच्या संकटांत चांगला किता दाखविला आहे. संकटें दूर व्हावीं असा प्रार्थना करणें योग्य आहे, परंतु माझी इच्छा आहे तसें नको, तर तुझी इच्छा आहे तसें होवो, असी भावना सर्वकाळ धरावी.

४० “ते झोंपिं गेले इ०” लूका ह्मणतो कीं ते खेदामुळें झोंपिं गेले. भारी दुःखावरून झोंप येती याविषयीं बहुत उदाहरणें आहेत. रस साहेब मनांतील रोगविषयक ग्रंथांत ह्मणतो कीं, खेदाचें दुसरें एक चिन्ह गाढ झोंप असें आहे. आई देखील आपलीं लेकरें मेल्यावर लागलेंच खेदामुळें झोंपिं जातात असें म्या वारंवार पाहिलें. अपराधी माणसें फांसीं जाण्याच्या आदल्या रात्रीं वारंवार गाढ झोंपिं जातात. “तो पेत्रसाला ह्मणाला इ०” पेत्रस स्वबुद्धिनिष्ठ होता. मी तुला कधीं सोडणार नाहीं, पाहिजे तर तुझ्यासाठीं जीव देईन असा बोलला होता, तरी एक घटकाहि त्याच्याने जागरण करवलें नाहीं.

४१ “तुम्ही परीक्षेत येऊं नये इ०” अधिक कठीण परीक्षा होणार ह्मणून जागृत राहून देवाचें साह्य मागा. शिष्यांचा विश्वास कमी होता. ते प्रभूवर प्रीति करित होते खरी, पण जीवंत असतां जगिक राज्य स्थापिल असें त्यांस वाटत होतें. त्याला मरण पावण्याचें अगम्य आहे आणि मग तो मेलेल्यांमधून उठेल याविषयीं त्यांस बरोबर समजलें नाहीं यास्तव दुष्ट लोक त्याला धिक्कारून जिंभें मारतील तेव्हां त्यांची कठीण परीक्षा व्हावयाची होती. त्यासाठीं त्यानी सिद्ध व्हावें ह्मणून हा बोध दिल्या. “आत्मा तयार आहे खरा इ०” तुम्ही मजवर विश्वास ठेवून मला कधीं नाकारणार नाहीं असें तुम्हाला

४२ अणखी दुसऱ्याने जाऊन त्याने अशी प्रार्थना केली कीं, हे माझ्या बापा, हा प्याला मी प्याव्यावांचून मजपासून टळून जात नाहीं तर तुझ्या इच्छेप्रमाणें होवो.

४३ मग त्याने येऊन ते पुन्हा झोंपीं गेले आहेत असें पाहिलें; कारण कीं त्यांचे डोळे जड झाले होते.

४४ नंतर त्यांस सोडून फिरून जाऊन त्याने तिसऱ्याने (१) तेंच वाक्य ह्मणून प्रार्थना केली.

४५ तेव्हां तो आपल्या शिष्यांकडे येऊन त्यांस ह्मणाला, अज्ञून झोंप व विसांवा घेतां ? पाहा, घटका जवळ आली आहे, आणि मनुष्याचा पुन पाप्यांच्या हातीं देतात.

४६ उठा आपण जाऊं; पाहा, मला पराधीन करणारा जवळ आला आहे.

४७ तेव्हां तो बोलत आहे इतक्यांत पाहा, (२) बारांतला एक

(१) २करिं. १२:८. (२) प्रेषि. १:१६.

वाटतें, पण संभाळा, मानवी प्रकृती अशक्त आहे. आपल्यावर भरवसा ठेवूं नका. जागे राहा व देवाचें साह्य मागा.

४२—४४ प्रभूने बरीच वेळ प्रार्थनेंत घालविली आणि शिष्यांनी त्याचे शब्द नव्हेत पण प्रार्थनेचा सारांश लिहिला असें दिसतें. तो वरचेवर शिष्यांकडे मागारें येई मग दुःखांन व पीडेने व्याप्त होऊन फिरून जाऊन अधिक आग्रहाने प्रार्थना करी. दुताने येऊन त्याला शक्ति दिव्ही (लूका.) यावरून आश्चर्य वाटूं नये. तो देव असून मनुष्य झाला, आणि मनुष्य असतां तो मनुष्यासारखा जगला आणि दुःख व समाधान पावला. लूका ह्मणतो कीं, फार कष्टी होऊन त्याने अधिक आग्रहाने प्रार्थना केली आणि त्याचा घाम रक्ताच्या थेंबांसारखा भूमीवर पडला. मानवी प्रकृती कचूं लागली आणि अति दुःख प्राप्त झालें. येशू खीस्ताला हें अति दुःख व पीडा प्राप्त झाली याचें कारण काय, याविषयी सर्वांनी बरोबर विचार करावे. (उ. २८ यावरील व्याख्या पाहा.)

४६ “उठा, आपण जाऊं.” मला मरण पावण्याची वेळ आली आहे. ते मला धरावयास आले, तर त्यांबरोबर जाऊं.

४७—५७ मार्कस. १४:४३—५२; लूका. २२:४७—५३. यो. १८:२—१२.

“बारांतला एक यहूदा आला.” ही जागा यहूदाला माहीत

यहूदा आला; आणि त्या संगतीं मुख्य याजक व लोकांचे वडील यां-
कडला मोठा समुदाय तरवारी व सोटे घेऊन आला.

४८ आणि त्याला परार्थीन करणारा याने त्यांस असी खूण (१)
सांगून ठेविली होती कीं, मी ज्याचें चुंवन घेईन तोच तो आहे, त्या-
ला धरा.

४९ तेव्हांच त्याने येशूच्या जवळ येऊन ह्मटलें, हे गुरू, सलाम;
आणि त्याचें चुंवन घेतलें. (२)

५० तेव्हां येशूने त्याला ह्मटलें, गड्या, (३) कशाकरितां आलास?
तेव्हां त्यानी जवळ येऊन येशूवर हात टाकिले व त्याला धरिलें.

५१ मग पाहा, येशूबरोबर जे होते त्यांतून एकाने हात लांबवून
आपली तरवार उपसली, आणि प्रमुख याजकाच्या चाकराला मारून
त्याचा कान कापून टाकिला.

(१) गीत. ३८:१२. (२) २ शमु. ६:२७. २०:९. गीत. २८:३. (३) गीत. ४१:९.
५५:१३.

होती. (यो.) ख्रीस्त व शिष्य वल्हांडण सण करीत हांते तेव्हां यहूदाने
त्यांस सोडून जाऊन यहूद्यांसी बंदोबस्त केला व ही टोळी जमविली. “मोठा
समुदाय तरवारी व सोटे घेऊन आला.” त्याने ही टोळी मुख्य याजकांपासून
मिळविली. (यो.) योसेफस ह्मणतो कीं वल्हांडण सण पाळायास बहुत स-
मुदाय जमत असत आणि कांहीं बंड अथवा गडबड न व्हावी ह्मणून शिष्या-
यांची टोळी देवळाजवळ ठेवित असत. ही टोळी याजकांच्या हुकुमांत
होती. (माथ्या. २७:६५.) ही रोमी टोळी होती. याशिवाय लेवी पाहारे
देवळासभोंवते नित्य ठेविले हांते. ज्यास ख्रीस्ताला धरायास याजकानी
पाठविलें ते हे रोमी व लेवी शिपाई असे हांते. त्यांस अनेक लुचे
मिळाले असतील.

४८ “याने त्यांस असी खूण सांगून ठेविली इ.” रोमी व कदाचित दुस-
ऱ्या शिष्यायांस ख्रीस्ताची ओळख नव्हती ह्मणून यहूदाने ही खूण ठरविली.

४९ “हे गुरू, सलाम; इ.” मित्रपणाच्या सोंगाने आपला दुष्ट हेतु
झांकावा असी यहूदाची इच्छा होती.

५० “गड्या, कशाकरितां आलास?” ख्रीस्ताला ठाऊक नव्हतें ह्मणून
पुसलें असें नव्हे, तर यहूदा कवटा अन्याय व आपराध करीत होता यावि-
षयी त्याच्या मनांत मुन्चवावें ह्मणून पुसलें असेल.

५१ “त्यांतून एकाने इ.” ह्मणजे पेत्रसाने. (यो०) “याजकाच्या चाक-

५२ तेव्हां येशू त्याला ह्मणाला, तूं आपली तरवार म्यानांत परतून घाल, कारण कीं (१) सर्व तरवार धरणारे तरवारीने नाश पावतील.

५३ म्या आपल्या बापाजवळ आतां मागितलें, तर तो दुतांच्या बारा सैन्यांपेक्षां (२) अधिक मला देईल असा मी समर्थ नाहीं, हें तुला वाटतें काय?

५४ असें केलें तर शास्त्र कसें पूर्ण होईल? कारण कीं असेंच झालें पाहिजे. (३)

५५ त्याच वेळेस येशू समुदायांस ह्मणाला, जसे लुटान्यावर तरवारी व सोटे घेऊन जातां तसे मला धरायास बाहेर आलां काय? मी प्रति दिवसीं देवळांत उपदेश करीत तुम्हाजवळ वसन असें; तेव्हां तुम्ही मला धरिलें नाहीं.

(१) उत्तर. ९:६. यहेंडक. ३५:५,६. प्रग. १:३:१०. (२) २ राजे. ६:१७.
दान. ७:१०. मात्थ. ४:११. (३) लूक. २४:२६,४६.

राला इ." त्याचें नांव मलखस होतें. (यो०) शिष्य फारकरून हत्यारबंद नव्हते. या प्रसंगीं त्यानी दोन तरवारी घेतल्या होत्या (लूका. २२:३८.) लूका ह्मणतो कीं खीस्ताने मलखसाच्या कानाला स्पर्श करून त्याला बरें केलें. याप्रमाणें त्याचे शत्रू त्याचा वात करायास पाहात असतांहि त्याने त्यांचें बरें केलें आणि आपलें देवपण दाखविलें.

५३ "बारा सैन्यांपेक्षां इ." सैन्य ह्मणजे सुमारे ६००० शिपायांची टोळी. पेत्रसाने आपला जीव धोक्यांत घातला असें केवळ नव्हे पण देवावर भरोसा नाहीं असेंहि दाखविलें, ह्मणून खीस्ताने त्याला समजाविलें. त्याने त्या शिपायांपासून सुटावें असें योग्य असल्यास देवाने असंख्य दूत पाठवून त्यांस सोडविलें असतें.

५४ "तर शास्त्र कसें पूर्ण होईल इ." जगासाठीं प्रायश्चित्त करायला खीस्ताला मरावें लागेल असे बहुत शास्त्रलेख भविष्यवाद्यानी लिहिले होते, आणि तें काम सिद्धीस नेण्याला मरण पावण्याचें अगत्य होतें, असें सुचवून त्याने शिष्यांस समजाविलें कीं मी खुशीने मरायला जातो. सर्व आकाश-सैन्य त्याच्या हुकुमांत असतांहि त्याने आपणाला दुष्टांच्या स्वाधीन केलें आणि पाण्यासाठीं ह्मणजे आपल्या शत्रूंसाठीं त्याने स्वखुशीने आपला जीव दिल्या.

५६ परंतु भविष्यवादांचे लेख पूर्ण व्हावे, (१) ह्मणून हे सर्व झाले. तेव्हां सर्व शिष्य त्याला सोडून पळाले.

५७ नंतर येशूला धरिले होते (२) त्यानी त्याला प्रमुख याजक कायफा याजक नेले, तेथे शास्त्री व वडील जमले.

५८ आणि पेत्रस प्रमुख याजकाच्या वाढ्यापर्यंत त्याच्या मागे दुरून चालत गेला, आणि आंत जाऊन परिणाम पाहायास चाकरां-मध्ये बसला.

(१) उत्प. ३:१५. गीत २२:६९. यज्ञा. ५३. विल. ४:२०. दान. ९:२४, २६. जख. १३:७. मैथि. १:१६. (२) मार्क. १४:५३ इ. लूक. २२:५४. इ. योह. १८:१२. इ.

५६ “तेव्हां सर्व शिष्य त्याला सोडून पळाले.” हत्यारबंद टोळ्यानी खीस्ताला वास्तविक धरिले आहे असे पाहून शिष्यांस भय वाटले, आणि आपली सर्व वचने लागलेच विसरून ते पळाले. तसेच हल्लीहि जेव्हां भय वाटते अथवा पाठलाग होतो तेव्हां बहुत माणसे खीस्ताला लवकर सोडतात.

५७—७२. मार्थी व मार्कस हे मोठ्या सभेत खीस्ताचा न्याय ठरणे याचें वर्णन पहिले करितात मग पेत्रसाने खीस्ताला कसे नाकारिले हे लिहितात. लूका आदीं नाकारणे मग न्याय ठरणे असे मांडितो. योहान दोन्ही बरोबर चाललीं असे मांडितो. मार्कस १४:५३—७२; लूका. २२:५४—७१; यो. १८:१३—२७ पाहा.

५७ “कायफा इ.” योहान ह्मणतो कीं पहिल्याने त्यानी खीस्ताला आन्ना जो कायफाचा सासरा त्याच्याजवळ नेले. आन्ना प्रमुख याजक झाला होता, यास्तव त्याला मान देण्याकरितां आदीं त्याला त्याकडे नेले, आणि शास्त्री व वडील एकत्र झाले तोंपर्यंत त्याला तेथे राखले असेल. कायफा त्याच वर्षी प्रमुख याजक होता. (यो.) खीस्ताच्या वेळेस प्रमुख याजक वरचेवर बदलत असे. “शास्त्री व वडील.” ह्मणजे राष्ट्रांतील सभेचे मुख्य सभासद.

५८ “पेत्रस . . . त्याच्यामागे दुरून चालत गेला.” असें करून पेत्रसाने दोन भावना दाखविल्या. १. आपल्या धन्यावरील प्रीति. २. आपल्या जीवाविषयी भय. यास्तव आपला जीव वांचविण्याकरितां तो दुरून चालला, तरी आपल्या धन्याला काय होईल हे पाहायापुरते जवळ चालला. बहुत लोक याविषयी पेत्रसासारिखे करितात. त्यांची खातरी झाली आहे कीं तो खरा तारणारा, तथापि उपहास व पाठलाग भिजन ते लाजून दुरून

५९ तेव्हां मुख्य याजक व वडील व संपूर्ण न्यायसभा यांनी येशूला जिवें मारायाकरितां याविषयी खोटी साक्ष पाहिली;

६० परंतु त्यांस मिळाली नाही, वहुत खोटे साक्षी आले असतां हि मिळाली नाही. शेवटीं (१) दोन खोटे साक्षी येऊन बोलले कीं,

६१ याने ह्मटलें कीं, (२) देवाचें देऊळ मोडायस व तीन दिवसांत तें बांधायस मी समर्थ आहे.

(१) मात. २७:१२. २५:११.

(१) येह. २:१२-२१.

चालतात. ते गुमांत विश्वास धरितात पण लोकांच्या देखतां खीस्ताला अनुसरत नाहींत. अशानी खीस्ताचें वचन ध्यानांत ठेवावें कीं जो कोणी माणसांसमोर मला नाकारील, त्याला मीहि आपल्या आकाशातील बापासमोर नाकारिन. जो माझ्यापक्षां बापावर अथवा आईवर पुत्रावर अथवा कन्येवर प्रीति करितो तो मला योग्य नाही. जे पेत्रसासारिखे खीस्ताविषयी लाजतात ते त्यासारिखे खीस्ताला नाकारितात, आणि त्यासारिखे पश्चात्ताप करून फिरलें पाहिजे नाहीं तर ते खचीत नाश पावतील. योहान्न ह्मणतो कीं, पेत्रसाबरोबर दुसरा शिष्य होता. त्याने त्याचें नांव सांगितलें नाहीं. तो प्रमुख याजकाच्या ओळखीचा होता आणि वाड्यांत तेव्हांच गेला, आणि मग बाहेर येऊन त्याने पेत्रसालाहि आंत नेलें.

“परिणाम पाहायस चाकरांमध्ये बसला.” सुमारे मध्यरात्री होती आणि योहान्न ह्मणतो कीं हीं व्हों यास्तव चाकर व हस्तक कोळशांचा विस्तव करून शेकत होते. त्याच प्रसंगां व त्या जाग्यांत पेत्रसाने आपल्या प्रभूला पहिल्याने नाकारिलें असें पुढें सांगितल्यावरून दिसतें. (उ. ६९. पाहा.)

५९ “खोटी साक्ष पाहिली.” ती साक्ष खोटी असावी ह्मणून त्यांनी इच्छिलें असें समजायाचें नाहीं. तो सर्कारचा अथवा देवाचा अपराधी आहे असा साक्ष शोधिली, ती खरी असो किंवा खोटी असो याविषयी त्यांस चिंता वाटली नसेल. दोन साक्षी असावे आणि त्यांची साक्ष सुमेळ असावी एवढेंच पाहिजे. प्रमुख याजकाने खीस्ताला त्याच्या शिष्यांविषयी व उपदेशाविषयी विचारिलें. (यो.)

६० “परंतु त्यांस मिळाली नाही.” ह्मणजे त्यांची साक्ष विपरीत होती ह्मणून चालली नाही. बहुतांनी खोटी साक्ष दिली, परंतु त्यांच्या साक्षी सारिख्या झाल्या नाहींत. (मार्कस)

६१ “याने ह्मटलें कीं देवाचें देऊळ इ.” मार्कस ह्मणतो, ते बोलले कीं,

६२ तेव्हा प्रमुख याजक उठून त्याला बोलला, तू काहींच उत्तर देत नाहीस काय! हे तुझ्याविरुद्ध कशी साक्ष देतात!

६३ तथापि येशू उगाच राहिला; (१) त्यावरून प्रमुख याजकाने त्याला ह्मटलें, मी तुला जिवंत देवाची शपथ घालितों (२) कीं, देवाचा पुत्र खीस्त (३) तो तूं आहेस काय, हें आत्मास सांग.

(१) यशा. ५३:७. मात्थ. २७:१२, १४.

(२) १ शम. १४:२६, २८.

१ राजे. २२:१६.

(३) मात्थ. १६:१६. योह. १:३४.

आम्ही याला असें बोलतांना ऐकिलें, हें हाताने बांधलेलें देऊळ मी मोडून टाकीन, आणि तीन दिवसांमध्ये हाताने बांधलेलें नाहीं, असें दुसरें बांधीन. फारकरून एकाचें बोलणें माथीने लिहिलें आणि दुसऱ्याचें बोलणें मार्कसाने लिहिलें असेल. मार्कस अणखी द्धणतो कीं, हीहि त्यांची साक्ष एकासारखी झाली नाहीं. ज्याविषयीं ते त्याजवर दोष ठेवूं लागले ते त्याने आपल्या देहाविषयीं सांगितले होते. हें देऊळ तुझी मोडा, मग मी तीन दिवसांत हें उभारीन. यो. २:१९. तो आपल्या शरीररूप देवळाविषयीं बोलला परंतु त्यानी दुसऱ्या गोष्टीस लावून तो यरूशलेमांतील देवळाविषयीं बोलला असें समजावायास प्रयत्न केले. खीस्ताने जें सांगितलें तेंच ते बोलले नाहींत, आणि तो कोणते शब्द बोलला याविषयीं त्यांची साक्ष एकासारखी नव्हती द्धणून ती चांगली नव्हती.

६२, ६३ “येशू उगाच राहिला.” जी साक्ष मिळाली ती चांगली नाहीं आणि हें समजून प्रमुख याजक जेणेंकरून मला दोषी ठरवितां येईल असे काहीं शब्द मजपासून ऐकून ध्यायास पाहत आहेत असें खीस्ताला ठाऊक होतें द्धणून तो उगाच राहिला. “जिवंत देवाची शपथ घालितों इ.” मूर्ती सारखा खरा देव निर्जीव असा नाहीं, आणि हें दाखविण्यासाठीं त्याला जिवंत देव द्धणत असत. यहुद्यांमध्ये शपथ घालण्याची हीच रूढी होती, आणि साक्षीचा नियम असा होता कीं, काहीं जें खरें तें लपून ठेविणें तर शपथ मोडली जाती. याजकाचा हा प्रश्न अगदीं अयोग्य असें जरी खीस्ताला माहीत होतें तरी असी शपथ घातल्यावर मी उगाच राहिलों तर मी खीस्त नाहीं द्धणून कबूल आहे असें ते समजतील, हेहि त्याला ठाऊक होतें. प्रमुख याजकाने हा प्रश्न रागाने केला असेल. दोषी ठरविण्याजोगी असी साक्ष अगदीं मिळाली नव्हती, आणि त्याच्या तोंडीं काहीं ऐकून घंडून तें दुर्भाषण ठरवावें हाच उपाय राहिला, यास्तव त्यानी हा प्रश्न केला. होय

६४ येशू त्याला ह्मणाला, तूं ह्मणतोस तसेंच ; अणखी मी तुझ्यास सांगतो, यापुढे (१) तुझी मनुष्याच्या पुत्राला पराक्रमाच्या उजवीकडे (२) वसलेले, आणि आकाशाच्या दगावर येतांना पाहाल.

६५ तेव्हां प्रमुख याजक आपली वस्त्रे फाडून वोलला, याने दुर्भाषण केलें आहे; आत्मास अणखी साक्ष्यांची गरज काय! पाहा, आतां तुझी याचें दुर्भाषण ऐकिलें आहे.

(१) दान. ७:१३. येह. १:५१. १ येस्स. ४:१६. प्रग. १:७.

(२) गीत ११०:१. प्रेषि. ७:५५.

मी देवाचा पुत्र आहे असा जर तो कबूल होईल तर तो दुर्भाषण करितो असें ठरवावें, आणि नाही असें ह्मणेल तर तो ढोंगी अमृन लोकांस ठरवितो असें ठरवावें, ह्मणून त्यांच्या मनांत हातें. “देवाचा पुत्र.” मशीहा देवाचा पुत्र आणि देवासमान होईल असें यहूद्यांचें मत पहिल्यापासून हातें. यो. १०:३१—३५. गीत २.

६४ “तूं ह्मणतोस तसेंच इ.” तुझी ह्मणतां तसा मी आहे. (लूका) खीस्त तेव्हांच हें वोलला नाही. पहिल्याने तो वोलला, जरी मी तुझ्यास सांगतो, तरी तुझी विश्वास धरणारच नाही. अणखी जरी मी विचारितों, ह्मणजे माझ्या देवपणाविषयीं प्रमाणें दाखविणों व तुमचें मत विचारितों तरी तुझी मला उत्तर देणार नाही किंवा मला सोडणार नाही. “अणखी मी तुझ्यास सांगतो इ.” पुढें तुमची खातरी होईल. तुझी मला देवाच्या उजवीकडे पाहाल, आणि आकाशांतून जें चिन्ह तुझी बहुदां मागितलें तेंहि तुझी पाहाल, ह्मणजे यरूशलेमाचा नाश करायला व शेवटीं जगाचा न्याय ठरवायला मला मेघांवर मोठया वैभवाने येतां पाहाल.

६५ “वस्त्रें फाडून वोलला इ.” मोठा खेद दाखवायला आपलीं वस्त्रें फाडीत असत. प्रमुख याजकाने आपल्या समक्ष दुर्भाषण झाल्यामुळें खेद दाखवायला वस्त्रें फाडिलीं. “याने दुर्भाषण केलें आहे.” ह्मणजे शपथ घातल्यावर त्याने आपण जिवंत देवाचा पुत्र आहे, खरा मशीहा आहे आणि देवासमान असतां शेवटीं त्याच्या उजवीकडे वसेन व जगाचा न्याय ठरवीन, असें सांगितलें आहे. तर हें दुर्भाषण आहे असें त्यानीं ठरविलें, आणि वास्तविक जर येशू मशीहा नसला तर त्याने सांगितलें तें दुर्भाषण असतें खरें. परंतु त्याने आपल्या देवपणाविषयीं पुरतीं प्रमाणें पटविलीं होतीं आणि तीं प्रमाणें पाहायार्ची होतीं, पण तीं न पाहतां त्यानीं त्याला दोषी ठरविलें.

६६ तुझ्यास कसे वाटते? तेव्हां त्यानी उत्तर दिले कीं, तो मरण-दंडास योग्य आहे. (१)

६७ तेव्हां ते त्याच्या तोंडावर थुंकले, (२) आणि त्यानी त्याला बुक्या मारिल्या, आणि कोणी त्याला चपडाका मारून बोलले,

६८ अरे ख्रीस्ता, तुला कोणी मारिले हे तूं भविष्यवादी असल्यास आह्यास सांग.

६९ पेत्रस तर (३) वाज्यांत बाहेर बसला होता, तेव्हां एक दासी त्याकडे येऊन ह्मणाली, तूंही गाळीली येशू त्याच्या बरोबर होतास.

७० परंतु तो त्या सर्वांच्या समोर नाकारून बोलला, तूं ह्मणतीस तें मला ठाऊक नाहीं.

(१) लेवा. २४:१६. योह. १९:७. (२) यशा. ५०:६. (३) मार्क. १४:६६. इ. लूका. २२:५५. इ. योह. १८:१६. इ.

६६ “तो मरण दंडास योग्य आहे.” त्यानी आपल्या शास्त्राप्रमाणें त्याला मरणाच्या दंडीं ठरविलें. दुर्भाषण ह्या अपराधामुळे धोंडे मारवि असें शास्त्रांत होतें. लेवा. २४:१०—१६. पण आतां यहूदी रोमी सरकाराच्या स्वाधीन होते आणि मरणदंड लावायाला अधिकार नव्हता ह्मणून रोमी सरकाराकडे जाऊन अधिकार मिळवावा लागला.

६७ “तोंडावर थुंकले इ.” त्यानी ख्रीस्ताच्या अति अपमान केला. तोंडावर थुंकणें यापेक्षा मोठा अपमान नाहीं. गण. १२:१४. यशा. १:६; इयोब. ३०:१०.

६८ “अरे ख्रीस्ता इ.” त्यानी त्याचें तोंड झांकलें होतें, (मार्कस) आणि निंदा करून ते त्याच्या विरुद्ध बहुत अणखी बोलले. (लूका.) त्यानी दुर्भाषणाचा दोष ख्रीस्तावर ठेविला होता, असें असतांहि त्याची निंदा करून त्यानी आपण होऊन दुर्भाषण केलें.

६९ “एक दासी इ.” ती द्वारपाळी होती. (यो.) “तूंही इ.” यावरून असें दिसतें कीं, तो दुसरा शिष्य ह्मणजे योहान्न तिचा व दुसऱ्या किर्ताएकांचा ओळखीचा होता आणि आपण ख्रीस्ताचा शिष्य असें दाखविलें होतें.

७० “परंतु तो त्या सर्वांच्या समोर नाकारून बोलला, इ.” मी शिष्य नाहीं, ख्रीस्ताला जाणत नाहीं, तिच्या प्रश्नाचें कारण मला ठाऊकच नाहीं, असा तो सर्व प्रकारें नाकबूल झाला. नुक्ताच पेत्रस फार धीट व अवसानी

७१ मग तो बाहेर दरवाज्याकडे गेल्यावर दुसराने त्याला पाहिलें, आणि तेथल्या लोकांस ह्मटलें कीं, नाजोरा येशू याजवरोवर हाहि होता.

७२ फिरून तो शपथ वाहून नाकारून बोलला कीं, मी त्या माणसाला ओळखत नाहीं.

७३ नंतर काहीं वेळाने उभे राहणारे जवळ येऊन पेत्रसाला ह्मणाले, तूंहि त्यांतला आहेस खराच, कारण कीं तुझ्या बोलीवरून समजतें.

७४ तेव्हां तो शापानी व शपथानी बोलूं लागला, मी त्या माणसाला ओळखत नाहीं; इतक्यांत कोंबडा ओरडला.

७५ तेव्हां जी गोष्ट (१) येशूने पेत्रसाला ह्मटली होती कीं, कोंबडा ओरडल्या अगोदर तूं तीन वेळा मला नाकारतील, ती त्याला आठवली, मग तो बाहेर जाऊन फार दुःखी होऊन रडला.

(१) माथ. २६:३४. लूक. २२:३१-३४.

असून तुझ्यासाठीं जीव देईन असा बोलला होता. तर इतका लवकर नाकबूल झाला याविषयी अधिक आश्चर्य.

७१, ७२ “दुसराने त्याला पाहिलें.” त्याला लाज वाटून तो विस्तव सोडून बाहेर गेला, पण व्यर्थ झालें; दुसराने त्याला ओळखिलें. एका माणसानेहि त्याला पाहिलें. (लूका.) मग अधिक रागें भरून पेत्रस शपथ वाहून नाकबूल झाला. मार्कस ह्मणतो कीं, यावेळेस कोंबडा पहिल्याने ओरडला.

७३ “नंतर काहीं वेळाने.” सुमारे एका तासाने. (लूका) पेत्रस परत विस्तावाजवळ गेला होता. (यो.) “तुझ्या बोलीवरून समजतें.” ह्मणजे त्याच्या बोलीवरून कळलें कीं, हा गालीली आहे, (मार्कस) आणि यावरून अधिक प्रमाण पटलें. मलखसाच्या नातलगानेहि साक्ष दिल्ली. (यो.)

७४ “तेव्हां तो शापानी व शपथानी बोलूं लागला इ.” त्याला अति राग आला. अनेक माणसानी त्याला ओळखिलें होतें; त्याच्या बोलीवरून देखील तो प्रसिद्ध झाला होता, तर हा वास्तविक त्याचा शिष्य आहे असें सर्वांस न वाटावें ह्मणून अधिक हडसून नाकबूल होण्याचें अगत्य वाटलें, आणि त्याने ग्नीस्ताला नाकारिलें असें केवळ नव्हे परंतु शाप देऊन व शपथ वाहून हें दुसरें मोठें पाप केलें तेव्हांच कोंबडा दुसऱ्याने ओरडला.

७५ “तेव्हां जी गोष्ट इ.” कोंबडा ओरडल्यावरच प्रभूने मुरडून पेत्रसाकडे

दृष्टी लाविली, तेव्हां प्रभूची गोष्ट त्याला आठवली. (लूका.) त्या दयेच्या दृष्टीवरून पेत्रसार्ची सर्व वचने आणि त्याचा भारी दोष हीं मनांत आलीं. तें कळून तो दुःखाने व्याप्त झाला आणि त्याचें अंतःकरण बहुत खेदानी भोसकलें जाऊन तो बाहेर अंधारांत पडून फार खिन्न होऊन रडला. पेत्रसाच्या गोष्टीवरून बोध घ्यावा. १ आपल्या शक्तीवर भरवसा ठेवूं नये. तो फार धीट होता. जीव देखील द्यायास कबूल होता. तथापि परीक्षा पडली तेव्हां तो लागलाच नाकबूल झाला. आपण स्थिर असें ज्यास वाटतें त्याने न पडावें ह्मणून जपून चालावें. खरा ख्रिस्ती देवावरच भरवसा ठेवील व त्याचें साह्य मागेल. २ सर्वांहून मोठे उपकार व आशीर्वाद मिळाले तरी आपण पापांत पडणार नाहीं ह्मणून भरवसा नाहीं. पेत्रसाला विशेष उपकार व आशीर्वाद मिळाले होते, तरी त्यासारखे प्रभूवर इतकी निंदा व दुःखे आणिलीं असे थोडेकेच झाले. ३ अपराधाचा मार्ग उतरत आहे. एक पाप केलें तर फारकळून तें झांकायाला अधिक मोठें पाप करावें लागतें. पहिल्याने पेत्रस लाजून प्रभूविषयीं नाकबूल झाला, मग शाप देऊन अधिक हडसून बोलवें असें अगत्य पडलें. पाप एकटेंच येत नाहीं. दार एकदां उघडलें ह्मणजे बहुत पापें झपाट्याने दाटून शिरतात. ४ येशूच्या दृष्टीवरून पापाबद्दल मोठा पस्तावा उत्पन्न होतो. त्या दृष्टींत दया व निषेध आहेत. पाप करून आपण ख्रिस्ताचा अन्याय करितो आणि त्याच्या करुणेच्या दृष्टीवरून मनांत भारी खेद उत्पन्न होतात, अशु गळतात आणि आपले अपराध आठवून आपण खिन्न होऊन रडतो. ५ जेव्हां परीक्षेंत पडून पाप झालें तेव्हां एकांती जाऊन देवापासीं सर्व कबूल करून क्षमा मागावी. तो आपल्या लेंकरांचें कन्हणें ऐकून दया करील आणि पेत्रसासारखी त्यांस क्षमा करून फिरून अंगीं करील. ७ खऱ्या ख्रिस्त्यानी पापांत पडावें हें साध्य आहे. पेत्रस खरा विश्वासणारा होता, आणि त्याचा विश्वास न खऱ्यावा ह्मणून प्रभूने त्यासाठीं प्रार्थना केली होती. (लूका. २२:३२.) यास्तव तो शुद्धीवर आला आणि फार पस्तावा पावून प्रभूकडे फिरला. तसें प्रत्येक जो खरा ख्रिस्ती पापांत पडतो तो करील, आणि जो असें करितो तो क्षमा पावेल, कारण देव दयाळू आहे. तथापि मी पश्चात्ताप करून क्षमा पावेन असें जो मनांत आणून, जाणून बुजून पाप करितो त्यासाठीं आशा नाही. तो खरा ख्रिस्ती नाही. असें प्रमाण तो पटवितो. तो क्षमा पावणार नाही. पेत्रसाचा खेद खरा होता हें त्याच्या पुढील आचरणावरून पटलें. तेव्हां-पासून तो धैर्य धरून मरणपर्यंत प्रभूच्या सेवेत फार तत्पर राहिला आणि धर्मांमुळे दुष्ट लोकांच्या हातानी वधस्तंभी दिव्हा गेला.

१,२. मार्कस १६:१; लूका. २३:२; यो. १८:२८. पाहा.

अध्याय २७.

१ नंतर सकाळ झाल्यावर सर्व मुख्य याजक व लोकांचे वडील यांनी येशूला जिवें मारण्यासाठीं त्याविषयीं मसलत केली. (१)

२ आणि त्यांनी त्याला बांधून नेलें, आणि सुभेदार पंतयस पिलातस (२) याच्या स्वाधीन केलें.

३ केव्हां तो दंडास योग्य ठरला असें पाहून, त्याला पराधीन करणारा यहूदा याने पस्त्रावून आणि मुख्य याजक व वडील यांजवळ तीस रूपये परत देऊन हटलें,

(१) मात. २:२.

(२) मात. २०:१९.

१ “येशूला जिवें मारण्यासाठीं—मसलत केली.” तो मारायास योग्य आहे असें त्यांनी ठरविलें. परंतु सर्व अधिकार रोमी सरकाराकडे होता आणि दुर्भाषण हा अपराध आहे असें रोमी सरकार मोजणार नाहीं हें त्यांस ठाऊक होतें. तर तो सरकाराचा अपराधी ठरावा द्वणून दुसरा कांहीं उपाय योजावा लागला. याशिवाय लोकांच्या भयामुळें येशूला आपण जिवें मारायास धजले नाहींत, यास्तव सरकाराने त्याला दोषी ठरवावें याकरितां त्यांनी हा आरोप त्याजवर योजून आणिला कीं, हा प्रजेला विपरीत चालवितो, आणि आपण ख्रीस्त राजा आहे असें द्वणून काईसाराला पट्टी देणें मना करितो, असा आह्वास सांपडला आहे. हा आरोप पिलातसाजवळ चालेल आणि तो त्याला मरणदंड ठरवील अशी आशा त्यांनी धरिली.

२ “सुभेदार पंतयस पिलातस इ.” रोमी सरकाराने त्याला नेमून ठेविलें होतें. रोमी बादशाहासाठीं पट्टी जमा करावी आणि कधीं कधीं इनसाफ चालवावा हें त्याचें काम होतें. त्यांनी येशूला कायफाजवळून कचेरीत आणिलें पण आपणास विटाळ न व्हावा, द्वणून ते कचेरीत गेले नाहींत. (यो.) जे अशुद्ध त्याला जो शिवतो तोही अशुद्ध होतो, (गण. १९:२२.) असें त्यांच्या शास्त्रांत होतें द्वणून ते आंत गेले नाहींत.

३ “तेव्हां तो दंडास योग्य ठरला इ.” यावरून दिसतें कीं, हा परिणाम होईल असें यहूदाला वाटलें नाहीं. ख्रीस्त चमत्कार करून आपला निभाव करील असें त्याला वाटलें असेल. त्यांनी वास्तविक त्याला धरिलें व अन्यायी ठरविलें असें जेव्हां त्याने पाहिलें तेव्हां त्याचें मन खाऊं लागलें आणि तो अतिशय दुःखाने व्याप्त होऊन फार पस्तावा पावला. “पस्त्रावून इ.” हा खरा पश्चात्ताप असें दिसत नाहीं. जो खरा पश्चात्ताप करितो तो

४ निर्दोष रक्त (१) पराधीन केल्याने म्या पाप केलें आहे. तेव्हां ते बोलले, त्याचें आद्वास काय? तूं जाण.

५ मग तो ते रूपये देवळांत टाकून निघाला, आणि त्याने जाऊन गळफांस घेतला. (२)

(१) २ राजे. २४:४.

(२) गीत. ५५:२३. २शमु. १७:२३. प्रो. १:१८.

वरमून आपल्या पापांबद्दल खेद करितो आणि खीस्ताला शरण जाऊन क्षमा पावतो. यहूदाने आपण माहा पाप केलें आहे असें पाहून मोठें भय धरिलें आणि आशा अगदीं सोडून आपणाला फाशीं दिल्लें. यांत खरा पश्चात्ताप नव्हे तर मनाचा घोर व भ्रष्टपण मात्र दिसून येतात.

४ “निर्दोष रक्त पराधीन केल्याने म्या पाप केलें आहे.” खीस्त निर्दोषी असी यहूदाची खातरी होती. त्याने खीस्ताजवळ तीन वर्षे राहून त्याला लोकांती व एकांती पाहून त्याचा बोध एकला होता. त्याने खीस्ताला प्रत्येक प्रकारच्या अवस्थेंत पाहिल्लें होतें, आणि जर खीस्ताने कांहीं वाईट कर्धी केलें असतें अथवा सर्काराविरुद्ध कांहीं सांगितलें असतें तर त्याला कळलें असतें आणि अशा प्रसंगीं आपल्यावरून दोष निवारण करण्यासाठीं त्याने असी साक्ष दिल्ली असती. त्याने शास्त्री व वडील यांजकडे खीस्ताविरुद्ध फितूरी होऊन साक्ष कां दिल्ली नाहीं? उलटें फितूरी असतांही हा खीस्त निर्दोषी आहे असी साक्ष त्याने दिल्ली. त्याची पूर्ण खातरी होती याविषयी त्याने ते तीस रूपये परत देऊन व आपणाला फाशीं देऊन पकें प्रमाण पटविल्लें. “त्याचें आद्वास काय? तूं जाण.” त्यांचा दुष्ट हेतु सिद्धीस गेला होता आणि यहूदाचें मन कितो जरी खाऊं लागलें, तो व्याकूळ असो, आणि खीस्त दोषी किंवा निर्दोष असो, याविषयी त्यांस चिंता वाटली नाहीं. तसेंच सर्व दुष्ट लोक दुसऱ्यांच्या साहाय्याने आपली इच्छा तृप्त झाली ह्मणजे त्यांची अणखी काळजी घेत नाहींत.

५ “मग तो ते रूपये देवळांत टाकून निघाला.” अन्यायाने मिळविलेला पैका कामाचा नाहीं, तें कडून पाडित मन स्वस्थ होत नाहीं, असें त्याला सांपडलें; तर माघरें देऊन कदाचित्त समाधान होईल असी आशा धरून त्याने देवळांत टाकिला. पण हा उपाय व्यर्थ झाला, त्याचें मन खात जाई आणि अगदी स्वस्थ होईना. “गळफांस घेतला.” पेत्रस ह्मणतो कीं तो पालथा पडून त्याचें पोटा फुटलें आणि त्याचीं सर्व आंतडीं बाहेर निघालीं. प्रेषि. १:१८. यावरून असें दिसतें कीं गळफांस घेतल्यावर चऱ्हाट तुटून अथवा कोणत्या तरी कारणावरून तो पडला आणि हा भयंकर परिणाम झाला. यहूदाला हाय हाय! त्याच्या माहा पापांबद्दल इहलोकीं भयंकर दुःख

६ तेव्हां मुख्य याजक ते रूपये घेऊन बोलले, हे दानकोशांत टाकावे हें योग्य नाही, कारण कीं हें रक्ताचें मोल आहे.

७ मग त्यानी मसलत केल्यावर त्या रूपयानी कुंभाराचें शेत परदे-
श्यांस पुरण्यासाठीं विकत घेतलें.

८ यास्तव तें शेत रक्ताचें शेत असें आजपर्यंत ह्मणत आले आ-
हेत.

९ इर्मया भविष्यवाद्याने (१) जें सांगितलें होतें तें तेव्हां पूर्ण झालें;
तें असें कीं, मग ज्याचें मोल ठरविलें, ज्याचें मोल इस्त्राएलाच्या पुत्रा-
नी ठरविलें, त्याचें मोल ह्मणजे जे तीस रूपये ते त्यानी घेतले.

(१) जख. ११:१२, २३.

व मरण झालें आणि परलोकीं अतिशय दुःख सर्वकाळपर्यंत प्राप्त व्हायाचें
आहे.

६ “हें रक्ताचें मोल आहे.” जीवाचें मोल. असें बोलणें खीस्त वास्त-
विक निदोषी आहे असें बोलण्यासारखें होतें. हा निदोषी आहे असा साक्ष
त्यांचें मन देत होतें. जें अशुद्ध तें देवाला अर्पायास मना केलें होतें. अनु.
२३:१८. तर ज्या मोलाने यहूदाने आपला धनी परस्वाधीन केला होता तें
देवाला ध्यावयास योग्य नाही असें वाटलें. पाहा बरें; झुलक गोष्टीविषयीं
त्यानी फार जपलें परंतु निदोष्याच्या जीव ध्यावा हें माहा पाप असें मोजलें
नाहीं.

७ “कुंभाराचें शेत— विकत घेतलें.” लूकां ह्मणतो कीं, यहूदाने विकत
घेतलें प्रेषि. १:१८. ह्मणजे त्याकडून विकत घेण्याचा प्रसंग पडला; जो
दुसऱ्याकडून कांहीं करितो तोच कर्ता असें ह्मणतां येतें.

८ “यास्तव तें शेत— आजपर्यंत.” ह्मणजे मात्थी लिहित होता त्या दि-
वसापर्यंत. “रक्ताचें शेत.” ह्मणजे रक्ताच्या मोलाने विकत घेतलेलें शेत
त्याला अकलदमा असें नाम पडलें. प्रेषि. १:१९. तें शेत यरूशलमाच्या बा-
हेर सीयोन डोंगराच्या दक्षणेस होतें. हल्लीं यरूशलेमातील आर्मिनी ख्रिस्ती
लोक आपले मेलेले तेंथें पुरतात.

९ “इर्मया भविष्यवाद्याने इ०” शास्त्राच्या कांहीं प्रतीमध्ये इर्मया हें
नाव लिहिलें नाही, केवळ भविष्यवाद्याने, असें आहे; आणि हें योग्य असेल
कारण वास्तविक पाहिलें हें वाक्य इर्मयाने नव्हे पण जखर्याने लिहिलें. जख.
११:१२, १३. पाहा.

१० आणि जसे प्रभूने मला सांगितले होते तसे त्यानी कुंभाराच्या शेतासाठी दिले.

११ तेव्हां येशू सुभेदार्याच्या पुढे उभा राहिला, आणि सुभेदार्याने त्याला विचारिले, तू यहुद्यांचा राजा आहेस काय? तेव्हां येशूने त्याला हटले, तू झणतोस तसेच.

१२ आणि मुख्य याजक व वर्डील यानी त्याजवर दोष ठेविला असतां त्याने कांहीं उत्तर दिले नाही. (१)

१३ तेव्हां पिलातस त्याला झणाला, हे तुझ्या विरुद्ध किती गोष्टींची साक्ष देतात, हे तू ऐकत नाहीस काय?

१४ परंतु त्याने त्याला कांहीं एक उत्तर दिले नाही; यावरून सुभेदाराला फार आश्चर्य वाटले.

(१) माथ. २६:६३

१० “आणि जसे प्रभूने मला सांगितले होते इ०” तो खरा मशीहा होता पण यहुद्यानी त्याला धिकारून त्याचे मोल दासाचे असे करून ठरविले. हे रुपये देवळांत टाकिले होते मग कुंभाराच्या शेताबदल दिले होते. याप्रमाणे त्यानी देवाच्या पुत्राला तुच्छ मानून धिकारिले.

११ “सुभेदार्याने त्याला विचारिले इ०” योहानाने या गोष्टीचे वर्णन अधिक सविस्तर दिले आहे. यो. १८:२८—४० पाहा. यहुद्यानी दुर्भाषणाच्या निमित्ताने त्याला दोषी ठरविले होते. परंतु पिलातस हा आरोप मनावर अगदी घेणार नाही हे त्यांस बरेच माहित होते, झणून हा आपणाला राजा झणवितो असा दोष त्याजवर ठेविला, आणि याकरितां पिलातसाने हा प्रश्न केला. “तू झणतोस तसेच” हे उत्तर देऊन खीस्त कबूल झाला; पण त्याच वेळेस त्याने पिलातसाला समजाविले कीं माझे राज्य या जगाचे नाही. (यो. १८:३६.) मग हा अपराधी नाही असे समजून त्याला सोडावे झणून पिलातसाला वाटले.

१३ “किती गोष्टींची साक्ष देतात इ.” ते साक्ष देणारे असे नव्हेत पण दोष ठेवणारे होते. हा लोकांस चिथावून उठवितो (लूका. २३:५) असा आणि बहुत प्रकारचा दोष त्यानी उगेंच ठेविला.

१४ “परंतु त्याने त्याला कांहीं एक उत्तर दिले नाही.” हे उगीच दोष ठेवतात, कांहीं पुरावा देत नाहीत, असे त्याने पाहिले, आणि आपण गरीब, एकटाच, निराश्रित आहे व आपला सर्व उपदेश व कामे लोकांतीं केलीं आ-

१५ अणखी ज्याला मागतील, अशा एका बंदिवानाला त्या सणांत (१) समुदायाकरितां सुभेदार सोडून देत असे.

१६ आणि त्या वेळेस त्यांच्या जवळ बाराब्या नामे एक प्रसिद्ध बंदिवान होता.

१७ यास्तव ते अमल्यावर पिलातसाने त्यांस ह्मटलें, म्या तुह्याकरितां कोणत्याला सोडावें ह्मणून मागतां ? बाराब्या याला, किंवा ख्रीस्त ह्मटलेला येशू याला !

(१) मार्क. १५:६. इ. लूक. २३: १७. इ. यो. १८:३९. इ.

हेत तर हा आरोप खोटा ह्मणून उघड आहे, असें त्याला माहित होतें, यास्तव त्याने उत्तर केलें नाहीं. त्याने फार नम्रतेने सोसलें यावरून सुभेदाराला अत्यंत आश्चर्य वाटलें. ज्यावर दोष ठेवितात ते फारकरून उलटें बोलतात व दोष ठेवितात ह्मणून सुभेदाराला ख्रीस्ताविषयी आश्चर्य वाटलें. याच प्रसंगी पिलातसाने विचारिलें कीं हा माणूस गालीली आहे कीं काय ? आहे आणि हेरोदाच्या अधिकारांतला आहे असें समजून त्याने त्याला हेरोदाकडे पाठविलें. (लूका. २३:६—८) चौकसी केल्यावर त्याकडे कांहीं अपराध सांपडला नाहीं ह्मणून हेरोदाने त्याला माघारें पिलातसाकडे पाठविलें, आणि पिलातसाने या प्रकारे हेरोदाचा सन्मान केला यावरून हेरोद संतोष पावला आणि त्याच दिवसीं ते आपलें परस्परे वर सोडून मित्र झाले.

१५—२३. मार्कस १५:६—१४; लूका. २३:१७—२३; यो. १८:३९, ४० पाहा.

१५ “सोडून देत असे.” यहुद्यांस प्रसन्न करून त्यांची मर्जा संपादन करीवी या हेतूने ही रीत चालू झाली.

१६ “प्रसिद्ध बंदिवान इ०” हा तर कांहीं दंगा व खून यामुळें बंदिशालेंत घातला होता. लूका २३:१९.

१७ “कोणत्याला सोडावें ह्मणून मागतां” हा येशू ख्रीस्त निर्दोषी आहे असें पिलातसाला माहित होतें आणि याला सोडावें असा त्याची इच्छा होती. जरि याजक व शास्त्री यानी त्याचा द्वेष करून त्याला अपराधी ठरविलें तरी तो लोकांस आवडता आहे असें जाणून ते त्याला मागतील असें वाटलें, आणि जर मुख्य याजक व वडील यानी लोकांस चिथावून समजाविलें नसतें तर फारकरून त्यानी त्याला मागितलें असतें.

१८ कारण कीं त्यानी हेव्याने (१) त्याला परार्थीन केलें, हें त्याला ठाऊक होतें.

१९ आणि तो न्यायासनावर बसला असतां त्याच्या बायकोने त्याजकडे सांगून पाठविलें कीं तुजसीं व त्या नीतिमानासीं (२) कांहीं संबंध नसावा, कारण कीं आज म्या स्वप्नांत त्याकरितां फार सोसिलें आहे.

२० तथापि वाराब्बाला (३) मागावें व येशूचा घात करावा, ह्मणून मुख्य याजक व वडील यांनी समुदायांस समजाविलें.

२१ तेव्हां सुभेदाराने त्यांस उत्तर दिलें कीं, म्या तुह्याकरितां या दोघांतून कोणत्याला सोडावें, ह्मणून मागतां! तेव्हां ते बोलले कीं वाराब्बाला.

(१) नीति. २७:४. उपदे. ४:४. (२) यशा. ५३:११. जख. ९:९. लूक. २३:४७. पेत्र. २:२२. १यो. २:१. (३) प्रेषि. ३:१४.

१८ “कारण कीं त्यानी हेव्याने इ०” खीस्त लोकांस आवडता होता, आणि बहुत लोक त्याच्या मार्गे जात असत, ह्मणून त्यानी त्याची हेवा केली, हें पिलातस समजला. तर निर्दोष्याचा पक्ष धरून त्याला सोडावें असा त्याचा धर्म होता. पण त्याने जर असें केलें असतें तर शास्त्र लेख कसे पूर्ण झाले असते?

१९ “तुजसीं व त्या नीतिमानासीं कांहीं संबंध नसावा. हा निर्दोषी आहे असी तिची खातरी झाली होती, ह्मणून त्याला दंडी ठरविलें ह्मणजे नवऱ्याला व सर्व कुटुंबाला ईश्वराचा गजब प्राप्त होईल असें भय वाटलें असेल. स्वप्नांत देव आपली इच्छा कळवितो जसें जसें यहूद्यांस तसें रोमी व ग्रीक लोकांसहि वाटत असे.

२० “यांनी समुदायास समजाविलें.” लोकांस एक बंदिवान सोडावयाचा होता. यास्तव आपला दुष्ट हेतु सिद्धीस नेण्याकरितां समुदायास चिथावून समजवावें असें याजक व वडील यांस अगत्य पडलें. लोक चंचळ होते आणि वडिलानी त्यांस लवकर मताविलें असें कीं ज्यानी अगोदर थोड्या वेळाने होसान्ना असें ओरडत हांते तेच याला वधस्तंभी दे, वधस्तंभी दे, असें ओरडूं लागले.

२१, २२ खीस्ताला सोडावें ह्मणून पिलातसाची इच्छा होती असें या सर्व वर्णनावरून दिसतें.

२२ पिलातसाने त्यांस ह्मटलें कीं, तर ख्रीस्त ह्मटलेला येशू याला म्या काय करावें? सर्व त्याला ह्मणाले; त्याला खात्रीं द्यावें.

२३ मग सुभेदार बोलला, कां? त्याने काय वाईट केलें? परंतु ते फारच ओरडत बोलले कीं, त्याला खात्रीं द्यावें. (१)

२४ तेव्हां आपलें कांहींच चालत नाहीं, केवळ अधिकच गडबड होत आहे, हें पाहून पिलातसाने पाणी घेऊन समुदायादेखतां आपले हात धुवून (२) ह्मटलें, या नीतिमानाच्या रक्ताविषयीं मी निर्दोष आहे, तुझीच पाहा.

२५ तेव्हां सर्व लोकानी उत्तर दिलें कीं, त्याचें रक्त (३) आम्हावर व आमच्या लेंकरांवर असो.

(१) माथ्यो. २१:३८, ३९. (२) अनु. २१:६. (३) अनु. १९:१०. यहोश. २:१९. माथ्यो. २१:४४. प्रेषि. ५:२८.

२३ “सुभेदार बोलला, कां?” लूका ह्मणतो कीं, पिलातसाने हाच प्रश्न तीनदां केला; ख्रीस्ताला सोडण्याची एवढी मोठी इच्छा होती. त्याकडे दोष सांपडत नाहीं असें तो स्पष्ट बोलला होता, आणि वास्तविक दोष नाहीं असी त्याची खातरी होती ह्मणून दिसतें, तरी त्याला सोडावें असें धैर्य नव्हतें. हा निर्दोषी असी खातरी असतां लोकांला पसंत असो कीं नसो तरी त्याला सोडावें हा पिलातसाचा धर्म होता.

२४ “आपले हात धुऊन ह्मटलें इ०” अपराधाविषयीं आपण निर्दोषी असें दाखविण्यासाठीं यहूदी आपले हात धूत असत. अनु. २१:६. गीतें. २६:६. पिलातसाने त्यांच्या रितीप्रमाणें असें करून दाखविलें कीं, तुझी याच्या रक्ताविषयीं दोषी, मी नाहीं. परंतु अशा उपायाने त्याचा दोष निवारण झाला नाहीं. तो अधिकारी असतां निर्दोष्याचा पक्ष धरावा आणि दुष्टांच्या हातांतून सोडवावें असें करायाचें होतें. “तुझीच पाहा.” तुझी हा दोष आपल्यावर घ्या.

२५ “त्याचें रक्त आम्हावर आणि आमच्या लेंकरांवर असो.” याप्रमाणें यहूदी लोकानी ख्रीस्ताचा रक्तदोष आपणावर घेतला आणि या अन्यायाबद्दल वास्तविक देवाचा भयंकर गजब त्यांजवर पडला. त्यानी पिलातसाला असें ह्मटलें तेव्हांपासून ४० वर्षांच्या आंत त्यांची शोभायमान राजधानी व देऊळ पडलीं व त्यांच्या मोठा नाश झाला. त्या संकटामध्यें १०,००,००० यांपेक्षां अधिक माणसें नाश पावलीं, आजपर्यंतहि देवाचा राग त्यांवर आहे.

२६ मग त्याने त्यांकरितां वाराब्जाला सोडिलें, आणि येझूला फटके मारून (१) खांचीं देण्याकरितां त्यांच्या स्वाधीन केलें.

२७ तेव्हां सुभेदाराच्या शिपायानी येझूला कचेरींत नेऊन सगळें पलटण मिळवून त्यावर आणिलें.

२८ आणि त्यानी त्याचें वस्त्र काढून त्याच्या अंगांत किरमिजी झगा घातला.

२९ आणि कांध्यांचा मुगूट गुंफून त्याच्या मस्तकीं घातला, आणि त्याच्या उजव्या हातांत वेत दिव्हा, आणि त्याच्या पुढें गुडघे टेंकून ते असी त्याची थट्टा करूं लागले कीं, (२) हे यहूद्यांच्या राजा, सलाम.

३० आणि त्यानी त्यावर थुंकून (३) वेत घेतला, आणि त्याच्या मस्तकावर मारिला.

३१ मग त्याची थट्टा केल्यावर त्यानी तो झगा त्याच्या अंगांतून काढिला, आणि त्याचीं वस्त्रें त्याच्या अंगांत घातलीं, नंतर त्याला खांचीं देण्याकरितां नेलें. (४)

(१) यशा. ५३:५. लूक. १८:३३. (२) गीत. ६९:१९,२०. (३) यशा. ४९:७, ५०:६; ५३:३,७. (४) गण. १५:३५. १रात्रे. २१:१०,१३. प्रेषि. ७:५८. इब्री. १३:१२.

एवढें कठीण संकट, दुःख आणि शिक्षा कोणत्याहि राष्ट्राला प्राप्त झालीं नाहींत. त्यांच्या इच्छेप्रमाणें देवाने खीस्ताचा रक्तदोष त्यांजवर येऊं दिव्हा.

२६ “येझूला फटके मारून इ०” वधस्तंभीं देण्यापूर्वी दासाला अधिक इजा होण्याकरितां मार देत असत. या चालीप्रमाणें पिलातसाने खीस्ताला मार दिव्हे. पिलातस अधिकारी असतां खीस्ताच्या मरणाविषयीं क्वल होऊन दोषी झाला. तो जबाबदारी होता, कारण कीं यहूद्यांकडे अधिकार नव्हता. तर पिलातस व यहूदी दोषेहि दोषी होते.

२७—३१. मार्कस. १५:१५—२१; यो. १९:१—३.

२७ “सगळें पलटण इ०” एका पलटणांत चारशेंपासून साहाशेंपर्यंत असत.

२८—३१ “त्याचें वस्त्र काढून इ०” त्याची थट्टा व अपमान व्हावें झणून हें सर्व केलें. हें अपमान सोसण्यांत खीस्ताची सहनशीलता अगदी आश्चर्यवंत असें दिसून येते. ज्याने जीव द्यावा एवढी प्रीति आत्मावर केली त्याशिवाय दुसऱ्या काणी असें अपमान सोसिलें नसतें.

३२ तेव्हां ते बाहेर जात असतां, शिमोन नामें कोणीएक कुरेनी माणूस त्यांस अढळला, त्याकडून त्यानी जवरीने त्याचा खांब वाहविला.

३३ आणि गलगथा नामें जागा, झणजे कंवटीची जागा, तेथें येऊन

३४ त्यानी पित्ताने मिसळलेली (१) आंब त्याला प्यायास दिव्ही, परंतु ती चाखल्यावर तो पिईना.

(१) गीत ६९:२१.

३२ “कोणीएक कुरेनी इ०” कुरेन हें शहर मिसराच्या पश्चिमेस लिब्या प्रांतांतलें होतें. तेथें बहुत यहूदी राहत आणि वारंवार तेथून यरूशलेमास जात असत. आदीं त्यानी वधस्तंभ ख्रीस्तावर घातला, (यो. १९:१७.) मग तो दमून अशक्त झाला असतां त्यानी शिमोनाला धरून त्याकडून बलात्काराने वाहविला. वधस्तंभ हा दोन लांकडांचा † याप्रमाणें केला होता. त्यावर माणसाला लावून हात पाय कधीं कधीं बांधात कधीं कधीं खिळ्यानी मारीत असत. त्यानी ख्रीस्ताचे हात पाय खिळून मारिलें. या वधस्तंभां ख्रीस्ताने जीव देऊन आद्व्या पाप्यांसाठीं प्रायश्चित्त केलें. या गोष्टीवर तारण पावण्याची आमची एकच आशा अवलंबून राहत आहे.

३३ “गलगथा.” या इब्री शब्दाचा अर्थ कंवटी असा आहे. त्या जाग्याला हें नाम कशावरून पडलें हें पक्कें माहित नाहीं, पण तें वधस्थान होतें झणून असेल.

३४ “पित्ताने मिसळलेली आंब इ०” मार्कस झणतो कीं बोळाने मिश्रित द्राक्षारस त्यानी त्याला प्यायास दिव्हा. आंब ही हलक्या आंबट द्राक्षारसाची होत असे. रोमी शिपाई पात असत. त्याला आंब झणणें किंवा द्राक्षारस झणणें योग्य होतें. बोळ कडू आहे आणि याने मिश्रित झालेला द्राक्षारस अथवा आंब पिऊन ते मंद असत असें झणतात. अपराध्यांस वधस्तंभां देत तेव्हां त्यांस कांहींसें मंद करण्यासाठीं हें प्यायाला देत असत. पित्त हा काळिजाचा कडू कफ असें फारकरून आहे, पण कोणत्याहि फार कडू पदार्थांला पित्त झणतात. जसें इतर अपराध्यांस देत असत तसें ख्रीस्ताला देऊं लागले पण तो पिईना. तो आपल्याला मंद करून दुःख कमी करीना. तो सोसायास जगांत आला, आणि जो प्याला त्याच्या बापाने दिव्हा होता तो प्यावा असें त्याला वाटलें. कांहीं वेळाने त्यानी त्याला बोळशिवाय नुस्तें आंब दिव्ही आणि ती तो प्याला. माथी. २७:४८ व यो. १९:२८—३०.

३५ मग त्याला खांबीं दिव्हावर (१) त्यानी चिच्या टाकून त्याचीं वस्त्रें वांटून घेतलीं; जें भविष्यवाद्याने (२) सांगितलें होतें तें पूर्ण व्हावें ह्मणून असें झालें; तें असें कीं, त्यानी आपल्यामध्ये माझीं वस्त्रें वांटून घेतलीं, आणि माझ्या पांघरूणावर चिच्या टाकल्या.

३६ नंतर त्यानी तेथें वसून सावर पाहरा केला.

३७ आणि त्याच्या डोक्याच्या वरतें त्याच्या दोषारोपाचा लिहिलेला पत्ता त्यानी लाविला; तो असा कीं, यहुदांचा राजा येशू तो हाच आहे.

(१) गीत. २२:१६. मार्क. १५:२४. इ. लूक. २३:३४. इ. योह. १९:२४. इ.

(२) गीत. २२:१८.

३५ “मग त्याला खांबीं दिव्हावर इ.” वधस्तंभीं मरण हें जसें सर्वांहून लज्जाकारक तसें सर्वांहून दुःखकारकहि होतें, हें या गोष्टीवरून उघड होईल. १. पाठीवर मार दिले असतां, हात पाय मागे ताठ बांधून सर्व अंगांत कठीण इजा होत असे. २ बहुत शिरा व संधिबंधन असतात अशा ठिकाणीं हातापायांत खिळे मारण्याकडून विशेष पीडा होत असे ३. वारा अशा बहुत जखमांस लागून ताप उत्पन्न होऊन दुःख वाढत असे. ४. रक्त फिरण्याला अडचण होऊन डोक्यांत व अंगांत अतिशय जोर व दुःख होत असे. ५. दुःख वाढत वाढत जाई, त्याला कांहीं अंतर अथवा विसावा नसे. मरणाशिवाय दुसऱ्या कशाचीहि आशा नसे. पिडलेला कधीं कधीं तीन दिवस दुःख सोसून मग मरण पावला आहे. तथापि खीस्ताचें अतिशय दुःख लवकर समाप्त झालें. आमचीं दुःखें व अन्याय वाहून त्याच्या आत्म्याला दुःसह दुःख लागून त्याचा जीव लवकर गेला. “चिच्या टाकून त्याचीं वस्त्रें वांटून घेतलीं इ.” बाकी जीं वस्त्रें तीं वांटून दिलीं; त्याचा अंगरखा शिवणीवांचून संपूर्ण होता ह्मणून त्यानी त्यासाठीं पण घातले. (यो. १९:२३.) वधस्तंभीं दिल्लेल्यांचीं वस्त्रें वांटून घेण्याची चाल होती. “तें पूर्ण व्हावें इ.” गीत. २२:१८. पाहा. हें गीत खीस्ताविषयी आहे आणि त्यांत खीस्ताचें दुःख व मरण यांचें वर्णन पूर्वी बरोबर लिहून ठेविलें होतें.

३६ “सावर पाहरा केला.” त्याच्या मित्रानी येऊन सोडूं नये ह्मणून पाहरा केला.

३७ “आणि त्याच्या डोक्याच्या वरतें इ.” ही पट्टी पिलातसाने इब्री, ग्रीक आणि लातीन अशा तीन भाषानी सारांशाने लिहिली.

३८ तेव्हां त्यानी त्याबरोबर दोन लुटारू, (१) एक उजवीकडे व एक डावीकडे असे खात्री दिले.

३९ आणि जवळून जाणाऱ्यानी आपलीं डोकीं डोलवीत (२) त्याची असी निंदा केली कीं,

४० अरे देऊळ मोडून तीन दिवसांत बांधणाऱ्या, तूं आपलें तारण कर; तूं देवाचा पुत्र असलास तर खांबावरून उतर.

४१ आणि तसेंच शास्त्री व वडील यांसुद्धां मुख्य याजकहि थट्टा करीत (३) बोलले कीं,

४२ त्याने दुसऱ्यांचें तारण केलें, आपलें तारण त्याच्याने करवत नाहीं; तो इस्त्राएलाचा राजा असला तर त्याने आतां खांबावरून उतरावें, ह्मणजे आम्ही त्यावर विश्वास ठेवूं.

४३ त्याने देवावर भरवसा ठेविला; तो त्याला प्रिय असला, तर त्याने त्याला आतां सोडवावें, (४) कारण कीं मी देवाचा पुत्र आहे, (५) असें तो बोलत असे.

(१) यशा. ५३:१२. (२) गीत. २२:७; १०९:२५. (३) इयाब. १३:९.
गीत. ३५:१६. यशा. २८:३२. लूक. १८:३२. (४) गीत. ३:२,२२;
८:४२; १०:११; ७१:११. (५) योह. ५:१७,१८; १०:३०,३६.

३८ “दोन लुटारू इ.” ख्रीस्ताला अधिक धिःकारावें ह्मणून त्याला या दोन लुटार्यांमध्ये वधस्तंभी दिले.

३९ “डोकीं डोलवीत इ.” त्यानी थट्टेने व निंदेने डोलविलीं. इयाब. १६:४. गीत. १०९:२५.

४०,४१ “अरे देऊळ मोडून इ.” देऊळ मोडून तीन दिवसांत बांधीन ह्मणून ख्रीस्त बोलला असी त्यानी खोटी साक्ष दिल्ली होती. जो असा बोलला त्याने वधस्तंभावून उतरावें असें त्यांस वाटलें, आणि निंदा करून ते असें बोलले.

४२,४३ “त्याने दुसऱ्यांचें तारण केलें इ.” त्याने वास्तविक दुसऱ्यांस तारिलें होतें ह्मणून कबूल करावें असें त्यांच्या मनांत नव्हतें. केवळ त्याने असा मिस दाखविला असें सुचवून त्याला धिःकारावें. ही विपरीत लक्षणावरून त्यानी केवळ निंदास्तुती केली. “तो इस्त्राएलाचा राजा असला इ.” त्याने अगोदर आपल्या देवपणाविषयीं पुरतें प्रमाण पटविलें होतें. जरी चमत्कार करून तो वधस्तंभावून उतरला असता तरी अधिक चांगलें

४४ आणि जे लुटारू त्याच्या बरोबर खांबी दिले होते, त्यानीहि त्याची तसेच निंदा केली.

४५ तेव्हां दोन प्रहरांपासून तिसऱ्या प्रहरापर्यंत, सर्व देशावर अंधार झाला. (१)

४६ आणि सुमारे तिसऱ्या प्रहरीं येथू मोठ्याने ओरडत बोलला, एली, एली, लमा शबाखथानी, ह्मणजे माझ्या देवा, माझ्या देवा, (२) त्वां मला कां टाकून दिलेहें!

(१) आम. ८:९.

(२) गीत. २२:१. यशा. ५३:१०. विल. १:१२.

प्रमाण पटले नसतें, आणि याच वेळेस आपले काम सिद्धीस न्यावें व पूर्ण प्रायश्चित्त करून तारणोपाय सिद्ध करावा अशी इच्छा होती. मरण सोसायाचें असें त्याने पूर्वी सांगितले होतें, आणि आतां वेळ आली असतां त्याने आपणाला त्यांच्या स्वाधीन केले आणि ज्यांसाठीं तो प्रायश्चित्त करित होता त्यांची निंदा, व धिक्कार यांमध्ये आपला जीव अर्पण केला. त्यानी हीं सर्व करून आपले भविष्य शास्त्रलेख पूर्ण केले आणि हा खीस्त वास्तविक खरा मशीहा व जगाचा एकच तारणारा असें सर्वांहून दृढ प्रमाण पटविलें.

४४ “आणि जे लुटारू इ.” एक लुटारू याने पस्तावा पावून खीस्तापार्सी क्षमा मागितली. लूका. २३:३९.

४५ “तेव्हां दोन प्रहरांपासून इ.” इंग्लिश कालमान झटले तर नऊ वाजेपासून तीन वाजेपर्यंत. “सर्व देशावर अंधार झाला.” पौर्णिमेला जेव्हां चंद्र सूर्यापासून लांब आहे तेव्हां वल्हांडण सण पाळीत असत, यास्तव ग्रहणाकडून अंधार पडला असें नाहीं. लूका ह्मणतो कीं सूर्य अंधक झाला. (लूका. २३:४५.) देवाने आपल्या पुत्राविषयी प्रमाण पटवावें व साक्ष द्यावी ह्मणून मोठा चमत्कार करून हा अंधार पाडिला आणि नीतिमत्त्वाचा सूर्य ह्मणजे जगाचा उद्धारक प्राण सोडीत होता तेव्हां देवाने असा साक्ष द्यावी हें विशेष योग्य होतें.

४६ “एली, एली लमा शबाखथानी इ.” हे सुरो खाल्ही भाषेतले शब्द आणि त्यांचा अर्थ दाखविला आहे. “माझ्या देवा, माझ्या देवा, इ.” मरते वेळेस खीस्ताला विशेष दुःख झालें. तें कसें अथवा काय होतें याविषयी आमच्यानी सांगवत नाहीं. हें मात्र माहित आहे कीं त्या वेळेस त्याने आमच्या अन्यायाचें ओझे वाहिलें, आमच्या पापाबद्दल त्याने दुःख सोसिलें. (माथी. २६:३८ यावरील टीका पाहा.) आमच्या पापाबद्दल

४७ तेव्हां तेथें जे उभे होते त्यांतील कियेकानी हें ऐकून झटलें कीं, तो एलीयाला बोलावितो.

४८ तेव्हांच त्यांतून एकाने धावत जाऊन स्पंज घेतलें, आणि (१) आंबेने भरून व वेतावर घालून त्याला प्यायास दिलें.

४९ परंतु वरकड झणाले, असूं दे, एलीया येऊन त्याला तारील कीं नाहीं हें पाहूं.

५० मग येशूने मोठ्याने ओरडून प्राण सोडिला.

५१ तेव्हां पाहा, देवळांतील पडदा (२) वरपासून खालपर्यंत फाटून त्याचे दोन विभाग झाले, (३) आणि भूमि कांपली आणि खडक फुटले;

(१) गीत. ६९:२१.
२ काल: ३:१४.

(२) निर्ग. २६:३१. लेवी. १६:२, १५, २१, २३.
(३) यशा. २५:७.

प्रायश्चित्त करून त्याने इतकें दुःख सोसिलें कीं तो आतां आमचा एकच आश्रय आहे हें आद्वास माहित आहे. त्याने आमच्या ठिकाणीं शापपात्र होऊन आद्वास नेमशास्त्रांतील शापापासून खंडून घेतलें आहे. गल. ३:१३.

४७ “तो एलीया बोलावितो.” कितीएकांला ती भाषा न समजून, एली या शब्दावरून एलीया असें वाटलें.

४८ “एकाने धावत जाऊन स्पंज घेतलें इ.” येशू झणाला होता कीं मला तहान लागली आहे, (योह. १९:२८) झणून याने असें केलें. “आंबेने भरून.” ही रोमी शिपायांचें रोजचें पिणें होतें. ही आंब तो प्याला असें दिसतें.

४९ “वरकड झणाले असूं दे, इ.” ते द्वेषाने असें बोलले. पिण्याकडून देखील थोडेंसें समाधान व्हावें असा त्यांची खुशी नव्हती.

५० “मग येशूने मोठ्याने ओरडून इ.” पूर्ण झालें आहे असे शब्द ओरडून बोलला. या जगांत पूर्वी कधीं झालें नव्हतें अशा दुःखांत व अति क्लेशांत येशू हे शब्द बोलला. ह्याच वेळेस प्रायश्चित्त पूर्ण झालें, पाप्यांपासून शाप लोटून जाऊन त्यांचें तारण साध्य असें झालें, आणि आकाश-लोकांचें राज्य सर्व खऱ्या विश्वासणाऱ्यांस उघडलें गेलें.

५१ “तेव्हां पाहा, देवळांतील पडदा इ.” ज्याकडून पवित्रस्थान व पवित्रांतील पवित्रस्थान हीं भिन्न केलीं (निर्ग. २६:३१-३३.) तो हाच पडदा. उपाध्या ह्याच वेळेस पवित्रस्थानांत धूप जाळीत असे, त्याने ही

५२ आणि धडीं उघडलीं (१) आणि झोंपीं गेलेले (२) पवित्र लोक यांतील बहुतांचीं शरिरें उठलीं;

५३ आणि तो उठल्यानंतर ते थड्यांतून (३) निघून पवित्र नगरांत गेले आणि बहुतांस दिसले.

५४ तेव्हां (४) शतपति व त्याच्या बरोबर येशूवर पाहरा करणारे हे तो भूमिकंप व त्या झालेल्या गोष्टी पाहून फार भ्याले व बोलले, खराच हा देवाचा पुत्र होता.

५५ आणि तेथें बहुत बायका दुरून पाहत होत्या, त्या येशूची सेवा करित त्याच्या मार्गे गालीलाहून आल्या होत्या; (५)

(१) यशा. २५:८; २६:१९. होश. १३:१४. योह. ५:२५, २८. (२) दान. १२:२. १ येस्स. ४:१४. (३) १ करिं. १५:२०. (४) मार्क. १५:३९. लूक. २३:४७. इ. (५) लूक. ८:२,३.

गोष्ट पाहिली असेल. पवित्रांतील पवित्रस्थान ही आकाश लोकाची उपमा असें समजण्यांत येतें आणि हा पडदा फाटून गेला, तेव्हां आकाशलोक सर्वांसाठीं ख्रीस्ताकडून उघडला आहे, असें दाखविलें होतें. “आणि भूमी कांपली.” येशू ख्रीस्त खरा मशीहा असें पटवावें आणि ज्यानी त्याला वधस्तंभीं दिल्लें त्यांचा अपराध दाखवावा ह्मणून त्याच समर्थी हा भूमिकंप झाला.

५२,५३ “आणि धडीं उघडलीं इ.” देवाने हे मोठे चमत्कार करून प्रमाण पटविलें कीं, हा वधस्तंभीं दिल्लेला येशू खरा मशीहा व तारणारा असा आहे. “झोंपीं गेलेले.” ह्मणजे मेलेले. पवित्र लोकांचें मरण यास शास्त्रांत कोठें कोठें झोंप असें ह्मटलें आहे. “पवित्र नगरांत.” ह्मणजे यरूशालेमांत. एथें यहूद्यांचें मुख्य देवस्थान होतें ह्मणून त्या शहराला पवित्र ह्मणत असत.

५४ “फार भ्याले.” येशू वास्तविक खरा तारणारा, आणि त्याला वधस्तंभीं दिल्ल्यामुळें देव रागें भरून आमचा सूड उगवायास येतो असें त्यांस वाटलें. “हा देवाचा पुत्र इ.” त्या चमत्कारावरून त्यांची खातरी झाली होती.

५५ “दुरून पाहत होत्या.” शिपायानी त्यांस जवळ येऊं दिल्लें नसेल. त्यानी दुरून ख्रीस्ताची वेदना फार दुःखित होऊन पाहिली.” “येशूची सेवा करित.” येशूच्या सर्व संकटांत त्या स्त्रिया विश्वासू राहिल्या. ज्या स्त्रिया आतां ख्रीस्तावर भाव ठेवितात त्यांसाठीं हा चांगला किता आहे.

५६ खांमध्ये माग्दालीणी मारया, आणि याकोव व योसे यांची आई मारया, आणि जवदीच्या पुत्रांची आई, अशा होत्या.

५७ मग संध्याकाळ झाल्यावर (१) अरिमाथाईतील योसेफ नामें एक धनवान माणूस आला, हाहि येशूचा शिष्य होता;

५८ त्याने पिलातसाकडे जाऊन येशूचें शरीर मागितलें, तेव्हां पिलातसाने शरीर द्यायास आज्ञा केली.

५९ मग योसेफाने तें शरीर घेऊन तागाच्या स्वच्छ वस्त्राने गुंडाळिलें.

६० नंतर त्याने खडकांत खोदिलेलें आपलें नवें थडें यांत तें

(१) मार्क. १५:४२ लूका. २३:५०. योह. १९:३८.

५६ “माग्दालीणी मारया.” इने प्रभूवर प्रीति करावी ह्मणून विशेष कारण होतें. त्याने तिच्यामधून सात भुतें घालवून तिचा भयंकर रोग दूर केला होता आणि तिला शुद्धावर आणिलें होतें. मार्कस १६:९ पाहा. “जवदीच्या पुत्रांची आई.” माथी. १०:२ पाहा. इचें नाम सालोमे होतें. मार्कस. १५:४० पाहा.

५७ “मग संध्याकाळ झाल्यावर इ.” ख्रीस्त इतक्यांत मेला आहे असें कळलें होतें. (योहान्न. १९:३१-३७.) “धनवान माणूस.” हा योसेफ अब्रवान माणूस होता. तो योग्य सभासद होता व देवाच्या राज्याची वाट पाहत होता. (मार्कस. १५:४३) तो चांगला व नीतिमान होता आणि सभासदांच्या दुष्ट विचाराला व कामाला सम्मत दिल्लें नव्हतें. (लूका. २३:५१. यो. १९:३८.)

५८ “त्याने पिलातसाकडे इ.” हुकुमावांचून कोणी तें न्यावयास मुक्यार नव्हता, ह्मणून त्याने मागितलें. जरी अगोदर गुप्त शिष्य होता तरी आतां त्याने धैर्य धरून येशूवरील प्रीति दाखविली.

५९ “मग—स्वच्छ वस्त्राने गुंडाळिलें.” सुगंध द्रव्यासुद्धां गुंडाळिलें. (यो. १९:४०) प्रेताला अनेक प्रकारचीं सुगंध द्रव्यें घालावीं असी यहुद्यांची रीत होती. (२ कल. १६:१४) सप्तकाच्या पहिल्या दिवसां मारया व इतर बायका मसाला व सुगंध तेल येशूच्या शरिराला लावायास आल्या. (लूका. २३:५६; २४:१)

६० “नंतर—आपलें नवें थडें इ.” हें थडें एका मळ्यांत होतें आणि त्यांत कोणीहि तोंपर्यंत ठेविलें नव्हतें. (यो. १९:४१.) अणखी त्या थड्यांत

ठेविलें, (१) आणि मोठा धोंडा थड्याच्या दारासीं लोटून लाविल्यावर निघाला.

६१ तेव्हां थड्यासमोर मागदालीणी मारया व दुसरी मारया ह्या तेंथें बसलेल्या होत्या.

६२ आणि दुसरा दिवस ह्यणजे तयारी करण्यानंतर जो दिवस, त्यांत मुख्य याजक व परोशी पिलातसाकडे मिलून जाऊन बोलले,

६३ महाराज, तो ठक (२) जिवंत असतां बोलला होता कीं, तीन दिवसांनंतर (३) मी उठेन, असी आह्मास आठवण आहे.

६४ यास्तव तिसऱ्या दिवसापर्यंत थड्याचा बंदोबस्त करायास सांग; नाहीं तर कदाचित् त्याचे शिष्य रात्रां येऊन त्याला चोरून नेतील, (४) आणि तो मेलेल्यांमधून उठला आहे, असें लोकांस सांगतील, मग शेवटलें ठकविणें पहिल्यापेक्षां वाईट होईल.

६५ तेव्हां पिलातस त्यांस ह्यणाला, तुमच्या जवळ पाहरा आहे; जा, आणि तुमच्याने होईल तसा बंदोबस्त करा.

(१) यशा. ५३:९. (२) योह. ७:१२, ४७. २ कारिं. ६:८. (३) माथ. १६:२१; १७:२३; २०:१९. लूक २४:६, ७. योह. २:१९. (४) माथ. २८:१३.

ठेविल्यावरून एक भविष्यलेख पूर्ण झाला (यशा. ५३:९.) हें थडें खडकांत खोदिलें असतां आणि मोठा धोंडा दारासीं लोटून पाहाराहि ठेविला असतां शिष्यांनी येऊन प्रेताला चोरून न्यावें हें अगदीं असाध्य होतें.

६१-६३ “तयारी करण्यानंतर इ.” वल्हांडणाच्या पहिल्या दिवसीं ते सर्व वस्तू सिद्ध करित असत ह्यणून त्याला सिद्धतेचा दिवस ह्यणत असत. “तो ठक इ.” हा ठक आहे असा आरोप त्यांनी खीस्तावर आणिला होता, आणि तसें ह्यणणें अद्यापि बरें वाटलें. हा आरोप खरा असें त्याच्या मरण्याकडून पटलें ह्यणून ते बोलले.

६४ “यास्तव तिसऱ्या दिवसापर्यंत इ.” तिसऱ्या दिवसीं मी उठेन असें येशू बोलला होता ह्यणून तोंपर्यंत पाहरा ठेवला ह्यणजे पुरें, असें त्यांस वाटलें. हा मेलेल्यांमधून उठला असी गौष्ट प्रसिद्ध झाली ह्यणजे तो वास्तविक खरा मशीहा आहे असें समजून पहिल्यापेक्षां अधिक लोक त्याजवर विश्वास ठेवितोले असें त्यांनी ठाक मानिलें.

६५ “तुमच्या जवळ पाहरा आहे इ.” रोमी शिपायांचा एक पाहरा

६६ मग त्यानी जाऊन धोंड्यावर शिक्का मारून (१) पाहरा ठेवून घडग्याचा बंदोबस्त केला.

अध्याय २८.

१ मग शाब्बाथानंतर (२) सप्तकाचा पहिला दिवस उजेडतांच माग्दालीणी मारया (३) व दुसरी मारया ह्या थडे पाहायास गेल्या.

(१) दान. ६:१७. (२) मार्क. ६:१. लूक. २४:१. इ. योहा. २०:१. इ. (३) मात्थ. २७:५६.

यहूयांस दिव्हा होता ते देवळाच्या पश्चिमोत्तरेस आंतोनिय नामक गटांत राहत असत. वधस्तंभाजवळहि चौकी करायास पिलातसाने त्यांस एक पाहरा दिव्हा होता. तर त्यांच्या स्वाधीन पुरते शिपायी होते आणि पिलातस बोलला की आपल्या समजुतीप्रमाणें बंदोबस्त करा.

६६ “धोंड्यावर शिक्का मारून इ.” ख्रीस्ताने अस्या रीतीने पुरलें जावें की त्याच्या पुन्हा उठण्याविषयी कांहीं ठकविणें होईना, ही ईश्वरी सत्ता पाहून आद्दास अचंबा वाटतो. त्याच्या मित्रानी हा बंदोबस्त केला असल्यास तो वास्तविक निमित्त्य करून ह्यानी हा बंदोबस्त केला असें झणाय्यास साध्य होतें. परंतु मित्रानी नव्हे, त्याच्या शत्रूनी पिलातसाला तो मेलाच आहे असें सांगून पाहरा मागून ठेविला आणि असा बंदोबस्त केला की कांहीं फसविणें अगदीं होईना. जगाच्या खातरीस होण्याजोगें असें प्रमाण ख्रीस्ताच्या पुन्हा उठण्याविषयी पटावें झणून त्याच्या शत्रूनी उपाय करून सिद्धीस नेलें.

१ “पहिला दिवस.” झणजे ख्रिस्ती शाब्बाथ. यहूदी आठवड्याचा सातवा दिवस झणजे शनिवार हा शाब्बाथ असें पाळीत असत. त्यादिवसीं कबरेंत राहून ख्रीस्त पहिल्या दिवसीं उठला झणून या गोष्टीच्या आठवणीसाठीं सर्व ख्रिस्ती लोक हा पहिला दिवस शाब्बाथ असें पाळीत आले आहेत. “उजेडतांच.” मोठ्या सकाळीं सूर्य उगवतेवेळेस. (मार्कस १६:२.) मोठ्या पहाटेस. (लूका २४:१.) अंधार असतांना (यो. २०:१.) “माग्दालीणी मारया.” ती प्रेतस्थळाजवळ पहिलीच आली आणि आपला मेलेल्यांतून उठलेला प्रभू तिने पहिल्यानेच पाहिला. “दुसरी मारया.” ही याकोबाची व योस्याची आई होती. सलोमेहि आली होती (मार्क. १६. १.) ह्या स्त्रिया सुगंध द्रव्यें विकत घेऊन येथूला लेपन करायास आल्या: “ह्या थडे पाहायास गेल्या.” आपला प्रभू व तारणारा याविषयी त्यांस मोठी काळजी वाटली झणून नरी पुरला होता तरी आपली त्यावरील प्रीति दाखवीत गेल्या.

२ तेव्हां पाहा, मोठा भूमिकंप झाला होता; कारण कीं प्रभूचा दूत आकाशांतून उतरून येऊन दारापासून धोंडा लोटून त्यावर बसला होता.

३ त्याचें स्वरूप (१) विजेसारिखें होतें, आणि त्याचें वस्त्र बर्फासारिखें पांढरें होतें.

४ तेव्हां त्याच्या भयाने पाहारेकरी थरथरां कांपून गेल्यासारिखे झाले.

५ मग दुताने त्या बायकांस उत्तर दिलें; (२) भिऊं नका, कारण कीं (३) खात्रीं दिलेला येणू याचा शोध तुम्ही करितां, हें मला ठाऊक आहे.

(१) गीत. १०४:४. यहेडक. १:४-१४. दान. १०:६. प्रग. १:१४-१६.

(२) इब्रि. १:१४. (३) गीत. १०५:३,४.

२ “त्यावर बसला.” पाहारेक-यानी हा दूत धोंड्यांवर बसलेला पाहिलें; स्त्रियांस मग तो उभा दिसला.

३ “विजेसारिखें इ.” ह्यणजे फार तेजस्वी. “बर्फासारिखें पांढरें इ.” निर्दोषपणा व पवित्रता यांचें चिन्ह पांढरें वस्त्र असें शास्त्रांत होतें. प्रेषि. १:१०; दान. ७:९; प्रगट. ३:४,५. ४:४. ७:१३,१४.

४ “पाहारेकरी थरथरां कांपून इ.” रात्र होती, दुताने अकस्मात येऊन धोंडा लोटून दिल्या, एकाएकीं भूमि कांपली आणि मोठा प्रकाश झाला असें दिसतें, ह्यणून पाहारेकरी कांपले आणि मूर्च्छित झाले असतील. याच वेळेस प्रभू उठला असें दिसतें.

५ “मग दुताने त्या बायकांस उत्तर दिलें; इ.” त्या स्त्रिया थड्यांत गेल्यावर हा दूत दिसला. मार्कस १६:५. व लूका २४:३. पाहा. धोंडा लोटलेला पाहून प्रेत आहे कीं नाहीं हें पाहायास त्या आंत गेल्या, आणि तेथें दूत त्यांच्या दृष्टीस पडला. लूका ह्यणतो दोन मनुष्य होते. मात्थी व मार्कस एक जो बोलला त्याविषयीं मात्र सांगतात. अनेक नव्हते असें ते सांगत नाहींत. ग्रंथकर्तें वर्णन करितांना ज्याकडे विशेष लक्ष जातें त्याचेंच वर्णन फारकरून करितात. मात्थी दूत पण मार्कस व लूका मनुष्य ह्यणतात, याविषयीं एवढें समजायाचें कीं, दूत दृष्टीस पडत तेव्हां मनुष्यरूप धरून पडत असत. ह्यणून त्यांचें वर्णन करितांना शास्त्रकर्तें त्यांस कधीं कधीं मनुष्य कधीं कधीं दूत असें ह्यणतात.

६ तो एथें नाहीं; कां कीं त्याने सांगितल्याप्रमाणें (१) तो उठला आहे. या, प्रभू निजला होता ती जागा पाहा.

७ आणि लवकर जाऊन त्याच्या शिष्यांस सांगा कीं, तो मेलेल्यांमधून उठला आहे, (२) आणि पाहा, तो तुमच्या अगोदर गालीलांत जातो, तेथें (३) तुम्ही त्याला पाहाल; पाहा, म्या तुम्हास सांगितलें आहे.

८ तेव्हां त्या वायका भयाने व फार आनंदाने थड्यापासून लवकर निघून त्याच्या शिष्यांस वर्तमान सांगायास धावल्या.

९ मग त्या त्याच्या शिष्यांस तें सांगायास जात असतां, पाहा, येशू

(१) मात्थ. २७:६३. (२) लूक. २४:३४. १ करिं. १५:४. (३) मात्थ. २८:१६, १७.

६ “तो उठला आहे.” मी तिसऱ्या दिवसीं उठेन असें बहुत वेळां ख्रिस्ताने शिष्यांस पूर्वीं सांगून ठेविलें होतें, परंतु त्यांस समजलें नाहीं ह्मणून त्यांनी त्याच्या उठण्याची वाट पाहिली नाहीं. मात्था १६:२१; २०:१९. “ती जागा पाहा.” थड्यांत प्रेत ठेवण्याची जागा बाजूला खडकांत खोदून काढीत असत.

७ “त्याच्या शिष्यांस सांगा इ.” आणि पेत्रसालाहि सांगा, असें मार्कसांत आहे. पेत्रसाने नुक्तेंच प्रभूला नाकारिलें होतें. तर ख्रीस्ताने असा विशेष निरोप त्याला पाठवावा यांत किती दया व प्रीति दिसून येतात! पेत्रस आपल्या पापामुळे कांहीं निराश झाला असतां त्याला धैर्य द्यावें आणि क्षमा पावल्याची खातरी द्यावी असा प्रभूचा हेतु असेल. तर द्यावरून, जे खरे ख्रिस्ती कधीं अविश्वासी होतात त्यांवरहि ख्रीस्ताची ममता आहे असें दिसून येतें. “गालीलांत जातो तेथें तुम्ही त्याला पाहाल.” हें लवकर पूर्ण होऊन ख्रीस्त शिष्यांस गालीलांत भेटला. (याच अध्यायाची १६ ओवी पाहा)

८ “भयाने आणि फार आनंदाने इ.” त्यांनी चमत्कारिक गोष्ट ह्मणजे घोंडा लोटलेला पाहिला, दिव्य दूतहि पाहिला आणि ख्रीस्त उठला असें दूत बोलला होता. या सर्वांवरून त्यांस भय वाटलें आणि मोठा आनंदहि होता, ह्मणून शिष्यांस सांगायास धावत गेल्या.

९ “त्याचे पाय धरिले इ.” येशू त्यांस भेटून बोलला तेव्हां त्यांनी त्याला ओळखिलें आणि हा वास्तविक देवाचा खरा अवतार असें समजून देवासच योग्य असें त्यांचें भजन केलें.

त्यांस भेटला व ह्मणाला, सलाम. (१) मग त्यानी जवळ जाऊन त्याचे पाय धरिले, आणि त्याला नमन केलें.

१० तेव्हां येशूने त्यांस ह्मटलें, भिऊं नका, जा, माझ्या भावांस सांगा कीं, गालीलांत जा, (२) ह्मणजे तेथें मला पाहाल.

११ आणि त्या जात असतां पाहा, पाहारेकऱ्यांतोल क्रिसेकानी नगरांत जाऊन सर्व झालेलें वर्तमान मुख्य याजकांस सांगितलें.

१२ तेव्हां त्यानी वडिलांसुद्धां मिळून मसलत केल्यावर शिपायांस पुष्कळ पैका देऊन सांगितलें कीं,

१३ असें बोला, रात्रीं आद्वी झोंपेंत असतां त्याच्या शिष्यानी येऊन त्याला चोरून नेलें; (३)

(१) योह. २०:१९.

(२) इव्री. २:११.

(३) मात्थी. २६:६४.

१० “भिऊं नका.” प्राचीन काळीं द्रुत अथवा दिव्य प्राणी दिसत तेव्हां लोक भीत असत. (लूका. ५:८; न्यायाधीश. ६:२२,२३, १३:२१,२२.) तसें या स्त्रिया येशू मेल्ल्यांमधून उठला हें पाहून हा वास्तविक दिव्य प्राणी असावा असें मनांत आणून भिऊं लागल्या. येशूने त्यांस शांतवन केलें. “जा, माझ्या भावांस सांगा इ.” या शब्दावरून केवढी प्रीति दिसती? जरी त्याने मेल्ल्यांमधून उठून आपला पराक्रम दाखविला होता आणि जरी आतां आकाशलोकाच्या सिंहासनावर भगवान् असा बसणार होता तरी त्याने आपल्या शिष्यांस भाऊ ह्मणायला तुच्छ मानिलें नाहीं. गरीब पाप्यांस शिष्य करून तो आपले भाऊ आणि आकाशलोकाचे संगती वतनदार असें मोजतो, यांत केवढी दया पाहा! “गालीलांत जा.” येशू गालीलांत उपदेश करूं लागला होता, आणि आतां फिरून तेथें स्वस्थ ठिकाणीं व एकांतीं शिष्यांस भेटून बोध द्यावा आणि संपूर्ण जगांत शुभवर्तमान घोषण करण्याची आज्ञा द्यावी ह्मणून त्याने त्यांस तेथें बोलविलें.

१२,१३ “याजक व वडील भारी विचारांत पडले. आतां काय करायचें? त्यानी पाहिलें कीं खीस्ताचें प्रेत गेलें आहे. त्यानी आपल्या खुशीने पाहाराहि ठेवून बंदोबस्त केला होता असा कीं शिष्यानी त्याला चोरून नेलें असें निमित्त्य सांगायला जागा नव्हती. तरी हीच युक्ति राहिली असें पाहून त्यानी शिपायांस लांच देऊन त्यांस समजाविलें आणि ते जाऊन लबाडीने बोलले कीं रात्रीं आद्वी झोंपेंत पडलों तेव्हां त्याच्या शिष्यानी त्याला चोरून नेलें.

१४ आणि हें सुभेदाराच्या कानी पडलें, तर भाड्डी त्याला समजावूं, आणि तुझ्यास निर्भय करूं.

१५ मग त्यानी पैका घेऊन आपणांस शिकविल्याप्रमाणें केलें, आणि हीच गोष्ट यहुदी लोकांमध्ये आजपर्यंत चालत आली आहे.

१४ “हें सुभेदाराच्या कानी पडलें इ.” त्यांस ठाऊक होतें कीं पिलातस लांच खात असतो, अणखी तो ख्रीस्ताची गोष्ट मनावर घेत नाहीं. तर कानी पडलें असताहि तो फारकरून काहीं चौकसी करणार नाहीं, आणि करूं लागला तर पैका देऊन त्याला समजवायास अवघड पडणार नाहीं. असें मनांत आणून त्यानी ही युक्ती काढिली, आणि शिपायांनी त्यांचें ऐकून दिल्लेला पैका घेऊन लोकांमध्ये ही खोटी आवई उठविली.

१५ “आजपर्यंत इ.” माथीने हें शुभवर्त्तमान लिहिलें तोंपर्यंत ही आवई चालत आली. एथें वाणिल्लें ख्रीस्ताचें पुन्हा उठणें ख्रिस्ती धर्मातला एक मुख्य सिद्धांत आहे आणि याविषयीं बळकट प्रमाण पटवें याविषयीं विचार असें कीं. १. मी मेल्ल्यांमधून उठेन असें वरचेवर ख्रीस्ताने पूर्वी सांगितलें होतें. माथी. १४:४०; १६:२१; २०:१९ पाहा. २. तो मलाच याविषयीं काहीं संशय राहिला नाहीं. शिष्य, रोमी व यहुदीहि कबूल होते. ३. कोणी त्याला चोरून नेऊं नये ह्मणून पक्का बंदाबस्त केला होता. त्याच्या शत्रूनी साठ माणसांचा पाहरा ठेवून थड्याच्या दारासीं मोठा धोंडा लावून शिक्का मारिला होता. ४. तिसऱ्या दिवसीं प्रेत नाहीं असें झालें. याविषयींहि सर्व कबूल होते. याविषयीं मुख्य याजकाने काहीं संशय दाखविला नाहीं. प्रेत कसें गेलें याविषयीं मात्र ते निमित्त पाहूं लागले. तो उठून जिवंत आहे असें शिष्य बोलले. आड्डी झोंपेंत होतो तव्हां त्याचे शिष्य त्याला चोरून नेलें असें ह्मणायाला यहुद्यानी रोमी शिपायांस पैका दिल्ला आणि लोकांस समजाविलें, असें कीं बहुतेकानी तें खरें मानिलें. परंतु ही गोष्ट किती असंगत व असंभाव्य आहे पाहा. (१) कोणी तें प्रेत न चोरावें ह्मणून पाहारा ठेविला होता. (२) पाहरा करितांना कोणी झोंपेंत पडला तर त्याला ठार मारावें असा दंड रोमी सैन्यांत नेमला होता, आणि इतक्या माणसानो एकदम कायदा मोडून आपला जीव प्राणसंक्रांत आणावा हें अगदीं असंभाव्य आहे. (३) शिष्य थोडकेच, अशक्त व भीत होते. बागांत ज्यानी ख्रीस्ताला धरून नेलें त्यांसमोर ते पळून गेले होते, तर त्यानी साठ शिपायांपासून त्याला चोरून न्यायास धजावें हें कसें होईल? (४) ते सर्व शिपाई झोंपेंत जातील असें शिष्यांस कशावरून वाटावें? अथवा झोंपेंत गेले तरी त्यांस जागें करण्या-

शिवाय तो मोठा धोंडा शिक्का मोडून लोटावा आणि प्रेत काढावे हे कसे व्हावयाचे होते? (५) प्रेतवस्त्रे नेली नव्हती तर बरोबर गुंडाळून ठेविली होती हे तर चोरांचे काम नव्हे. (६) जर शिपाई वास्तविक झोंपेत पडले तर कोणी त्याला चोरून नेले हे कसे कळवावे होते. तर त्याचे झणणे प्रत्येक प्रकारे असंगत व असंभाव्य आहे. परंतु शिष्यांचे झणणे खरे यास चांगला आधार आहे. (१) ख्रीस्त उठला तेव्हा शिपायानी पाहिले नाही याचे कारण शिष्य बरोबर सांगतात, असे की, ते दूत पाहून घाबरले आणि मेल्यासारखे झाले. (२) तो उठल्यावर आद्दास दिसला असे सर्व शिष्यानी आणि इतर बहुतेकानी निक्षून झटले. (३) त्यानी यरूशलेमांत यहूदी व मुरव्य याजक यांच्या समक्ष ही गोष्ट प्रशस्तपणे सांगितली. आता आपण प्रवृत्त केलेली गोष्ट खरी असे जर यहूद्यानी मानिले तर शिष्यांस धरून हे लबाड आहेत, यानीच वास्तविक प्रेत चोरून नेले असा पुरावा त्यानी कां दिव्हा नाही? असा पुरावा द्यायस त्यानी प्रयत्न देखील कधी केला नाही, तर त्यानी आपण सांगितलेली गोष्ट खरी मानिली नाही असे प्रमाण पटते की नाही? (४) शिष्यानी ख्रीस्ताविषयी फसावे हे साध्य नव्हते. ते तीन वर्षे त्याबरोबर राहून त्यांची याची पक्की ओळख झाली होती. तो उठल्यावर त्यानी त्याचे हात पाय व भोंसकलेली कूस पाहिली. चाळीस दिवसांपर्यंत ते त्याबरोबर राहून खात पीत व संभाषण करीत गेले. साक्ष पटविण्यासाठी शिष्यांची मंडळी पुरती होती. सर्कारांत दोन माणसांची साक्ष खरी असे मानितात. तर उठलाच आहे आणि आद्दा त्याला पाहिले आहे ही साक्ष ज्यानी सर्वदां सर्व ठिकाणी दिव्ही असे अकरा प्रेषित आणि इतर बहुत प्रमाणिक माणसे होती. हीं सर्व फसलीं असे होईल काय? होईल तर कोणाचीहि साक्ष कधी मानूं नये असे झाले. ५. ख्रीस्त मेलेल्यांमधून उठला आहे असा शिष्यांची पक्की खातरी होती. त्याविषयी त्यानी बळकट प्रमाणे पटविलीं. त्यांच्या शत्रूनी त्यांस नांव ठेविले, तुच्छ मानिले पाठलाग केला आणि जिवें मारिले तरी त्यांतील कोणी या गोष्टीविषयी कांहीं संशय कधी दाखविला नाही. येशू ख्रीस्त पाण्यासाठी मेलला आणि मेलेल्यांमधून उठला आहे ही गोष्ट सांगण्यासाठी ते समुद्र ओलांडून जात, देशोदेशीं फिरत आणि आपला जीव सर्व प्रकारच्या संकटांत धालीत असत. ६. शिष्यांची साक्ष खरी असे जगाने मानिले. ख्रीस्त उठल्यावर पन्नासाव्या दिवसीं तीन हजार यहूद्यानी एकदम ही साक्ष खरी आहे असे मानून ख्रीस्तावर विश्वास ठेविला. प्रेषि. २:४१. इतर बहुत यहूदी आणि हजारोंहजार परप्रजा यानी प्रेषितांचा उपदेश ऐकून विश्वास धरिला आणि ख्रीस्त मेलेल्यांमधून उठला हा विश्वास तीनशें वर्षांच्या आंत सर्व रोमी

१६ नंतर अकरा शिष्य (१) गालीलांत जो डोंगर येशूने त्यांस नेमिला होता, त्याकडे गेले.

१७ तेव्हां त्यांनी त्याला पाहून (२) त्याला नमन केलें, परंतु क्रि-
त्येकांस संशय वाटला.

१८ तेव्हां येशू जवळ येऊन त्यांसीं बोलून असें ह्मणाला कीं,
आकाशांत व पृथ्वीवर सर्व अधिकार (३) मला दिल्या आहे;

(१) मात्थ. २६:३२. (२) मात्थ. १६:२८. (३) गीत. २:६. ८९:१९. ११०:१-३.
यशा. ९:६,७. दान. ७:१४. मात्थ. ११:२७. लूक. १:३२. योह. १७:२. रोम. १४:९.
एफ. १:२०, २१. इब्री. २:८. १ पेत्र. ३:२२. प्रग. ११:१५.

राज्यावर पसरला होता. प्रेषित फसविणारे असल्यास त्या दिवसांत पुरावा पटवायास अगदीं सोपें पडलें असतें. असें असतां त्या दिवसांत विशेषकरून लोकांची खातरी होऊन त्यांनी विश्वास धरिला आणि शिष्यांची साक्ष खरी असें प्रमाण ख्रिस्ती मंडळी वाढवून देवानेच पटविलें.

१६ “नंतर अकरा शिष्य इ.” यहूदा मला होता. अकरा शिष्य राहिले. ख्रिस्ताने पूर्वी सांगून ठेविलें होतें (मात्थी. २६:३२) त्याप्रमाणें ते गालीलांत एका डोंगरावर गेले. हा डोंगर कोणता होता हें सांगितलें नाहीं.

१७ “क्रित्येकांस संशय वाटला.” यो. २०:२५. पाहा, या संशयावरून प्रमाण पटतें कीं, शिष्य प्रमाणिक होते. बळकट प्रमाणें पाहिल्यावांचून त्यांची खातरी होईना. या प्रमणाविषयीं त्यांनी बारीक चौकसी केली. ते लवकर विश्वास धरिनात. परंतु खातरी झाल्यावर इतर लोकांस पुरावा देऊन प्राणसंकटांत देखील साक्ष द्यायास ते तयार होते. या सर्वांवरून सिद्ध होतें कीं, ते फसले नाहींत आणि दुसऱ्यांस त्यांनी फसविलें नाहीं.

१८ “सर्व अधिकार मला दिल्या आहे.” येशू ख्रिस्त सृष्टीचा उत्पन्नकर्ता असतां याला सर्वांवर मुळचा अधिकार होता. यो. १:३. कल. १:१६, १७; इब्री. १:८. पाहा. परंतु तो जगाचा तारणाराहि आहे आणि या अर्थांत विशेषकरून सृष्टी त्याच्या स्वाधीन ठेविली आहे यासाठीं कीं त्याने आपणासाठीं पाप्यांस खंडून मंडळी मिळवावी आणि आपल्या निवडलेल्यांचें रक्षण करून व त्यांचे सर्व शत्रु जिंकून त्यांस यशस्वी व विजयी करून तारावें. एफ. १:२०, २३; १ कॉरिं. १५:२५—२७; यो. ५:२२, २३. फिलि. २:६—११; तर तो देवाचा अवतार व माणसांचा तारणारा या अर्थांत त्याला दूत व भुतें, आपले लोक व दुष्ट माणसें, यांवर आणि अवघ्या सृष्टीवर अधिकार दिल्या आहे.

१९ यास्तव तुम्ही जाऊन (१) सर्व देशांतील लोकांस (२) शिष्य करा; त्यांस बापाच्या व पुत्राच्या व पवित्र आत्म्याच्या नामाने बाप्तिस्मा द्या.

२० म्या ज्या आज्ञा तुम्हास दिल्या त्या सर्व पाळ्यास त्यांस शिकवा (३) आणि पाहा, काळाच्या समाप्तीपर्यंत मी तुम्हाबरोबर सर्वकाळ आहे. (४) आमेन.

(१) मार्क. १६:१५. (२) यशा. ५२:१०. रोम. १०:१८. (३) प्रेषि. २:४२.
१ करिं. ११:२. (४) माथ. १८:२०. प्रग. १:१८.

१९ “यास्तव तुम्ही जाऊन इ.” मला सर्व अधिकार आहे म्हणून या कामावर जायला भिडं नका. तुमचें रक्षण करायास मी समर्थ आहे. जग माझ्या स्वाधीन ठेविलें आहे. जरी तुम्ही अशक्त तरी मी सर्व समर्थ आहे. जरी तुम्हास पाठलाग आणि बहुत संकटें लागतील तरी त्यांपासून सोडवायास माझ्या ठायीं शक्ति आहे. मजवर भरवसा ठेवा. जरी तुम्ही मरून जातां तरी मी जगतां आणि हें काम सिद्धीस जाईलच जाईल. जा, सर्व देशांतील लोकांस शिष्य करून त्यांस त्रयैक देवाच्या नामाने बाप्तिस्मा द्या. पवित्र आत्म्याकडून मन स्वच्छ होण्याचें अगत्य दाखवावें आणि ख्रीस्ती धर्म माणसांसमोर अंगीकारण्याची खून व्हावी यासाठीं बाप्तिस्मा द्यायाचा होता. बापाच्या व पुत्राच्या व पवित्र आत्म्याच्या नामाने बाप्तिस्मा द्यायाचा यावरून सिद्ध होतें कीं, पुत्र व पवित्र आत्मा बापासमान आहेत.

२० “मी तुम्हाबरोबर सर्वकाळ आहे.” हें केवढें मोलवान वचन! आपल्या सामर्थ्याने जग जिंकवें असें ख्रिस्ती लोकांचें काम नाहीं. त्यांस ईश्वरी सामर्थ्य देऊं केलें आहे. येशू ख्रिस्त आपल्या लोकांबरोबर जगाच्या समाप्तीपर्यंत असून त्यांचें साह्य संभाळ करील आणि शेवटीं आपणाजवळ सौख्य लोकांत घेईल. पण एकटेंच तारण पावावें अशी त्यांची इच्छा नसावी. संपूर्ण जगाला शुभवर्तमान घोषण करून ख्रिस्ताच्या स्वाधीन करण्याविषयीं प्रयत्न करावे म्हणून ख्रिस्ताची आज्ञा आहे. त्याचें ऐकून शिष्यांनी हें काय मनावर घेऊन प्रवृत्त केलें आणि आजपर्यंत देवाचे खरे भक्त चालवीत आले आहेत. हल्लीं ख्रिस्ती मंडळी फार वाढूं लागली आहे. ख्रिस्ती लोक जगांतील सर्व देशांत जाऊन शुभवर्तमान सांगतात आणि देवाच्या कृपेने व साहाय्याने हें काम लवकर सिद्धीस जाऊन हें संपूर्ण जग ख्रिस्ताला वश्य होईल असा भरवसा आहे.

६६ मग त्यानी जाऊन धोंड्यावर शिक्का मारून (१) पाहरा ठेवून थडग्याचा बंदोबस्त केला.

अध्याय २८.

१ मग शाब्बाथानंतर (२) सप्तकाचा पहिला दिवस उजेडतांच माग्दालीणी मारया (३) व दुसरी मारया ह्या थडे पाहायास गेल्या.

(१) दान. ६:१७. (२) मार्क. ६:१. लूक. २४:१. इ. योहा. २०:१. इ. (३) मात्थ. २७:५६.

यहूद्यांस दिव्हा होता ते देवळाच्या पश्चिमोत्तरेस आंतोनिय नामक गडांत राहत असत. वधस्तंभाजवळहि चौकी करायास पिलातसाने त्यांस एक पाहरा दिव्हा होता. तर त्यांच्या स्वाधीन पुरते शिपायी हांते आणि पिलातस बोलला कीं आपल्या समजुतीप्रमाणें बंदोबस्त करा.

६६ “धोंड्यावर शिक्का मारून इ.” ख्रीस्ताने अस्या रीतीने पुरलें जावें कीं त्याच्या पुन्हा उठण्याविषयी कांहीं ठकविणें होईना, ही ईश्वरी सत्ता पाहून आम्हास अचंबा वाटतो. त्याच्या मित्रानी हा बंदोबस्त केला असल्यास तो वास्तविक निमित्त्य करून ह्यानी हा बंदोबस्त केला असें ध्वणयास साध्य होतें. परंतु मित्रानी नव्हे, त्याच्या शत्रूनी पिलातसाला तो मेल्याच आहे असें सांगून पाहरा मागून ठेविला आणि असा बंदोबस्त केला कीं कांहीं फसविणें अगदीं होईना. जगाच्या खातरीस होण्याजोगें असें प्रमाण ख्रीस्ताच्या पुन्हा उठण्याविषयी पटावें ध्वणून त्याच्या शत्रूनी उपाय करून सिद्धीस नेलें.

१ “पहिला दिवस.” ध्वणजे ख्रिस्ती शाब्बाथ. यहूदी आठवड्याचा सातवा दिवस ध्वणजे शनिवार हा शाब्बाथ असें पाळीत असत. त्यादिवसीं कब्रेंत राहून ख्रीस्त पहिल्या दिवसीं उठला ध्वणून या गोष्टीच्या आठवणीसाठीं सर्व ख्रिस्ती लोक हा पहिला दिवस शाब्बाथ असें पाळीत आले आहेत. “उजेडतांच.” मोठ्या सकाळीं सूर्य उगवतेवेळेस. (मार्कस १६:२.) मोठ्या पहाटेस. (लूका २४:१.) अंधार असतांना (यो. २०:१.) “माग्दालीणी मारया.” ती प्रेतस्थळाजवळ पहिलीच आली आणि आपला मेलेल्यांतून उठलेला प्रभू तिने पहिल्यानेच पाहिला. “दुसरी मारया.” ही याकोबाची व योस्याची आई होती. सलोमेहि आली होती (मार्क. १६. १.) ह्या स्त्रिया सुगंध द्रव्यें विकत घेऊन येथूला लेपन करायास आल्या: “ह्या थडे पाहायास गेल्या.” आपला प्रभु व तारणारा याविषयी त्यांस मोठी काळजी वाटली ध्वणून बरी पुरला होता तरी आपली त्यावरील प्रीति दाखवीत गेल्या.

२ तेव्हां पाहा, मोठा भूमिकंप झाला होता; कारण की प्रभूचा दूत आकाशांतून उतरून येऊन दारापासून धोंडा लोटून त्यावर बसला होता.

३ त्याचें स्वरूप (१) विजेसारिखें होतें, आणि त्याचें वस्त्र बर्फासारिखें पांढरें होतें.

४ तेव्हां त्याच्या भयाने पाहरेकरी थरथरां कांपून गेल्यासारिखे झाले.

५ मग दुताने त्या बायकांस उत्तर दिलें; (२) भिऊं नका, कारण की (३) खात्रीं दिलेला येशू याचा शोध तुम्ही करितां, हें मला ठाऊक आहे.

(१) गीत. १०:४:४. यहेंडक. १:४-१४. दान. १०:६. प्रग. १:१४-१६.

(२) इत्रा. १:१४. (३) गीत. १०:५:३,४.

२ “त्यावर बसला.” पाहारेक-यानी हा दूत धोंड्यांवर बसलेला पाहिलें; स्त्रियांस मग तो उभा दिसला.

३ “विजेसारिखें इ.” द्वणजे फार तेजस्वी. “बर्फासारिखें पांढरें इ.” निर्दोषपणा व पवित्रता यांचें चिन्ह पांढरें वस्त्र असें शास्त्रांत होतें. प्रेषि. १:१०; दान. ७:९; प्रगट. ३:४,५. ४:४. ७:१३,१४.

४ “पाहरेकरी थरथरां कांपून इ.” रात्र होती, दुताने अकस्मात येऊन धोंडा लोटून दिल्या, एकाएकी भूमि कांपली आणि मोठा प्रकाश झाला असें दिसतें, द्वणून पाहरेकरी कांपले आणि मूर्च्छित झाले असतील. याच वेळेस प्रभू उठला असें दिसतें.

५ “मग दुताने त्या बायकांस उत्तर दिलें; इ.” त्या स्त्रिया थड्यांत गेल्यावर हा दूत दिसला. मार्कस १६:५. व लूका २४:३. पाहा. धोंडा लोटलेला पाहून प्रेत आहे कीं नाहीं हें पाहायास त्या आंत गेल्या, आणि तेथें दूत त्यांच्या दृष्टीस पडला. लूका द्वणतो दोन मनुष्य होते. माथी व मार्कस एक जो बोलला त्याविषयी मात्र सांगतात. अनेक नव्हते असें ते सांगत नाहींत. ग्रंथकर्तें वर्णन करितांना ज्याकडे विशेष लक्ष जातें त्याचेंच वर्णन फारकरून करतात. माथी दूत पण मार्कस व लूका मनुष्य द्वणतात, याविषयी एवढें समजायाचें कीं, दूत दृष्टीस पडत तेव्हां मनुष्यरूप धरून पडत असत. द्वणून त्यांचें वर्णन करितांना शास्त्रकर्तें त्यांस कधीं कधीं मनुष्य कधीं कधीं दूत असें द्वणतात.

६ तो एथे नाही; कां कीं त्याने सांगितल्याप्रमाणे (१) तो उठला आहे. या, प्रभू निजला होता ती जागा पाहा.

७ आणि लवकर जाऊन त्याच्या शिष्यांस सांगा कीं, तो मेलेल्यांमधून उठला आहे, (२) आणि पाहा, तो तुमच्या अगोदर गालीलांत जातो, तेथे (३) तुम्ही त्याला पाहाल; पाहा, म्या तुम्हास सांगितलें आहे.

८ तेव्हां त्या बायका भयाने व फार आनंदाने थड्यापासून लवकर निघून त्याच्या शिष्यांस वर्तमान सांगायस धावल्या.

९ मग त्या त्याच्या शिष्यांस ते सांगायस जात असतां, पाहा, येशू

(१) माथ्य. २७:६३. (२) लूक. २४:३४. १ करिं. १५:४. (३) माथ्य. २८:१६,१७.

६ “तो उठला आहे.” मी तिसऱ्या दिवसी उठेन असें बहुत वेळां ख्रिस्ताने शिष्यांस पूर्वी सांगून ठेविलें होतें, परंतु त्यांस समजलें नाहीं व्हाणून त्यांनी त्याच्या उठण्याची वाट पाहिली नाहीं. माथ्यी १६:२१;२०:१९. “ती जागा पाहा.” थड्यांत प्रेत ठेवण्याची जागा बाजूला खडकांत खोदून काढीत असत.

७ “त्याच्या शिष्यांस सांगा इ.” आणि पेत्रसालाहि सांगा, असें मार्कसांत आहे. पेत्रसाने नुक्तेंच प्रभूला नाकारिलें होतें. तर ख्रीस्ताने असा विशेष निरोप त्याला पाठवावा यांत किती दया व प्रीति दिसून येतात! पेत्रस आपल्या पापामुळे काहीं निराश झाला असतां त्याला धैर्य दावें आणि क्षमा पावल्याची खातरी दावी असा प्रभूचा हेतु असेल. तर थावरून, जे खरे ख्रिस्ती कधीं अविश्वासी होतात त्यांवरहि ख्रीस्ताची ममता आहे असें दिसून येतें. “गालीलांत जातो तेथे तुम्ही त्याला पाहाल.” हें लवकर पूर्ण होऊन ख्रीस्त शिष्यांस गालीलांत भेटला. (याच अध्यायाची १६ ओवी पाहा)

८ “भयाने आणि फार आनंदाने इ.” त्यांनी धमत्कारिक गोष्ट व्हाणजे धोंडा लोटलेला पाहिला, दिव्य दूतहि पाहिला आणि ख्रीस्त उठला असें दूत बोलला होता. या सर्वांवरून त्यांस भय वाटलें आणि मोठा आनंदहि होता, व्हाणून शिष्यांस सांगायस धावत गेल्या.

९ “त्याचे पाय धरिले इ.” येशू त्यांस भेटून बोलला तेव्हां त्यांनी त्याला ओळखिलें आणि हा वास्तविक देवाचा खरा अवतार असें समजून देवासच योग्य असें त्यांचें भजन केलें.

त्यांस भेटला व ह्यणाला, सलाम. (१) मग त्यानी जवळ जाऊन त्याचे पाय धरिले, आणि त्याला नमन केलें.

१० तेव्हां येशूने त्यांस ह्मटलें, भिऊं नका, जा, माझ्या भावांस सांगा कीं, गालीलांत जा, (२) ह्यणजे तेथें मला पाहाल.

११ आणि त्या जात असतां पाहा, पाहारेकऱ्यांतील कियेकानी नगरांत जाऊन सर्व झालेलें वर्तमान मुख्य याजकांस सांगितलें.

१२ तेव्हां त्यानी वडिलांसुद्धां मिलून मसलत केल्यावर शिष्यायांस पुष्कळ पैका देऊन सांगितलें कीं,

१३ असें बोला, रात्रीं आह्मी झोंपेंत असतां त्याच्या शिष्यानी येऊन त्याला चोरून नेलें; (३)

(१) येह. २०:१९.

(२) इब्र. २:११.

(३) माथी. २६:६४.

१० “भिऊं नका.” प्राचीन काळीं दूत अथवा दिव्य प्राणी दिसत तेव्हां लोक भीत असत. (लूका. ५:८; न्यायाधीश. ६:२२, २३, १३:२१, २२.) तसें या स्त्रिया येशू मेलेल्यांमधून उठला हें पाहून हा वास्तविक दिव्य प्राणी असावा असें मनांत आणून भिऊं लागल्या. येशूने त्यांस शांतवन केलें. “जा, माझ्या भावांस सांगा इ.” या शब्दावरून केवढी प्रीति दिसती? जरी त्याने मेलेल्यांमधून उठून आपला पराक्रम दाखविला होता आणि जरी आतां आकाशलोकाच्या सिंहासनावर भगवान् असा बसणार होता तरी त्याने आपल्या शिष्यांस भाऊ ह्यणायला तुच्छ मानिलें नाहीं. गरीब पाण्यांस शिष्य करून तो आपले भाऊ आणि आकाशलोकाचे संगती वतनदार असें मोजतो, यांत केवढी दया पाहा! “गालीलांत जा.” येशू गालीलांत उपदेश करूं लागला होता, आणि आतां फिरून तेथें स्वस्थ ठिकाणीं व एकांतीं शिष्यांस भेटून बोध द्यावा आणि संपूर्ण जगांत शुभवर्तमान घोषण करण्याचीं आज्ञा द्यावी ह्यणून त्याने त्यांस तेथें बोलाविलें.

१२, १३ “याजक व वडील भारी विचारांत पडले. आतां काय करायचें? त्यानी पाहिलें कीं खीस्ताचें प्रेत गेलें आहे. त्यानी आपल्या खुशीने पाहाराहि ठेवून बंदोबस्त केला होता असा कीं शिष्यानी त्याला चोरून नेलें असें निमित्त्य सांगायला जागा नव्हती. तरी हीच युक्ति राहिली असें पाहून त्यानी शिष्यायांस लांच देऊन त्यांस समजाविलें आणि ते जाऊन लवार्डीने बोलले कीं रात्रीं आह्मी झोंपेंत पडलों तेव्हां त्याच्या शिष्यानी त्याला चोरून नेलें.

१४ आणि हें सुभेदाराच्या कानी पडलें, तर आद्वी त्याला समजावूं, आणि तुह्यास निर्भय करूं.

१५ मग त्यानी पैका घेऊन आपणांस शिकविल्याप्रमाणें केलें, आणि हीच गोष्ट यहुदी लोकांमध्ये आजपर्यंत चालत आली आहे.

१४ “हें सुभेदाराच्या कानी पडलें इ.” त्यांस ठाऊक होतें कीं पित्रातस लांच खात असतो, अणखी तो खीस्ताची गोष्ट मनावर घेत नाहीं. तर कानी पडलें असतांही तो फारकरून काहीं चौकसी करणार नाहीं, आणि करूं लागला तर पैका देऊन त्याला समजवायास अवघड पडणार नाहीं. असें मनांत आणून त्यानी ही युक्ती काढिली, आणि शिष्यानी त्यांचें ऐकून दिव्हेला पैका घेऊन लोकांमध्ये ही खोटी आवई उठविली.

१५ “आजपर्यंत इ.” माथीने हें शुभवर्तमान लिहिलें तोंपर्यंत ही आवई चालत आली. एथें वर्णिलें खीस्ताचें पुन्हा उठणें ख्रिस्ती धर्मातला एक मुख्य सिद्धांत आहे आणि याविषयी बळकट प्रमाण पडतें याविषयी विचार असें कीं. १. मी मेलेंल्यांमधून उठेन असें वरचेवर खीस्ताने पूर्वी सांगितलें होतें. माथी. १४:४०; १६:२१; २०:१९ पाहा. २. तो मलाच याविषयी काहीं संशय राहिला नाहीं. शिष्य, रोमी व यहुदीहि कबूल होते. ३. कोणी त्याला चोरून नेऊं नये ह्मणून पैका बंदाबस्त केला होता. त्याच्या शत्रूनी साठ माणसांचा पाहरा ठेवून थड्याच्या दारासीं मोठा धोंडा लावून शिक्रा मारिला होता. ४. तिसऱ्या दिवसीं प्रेत नाहीं असें झालें. याविषयीहि सर्व कबूल होते. याविषयी मुख्य याजकाने काहीं संशय दाखविला नाहीं. प्रेत कसें गेलें याविषयी मात्र ते निमित्त पाहूं लागले. तो उठून जिवंत आहे असें शिष्य बोलले. आद्वी झोंपेंत होतों तेव्हां त्याचे शिष्य त्याला चोरून नेलें असें ह्मणायला यहुद्यानी रोमी शिष्यांस पैका दिव्हा आणि लोकांस समजाविलें, असें कीं बहुतेकानी तें खरें मानिलें. परंतु ही गोष्ट किती असंगत व असंभाव्य आहे पाहा. (१) कोणी तें प्रेत न चोरावें ह्मणून पाहारा ठेविला होता. (२) पाहरा करितांना कोणी झोंपेंत पडला तर त्याला ठार मारावें असा दंड रोमी सैन्यांत नेमला होता, आणि इतक्या माणसानी एकदम कायदा मोडून आपला जीव प्राणसंकटांत आणावा हें अगदीं असंभाव्य आहे. (३) शिष्य थोडेकच, अशक्त व भीत होते. बागांत ज्यानी खीस्ताला धरून नेलें त्यांसमोर ते पळून गेले होते, तर त्यानी साठ शिष्यांपासून त्याला चोरून न्यायास धजावें हें कसें होईल! (४) ते सर्व शिष्याई झोंपेंत जातील असें शिष्यांस कशावरून वाटावें? अथवा झोंपेंत गेले तरी त्यांस जागें करण्या-

शिवाय तो मोठा धोंडा शिक्का मोडून लोटावा आणि प्रेत काटावें हें कसें व्हाव-
याचें होतें? (५) प्रेतवस्त्रें नेलीं नव्हतीं तर बरोबर गुंडाळून ठेविलीं होतीं
हें तर चोरांचें काम नव्हे. (६) जर शिपाई वास्तविक झोंपेंत पडले तर
कोणी त्याला चोरून नेलें हें कसें कळायचें होतें. तर त्याचें झणणें प्रत्येक
प्रकारें असंगत व असंभाव्य आहे. परंतु शिष्यांचें झणणें खरें यास चांगला
आधार आहे. (१) ख्रीस्त उठला तेव्हां शिपायानी पाहिलें नाहीं याचें
कारण शिष्य बरोबर सांगतात, असें कीं, ते दूत पाहून घाबरले आणि मे-
ल्यासारखे झाले. (२) तो उठल्यावर आद्वास दिसला असें सर्व शिष्या-
नी आणि इतर बहुतेकानी निक्षूण झटलें. (३) त्यानी यरूशलेमांत यहूदी
व मुरव्य याज्ञक यांच्या समक्ष ही गोष्ट प्रशस्तपणें सांगितली. आतां
आपण प्रवृत्त केलेली गोष्ट खरी असें जर यहूद्यानी मानिलें तर शिष्यांस
धरून हे लबाड आहेत, यानीच वास्तविक प्रेत चोरून नेलें असा पुरावा
त्यानी कां दिल्या नाहीं? असा पुरावा द्यायास त्यानी प्रयत्न देखील कधीं
केला नाहीं, तर त्यानी आपण सांगितलेली गोष्ट खरी मानिली नाहीं असें
प्रमाण पटवें कीं नाहीं? (४) शिष्यानी ख्रीस्ताविषयीं फसावें हें साध्य
नव्हतें. ते तीन वर्षे त्याबरोबर राहून त्यांची याची पक्की ओळख झाली
होती. तो उठल्यावर त्यानी त्याचे हात पाय व भोंसकलेली कूस पाहिली.
चाळीस दिवसांपर्यंत ते त्याबरोबर राहून खात पीत व संभाषण करीत गेले.
साक्ष पटविण्यासाठीं शिष्यांची मंडळी पुरती होती. सर्कारांत दोन माणसांची
साक्ष खरी असें मानितात. तर उठलाच आहे आणि आद्दी त्याला पाहि-
लें आहे ही साक्ष ज्यानी सर्वदां सर्व ठिकाणीं दिली असे अकरा प्रेषित
आणि इतर बहुत प्रमाणिक माणसें होती. हीं सर्व फसलीं असें होईल
काय? होईल तर कोणाचीहि साक्ष कधीं मानूं नये असें झालें. ५. ख्रीस्त
मेलेल्यांमधून उठला आहे असा शिष्यांची पक्की खातरी होती. त्याविषयीं
त्यानी बळकट प्रमाणें पटविलीं. त्यांच्या शत्रूनी त्यांस नांव ठेविलें, तुच्छ
मानिलें पाठलाग केला आणि जिवें मारिलें तरी त्यांतील कोणी या गोष्टी-
विषयीं काहीं संशय कधीं दाखविला नाहीं. येशू ख्रीस्त पाण्यासाठीं मेला
आणि मेलेल्यांमधून उठला आहे ही गोष्ट सांगण्यासाठीं ते समुद्र ओलांडून
जात, देशोदेशीं फिरत आणि आपला जीव सर्व प्रकारच्या संकटांत धालीत
असत. ६. शिष्यांची साक्ष खरी असें जगाने मानिलें. ख्रीस्त उठल्यावर
पन्नासाव्या दिवसीं तीन हजार यहूद्यानी एकदम ही साक्ष खरी आहे असें
मानून ख्रीस्तावर विश्वास ठेविला. प्रेषि. २:४१. इतर बहुत यहूदी आणि
हजारोंहजार परप्रजा यानी प्रेषितांचा उपदेश ऐकून विश्वास धरिला आणि
ख्रीस्त मेलेल्यांमधून उठला हा विश्वास तीनशें वर्षांच्या आंत सर्व रोमी

१६ नंतर अकरा शिष्य (१) गालीलांत जो डोंगर येशूने त्यांस नेमिला होता, त्याकडे गेले.

१७ तेव्हां त्यांनी त्याला पाहून (२) त्याला नमन केलें, परंतु कित्येकांस संशय वाटला.

१८ तेव्हां येशू जवळ येऊन त्यांसीं बोलून असें झणाला कीं, आकाशांत व पृथ्वीवर सर्व अधिकार (३) मला दिल्या आहे;

(१) मात्थ. २६:३२. (२) मात्थ. १६:२८. (३) मीत. २:६. ८९:१९. ११०:१-३. यशा. ९:६,७. दान. ७:१४. मात्थ. ११:२७. लूक. १:३२. योह. १७:२. रोम. १४:९. एफ. १:२०, २१. इब्री. २:८. १ पेत्र. ३:२२. प्रग. ११:१५.

राज्यावर पसरला होता. प्रेषित फसविणारे असल्यास त्या दिवसांत पुरावा पटवायास अगदीं सोपें पडलें असतें. असें असतां त्या दिवसांत विशेषकरून लोकांची खातरी होऊन त्यांनी विश्वास धरिला आणि शिष्यांची साक्ष खरी असें प्रमाण खिस्ती मंडळी वाटवून देवानेच पटविलें.

१६ “नंतर अकरा शिष्य इ.” यहूदा मला होता. अकरा शिष्य राहिले. खीस्ताने पूर्वी सांगून ठेविलें होतें (मात्थी. २६:३२) त्याप्रमाणें ते गालीलांत एका डोंगरावर गेले. हा डोंगर कोणता होता हें सांगितलें नाहीं.

१७ “कित्येकांस संशय वाटला.” यो. २०:२५. पाहा, या संशयावरून प्रमाण पटतें कीं, शिष्य प्रमाणिक होते. बळकट प्रमाणें पाहिल्यावांचून त्यांची खातरी होईना. या प्रमणाविषयी त्यांनी बारीक चौकसी केली. ते लवकर विश्वास धरीनात. परंतु खातरी झाल्यावर इतर लोकांस पुरावा देऊन प्राणसंकटांत देखील साक्ष द्यायास ते तयार होते. या सर्वांवरून सिद्ध होतें कीं, ते फसले नाहींत आणि दुसऱ्यांस त्यांनी फसविलें नाहीं.

१८ “सर्व अधिकार मला दिल्या आहे.” येशू खीस्त सृष्टीचा उत्पन्नकर्ता असतां याला सर्वांवर मुळचा अधिकार होता. यो. १:३. कल. १:१६, १७; इब्री. १:८. पाहा. परंतु तो जगाचा तारणाराहि आहे आणि या अर्थांत विशेषकरून सृष्टी त्याच्या स्वाधीन ठेविली आहे यासाठीं कीं त्याने आपणासाठीं पाण्यांस खंडून मंडळी मिळवावी आणि आपल्या निवडलेल्यांचें रक्षण करून व त्यांचे सर्व शत्रु जिंकून त्यांस यशस्वी व विजयी करून तारावें. एफ. १:२०, २३; १ करिं. १५:२५—२७; यो. ५:२२, २३. फिलि. २:६—११; तर तो देवाचा अवतार व माणसांचा तारणारा या अर्थांत त्याला दूत व भुतें, आपले लोक व दुष्ट माणसें, यांवर आणि अवघ्या सृष्टीवर अधिकार दिल्या आहे.

१९ यास्तव तुह्मी जाऊन (१) सर्व देशांतील लोकांस (२) शिष्य करा; त्यांस बापाच्या व पुत्राच्या व पवित्र आत्म्याच्या नामाने बाप्तिस्मा द्या.

२० म्या ज्या आज्ञा तुह्मास दिल्या त्या सर्व पाळ्यास त्यांस शिकवा (३) आणि पाहा, काळाच्या समाप्तीपर्यंत मी तुह्माबरोबर सर्वकाळ आहे. (४) आमेन.

(१) मार्क. १६:१५. (२) यशा. ५२:१०. रोम. १०:१८. (३) प्रेषि. २:४२.
१ करिं. ११:२. (४) मात्थ. १८:२०. प्रग. १:१८.

१९ “यास्तव तुह्मी जाऊन इ.” मला सर्व अधिकार आहे म्हणून या कामावर जायला भिऊं नका. तुमचें रक्षण करायास मी समर्थ आहे. जग माझ्या स्वाधीन ठेविलें आहे. जरी तुह्मी अशक्त तरी मी सर्व समर्थ आहे. जरी तुह्मास पाठलाग आणि बहुत संकटें लागतील तरी त्यांपासून सोडवायास माझ्या ठायीं शक्ति आहे. मजवर भरवसा ठेवा. जरी तुह्मी मरून जातां तरी मी जगतों आणि हें काम सिद्धीस जाईलच जाईल. जा, सर्व देशांतील लोकांस शिष्य करून त्यांस त्रयैक देवाच्या नामाने बाप्तिस्मा द्या. पवित्र आत्म्याकडून मन स्वच्छ होण्याचें अगत्य दाखवावें आणि ख्रीस्ती धर्म माणसांसमोर अंगीकारण्याची खूण व्हावी यासाठीं बाप्तिस्मा द्यायाचा होता. बापाच्या व पुत्राच्या व पवित्र आत्म्याच्या नामाने बाप्तिस्मा द्यायाचा यावरून सिद्ध होतें कीं, पुत्र व पवित्र आत्मा बापासमान आहेत.

२० “मी तुह्माबरोबर सर्वकाळ आहे.” हें केवढें मोलवान वचन! आपल्या सामर्थ्याने जग जिंकावें असें ख्रिस्ती लोकांचें काम नाहीं. त्यांस ईश्वरी सामर्थ्य देऊं केलें आहे. येशू ख्रिस्त आपल्या लोकांबरोबर जगाच्या समाप्तीपर्यंत असून त्यांचें साह्य संभाळ करील आणि शेवटीं आपणाजवळ सौख्य लोकांत घेईल. पण एकटेंच तारण पावावें असी त्यांची इच्छा नसावी. संपूर्ण जगाला शुभवर्तमान घोषण करून ख्रिस्ताच्या स्वाधीन करण्याविषयी प्रयत्न करावे म्हणून ख्रिस्ताची आज्ञा आहे. त्याचें ऐकून शिष्यांनी हें काय मनावर घेऊन प्रवृत्त केलें आणि आजपर्यंत देवाचे खरे भक्त चालवीत आले आहेत. हल्लीं ख्रिस्ती मंडळी फार वाढूं लागली आहे. ख्रिस्ती लोक जगांतील सर्व देशांत जाऊन शुभवर्तमान सांगतात आणि देवाच्या कृपेने व साहाय्याने हें काम लवकर सिद्धीस जाऊन हें संपूर्ण जग ख्रिस्ताला वश्य होईल असा भरवसा आहे.

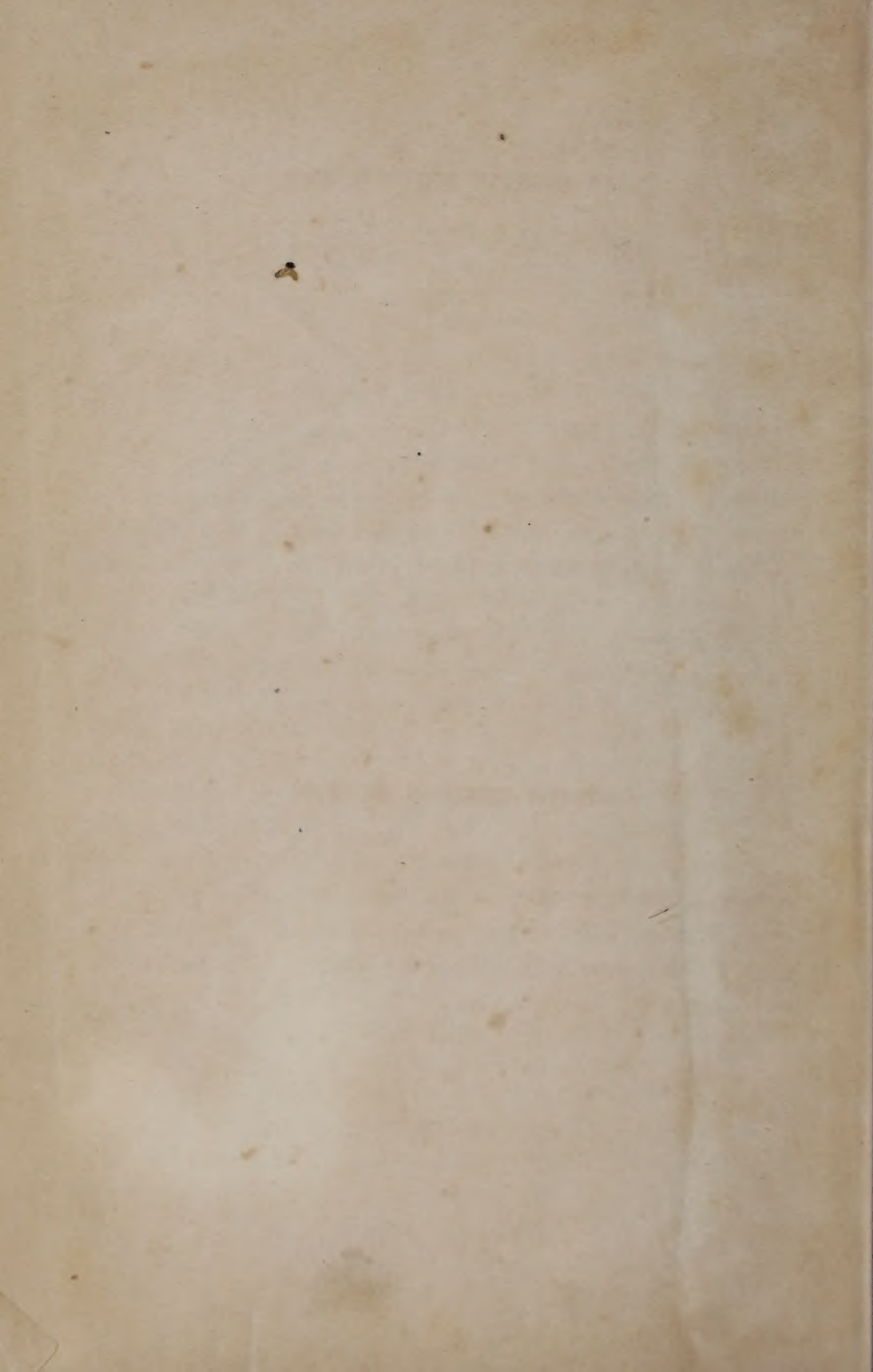
ख्रीस्त उठल्यावर दिसण्याचे समय.

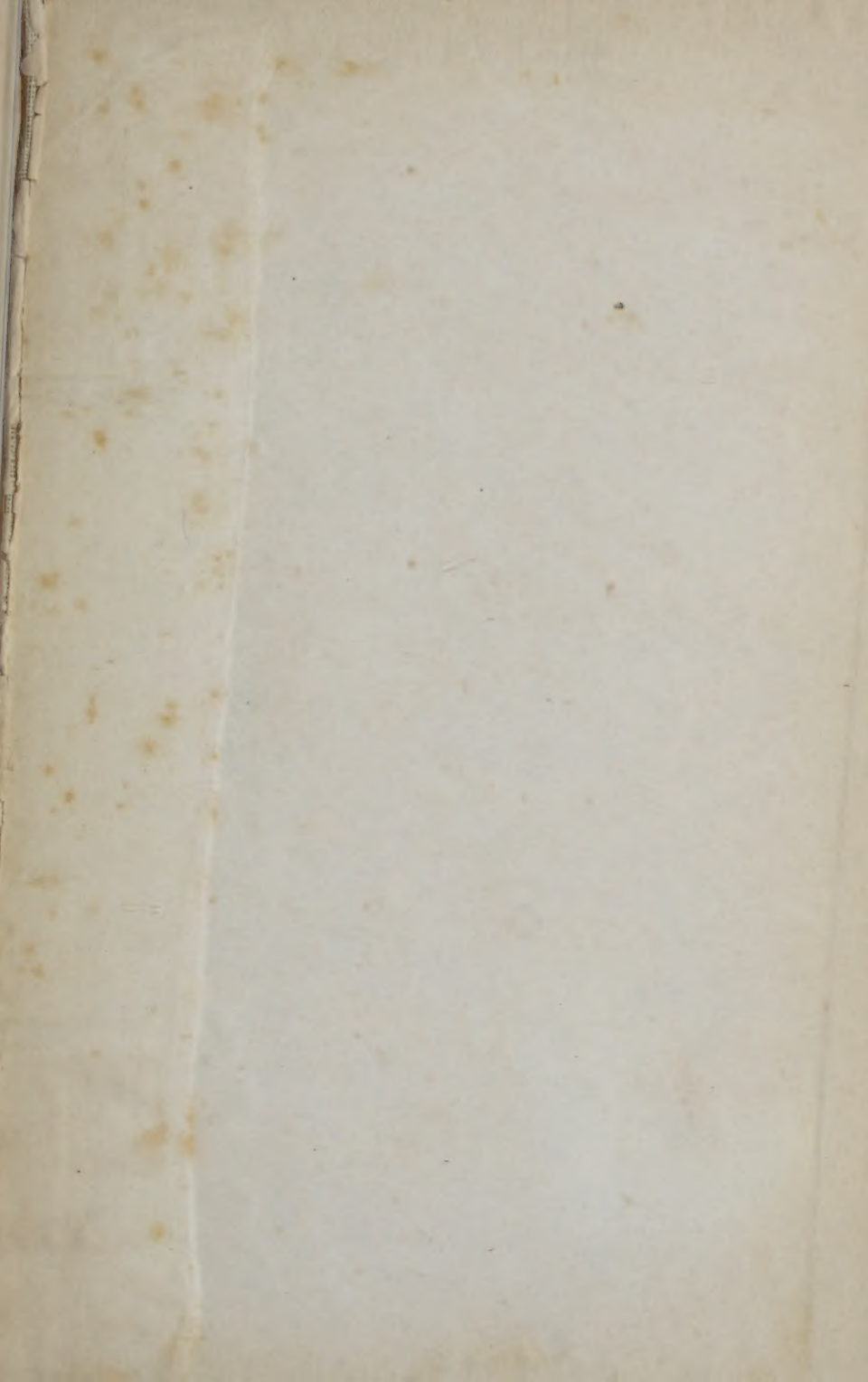
१. मारया माग्दालीर्णाला दिसला. यो. २०:१४; मार्कस १६:९.
२. इतर स्त्रियांस. माथ्यी २८:९.
३. पेत्रसाला. १ करिं. १५:५. लूका २४:३४.
४. एम्माऊसाला जाताना देषि शिष्यांस. मार्क. १६:१२, १३. लूका २४:१३—३२.
५. थोमाशिवाय वाकीच्या प्रेषितांस. १ करिं. १५:५. मार्क. १६:१४; लूका २४
३६. यो. २०:१९, २४.
६. थोमासुद्धा प्रेषितांस. यो. २०:२४—२९.
७. गालीलांत कितो एक प्रेषितांस. यो. २१:१—१४.
८. गालीलांतिल डोंगरावर शिष्यांस. माथ्यी २८:१६.
९. एकदम पांचश्यांपेक्षा अधिक भावांस. १ करिं. १५:६.
१०. याकोबाला. १ करिं. १५:७.
११. मग सर्व प्रेषितांस. १ करिं. १५:७.
१२. वर जातेवेळेस प्रेषितांस. लूका २४:५०, ५१. प्रेषि. १:९, १०.
१३. पौलसाला. १ करिं. १५:८; प्रेषि. ९:३, ४, ५; २२:८.

ख्रीस्ताचें आकाशांत वर जाणें.

१. उठल्यावर चाळीस दिवसांनी. प्रेषि. १:३.
२. जाईती झटलेल्या डोंगरावरून. लूका २४:५०; प्रेषि. १:१२.
३. सर्व प्रेषितांच्या देखतां. लूका २४:५०; प्रेषि. १:९, १०.
४. तो मेषाने आच्छादला जाऊन आकाशलोकांत चढला. प्रेषि. १:९, ११;
लूका २४:५१; एफ. १:२०—२२.

समाप्त.

PK2416 .W673
Commentary on the Gospel of Matthew ...

Princeton Theological Seminary-Speer Library

1 1012 00081 0897